

ნანა მჭედლიშვილი

ლევან თედიაშვილი
ფალავანი
და მოქალაქე

Нана Мчедлишвили

ЛЕВАН ТЕДИАШВИЛИ
НА КОВРЕ И
В ЖИЗНИ

თბილისი
1997

ძვირფასო მკითხველო!

წიგნი ეძღვნება თავისუფალ ჭიდაობაში მსოფლიოში აღიარებული ფალაენის, ორგანის ოლიმპიური თამაშების, ხუთჯინის მსოფლიოს, მრავალჯინის ევროპის და უოფილი საბჭოთა კავშირის ჩამპიონის ლევან თედიაშვილის მიერ განკლებილი სპორტული და სამოქალაქო ცხოვრების გზას. იგი მოიცავს პერიოდს 70-იანი წლების დასაწყისიდან დღემდე და ატეხულია ეურნალ-გაზეთებში გამოქვეყნებული მასალების საფუძველზე.

მკითხველს ვთხოვთ, სწორად შეაფასოს მეუღლის დაუმკვლავლი სურვილი, თავისებურად უკვდავეუო და შეძლებისდაგვარად ხელმისაწვდომი გაეხადა მომავალი თაობებისათვის დიდი ფალაენის და მოქალაქის, საშობლოს ერთგული შვილის სახელი და მიიღოს იგი, როგორც მოკრძალებული მადლობა საოცრად მძიმე, ნერვიულობითა და მოლოდინით აღსავსე, მაგრამ მაინც უსაზღვროდ ლამაზი, თბილი და მრავალმხრივი მთაბეჭდილებებით დატვირთული წლების გამო, რომლებიც ერთმანეთს გვაკავშირებს.

მსურს მადლიერების გრძნობა გამოვხატო ჩვენი ოჯახის მეკავშირების ხელი ნადარეიმვილის და ნათელა ჰატარქალიძვილის მიმართ, ამ წიგნის შექმნის მთელ პერიოდში მუდმივი თანადგომისათვის.

ჰატეისცემით ნანა მხადლიშვილი

„კიდევ ერთი ფალაშანი საგარეჯოდან“

სამ დღეს (30-31 იანვარი 1 თებერვალი) გრძელდებოდა დაძაბული ბრძოლები თავისუფალ ჭიდაობაში თბილისის IX ტრადიციული საერთაშორისო ტურნირის ჩემპიონობისათვის.

ამ ფრიად საპატიო შეჯიბრებაში რომელსაც მსოფლიოს მცირე ჩემპიონატს უწოდებენ, გამარჯვებისათვის ერთმანეთს ერკინებოდნენ შვიდი ქვეყნის, ბულგარეთის, გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის, ირანის, მონღოლეთის, რუმინეთის, ჩეხოსლოვაკიის, სსრ კავშირის სახელოვანი ათლეტები. რომელთა შორის იყვნენ გამარჯვებული მოჭიდავეები, თავიანთი ქვეყნების მრავალგზის ჩემპიონები, საქვეყნოდ აღიარებული სპორტსმენები.

ამ შეჯიბრებაში სსრ კავშირის პირველი ნაკრების ღირსებას საშუალო წონაში იცავდა საგარეჯოელი სპორტის ოსტატი, საბჭოთა კავშირის ორგზის ჩემპიონი ახალგაზრდებს შორის, სსრ კავშირის გასული წლის მეორე პრიზიორი ლევან თედიაშვილი. ჭიდაობის სპეციალისტები ლევანს დიდ მომავალს უწინასწარმეტყველებენ და მსოფლიო ჩემპიონობის ფავორიტად თვლიან.

იგი აღმზრდელთა და გულშემატყვიართა იმედებს ამართლებს. ამის ერთ-ერთი დადასტურებაა ისეთი დიდი მასშტაბის შეჯიბრებაში გამარჯვება, როგორც თბილისის ტრადიციული საერთაშორისო ტურნირია. ლევანმა ყველა შეჯიბრება აღმავლობით ჩაატარა. აშკარად დაჯაბნა ყველა მეტოქე და ფინალში ნოლი საჯარიმო ქულით შევიდა. სადაც შეხვდა თანამემამულე ალ. ილურიძეს. დაამარცხა იგი და გამარჯვებულის კვარცხლბეკის უმაღლეს საფეხურზე ავიდა. მას ტურნირის დამბულებს აახახმად მიენიჭა საერთაშორისო კლასის სპორტის ოსტატის წოდებაც.

ლ. თედიაშვილს წელს კიდევ ერთი პასუხსაგები სსრ კავშირის ჩემპიონატი აქვს ჩასატარებელი, რომელიც ქ. მახაჩყალაში გაიმართება. ამ შეჯიბრებაში მას გზა ეხსნება მსოფლიო პირველობისაკენ.

გუსურვით წარმატება ახალგაზრდა სპორტსმენს!

ნ. ჭანტურია.

გაზეთი „იურის განთიადი“, 3 თებერვალი, 1970 წ.

„რაინლი მულამ რაინლია“

ლ. თედიაშვილმა (82 კგ.) ფინალური ბრძოლის წინ ფრედ დაამთავრა შეხვედრა ვ. სიულუჩინთან. ფინალში მისი მეტოქე სახელგანთქმული მოჭიდავე ი. შახმურადოვი (რსფმრ) იყო. ჩვენი აზრით, ეს ორთა ბრძოლა საუკეთესო გახლდათ ამ ტურნირში. მეტოქეებმა შეუპოვრად შეუტიეს ერთმანეთს, მაგრამ თანდათან გამოირკვა ჩვენი ფალაჯანის უპირატესობა. თედიაშვილმა მეორე პერიოდში გადაწყვიტა შერკინების ბედი: მან ჯერ პირქვე დაამხო შახმურადოვი, მერე კიდევ ერთი ქულა აართვა, ბოლომდე აქტიური ბრძოლით გამარჯვებას მიაღწია და ოქროს მედალი დაისაკუთრა. ტაში დაიმსახურა დამარცხებულიმაც. შახმურადოვმა გულითადად მიულოცა გამარჯვება ქართველ მეტოქეს.

გაზეთი „ლელო“, 25 ივლისი, 1971 წ.

„თასი - ჩვენს კაპიტანს“

ბოლო დროს ჩვენი ქვეყნის ნაკრების სიას უცვლელად უდგას სათავეში მახაჩკალელი სპორტსმენი იური შახმურადოვი, (81 კ.გ.) ამ მაღალი კლასის სპორტსმენის გამოსვლას ყოველთვის ინტერესით ელოდება მაყურებელი. მისი მეტოქე იყო ძლიერი ათლეტი ლ. თედიაშვილი, მათი შეხვედრა ჭეშმარიტად შეჯიბრების მშვენიერება იყო. ლევანი საგანგებოდ ემზადებოდა ამ გადამწყვეტი შეჯიბრებისათვის, შეხვედრისათვის. უცნაურია, მაგრამ ფაქტია, რომ ჯერ კიდევ ორთაბრძოლის დაწყებამდე ა. შახმურადოვი მორალურად იყო გატეხილი, სამი ქულის უპირატესობით გამარჯვება და პირველი ადგილიც მეტოქეს დაუთმო.

უ. ჭიჭინაძე

გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტი“, 27 ივლისი 1971 წ.

„უშიშარი, ვითარცა უხორცო“

„უშიშარი ფალავანი“ ასეთი იყო მაყურებელთა საერთო აზრი ქართველი მოჭიდავე ლ. თედიაშვილზე. ტანმადალმა, შავგვრემანმა. ფალავანმა, სპარტაკიადაში საყოველთაო ყურადღება მიიქცია. არის ამ ვაჟკაცში ისეთი რამ, რაც უმაღლესი მშაბათიურად განაწყობს ჭიდაობის მოყვარულთ.

„უშიშარი, ვითარცა უხორცო“ - კონსტანტინე გამსახურდიას ეს სიტყვები იქნებ ყველაზე სრულყოფილად გამოხატავდეს თედიაშვილის ვაჟკაცურ ბუნებას, შემართებას, სულისკვეთებას. ეს იაფფასიანი კომპლიმენტი არ გეგონოთ: ქართველმა რაინდმა საესებით დაიმსახურა ყველაზე მქუხარე ეპითეტებიც კი.

მისი სასპარტაკიადო, ორთაბრძოლებიდან განსაკუთრებით გესურს გამოვეყოთ ერთი; ყველაზე მთავარი, ყველაზე შეუქოვარი, იქნებ ყველაზე საუკეთესო თედიაშვილის სპორტულ ბიოგრაფიაში. ფინალური შეხვედრა ი. შახმურადოვთან - სახელგანთქმულ მახარყალელ ფალავანთან. შახმურადოვს რეკომენდაცია არ სჭირდება მას იცნობს ყველა, ვისაც ოდნავ მაინც უყვარს ჭიდაობა. თავისებურ საჭიდაო ეპოქად წარმოგვიდგება მახარყალელის გაუთავებელი დავა გ. საღარაძესთან სსრ კავშირისა და მსოფლიოს საუკეთესო ფალავანის ტიტულისათვის. დიდი ხანი არ არის, რაც ეს საჭიდაო მარათონი დასრულდა.

და აი, შახმურადოვი მოსკოვში კვლავ შეხვდა ქართული ჭიდაობის „ახალი ტალღის“ წარმომადგენელს. თედიაშვილს საკუთარი თვალით ჰქონდა ნანახი საღარაძე - შახმურადოვის გაუგონარი დაძაბულობით აღსავსე შეხვედრები. მან კარგად იცოდა. ვისთან ჰქონდა საქმე სპარტაკიადის ბოლო ეტაპზე.

ამ შეხვედრისათვის ქართველი ფალავანი წლობით ემზადებოდა, ემზადებოდა გულდაგულ, სერიოზულად, დიდი პასუხისმგებლობით. ეს სტოიკური, თუ გნებავთ, ფანატიკური ვარჯიში ჭიდაობის უსაზღვრო სიყვარულით იყო განპირობებული. საჭიდაო ხალიჩა მისთვის ისეთივე ორგანული და ბუნებრივია, როგორც სუნთქვა, სიარული... ამაში ერთხელ კიდევ დაგვარწმუნა თედიაშვილთან შეხვედრამ ბორჯომში, სადაც იგი ივნისის

დამდეგს სპარტაკიადისათვის ემზადებოდა. საჭიდაო დარბაზიდან გამოსული თედიაშვილი ხარბად ისუნთქავდა ბორჯომის კამკამა ჰაერს, რამდენიმე წუთს დინჯი ნაბიჯით დასკირნობდა ჩრდილიან ხეივნებში, რომ მერე ისევ დაბრუნებოდა ხალიჩას. იცვლებოდნენ მისი ოფლად გახვითქული სპარინგ-პარტნიორები, დაძაბულ ვარჯიშში სწრაფად გადიოდა საათები, ლევანი კი შესაშური მონდომებით ემზადებოდა მოსკოვის ორთაბრძოლებისათვის.

თედიაშვილზე ამბობენ, ჭიდაობისთვის არის დაბადებულიო. და რაოდენ სასიამოვნოა, როცა ბუნებით ასე უხვად დაჯილდოებული ფალავანი ასკეც ტყავს იძრობს, რათა ვაჟკაცურად იჭიდაოს და არა იბლლარძუნოს, რასაც სამწუხაროდ, საკმაოდ ხშირად ვხვდებით ხალიჩაზე.

თედიაშვილის აზრით, ნამდვილი მოჭიდავე მეტოქეს ზურგს არ შეაქცევს, აკრძალულ ილეთებს არ იხმარს და სადემონსტრაციო საათისკენ არ დაიწყებს მაღიმაღლ მზერას. ერთი სიტყვით, ჭეშმარიტი მოჭიდავე ხალიჩაზე მარტო ქულებისათვის კი არ გამოდის, არამედ სახელისა და ღირსებისათვის. აი, ასეთ ფალავანს გადაეყარა ფინალში შახმურადოვი. ხალიჩაზე იყო ორი ისეთი ვაჟკაცი, ნებისმიერი მასშტაბის ფალავანთა პაექობას რომ დაამშვენებდა. ორივე მხოლოდ მოგებაზე ფიქრობდა. ამ გამარჯვების მისაღწევად ორივეს მხოლოდ ღირსეული, რაინდული საშუალებები ჰქონდა მომარჯვებული.

მუდამ საინტერესოა, როგორ იქცევიან მოჭიდავეები მატჩის წინ კულისებში. ზოგი მოუთმენლად ცმუჟავს, ზოგიც აგრესიულად ბერავს მკერდს...

თედიაშვილი ლითონის ჯოხს ათამაშებდა: ხან გაღუნავდა, ხანაც გაასწორებდა. თითქოს ლითონის დამჯერე ჯოხთან თამაშში მთელ თავის ძალასა და უნარს უხმობდა.

მეტოქე, რა თქმა უნდა, რკინის ჯოხზე მაგარი შეხვდა. იმის აღწერა, თუ რა ძალა შეაღია თედიაშვილმა ფინალურ შეხვედრაში ორი ქულის მოპოვებას, ძნელია, მაგრამ ერთი რამ კი ნათელი იყო - თედიაშვილმა შეძლო მრისხანე და გამოცდილი მეტოქისთვის თავისი ნება მოეხვია და ჭიდილი სასურველი გზით წარემართა. ეს იყო ორი ძლიერი ხასიათის უშედავათო დავა, სადაც ყველაფერი შემართებას, გამბედაობასა და იერიშს

უნდა გადაეწყვიტა. შახმურადოვი ბრძოლის დასასრულს უფრო მორალურად დაღლილი გამოიყურებოდა, ვიდრე ფიზიკურად. ერთხანს იგი ცდილობდა ხალიჩის შუაგულს არ მოშორებოდა და ვაჟაკურ პაექრობაში სწორედ ამ ადგილზე გადაეწყვიტა შეხვედრის ბედი. მაგრამ გადიოდა წუთები და თედიაშვილს უკან ვერ დაახევინა. ქართველი ათლეტის გამუდმებული იერიშებით დაქანცული, მაშინაც კი, როცა ბრძოლა იწურებოდა და ორ ქულას აგებდა, შახმურადოვი ვეღარ ბედავდა გულდაგულ შეეცნა მეტოქისთვის. და ამას თვით შახმურადოვი ვეღარ ბედავდა!

ა. გოგელია.

სპორტის ოსტატი. (ჩვენი სპეც. კორ.) მოსკოვი - თბილისი.
გაზეთი „ლელო“ 21 აგვისტო, 1971 წ.

„ჩემპიონთა აღმზრდელი“

მიხეილ თიკანაძე:

ხალხთა მეხუთე სპარტაკიადაზე რსფსრ-ს გუნდის წევრი შახმურადოვი ოქროს მედლის მთავარი პრეტენდენტი გახლდათ. გაზეთ „სოვეტსკი სპორტი“ ერთერთმა ჟურნალისტმა ისიც კი დაწერა, ახლა ჩვენს პლანეტაზე არ მოიპოვება მოჭიდავე, შახმურადოვს ხალიჩაზე ბეჭი დაადებინოსო. შახმურადოვის წონაში ჩვენგან ლევან თედიაშვილი გამოდიოდა. ლევანი ძალზე ძლიერი მოჭიდავეა, მაგრამ მისი ფსიქოლოგიური მომზადება მაინც იყო საჭირო. როცა მსაჯებმა თედიაშვილი და შახმურადოვი გამოიძახეს ხალიჩაზე, ლევანის სეკუნდატობა მე ვიკისრე. დავარიგე, ტემპში ეჭიდავეა, მეტოქის იერიშს არ დალოდებოდა, თვითონ შეეცნა. დამიჯერა, ინიციატივა ხელთ იგდო. აქტიურ ჭიდაობას ქულებიც მოჰყვა. საჭირო იყო მოპოვებულის შენარჩუნება. შესვენების დროს შევაქე და ვთხოვე, ჭიდაობა ისევ ტემპში და ღიმილით გაეგრძელებინა. ლევანმაც ვითომ სალალობოდ მიდისო, ისე გახედა მეტოქეს, საკუთარი გამარჯვება იწამა და მკერდი ოქროს მედლით დაიმშვენა.

გაზეთი „სამშობლო“, 27 აგვისტო, 1971 წ.

„მიზანს სსვადასხვა გზით აღწევინ“

სოფია, 31 აგვისტო. თავისუფალი სტილის მოჭიდავეთა მსოფლიო ჩემპიონატში, ისე როგორც ყველა დიდსაერთაშორისო ტურნირში, ფავორიტები მიზნის მისაღწევად სხვადასხვა გზით მიდიან ეს გზა უაღრესად მომქანცველია, ზოგისათვის მუხთალი. არიან ბედით გათამამებულნიც, რომლებიც სხვებზეც უფრო მარჯვედ აღწევენ საწადელს მაგრამ საჭიდაო ოლიმპისაკენ მიმავალი ბილიკები, როგორც წესი, არასდროსაა უეკლო და არხეინად გასაველელი.

ექსჯერ გამოვიდა ხალიჩაზე 23 წლის თბილისელი სტუდენტი ლევან თედიაშვილი. ექსჯერ დატოვა მან სარბიელი მაყურებლების ტაშის გრიალში. ქართველმა ჩემპიონმა 5 ბრძოლა ვადამდე დაამთავრა და ჩემპიონატის თავისებური რეკორდიც დაამყარა: ბოლო შეხვედრაში გერმანელ კ. შტოტმანისტერთან იგი, ფაქტიურად, უკვე ჩემპიონი იყო, მაგრამ მეტი დამაჯერებლობისათვის მეტოქე ამჯერადაც დაამარცხა (ქულებით). შტოტმანისტერი ხელწამოსაკრავი ათლეტი როდია. იგი ევროპის შარშანდელი ჩემპიონია და ლევანის საბრძოლო ნუსხა ამ გამარჯვებამ განსაკუთრებით დაამშვენა.

გაზეთი „ლელო“, 2 სექტემბერი, 1971 წ.

“НАШ СЧАСТЛИВЫЙ ДЕНЬ”

В финале Леван Тедиашвили побеждает за явным преимуществом японца Сасаки, а затем борца из ГДР Штотмаистера - и тбилисец чемпион!

- Вашей победе, безусловно, рады все. Но кто по-вашему, будет особенно счастлив?

- Мое родное село Сагареджо, где я родился и начал заниматься национальной борьбой чидაоба.

- Ваша мечта?

- Свой путь в спорте я начал с крупных побед, постараюсь

получить путевку в Мюнхен.

Газета "Советский спорт", 1 сентября, 1971 год.

“ВЫСОКИЕ ЗВАНИЯ”

Всесоюзный комитет по физкультуре и спорту отметил высокими званиями победителей чемпионата мира по вольной борьбе.

Звания заслуженного мастера спорта удостоены впервые ставшие чемпионами мира Леван Тедиашвили, Загалав Абдулбеков, Юрий Гусев.

Наставнику Л. Тедиашвили, заслуженному мастеру спорта Вахтангу Балавадзе присвоено звания заслуженного тренера СССР.

Газета "Вечерний Тбилиси", 2 сентября 1971 года.

„ჩემპიონები ერთმანეთის უმსახუბ და ჭიღაობაზე“

თავისუფალი სტილის მოჭიდავეთა მსოფლიო ჩემპიონატის შემდეგ ოქროს დიდი მედლის კავალერები შოთა ლომიძე და ლევან თედიაშვილი თბილისში დაბრუნდნენ. ჩვენი კორესპონდენტი დიდხანს ესაუბრა გამარჯვებულებს და ბევრი საინტერესო დეტალიც გაიგო ამ ტურნირის შესახებ. ებეჭდავთ საუბრის შინაარსს.

ჩემპიონატის შედეგებით, რა თქმა უნდა, კმაყოფილი იქნებით. მაგრამ ერთი რამ გვაინტერესებს, გჯეროდათ თუ არა თქვენი გამარჯვებისა, ან როდის ირწმუნეთ პირველად, რომ ჩემპიონები გახდებოდით?

შ. ლომიძე: მიუხედავად იმისა, რომ ბულგარეთში გამგზავრებამდე ბევრი უსიამოვნო წუთი განვიცადე, ერთხელ არ შემპარვია ეჭვი იმაში, რომ უეჭველად ჩემპიონი გავხდებოდი. პირდაპირ გეტყვით, რომ ჩემს რწმენას საფუძველი ჯერ კიდევ სსრ კავშირის ხალხთა სპარტაკიადის დღეებში ჩაეყარა. ეს პასუხსაგები ტურნირი მთელი ძალით ჩავატარე და მივხვდი,

რომ მსოფლიოს სტარტებისათვის კარგად ვიყავი მომზადებული.

ლ. თედიაშვილი: შოთა ჩემზე გაცილებით უფრო გამოცდილი სპორტსმენია და მას უფლება ჰქონდა კიდევ ასე ეფიქრა. მე კი გამოვიტყდებით, ბოლო მომენტამდე არც კი მჯეროდა, რომ შინ ჩემპიონის მედლით დავბრუნდებოდი. ეს ალბათ ახალგაზრდობის და გამოუცდელობის ბრალია და დარწმუნებული ვარ ყველა ახალბედა იგივეს გრძნობდა, როცა სანუკვარ მიზანს უახლოვდებოდა.

რა მომენტი, ან რომელი ამბავი დაგამახსოვრდათ ყველაზე მეტად სოფიაში?

ლ. თედიაშვილი: ყველაზე მეტად დამამახსოვრდა ჩემპიონატის ბოლო დღე. მე ერთობ მძიმე გამოცდის ჩაბარება მომიხდა მთავარ ფავორიტებთან. დილით შევხვედი რუმინელ იორგას და დავამარცხე ანგარიშით 7:1. საღამოთი კიდევ ორჯერ მომიხდა ლეიბზე გამოსვლა. იაპონელ სასაკის მოვუგე 15:0, ევროპის ყოფილ ჩემპიონს, გერმანელ შტოტმაისტერს კი 5:1. სამი შეხვედრა ოქროს მედლის მთავარ პრედენდენტთან და სამივეში წარმატება - განა მაქვს უფლება უკმაყოფილო ვიყო შედეგით?

პრესაში ბევრი საქები სიტყვა გამოითქვა ბულგარელი მაყურებლების მიმართ. ეთანხმებით თუ არა ამ შეფასებებს.

ლ. თედიაშვილი: ბულგარელი გულშემამტკივრები ჭიდაობის დიდებული სპეციალისტები არიან. მათ გამოცდილ არბიტრებზე არანაკლებად იციან ჭიდაობის წესები და ობიექტურად აფასებენ სპორტსმენის ძალას, ოსტატობას, თავგანწირვას. ვიტყვი იმასაც, რომ ჩემპიონატი უნაკლოდ იყო ორგანიზებული. უფროსი ამხანაგების გადმოცემით, ასეთი ღირსეული ტურნირი დიდი ხანია არ უნახავთ მოჭიდავეებს.

საბჭოთა გუნდის რომელმა წევრმა დატოვა თქვენზე ყველაზე დიდი შთაბეჭდილება?

შ. ლომიძე: მე მთელი პასუხისმგებლობით ვაცხადებ, რომ ჩვენს გუნდში უძლიერესი ლევან თედიაშვილი გახლდათ. იგი ტურნირისთვის კარგად იყო მომზადებული, იბრძოდა გაბედულად და რაც მთავარია, ლამაზად, ტექნიკურად. ისე კი უნდა გითხრათ, რომ ჩვენს ბიჭებს უცხოელებთან შედარებით ჭიდაობის უფრო მაღალი კლასი აქვთ. ეს ყოველ ნაბიჯზე იგრძნობა, განსაკუთ-

რებით კი მაშინ, როცა რაიმე სიახლის ათვისებასთან გვაქვს საქმე.

ლ. თედიაშვილი: ისე ნუ გაგვიგებთ, თითქოს ერთმანეთს ვაქებთ. გულწრფელად გეუბნებით, რომ შოთა ლომიძეს ამ ჩემპიონატში არ ჰყავდა ბადალი. სოფიაში რომ ყოფილიყავით, ამის ფიცი არ დამჭირდებოდა.

უცხოელ მოჭიდავეებზე რაღას იტყვით?

შ. ლომიძე: უდავოდ ბრწყინვალე ოსტატები არიან, ირანელები ჯავადი და გარბანი, აგრეთვე ამერიკელი გეიბლი.

ლ. თედიაშვილი: დიდი შთაბეჭდილება დატოვა ჩემზე ამერიკელმა გეიბლმა. იგი ერთადერთი სპორტსმენია მგონი, რომელიც არ ითელის ქულებს და პირველიდან ბოლო წუთამდე ჭიდაობს მთელი ძალით.

თქვენის აზრით შეიცვალა თუ არა ძალთა შეფარდება ევროპისა და აზიის მოჭიდავეებს შორის.

შ. ლომიძე: აშკარად შეიცვალა ევროპელთა სასარგებლოდ.

ლ. თედიაშვილი: დაეუმატებ, რომ საკმაოდ მკვეთრი ნაბიჯი გადადგეს წინ ამერიკელებმაც. ჩვენი აზრით აშშ-მ სოფიაში არ ჩამოიყვანა თავისი უძლიერესი ათლეტები, ისინი ვინც უკვე შემოწმებული არიან. აქედანვე ოლიმპიური თამაშებისათვის ემზადებიან. სოფიაში მათ ახალგაზრდობას მოუსინჯეს კბილები.

ახლა ორიოდე სიტყვა თქვენ გეგმებზე?

შ. ლომიძე: მაქვს ერთადერთი სურვილი გავხდე ოლიმპიური ჩემპიონი.

ლ. თედიაშვილი: მეც იგივე სურვილი მაქვს, მაგრამ საამისოდ ჯერ საჭიროა მტკიცედ დავიბედლო ადგილი ნაკრებში.

ვინ არის თქვენი იდეალი ჭიდაობაში?

შ. ლომიძე: მსოფლიოს 3-გზის ჩემპიონი, მსოფლიოს თასის მფლობელი და მელბურნის ოლიმპიადის ჩემპიონი გივი კარტოზია.

ლ. თედიაშვილი: მე, როგორც უფრო ახალგაზრდას, მოჭიდავის იდეალად მსოფლიოს ექს-ჩემპიონი გურამ საღარაძე მიმაჩნია. სხვათა შორის სწორედ მისი დამსახურებაა, რომ მე მოჭიდავე გავხდი.

ჭიდაობა რომ არა, რომელ სპორტის სახეობას აირჩევდით?

შ. ლომიძე ბავშვობიდან მიყვარდა ცხენოსნობა, დოლი,

შეჯიბრება სისწრაფეში. მაგრამ ვინ იცის გაუძლებდა ცხენი ჩემს წონას?

ლ. თედიაშვილი: თავდავიწყებამდე მიყვარს ტანვარჯიში და ვარ დრონოვას ტალანტის დიდი თაყვანისმცემელი.

გიყვართ თუ არა ხელოვნება და თუ გიყვართ რომელ დარგს სცემთ მეტ პატივს?

შ. ლომიძე: მსუბუქი, ე. წ. ჯაზური მუსიკა და სახელოვანი „ორერას“ ანსამბლი.

ლ. თედიაშვილი: მიყვარს კინოხელოვნება, კარგი ქართული ფილმების ნახვა.

ვინ არის თქვენი საყვარელი მწერალი?

შ. ლომიძე: კონსტანტინე გამსახურდია.

ლ. თედიაშვილი: გიორგი ლეონიძე. ნუ დაგავიწყდებათ, რომ საგარეჯოელი ვარ, პატარძეულის მეზობელი.

გაზეთი „ლელო“, 11 სექტემბერი, 1971 წ.

„ბრწყინვალე გამარჯვება ფინიშზე“

შახმურადოვი - თედიაშვილი. პრესაში რატომღაც ცნობა გამოჩნდა, თითქოს თედიაშვილის გამარჯვება მოულოდნელი იყო. ეს არ არის სწორი. ჩვენ დაგეგმილი გეკონდა, რომ იგი აუცილებლად ჩემპიონი უნდა გამხდარიყო. შახმურადოვთან შეხვედრის ტაქტიკა წინასწარ იყო შემუშავებული. ლევანი უფრო ძლიერი, გამძლე და სწრაფია თავის მეტოქეზე. მან ორჯერ გადაიყვანა შახმურადოვი ჩოქბჯენში.

მეოთხე დღეს V სპარტაკიადის 3 გამარჯვებული (ყოველ წონაში) სსრ კავშირის ჩემპიონის ტიტულისათვის უნდა შეხვედროდა ორ გამარჯვებულს კომიტეტის პრიზზე.

თედიაშვილი სარბიელზე გამოვიდა, რათა კვლავ შეხვედროდა შახმურადოვსა და სიულჭინს, მაგრამ არც ერთი მეტოქე საჭიდაოდ არ გამოცხადდა. ლევანმა მოუგო ტიმირაევს (ორჯონიკიძე) და სსრ კავშირის ჩემპიონი გახდა.

ი. ალიხანოვი

დოცენტი, საქართველოს სსრ დამსახურებული მწერთნელი
გაზეთი „ლელო“, 12 სექტემბერი, 1971 წელი.

მოულოდნელი შესვენრა

ჩემს სამუშაო ოთახში ახლანდელი ჭაბუკი შემოვიდა მორიდებით იკითხა, შეიძლებაო და უკვე მის მძლავრ მკლავებში მოვექეცი მერე ხელი შევეშვი ერთმანეთს, მაგიდასთან ახლოს მივიდგი სკამი, ჩამოჯდა და ღიმილით მომაჩერდა.

მეხუთე კლასში იყო მაშინ, კაფანდარა ბიჭი მუდამ მოუსვენარი აქეთ-იქით აცეცებდა ცისფერ თვალებს მაგრამ არ გამორჩებოდა მასწავლებლის არცერთი სიტყვა, მალე ითვისებდა ყველაფერს. მაშინ არც შეგვეძლო წარმოგვედგინა როგორი დიდი სიხარულის მოწმენი გავხდებოდით.

ახლა კი ჩემს გვერდით ზის მსოფლიოს ჩემპიონი თავისუფალ ჭიდაობაში ლევან თედიაშვილი. მინდა რამდენიმე შეკითხვა მივცე, ვესაუბრები და თან ვფიქრობ რა შევეკითხო. ლევანი არ მეთანხმება ინტერვიუს მოცემაზე.

ჩემს თავზე ლაპარაკი არ მიყვარს, მასწავლებელო, ხომ მიცნობთ, რაც გნებაეთ ის დაწერეთ.

მე განზე ვწევ ქაღალდებს და კალამს, სიგარეტს ვუკიდებ და საუბარს ვიწყებთ - ჩვეულებრივ საუბარს. რომელიც დაახლოებით ასეთ სახეს იღებს:

- როგორ იმოქმედა შენზე წარმატებამ ლევან?

- ძალიან მინდოდა ძლიერი მოჭიდავე ვყოფილიყავ, მაგრამ თუ ასე ახლოს ვიყავი მიზანთან, არ მეგონა. ყველა მილოცავს ჩემპიონობას, მე კი სულაც არ მგონია რომ მიზანი უკვე მიღწეულია. ჯერ ხომ სულ 23 წლისა ვარ. ახლა მთავარია არ შევირცხვინო თავი, მთელი ენერგია მოვახმარო ჩემს მიზანს, ჩემს მიღწევებს და უფრო განვამტკიცო ის.

- შენს მწვრთნელებზე რას გვეტყვი?

- ბევრ მწვრთნელსა და მოჭიდავეს მიუძღვის წვლილი ჩემს მიღწევაში მაგრამ არასოდეს დამევიწყდება ვანო მეკოკიშვილი. მან ხომ პირველამა ჩამინერგა სპორტს სიყვარული, როგორც იტყვიან, ფეხი ამადგმეინა, მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონმა ვახტანგ ბალავაძემ კი საბოლოოდ გამიყვანა დიდ ასპარეზზე და დამავაჟაკა.

- რომელ მოჭიდავესსცემ პატივს?

ეს კითხვა ჩემთვის ჩვეულებრივია, ბევრი შემკითხებია

მუდამ დაუფიქრებლად ვპასუხობ - გურამ საღარაძეს, იმიტომ კი არა სხვა მოჭიდავეებს არ ვაფასებ, არა. 1966 წელი იყო, ახლად ვიწყებდი ჭიდაობას, სკოლიდან გავიპარე თბილისში ჭიდაობის საყურებლად. იმ საღამოს ვნახე მისი შერკინება სანათკანასთან თუმცა საღარაძემ ეს შეხვედრა წააგო, მაგრამ გულახდილად გეტყვით, ვნატრობდი გურამისთანა მოჭიდავე გავმხდარიყავი, ამას ახლაც ვნატრობ.

- სპორტის რომელი სახეობა მოგწონს.

ტანვარჯიში. ჩემი საყვარელი ტანმოვარჯიშეა დიდი მომავლის მქონე ნინა დრონოვა.

- კიდევ რა გიტაცებს სპორტის გარდა.

- ნადირობა, თევზაობა.

- თუ გიყვარს წიგნები, რომელი მწერალი მოგწონს?

ეკითხულობ სათავეადასაველო წიგნებს, პატივს ვცემ დიუმას. ქართული ლიტერატურიდან ჩემი საყვარელი საკითხავია გიორგი ლეონიძე. მიყვარს კინოც. განსაკუთრებით - „ჯარისკაცის მამა“ და „ბაში-აჩუკი“.

გაზეთი „იურის განთიადი“, 18 სექტემბერი, 1971 წ.

“ЗА СТАРТОМ СТАРТ”

В нашей стране имя Левана Тедиашвили - борца вольного стиля - было уже известно, но на мировой спортивной арене он прогремел совсем недавно. Дебитуя на чемпионате мира, молодой грузинский богатырь уверенно выиграл золотую медаль, еще раз доказал, что его успехи на внутрисоюзных соревнованиях были не случайны. Леван занял свое достойное место в когорте грузинских борцов - чемпионов мира.

Газета “Вечерный Тбилиси”, 30 сентября, 1971 года.

„წალკანო ლეკან თეღიაშვილი“

დაიბადა საგარეჯოში. პირველი მასწავლებლები საგარეჯოელი მოჭიდავეები ანზორ ზურაბაული, თამაზ და ბიძინა კეკელიშვილები, ვაჟა და როინ ქაიხოსროშვილები (ამ ფალაენებს მასწავლებლებს, ანუ მწვრთნელებს პირობითად ვუწოდებთ, რადგან თავიანთი ხალასი ოსტატობით ჩაუნერგეს ახალბედა სპორტსმენს ქართული ჭიდაობის სიყვარული).

პირველი მწვრთნელები - ვლადიმერ მეკოკიშვილი და გურამ სონიშვილი.

ამჟამინდელი მწვრთნელი - ვახტანგ ბალავაძე.

სპორტული ნადავლი - საქართველოს ჭაბუკთა ჩემპიონი ქართულ, თავისუფალ და სამბოს სტილით ჭიდაობაში, „ოლიმპიური იმედის“ ორგზის ჩემპიონი, თბილისის საერთაშორისო ტურნირის ორგზის გამარჯვებული, სსრ კავშირის ჩემპიონი, V საკავშირო სპარტაკიადაში გამარჯვებული, მსოფლიოს ჩემპიონი.

განათლება: საქართველოს ფიზკულტურის ინსტიტუტის კურსდამთავრებული, ამჟამად თბილისის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტი.

საყვარელი მწერლები: გიორგი ლეონიძე, კონსტანტინე გამსახურდია...

ეს ჭაბუკი მხოლოდ 23 წლისაა. იგი მთელი არსებით მომავლისკენ ისწრაფვის. როგორც უკვე დავინახეთ, მისი ბიოგრაფია ჯერ მხოლოდ რამდენიმე სტრიქონით ამოიწურება. ეს ბიოგრაფია დღენიადაგ მდიდრდება ახალ-ახალი, მეტად საგულისხმო ფურცლებით. განა ასეთივე რუდუნებით. არ იქნება ლამაზი რომანი, რომელშიც თავს მოიყრის მწერლის მიერ წლების მანძილზე განცდილი სანუკუარი ფიქრები და მისწრაფებები. ჩვენ ხელთა გვაქვს თეღიაშვილის ცხოვრების დაუმთავრებელი წიგნი. თქვენთან ერთად გადავხედოთ ამ მომცრო წიგნის საინტერესო ფურცლებს. არა ერთი და ორი საუკუნეა, რაც ქართული სოფლის კოლორიტს სხვა ტრადიციულ კომპონენტებთან ერთად ჭიდაობაც შეადგენს. აბა, ვისმეს თუ წარმოუდგენია ჩვენი სოფელი ვენახის, მთების, წყაროების,

ზეპირმოქმედების, მოჭიდავეების გარეშე.

ასევე წარმოუდგენელია ყმაწვილი საგარეჯოში იზრდებოდეს და ჭიდაობის მაღლი არ ეცხოს. ვერც თედიაშვილი აცდა წინაპართა მიერ გაკვალულ გზას. ამ გზაზე მან ბევრი რამ გაიგო და შეითვისა. და მაინც საინტერესოა, რამ აქცია თედიაშვილი მსოფლიოს ჩემპიონად?

ლევანი იმთავითვე უზარმაზარ სიმდიდრეს ფლობდა: ეს სიმდიდრე გროვდებოდა იმ დროიდან, რა დროიდანაც საგარეჯოს მიწაზე ხარობს ვენახი, რამდენ ხანსაც არსებობს ქართული ჭიდაობა. იგი გროვდებოდა სოფლის აურაცხელ დღეობებსა და სანახაობებზე, უცნობი, უსახელო მოჭიდავეთა თაობების მიერ, საქვეყნოდ განთქმული ფალავნების ჭიდილში. ჭაბუკი საღამოობით გაფართოებული თვალებით შეჰყურებდა უზარმაზარი მუხის ძირში ჩამომსხდარ მოხუცებს, რომლებიც ყვებოდნენ სიჭაბუკის დროინდელ ამბებს, ახსენებდნენ უკვე ლეგენდად ქცეულ ფალავნებს... ეს ამბები ბიჭს უღვიძებდა გმირობის, ვაჟკაცობის უკეთილშობილეს გრძნობებს.

ერთი სიტყვით, ყველაფერი, რაც მომავალი მსოფლიო ჩემპიონის ირგვლივ არსებობდა, ქმნიდა, ძერწავდა ლევან თედიაშვილის შემართებას, დაუოკებელ სურვილს ყოფილიყო იმ ძველთაძველი, უბერებელი სტიქიონის მონაწილე, რომელსაც ქართული ჭიდაობა ჰქვია.

ყოველივე ეს ხდებოდა დინჯად, აუჩქარებლად, საფუძვლიანად, როგორც კახელ კაცს სჩვევია. ასე დაიწყო...

მას შემდეგ ბევრმა წყალმა ჩაიარა, ბევრჯერ დაიკრიფა ყურძენი საგარეჯოს ზერებში. ის ჭიდაობა კი დღემდე არ იშლება თედიაშვილის ცხოვრებაში.

პატარა საჭიდაო მოედანი სოფლის განაპირას, ერთ ადგილზე მიყრილი სასკოლო ჩანთები, „მამლაყინწა“ ბიჭები, შეძახილები: „აბა, ამას თუ მოერევი“, „ეს ხერხი თუ იცი!“ „შენ რა გგონია, რა, შენი მომრევი არავინ არ არი!“ ერთი წაბლისფერთმიანი ბიჭი ხმას არ იღებს. ფალავნად ჰყავთ ტოლბიჭებს წამოყვანილი. ფალავნებმა უნდა იჭიდავონ, ლაპარაკით კი სხვებმა ილაპარაკონ. „მენეჯერები“, როგორ იქნა, მოლაპარაკდნენ. ახლა მათი ადგილი სარბიელს მიღმაა. წრეში კი რჩება ორი გაფითრებული, ბავშვის

კვალობაზე კარგა მოსული ყრმა. ისინი სხვადასხვა სოფლის ფალავნები არიან, პირველად ხედავენ ერთმანეთს და ცოტა არ იყოს მორიდებულად უვლიან საჭიდაო წრეს. ეს შორი-შორ „სიარული“ დიდხანს გრძელდება. მაყურებლები თანდათან მოთმინებას ჰკარგავენ. „ბიჭო, რა დაგემართა, აბა, ჭიდაობას რა უნდა ა-ა-ა“. ნორჩებს ეს შეძახილი ელდასავით დაუვლიდათ ტანში, მსწრაფლ ეძგერებიან ერთმანეთს. მაყურებელთა სახეებზე ენაცვლება გაკვირვების, აღფრთოვანების, წუხილის, სიხარულის გრძნობები. ჭიდაობას შეგიძლია არც უყურო, ისედაც ყველაფერი ნათელია. ბოლოს საგულდაგულოდ შემონახული ხერხი, წაბლისფერთმიანი ფალავანი ბეჭებით აკრავს მეტოქეს. უხერხული სიჩუმე, რომელსაც თითო-ოროლა ბიჭის გაუბედავი შეძახილი არღვევს. რა არის ეს, რატომ არ უხარიათ მაყურებლებს? რა თქმა უნდა, უხარიათ თანასოფლელებს, ჰაგრამ დაჩაგრულ ფალავანსაც თანაუგრძნობენ.

ასეთი იყო პირველი არაოფიციალური (აბა, ერთი იმ ბიჭებისთვისაც გეკითხათ- გამარჯვება, ძალიან სამახსოვრო, როგორც ადრეული სიყრმის ყველა მოგონება, სამახსოვრო და, ცოტა არ იყოს სინანულნარევიც...

რად მიყვარს ჭიდაობა? აბა, წარმოიდგინეთ, განა არსენ მეკოკიშვილის თანასოფელს შეიძლება კი ჭიდაობა არ უყვარდეს? ასეა... დარწმუნებული ვარ, ნონა გაფრინდაშვილის მშობლიურ კუთხეშიც უეჭველად ყველას ეყვარება ჭადრაკი. ასეა მუდამ, ახალბედა თავის დიდ წინამორბედს ბაძავს.

ამ სიყვარულს თედიაშვილი წამდაუწუმ, წლიდან წლამდე ავლენდა ყველგან: ვარჯიშის დროს, საჭიდაო სარბიელზე, დიდ და პატარა ტურნირებში, მეტოქეებთან, მწვრთნელებთან, მეგობრებთან ურთიერთობაში. თბილისსა და მოსკოვში, ვარშავასა და ლაიფციგში, სოფიაში,.. სიტყვა სიყვარული იქნება მთლიანად ვერც გამოხატავდეს ჭიდაობისადმი მის დამოკიდებულებას. ეს უფრო ჰგავდა სწრაფვას იმ ენითგამოუთქმელი, მეტისმეტად სანუკვარი სამყაროსაკენ, რომელსაც პირობითად რაინდობისა და კეთილშობილების ინსტიტუტი ჰქვია. ერთი სიტყვით, ჭაბუკი დიდ საჭიდაო სარბიელზე ოცნებით ცხოვრობდა. გაივლის სულ რამდენიმე

წელი და ლევანი დიდი სპარტაკიადის ჩემპიონი გახდება.

სპარტაკიადამდე რამდენიმე სერიოზული შეჯიბრება მოვიგე. ვაჯობე სპარტაკიადის რამდენიმე მონაწილესაც. დარჩენილი იყო მხოლოდ ერთი შეხვედრა - იური შახმურადოვთან. და მაინც, ვფიქრობდი, რომ ისევ შორს ვიყავი სანუკეარი მიზნისაგან, როგორ, როგორ გითხრათ, როგორც... ვთქვათ პატარძელში.

არა, მე არ მეშინია შახმურადოვისა. მაგრამ ეს რკინის კაცი, ჩემი იდეალი იყო, თქვენ მიხედვებით, რა ძნელია საკუთარ იდეალთან ჭიდელი. ასევე იქნებოდა ალბათ, გურამ საღარაძესთან გადამწყვეტ შეხვედრაში გამოსვლის უფლება რომ მრგებოდა. ამ ორ ბრწყინვალე მოჭიდავეს მე განსაკუთრებით ვაფასებ... ვიმეორებ, შახმურადოვის მე არ მეშინოდა. უბრალოდ წარმოდგენლად ძნელია იმ კაცის წინააღმდეგ პაექრობა, რომელმაც ჭიდაობის თითქმის ყველა საიდუმლო იცის რა უნდა დაუპირისპირო. დიდ შრომისმოყვარეობასთან ერთად ჩემი უფროსი მეგობრისა და მწვრთნელის ვახტანგ ბალავაძის უზარმაზარი გამოცდილება. სირცხვილიც იყო დავმარცხებულიყავი ასეთი მასწავლებლის მოსწავლე მან ბევრი რამ გამანდო თავისი უმიდრესი საჭიდაო არსენალიდან.

შახმურადოვთან ბრძოლის დამთავრებას რამდენიმე წამიდა აკლდა, ეს წამები საუკუნეებად იქცა. ამ დროისთვის მე ვიგებ შეხვედრას. და მაინც, ერთი ფიქრი ამეკვიატა. სპარტაკიადაზე ვუყურე ომარ ბლიაძის ჭიდაობას. იგი აშკარად ჩემპიონობის ღირსი იყო. და აი, ფინალურ პაექრობაში, როცა რამდენიმე წამი აშორებდა ოქროს მედალს, მოულოდნელად გაფლანგა მთელი თავისი უპირატესობა და გამარჯვება მეტოქეებს დაუთმო. ეს იყო ჩემი აზრით, სპარტაკიადის ყველაზე დრამატული ეპიზოდი. არავის ვურჩევდი იმ წუთში ბლიაძის ადგილზე ყოფნას. აი, ეს მახსოვდა შახმურადოვთან შეხვედრის ბოლო წამებში. როცა გავიმარჯვე ჩემი სიხარული უსაზღვრო იყო.

ასეთი ნერვიულობა, დაძაბულობა თვით მსოფლიო ჩემპიონატშიც არ მიგრძებია, რადგანაც შახმურადოვზე ძლიერ მეტოქეს იქ ნამდვილად არ შევხვედრივარ. თუმცა სოფიაში ერთი პრინციპული ამოცანის გადაწყვეტა მელოდა..

საქმე ისაა, რომ სოფლის მსოფლიოს ჩემპიონატში თედიაშვის ძველი სპორტული დავა უნდა განეახლებინა ძლიერ გერმანელ მოჭიდავე შტოტმაისტერთან. ისინი პირველად 1970 წელს ლაიფციგში გამართულ ევროპის ჩემპიონატში შეხვდნენ. ამ ტურნირმა ძალიან დაწყვიტა გული თედიაშვილს. უაღრესად დაძაბულ ბრძოლაში, რომელშიც სპეციალისტთა აზრით ქართველმა მოჭიდავემ საგრძნობ უპირატესობას მიაღწია, მსაჯებმა მაიც შტოტმაისტერს აუწიეს ხელი. ლევან ერთი სული ჰქონდა, რაც შეიძლება მალე შეხვედროდა თავის „იღბლიან“ მეტოქეს და საბოლოოდ დაედგინა, თუ ვინ იყო სინამდვილეში უფრო ძლიერი. ჰა, ბურთი და ჰა, სოფლის საჭიდაო ხალიჩა.

ევროპის ჩემპიონ შტოტმაისტერთან ჭიდილი ლევან თედიაშვილის სპორტული ბიოგრაფიის ერთ-ერთი საინტერესო ფურცელია. ქართველმა ფალავანმა არავეითარი იმედი არ დაუტოვა მეტოქეს და გამუდმებული იერიშით დამაჯერებლად მოუგო. ამ ლამაზი პაექრობის ჯილდოდ სოფლის მსოფლიო ჩემპიონატის ოქროს მედალთან ერთად მან დიდი მორალური კმაყოფილებაც მიიღო.

ა. გოგელია
გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტი“, 6 ნოემბერი, 1971 წ.

„საჭიდაო ოლიმპის მკვიდრი“

ლევანი საგარეჯოში შემხვდა. ღიმილით დადიოდა. ეტყობოდა, გრძნობდა მშობლიური კუთხის ალერსს. ბიჭებიც მტრების გუნდივით დასდევდნენ.

ახლახან ამ ჭაბუკმა მშობლიური ქალაქიც ასახელა და საქართველოც. თავისუფალი სტილით მოჭიდავეთა სოფლის მსოფლიო პირველობაზე 23 წლის ფალავანი გამარჯვებულის კვარცხლბეკზე ჭეშმარიტად უფლებამოსილი ავიდა.

... ჩემი პირველობისა ახლაც არ მჯერა. თითქოს ყველაფერი მოულოდნელად მოხდა. იმდენად მოულოდნელად, რომ თავი

მსოფლიოს ჩემპიონების ღირსად არც კი მიმაჩნია...

რატომ მოულოდნელად?

ჭიდაობა პატარაობიდანვე თავდავიწყებით შეუყვარდა. სახელოვანი გარეჯელი ფალავნები ხიბლავდნენ. ერთი ნაბია, მოლეული ბიჭი იყო. პირველ მწვრთნელს ვანო მეკოკიშვილს კი მისი დიდი იმედი ჰქონდა.

ჭიდაობდა ყველგან - ორღობეში, მდელოზე, სკოლის ეზოში და სასპორტო დარბაზში.

..მაშინ ყველანი ერთნაირები ვიყავით. ზოგს ვჯაბნიდი, ზოგი მერეოდა..."

გამოვიდნენ ფალავნები, დაანგრიეს გალავანები...

ჭიდაობენ ზემოურები და ქვემოურები. გაღმაუბნელები და გამოღმაუბნელები, ცოლიანები და უცოლოები, იღბლიანები და სახელის მაძიებლები.

ჭიდაობაში დიდად განსწავლულ გარეჯელებს ვერაფერს გამოაპარებ და ერთხმად გამოაქვთ მსჯავრი.

არისო, დაიძახებენ, თუ დაცემული ფალავანი ორსავე ბეჭზე აიკრავს ნახერხს, დამარცხების ამ უტყუარ ნიშანს.

წყვილი დიდი ხანია ჭიდაობს. გამარჯვებული არა ჩანს. დაიღალნენ, მაგრამ სიფიცხე არ დაუკარგავთ, ორთავეჯანია და მაყურებლები გააშველებენ ფალავნებს.

ძირს რომ დაეცემა ფალავანი და მხოლოდ ცალ გვერდზე აიკრავს ნახერხს - ჯერი არ არის. ჭიდაობა გრძელდება. მერე გამარჯვებულ-დამარცხებულნი გადაეხვევიან და ერთმეორეს პირზე ჰკოცნიან.

კაკლების ჩრდილში თუ ეკლესიების ეზოებში გამართულ შეჯიბრებებზე სწავლობდა ლევანი ქართული ჭიდაობის ილეთებს, მოწინააღმდეგის პატივისცემასა და დაფასებას.

ლევანი ღიმმორეული ჭიდაობს. არასდროს წუწუნებს. გამარჯვება ხომ ღირსეული იცის და სანამ დღევანდელ სახელს მოიხვეჭდა, დამარცხებაც ლამაზი იცოდა.

... სოფიაში გამართულ მსოფლიო პირველობაზე ჩემი უფროსი მეგობარი შოთა ლომიძე მომეწონა, ისე ვაჟკაცურად ჭიდაობდა, რომ ჩვენთან ერთად ბულგარელებიც მოხიბლა და მეტოქეთა გულიც მოინადირა...

მერე გარეჯელ ფალავნებზე ვლაპარაკობდით. ვადგენდით ამ რაიონის ყველა დროის უძლიერესი მოჭიდავეების იდეალურ ნაკრებს: კეკელიშვილი, მარიდაშვილი, ქაიხოსროშვილი, ასლამაზიშვილი, გოგოლაური, ზურაბაული, ქარსაულიძე, ონაშვილი, ლეგენდარული მეკოკიშვილი... დაითვალა ლევანმა. მე ამ გვარებს თედიაშვილიც მივეუმატე. ასეთი გუნდი საბჭოთა კავშირის ჩემპიონი თუ არა, პრიზიორი ყოველთვის გახდებოდა. წარმატებით იასპარეზებდა ევროპისა და მსოფლიო პირველობაზე. ეს იქნებოდა მხოლოდ გარეჯელებისა და პატარძელელებისაგან შემდგარი გუნდი.

„... არ ვიცი, გჯერათ თუ არა, მაგრამ ჭიდაობა ბევრ საიდუმლოებას ინახავს. ამ ზაფხულს მოსკოვში სპარტაკიადის ჩემპიონის ტიტულს უფრო ძნელად მივაღწიე, ვიდრე სოფიაში მსოფლიო ჩემპიონის ოქროს მედალს“. სპარტაკიადაზე გადამწყვეტი შეხვედრა იური შახმურადოვთან ჰქონდა. ძნელი იყო მასთან შერკინება. ჭიდაობის თითქმის ყველა საიდუმლო იცის მსოფლიოში აღიარებულმა ამ ფალავანმა. ლევანმა მაინც დაჯაბნა მრისხანე მეტოქე, სპარტაკიადის ჩემპიონი გახდა და მსოფლიო პირველობისაკენ გაეხსნა გზა.

სოფიაში შეიდივე შეხვედრა მოიგო ლევანმა. სენეგალელი მოჭიდავე 45 წამში გააკრა ხალიჩას. შვეიცარელი - 30 წამში. ირანელი - 80 წამში, პოლონელი - 40 წამში. ფაქტიურად ამის შემდეგ დაიწყო მისთვის ნამდვილი ჭიდაობა. აქ ლევანმა ნება დართო რუმინელ იორგას - ევროპისა და მსოფლიო ოთხგზის პრიზიორს და გერმანელ შტოტმაისტერს, ცხრა წუთით ყოფილიყვნენ საჭიდაო ხალიჩაზე... პირველს სძლია ანგარიშით 9:1, მეორეს - 15:0, მესამეს კი 7:1, სოფიიდან ლევანი მსოფლიოს ჩემპიონად და სპორტის დამსახურებულ ოსტატად დაბრუნდა მისმა მწვრთნელმა, საქვეყნოდ სახელმძოხვეჭილმა ფალავანმა ვახტანგ ბალავაძემ საბჭოთა კავშირის დამსახურებული მწვრთნელის წოდება მიიღო.

„... ჭიდაობაში სამეცნიერო წოდებებს რომ ანიჭებდნენ, ვახტანგ ბალავაძე აკადემიკოსი იქნებოდა აღზრდისა და სწავლების ბრწყინვალე მეთოდები აქვს. სწორედ მან სრულყო ჩემი ოსტატობა. მოჭიდავე ყოველთვის ვიქნებოდი, მაგრამ

ვახტანგ ბალავაძე რომ არა, შეიძლება მსოფლიოს ჩემპიონი ვერ გავმხდარიყავი...”

სულითა და გულით ეძლევა ლევანი ჭიდაობას. მაგრამ არც სწავლას ივიწყებს - თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტია.

„... მომავლისათვის რომელ პროფესიას ავირჩევ მწვრთნელისას თუ იურისტისას, ვერ გეტყვით. ახლა სტუდენტიცა ვარ და მოჭიდავეც. ორსავე-საქმეს ერთნაირი მონდომებითა და გალისხმიერებით ვეკიდები. უკვე საგამოცდო სესიები მეწყება. ბიჭი ხარ და ნუ ჩაუჯდები წიგნებს. გაისად მიუნხენის ოლიმპიური ასპარეზობაა, ბიჭი ხარ და ნუ ივარჯიშებ...”

მერე ხმადაბლა გაიმეორა - გაისად ოლიმპიური ასპარეზობაა...

ამბობენ, ლევან თედიაშვილი დიდი ხნით დამკვიდრდაო საჭიდაო ოლიმპზე... შენს პირს შაქარიო.

*ჯემალ ქურხული
გაზეთი „სამშობლო“, 10 დეკემბერი, 1971 წ.*

"Л. ТЕДИАШВИЛИ, БОРЕЦ ВОЛЬНОГО СТИЛЯ, КАНДИДАТ В ОЛИМПИЙСКУЮ СБОРНУЮ СССР"

Год 1971-й запомнился мне всю жизнь. Именно в этом году я впервые завоевал золотую медаль чемпиона Спартакиады народов СССР. Мне была доверена высокая честь - представлять нашу страну на чемпионате мира. И я очень рад, что оправдал доверие, завоевал для своей Родины золотую медаль.

Немаловажные события произошли и в моей личной жизни. Я окончил Грузинский государственный институт физкультуры и поступил на юридический факультет университета.

Планы на будущий год? они пожалуй, на сей раз одинаковы у всех спортсменов. Моя мечта - успешно подготовиться к сезону, стать членом Олимпийской сборной команды Советского Союза и постараться подняться на высшую ступень пьедестала почета на Олимпиаде в Мюнхене. Олимпийский год требует от спортсменов

особого напряжения сил. Я думаю, что ведущие спортсмены Грузии отлично подготовятся к ответственнейшему сезону, и наша республика будет широко прелоставлена в олимпийской делегации Советского Союза.

Газета "Вечерный Тбилиси", 31 декабря, 1971 года.

„აი, ვინ გვასახელა“

საქართველოს სპორტულ ფედერაციათა წარმომადგენლებმა, სპორტის სპეციალისტებმა და ფიზკულტურის რესპუბლიკურმა კომიტეტმა 1971 წლის სეზონის შედეგების მიხედვით შეადგინეს ჩვენი რესპუბლიკის 10 საუკეთესო სპორტსმენის სია.

გთავაზობთ ანკეტის შედეგებს: ლ. თედიაშვილი (თავისუფალი ჭიდაობა) მსოფლიო ჩემპიონი პირველ საშუალო წონაში. მოიგო სსრ კავშირის ხალხთა V სპარტაკიადა, აგრეთვე, საკავშირო ჩემპიონატი. ბრწყინვალედ გამოვიდა ირანის საერთაშორისო ტურნირში: აქაც გაიმარჯვა.

გაზეთი „ლელო“, 1 იანვარი, 1972 წელი.

„ლევან თედიაშვილი“

ოყო №1 სპორტსმენი ისეთ სპორტულ რესპუბლიკაში, როგორც საქართველოა, მხოლოდ რჩეულთა ხვედრია. დიახ, ლევან თედიაშვილმა 1971 წლის სპორტულ სეზონში ეს სავსებით დაიმსახურა. მან ჯერ საბჭოთა კავშირის ხალხთა სპარტაკიადაზე მოიპოვა ოქროს მედალი. იმ მეტად რთულ ასპარეზობაში ლევანის ძირითადი მეტოქე საბჭოთა კავშირის ერთ-ერთი საუკეთესო ფალავანი მსოფლიო ექს-ჩემპიონი იური შახმურადოვი იყო. თედიაშვილმა აშკარად დაჯაბნა მეტოქე და დაამტკიცა, რომ პირველ საშუალო წონით კატეგორიაში ბადალი არა ჰყავს ჩვენს ქვეყანაში. რამდენიმე დღის შემდეგ იგი კვლავ ავიდა კვარცხლბეკის უმაღლეს საფეხურზე - ამჯერად საბჭოთა კავშირის ჩემპიონი გახდა.

რაც შეეხება სოფლის მსოფლიო ჩემპიონატს, იქ ამ შესანიშნავმა სპორტსმენმა მოაჯადოვა როგორც მაყურებელი, ისე ჭიდაობის აღიარებული სპეციალისტები, და ოქროს მედლით მკერდამშვენებული დაბრუნდა შინ.

ირანის ტრადიციული ტურნირი. თედიაშვილი უძლიერესია. თუმცა ნუ დაგაეიწყებთ, რომ ამ ტურნირში იგი ერთით მაღალ წინით კატეგორიაში გამოდიოდა. ირანში ჭიდაობა ტრადიციული სახეობაა და ძალზე ძნელია ამ ქვეყანაში ოსტატობით გააცნო მაყურებელი. მაგრამ ლევანმა ესეც შეძლო; თუმცა ლევანს რა არ შეუძლია...

იყო საქართველოში №1 სპორტსმენი, ეს მხოლოდ რჩეულთა ხედრია. და ლევანიც ხომ რჩეულია რჩეულთა შორის.

გაზეთი „კომუნისტი“, 3 იანვარი, 1972 წელი.

„მსოფლიო ჩემპიონი კომბინატში მუშაობს“

უკვე ორი წელია ლევან თედიაშვილი თბილისის საავეჯო კომბინატ „განთიადში“ მუშაობს. გასულ ზაფხულს, აგვისტოში, მან შევბულება ითხოვა და... სოფიას გაემგზავრა, რათა შინ თავისუფალ ჭიდაობაში მსოფლიო ჩემპიონის ოქროს მედალი ჩამოეტანა. იგი პირველი მსოფლიო ჩემპიონია თავის საწარმოში.

გაზეთი „ლელო“, 5 იანვარი, 1972 წელი.

ლ. თედიაშვილი, მსოფლიო ჩემპიონი თავისუფალ ჭიდაობაში

გასულ წელს რესპუბლიკის ფიზკულტურულ - სპორტული ორგანიზაციები ნაყოფიერად შრომობდნენ, რათა ახალი წარმატებით აღენიშნათ საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისა და საქართველოს კომპარტიის შექმნის 50-ე წლისთავი, ხელდამშვენებული შეხვედროდნენ ჩვენი რესპუბლიკის კომკავშირის სახელოვან იუბილეს, ცხოვრებაში

განეხორციელებინათ სპორტული ორგანიზაციების წინაშე სკკ XXIV ყრილობის მიერ დაყენებული ამოცანები. შედეგებზე ნათლად მეტყველებს ფიზკულტურელთა და სპორტსმენთა, სპორტულ ნაგებობათა, სსრ კავშირის, აეროპისა და მსოფლიოს რეკორდების რიცხვის ზრდა.

განსაკუთრებით მინდა ხაზი გაეუსვა სსრ კავშირის ხალხთა მეხუთე სპარტაკიადაზე ჩვენი რესპუბლიკის წარმომადგენელთა გამოსვლას, საქართველოს სპორტსმენებმა მოიპოვა 28 ოქროს, 17 ვერცხლისა და 33 ბრინჯაოს მედალი. ეს წარმატებები მიღწეულ იქნა ენერგიის უდიდესი დაძაბვისა და მძაფრი, სპორტული ბრძოლის შედეგად.

წლევიანდელი წელი მეტად საპასუხისმგებლოა ქართული სპორტსმენებისათვის, მათთვის, ვინც მიუნხენის ოლიმპიურ თამაშებში მონაწილე საბჭოთა ნაკრები გუნდების შემადგენლობაში უნდა შევიდნენ.

ოლიმპიადისათვის მზადება გადამწყვეტ ფაზაში შედის. ახლა ყოველმა ჩვენგანმა უნდა გამოამყდონოს საბჭოთა ადამიანის, საბჭოთა სპორტსმენის საუკეთესო თვისება - მთელი ძალ-ღონე მოახმაროს საერთო საქმეს. ყოველი სპორტსმენი ვალდებულია მაქსიმალურად გამოიყენოს დარჩენილი დრო, მთელი ენერგიით იბრძოლოს სპორტული ფორმის განმტკიცებისათვის.

მიუნხენის ოლიმპიური თამაშები საბჭოთა სპორტსმენებისათვის ყველა წინამორბედ თამაშებზე ძნელი იქნება. ამ ასპარეზობაში წარმატებით გამოსვლის მიხედვით მსოფლიოს სხვადასხვა ხალხები იმსჯელებენ ჩვენი სამშობლოს სპორტული სახის შესახებ, კომკავშირელთა მრავალმილიონიან რაზმზე, იმაზე, თუ როგორ ზრუნავს კომუნისტური პარტია ახალგაზრდა თაობისათვის, მისი კეთილდღეობისათვის.

ქართველი ოლიმპიელები ძალასა და ენერგიას, ცოდნასა და გამოცდილებას არ დავიშურებთ, რათა მიუნხენის ოლიმპიურ თამაშებზე პირნათლად დავიცვათ საბჭოთა სპორტის ღირსება და სახელი!

გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტი“, 15 იანვარი, 1972 წელი.

„ფინალების წინ“

მესამე და მეოთხე წრე, ტურნირის მეტად პასუხსაგები შეხვედრები, შემცირდა ფინალისათვის მებრძოლთა რიცხვი. ინტერესი დიდია, სპორტის სასახლე სავსეა თავისუფალი სტილის ჭიდაობის თაყვანისმცემლებით, ვინ მოიპოვებს ვ. ბალავაძის სახელობის პრიზს?

ესა და სხვა მნიშვნელოვანი საკითხები, რომლებიც თბილისის საერთაშორისო ტურნირს ეხება, დღეს უნდა გადაწყდეს ფინალურ შეხვედრებში. არაერთი მიმხილველი ორთაბრძოლის მოწმენი ვიყავით გუშინ, მაგრამ განსაკუთრებით დაგვაინტერესებდა ერთი წყვილის ლამაზი და ეფექტური პაექრობა. ეს გახლდათ 82 კოლოგრამამდე წონით მოჭიდავეთა - მსოფლიოს ჩემპიონის ლევანს თედიაშვილისა და ბულგარეთის აღიარებული ათლეტის ისმაილ ადილოვის ასპარეზობა. მოხდა ისე, რომ დასაწყისში ბულგარელმა ქულაც კი დაიმსახურა, მაგრამ ეს საბაბი გახდა იმისა, რომ ლ. თედიაშვილს სასტიკად დაესაჯა ასეთი „კადნიერებისათვის“ მეტოქე და უკვე 2 წუთსა და 40 წამისათვის ი. ადილოვი გაკრული იყო ბეჭებით ხალიჩაზე. ბულგარელი გამოეთიშა საპრიზო ადგილებისათვის მებრძოლთა რიგებს, ლ. თედიაშვილს კი მხოლოდ ერთი საჯარისო ქულა აქვს (2 წმინდა გამარჯვება, I - ქულით).

გაზეთი „თბილისი“, 5 თებერვალი, 1972 წელი.

„მის ნაკვალევზე“

ვახტანგ ბალავაძის პრიზზე

სპორტსმენზე წერა ძალზე ადვილიც ყოფილა და ძნელიც ადვილია, როცა იგი აღმავლობას განიცდის. დიდების მწვერვალებისაკენ მიიწევს. ამ დროს ყოველი, უმნიშვნელო მიღწევაც კი საყოველთაო აღიარებას პოულობს, ათასობით ადამიანის კუთვნილებად, ხშირად კი ლეგენდად იქცევა, მაგრამ სამწუხაროდ სპორტული სიჭაბუკე არც თუ ისე ხანგრძლივია, გახედვასაც ვერ მოასწრებ და ერთ დროს მოწინააღმდეგის

რისხვა, მაყურებელთა ჭეშმარიტი კერპი, უკვე ისტორიის კუთვნილებად იქცევი, აქ კი იწყება სპორტსმენის მეორე ცხოვრება რასაკვირველია, ამას ყველაზე ვერ იტყვი, იგი მხოლოდ რჩეულთა ხვედრია. იმათი, ვინც თვითმყოფადი ნიჭით, დაუღალავი შრომით, ვაჟკაცური შემართებითა და ნებისყოფით შორს გაიტანა არა მარტო თავისი ქვეყნის სახელი და დიდება, მომავალ თაღობათა აღზრდის შესანიშნავ მაგალითადაც იქცა.

მაშ რატომ არის მათზე წერა ძნელი? იმიტომ, რომ მათ საბრძოლო ეპიზოდებიდან რაიმე ახლის, სხვამ რომ არ იცოდეს, დამეთანხმებით, არც თუ ისე ადვილია.

ახლა კი გუშინ მოასპარეზე ცალკეულ წყვილთა შესახებ.

პირველ რიგში ორიოდ სიტყვა ლ. თედიაშვილზე. ამ უდავოდ ნიჭიერმა ფალავანმა უკვე მოასწრო როგორც გულშემატკივართა გულების მონადირება, ისე სპეციალისტთა საყოველთაო აღიარების მოპოვება. ეს კი, დამიჯერეთ, დროის ასე მცირე მონაკვეთში, არც თუ ისე იოლი საქმეა. რამ განაპირობა ეს? ჭიდაობის გაბედულმა, უზადო ხელწერამ. მის მოქმედებაში პარმონიულადაა შერწყმული ღონე და ტექნიკა. როცა მის შერკინებას უყურებ, რწმუნდები, რომ მან უბრალოდ, მექანიკურად კი არ გადაიღო თავისი მასწავლებლის ვ. ბალავაძისა თუ თავისუფალი სტილის სხვა დიდოსტატთა ესა თუ ის ფანდი. ისინი შეისისხლხორცა, გაამდიდრა, თავისებური, თედიაშვილისებური სახე მისცა. ამაში ჩვენ ერთხელ კიდევ დაგვარწმუნა ქართველი ფალავნის გუშინდელმა გამოსვლამ. მან ბრწყინვალე სტილში, წმინდად დაამარცხა ამერიკელი ჯ.პეტერსონი.

გაზეთი „თბილისი“, 6 თებერვალი, 1972 წელი.

"HINKALI U TEDIASZWILI"

ამ რამდენიმე ხნის წინ სქართველოში სტუმრად იყვნენ პოლონური ჟურნალ „სპორტოვეცის“ პასუხისმგებელი მდივანი ლ. იედლევესკი და ფოტორეპორტიორი ტ. პრაჟმოვსკი. სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ მათ თავიანთ ჟურნალში გამოაქვეყნეს

წერილი სათაურით „ხინკალი თედიაშვილთან“. გთავაზობთ ნაწვევებს ამ წერილიდან:

„...მივემგზავრებით საგარეჯოსკენ მსოფლიო და ოლიმპიურ ჩემპინ ლევან თედიაშვილთან და მის საცოლე ნანა მჭედლიშვილთან ერთად, მანქანაშივე დავმეგობრდით. ვსაუბრობთ გულახდილად და ძალდაუტანებლად.

ლევანი: იცით, რომ ჩემი გზა მიუნჰენისაკენ თქვენს ქალაქ კოშალინში დაიწყო 5 წლის წინათ? ეს იყო ოლიმპიური იმედების ტურნირი“.

გზა გორაკებს შორის მიდის. ორივე მხარეს ვენახებია. ლევანი ყველას ესალმება, იგონებს თავის ბავშვობას. გამოჩნდა საგარეჯოც. შევედით სახლში, სულ მალე გემრიელი კერძების სუნი გვეცა. ლევანი, როგორც ნამდვილ ვაჟკაცს შეეფერება, ღვინოს იღებს ქვევრიდან. იშლება ზღაპრული სუფრა, ყველა ფერია, ხინკალიც კი...“.

საქართველოში ჭიდაობა ფეხბურთის შემდეგ მეორე ადგილზეა. საკმარისია გადავხედოთ სსრ კავშირის მოჭიდავეთა ჩემპიონატების შედეგებს, სადაც „შილზე“ და „ბეზე“ დამთავრებულ უამრავ გვარს ნახავთ. ქართველმა მოჭიდავეებმა ბევრი სახელოვანი გამრჯევა მოუტანეს საბჭოთა სპორტს საერთაშორისო სარბიელზე საიდან მოდის ეს?

- საქართველოში ყველა საფლელი ბიჭი ჭიდაობს, ჭიდაობით დიდი დაინტერესება კი დიდ კონკურენციას ბადებს. მის შემდეგ საკმარისია ერთი ნაბიჯის გადადგმა ფორთო სარბიელზე გასასვლელად. ოლისპიურ სტარტზე ოცნების ასასრულებლად საჭირო იყო გზა გამეკვლია აუმრავ მეტოქეს შორის, დამეჯაბნა ისინი. საკავშირო მასშტაბით ჩემთვის ყველაზე საშიში მეტოქე იყო შახმურადოვი. ღრმად მწამს: ვინც კავშირში პირველია, მას ოლიმპიური მედლის იმედიც უნდა ჰქონდეს.

- როგორ ემზადებოდით მიუნჰენისაკენ?

- ილეთებს ისე ვხვეწდი, რომ კონკურენტულ მეტოქეზე არ ვფიქრობდი. მიუნჰენში სამი შეხვედრა წმინდად მოვიგე, ამდენივე ქულებით, მე ნამდვილი ბრძოლის მომხრე ვარ: შეტევა, შეტევა, შეტევა! დიდად ვაფასებ აგრესიულ სტილს.

- ვინ იყო თქვენთვის ყველაზე ძნელი მეტოქე მიუნჰენში?

- აიპონელი სასკი, შტოტმაისტერი გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკიდან, რუმინელი იორგი, ამერიკელი პეტერსონი. საერთოდ, ამერიკელთა წარმატება მიუნჰენში პირადად ჩემთვის მოულოდნელობა არ იყო, როგორც ამას ბევრი სპეციალისტი თვლის. ამერიკელები უკვე რამდენიმე წელია, რაც ფირზე აღბეჭდავენ ჩვენს ყოველ მოძრაობასა და ილეთს. მსუბუქ წონაში გამარჯვებული ამერიკელი გეიბლი ჭიდაობს თითქმის... როგორც ქართველი. იგი თბილისშიც გამოდიოდა და მახსოვს კინოაპარატი ხელიდან გაუშვია.

- ვინ არის თქვენი იდეალი ჭმიდაობაში?

- საუკეთესო მოჭიდავე, რომელიც კი მე მინახავს, ეს გურამ საღარაძე გახლავთ, მსოფლიო ჩემპიონი. მისი მაგალითი ჩემთვის მუდამ პირველი პირობაა.

- როგორი მეტოქეები გიყვართ?

ძლიერები. მათ ჩვენი ოჯახის წევრებად ვთვლით. თუ მეტოქე დამამარცხებს, ასჯერ უფრო მეტად ვაფასებ. ასეთი სპორტსმენისადმი პატივისცემა სიძულვილის ნაცვლად აი, ჩემი და სეერთოდ ქართული მოჭიდავის ბრძოლის ფილოსოფია“.

ვემშვიდობებით საგარეჯოს და გზას ვაგრძელებთ. გზადაგზა გვხვდება გურჯანი, მუკუზანი, კარდანახი, ტიბაანი, წინანდალი... ეს სახელები კი ჩემთვის კარგად ნაცნობია განთქმული ქართული ღვინოების წყალობით...“.

რედაქციისაგან: დღეს სახელგანთქმულ ფალავანს ლევან თედიაშვილს ქორწილი აქვს საგარეჯოში. გულითადად ეუსურვებთ ლევანსა და მის მომავალ მეუღლეს თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის სტუდენტ ნანა მჭედლიშვილს მყარი, მეგობრული ოჯახის შექმნას და გაბედნიერების დღეს ეულოცავთ. მათ სწორედ ამ სურათზე ხედავთ, რომელიც ტ.პრაჟმოვსკიმ გადაიღო საგარეჯოში.

გაზეთი „ლელო“, 25 ნოემბერი, 1972 წელი.

„ლევან თედიაშვილმა ოლიმპიური ოქრო მიიღო“

თავისუფალი სტილის თბილისელმა მოჭიდავემ ლევან თედიაშვილმა პირველ საშუალო წონით კატეგორიაში ოლიმპიური ჩემპიონის წოდება მოიხვეჭა.

გაზეთი „ლელო“, 1 სექტემბერი, 1972 წელი.

მიუნხენი, 31 აგვისტო. (საკდესი). თბილისელი ლევან თედიაშვილი მეექვსე ოლიმპიურ დღეს დილით, მე-XX ოლიმპიადის ჩემპიონი გახდა თავისუფალ ჭიდაობაში.

თბილისის უნივერსიტეტის 23 წლის სტუდენტი, მომავალი იურისტი თედიაშვილი უკვე იყო მსოფლიოს ჩემპიონი, და წელს მას მხოლოდ ერთი ამოცანა ჰქონდა - მოეპოვებინა უმთავრესი სპორტული გამარჯვება. ეს ჯილდო კარგი საჩუქარი იქნება... ლევანის ქორწილზე, რომელიც გაიმართება ოლიმპიადიდან დაბრუნების შემდეგ.

გაზეთი „კომუნისტი“. 2 სექტემბერი, 1972 წელი.

„უსვმოსავლიანი ხალიჩა“

საბჭოთა დელეგაციას ყველაზე დიდი წარმატება ოლიმპიურმა ხალიჩამ მოუტანა, სადაც უკვე დამთავრდა თავისუფალი სტილით მოჭიდავეთა ასპარეზობა. ჭიდაობის ქართველ მოყვარულთათვის განსაკუთრებით სასიამოვნოა სსრ კავშირის ხალხთა V სპარტაკიადისა და მსოფლიო ჩემპიონის ლ. თედიაშვილის წარმატება. შესანიშნავი ქართველი ფალავნების დ* ციმაკურიძის, გ. კარტოზიას, ვ. ბალავაძის, მ. ცალქალამანიძისა და სხვათა ტრადიციებზე აღზრდილმა სპორტსმენმა კიდევ ერთი უმაღლესი ტიტული ოლიმპიური თამაშების ჩემპიონობა მოიპოვა და ვალმოხდელი ბრუნდება თბილისში.

გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტი“, 2 სექტემბერი,
1972 წელი.

„ღალოცვილი გზა“

წაგება და მოგება ძმები არიანო, - ამბობს ანდაზა. გამარჯვებულებს არ ასამართლებენო, - ამასაც ხშირად გაიგონებთ, მაგრამ გამარჯვებაც არის და გამარჯვებაც!

ჭიდაობისთვის გაჩენილი ჭაბუკი, რა თქმა უნდა, იმთავითვე ილტვოდა გამარჯვებისაკენ, მაგრამ მიზნისაკენ იგი მუდამ მხოლოდ პატიოსანი, რაინდული და ვაჟკაცური ბრძოლის გზით მიდიოდა.

... როცა წლეულს ზამთარში თბილისის სპორტის სასახლეში ტრადიციული საერთაშორისო ტურნირი გაიმართა, დარბაზს ლევან თედიაშვილის ჭიდაობის სანახავად აწყდებოდა ხალხი. ეს ჩვეულებრივი ინტერესი როდი იყო: ეს გახლდათ აუდიტორიის შეხვედრა თავის საყვარელ მოჭიკვესთან, ნამდვილ ფალავანთან, ხომ იცით, რომ ყველა მოჭიდავე ფალავანი არ არის, თუნდაც მაღალი ტიტულები ჰქონდეს.

ლევან თედიაშვილმა სამართლიანად დაიმკვიდრა კარგი ფალავნის სახელი. ძალიან სასიხარულოა, როცა უცხოეთში საასპარეზოდ მიდის ეს ვაჟკაცი. ვიცით, გვასახელებს, გეჯერა, რომ ღირსეულად წარმოადგენს ქართველი საჭიდაო სკოლის საუკეთესო ტრადიციებს.

წაგება და მოგება ძმები არიან... აკი გაიმარჯვა ჯერ სსრ კავშირის ხალხთა V სპარტაკიადაში, მერე სოფიის მსოფლიო ჩემპიონატში... და უცებ, წარუმატებლობა მინსკში გამართულ საკავშირო ჩემპიონატში. რა მოხდა მერე? ის ხომ გამდვილი მოჭიდავეა, მოჭიდავის გზა კი ია-ვარდით როდია მოფენილი.

მინსკში დამარცხების მიუხედავად, ეს იშვიათი სპორტული ნიჭით დაჯილდოებული მოჭიდავე მაინც შეიყვანეს სსრ კავშირის ოლიმპიურ ნაკრებში და მიუნჰენის გზას გაუყენეს. ასეთია ღიდი სპორტსმენის ბედი.

და აი, 31 აგვისტოს მთელს სამყაროს მოედო მიუნჰენის ხალიჩაზე ქართველი ფალავნის ბრწყინვალე გამარჯვების ამბავი. ამ ცნობამ, ცხადია, განსაკუთრებული სიხარული საქართველოში გამოიწვია.

- ვინ არის თქვენი იდეალი ჭიდაობაში? - ჰკითხეს ერთხელ

ჟურნალისტებმა თედიაშვილს.

ლევანმა უყოყმანოდ უპასუხა, გურამ საღარაძეო და ამით გამოხატა თავისი სპორტული კრედოცა და სიმპათიაც ქართველი ჭიდაობის ერთ-ერთი სახელოვანი წარმომადგენლის მიმართ.

ახლა ალბათ ისიც დაგაინტერესებთ, რა შეხედულებებისაა საღარაძე თავის ახალგაზრდა კოლეგაზე.

- ლევანი ჭიდაობისთვისაა დაბადებული, როცა მის შეხვედრებს ვუყურებ, ვფიქრობ, ამ ბიჭს ნაკლს ვერ მოვუძებნი-მეთქი. მომადლებული აქვს დიდი ღონე, საოცარი სისწრაფე, პლასტიკურობა. ყოველივე ეს შერწყმულია გამბედაობასთან, ოღეთების მდიდარ არსენალთან, გამჭრიახობასთან, გამარჯვებისაკენ დაუცხრომელ ლტოლვასთან. კიდევ ერთი რამ, რაც ასევე მისაბაძია ახალგაზრდა თაობის სპორტსმენთათვის. თედიაშვილს ამპარტავნობისა და მედიდურობის ნატამალიც არა აქვს. ძალიან თავმდაბალი, მოკრძალებული კაცია.

ა. გოგელია
გაზეთი „ლელო“, 3 სექტემბერი, 1972 წელი.

„შალავანი“

1971 წელი. სოფია. მსოფლიო ჩემპიონატი ჭიდაობაში. ლევსკის სტადიონი მაყურებელს ვერ იტევს. გამოდიან ამერიკის, იაპონიის, გერმანიის და სხვა ქვეყნის უძლიერესი მოჭიდავეები.

სოფიაში ერთად ჩავიდნენ იური შახმურადოვი და ლევან თედიაშვილი. შახმურადოვი არ ჭიდაობს, ე.ი. გზა ხსნილია მსოფლიო ჩემპიონის ტიტულის მოსაპოვებლად. შახმურადოვმა მეგობრებს ლევანი წარუდგინა - აი, ეს ჭაბუკი იჭიდავეებს ჩემს მაგივრადო. ირონიული გამოხედვა. წინასწარ ულოცავენ ერთმანეთს გამარჯვებას ამერიკელი, იაპონელი, გერმანელი ფალავნები.

სიხარული ნაადრევი გამოდგა. ხალიჩაზე ქართველი ჭაბუკი და ამერიკელი ფალავანი გამოიძეხეს.

- ჩვენებური ქართული სარმა და მეტოქე ხალიჩაზე ბეჭებით

აღმოჩნდა. წამოხტა და მსაჯთან მიიჭრა: ეს რა ილეთია, არ ითვლებათ. მსაჯმა მარჯვენა ხელი აღმართა და ანიშნა: დამშვიდდი, ყველაფერი რიგზეაო, მერე მე ამიწია მარჯვენა ხელი. - იგონებს ლევანი ამ ფაქტის შესახებ.

მოულოდნელმა გამარჯვებამ შეაფიქრია და დარბაზი. ლევანის გამარჯვება არ გააკვირვებია მხოლოდ მის მწვრთნელს ვახტანგ ბალავაძეს. ის სხვა შედეგს არ მოელოდა.

მსოფლიო ჩემპიონის ტიტული უნდა გამოევილინებია უკანასკნელ შეხვედრას გერმანელ შტოტმაისტერთან.

- სიმართლე გითხრათ, მეშინოდა, ვლელავდი. შტოტმაისტერი - ევროპის ჩემპიონი. ლევან, ხედავ როგორ უცინის სახე, შენ რაღა დაგემართა, გამაგრდი - ვეუბნები ჩემს თავს. უნებურად თვალი დარბაზს მოვაგლე. ვხედავ ბალავაძის ანთებულ თვალებს - ლევან, უნდა გაიმარჯვო, უნდა გაიმარჯვო, - მეუბნებოდნენ ისინი.

- მაშ კარგი, ლაიფციგში ხომ... და უნებურად 1970 წელი გამახსენდა. შტოტმაისტერს იქ შევხვდი პირველად. მეგონა, დავჯაბნე, ქულაც ჩემი იყო. მსაჯმა კი... რატომღაც მას აუწია ხელი...

ეს მწარე მოგონება იყო. შტოტმაისტერი ჯიქურ წამოვიდა და დამეძგერა.

- ვაიმე, ბიძია ლევან! - ეს ხმა ყურმა კი არა, გულმა გაიგო. უცებ თვალწინ წარმომიდგა პირველ რიგში ჩამომსხდარი ბავშვები, ქართველი ფეხბურთელები, შეშინებული თვალებით რომ მიყურებდნენ. მე ხომ მათ შევპირდი... თქვენ ფეხბურთი მოიგეთ, მე ამათ ეუჩვენებ... ახლა კი... გამაგრდი ლევან... მეტი არაფერი მახსოვს, ფეხებზე, ხელებზე მეკიდებიან პატარები, ტანზე მეპოტინებიან და მკოცნიან. უსაზღვროდ ბედნიერი ვიყავი. *

- მისი ბიოგრაფია კი ძალიან უბრალოა. 1948 წლის 15 მარტს დაიბადა საგარეჯოში. იზრდებოდა ისე, როგორც სხვა მისი თანატოლები, ზოგჯერ აცდენდა გაკვეთიებს, იპარავდა მეზობლის ვაშლებს და ყურძენს. ბავშვობა ჩვეულებრივი იყო... წამოიზარდა. გაკვეთილიდან გაპარულს მასწავლებლები საჭიდაო დარბაზში ნახულობდნენ. ჩაცუცქდებოდა არსენ მეკოკიშვილის წინ და

თვალეში შესცივინებდა.

- მე მიყვარს ჭიდაობა, მთელი არსებით მიყვარს. საჭიდაო მუსიკის ხმას რომ გავიგებდი, მთელი სხეული ამითამაშდებოდა, ახლაც ასე ვარ. სხვანაირად არ შეიძლება, არ შეიძლება არსენ მეკოკიშვილის თანამემამულეს ჭიდაობა არ მიყვარდეს. 14 წლისა ვიყავი ნინოწმინდის ეკლესიის ეზოში ვიღაც კაცი გამომიყვანეს, ჯერ შემეშინდა, უარი ვთქვი, ამხელა კაცს როგორ დავეჭიდო-მეთქი გეშიაო? მითხრეს, ბავშობიდან უნიაანი ვარ. ბევრ შემთხვევაში ალბათ ეს მშველის, არავის შევარჩენ ჩემთან მეტოქეობას. კისრულით წამოვიღე ეს კაცი და დავაწვინე, ხელი ამოვუგდე, საცემრად გამომეკიდნენ, გავიქეცი.

მიდიოდა დრო და იზრდებოდა ლევანი. სპორტული ნადავლი საკმაოდ დააგროვა. საქართველოს ჭაბუკთა ჩემპიონი ქართულ, თავისუფალ და სამბოს სტილით ჭიდაობაში. „ოლიმპიური იმედის“ ორგზის ჩემპიონი; თბილისის საერთაშორისო ტურნირის ორგზის გამარჯვებული; სსრ კავშირის ჩემპიონი; გამარჯვება მეხუთე საკავშირო სპარტაკიადაზე და ბოლოს მსოფლიო ჩემპიონი... დიახ, 23 წლის ჭაბუკი მსოფლიოს ჩემპიონია. 18 წლის ლევანი ხომ უკვე სსრ კავშირის ნაკრების წევრი იყო.

ლევანი ფიზკულტურის ინსტიტუტის კურსდამთავრებული და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურდიული ფაკულტეტის II კურსის სტუდენტია.

ყოველთვის სიყვარულით იგონებს ლევანი თავის პირველ მწვრთნელს, ვლადიმერ მეკოკიშვილს, შემდეგ კი...

1966 წელს კაკაბეთში საჭიდაო არენა გაიხსნა. სოფლად ასეთი არენა არ იყო ხშირი მოვლენა. ტელევიზორიდან ოპერატორები ჩამოვიდნენ გადასაღებად. მათ ვახტანგ ბალავაძე ჩამოყვათ. ჭიდაობა დამთავრდა... ვახტანგმა თან წამოიყვანა. აქედან იწყება ჩემი, როგორც მოჭიდავის ნათლობა. ბევრს ვვარჯიშობდი, თითქოს მივალწიე კიდევ მიზანს, მაგრამ არა, იური შახმურადოვი ვერა და ვერ დავამარცხე. სპარტაკიადამდე რამდენიმე შეჯიბრება მოვიგე. დარჩენილი იყო მხოლოდ ერთი, იური შახმურადოვი. მე არ მეშინოდა შახმურადოვისა, ეს რკინის კაცი ჩემი იდეალი იყო. ვერც კი წარმომედგინა მე მის დამარცხებას თუ შევძლებდი. ერთგვარ მოკრძალებასაც

განვიცდიდი, როგორც იდეალისადმი, კაცს, რომელსაც ჭიდაობის ყველა საიდუმლო იცის, მე დაეუპირისპირე ვახტანგ ბალავაძისაგან გადმოცემული დიდი შრომისმრყვარეობა და გამოცდილება. სირცხვილიც იყო, ასეთი მასწავლებლის შერცხვენა, მან ხომ ბევრი რამ გამანდო თავისი უმდიდრესი საჭიდაო საიდუმლოებიდან... და მე ვამარცხებ რკინის კაცს. გზა გამეხსნა მსოფლიო პირველობისაკენ. შემდეგ კი, რაც მოხდა, თქვენც კარგად იცით...

ვიცით, ლევან, შენმა თანამედროვეებმა კი არა, საბჭოთა კავშირმა, მთელმა მსოფლიომ გაიგო შენი სახელი, მათ ახსოვთ შენი გამარჯვება და არც დაავიწყდებათ...

1972 წლის 4-ნ თებერვალს თბილისის სპორტის სასახლეში ლევანი ვახტანგ ბალავაძის სახელობის პრიზზე ჭიდაობდა და არც ახლა შეურცხვენია უფროსი მასწავლებელი.

პირველად ბულგარეთის აღიარებულ ათლეტს ისმაილ ადილოვს შეხვდა. და როგორც გაზეთი „კომუნისტი“ წერდა: „მოხდა ისე, რომ დასაწყისში ბულგარელმა ქულაც კი დამსახურა, მაგრამ ეს საბაბი გახდა იმისა, რომ ლევანს სასტიკად დაესაჯა ასეთი „კადნიერებისათვის“ მეტოქე და უკვე 2 წუთსა და 40 წამისთვის ადილოვი გაკრული იყო ბეჭებით ხალიჩაზე“. შტოტმაისტერი? მან ავადმყოფობა მოიმიზეზა და საჭიდაოდ არ გამოვიდა. პირველი ადგილი ლევან თედიაშვილს მიეკუთვნა.

წინ არის მომავალი შეხვედრები. მაისში მინსკში გაემგზავრა საკავშირო პირველობაზე აგვისტოში კი ოლიმპიური თამაშებში მიუნჰენში.

ჩვენ გვჯერა, ლევან, შენი, რომ ახალი დიდებით შემოსავ ქართველ ფალავანთა სახელს.

ჩვენი ჟურნალი არც კი იყო გამოსული, რომ იძულებული გაგხდით გარკვეული კორექტურა შეგვეტანა ჩვენს მასალაში.

ქართველი გულშემატკივრები მათი ფალავანის კიდევ ერთი ბრწყინვალე გამარჯვების მოწმენი გახდნენ. აშშ-დან სასიხარულო ცნობები ერთმანეთს ზედიზედ მოჰყვა შერკინებდან - სამი გამარჯვება.

ეკა გოგელია.
გაზეთი „ახალგაზრდა ჟურნალისტი“, სექტემბერი, 1972 წელი.

„მრავალს დაესწარიო!“

ლევანი

ახალი წელიწადი სადაც არის შემოაბიჯებს.

მე თქვენზე უნდა დაეწერო, შენი და ნანას ერთად ყოფნის პირველ ახალ წელიწადზე. გუშინ სახლში არ დამხვდით მითხრეს, ჯერ არ ჩამოსულანო. თქვენი ნახვა მინდოდა, თორემ ისედაც კარგად ვიცნობთ ერთმანეთს.

მაშინ მოლექული ცისფერთვალემა ბიჭი იყავი, მაგრამ მკვირცხლი, ხელლონიერი. საგარეჯოში ყველა ჭიდაობდა და შენც ფალავნობაზე დებდი თავს. კარგადაც გამოგდიოდა. ქომაგიც ბევრი გყავდა. იზრდებოდი. ჭიდაობას სრულყოფდი. ასპარეზობის მასშტაბებიც გეზრდებოდა... შარშანწინ საბჭოთა კავშირის ჩემპიონად დაგვიბრუნდი.

მანამდე კი...

- „შახისა“ ხომ არ გეშინია, ლევან? მართლა ეგრე ძლიერია? აბა, უიღბლო ყოფილხარ, ძმავ!

ამბობდი: იური შახმურადოვი პლანეტაზე უძლიერესი მოჭიდავეაო თავის წონაში, მაგრამ არ მეშინიაო. პირიქით: იღბლიანი ვარო, შახმურადოვის მძლეველი მსოფლიოს ჩემპიონიც გახდებო.

იმედი გქონდა სხვათა ძლევისა, იმედს გარჯასაც აშველებდი. სხვებმა იქნებ არც იციან, მე კი ვიცი, როგორც ვარჯიშობდი.

რამდენჯერ დამინახიხარ ზამთრის სისხამზე, როცა ყინვა ხესა და ქვას ხეთქავდა სათავისაკენ, გარბოდი და რიყეზე თოვლის კორიანტელს აყენებდი, ზურგზე იმოდენა გოდორს წამოიკიდებდი ხოლმე, აღარ ჩანდი. მერე იმ გოდორს ხმელი შეშით ავსებდი და დინჯად მოაბიჯებდი შინისკენ.

თბილისში ხუთი-ექვსი საათი ლეიბზე ღვრიდი ოფლს. შენთან ერთად იწურებოდა ვახტანგ ბალავაძეც, გუშინდელი ცნობილი ფალავანი, ჭიდაობის პროფესორად წოდებული, რომელიც შენ გადმოგცემდა თავის ცოდნასა და გამოცდილებას. გულში დიდ იმედებს გისახავდა და თვითონაც იიმედებოდი როგორც ღირსეული მემკვიდრე.

საბჭოთა კავშირის ჩემპიონატის დაკარგვამ შახმურადოვი

ვერ შეაშინა. საბჭოთა კავშირის ხალხთა მეორე სპარტაკიადაზე შეეჯახეთ ერთმანეთს, მსაჯმა კვლავ შენი მარჯვენა ასწია.

მსოფლიო პირველობაზე ოთხი ფალავანი წამებში მიაღლაგ-მოალაგე. დანარჩენებსაც ადვილად გაუსწორდი და... საქართველოს ახალი მსოფლიოს ჩემპიონი შეემატა.

შახმურადოვიდან დავა კი ვერ გადაწყდა.

საბჭოთა კავშირის წლევანდელ ჩემპიონატზე საქართველოს ნაკრებს ქვემძიმე წონის მოჭიდავე სჭირდებოდა. წონაში მოიმატე. მაგრამ გუნდის ინტერესებისათვის სამიოდე დღეში თითქმის ათი კილოგრამის დაკლება დაგჭირდა. კვლავ შენს წონაში გამოდიოდი, მაგრამ სისუსტეს გრძნობდი და ამან დაგაფიქრა.

- ბარდანასავით დაგახეთქებენ, - ჯავრობდა მამაშენი.

როგორ დაგასუსტეს, სულ ნუ იჭიდავებ! დარლობდა დედაშენი.

ბარდანასავით როგორ დაგახეთქებდნენ, მაგრამ შახმურადოვმა გძლია.

კარგახანს აღარ ჩამოდიოდი საქართველოში.

ეწუხდით. პირველი ფალავანი რომ იყავი, გეჯეროდა, მაგრამ მიუნხენის ოლიმპიურ ასპარეზობაზე შახმურადოვი მიდიოდა. შენ კი ოცნებობდი...

მერე ჩამოხვედი. - როგორა ხარ? - გკითხე და იცოდი, რასაც გეკითხებოდი. მიუნხენში მივედივარო, მიპასუხე.

- როცა შახმურადოვთან წავაგე, ვიფიქრე, ყველაფერი დამთავრდა -მეთქი, - გააგრძელე ცოტა ხნის შემდეგ. - ვახტანგ ბალავაძემ მანუგეშა. ისევ ის ლევანი ხარო., მითხრა, მერწმუნე, ჯერ ყველაფერი არ დამთავრებულაო. ცოტა გული მომიბრუნდა და ვარჯიში დავიწყე, ძველი ფორმა აღვიდგინე და მით უფრო გულდასაწყვეტი იყო, რომ მიურხენში ვერ მივედიოდი. არადა, უჩვეულო ძალას ვგრძნობდი. ათჯერ შეეხვდები შახმურადოვს, ერთხელაც რომ მომიგოს, დაე, ის წავიდეს ოლიმპიურ ასპარეზობაზე, წამომცდა წამომცდა დაჯავრიანებულს.

ჩემმა სიტყვებმა იარა, იარა და მწვრთნელებმა ისევ დამაყენეს შახმურადოვის პირისპირ. არ ვიცი, იცოდა თუ არა იურამ ჩემი ნათქვამი, მაგრამ ხომ გჯერა, უამისოდაც ვეფხვივით იჭიდავებდა.

მართლა ათჯერ შეგახვედრეს მეტოქეს. შენ გაიმარჯვე მეცხრედ და მეთუდაც. შენი სიტყვა ვაჟკაცურად შეასრულე და ყველაფერი დღესავით ნათელი გახდა.

იური შახმურადოვმა კი სამუდამოდ დაყარა ფარ-ხმალი და ჭიდაობას გამოეთხოვა - საცა არა სჯობს, გაცლა სჯობს კარგისა მამაციისგანაო...

ოლიმპიური ჩემპიონიც გახდი.

ხედავ? სამი სიტყვა ძლიერ გამოვიტანე შენთვის იმ მეტად მნიშვნელოვან გამარჯვებაზე. იქნებ იმიტომაც, რომ ერთი შენეული გამარჯვება მომწონს ყველაზე მეტად.

ირანი დიდი სპორტული ზეიმისათვის ემზადებოდა. იქ სპორტის თავი და თავი ჭიდაობაა.

ირანის შაჰის პრიზის გათამაშების ტრადიციულ მსოფლიოს უძლიერესმა მოჭიდავეებმა მოიყარეთ თავი.

პრიზის გათამაშება ვეებერთელა სტადიონზე, ღია ცის ქვეშ გაიმართა. მოედანზე ნემსი არსად ჩაეტეოდა. შაჰიც რა თქმა უნდა, მეუღლით მობრძანდა, ასპარეზობის მონაწილეებს ღიმილით მიესალმა. იქვე, ახლოს იჯდა შაჰის საყვარელი ფალავანი, ბედმა სწორედ მასთან შეგახვედრა.

სტადიონი გათანგულიყო. ვინ იცის, რა დღეში იყავი...

მეტოქეც ღირსეული შეგხვდა, ვერაფერს დაუწუნებდი... მაინც დაჯაბნე. გეგონა, წმინდად მოიგე, მაგრამ მსაჯმა ისევ საჭიდაოდ მოგიხმო.

ირანელთა კერპს თვალებში რომ შეხედე, შიშის ნატამალიც ვერ ამოიკითხე, რადგან, მისთვის სიკვდილის ფასად ჩანდა დამარცხება.

მაგრამ შენც ძალზე გწყუროდა გამარჯვება... ირანის შაჰის ფერხით მისი საყვარელი ფალავანი ბეჭებზე ეგდო... გულშემატკივრები კვლავ ფეხზე იდგნენ, ხმას არ იღებდნენ. მაშინ თურმე შაჰმა მიგიხმო და ძვირფასი ბეჭედი გაჩუქა.

ჯილდომ გაგახარა - ბეჭედი მოგეწონა და ჩაუთქვი - ნანას მივართმევო.

ეს ბეჭედი ახლა ნანას უკეთია მარჯვენა ხელზე.

თქვენი ქორწილი სულ ეხლახან იყო. ძველებური ქართული

ქორწილი, მაყრად ცნობილი ქართველი ფალაენებიც მოგყვნენ. საბჭოთა კავშირის, მსოფლიოს, ოლიმპიურ ასპარეზობათა ჩემპიონები და პრიზიორები.

ყვაველებით დახუნძლული ეტლით წამოხვედით ქორწინების სასახლიდან. საგარეჯოში, მშობლიურ ჭიშკართან შენ და ნანამ ბედნიერი ღიმილით გაიარეთ გადაჯვარედინებული ხმლების ქვეშ. ტრადიციისამებრ პატარძალი ხელში აიყვანილი შეიყვანე სახლში.

ნამდვილი ქართული ქორწილი გქონდათ. ყველა ვხარობდით თქვენი სიხარულით, გამზრდელმა ვახტანგ ბალავაძემ არც აქ მოგაკლო ზრუნვა. დიდი სუფრის გაძლოლა თვითონ იკისრა, მოილხინა და ხალხიც მოალხინა.

ნანა მჭედლიშვილი შენს ოჯახში შემოვიდა და ესეც კარგი გამარჯვებაა, ჩემო ლევან!

თქვენი ბედნიერების ხანა დაიწყო. წინ დიდი საქმეები გელით შენ, როგორც სახელმოსხვეჭილ ფალაენსა და მომავალ იურისტს, ნანას, როგორც მომავალ ექიმს.

- 1972 წელი თქვენი გაბედნიერების წელიწადი იყო, კარზე მომდგარი 1973 - თქვენი ერთად ყოფნის პირველი ბედნიერი ახალი წელიწადი იქნება.

მრავალს დაესწართ ლევან და ნანა!

არა მგონია, მკითხველმა იკითხოს რომელ ლევანზეა აქ ლაპარაკიო, განა შახმურადოვი თედიაშვილის გარდა დაუმარცხებია ვინმეს?

ლაშა გარეჯელი
გაზეთი „სამშობლო“, 27 დეკემბერი, 1972 წელი.

ჩვენ ერთმანეთის მემკვიდრეები ვართ

მუდამ შეამაყება, როცა ჭიდაობის მანერით ფალავანთა ქართულ სკოლას მიმაკუთვნებენ. ეს არცაა გასაკვირი. თქვენს სკოლას პატივს სცემენ და სამაგალითოდ მიიჩნევენ მთელს მსოფლიოში. სხვას ვისა ჰყავს კარტოზია, ბალავაძე, რურუა, რუბაშვილი... დიახ, ჩემთვის საამაყოა ისიც, რომ სპორტულ სარბიელზე შესანიშნავი ქართველი მოჭიდავე გურამ საღარაძე შეეცვალა. მე მგონია, გურამი ვერ დამემდურება, მე შეძლებისდაგვარად გავაგრძელებ მის მიერ გაკაფული გზა.

ამბობენ, ისტორია მეორდებაო. და აი, 1971 წელს ლევან თედიაშვილმა დაიკავა საბჭოთა ქვეყნის ნაკრებში ჩემი ადგილი. არასოდეს დამავიწყდება ჩემი და ლევანის შეხვედრა სსრ კავშირის ხალხთა V სპარტაკიადაში. მაშინ ლევანმა იმარჯვა და ეს გამარჯვება პირველმა მე მიუფლოცე, რადგან ღირსი იყო ამისა. ღმერთმანი, იქროსავით ბიჭმა შემეცვალა.

სულითა და გულით ვამხნევებდი ლევანს 1971 წლის მსოფლიო ჩემპიონატში, მეგობრულად ვარიგებდი. რაც უნდა იყოს, ლევანი ახალბედა გახლდათ მსოფლიო სარბიელისათვის. მე მისთვის უფროსი მეგობარი ვარ, ის კი, ნუ ეწყინება ლევანს, ჩემი „სპორტული მემკვიდრეა“. განა არ მეორდება ჩემი და გურამ საღარაძის უწინდელი ურთიერთობა? ასევე მამხნევებდა საღარაძე, ასევე ზრუნავდა ჩემი შემდგომი დაოსტატებისათვის. ამას ჰქვია ძმობა და მეგობრობა!

მერწმუნეთ, ჩემთვის ორმაგად სასიხარულოა ლევანის წარმატება მიუნჰენის ოლიმპიურ თამაშებში. ალბათ გამიგებთ, მე და გურამმა ვერ შევძელით მიგვეღწია ყველა სპორტსმენისათვის სანუკვარი მიზნისათვის - ოლიმპიური ჩემპიონობისათვის, ლევან თედიაშვილმა კი შეძლო. ორმაგად სასიხარულოა-მეთქი იმიტომ ვამბობ, რომ, როგორც უკვე ვთქვი, ლევანი გურამისა და ჩემი მემკვიდრეა.

*ი. შახმურადოვი,
სპორტის დამსახურებული ოსტატი,
ევროპისა და მსოფლიოს ექს-ჩემპიონი.
გაზეთი „ლელო“, 30 დეკემბერი, 1972 წელი.*

„ჩემპიონი ჩემპიონობს“

ლევან თედიაშვილის ოქროს მედალი

კრასნოიარსკში რამდენიმე დღეს მომდინარეობდა სსრ კავშირის პირველობა თავისუფალ ჭიდაობაში, რომელშიც მონაწილეობდა ჩვენი ქვეყნის 200-მდე უძლიერესი ფალავანი.

წარმატებით იასპარეზა ოლიმპიური თამაშებისა და მსოფლიოს ჩემპიონმა, სპორტის დამსახურებულმა ოსტატმა, თბილისელმა ლევან თედიაშვილმა, რომელმაც თავის ტიტულებს საბჭოთა კავშირის 1973 წლის ჩემპიონის საპატიო წოდებაც მიუმატა.

გაზეთი „კომუნისტი“ 22 ივნისი, 1973წ.

„კრასნოიარსკის ხალიჩაზე“

სამ დღეს მიმდინარეობდა სსრ კავშირის 1973 წლის საუწყებო ჩემპიონატი თავისუფალ ჭიდაობაში. ჩემპიონის ოქროს მედლებისათვის იბრძოდა 200-მდე უძლიერესი ფალავანი.

საქართველოს წარმომადგენელთაგან განსაკუთრებით კარგად იასპარეზა მსოფლიოსა და მიუნხენის XX ოლიმპიადის ჩემპიონმა, სპორტისდამსახურებულმა ოსტატმა, თბილისელმა ლევან თედიაშვილმა („განთიადი“), რომელმაც ფინალში მოუგო ალმა-ათელ პ.სურიკოვს და მკერდი ოქროს მედლით დაიმშვენა.

გაზეთი „თბილისი“ 23 ივნისი, 1973წ.

თეირანში, „ფარახის“ სტადიონზე, თავისუფალი სტილის მოჭიდავეებმა ესტაფეტა „კლასიკოსებსა“ და სამბისტებს გადასცეს. მსოფლიო ჩემპიონატის მონაწილენი ერთბაშად ოთხ ხალიჩაზე ასპარეზობენ.

90კგ წონითს კატეგორიაში საბჭოთა ნაკრების წევრი გ.რუხლიაძევი მოულოდნელად ავად გახდა. სანამ საგონებელში ჩავარდნილი მწვრთნელები გამოსავალს ეძებდნენ, ვიღაცას გაახსენდა, რომ ლევან თედიაშვილი ერთ დროს სამბოთი იყო

გატაცებული და წარმატებითაც გამოდიოდა საკავშირო ტურნირებში. გადაწყვეტილება ხელათ მომწიფდა; თედიაშვილი სამშობლოსკენ მიმავალ თავისცუფალი სტილის მოჭიდავეთა ნაკრებ გუნდს გამოაკლდა და სასწრაფოდ სამბისტთა კოლექტივში ჩაირიცხა.

როდესაც თედიაშვილი პირველად გამოჩნდა სარბიელზე, დარბაზში ტაშმა იქუხა. თეირანის სპორტის მოყვარულებმა იცნეს მსოფლიო ჩემპიონი. თედიაშვილმა აუღელვებლად ჩაატარა პირველი ბრძოლა და წმინდა გამარჯვებას მიაღწია. ამის შემდეგ იგი კიდევ ორჯერ გამოვიდა სარბიელზე და ორივეჯერ შეხვედრა დროზე ადრე მოიგო. მსოფლიო ჩემპიონი თავისუფალ ჭიდაობაში სამბისტთა ტურნირის ლიდერი და მთავარი ფავორიტი გახდა.

გაზეთი „ლელო“ 15 სექტემბერი, 1973წ.

“... А ФУТБОЛ - НА ДЕСЕРТ”

Борьцы вольного стиля играли в футбол. “Мухачи” демонстрировали заливчатские фанты, тяжеловесы являли собой нападающих таранного стиля. Встреча на спортивной базе под Подольском, где готовятся к Универсиаде, проходила по системе “1+10”.

В перерыве наш корреспондент взял интервью у тренера студенческой сборной, заслуженного тренера РСФСР Николая Абубекирова, и капитана - чемпиона мира и Олимпийский игр Левана Тедиашвили.

Еще в конце прошлого года по результатам Всесоюзных студенческих игр мы отобрали кандидатов с сборную, - сказал тренер. - За прошедшее время многие из них хорошо выступили в крупных соревнованиях, в том числе в чемпионате Европы. Надавно закончилось первенство страны, и ребята еще не успели “отойти”, нужно восстанавливаться. Как? Ну на тренировках мы разучиваем новые приемы это интересно... Ходим по грибы...

Навешаем ребят в соседнем пионерлагере... А футболу в нашем "тенировочном меню" отводится роль лакомого десерта... Кто выступит на Универсиаде? Наверняка могут назвать Ивана Ярыгина, Левана Тедиашвили, Нодара Модебадзе.

В разговор вступает капитан команды. Леван закончил институт физкультуры и сейчас учится на втором курсе юридического факультета Тбилисского университета. Почему такая смена амплуа?

- Не хочу быть тренером. Потому что не могу. Я когда смотрю схватки товарищей на крупных соревнованиях, теряю в весе килограмма по два. И если бы я стал тренером, и если бы мой ученик проиграл у меня бы был инфаркт.

- Леван, а почему юриспруденция?

- Наверное, во всем виноват Шерлок Холмс. И ведь знаешь, что многие из его дел Конан Дойль придумал, а все равно увлекательно. А борьба, знаете, тоже психология: выходишь на ковер и гадаешь - что там у соперника в голове, какие варианты?..

- Ну, а какие планы на Универсиаду?

- Очень хочется сделать подарок университету, хороший такой подарок. Медаль.

И он пошел играть в футбол - на десерт.

Репортаж с тренировки вел В. Леонов.

П. Кондратович из Иркутска:

- Ваше представление о мужестве?

- Наверное, не случайно у слов "мужество" и "мужчина" одинаковый - значит всегда оставаться мужчиной и, невзирая ни на какие обстоятельства, прийти на помощь слабому.

- Что вы больше всего цените в людях?

- Честность, откровенность, душевность, верность.

- Какой борьбой вы начали заниматься раньше?

- Грузинский национальный борьбой "чидаоба".

- Самое большое событие в этом году?

- Оно случилось у меня только что, родился сын.

Газета "Советский спорт", 19 июля, 1973 года.

„ლევან თედიაშვილი - ჩემპიონი“

ფიზკულტურის ინსტიტუტის სასპორტო დარბაზში დღეს სრულდება უნივერსიადის პროგრამაში შემავალი პირად-გუნდური ტურნირი თავისუფალ ჭიდაობაში. გუშინ გამოვლინდა ჩემპიონი 90 კილოგრამ წონით კატეგორიაში. ასპარეზობის დამთავრებამდე 1 დღით ადრე პირველი ადგილი გაინაღდა თბილისელმა სპორტის დამსახურებულმა ოსტატმა ლევან თედიაშვილმა, რომელმაც დაამარცხა ბულგარელი სტროიჩევი. ამრიგად, ლ.თედიაშვილმა სსრ კავშირის, ევროპის, მსოფლიოსა და ოლიმპიურ ასპარეზობათა ოქროს მედლებს უნივერსიადის ჩემპიონის საპატიო წოდებაც მიუმატა. ამ შეჯიბრების შემდეგ ქართველი ფალავანი თბილისში ჩამოვა და მზადებას შეუდგება მსოფლიოს პირად-გუნდური ჩემპიონატისათვის, რომელიც 5 სექტემბერს აიღნებს სტარტს ირანის დედაქალაქში.

გაზეთი „თბილისი“ 24 აგვისტო, 1973წ.

„სახქოთა ფალავნების ტრიუმფი“

ლ.თედიაშვილი - მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონი

ქართველი ფალავნის, თბილისელი ლევან თედიაშვილის უპირატესობა თავის მეტოქეებზე თეირანის საჭიდავო ხალიჩაზე იმდენად თვალსაჩინო იყო, რომ ისინი ორთაბრძოლის დაწყებისთანავე მეტწილად დაცვაზე ფიქრობდნენ. მსაჯები გამარჯვების ნიშნად ყოველთვის თედიაშვილის ხელს წევდნენ მაღლა...

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის მეორე კურსის სტუდენტი, სპორტსაზოგადოება „განთიადის“ წევრი, სსრ კავშირის და მიუნხენის ოლიმპიური თამაშების ჩემპიონი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი, 25 წლის ლევან თედიაშვილი (მწვრთნელი სპორტის დამსახურებული ოსტატი ე.ბალავაძე) მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონი გახდა. გილოცავთ დიდ წარმატებას, ლევან!

გაზეთი „კომუნისტი“ 11 სექტემბერი, 1973წ.

„სამბოზის“

ლევან თედიაშვილმა მსოფლიოს ჩემპიონის მესამე ოქროს მედალი მოიპოვა საბჭოთა მოჭიდავეების კიდევ ერთი დიდი გამარჯვება.

სასიხარულო ცნობა მოვიდა თეირანიდან. ირანის დედაქალაქის „ფარახის“ საჭიდაო ხალიჩაზე სამბისტთა ტურნირზე ბრწყინვალე წარმატებას მიაღწია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის მეორე კურსის სტუდენტმა, მიუნხენის ოლიმპიადის ჩემპიონმა, სპორტის დამსახურებულმა ოსტატმა ლევან თედიაშვილმა (სპორტსაზოგადოება „განთიადი“). მან კელავ მოიპოვა ოქროს მედალი. ამიერიდან 25 წლის ქართველი ფალავანი მსოფლიოს ჩემპიონის სახელს ატარებს სამბოში და ორგზის ჩემპიონისას - თავისუფალ ჭიდაობაში.

კიდევ ერთხელ ვულოცავთ დიდ გამარჯვებას ლევან თედიაშვილს და მის სწერთნელს - სპორტის დამსახურებულ ოსტატს ვახტანგ ბალავაძეს.

გაზეთი „კომუნისტი“ 14 სექტემბერი, 1973წ.

ირანის დედაქალაქი ამ დღეებში მართლაც რომ ჭიდაობით ცოცხლობს - „ფარახის“ საჭიდაო ხალიჩებზე ახლა ერთდროულად „ორი დარგის“ ფალავნები ასპარეზობენ - კლასიკური სტილისა და სამბოსი.

ამ უკანასკნელებს სპორტის ისტორიაში პირველად აქვთ მსოფლიოს ჩემპიონატი. რომელმაც 12 ქვეყნის 69 ათლეტი მიიზიდა. გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ სამბისტების ტურნირზე ყველაზე პოპულარულია... ლევან თედიაშვილი. საქმე ის არის, რომ ოლიმპიური თამაშებისა და მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონი თეირანში სამბოშიც გამოდის. მან საბჭოთა გუნდში შეცვალა აჟად გამხდარი ვ.რუხლიაძევი. სხვათაშორის, თედიაშვილისათვის სამბო მაინცდამაინც უჩვეულო ამბავი არ არას - იგი თავის დროზე ჭიდაობის ამ სახეობაში საკავშირო ჩემპიონი იყო ჭაბუკთა შორის.

თბილისელი ფალავნის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ მან პირველსავე შეხვედრაში მოიპოვა წმინდა გამარჯვება ამერიკელ ბაგმანთან. ამის შემდეგ ლ.თედიაშვილმა კიდევ ორი შეხვედრა მოიგო და სერიოზული განაცხადი გააკეთა მეორე მედლის მოპოვებისათვის.

გაზეთი „თბილისი“ 14 სექტემბერი, 1973წ.

„სპორტული გეირობა“

ჭიდაობის ციებ-ცხელებას მოეცვა ტოლიდო. საასპარეზო ვრცელია, მაყურებელთა დარბაზი ფართო, მაგრამ საკუთარი თვალით (რა თქმა უნდა, ტელევიზია გადასცემს) გოლიათთა ნახვის მსურველი იმდენია, ზედ ხალიჩის კიდესთან თავდება მაყურებელთა ცოცხალი კედელი.

ტოლიდო ამერიკული სპორტის ორი ვარსკვლავის - ძმები პეტერსონების სამშობლოა. უფროსმა პეტერსონმა ვახტანგ ბალავაძის მემორიალში, რომელიც გაზაფხულზე თბილისში გაიმართა, ადვილად მიაღწია გამარჯვებულის კვარცხლბეკს. ქვემძიმე წონაში ვერც საბჭოთა ფალავნებმა, ვერც საზღვარგარეთელმა მოჭიდავეებმა ვერ გაუწიეს ამერიკელს წინააღმდეგობა.

უმცროსი პეტერსონისათვის კი წლების მანძილზე პირველობის გზაზე გადაულახავ ზღუდედ იდგა ლევან თედიაშვილი.

ლევანი ვ.ბალავაძის მემორიალში არ მონაწილეობდა, ოლიმპიური თამაშების შემდეგ მან 15 კილოგრამი მოიმატა და მწვრთნელებმა ვერ გასწიეს რისკი - გამოეყვანათ იგი მაღალ წონით კატეგორიაში. სწორედ მაშინ იამრჯვა უფროსმა პეტერსონმა თბილისში. და როცა მსოფლიო თასისათვის ამერიკაში გაემგზავრა საბჭოთა გუნდი, არჩევანი თედიაშვილზე შეჩერდა, ის თუ შესძლებდა ოლიმპიური ჩემპიონის გამკლავებას.

და აი, ჭიდაობის ციებ-ცხელებას მოეცვა ტოლიდო.

ამერიკელ და საბჭოთა მოჭიდავეთა შეხვედრა ამაღელვებელი და დაძაბული გამოდგა. ვისკენ გადაიხრება გამარჯვების

სასწორი?

ხალიჩაზეა მასპინძელთა კერპი პეტერსონი. იგი ლევან თედიაშვილს ერკინება. ამერიკელის მხარეზე განსაკუთრებული ფორაა - ლევანი მისთვის უჩვეულო წონაში გამოდის, ამასთანავე, მას შინ კედლებიც ეხმარებიან...

ლევანმა გაიმარჯვა. საბჭოთა გუნდმა ერთი ქულით სძლია (5:4) მასპინძელს.

ასე დაიმკვიდრა ახალი ადგილი ლევან თედიაშვილმა საბჭოთა ნაკრებში. მაგრამ მას უნდა დაემტკიცებინა თავისი უძლეველობა საკავშირო ასპარეზობაში. ლევანმა ეს ზღუდეც ბრწყინვალედ განვლო. მას კრასნოიარსკში არც ერთი საჯარიმო ქულა არ მიუღია, ისე გახდა საბჭოთა კავშირის ჩემპიონი.

როცა ნაკრების მწვრთნელმა შახმურადოვმა მსოფლიო პირველობისათვის გუნდის მომზადება დაიწყო, ლ. თედიაშვილს ურჩია უნივერსიადაში მონაწილეობისაგან თავი შეეკავებინა. მაგრამ ლევანმა მაინც იასპარეზა მოსკოვში და საკავშირო თუ საზღვარგარეთული პრესისათვის მიცემულ ინტერვიუში საგანგებოდ აღნიშნა, მას, როგორც თბილისის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტს, ეამაყება უნივერსიადაზე დაიცვას თავისი სასწავლებლის ღირსება.

შემდეგ თეირანი.

მსოფლიოს მოჭიდავეთა დიდი ფორუმი, აქ ორი კვირის განმავლობაში ერთმანეთს ერკინებოდნენ თავისუფალი და კლასიკური სტილით მოჭიდავენი, სამბისტები.

ის დღეები დაუვიწყარი იქნება ლევანის სპორტულ კარიერაში. თავისუფალი სტილით მოჭიდავეთა ასპარეზობის ყველაზე პოპულარული მონაწილე სწორედ ქართველი ფალავანი იყო. ხოლო რაც შემდეგ მოხდა, იშვიათია სპორტულ სამყაროში...

თავისუფალი სტილით მოჭიდავეებმა ასპარეზობა დაამთავრეს, მათ ბანკეტი გაუმართა გუბერნატორმა. ბრძოლაგადახდილმა ფალავნებმა, რომლებიც გუშინ მკლავის ძალას ცდიდნენ, დღეს თავს ნება მისცეს ჭიქა ღვინო გაესინჯათ, ხოლო სამბისტები სახვალოდ ემზადებოდნენ.

ამიტომ ყველას გაუკვირდა ბანკეტზე სამბისტთა მწვრთნელის ლენცის გამოჩენა. იგი მცირე ხანს ესაუბრა ლევანის მწვრთნელს

ვახტანგ ბალაყაძეს და შემდეგ ორივემ თედიაშვილს მიმართა: ხვალ სამბისტის ჩოხა უნდა ჩაიცვა, მოულოდნელად ავად გამხდარი მოჭიდავე უნდა შეცვალო.

- პირველად ხუმრობა მეგონა, - იხსენებს ახლა ლევანი, ხოლო, როცა დავრწმუნდი. მეგობრებს დახმარება სჭირდებოდათ, სიამოვნებით დავთანხმდი. მე ხომ წინათ ქართულს ვჭიდაობდი, მაგრამ ეს იყო ძალიან ადრე, ყმაწვილობისას, ახლა როცა სამბისტის ჩოხა მომარგეს, აღმოჩნდა, რომ ღილების შეკვრაც კი დამვიწყებოდა. განვმარტოვდებოდი ხოლმე თეირანის ცხელ დამეებში და ვიხსენებდი ილეთებს...

ლევან თედიაშვილმა სამბისტთა პირველობაშიც ტოლი არავის დაუდო და სულ რაღაც 10 დღეში ორჯერ გახდა მსოფლიოს ჩემპიონი.

- ვფიქრობდი თუ არა ჩემპიონობაზე სამბოში? შეჯიბრების წინ საერთოდ, არ ვფიქრობ ხოლმე ჩემპიონობაზე, - განაგრძობს ლევან თედიაშვილი, - მე მთელი არსებით მიყვარს და მიტაცებს ჭიდაობა, თავდაუზოგავად ვებმები ბრძოლაში.

მოჭიდავეებს შესვენების დრო დაუდგათ. ლევანს ახლა ყოველდღე შეხვდებით უნივერსიტეტში. იგი მართსმაჯულების შესახებ ლექციებს ისმენს და არანაკლები სიბეჯითით იღწვის მეცნიერების საფუძვლების დასაუფლებლად.

გ. შეყილაძე

გაზეთი „თბილისის უნივერსიტეტი“ 12 იქტომბერი 1973წ.

“ВЕЛИКОЛЕПНАЯ ПОБЕДА НА ФИНИШЕ”

В весе до 82 кг команду представлял воспитанник тренера В. Балавадзе Леван Тедиашвили талантливый, трудолюбивый спортсмен, фанатически преданный борьбе. Он стремился участвовать в соревнованиях любого масштаба, и мастерство его прогрессирует от соревнования к соревнованию.

И.И. Алиханов.

Журнал “Спортивная борьба”, ежегодник, Москва, 1973 года.

„ქართული ფალანხის ოქროს დუბლი“

1948 წელს როცა საგარეჯოელ თედიაშვილს ვაჟიშვილი შეეძინა, მამამ გადაწყვიტა რომ პატარა ლევანი აუცილებლად მოჭიდავე უნდა გამოსულიყო. ეს გადაწყვეტილება შემთხვევითი არაა. მდიდარი სპორტული ტრადიციების მქონე საგარეჯოში ჭიდაობა სპორტის ყველაზე პოპულარული სახეობაა, განსაკუთრებით - ქართული ჭიდაობა. ცნობილმა საგარეჯოელებმა მისა ქურხულმა, არსენ მეკოკიშვილმა, გივი ონაშვილმა, იოსებ ქაიხოსროშვილმა სახელი გაუთქვეს საბჭოთა სპორტს. მომავალი ჩემპიონის პირველი მასწავლებელი იყო სპორტის ოსტატი ვალერიან მეკოკიშვილი. მან ლევანთან მეცადინეობა მაშინ დაიწყო, როცა იგი მეექვსე კლასში გადავიდა. გამოცდილმა მწვრთნელმა პატარა მოსწავლეში თავისუფალი სტილით მოჭიდავის დიდი ნიჭი აღმოაჩინა. ლევანის შეუპოვრობამ და მიზნისაკენ სწრაფვამ პედაგოგს წარმატების იმედი მისცა.

1964 წელს ლევანმა გაიცნო გამოჩენილი სპორტსმენი გურამ საღარაძე, რომელმაც მაშინ წარმატებით დაამთავრა საერთაშორისო ტურნირი თავისუფალ ჭიდაობაში. ორიწლის შემდეგ კი, როცა ლევანმა საშუალო სკოლა დაამთავრა, უკვე სპორტის ოსტატი იყო. საღარაძის დიდმა გამოცდილებამ, რომელმაც ათობით საერთაშორისო შეხვედრა ჩაატარა, მისმა მოთმინებამ და თანამიმდევრულმა მუშაობამ ახალგაზრდა მოჭიდავესთან ნაყოფი გამოიღო. ლევანის სხვადასხვა შეჯიბრებებსა და ტურნირებში წარმატებით გამოსვლამ მას პირველი დიდი წარმატება მოუტანა. 1971 წელს იგი თავისუფალი სტილით ჭიდაობაში ჩვენი ქვეყნის ჩემპიონი გახდა. შემდეგ ახალი პასუხსაგები შეჯიბრება - სსრ კავშირის სპარტაკიადა, და ისევ პირველი ადგილი.

მიუნხენში XX ოლიმპიურ თამაშებზე თედიაშვილი მოვიდა უკვე როგორც გამოცდილი სპორტსმენი. გარდა იმისა, რომ მან ყველა შეხვედრები მოიგო, განსაკუთრებით ბოლო დამამახსოვრდა, ეს იყო ძლიერ ამერიკელთან - ჯონ პეტერსონთან შეხვედრა. გამარჯვება დამაჯერებელი იყო, ანგარიში 12:11. მალე თედიაშვილი გადავიდა უფრო მძიმე წონით კატეგორიაში -

მეორე საშუალო წონაში. 1973 წელს ტოლედოში სსრ კავშირ-ამერიკის მატჩში ლევანმა გააოცა ამერიკელები ჭიდაობის სხვადასხვა ხერხების კასკადით. ისევე დამარცხდა პეტერსონი, ამჯერად ბენი. საერთოდ ამ სპორტულ წყვილს არ უმართლებთ ლევანთან შეხვედრისას, განსაკუთრებით ბენს, რომელმაც თედიაშვილთან უკვე ორჯერ წააგო. საბჭოთა მოჭიდავე ძმებთან ისე ლამაზად და ეფექტურად იმარჯვებს, რომ ვაჟიშვილების წარუმატებლობით გულდაწყვეტილმა ამერიკელ მოჭიდავეების მშობლებმაც კი ვერ მოითმინეს და ლევანს მისი ოსტატობით გამოწვეული აღტასება გაუზიარეს.

ქართველი ფალავანი ახალ-ახალ წარმატებებს აღწევდა. მიმდინარე წელს კრასნოიარსკში საბჭოთა კავშირის პირველობაზე, ხოლო შემდეგ უნივერსიადაზე გამარჯვების შემდეგ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტმა ლევან თედიაშვილმა კიდევ ერთხელ გაიბრწყინა თავისი ოსტატობით თეირანში, სადაც მსოფლიო ტურნირებში ისტორიაში პირველად თავისებური ოქროს დუბლი შექმნა. იგი ჩემპიონი გახდა თავისუფალ ჭიდაობაში და... სამბოში.

საქმე იმაშია, რომ ავად გახდა საბჭოთა გუნდის წარმომადგენელი მეორე საშუალო წონაში და ჩვენი სპორტსმენებისათვის წაგება უნდა ჩაეთვალათ. ლევანს კარგად ესმოდა რაოდენ მნიშვნელოვანი იყო გუნდისათვის ყოველი ქულა. და იგი ჯერ კიდევ თავისუფალი სტილით მოჭიდავეებთან შეხვედრით დაღლილი გამოვიდა სამბოში. ეს გამოსვლა ბრწყინვალე იყო და თავის ტიტულებს კიდევ ერთი მიუმატა - ესაა მსოფლიო ჩემპიონის ტიტული სამბოს სტილით ჭიდაობაში.

ვაკეში, თბილისის ახალი კლუბის ხალიჩაზე მორიგი მეცადინეობა მიმდინარეობს. იღეთებს ამუშავებენ მოჭიდავეები. ოსტატურად აკეთებს ასროლას ლევან თედიაშვილი. ფალავანის მუშაობას თვალყურს ადევნებს მისი მწვრთნელი - სსრ კავშირის სპორტის დამსახურებული ოსტატი ვახტანგ ბალავაძე. წინ, - ახალი შეჯიბრებაა.

გ.დიორტიკინი
გაზეთი „თბილისი“ 15 დეკემბერი 1973წ.

„ლაურიატები“

ჩვენი გაზეთის კორესპოდენტმა საუკეთესოთა ათეულში შესულ სპორტსმენებს სთხოვეს მკითხველისათვის ეთქვათ, რომელი დღე იყო მათთვის ყველაზე ღირსშესანიშნავი გასულ, 1973 წელს.

შარშანდელი სპორტული სეზონი ჩემთვის ორმხრივ სასიხარულო იყო: მსოფლიო ჩემპიონი გავხდი თავისუფალ ჭიდაობაში და პარალელურად სამბოში. მე მუდამ თავყანს ვცემდი ესტონელი მოჭიდავის აგუსტინ ენგლასის უნივერსალურ ნიჭს, რომლის წყალობითაც მან უმაღლესი ტიტულები მოიპოვა კლასიკურ და თავისუფალ ჭიდაობაში. ეს იყო ამ ოციოდე წლის წინათ. ბედნიერი ვარ, რომ ენგლასის რეკორდი გავიმეორე.

გაზეთი „ლელო“ 1 იანვარი, 1974 წელი.

"ЛЕВАН ТЕДИАШВИЛИ"

Среди советских борцов вольного стиля немало выдающихся чемпионов. Но заслуженный мастер спорта Леван Тедиашвили, пожалуй, самый “знаменитый” сегодня среди представителей этого вида спорта. Чемпион мира 1971 г., победитель XX Олимпиады, Тедиашвили на чемпионате мира 1973 г. в Тегеране сумел сделать золотой дублы завоевав первое место в состязаниях по вольной борьбе, Леван заменил заболевшего товарища, нацел самбистскую куртку и стал победителем первого чемпионата мира по борьбе самбо.

*Панорама Спортивного года, 1973 года.
Москва "Физкультура с спорт", 1974 года.*

"ПАЛAVAN-ЛЕГЕНДА"

О Леване Тедиашвили - чемпионе Олимпийских игр и мира по вольной борьбе можно писать много. Это очень интересный спортсмен - не зря его называют романтиком борьбы. В Леване все поражает - и его необыкновенная сила, и молниеносная реакция,

и открытая манера борьбы. Да и вне ковра он приятный и веселый собеседник, прекрасный товарищ с чуткой душой. Его не коснулась, да видимо, и не коснется, "звездная болезнь".

Вот несколько эпизодов, лучше всего раскрывающих характер Тедиашвили - спортсмена, Тедиашвили - человека.

В 1965 году в Сагареджо состоялся праздник. Во время поединков по чигаоба все обратили внимание на парнишку, который с легкостью побеждал всех своих соперников и принял вызов даже победителя в тяжелом весе. Разница в их весе составляла 30 кг, но, несмотря на это, тяжеловес через полторы минуты оказался на лопатках. Судья совсем юного Левана Тедиашвили.

Характер Л. Тедиашвили отчетливо виден в истории его поединков с неоднократным чемпионом мира Ю. Шахмурадовым. На чемпионатах страны они встречались пять раз. В первой схватке Леван был буквально разгромлен. Друзья говорили ему! "Чудак, ну что ты лезешь напролом? С "Шахом" открытая борьба ни у кого не получается". Но Леван снова и снова шел на обострение. Самолюбивый, он непременно хотел победить Шахмурадова в его стиле и добился своего - в 1971 году впервые выиграл у грозного соперника на чемпионате страны, а затем стал и чемпионом мира.

В прошлом году в Тегеране произошло непредвиденное неожиданно заболел советский средневес, который должен был выступать на первом чемпионате мира и самбо. Леван уже завоевал чемпионский титул по вольной борьбе. "Все понимаем, ты вымотался, устал, но нужно выручить команду", сказали ему товарищи. И никому неизвестный в мире самбистов Л. Тедиашвили блестяще провел все поединки, во второй раз за неделю стал чемпионом мира. Это была уже сенсация, и случай этот стал легендой среди борцов.

Активный комсомолец, член ЦК ЛКСМ Грузии, Леван Тедиашвили всегда на переднем крае. Он взял шефство над двумя ребятами с трудно сложившейся судьбой, и нет сомнения, что он непременно выведет их на широкую дорогу жизни.

Б. Месхишвили

Газета "Вечерный Тбилиси", 31 января, 1974 года.

РЕДКИЙ СЛУЧАЙ

Уникальный случай в истории борьбы? Да, именно так можно назвать выступление на последнем чемпионате мира по вольной борьбе и первом чемпионате мира по самбо заслуженного мастера спорта рядового Левана Тедиашвили.

Тегеран. Сентябрь 1973 г. Стадион "Фарах". Здесь, под открытым небом, - четыре ковра. Тысячи желающих посмотреть схватки борцов осаждают ворота. Любовь иранцев к этому виду спорта общеизвестна.

Первый соперник Левана - японец Ино Хитокуни. Спортсмен он из молодых, талантливых. Не дрогнул перед чемпионом мира - боролся увертливо при малейшей возможности старался контратаковать. Продержался на ковре Хитокуни 2 минуты 18 секунд...

Потом была схватка с американцем Бэном Петерсоном. Она оказалась на редкость напряженной. Боролись на равных. К концу подходило время. И тут Леван оказался верен себе! удачно провел присем, заработав два очка. Они оказались победными., 14112 в пользу Тедиашвили.

Армеец шел к верхней ступеньке пьедестала почта. В очередной встрече ему предстояло "скрестить оружие" с иранцем Р. Хорами. Леван вышел на ярко-оранжевый круг ковра. Глянул на зрителей. Представил, как эта многотысячная масса извергнется громоподобным ревом, поддерживая своего соотечественника, когда начнется поединок. Прошла минута. Леван стоял на ковре один. Соперник не появлялся. "Что случилось?" не понимал Тедиашвили. Еще несколько секунд одиночества. Потом судья-информатор внес ясности Р. Хорами отказался от боя, признал себя побежденным. Леван сошел с ковра под аплодисменты.

Рядовой Л. Тедиашвили - член сборной команды Советского Союза отлично справился с поставленной старшим тренером С. Ионовым задачей - обеспечил коллективу и себе медаль высшей пробы. Он подтвердил звание сильнейшего на планете в весовой категории до 90 килограммов.

Вещи уложены в чемодан. Через несколько часов борцы-вольники с победой отправлялись на Родину. Советская команда установила мировой рекорд, хотя у борцов рекорды и не регистрируются! десять медалей из десяти - шесть золотых, три серебряные, одна бронзовая. Как говорится, никто из участников не остался с пустыми руками.

Весомый вклад внес рядовой Тедиашвили. А теперь скорее в Тбилиси. Отдохнуть, а там надо готовиться к новым соревнованиям. Но на ковер пришлось выйти тут же, в Тегеране. Выйти вне очереди, в новом для себя амплуа.

Увлечшись книгой, Леван не подозревал, что соседней комнате у руководства советской команды шли жаркие дебаты. Заболел самбист Владимир Рухлядев. Выступить не может.

Кем же заменить его? Аркадий Ленц - руководитель советской делегации предложил Тедиашвили. Аргументы в юности Леван начинал с самбо. Дважды был чемпионом среди юношей страны и Грузии.

Ленца поддержали. Последнее слово оставалось за армейцем. Тот согласился выйти на ковер.

Без тренировок, без подготовки к схваткам? Да, именно так. Тедиашвили настроил себя на борьбу, на выигрыш, как это делал вот уже шесть лет.

В 1966 году на турнире "Олимпийская надежда" в Польше он завоевал первую золотую медаль. С тех пор Тедиашвили не знает поражений. Пять раз он выигрывал первенство Советского Союза (включая молодежное), был победителем Спартакиады профсоюзов. Спартакиады народов СССР, трижды становился сильнейшим в традиционном международном турнире на приз заслуженного мастера спорта В. Балавадзе. Леван выиграл Кубок СССР, Кубок мира, турнир шахиншаха Ирана. Победа в Мюнхене на XX Олимпийских играх принесла ему заслуженную славу.

Все это касалось вольной борьбы. Но совершенно неожиданно предстояло переквалифицироваться. Переквалифицироваться без всякой подготовки. Такого еще не бывало и с прославленными спортсменами.

Клад, Спортивное обозрение, апрель 1974 года.

"ПОЛУЧИВШИЙ В НАСЛЕДСТВО КЛАД"

- На ковер вызывается чемпион двадцатых Олимпийских игр Леван Тедиашвили... - Голос диктора настигает его, обрушивается сверху, проникает в предсознание и отдается морозными иголочками, внезапно обжигающими спину. и это необычное столкновение теплых, разогретых на разминке мышц с колючим, жутковатым холодом на миг вырывает из сознания другое...

Заснеженное Подмоскovie. Старинный особняк, выстроенный давным-давно булочником-миллионером для красавицы цыганки и приспособленный теперь под тренировочную спортивную базу. Хоровод берез по крепосному валу. Деревянный сруб настоящей русской бани. Разгоряченные лица, спины, плечи, размытые паром, хлесткие удары дубового веника. Хлопанье дверей. Леван вслед за другими мчится босиком по снегу. И ему, южанину, от непривычности всего происходящего по-особому весело с головой - в сутроб, и ощущение ожога кожи от колких хрупких снежинок...

Нарочито поднимаясь медленно по ступенькам на помост, где ждет его соперник, Леван еще раз попрашивает заученным движением ляжку борцовского трико. Он делает глубокий вдох, затяжной выдох... Все! Посторонные мысли, дрожь азарта стекли по туловищу и ногам на ковер. Тело стало расслабленным, как раскрепощенная прежина. Лязнул гонг. И первый шаг навстречу поединку сжал, спрессовал пружину мускулов к бою. Делясь своими впечатлениями о схватках Леван говорит, что вот этот переход от состояния предстартовой лихорадки к готовности вести бой предельно короток, но страшно необходим ему. За минуту до начала схватки вихрь образов еще мельтешит в голове. словно эфирные помехи в радиоприемнике, он мешает настроиться на нужную волну. Ну, а когда сделаешь паузу, полной грудью наберешь воздух, куда-то все вдруг исчезает, происходит спокойствие, помогающее ему сосредоточиться. Он боится растереть это умение собираться. Те, кто хорошо его изучил, считают, что его "спокойствие" сродни внезапному затишью на море перед штормом.

Я пишу о нем и вспоминаю, что вольной борьбой у нас в стране

занимаются около четырехсот тысяч человек. Впрочем, возьму на себя смелость утверждать, что увлеченных древнейшим видом спорта в действительности больше. Почти в каждый из наших республик культивируется своя национальная борьба, схожая с общепризнанной вольной борьбой. В Молдавии – “трынта”, в Узбекистане – “полеш”, в Армении – “чох”. А в Грузии – “чидаоба”. Любопытство, что у грузин слова “мужчина” и “борец” синонимы. Если атлета хотят похвалить, смеговорят! “Ты мужчина”.

Леван Тедиашвили родился в Сагареджо. Мало сказать, что это истинно грузинское селение. Сагареджо столица грузинских борцов. Там на склонах гор, в долинах и ущельях виноградники, чайные и цитрусовые плантации. Там праздники урожая сопровождаются музыкой и турнирами борцов..

Оркестр - барабан, зурна - исполняет зажигательный танец. Шутейную потасовку начинают босоногие мальчуганы. Возьтятся без усталости на траве. Пыхтят. Ревут, если проигрывают. Зрители их подбадривают. Затем черед юношей. После них в круг выходят испытанные бойцы. Самым мужественным почет и уважение земляков, хвала в заздравном тосте и полный рог терпкого вина в честь удали.

Да, в Грузии невозможно не стать борцом. Борьба здесь, что в Бразилии футбол, а в Испании бой быков.

Первый наш олимпийский чемпион по вольной борьбе в тяжелом весе Арсен Мскокишвили вырос именно в Сагареджо. Из этого края вышел и Вахтанг Балавадзе, которого за рубежом называют “профессором борьбы”.

Вначале в сборной СССР по вольной борьбе на подсобного рабочего с мебельной фабрики внимания никто не обращал. Он долго оставался в тени. Вначале королем средневесов считался его земляк - неоднократный чемпион мира тбилисец Гурам Сагарадзе, статный, мощный голубоглазый шатен. Его сменил и продолжил традицию побед в этой весовой категории, Юрий Шахмурадов - подвижной, словно гепард, виртуоз импровизации. Казалось, с ними невозможно было конкурировать. Когда тренеры решили испытать Левана на первенстве Европы, то явно разочаровались в

нем. Парень стал лишь шестым.

Не скажу, что Тедиашвили сочли робким. Но как-то охладели к Левану. Если бы не случай, неизвестно, чем бы все это кончилось. Шахмурадов получил травму, не надеясь на особый успех. Считалось, что к Олимпиаде в Мюнхене Шахмурадов войдет в строй.

Леван выиграл звание чемпиона мира. Он не просто побеждал, а сокрушал своих соперников. Для многих специалистов его успех был неожиданным.

Как такое могло получиться?

Леван исподволь собрал то, что впитал во время мальчишеских потасовок, что получил от "профессора" Балавадзе, что подсмотрел у своих именитых товарищей по сборной.

У нас есть пословица: "Один сын - не сын, два сына - полусына, три сына - сын". У борцов есть схожее негласное правило! одна победа на одном чемпионате мира - еще не победа, выигрыш на втором - полпобеды, на третьем - настоящая победа. Леван записал в свой актив самый высокий титул - звания триумфатора Олимпиады 1972 года. Золотая медаль досталась ему.

И вот наступил черед третьего испытания. Сентябрь 1973 года. Первенство мира. Тегеран. Леван выступал уже в более тяжелой весовой категории (90 кг.). Как, однако, и его основной соперник Бен Петерсон (США). Оба сражались до последней секунды. После финального свистка на табло значилось: 14:12 в пользу советского атлета. Так в жарком поединке Леван утвердил свое достоинство.

Многочисленность таких результатов даст право вписать имя грузинского богатыря в летопись вольной борьбы наряду с иранцем Тахти, нашим Медведем, турком Акбасом, болгаринцем Ахмедовым, американцем Вулсом.

Но в столице Ирана его ждало еще одно испытание. Там же состоялся первый чемпионат мира по борьбе самбо. В сборной СССР заболел один из участников. И после одного изматывающего турнира Левану предложили участвовать в другом. Выручили навыки владения приемами "чидаоба". Леван Тедиашвили сделал золотой дубль.

Хочет ли он дальше дерзать в спорте? Говорит, что намерен дать

свой последний бой в Монреале. Ну а дальше?! Не знаю. ПО-мосму, он еще не определился. Он учится на втором курсе юридического факультета Тбилисского государственного университета. Будет ли он хорошим юристом? Наверное. Ведь олимпийский чемпион Леван Тедиашили привык в спорте подавать руку помощи поверженному.

*А. Иваницкий
олимпийский чемпион по борьбе.
Журнал Спорт, май 1974 года.*

„ლევან თედიაშვილი – ევროპის ჩემპიონი“

კვლავ სასიხარულო ცნობა მოვიდა ესპანეთის დედაქალაქიდან, სადაც „პალასიო დე ლოს დეპორტესის“ სპორტის სასახლეში მიმდინარეობდა ევროპის ჩემპიონატი თავისუფალ ჭიდაობაში.

ოლიმპიური თამაშებისა და მსოფლიო სამგზის ჩემპიონმა, სპორტის დამსახურებულმა ოსტატმა, თბილისელმა ლოკომოტიველმა ლევან თედიაშვილმა (მწვრთნელი სპორტის დამსახურებული ოსტატი ვახტანგ ბალაყაძე) ევროპის ჩემპიონის ოქროს მედალი მოიპოვა მეორე საშუალო წონაში.

გაზეთი „კომუნისტი“, 28 ივნისი, 1974 წელი.

„ბამარჯვების გზები“

თოთხმეტოდე წლისსაგარეჯოელ ბიჭუნას პირველად სპორტის ოსტატმა ვალერიან მეკოკიშვილმა მიაქცია ყურადღება.

- ამ ბიჭისაგან თავისუფალი სტილის საუკეთესო მოჭიდავე დადგება! თქვა გამოცდილმა მწვრთნელმა და ლევან თედიაშვილი საჭიდაო ხალიჩასთან მოიხმო.

დაიწყო დაძაბული ვარჯიში. რამდენიმე წლის შემდეგ, როცა ლევან თედიაშვილმა საშუალო სკოლა დაამთავრა, იგი უკვე სპორტის ოსტატი იყო.

პირველად დიდ წარმატებას ლევანმა 1971 წელს მიაღწია. თავისუფალი სტილით ჭიდაობაში იგი ჩვენი ქვეყნის ჩემპიონი გახდა.

მას შემდეგ წარმატებას წარმატებები მოჰყვა. ლევან თედიაშვილი მტკიცედ ჩადგა ჩვენი ქვეყნის საუკეთესო ფალავანთა რიგებში.

მიუნხენის XX ოლიმპიურ თამაშებში ლევანი ოლიმპიადის ჩემპიონი გახდა. ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ქალაქ ტოლედოში საბჭოთა სპორტსმენმა ლევან თედიაშვილმა ერთხელ კიდევ მოხიბლა მრავალრიცხოვანი მაყურებელი თავისი დახვეწილი ილეთებით, გამძლეობით, მოქნილობით, დიდსულოვნებით, გამარჯვებისაკენ დაუცხრომელი სწრაფვით. მოხიბლა და აქაც გამარჯვებული გამოვიდა.

შარშან, საბჭოთა კავშირის პირველობაზე გამარჯვების შემდეგ, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტი, საბჭოთა კავშირისა და მიუნხენის ოლიმპიური თამაშების ჩემპიონი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი ლევან თედიაშვილი მსოფლიოს ჩემპიონი გახდა თავისუფალ ჭიდაობაში და... სამბოში.

თეირანის საჭიდაო ხალიჩაზე, მძიმე და მომქანცველი ბრძოლის შემდენ ლევან თედიაშვილმა მსოფლიო ჩემპიონის ტიტული მოიპოვა თავისუფალი სტილით ჭიდაობაში.

და აი, როცა საბჭოთა გუნდის წარმომადგენელი მოულოდნელად ავად გახდა და ჩვენი გუნდისათვის წაგება უნდა ჩაეთვალათ, დაღლილ-დაქანცული ლევანი მეორედ გავიდა ხალიჩაზე, ამჯერად იგი სამბოს სტილით ჭიდაობაში იღებდა მონაწილეობას.

რადღა გავაგრძელოთ: იმ დღიდან ლევან თედიაშვილმა თავის ტიტულებს სამბოში მსოფლიო ჩემპიონის ტიტულიც მიუმატა.

წინ ისევ მძიმე და დაძაბული ბრძოლებია. კვლავ ახალ-ახალ წარმატებებს ვუსურვებთ ჩვენს სახელოვან ფალავანს - მსოფლიოს სამგზის ჩემპიონს ლევან თედიაშვილს.

ეურნალი „დროშა“ ივლისი 1974 წელი.

„ოლიმპიური ჩემპიონები საქართველოდან“

მიუნჰენის „მესეგელენდეს“ დარბაზის თაღქვეშ საბჭოთა დროშა აღიმართა და ჩვენი სამშობლოს ჰიმნი გაისმა. XX ოლიმპიური თამაშების ოქროს მედალს გადასცემდნენ პლანეტის ყველაზე აგრესიული სტილის ფალავანს ლ. თედიაშვილს, რომელმაც მიუნჰენის სარბიელზე დაამარცხა სხვადასხვა ქვეყნის ჩემპიონები: სენეგალელი დიოპი, მონღოლი ტ. არტაგი, შვედი კ. ელმგრენი, პ. ნოიმაიერი (გფრ), ჯ. პიტერსონი (აშშ), ფინალში კი რუმინელ ვასილ იორგას აჯობა. ლ. თედიაშვილი - ჭიდაობის ტრფიალთა კერპი, რომლის სახელიც ქუხს ამერიკის, ევროპისა და აზიის კონტინენტზე, 25 წლისა ავიდა ჭიდაობის ყველა მწვერვალზე. მსოფლიოს სამგზის ჩემპიონი, მსოფლიო თასის მფლობელი, მოსკოვის „უნივერსიადა 73“-ის „ოქროს“ ლაურიატი, სსრ კავშირის ხალხთა სპარტაკიადისა და საბჭოთა კავშირის არაერთგზის ჩემპიონი. ყველა ეს წოდებები სულ მოკლე ხანში მოიპოვა სწორუპოვარმა ფალავანმა თავისი საყვარელი აღმრზდელისა და მწვრთნელის, მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონის, ოლიმპიური თამაშების პრიზიორის, ჭიდაობის „პროფესორ“ ვახტანგ ბალავაძის ხელმძღვანელობით. მწვრთნელმა დიდებული გზა განვლო და თავისი მემკვიდრეც ამ გზის ატარა.

ლევან ქიტესას ძე თედიაშვილი დაიბადა 1948 წლის 15 მარტს საგარეჯოს რაიონის სოფელ გაღმაუბანში. 1966 წელს დაამთავრა საგარეჯოს სკოლა, ხოლო 1971 წელს საქართველოს ფიზკულტურის ინსტიტუტი. ამჟამად იგი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის III კურსის სტუდენტია.

ჭიდაობაში პირველი ნაბიჯები ლევანმა სსრ კავშირის დამსახურებული მწვრთნელის ვალერიან მეკოკიშვილის ხელმძღვანელობით გადადა და მალე თავიც ისახელა - 1966 წელს „განთიადის“ პირველობაში გაიმარჯვა. შემდეგ საქართველოს ჩემპიონობა მოიპოვა ქართულ, თავისუფალ ჭიდაობასა და სამბოში, ხოლო საბჭოთა კავშირის ჩემპიონატში თავისუფალ ჭიდაობასა და სამბოში მეორე საპრიზო ადგილები დაიკავა. იმ წელს მოჰკიდა მის დაოსტატებას ხელი სსრ კავშირის

დამსახურებულმა მწვრთნელმა ვ. ბალავაძემ, რომელმაც ლევანს შეასწავლა მრავალფეროვანი ილეთები, მაღალი, დახვეწილი, ფილიგრანული ტექნიკა.

1967 წელს საბჭოთა კავშირის პირველობაში ლ. თედიაშვილს უკვე საპატიო კვარცხლბეკის უმაღლეს საფეხურზე ვხედავთ, შემდეგ კი პოლონეთში „ოლიმპიური იმედის თასზე“ რვა ქვეყნის წარმომადგენლებთან შერკინებაში გამარჯვებული გამოდის. ლევანმა მომდევნო წელსაც წარმატებით დაიცვა ჩვენი ქვეყნის მსოფლიო ჩემპიონის ტიტული, ხოლო გდრ-ის ქალაქ ლაიპციგში კვლავ გაიმარჯვა „ოლიმპიური იმედის თასის“ გათამაშებაში. ბრწყინვალედ გამოვიდა იგი თბილისი პროფკავშირების საპატიო სპარტაკიადაშიც და ჩემპიონის ოქროს მედალი მოიპოვა უფროსთა შორის. იმავე წელს სპორტის ოსტატი გახდა.

1969 წელს ლევანი საქართველოსა და საბჭოთა კავშირის ჩემპიონია ახალგაზრდებს შორის, მერე კი უფროსებთან ასპარეზობს ჩვენი ქვეყნის პირველობაზე და ვერცხლის მედლით ჯილდოვდება. მომდევნო წელს შესანიშნავმა ფალავანმა IX საერთაშორისო ტურნირში პირველი ადგილი დაიკავა (82კგ), შემდეგ კვლავ შეინარჩუნა საქართველოს ჩემპიონის წოდება, ხოლო ჩვენი ქვეყნის გამორჩეულ ათლეტებთან ასპარეზობაში საბჭოთა კავშირის თასზე გაიმარჯვა.

1971 წელს ლ. თედიაშვილმა უდიდეს წარმატებას მიაღწია, ჯერ იყო თბილისის X საერთაშორისო ტურნირში პირველი ადგილი დაიკავა, მერე სსრ კავშირის ხალხთა V სპარტაკიადის ოქროს მედალი და საბჭოთა კავშირის ჩემპიონობა მოიპოვა. აგვისტოში კი სოფიაში პირველად გახდა ჩემპიონი. ლევანმა აქ დაამარცხა ირანის, თურქეთის, რუმინეთის, იაპონიის, გდრ-ს ჩემპიონები. იმავე წელს გაიმარჯვა ირანში, შაჰის სახელობის პრიზზე გამართულ საერთაშორისო შეხვედრაში და შაჰისაგან დიდი ჯილდოც მიიღო. მოპოვებული წარმატებებისათვის მას სპორტის დამსახურებული ოსტატის წოდებაც მიენიჭა.

ოქროს ასოებით ჩაიწერა ბრწყინვალე სპორტსმენის ბიოგრაფიაში 1972 წელი. ამ წელს ლევანმა გაიმარჯვა თბილისის ტურნირში, აშშ-სა და საქართველოს გუნდების საერთაშორისო

შეხვედრაში, შემდეგ კი, ოლიმპიურ თამაშებში ყველას აჯობა პირველ საშუალო წონაში. საბჭოთა სპორტის ვარსკვლავი ღირსეულად ავიდა ჩემპიონის უმაღლეს საფეხურზე.

1973 წლის მაისში, საბჭოთა კავშირის ნაკრები, რომლის შემადგენლობაშიც ლევანი იყო, ამერიკის შეერთებულ შტატებში გაემგზავრა მსოფლიო თასის გათამაშებაში მონაწილეობის მისაღებად. აქ საბჭოთა გუნდმა მსოფლიო თასი მოიპოვა. ლევანმა კი პირად ჩათვლაში უძლიერეს მოჭიდავეებთან ბრძოლაში დაისაკუთრა ეს ჯილდო. ივნისში მან კარგად იჭიდავა სსრ კავშირის ჩემპიონატში და მკერდი კიდევ ერთი ოქროს მედლით დაიმშვენა. წარმატებით იასპარეზა ლევანმა აგვისტოშიც სტუდენტთა საზაფხულო თამაშებში (მოსკოვის „უნივერსიადა-73“), სადაც შეჯიბრების დამთავრებამდე ერთი დღით ადრე მოიპოვა ჩემპიონობა.

არნახულ წარმატებას მიაღწია ჭიდაობის უბადლო ოსტატმა იმავე წელს თეირანში ჩატარებულ მსოფლიო ჩემპიონატებზე. იქ პირველად გაიმართა მსოფლიო პირველობა ჭიდაობა სამბოში. ლ. თედიაშვილმა თავის უფალი სტილით მოჭიდავეთა შეჯიბრებაში ხალიჩას გააკრა ძველი მეტოქეები - იაპონიის, თურქეთის, აშშ-ს, გდრ-ს ფალაენები და ჩემპიონი გახდა. შემდეგ ლევანი სამბისტთა ასპარეზობაში ჩაება, სადაც შეცვალა მოულოდნელად ავად გამხდარი საბჭოთა მოჭიდავე. აქ უნივერსალურმა სპორტსმენმა ოთხი შეხვედრა ჩაატარა, ოთხივე მოიგო და მსოფლიო ჩემპიონის მეორე ოქროს მედალიც დაიმსახურა, ეს ჭეშმარიტად სპორტული გამარჯობა იყო. ასეთი ტრიუმფი მსოფლიოს არც ერთ მოჭიდავეს არ ღირსებია.

1974 წლის ივნისში მადრიდში კვლავ ისახელა თავი ლევანმა, მან ევროპის ჩემპიონის ოქროს მედალი მოიპოვა მეორე საშუალო წონაში, უფაში კი ჩვენი ქვეყნის ჩემპიონის კვარცხლბეკის უმაღლეს საფეხურზე ავიდა.

ლ. თედიაშვილი საპატიო ნიშნის ორდენის კავალერია.

დ. მესხი

ოლიმპიური ჩემპიონები საქართველოდან

სერია 7

თბილისი, 1974 წელი.

„ლ. თედიაშვილი - ოთხგზის ჩემპიონი!“

შესანიშნავ წარმატებას მიაღწია საბჭოთა თავისუფალი სტილის მოჭიდავეთა ნაკრებმა (უფროსი მწვრთნელი იური შახმურადოვი) მსოფლიოს ჩემპიონატზე სტამბოლში. ჩვენმა ათლეტებმა მოიპოვეს გუნდური პირველობა და 9 მედალი.

ექვსჯერ გაისმა „ინენიუს“ (ყოფილი „მითხარ-ფაშას“) სავსე სტადიონზე საბჭოთა კავშირის სახელმწიფო ჰიმნი ჩვენი სახელოვანი მოჭიდავეების გამარჯვების აღსანიშნავად.

ქართველი ფალავანი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი ლევან თედიაშვილი (90 კგ.), რომელსაც ავარჯიშებს ვახტანგ ბალაგაძე, ამიერიდან მსოფლიოს ოთხგზის ჩემპიონია!

გაზეთი „კომუნისტი“, 3 სექტემბერი, 1974 წელი.

„ჩემპიონის უთაბეჭდილებები“

შეჯიბრებას შეჯიბრება მოსდევს და, თუ ამ მხრივ, რაიმე „ფანჯარა“ წარმოიშვა ეს დროც საწვრთნელ შეკრებებს, ან სხვა ღონისძიებებს მიაქვს. ამიტომაც უჭირთ სპორტულ ჟურნალისტებს ლ. თედიაშვილის, ა. მეტრეველის, ვ. სანეევის, ნ. გაფრინდაშვილის, ნ. ალექსანდრიასა და სხვათა დამარტოხელება და მათთან საუბარი.

ამ მხრივ, შეიძლება ითქვას, რომ აშკარად გამიმართლა, როცა საქართველოს ოლიმპიური თამაშებისა და მსოფლიოს არაერთგზის ჩემპიონს, ჩვენს სახელოვან მოჭიდავეს ლევან თედიაშვილს წაეაწყდი. აბა, ასეთ ბედნიერ შემთხვევას რომელი ჩვენთაგანი გაუშვებდა ხელიდან და მეც კალამი და ბლოკნოტი მოვიმარჯვე...

საუბრის მთავარი თემა, რაღა თქმა უნდა, სულ ახლახანს, სტამბოლში დამთავრებული მსოფლიო პირველობის ორთაბრძოლები იყო.

კმაყოფილი ხართ, თუ არა ამ პირველობით, რომელმა შეხვედრამ მოახდინა თქვენზე ყველაზე უფრო დიდი შთაბეჭდილება?

- ყველაზე შთამბეჭდავი შეხვედრა სულ ცოტა, ერთი წლით მაინც, გადაიდო. საქმე ისაა, რომ განსაკუთრებით ვემზადებოდი, თქვენთვის და თბილისელთათვის კარგად ნაცნობ, ამერიკელ ჯონ პეტერსონთან შესახვედრად. ჩემი ვარაუდით, ეს ორთაბრძოლა, მართლაც და დაძაბული და საინტერესო იქნებოდა, მაგრამ ამერიკელ მეტოქეს მიზნად დაუსახავს განსაკუთრებით მოემზადოს მომავალი მსოფლიო ჩემპიონატისათვის, რომელიც გაისად მინსკში გაიმართება. მას უთქვამს, რომ თედია შვილს უნდა მოუვგო რადაც არ უნდა დამიჯდესო და ჭიდაობასაც თავს დაეანებებო. ვის სასარგებლოდ გადაწყდება ეს შეხვედრა? ამთავითვე, ძნელი სათქმელია, რადგან ამ ერთ წელიწადს გულხელდაკრეფილი არც მე ვიქნები.

- მაშ რომელი ბრძოლა დაგამახსოვრდათ სტამბულში?

იქ საინტერესო მეტოქე იყო ხორსტ შტოდტმაისტერი (გდრ), რომელსაც ადრეც შევხვედრივარ ორჯერ, განსაკუთრებით დამამახსოვრდა ჩვენი ორთაბრძოლა მიუნხენის ოლიმპიურ ხალიჩაზე, სადაც მეორედ ვძლიე მას. ამჯერად გერმანელმა სპორტსმენმა ჩემამდე ვერ მოაღწია. იგი პოლონელმა პ. კურჩევსკიმ გამოთიშა ასპარეზობიდან. ასე, რომ არც მასთან შეხვედრამ მომიწია. დასამახსოვრებელი იყო შეჯიბრების ბოლო დღე, როცა სამჯერ მომიხდა ლეიბზე გამოსვლა. განსაკუთრებით მომქანცველი გამოდგა ბოლო შეხვედრა მასპინძელ გ. გიუჩლუსთან, ეს შეხვედრა დამაჯერებელი ანგარიშით - 14:1 მოვიგე.

- ჩემპიონატის რომელი მონაწილე მოგეწონათ ყველაზე უფრო?

- უმჩატესი წონის ბულგარელი ნ. მიურსული. მან ჩემპიონის ოქროს მედალიც მოიპოვა. იგი მრავალფეროვნად ჭიდაობს და ეს ძლიერ კარგია.

- რას იტყოდით იმ ქვეყნებზე, რომელთა წარმომადგენლებიც, რომ იტყვიან, ჭიდაობის მოდის კანონმდებლები არიან?

სასიხარულოა, რომ სსრ კავშირი კვლავ უძლიერესია მთელს მსოფლიოში. საბჭოთა მოჭიდავეებმა რ. აშურალიევის, წონაში ნ. ნასრულაევის, ვ. გულიუტკინისა და სხვათა შესანიშნავ გამოსვლებს გულგრილად ვერ უყურებს კაცი. ჩვენი მთავარი

მეტოქეები კვლავ ბულგარელი ათლეტები არიან, რომლებიც ფარხმალს არ ყრიან და ყოველთვის შემართულად იბრძვიან, რათა უძლიერესის სახელი მოიპოვონ. მათ ახლაც მეორე ადგილი დაიკავეს. მსოფლიო სარბიელზე საგრძნობლად დაწინაურდნენ მონგოლი მოჭიდავეები, რომლებმაც თურქეთის გუნდის შემდეგ მსოფლიო ჩემპიონიც კი ჰყავთ - ზ. იოდოვი.

- თქვენ დაასახელეთ პირველი ოთხეული და არაფერი თქვით მასპირძელთა შესახებ, რომლებიც საპრიზო ადგილზე გამოვიდნენ.

- ეს იმიტომ, რომ მსურდა თურქეთის მოჭიდავეთა შესახებ განსაკუთრებით აღმენიშნა. ყველამ იცის, რომ ჭიდაობის ეს მექა, სადაც სახეობა უსაყვარლესად იყო სიჩნეული, ბოლო დროს სადაც კედში მიჩანჩალებს. ეს იქაური ფედერაციის ფინანსურმა ხელშოკლებამ გამოიწვია. ახლა იქ ჭიდაობა ნამდვილ აღორძინებას განიცდის. ამაში გადამწყვეტი სიტყვა თვით მოჭიდავეებმა, წარსულში სახელგანთქმულმა ფალავნებმა მსოფლიო ჩემპიონებმა ათალაიმ, აკბასმა, აიკმა, გიუნგორმა და სხვებმა თქვეს, რომლებიც (ისევ და ისევ სპორტის წყალობით) დღეს დიდი ბიზნესმენები გახდნენ და აფინანსებენ ეროვნულ ფედერაციას.

- იაპონელებზე რა აზრის ხართ?

ხალიჩის ამ „პატარა ჯადოქრებზე“ უნდა ითქვას, რომ გაოცებენ თავიანთი ფანატიზმით ჭიდაობისადმი. იაპონელები კვლავ დაბალ წონებში არიან ძლიერნი, ჰყავთ მსოფლიო ჩემპიონი 52 კილოგრამ წონით კატეგორიაში - უ. ტაკედა.

და ბოლოს ტრადიციული კითხვა როგორია თქვენი მომავლის გეგმები?

- კვლავ მიწვეული ვარ იაპონიის ღია პირველობაზე, შემდეგ ჩვენი საზოგადოების „ლოკომოტივის“ ნაკრებთან ერთად გამოვალ ინდოეთში. რკინიგზელთა გუნდის უმეტესობა ჩვენი თანამემამულეებია. ჩემთან ერთად ნაკრებში არიან ძმები დავით და გივი ყვარელაშვილები, რ. დობორჯგინიძე, ნ. მოღებაძე და სხვები. ეს შეხვედრა სულ მალე გაიმართება.

უ. ჭიჭინაძე
გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტი“, 12 სექტემბერი, 1974 წელი.

„ფალავანი ფალავნობდეს“

აი ჭიდაობის კიდევ ერთი ტრფიალი! ჩაილაპარაკა მწვრთნელმა და უცნობ ბიჭუნას ალერსით გადაუსვა თავზე ხელი.

იღეთების ყურებით გართული პატრა უცებ შეეკრთა, მაგრამ წამსვე წკრიალა თვალები შეანათასაშუალო ტანის ჯმუხ ვაჟკაცს და დამნაშავესავით გაირინდა.

დუმილი ისევ მწვრთნელმა დაარღვია: - ჭიდაობის სწავლა თუ გინდა, ხვალ, გაკვეთილების შემდეგ შემოიარე, ვნახოთ რა ბიჭიც ხარ!

გახარებულმა ყმაწვილმა მადლობის თქმაც ვერ მოახერხა, ისე გამოვიდა სპორტული სკოლიდან, რომელსაც რამდენჯერმე ესტუმრა და მხოლოდ ახლა შემჩნიეს.

ფიქრსა და ოცნებაში დაათენდა. ლოგინიდან სასწრაფოდ წამოხტა და სკოლისაკენ მოჰკურცხლა. შუადღისას კი კვლავ საჭიდაო დარბაზისაკენ გასწია.

ბევრი აღმზრდელი მაშინ ეჭვით შეხედავდა პატარა, გამხდარი მუქქესეკლასელი მოსწავლის სპორტში მოსვლას, მაგრამ ასე როდი ფიქრობდა მომავალი მსოფლიო ჩემპიონის პირველი მასწავლებელი, ბეჭდაუდებელ არსენას ბიძაშვილი, სპორტის ოსტატი ვალერიან მეკოკიშვილი. მას თვალში მოუვიდა ბიჭუნას მოქნილი ტანი, სიმეტრიული აღნაგობა და მოქნილი კუნთები. მწვრთნელმა გამოცდილებით იცოდა, რომ ასეთ კუნთებს მეტი შრომის უნარი შესწევთ და არც იოლად იღლებიან.

ლევან თედიაშვილმა თავისი სპორტული გზა ქართული ჭიდაობით დაიწყო. მაგრამ ყველაზე მეტად მას მაინც თავისუფალი ჭიდაობა აინტერესებდა. აღსაზრდელის ნიჭი, მონდომება, შეუპოვრობა და მიზნისაკენ სწრაფვა პედაგოგს წარმატების იმედს აძლევდა.

ახალბედა მოჭიდავე სისტემატიურად და ინტენსიურად ვარჯიშობდა. ზოგჯერ მას ღამითაც ნახავდი საწვრთნელ დარბაზში. თუ საჭირო იყო თუნდაც ასჯერ შეასრულებდა ერთსა და იმავე ფანდს. მაგრამ მარტო ამითაც არ კმაყოფილდებოდა. წვრთნას განაგრძობდა სახლში, ეზოში,

ახლომდებარე გორაზე, ყველგან, სადაც კი ფეხის დადგმას შესძლებდა.

ამასთან, ვარჯიშის, გამძლეობაზე მუშაობის, სხეულის გაკაუების თავისებური წესებიც ჰქონდა.

ესწრებოდა თბილისის სპორტის სასახლეში გამართულ ტრადიციულ საერთაშორისო ტურნირებს და დედაქალაქის ფალავანთა კლბში მოწყობილ საწვრთნელ მუშაობას. შინ დაბრუნებისას კი მწვრთნელს უზიარებდა ნახულსა და განცდილს, მასთან ერთად ამუშავებდა სპორტსკოლაში სხვადასხვა ილეთსა და ხერხს.

პირველად ამ რვა-ცხრა წლის წინათ ნახა ლევანის ჭიდაობა მისმა ახლანდელმა მწვრთნელმა, მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონმა თავისუფალ ჭიდაობაში, სპორტის დამსახურებულმა ოსტატმა, საერთაშორისო კატეგორიის მსაჯმა ვახტანგ ბალავაძემ საგარეჯოში სტუმრად ყოფნისას ერთ-ერთ დღესასწაულის დროს მოწყობილ ოფიციალურ შეჯიბრებაზე 17 წლის ახალგაზრდა ადვილად ძლევდა მოქიშპეებს. მაგრამ შემდეგ საქმე გაართულა აბსოლუტურმა პირველობამ, რომლის დროსაც ძალას კარგავს წონათა მიხედვით შეხვედრები და ლევანიც უყოყმანოდ დადგა მძიმე წონის მოჭიდავის პირისპირ. როცა გამოაცხადეს, ლევანის მოწინააღმდეგე 30 კილოგრამით მეტს იწონისო, საჭიდაო დარბაზში პროტესტის ხმა გაისმა: - რას ემართლებით, რატომ აკვლევინებთ ამ ბიჭსო (გულისხმობდნენ ლევანს) ., მაგრამ ამ დროს სულ სხვა რამეს ფიქრობდა თვით ლევანი. ჭიდაობის დაწყებიდან წუთნახევარიც არ იყო გასული, რომ ვ.ბალავაძემ, რომელმაც თვითონ იკისრა შეჯიბრების მსაჯობა, გამარჯვების ნიშნად აღმართა ლ. თედიაშვილის ხელი.

სწორედ მაშინ, ამ შეჯიბრების შემდეგ, ურჩია ჩვენმა სახელმწიფოებელმა ფალავანმა ლევანს უფრო სერიოზულად მოჰკიდებოდა ჭიდაობას.

საშუალო სკოლა რომ დაამთავრა უკვე სპორტის ოსტატი იყო. ამ დროისათვის მან მოასწრო გამხდარიყო საქართველოს ჩემპიონი ჭაბუკთა, შემდეგ კი სსრ კავშირის ჩემპიონი ახალგაზრდებს შორის.

1966 წელს ლევანის ცხოვრებაში მნიშვნელოვანი მოვლენა ხდება. იგი საქართველოს ფიზიკულ ტურის ინსტიტუტის სტუდენტია და „ჭიდაობის პროფესორის“ (ასე შეარქვეს ვ.ბალავაძეს უცხოეთში - უშუალო ხელმძღვანელობით განაგრძობს დაოსტატებას. მისმა გამოცდილებამ, მოთმინებამ და თანმიმდევრულმა მუშაობამ თავისი ნაყოფი გამოიღო. ახალგაზრდა მოჭიდავის გამოსვლას სხვადასხვა შეჯიბრებასა და ტურნირებში პირველი დიდი წარმატება მოჰყვა.

ქვეყნის ნაკრებში საწვრთნელად მიწვეული ლევანი სწრაფად იზრდება ენერგიული მეცადინეობის წყალობით. ამასთან იგი რჩება თავისი საყვარელი ღია ბრძოლის მანერის ერთგულად. სწორედ ამ სტილში დაამარცხა მან პირველად სსრ კავშირის ხალხთა მეხუთე სპარტაკიადაზე თავისი მრისხანე მეტოქე, დალისტნელი ი. შახმურადოვი და ასპარეზობის ჩემპიონი გახდა. 1971 წელსვე მოიპოვა პირველი დიდი გამარჯვება თავისუფალი სტილით მოჭიდავეთა მსოფლიო პირველობაზე. აქ, ქ. სოფიაში, მან მკერდი ჩემპიონის ოქროს მედლით დაიმშვენა. აღიარებული იქნა ტურნირის ყველაზე ტექნიკურ ათლეტად.

ღირსშესანიშნავი იყო ლევანისათვის 1972 წელიც, როცა მან მიუნხენის XX ოლიმპიადაზე ყველა შეხვედრა მოიგო და საპატიო კვარცხლბეკის უმაღლეს საფეხურზე ავიდა. ამ შეხვედრებიდან მაყურებელს ყველაზე მეტად დაამახსოვრდა ლევანის შერკინება ამერიკელ ჯონ პიტერსონთან.

1973 წელი ლევანის ნამდვილი ტრიუმფის წელი იყო. საკმარისია აღინიშნოს, მარტიდან სექტემბრამდე მან მოიგო მსოფლიოს და საერთაშორისო მასშტაბის შვიდი შეჯიბრება, ამასთან არა მისთვის ჩვეულ, არამედ უფრო მძიმე - მეორე საშულო წონაში. ჯერ იყო და ოკეანისგაღმელი მაყურებელი მოხიბლა ჭიდაობის მრავალფეროვანი ხერხებით ამერიკის შეერთებულ შტატების ქალაქ ტოლიდოში გამართულ მსოფლიო თასის გათამაშებაში. აქ მან ფინალური თასის გათამაშებაში დაამარცხა ბენ პიტერსონი. შემდეგ ლევანმა გაიმარჯვა ამერიკის შეერთებულ შტატებში, სადაც კიდევ ორჯერ შეხვდა ოლიმპიური თამაშების ჩემპიონს პიტერსონ უფროსს და ორივეჯერ დაამარცხა.

აღსანიშნავია, რომ მედისონში, აშშ-სა და სსრ კავშირის

ნაკრებთა შეხვედრაზე თავიანთი პირმშოსა და ლევანის საყურებლად მოსულ პიტერსონებს ისღა დარჩათ, აღტაცება გამოეთქვათ გამარჯვებულის მოხდენილი, ვაჟკაცური ჭიდაობისა და მაღალი ტექნიკის გამო.

ამ ტურნეს მოჰყვა გამარჯვება იაპონიაში ამომავალი მზის ქვეყნისა და სსრ კავშირის ნაკრებთასამატჩო შეხვედრაში, სსრ კავშირის ჩემპიონობა, უნივერსიადის ჩემპიონობა.

ყველაზე მეტად გაიბრწყინა ლ. თედიაშვილის ნიჭმა და ოსტატობამ შარშან ქ.თეირანში. აქ მან მსოფლიო ტურნირების ისტორიაში პირველად თავისებური უნიკალური რეკორდი დაამყარა - მსოფლიოს ჩემპიონი გახდა თავისუფალ ჭიდაობასა და სამბოში. ირანის დედაქალაქმა იხილა ახალ წონით კატეგორიაში გადასული ლევანისა და ბენ პიტერსონის წარმტაცი ბრძოლა.

ამ შეხვედრაზე, როგორც იტყვიან, უფრო დაწვრილებით ღირს ლაპარაკი. დილით, აწონვის წინ, ამერიკელს უკვე მოესწრო კორესპოდენტებისათვის ასეთი ინტერვიუს მიცემა: - თედიაშვილი ამჯერად ვერ გადამირჩება, მეყოფა მასთან მარცხის.

ვ. ბალავაძე მოგვითხრობს, რომ თედიაშვილ-პიტერსონის ბრძოლა იყო დინამიზმით აღსავსე ბრძოლა, სადაც ყოველ წამში ილეთი კეთდებოდა. მართალია, ორი პერიოდის წინ ლევანი ბევრად წინ იყო ქულებით და მის გამარჯვებაში ეჭვიც კი არავის ეპარებოდა, მაგრამ აი პიტერსონმა იმარჯვა, რამდენიმე კონტრილეთი გაუკეთა პარტნიორს და ანგარიშში სხვაობა მნიშვნელოვნად შეამცირა. დადგა მომენტი როცა არა მარტო მოჭიდავეთა ნერვები, არამედ თეირანის საჭიდაო „ფარახის“ ხალხით გაჭედილი ტრიბუნებიც ზამბარასავით დაიჭიმა. ჩვენმა სპორტსმენმა მხოლოდ უკანასკნელ წამებზე შეძლო გადამწყვეტი ილეთის ჩატარება და გამარჯვებაც მას დარჩა.

საგანგებო შემთხვევის გამო ლევანმა თეირანშივე სამბისტის ფორმა ჩაიცვა. შესანიშნავმა ფიზიკურმა მონაცემებმა და უდრეკმა ხასითმა შეაძლებინა ლევანს შეუძლებელი - დაეძლია რვა წლის დისტანცია, რომელიც სამბოს აშორებდა და ჭიდაობის ამ სახეშიც პირველი ყოფილიყო.

ჩვენი თანამემამულე ჭიდაობის ფანატიკურად მოყვარული

ირანელი მაყურებლის დიდი სიმპათიითა და სიყვარულით სარგებლობდა. ორი ოქროს მოპოვების შემდეგ ისინი ტრიბუნებიდან უყურებდნენ საბჭოთა დევგმირს: - ალა თედია, კლასიკურშიც, კლასიკურშიცო!

კლასიკურზე რა მოგახსენოთ, იგი ალბათ მომავლის საქმეა, მაგრამ ლევან თედიაში იმედია, რომ ტატამზე წარმატებით სცადა ბედი თვით ძიუდოს სამშობლოში, ეს უკვე ფაქტია და ჭიდაობის ისტორიამაც შემონახა.

ახალი წელი ახალი სიხარულით დაიწყო ამ უნივერსალური მოჭიდავის ცხოვრებაში. ახალწლის მიჯნაზე მას შეეძინა პირმშო, ვაჟი, რომელსაც ვახტანგი დაარქვა. ამ ამბით ცას ეწია მრავალჭირნახული, ომგადახდილი პაპა- ქიტესა და ბებია აღექსანდრა. დაიღია ბევრი სადღეგრძელო ძველ ნაფუძარზე ახალაშენებული ქვიტკირის ორსართულიან ლამაზ სახლში და კარმიდამოზე.

ახალ წელსვე, უკვე მეორედ უკანასკნელი სამი წლის მანძილზე, ჩვენი რესპუბლიკის სპორტულმა ჟურნალისტებმა 1973 წლის № 1 სპორტსმენად დაასახელეს სპორტის დამსახურებული ოსტატი, თავისუფალ ჭიდაობაში, ოლიმპიური ჩემპიონისამბოში ლევან თედიაში ილი.

მძიმეა სპორტსმენთა ხვედრი. მუდმივი წვრთნა, ხშირი გამგზავრება შეჯიბრებებზე და კვლავ წვრთნა თითქოს სწავლისათვის სერიოზულად ფიქრის საშუალებას არ აძლევს მათ. მაგრამ ლევანი კარგად უთავსებს სპორტსმენის რთულ შრომას წარმატებით სწავლას. შრომისმოყვარეობა და სიბეჯითე დაეხმარა მას საქართველოს ფიზკულტურის ინსტიტუტი და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე განაგრძო სწავლა.

საგარეჯო ჭიდაობის ერთ- ერთი არტერია და მოჭიდავეთა სამჭედლოა. აქ ოდითგანვე კარგად იციან სპორტის ამ ვაჟკაცური სახეობის ფასი. გარეკახეთმა აღზარდა ძველი, საშუალო და ახალი თაობის მოჭიდავეთა შესანიშნავი პლიადა. ვინ მოთვლის ყველას, ვისაც სასახელო შედეგები მოუპოვებია რესპუბლიკურ, საკავშირო და საერთაშორისო სარბიელზე. მარტო სსრ კავშირის დამსახურებულმა მწვრთნელმა ვ.

მეკოკიშვილმა გამოზარდა 47 წლის სპორტის ოსტატი, რომელთაგან ერთი მსოფლიოს, ხოლო სამი სსრ კავშირის ჩემპიონია.

ამ რამდენიმე ხნის წინათ საგარეჯოში შეხვედრა მოუწყვეს ლ. თედიაშვილს. ითქვა ბევრი ამაღელვებელი სიტყვა. უქებდნენ ლევანს შრომისმოყვარეობას, თავდამბლობას, მოკრძალებას, აქტიური ბრძოლის მანერას, კოლექტივის ინტერესებისათვის თავდადებას, მაღალ ტექნიკას.

მსოფლიოსა და საბჭოთა კავშირის არაერთგზის ჩემპიონმა თავისუფალ ჭიდაობაში გ. საღარაძემ, რომელმაც თავის დროზე ლევანს კარგი მომავალი უწინასწარმეტყველა, აღნიშნა, როგორც სპორტსმენი და მოქალაქე, მედლის ორივე მხარეს ამშვენებსო.

თავის გამოსვლაში ლევანმა უსურვა ახალგაზრდებს არ დაიშურონ ნიჭი, გარჯა შრომის, სწავლისა და სპორტისათვის, განამტკიცონ შესანიშნავი ტრადიცია.

სპორტული ბრძოლის თავდავიწყებით მოყვარულ ლევან თედიაშვილს მალე მეტად მნიშვნელოვანი შეჯიბრებები ელის. გეჯერა, რომ იგი ყველგან კვლავ პირველი იქნება.

გ. ზუკაკიშვილი.

გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტი“ 1974 წელი 12 სექტემბერი.

„ბევრი რამ არის, ჰორაცო, ქვეყნად ასეთი...“

ჩვენ იგი გვანცვიფრებს.

ერთი უცხოელი სოციოლოგი ჩიოდა: თანამედროვე ადამიანმა თითქმის დაკარგა უძვირფასესი თვისება - გვანცვიფრების უნარიო. მთვარეზე კაცი გაფრინდა და, თითქოს არარფერი მომხდარა, ბეისბოლის მატჩი უფრო აინტესებდათო...

ჩვენ იგი გვანცვიფრებს. და უკვე მერამდენე წელია, ეს სასიამოვნო შეგრძნება თავს არ გვანებებს, ჭიდაობით საქართველოში აბა ვინ უნდა გააკვირვო. ორლიმპიური, მსოფლიო, ევროპის, სსრ კავშირის ჩემპიონები, რომ იტყვიან, დასტა-დასტად გვეყვლია. არ გამოჩნდება ქვეყნად კაცი, შეგვედავოს ქართული

საფალავნო სკოლის ერთ-ერთ მოწინავე ადგილზე მთელს მსოფლიოში. ამას ტრაბახით არ ვამბობთ: საჭიდაო ისტორიის ფოლიანტები სავსეა ჩვენი ფალავნების ტრიუმფალური გამარჯვების ამბებით. წაიკითხე და გაიხარე, რა გინდა სულო და გულო, რომელი ლითონისგან გამოჭედილ მედალს არ ნახავ ჩვენი მოჭიდავეების სამშო ყულაბაში.

და მაინც, იგი გვანცვიფრებს, მიუხედავად ჩვენი ჭიდაობის უმდიდრესი ტრადიციებისა, მიუხედავად მისი მრავალსაუკუნოვანი ისტორიისა და, ბოლოს, ურიცხვი ფალავან-ჩემპიონისა.

იქნებ ამ განცვიფრებას ისიც უდევს საფუძვლად, რომ თავისუფალი ჭიდაობის სპორტული სკოლის კარიბჭეს მსოფლიოს ასპარეზზე და ეს ერთი სახელოვანი ბურჯი შემორჩა. იგი თითქოს რაინდების დარად იცავს ზღურბლს, ამ დიახაც სახელოვან სკოლას, რათა ჟანგი არ მოეკიდოს წინამორბედთა მონაპოვარ-ნამოღვაწარს.

დიახ, იქნებ მისი განსაკუთრებული ადგილი თანამედროვე ჭიდაობაში ჩვენის მხრივ ჩემპიონთა მკვეთრი დეფიციტითაა გამოწვეული. ვინ იცის... ერთი კი ნათელია: ლევან თედიაშვილი ჩემპინთა ჩემპიონია, ფალავანია, რომელსაც მძლავრი ხელებითა და ჭეშმარიტად რკინის ზურგით ძალუძს კრიზისის კონკრეტულ პერიოდში იტვირთოს სიმძიმე, რომლის ტარებაში ჯერ-ჯერობით მეგობარ-ამხანაგები ღირსეულად ვერ ეხმარებიან.

ის დარჩა, როგორც თავისებური სიმბოლო თავისუფალი სტილის მოჭიდავეთა სკოლის წინანდელი ძლევამოსილებისა, როგორც მისი უპირველესი და, სამწუხაროდ, თითქმის ერთადერთი ალამდარი.

იგი ჩვენ გვანცვიფრებს. მისი ოპტიმიზმი ენით აუწერელია, და მაინც, ამ რკინის ადამიანს აქვს ჩვეულებრივი ადამიანური სისუსტეები, რომელთა მიჩქმალვა-დამალვა აგრევიგად უჭირთ ჩვეულებრივ მოკვდავთ.

მას მძიმე ტვირთი აქვს წამოკიდებული და ზოგჯერ იხრება მისი სიმძიმის ქვეშ, მაგრამ უმალ იმართება წელში, რამეთუ ერთობ საღად აფასებს შექმნილ სიტუაციას (სპორტი სულაც არ არის სტაბილური სფერო, სადაც ჩემპიონებს სამარადისო ტახტი უდგათ).

დიახ, თვით მსოფლიოს საუკეთესო ჩემპიონს, ყველა დროის ფალაგანს, როგორც მას უწოდებენ საბჭოთა და უცხოელი სპორტული მიმომხილველები, აქვს თავისი მწვავე სპორტული პრობლემები... ოღონდაც სხვებისგან განსხვავებით იგი საძირკველ შივე „მკურნალობს“ მათ.

გერძნობ, წერილის თავში ბევრი ნართაული ფრაზა გამოვიყენე და დროა მკითხველს ზოგიერთი ბუნდოვანი მოსაზრება განვუმარტო. მით უმეტეს, რომ ისინი, ეს განმარტებები, ასე ეთქვათ, პირველწყაროდან მაქვს მიღებული.

მსოფლიოს სამგზის ჩემპიონი წლეულს გამოჰყავთ ევროპის პირველობაზე მადრიდში. კეთილი და პატიოსანი, რა არის ამაში საკვირველი? ლევანი მადრიდიდან გამარჯვებული გვიბრუნდება. მაგრამ სპეციალისტებისა და მისი აზრიდაც ეს უფრო პიროსის გამარჯვებას ჰგავდა.

„ეს იყო პირველი შემთხვევა, როცა ნაკრების მწვრთნელები დაეჭვებულები იყვნენ ჩემს საბოლოო გამარჯვებაში. ისინი ლელავდნენ, ჩემს ხალიჩას არ შორდებოდნენ და უკმაყოფილოდ აქნევდნენ თავს. მათი ნერვიულობა მეც გადამედო. ასაღელვებელი კი მართლაც ბევრი მქონდა. რატომ? ერთ-ერთი ვარჯიშის დროს, ეს იყო შარშან დეკემბერში, სერიოზულად დავიშავე ლავიწის ძვალი. ამის გამო კარგა ხანს ვეღარ ვეარჯიშობდი, ვერც თბილისის საერთაშორისო ტურნირში ვიჭადავე. მერე კი, როცა მოვრჩი, ჯიქურ დავიწყე ინტენსიური მზადება ევროპის ჩემპიონატისათვის. ეტყობა, ვერ მოვზომე, გადავიღალე, ისე ვეღარ ვიყავი ჯანზე, როგორც მინდოდა. ალბათ ჩვენებს რომ ენახათ ჩემი ჭიდაობა მადრიდში, ვერ მიცნობდნენ - იმდენად შემეცვალა ჭიდაობის მანერა... მართალია, ესპანეთში სამი წმინდა გამარჯვება მოვიპოვე, მაგრამ ქულებით მოგება მაინც ჭარბობდა. ასე იყო თუ ისე, მადრიდის ხალიჩიდან, რომ იტყვიან, „მშრალად“ გამოვედი - ევროპის ჩემპიონი გახვდი, მაგრამ რის ვაი-ვაგლახით“...

ეს მომენტი გულშემატიკვრობისათვის სრულად შეუმჩნეველი დარჩა. თედიაშვილის ჩემპიონობა ყველამ ჩვეულებრივ ამბად მიიღო. და მხოლოდ სპეციალისტთა ვიწრო წრე სერიოზულ შეშფოთებას გამოთქვამდა უძლეველი ფალაგანის სპორტული

ფორმის გამო: წინ ხომ სტამბულის მსოფლიოს ჩემპიონატი იყო!

„ნაკრების მწვრთნელებს სულაც არ ვადანაშაულებ. მათი უნდობლობა საფუძვლიანი გახლდათ. მწვრთნელი რომ ვყოფილიყავი და ეკითხათ, „მადრიდის ფორმით“ სტამბულში წაიყვანთ თუ არაო, მეც ასე შევეყოყმანდებოდი. ნებისმიერმა სპორტსმენმა, როგორი სახელოვანიც უნდა იყოს, ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში საქმით უნდა დაამტკიცოს თავისი ძალა და პრეტენზია. რეაბილიტაციისათვის მზად იყო უფის საკავშირო ჩემპიონატის ხალიჩა. აი, სად უნდა მეჭიდავა, თუკი მინდოდა სტამბულის ტურნირის მონაწილე ვყოფილიყავი“.

როგორც ხედავთ თვით უძლეველ ფალავნებსაც აწუხებთ სერიოზული პრობლემები. მათ არა აქვთ უფლება თუნდაც ერთი წუთით მოდუნდნენ, სისუტე გამოჩინონ, ხელი აიღონ ბრძოლაზე. ეს კი არა, მათ ავადმყოფობის უფლებაც არა აქვთ ვერ ივარჯიშებ, დასუსტდები, გუშინდელი მეტოქეები წამოგეწევიან, დაიწება ღელვა, შეჯიბრებები კი დასუსტებულ, რიგიანად უვარჯიშებელ კაცს უზარმაზარ ნერვიულ ენერჯიას ართმევს... აი, რატომ არა აქვთ უფლება სახელოვან ფალავნებს წუთით მაინც გამოეთიშნონ საჭიდაო სამყაროს გაუთავებელ ორომტრიალს. ასეთია სპორტული ცხოვრება.

ახლა მას უნდა ეფიქრა „შინაურ“ მეტოქეებზე, მრისხანე კონკურენტებზე, რომლებსაც მადრიდის მსოფლიო ჩემპიონატამდე თედიაშვილის ძლევა მოსილი ფიგურის ფონზე სერიოზულად არავინ ღებულობდა სათვალავში (რა თქმა უნდა, მსოფლიო ჭიდაობის მასშტაბით). ეს იყო ყველაზე სერიოზული გამოცდა არა მარტო სპორტული თვალსაზრისით, არამედ მკითხველისათვის გასაგები მიზეზების გამოც. ამოცანას ისიც ართულებდა, რომ ერთწლიანი პაუზის შემდეგ სარბიელს დაუბრუნდა მიუნჰენის ოლიმპიადის ვერცხლის მედალოსანი, მსოფლიოსა და ევროპის ჩემპიონი გენადი სტრახოვი. ეს ის სტრახოვია, რომელმაც მთელი ეპოქა შექმნა მეორე ქვესაშუალო წონით კათეგორიაში. მან ყველანაირი ჯილდო მოიხვეჭა.

სტრახოვისა და ლევანის გზები უფის ჩემპიონატამდე არ გადაჯვარედინებულა. უბრალოდ, ლევანი უწინ ერთი წონით დაბალ კატეგორიაში გამოდიოდა. „დამძიმებულ“ ქართველ

ფალავანს ხალიჩაზე ახალდაბრუნებული, ბრძოლის ჟინით აღსავსე სტრახოვი ელოდა. ეს იყო საკავშირო ჩემპიონატის ყველაზე შთამბეჭდავი შერკინება. •

„სტრახოვი მხოლოდ ბრმა შემთხვევის გამო ვერ გახდა მიუნჰენის ოლიმპიადის ჩემპიონი. ოლიმპიადაში გამარჯვებულ ამერიკელ ბენ პიტერსონს იგი მხოლოდ წმინდა მოგებათა რაოდენობით ჩამორჩა. რა იყო საჭირო გამარჯვებისათვის? თითქმის არაფერი. სტრახოვი გადამწყვეტ შეხვედრას 9 ქულით იგებდა, საკმარისი იყო კიდევ ერთი ქულა, რათა აშკარა უპირატესობით დაემთავრებინა ორთაბრძოლა და პიტერსონი ჩამოეტოვებინა. სამწუხაროდ, ეს ერთი ქულა მან ვერ აიღო და საბოლოოდ ოლიმპიადის ვერცხლის პრიზიორის ტიტულით დაკმაყოფილდა. მიუნჰენის შემდეგ სტრახოვი დაშავდა წელიწადი არ გაკარებია ხალიჩას. როგორც სპეციალისტები ამბობენ, გამოჯანმრთელების შემდეგ იგი პირდაპირ იწვოდა საკავშირო ჩემპიონატში გამარჯვების სურვილით. თანაც, მისი იძულებითი შესვენების დროს სტრახოვის წონითს კატეგორიაში გადავბარგდი და მას მასპინძლის კანონიერი პრეტენზია ჰქონდა. მართალი გითხრათ, უფაში სტრახოვთან შეხვედრამდე, ცოტათი შეფიქრიანებული ვიყავი, თუმცა თავს საუცხოოდ ვგრძნობდი. ასე ხდება მუდამ, როცა შედარებით უცნობ მეტოქეს ვხვდები. სტრახოვი კი ერთობ ძლიერი და აგრესიული მოჭიდავე, მუდამ ცდილობს აქტიურობით დაჩაგროს, წონასწორობიდან გამოიყვანოს მეტოქე. ჩემთან შეხვედრის წინ სტრახოვმა წმინდად მოუგო სოხუმელ მარშანიას, რომელსაც მეტად მაღალი რეპუტაცია აქვს და ასეთი ლაფსუსები ძალიან იშვიათად მოსდის.

ეს შეხვედრა არასდროს დამავიწყდება, ერთმანეთში აირია ეჭვი და ოპტიმიზმი, გამარჯვების რწმენა და სიფრთხილე... მერე, მართალი გითხრათ, ჭიდაობა არ გამძნელებია, შედარებით იოლად მოვიგე, აი, როგორ იყო ეს. ხალიჩის შუაგულში შევხვდით თუ არა, ფეხი არც ერთს არ მოგვიცვლია. ასე ვჭიდაობით არაფერს არ ვთმობდით, მაგრამ ვერც ერთმა ქულა ვერ ავიღეთ. ასე გაგრძელდა სამ წუთს. მერე ერთ-ერთი მბაფრი შეჭიდების დროს, მთელი ძალით მოვიზიდე მეტოქე და ინერციით

უკან გადავიტანე. წონასწორობადაკარგული მოწინააღმდეგე ხალიჩამდე აღარ დამიშვია და გამეტებით გავაკარი ბეჭებზე. სხვათა შორის, ეს ილეთი უფრო ინტუიციით გავაკეთე. საბედნიეროდ კინოოპერატორებმა ფირზე აღბეჭდეს ჩვენი შეხვედრა და მხოლოდ ეკრანზე აღვიქვი ხალიჩაზე მომხდარი ამბავი.

ჩემპიონობისაკენ მიმავალ გზაზე სტრახოვი ჩამოშერებულა. ოლიმპიადის ვერცხლის პრიზიორი და ამ წონითს კატეგორიის „სტაჟიანი მასპინძელი“ ტრიბუნიდან უყურებს თედიაშვილის შეხვედრას ნიჭიერ გროზნოელ ათლეტთან ბეთხამ ტუნგაევთან. ლევანმა დამაჯერებლათ გაიმარჯვა - ტაბლოზე ინთება ციფრები 7:2 თუმცა, ბოლო პაექრობის შედეგის მიუხედავად, თედიაშვილი ისედაც ჩემპიონი იყო, მაგრამ... გახსოვთ, რას ვამბობდით ზემოთ: ნამდვილ ჩემპიონს არა აქვს არა თუ დამარცხების (თუნდაც ბრძოლა ნაკლებად პრინციპული იყოს სპორტული თვალსაზრისით), არამედ წუთით ყურადღების მოდუნების უფლებაც კი. შეჯიბრება სტამბულში მისთვის „ჩვეულებრივი“ მსოფლიო ჩემპიონატი იყო. როცა თედიაშვილი საღ-სალამათია, რიგიანადაა მომზადებული, მის წონითს კატეგორიაში ბრძოლის სიმძაფრე კლებულობს, ხოლო ფავორიტი ერთია ქართველი მოჭიდავე. ლევანმა დაჩრდილა ყველა მეტოქე, რის გამო „პირველობა ამ წონაში ერთგვარად უინტერესოც კი გახდა. მაყურებელი მიდიოდა თედიაშვილის სანახავად, და, ცოტა არ იყოს, გულნაკლული რჩებოდა: ქართველი ათლეტი ძალიან მალე ამთავრებდა შეხვედრებს... მაგალითად მას სულ 7 წამი დასჭირდა შევიცარიელ მარტინიტისთან გამარჯვებისათვის“, - ასე წერდა სპორტული პრესა, მაგრამ უფრო ღიდი იქნებოდა განცვიფრება, რომ „მოკლემეტრაჟიანი“ შეხვედრის ხანგრძლივობისათვის კურნალისტებს 4 წამი არ წაემატებინათ.

„ახლა ხშირად მეკითხებიან ამ შეხვედრის თაობაზე. რა შემძლია ვუთხრა სტატიისტიკის მოყვარულებს. შევიცარიელ მარტინეტს მოვუგე არა შეიდე, არამედ სამ წამში. ეს ასე მოხდა. როგორც წესი და რიგია, ხალიჩის შუაგულში შევხვდით ერთმანეთს და ხელი ჩამოვართვით. ვხედავ, მოულოდნელად ისეთნაერი დადგა, რომ ჩემი საყვარელი ილეთის შესრულების

საშუალებას მაძლევს. ასე ვარჯიშზეც არ დაგიდგება კაცი., ერთბაშად ხელი ჩაეჭიდე და გარესარმით გაეაკარი ბეჭეებით ხალიჩას. ისე, კაცმა რომ თქვას, მარტინეტი სულაც არ არის ხელწამოსაკრავი მოჭიდავე. ძლიერ გამოცდილ ათლეტად ითვლება. დასაწყისში კი ვფიქრობდი, ჭიდაობა ცხრა წუთს გაგრძელდება-მეთქი.

ფინალში ვეჭიდავე თურქ გიუჩლიუს. იგი თურქების საყვარელი ფალავანია, ჩემს წონითს კატეგორიაში დიდი ხანი არ არის გადმოვიდა (უწინ იგი ქვემძმე წონაში გამოდიოდა). მან დამაჯერებლად დაამარცხა ცნობილი შტოტმაისტერი. ამით, ვფიქრობ ყველაფერია ნათქვამი. გიუჩლიუს აშკარა უპირატესობით მოვუგე (14:2), დანარჩენებს კი - წმინდად...“

ის ჩვენ გეანცვიფრებს. ამოდ ჩიოდა უცხოელი სოციოლოგი. განსაცვიფრებელი ამ ქვეყნად ბევრია, ყოველ შემთხვევაში, ეს ნამდვილად ითქმის ლევან თედიაშვილის ჭიდაობაზე.

ა. გოგელია.

გაზეთი „ლელო“, 29 სექტემბერი, 1974 წელი.

„კიდევ ბევრი თედიაშვილი...“

დამთავრდა თბილისის XIV საერთაშორისო ტურნირი თავისუფალ ჭიდაობაში

კვირა საღამოს თბილისის სპორტის სასახლეში გაიმართა საერთაშორისო ტურნირის დასკენითი შეხვედრები. სამი დღის განმავლობაში ოცდაათ ათასამდე მაყურებელმა 200-მდე დაძაბული ორთაბრძოლა იხილა.

მსოფლიოს ოთხეზისა და ოლიმპიური თამაშების ჩემპიონი ლევან თედიაშვილი (90კგ)შეუდარებელი იყო ამ ტურნირშიც. მან ოთხი წმინდა გამარჯვების შემდეგ ფინალში ქულებით სძლია გროზნოელ ბეკხან ტუნგაევს და ყველა მეტოქე უკან ჩამოიტოვა. სწორედ მას გადაეცა მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონის, სპორტის დამსახურებული ოსტატის, საბჭოთა კავშირის დამსახურებული მწვრთნელის ვახტანგ ბალავაძის პრიზი.

...ირანის გუნდის ხელმძღვანელი, მრავალი სახელოვანი

ფალაენის ჰაბიბის, ტახტის, ზანდის, ხოჯასტეპურის და სხვათა აღმზრდელი ჰაბიბ ბულური (შეგახსენებთ, რომ იგი ოლიმპიური თამაშებისა და მსოფლიოს მრავალგზის ჩემპიონ იმამალი ჰაბაბისთან ერთად თამაშობს ჩვენი მაყურებლისათვის კარგად ცნობილ ირანულ მხატვრულ ფილმში „მაზანდარელი ვეფხვი“) აღფრთოვანებული ადევნებდა თვალს ლევანის ყოველ ორთაბრძოლას. გამარჯვებულთა დაჯილდოების ცერემონიალის დროს ჩვენ საშუალება მოგვეცა გავსაუბრებოდით მას.

- ლევან თედიაშვილს - თქვა ჰ.ბულურმა ისეთი თვისებები გააჩნია, როგორც არც ერთ მოჭიდავეს არა აქვს. იგი განუმეორებელი ფალაენია. თითქმის მთელი ჩემი ცხოვრება საჭიდაო დარბაზში მაქვს გატარებული და მეგონა ხალიჩაზე აღარაფერი გამიკვირდებოდა. გამოგიტყდებით - ლ.თედიაშვილის ჭიდაობამ ეს აზრი გამიქარწყლა. იგი გასაოცარი ტექნიკისა და ძალის მქონეა. მისი ტექნიკური არსენალი... ათ მოჭიდავესაც კი ეყოფოდა. ბოლოს მე იგი თურქეთში მსოფლიო ჩემპიონატზე ვნახე. მას შემდეგ თითქმის ერთი წელი გავიდა და, წარმოიდგინეთ, ლევანი კიდევ უფრო გაზრდილა როგორც მოჭიდავე. იგი ღირსეულთა შორის ღირსეულია და სავსებით დაიმსახურა ბრწყინვალე ქართველი სპორტსმენის ვახტანგ ბალავაძის პრიზი. ქართულ ჭიდაობას გულწრფელად ვუსურვებ კიდევ ბევრი თედიაშვილი აღეზარდოს!

*ო.კუსიანი სპორტის ოსტატი
გაზეთი „კომუნისტი“ 4 თებერვალი 1975წ.*

„მეცით ნიჭსა გზა ფართო...“

სპორტში კარგად გათვითცნობიერებული ხალხიც კი ხშირად სტერეოტიპულ შეცდომას უშვებს და ერთმანეთში ურევს ნიჭსა და შრომისმოყვარეობას. ნიჭი მართლაც ფასდაუდებელი ღირსებაა. ნიჭი მადლია, რომელსაც ბუნება მხოლოდ რჩეულთა შორის რჩეულებისთვის იმეტებს.

მაგრამ ერთი წუთითაც არ უნდა ვიფიქროთ, თითქოს ნიჭი, როგორც განყენებული ფენომენი, ყოვლისშემძლეა და სასწაულმოქმედი, ნიჭი ადამიანის ერთი გარკვეული თვისებაა, რომელიც აუცილებელ კავშირში უნდა იყოს შრომის-მოყვარეობასთან. მხოლოდ ამ შემთხვევაშია ნიჭი სრულყოფილი და, თუ გნებავთ, სასწაულმოქმედი.

ჩვენ ხშირად ვამბობთ, ამა და ამ კაცმა თავისი ნიჭი გაფლანგაო. არ არის სწორი. ნიჭის გაფლანგვა საერთოდ არც შეიძლება. ადამიანი ზოგჯერ ვერ წარმართავს ხოლმე თავის ნიჭს სწორი გზით ამიტომ, რომ არ არის შრომისმოყვარე. ეს კი სულ სხვა საქმეა.

ლევან თედიაშვილს - მსოფლიოს და ოლიმპიულ.რი თამაშების ჩემპიონს - ბუნებამ უხვად დააბერტყა სიუხვის კალთა. სწორია! მაგრამ ამ შესანიშნავი მოჭიდავის ნიჭის გაფურჩქვნა მისი შრომისმოყვარეობის პარალელურად მოხდა. ამას კი მარტოდენ ნიჭის ზოგიერთი თაყვანისმცემელი ვერ ამჩნევს.

მახსენდება სსრ კავშირის მოჭიდავეთა ნაკრების უფროსი მწვრთნელის იური შახმურადოვის სიტყვები: „ბევრს ჰგონია, რომ ლევან თედიაშვილმა თავისი მაღალი ტიტულები და სახელი უშრომლად მოიპოვა. მცდარი აზრია. მე არ მეგულება მეორე ლევანისთანა შრომისმოყვარე მოჭიდავე“.

რამდენი ჭეშმარიტებაა ამ სიტყვებში, რა სწორი და საგულისხმო შეფასებაა ნიჭისა! ლევანს მართლაც დიდი ფიზიკური ძალა აქვს. იგი საოცრად სწრაფია, მოქნილი, კოორდინირებული. ეს ყველაფერი უდავოდ ბუნების წყალობაა, მაგრამ ამ თვისებათაგან არც ერთი არ იქნებოდა ეგზომ მძლავრი იარაღი სხვა უნებისყოფო და შრომისადმი მტრულად განწყობილ მოჭიდავეში.

- ლევან, რა არის თქვენი მთავარი ამოცანა ამ სეზონში? - შევეკითხე ერთხელ მას.

- ოლიმპიური თამაშებისთვის მზადება.

- კი მაგრამ, ჯერ რა დროს ოლიმპიდაა?

- დღეიდან თუ არ შეუდექი მონრეალისთვის ვარჯიშს, მერე გვიან იქნება. ხალხთა მომავალ სპარტაკიადასაც ამ კუთხით ვზომავ.

ხშირად მინახავს თედიაშვილი სავარჯიშო დარბაზში. უცხო კაცი ვერასდროს იგრძნობს, რომ მის წინაშე ოლიმპიური ჩემპიონია, მსოფლიოს საუკეთესო მოჭიდავე და ჩვენი მომავალი იმედი. იგი, როგორც წესი, ყველაზე ადრე იწყებს ვარჯიშს და ყველაზე გვიან ამთავრებს. იგი მაშინაც ვარჯიშობს, როცა სხვები ისვენებენ. ვარჯიში, მუშაობა, ვარჯიში ეს მისი ყოველდღიური ცხოვრების დევიზია, უფრო ზუსტად, მთელი ცხოვრება.

დილით - საჭიდაო სარბიელი, საღამოს - ისევ სარბიელი-ლევანი სხვა საქმეებსაც თავისუფლად ასწრებს შუაღამებში. იგი არსად, არაფერში არ არის ჩამორჩენილი. მუდამ კარგ ხასიათზეა, ღიმილით გხვდებათ, მხიარულად გესაუბრებათ. მაგრამ, როცა სავარჯიშოდ შედის სარბიელზე, ყველაფერს იეიწყებს. პასუხისმგებლობის გრძნობა საოცრად აქვს განვითარებული ამ დიდებულ მოჭიდავეს.

- მე ვიცი, როგორ ვუყვარვარ ჩვენ ხალხს, როგორ გულწრფელად განიცდის იგი ჩემს ყოველ წარმატებას ან წარუმატებლობას. მე ვალში ვარ ქართველი ხალხის, ქართველი გულშემატკივრების წინაშე ამ სითბოსთვის და სიყვარულს სიყვარულითვე უნდა ვუპასუხო.

ლევან თედიაშვილმა ოლიმპიური თამაშებისათვის მზადება უკვე კარგა ხანია დაიწყო. ამ მხრივ მან დიდებული მაგალითი მისცა ნაკრები გუნდების სხვა კანდიდატებს. ლევანი გულმოდგინედ მუშაობს, შრომობს, ოფლს ღერის იმისათვის, რომ მის ნიჭს ჩრდილი არ მიაღგეს მომავალში.

ახალგაზრდებო! ისწავლეთ ლევანისგან შრომა, იყავით ლევანივით მტკიცე ნებისყოფისა, მიზანდასახული. აი, მაშინ მიხვდებით, რომ ნიჭი ყოველ თქვენგანს აქვს, ოღონდ გზა ფართო სჭირდება... ნ.გუგუშვილი.

გაზეთი „ლელო“ 28 თებერვალი 1975წ.

—ნუ წააქცევ, ლევან!

არ ვიცი, რას ფიქრობენ ამის თაობაზე სხვა სპორტული ჟურნალები, მაგრამ პირადად მე მუდამ ძალიან მიჭირს წერა გამოჩენილ სპორტსმენზე. არა, თვით წერის პროცესი როდი: მაქვს მხედველობაში; თვალსაჩინო ათლეტი საყოველთაო ყურადღების შუაგულშია და მას საზოგადოების ყოველი წევრი ლამის შინაურად ღებულობს. არა მარტო მისი სპორტული მიღწევები, არამედ თვით ინტიმური ცხოვრების ეპიზოდებიც კი კარგად იციან. დაწერ ნარკვევს ასეთ სპორტსმენზე და თითქოს ჩაგესმის ჭირვეული, მაგრამ სამართლიანი მკითხველის უკმაყოფილო ბუზღუნი: ეს ისე ვერ გაუკეთებია ავტორს, როგორც საჭირო იყო, ეს დეტალი მეტ ყურადღებას იმსახურებდა და უფერულად გამოსვლიათ... ერთი სიტყვით, გამოჩენილ სპორტსმენზე წერა ერთგვარად უმადური საქმეცაა.

ჩავთვალთ რომ ეს სტრიქონები მკითხველმა ცნობად მიიღო და ჩვენც მეტი ხალისითა და სიამოვნებით მოვკიდებთ ხელს ნარკვევს, რომელიც დიდი სიყვარულით გვინდა ვუძღვნათ ლევან თედიაშვილს. მით უმეტეს, რომ ასეთი მასშტაბის სპორტსმენი ახლა თითო-ოროლა თუ დაიარება საქართველოში.

...თბილისში ხშირად ჩამოდის ინტელიგენტური შესახედაობის შავგრემანი მამაკაცი. მას მიაჩნია, რომ საბჭოთა ქვეყნის ჭიდაობის ადგილის დედა საქართველოშია. ესეც არ იყოს, იგი ვალდებულია, როგორც ქვეყნის მთავარი გუნდის უფროსი მწვრთნელი, დაესწროს ჩვენში გამართულ შეჯიბრებებს, თვალყური ადევნოს ქართველი ფალავნების გამოსვლებს, რადგანაც მათი წიაღიდან მსოფლიოს, ევროპის ოლიმპიური თამაშების ბევრი ტრიუმფატორი იშვა. ამ კაცს, რომელსაც იური შახმურადოვს ეძახიან, მიაჩნია, რომ საქართველოში და საერთოდ, საბჭოთა კავშირში ლევან თედიაშვილის ბადალი ფალავანი დღესდღეობით არ არის.

- თედიაშვილს ნაკლი არა აქვს, - მოკლედ თქვა მან.

მე ვთხოვე უფრო კონკრეტულად დაესაბუთებინა თავისი მოსაზრება.

- სიამოვნებით, - მეუბნება შახმურადოვი,

ოღონდ ჩემი პასუხი იქნებ დამაკმაყოფილებლად არ მოგეჩვენოთ. როცა თედიაშვილის ჭიდაობას ვუყურებ, ხოლო შემდეგ გულშემატკივრები მთხოვენ დავახასიათო მათი საყვარელი მოჭიდავე, ვფიქრობ, რომ საამისოდ საკმარისი არ არის იყო მარტო კვალიფიციური მწვრთნელი...

მცირეოდენი პაუზის შემდეგ მან დამარცვლით მითხრა: - საამისოდ უნდა იყოს ბელეტრისტი, ადამიანი, რომელსაც ძალუძს ამა თუ იმ ღირსშესანიშნავი მომენტის, ამ შემთხვევაში, ჭეშმარიტ ხელოვნებამდე აყვანილი ჭიდაობის გადმოცემა. მოკლედ კი ასე შეიძლება ითქვას: თედიაშვილს აქვს გაუგონარი ფიზიკური ძალა, არნახული, დიახ, არნახული ტაქტიკური აზროვნება, უჩვეულო გამძლეობა და, რაც მთავარია, ნიჭი, დიდი, კაშკაშა ნიჭი.

მე ვგრძნობდი, რომ ეს მრავლისმნახველი ყოფილი მსოფლიო ჩემპიონი გულშემატკივარივით არის შეყვარებული ჩვენს ფალავანზე და აღარაფერი მიკვირს. ველოდი, როდის განედგებოდა მისში ერთბაშად ალაპარაკებული „სამოყვარულო“ პათოსი და სპეციალისტის ენით განმიმარტავდა სათქმელს.

ამ დროისათვის თედიაშვილს უკვე დაემთავრებინა ჭიდაობა უძლიერეს მეტოქესთან - უკრაინელ პროკოპჩუკთან. სპორტის სასახლის უზარმაზარი დარბაზი გაოგნებული იყო არა შეხვედრის შედეგით, რაშიც თავიდანვე არ ეპარებოდათ ეჭვი, არამედ თვით ჭიდაობის ხარისხით. ასეთი ჭიდაობის სანახავად ცხრა მთას იქიდან ჩამოვა კაცი. ასეთი ჭიდაობა ქრესტომათიული ხდება და, გახმაურებული საჭადრაკო პარტიის მსგავსად, მსოფლიო ყველა კუთხეს მოივლის.

ამასობაში შახმურადოვმაც მოითქვა სული და განაგრძო:

დააკვირდით ერთ ფრიად საგულისხმო მომენტს? თედიაშვილმა კისრულით წამოიღო მეტოქე, ხელი დაუსხლტა და ილეთი ბოლომდე არ მიუყვანია, შებარბაცდა, წონასწორობა დაკარგა და იერიშზე გადმოსული მეტოქის მკლავებში მოექცა. აი, აქ მოხდა, რაც მოხდა: თედიაშვილი ელვის სისწრაფით შემობრუნდა და უკვე სხვა ფანდი შესთავაზა პარტნიორს. ილეთი ილეთზე! ეს ჭიდაობის ყველაზე რთული მომენტია. ეს კონტრილეთი არ გეგეონოთ, ფალავანს ხერხი არ დაუსრულებია,

რომ უკვე მეორე ილეთით აგრძელებს ჭიდაობას. სანახავად ლამაზია, მაგრამ მისი შესრულება ამგვარად მხოლოდ თედიაშვილს ძალუძს. ნათქვამია, - განაგრძობასი შახმურადოვმა, - სხვა სხვის ომში ბრძენიარ. ჭიდაობაში ეს ასე უნდა გავიგოთ: მწვრთნელი, საჭიდაო ხალიჩის მიღმა ფალავანზე ბევრად უკეთ აღიქვამს შერკინებს და უმაღლ ამჩნევს მის ღირსება-ნაკლოვანებებს. თედიაშვილზე ის შემოძლია ვთქვა, რომ იგი ხაოლიჩის მიღმა მდგარი სპეციალისტივით აღიქვამს... საკუთარ ჭიდაობას! ჩვენ, მწვრთნელებს, რომლებსაც ბევრი გვინახავს და ბევრიც საკუთარ თავზე გამოგვიცდია. ეს მიგვაჩნია რაღაც არაადამიანურ ალღოდ, ინსტიქტად, ნათელხილვად ანდა, რაც გნებავთ, დაარქვით ამ საოცარ გრძნობს...

მან განაცვიფრა თეირანი, რომელსაც ჭიდაობაში ჩვენზე ნაკლები არ უნახავს. მაგრამ თეირანს არ უნახავს და არც გაუგონია ლევან თედიაშვილამდე, როგორ შეიძლება დღეს, საჭიდაო ხალიჩაზე გამოვიდეს კაცი და ზედიზედ მოიგოს მსოფლიო ჩემპიონის ოქროს მედლები თავისუფალ ჭიდაობასა და სამბოში. საინტერესოა, თეირანში ლევანი „კლასიკოსებსაც“ რომ შებრძოლებოდა, რა მოხდებოდა? მარჩიელობიას ნუ შევუდგებით, მაგრამ ერთი გადაჭრით შეიძლება ითქვას: იგი იბრძოლებდა მხოლოდ ოქროს მედლისთვის!

ერთხელ ჭიდაობის „სეისმურმა მოწყობილობებმა“ შკალაზე ვერ აღწესხეს თედიაშვილის ხალიჩაზე გამოსვლა, იმდენად მცირე ხანს გაგრძელდა იგი. სულ სამი წამი დასჭირდა ლევანს, არც მეტი და არც ნაკლები, შევიცარიელი მარტინეტის დასახმარებლად! ეს მოხდა არა რომელიმე რიგითს ტურნირში, არამედ სტამბულის მსოფლიო ჩემპიონატზე. ჭეშმარიტად, თედიაშვილის ლტოლვას რეკორდებისკენ არა აქვს საზღვარი. ასეთი მოჭიდავე „უდაბნოში“ ვერ დაიბადება. რაც გნებავთ თქვით და ტრადიცია მაინც ტრადიციად რჩება.

...შახმურადოვს არ უნდოდა ჭიდაობის მიტოვება. იგი, როცა ემშვიდობებოდა საჭიდაო სარბიელს, როგორც იტყვიან. სპორტული ნიჭის გაფურჩქვნის ასაკში იყო. მაგრამ შახმურადოვს არც ის უნდოდა, რომ მეორე ყოფილიყო, თუნდაც თედიაშვილის შემდეგ. მათი პაექრობა ქვეყნისა და მსოფლიოს პირველი

ფალავნის სახელისთვის ერთობ ხანმოკლე გამოდგა და დამთავრდა ბოლო საკავშირო სპარტაკიადაზე. კვარცხლბეკზე გამარჯვებულისთვის მხოლოდ ერთი ადგილია და მასზე ორი, თუნდაც უებრო ფალავანი ვერ მოთავსდება - ერთ-ერთმა უნდა დატოვოს სარბიელი. და შახმურადოვიც, გულნატკენი მაგრამ კმაყოფილი, რომ ღირსეული მემკვიდრე დატოვა, გაეცალა „ბრძოლის ველს“. შუა საუკუნეების რაინდის დარად - ამაყად, ღირსების გრძნობით...

არის კიდევ ნიჭიერი მოჭიდავე თედიაშვილის წონაში, ქერათმიანი გოლიათი გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკიდან, ევროპის ჩემპიონი შტოტმაისტერი. 1972 წლის თბილისის საერთაშორისო ტურნირში შტოტმაისტერისა და თედიაშვილის შერკინებას უნდა დაესახელებინა ჩემპიონი. გერმანელმა მოჭიდავემ უყურა, ღიძხანს უყურა თედიაშვილის ორთაბრძოლებს, ნახა, როგორ ასდიოდათ ზურგზე „ბოლი“ მის მეტოქეებს და გადამწყვეტი შეხვედრისათვის ერთი ფრიად უცნაური ხერხი შემოინახა: როცა გამოცხადდა მათი გეარები, გერმანელი, სპორტულ ფორმაში გამოწყობილი, საღსალამათი, დინჯად მიუახლოვდა ლევანს, ხელი ჩამოართვა და გაოცებული მაყურებლების თვალწინ გასახდელისკენ გაემართა...

ახლა ისევ თბილისის წლევეანდელ საერთაშორისო ტურნირის დავუბრუნდეთ. ლევანი, როგორც მუდამ, შეხვედრათა უმეტესობას ვადამდე ამთავრებდა. ეს დიდად როდი ეჭაშნიკა მაყურებელს, რომელიც მისი ჭიდაობის სანახავად იყო მოსული. საქმე კურიოზამდე მივიდა: ერთ-ერთი ორთაბრძოლის დროს, როცა თედიაშვილს ის-ის იყო ბეჭებით ხალიჩისთვის უნდა გაეკრა მოწინააღმდეგე, გულშემატკივრები ტრიბუნიდან სთხოვდნენ:

- არ გინდა, ლევან, არ გინდაო! ანუ მალე ნუ წააქცევო, შენი ჭიდაობა კიდევ გვაყურებინეო.

რასაკვირველია, უპრეცედენტო შემთხვევაა!

ის საგარეჯოში დაიბადა და გაიზარდა. სკოლის მოსწავლე იყო, მაგრამ უკვე ბევრი იცნობდა, როგორც იშვიათი ნიჭით დაჯილდოებულ ფალავანს. კაკაბეთში სპორტულ დღე სასწაულზე საჭიდაოდ ჩაიყვანეს - იქ, საჭიდაო ხალიჩასთან, იდგა შეუღლვაშა მამაკაცი. ეს იყო პირველი ადამიანი, უფრო სწორედ,

სპეციალისტი, რომელიც ყრმა ლევანმა გააკვირვა. ვახტანგ ბალაევამეს თითქმის არასოდეს არ ენახა ასეთი მონაცემების მქონე სპორტსმენი. თბილისში წამოიყვანა, თავის ბინაში მიუჩინა ადგილი, სახლიკაცად გაიხადა. დიახ, ასე იყო, ასე ცხოვრობდნენ ერთ ჭერქვეშ მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონი და მსოფლიო ჩემპიონატების მომავალი ოთხგზის ტრიუმფატორი.

თუმცა მოძღვარი მას ერთი არ ჰყოლია - მთელი საქართველო იყო და არის ლევანის მასწავლებელი, თითქმის ყველა, ვისაც, ესმის და უყვარს ეს რაინდული სახეობა. მან ისწავლა ყველაფერი, რითაც თავი მოაქვს ჭიდაობის ქართულ სკოლას.

იქნებ ამიტომაც უწოდა მას „ნედელიამ“ ღვთით მომადლებული ნიჭის ფალავანი.

ქურნალი „ნობათი“, №2, 1975 წ.

„სპორტსმენები ზრუნავენ პატარებზე“

ამ ორიოდ წლის წინ საქართველოს კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის VII პლენუმის ტრიბუნიდან მსოფლიოს არაერთგზის და მიუნხენის ოლიმპიური თამაშების ჩემპიონმა ლევან თედიაშვილმა რესპუბლიკის მოწინავე სპორტსმენებს სმოუწოდა, მასთან ერთად შეფობა აეღოთ ძნელად და საზრდელ ბავშვებზე. რათა ისინი დაეინტერესებინათ სპორტით, გაეღვივებინათ მათთვის ნამდვილი ვაჟკაცობის, პატრიოტობის, მეგობრობის, თავდადებისა და სხვა თვისებები.

ამ შესანიშნავ წამოწყებას, საქართველოს კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის ინიციატივით, გამოეხმაურნენ სსრ კავშირის, ევროპისა და მსოფლიოს ქართველი ჩემპიონები, პრიზიორები, აგრეთვე, ოლიმპიური თამაშების გამარჯვებულნი, რომლებმაც ვაღდებულება იკისრეს, რომ ასეთ მოზარდებს გაუწევდნენ შეფობას.

...იმის გამო, რომ მირცხულავას ქუჩაზე არის პირველი მაისის სახელობის რაიონის მილიციის განყოფილების

საყრდენი პუნქტი №9 საბავშვო ოთახი, მის პირდაპირ მდებარე 22-ე საშუალო სკოლაში ძნელად აღსაზრდელთა პრობლემა თითქოს, არ უნდა იყოს. იმიტომ, რომ მილიციის მუშაკებს სკოლის დირექციასთან და მასწავლებლებთან მჭიდრო კავშირი აქვთ. ისინი თითქმის სათითაოდ იცნობენ ყმაწვილებს, ხშირად დაიარებიან მათ ოჯახებში, იცნობენ მათ მშობლებს, უფროსების საქმიანობას და მაინც ბავშვთა ოთახის უფროსს, ლეიტენანტ ბესარიონ ალხანაშვილს, მართლაცდა, დღითა და ღამით დაკარგული აქვს მოსვენება.

იმ კატეგორიის ბავშვებს შორის, რომლებსაც ძნელად აღსაზრდელებს უწოდებენ, ბევრია სხვის ფეხისხმას აყოლილი.

ბიჭები, თითო-ოროლა უხეირო თანატოლის საქციელს ბაძვენ და ამით ამაყობენ კიდევ. ასეთ ონავარ ჭბაბუკებს, რომლებიც ბავშვთა ოთახის უფროსს აღრიცხვაზე ჰყავს, საქართველოს წამყვან მოჭიდავეთა ჯგუფი ეწვია ლევან თედიაშვილის თავკაცობით.

ამ შეხვედრის მიზანი ურთიერთგაცნობა იყო მხოლოდ. ბავშვები მთელი გულისყურით უსმენდნენ ლევანს, რომელმაც პატარებს გააცნო თავისი მეგობრები - ევროპის ჩემპიონი ნ. მოდებაძე, კონტინენტის პრიზიორი ჯ.მეგრელიშვილი, ტოკიოს ოლიმპიური თამაშების პრიზიორი ნ. ხოხაშვილი, სსრ კავშირის ექს-ჩემპიონი ტ. ალიბეგაშვილი, რ. მარსაგაშვილი, საერთა-შორისო ტურნირის გამარჯვებულები ა. ილურიძე და ტ. როსტომაშვილი.

შეხვედრა ერთ-ერთ საკლასო ოთახში მოხდა, მოჭიდავეები მერხებზე გვერდით მიუსხდნენ ბავშვებს. მათ შორის გულახდილი და ნამდვილი ვაჟკაცური საუბარი გაიმართა. ვაჟკაცური იმიტომ, რომ მათი საუბარი სპორტს შეეხებოდა, რომელშიც უხედაა გმირობის, კეთილშობილების, მეგობრობისა და, თუნდაც, უცნობისათვის თავდადების, უსამართლობისადმი შეუპოვრობის, კეთილშობილებისა და სხვა ადამიანური ღირსების გამოვლენის მაგალითები.

პატარებმა შეიტყეს იაპონიაში მოგზაურობისას, მათმა სტუმრებმა თუ როგორ გადაარჩინეს გლეხის ოჯახი, რომელსაც ხანძარი გაუჩნდა. ქართველმა მოჭიდავეებმა სიცოცხლის რისკში

ჩაგდებით ჩააქრეს ეს ხანძარი, რის შესახებაც ბევრს წერდნენ იაპონიის გაზეთები. კოლექტიურობის შესახებ მათ მოეწონათ ლ.თედიაშვილის მაგალითი, რომელიც ირანში გამართულ მსოფლიო პირველობაზე თავისუფალი სტილით მოჭიდავეთა ტურნირის დამთავრების შემდეგ, სადაც მან ოქროს მედალი მოიპოვა, გუნდით ინტერესებისათვის, კვლავ დადგა სარბიელზე. ამჯერად მან სამბისტთა პირველობაში ტრამვირებული საბჭოთა მეგობარი შესცვალა და ბრწყინვალედ დაიცა ჩვენი ქვეყნის ღირსება - მეორე ოქროს მედლით დაიმშვენა მკერდი...

პატარები სულგანაბულნი უსმენდნენ უფროსი მეგობრის ნაამბობს და გონების თვალთ კარგად ხედავდნენ მათ ცეცხლოვან გამოსვლებს სარბიელზე. შეხვედრის დასასრულს, კი, თითქმის ყველამ, სპორტულ სექციაში სიარულის სურვილი გამოთქვა. მოჭიდავეებმა აღუთქვეს, რომ ისინი დაეხმარებიან მათ დაოსტატებაში.

სასიხარულო, რომ დიდმნიშვნელოვან თაოსნობას უკვე მიმღეები ჰყავს.

უ.ჭიჭინაძე.

გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტი“, 1975წ. 10 აპრილი

„ლ. თედიაშვილის ტრიუმფი“

სპორტის დამსახურებული ოსტატი, თბილისელი ლევან თედიაშვილი მინსკის ხალიჩაზე ბრწყინვალედ გამოდიოდა. მის აქტივში იყო რამდენიმე ბრწყინვალე გამარჯვება. გუშინ მსოფლიო პირველობის უკანასკნელ დღეს, ლევანი ფინალში თავის ძველ მეტოქეს კ.შტოტმაისტერს შეხვდა. ქართველმა ფალავანმა ჩინებულად წარმართა ეს შერკინება. იგი გამუდმებით უტყვედა თავის მოწინააღმდეგეს და სძლია მას 12:2. გამარჯვების ნიშნად მსაჯმა მაღლა ასწია მისი მარჯვენა. ამრიგად ლევან თედიაშვილმა მსოფლიო ჩემპიონის რიგით მეხუთე მედლით დაიმშვენა მკერდი. ამ წარმატებისათვის მიუნხენის XX ოლიმპიადის გამარჯვებული ლ.თედიაშვილი საქართველოს

ფიზკულტურისა და სპორტის კომიტეტის საპატიო სიგელით დააჯილდოვეს.

გაზეთი „კომუნისტი“, 19 სექტემბერი, 1975წ.

“МЕДАЛИ БОГАТЫРСКОЙ ЧЕКАНКИ”

90 კგ. Олимпийский чемпион Леван Тедиашвили рассказывает о себе

Пришлось немножко стать актером. В финале я старался убедить Хорста Штотмайстера, что мои силы на исходе, и вызвать его на атаку. Борец из ГДР вначале действовал несколько неосторожно, я воспользовался ошибкой и заработал балл. Мне кажется, что Хорст поверил, что я и сам удивлен, как это случилось. Он не стал искать новых вариантов и повторил то же самое. И снова попался. Когда Штотмайстер наконец разобрался что к чему, я уже потихоньку “наклевал” 11 баллов. Надо себя не уважать, чтобы растратить такое преимущество. Радуюсь я - это моя четвертая золотая медаль, которой я обязан грузинской школе борьбы.

Газета “Советский спорт”, 19 сентября 1975 года.

„ლევან თედიაშვილი - მსოფლიოს ჩემპიონის ჩემპიონი“

გუშინ მინსკის სპორტის სასახლეში მსოფლიოს ჩემპიონატზე ოთხჯერ გაისმა ჩვენი ქვეყნის სახელმწიფო ჰიმნის დიდებული მელოდიები.

ჭიდაობის მოყვარულები მხურვალედ მიესალმებოდნენ სპორტის დამსახურებული ოსტატის ლევან თედიაშვილის ახალ გამარჯვებას.

...და როგორ ველოდით ამ გამარჯვებას ჭიდაობის ქართველი გულშემატკივრები, როგორი იმედი გექონდა მისი წარმატებისა. ლევანი კარგად გრძნობდა დაკისრებულ დიდ მოვალეობას. მინსკის ჩემპიონატზე ჭიდაობის ქართული სკოლა ხომ ლ.თედი-

აშვილით არის წარმოდგენილი და გულდაგულ მიიწვედა წინ სანუკვარი მიზნისაკენ. იგი ზედისეოდ იშორებდა გზიდან ჩემპიონის პრეტენდენტებს: ბულგარელ ი.აბილოვს, იაკონელ კ.მაკოტოს, ფინალში კი ლევანის მეტოქე იყო გდრ-ის წარმომადგენელი, მსოფლიო პირველობათა მრავალგზის პრიზიორი ჰორსტ შტოტმაისტერი. მანამდე ლევანი შტოტმაისტერს სამჯერ შეხვდა. პირველად მათი „ღუელი“ 1971 წელს სიფიაში მსოფლიოს პირველობაზე გაიმართა. მაშინ ისინი პირველ საშუალო წონითს კატეგორიაში გამოდიოდნენ. ლევანმა მეტოქეს ქულებით სძლია. ასეთივე შედეგით დამთავრდა თედიაშვილ-შტოტმაისტერის შეხვედრა მიუნხენის ოლიმპიურ თამაშებზეც. მომდევნო 1973 წელს ლევანი მეორე საშუალო წონაში გადავიდა. მოსალოდნელი იყო, რომ შტოტმაისტერთან შეხვედრა აღარ მოუწევდა, მაგრამ გერმანელმა ათლეტმა წონა მოიმატა და ისინი მესამედ შეერკინენ ერთმანეთს შარშან სტამბოლის მსოფლიო ჩემპიონატზე. სადაც უძლიერესი კვლავ ქართველი ფალავანი აღმოჩნდა.

სპორტულმა ბედმა გუშინ მინსკის ხალიჩაზე ძველი მეტოქეები ლევან თედიაშვილი და ჰორსტ შტოტმაისტერი მეოთხედ დააყენა პირისპირ. ორთაბრძოლა უაღრესად დაძაბული აღმოჩნდა მიმზიდველი იყო, შეხვედრის დასასრულს გამარჯვებულის ვინაობა ეჭვს არ იწვევდა. ლევან თედიაშვილმა აშკარა უპირატესობით დაჯაბნა მეტოქე.

სულითა და გულით ეულოცავთ ოლიმპიური თამაშებისა და მსოფლიოს ხუთგზის ჩემპიონს /ლევანი ხომ ტიტულს სამბოშიც ფლობს/ და მის მწვრთნელს ვახტანგ ბალავაძეს დიდ გამარჯვებას.

გაზეთი „თბილისი“, 19 სექტემბერი 1975წ.

„მომავალშიც გვასახელებს“

ჩვენმა სახელმოსხვეჭილმა ფალავანმა, მსოფლიოს არაერთგზის ჩემპიონმა თავისუფალ ჭიდაობაში, სპორტის დამსახურებულმა ოსტატმა ლევან თედიაშვილმა მინსკის სპორტის

სასახლის ხალიჩაზე გამართულ მსოფლიოს უძლიერეს ათლე-ტებთან შერკინებაში კიდევ ერთხელ გაახარა თავისი ათასობით თაყვანისმცემელი და მეხუთედ მოიპოვა მსოფლიოს ჩემპიონის საპატიო ტიტული. ქართველმა მოჭიდავემ ტრიუმფით განვლო მთელი ჩემპიონატი და თავისებური რეკორდი დაამყარა: 6 შეხვედრიდან 5 წმინდად მოიგო, ხოლო ფინალურ ორთაბრძოლაში ქულების დიდი უპირატესობით გაიმარჯვა და ნახევარი საჯარიმო ქულით დაასრულა ასპარეზობა. გუშინწინ ლ.თედიაშვილი თბილისში დაბრუნდა. ჩვენი კორესპოდენტი ეწვია მას და რამდენიმე კითხვით მიმართა.

გვიამბოთ თქვენი ყოველკვირეული საწვრთნელი გრაფიკის შესახებ. რა სახის განსხვავებული ვარჯიშები შედის მასში?

ჩემი ყოველკვირეული საწვრთნელი გრაფიკის მიხედვით კვირაში 5 დღე ვმეცადინებო. ამასთან დღეში, როგორც წესი, სამჯერ. დილით ვაწყობ კროსებს კუს ტბაზე, შემდეგ ფალავანთა კლუბში ვხვეწავ ოსტატობას. შუადღით საცურაო აუზის სტუმარი ვარ. შემდეგ ვიმეორებ იღეთებს, საღამოს უკვე ვემზადები რესპუბლიკის ნაკრებ გუნდთან ერთად.

ასეა ყოველდღე შაბათისა და კვირის გარდა. დასვენების დღეებს ვიყენებ რაციონალურად ვმეცადინებ იურისპუდენციაში, დროს ვატარებ ოჯახში, ჩემს პატარა ბიჭებთან...

ვინ არის თქვენი კერძი ჭიდაობაში?

გურამ საღარაძე, ვლადიმერ რუბაშვილი.

ჭიდაობის გარდა სპორტის რომელისახეობა გიტაცებთ, საქართველოს რომელი ფიზკულტურელი მოგწონთ?

მიტაცებს ჭადრაკი, ჩოგბურთი, დიდ პატივს ვცემ ჩვენს სწორუპოვარ ნონა გაფრინდაშვილს, ალექსანდრე მეტრეველს, მძლეოსანს ვიქტორ სანეევსა და მარად ახალგაზრდა ძალოსან დიტო შანიძეს.

ჭიდაობის რამდენ სახეობაში შეგიძლიათ იასპარეზოთ?

თავისუფალ ჭიდაობას ვერ გავცვლი ჭიდაობის ვერც ერთ სახეობაზე. ძალები ვცადე სამბოშიც. კლასიკურსა და ძიუ-დოზე ვერაფერს გეტყვით.

მინსკის ხალიჩაზე რომელი შეხვედრა იყო თქვენთვის ყველაზე პასუხსაგები?

ამერიკელ რ.პელიკსონთან. იგი თბილისის საერთაშორისო ტურნირის დროს კინოფორზე იღებდა ჩემს გამოსვლას, სპეციალურად ემზადებოდა ჩემთან შესახვედრად. მე იგი წმინდად დავამარცხე. ძნელი იყო აგრეთვე ფინალური ბრძოლა გერმანელ ხ.შტოტმაისტერთან, რომელიც ჩინებულად იყო მომზადებული ამ ჩემპიონატისათვის.

როგორ რეაგირებას ახდენს თქვენზე მსაჯთა არაობიექტურობა?

როდესაც მე ეს პირადად მეხება, თქვენ წარმოიდგინეთ, არავითარს. მაგრამ აი, როცა სხვა ჩვენ საბჭოთა მოჭიდავეს „ჩაგრავენ“, ვლელავ.

კიდევ რამდენ ხანს აპირებთ საქიდაო ხალიჩაზე გამოსვლას?
ამას მომავალი გვიჩვენებს, გააჩნია როგორ სპორტულ ფორმაში ვიქნები. წინასწარ ვერაფერს გეტყვით.

რას უსურვებთ თქვენს თანაგუნდელებს?

ჭიდაობაში, ისევე როგორც, სპორტის დანარჩენ სახეობაში, მთავარია დიდი შრომისუნარიანობა, წერტინსადმი უაღრესად სერიოზული დამოკიდებულება. მხოლოდ სისტემატიური, ყოველდღიური ვარჯიშის წყალობითაა შესაძლებელი დიდ სარბიელზე გამარჯვება. თუ სპორტსმენი მხოლოდ სხვათაშორის გამოდის ხალიჩაზე და არ განიცდის დამარცხებით გამოწვეულ სინანულს, სწორ დასკვნებს არ აკეთებს წარუმატებლობიდან, მან, ჩემი აზრით, თავი უნდა მიანებოს ხალიჩაზე გამოსვლას.

თქვენი მომავალი გეგმები?

დიდი მონღოლებით მოვემზადები მონრეალის XXI ოლიმპიური თამაშებისათვის. ამჯერად კი ჩემთვის მთავარია კარგად შეეხვედო ზამთრის სესიებს. მე ხომ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის IV კურსზე ვსწავლობ.

რას გვეტყვით ჭიდაობის ახალი წესების შესახებ?

ჭიდაობის ახალმა წესებმა სანახაობრივად კიდევ უფრო საინტერესო და მიმზიდველი გახადა შერკინება. ხალიჩიდან გაქცევა, დროის გაყვანა, პასიური ჭიდუაობა - ყველაფერი ეს ისტორიას ჩაბარდა. თუ რომელიმე ფალავანმა ერთხელ მაინც სცადა ხალიჩიდან გასვლაც კი, მსაჯები მას დაუყოვნებლივ აძლევენ გაფრთხილებას. ახალი წესების შედეგად ყველა

მოჭიდავე ცდილობს მხოლოდ შეუტოს მეტოქეს.

ჩვენი რესპუბლიკის რომელი არბიტრი ემსახურებოდა მინსკის მსოფლიოს ჩემპიონატს?

საერთაშორისო კატეგორიის მსაჯი ვახტანგ ბალავაძე და ილია ჩხარტიშვილი.

რას იტყვით სხვა ქვეყნების სპორტსმენთა გამოსვლებზე?

განსაკუთრებით მომეწონა გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის ნაკრები. წარმატებით იასპარეზეს მონგოლმა მოჭიდავეებმა. კაპიტალისტური ქვეყნების მოჭიდავეებიდან აღმავლობის გზაზეა იაპონიის გუნდი, რომელსაც მონრეალში, ჩემის აზრით, ოქროს 4 მედლის მოპოვების შანსი აქვს. პოზიციები დათმეს ისეთმა ძლიერმა ქვეყნებმა თავისუფალ ჭიდაობაში, როგორც ირანის, თურქეთისა და ამერიკის შეერთებული შტატების გუნდები არიან.

საუბარი ჩაიწერა შ.ქირიამ.

გაზეთი „თბილისი“ 20 სექტემბერი 1975წ.

"БОРЕЦ ИЗ САГАРЕДЖО"

Когда он в четвертый раз стал чемпионом мира и шел с медалью по минскому Дворцу спорта, как всегда улыбаясь и подмигивая друзьям, я вдруг увидел на его лице безразличие. Улыбка была, смешинка в глазах, а вот усталости не было, и радость чувствовалась какая-то наигранная. Может, мне показалось?

... Шесть лет назад Леван Тедиашвили, еще не чемпион страны, сказал своему тренеру Вахтанг Михайлович Балавадзе: "Если через год не буду чемпионом мира, уважать себя перестану. Не хочу подводить вас - вы со мной столько занимались, силы тратили. Мужчина я или не мужчина?" Подивился Балавадзе, языком поцокал: "Вах, хорошо думаешь. Правильно думаешь. На меня похож. Я тоже в чемпионы рвался. Раз борешься - побеждай..."

Через год Леван Тедиашвили победил на мировом первенстве в Софии.

На Олимпиаду в Мюнхен Левана взяли после долгих споров на и тренерском совете. В категории до 82 кг у нас было три кандидата Юрий Шахмурадов, Виктор Новожилов и Тедиашвили, Шахмурадова называли "профессором ковра". Это был уникальный борец, прекрасный тактик, блестящий техник. Но все помнили его неудачу в Мехико. Новожилов - борец жесткий, упрямый, но не хватало еще молодому парню выносливости. О Тедиашвили говорили! "Красиво борется, виртуозно. Но азартен сверх меры, рискует постепенно. Да, чемпион мира, но на Олимпиаде конкуренция острее. Азарт хорошо, а холодная голова - важнее".

Спорили до хрипоты. Взвешивали "за" и "против". Все-таки решили послать Левана в Мюнхен. Поверили в него. И точно. На Олимпиаде 24-летний борец вольного стиля Леван Тедиашвили был сильнее всех соперников, стал чемпионом Игр.

...Поближе познакомиться с Леваном мне довелось на чемпионате мира 1973 года в Тегеране. Жили мы в одной гостинице, вместе ездили на соревнования. Турнир проходил на открытом стадионе "Фарах". Жара была испепеляющей, три ковра, расстеленные прямо на футбольном поле, накалились, как сковородка. Не спасал и брезентовый тент. Разборные трибуны, приближенные к центру действий, бушевали и готовы были развалиться от скандирования и песен болельщиков. Не надо говорить, что такое борьба для иранцев! Это идол. Чемпионы по борьбе в Иране - национальные герои.

Команда у нас была мощная, сплоченная. Труднее всего было не соперников одолеть, а переломить настроение беснующихся тегеранцев. И наши ребята это сделали! Покорили они истинных ценителей борьбы искроментным мастерством. А Левана Тедиашвили просто на руках готовы были носить. Чумазные мальчишки лезли к нему целоваться: В Иране есть примета - если мальчишку поцелует сильный человек, то сам он вырастет сильным_сильным пехлеваном.

С Леваном никто не мог справиться. Бились об него, как о скалу. Он и был скалой, неприступной крепостью - блестящий самыми эффективными приемами.

Турнир есть турнир. Отданы все силы. После невероятного

психологического напряжения - спад. Леван устал. Говорил, что очень скучает по дому, по жене НАне, по двум детишкам. Борцы вольного стиля готовились к отъезду, чтобы уступить место самбистам - они впервые в истории проводили свой чемпионат мира. И вдруг беда. В нашей команде заболел самбист второго среднего веса. И тогда Вахтанг Балавадзе сказал руководителю делегации! "Вы знаете, Леван несколько лет назад занимался самбо, был призером первенства страны среди юношей. Поставьте его в команду. Не подведет. Медаль у нас будет. Это я обещаю твердо".

Леван выслушал просьбу руководителя и широко улыбнулся! "Слушайте, какой разговор? Поборемся! Попробуем этих самбистов". И опять у него все легко пошло, что в одной схватке Тедиашвили, прижав лопатки американского борца к коврику, ожидая сигнала арбитра, поднял голову и хитро подмигнул нашему массажисту. А это все увидели. Трибуны, понятно, взорвались от восторга, а Леван получил нагоняй от тренера: "Шутки шутками, а нечего на публику работать, медаль выигрывать надо..."

И выиграл Леван золотую медаль. В течение шести дней он дважды стал чемпионом мира.

...В детстве Леван зачитывался детективами. Ночью читал, а то и на уроках. И когда учитель намекнул ему, что, мол, вот ходишь ты в секцию борьбы, время теряешь, а учишься неважно, он, умудренный педагог, еще не знал, что через несколько лет Леван и в спорте знаменитым станет, и любовь к детективам приведет его после окончания института физкультуры на юридический факультет Тбилисского университета.

Не надо спрашивать Тедиашвили, почему он занялся борьбой в 12-летнем возрасте. В грузинском селе Сагареджо каждый мальчишка владел приемами национальной борьбы "чидаоба" и каждый мальчишка знал, кто такой Арсен Мекокишвили. Именно он, олимпийский чемпион Хельсинки, родом из соседнего села Георгицминда, поздравлял Левана с первыми чемпионскими званиями.

...Тянуло Левана к борьбе, очень тянуло. Переехал в Тбилиси,

работал на мебельном комбинате, разнорабочим, шлифовщиком, укладчиком.

Серия блистательных побед, уважение и популярность. И вот в Минске мне показалось, что Леван устал от этих побед, от популярности. Видимо, он потерял вкус к выигрышам, ибо нет ему равных конкурентов. В Минске я спросил его об этом. Леван, как всегда, хотел отделаться шуткой, но потом вдруг, посерьезнев, ответил: "Всех соперников изучил, жду новых. И полагаю, что на Олимпиаде в Монреале молодежь появится хорошая".

И Монреаль рукоплескала грузинскому атлету. Снова ему не было равных. Леван Тедиашвили завоевал в Монреале 47-ю, последнюю золотую медаль советских олимпийцев. Он достойно завершил победное выступление борцов вольного стиля.

...После соревнований он спешит домой, в Тбилиси. Учеба поглощает все свободное время. И общественная работа. Делегат XVII съезда комсомола, член ЦК ЛКСМ Грузии, Леван Тедиашвили возглавляет в республике шефскую работу с трудновоспитуемыми детьми. Сколько ребят после встречи с четырехкратным чемпионом мира пришли в борцовские секции, стали настоящими людьми!

За победы в Мюнхене и Монреале, за победы в Софии, Тегеране, Стамбуле и Минске, за высочайшее мастерство, за мужество и стойкость награжден Леван среди других олимпийцев орденом Ленина. Он мечтает выступить на Олимпиаде в Москве, воспитать двух сыновей и стать хорошим юристом; этот смелый парень из Сагареджо.

В. Голубев.

мастер спорта.

Газета "Труд", 21 сентября 1976 года.

"БОГАТЫРЬ ИЗ САГАРЕДЖО"

Одних титулов и званий, которые он завоевал, хватило бы на многих! олимпийский чемпион, четырехкратный победитель мировых первенств, чемпион Европы, обладатель КУбка Мира по вольной борьбе, победитель первого чемпионата мира по борьбе самбо... Но при всем том остался он удивительно скромным человеком - заслуженный мастер спорта, тбилисский локомотивец Леван Тедиашвили.

...В борьбу приходят по-разному. Одни попадают в спортивный зал просто из любопытства, да так и остаются здесь навсегда. Другие еще с детства мечтают о жарких схватках на ковре. Вот к ним-то и относится Тедиашвили. Впрочем, наверное, иначе и быть не могло. Ведь он родился в Сагареджо, небольшом местечке неподалеку от Тбилиси, в краю замечательных борцовских традиций, где юноши растут сильными и мужественными, где почти легендарным стало имя Арсена Мекокишвили, победителя хельсинской Олимпиады в тяжелом весе, чемпиона мира 1954 года, 17 кратного чемпиона СССР.

— Мекокишвили, - вспоминает Леван, - всегда был и остается моим ориентиром в спорте. И как же я был счастлив, когда после моей первой победы на мировом первенстве прославленный атлет пригласил меня в свой дом, расцеловал и горячо поздравил! "Леван, ты даже не можешь себе представить, как я рад, что у нас в районе появился еще один чемпион мира. Молодец! Спасибо, что не подвел нас".

Но вернемся к истокам спортивного пути Тедиашвили. Год 1962-й, 14-летний Леван, худенький, высокий паренек из Сагареджо выступает в соревнованиях по национальной грузинской борьбе чидаоба. Жребий свел его с опытным 25-летним атлетом. Но опыту пришлось уступить молодости. Ловко проведя прием, Тедиашвили выиграл поединок.

Чидаоба близка по духу и правилам даю-до и самбо. И недаром много грузинских борцов, начинающих свой спортивный путь на сельских праздниках, становились затем победителями всесоюзных и международных турниров. Сначала и Тедиашвили увлекся самбо.

Он даже стал чемпионом СССР среди юношей. Но в те годы чемпионаты мира по самбо не проводились. А Левану очень уж хотелось попробовать себя на мировой арене. Пример Арсена Мекокишвили звал его. И он перешел в вольную борьбу.

Это было трудно - начинать с начала. Но чего-чего, а характера Тедиашвили не занимать. Он отдавал себя любимому делу без остатка, тренировочные нагрузки его были огромны. А ведь, кроме спорта, была еще и работа, была еще и учеба в институте физкультуры.

Спортивная фортуна всегда благоволит к сильным и мужественным. И она оказалась щедрой и к Тедиашвили. В 1971 году, дебютируя в Софии на чемпионате мира, он завоевывает золотую медаль. Спустя год на Олимпиаде в Мюнхене к нему приходит новый успех. А в 1973 году на мировом первенстве в Тегеране он совершил такое, о чем до сих пор в спортивных кругах говорят с восторгом.

В столице Ирана Тедиашвили выступал в более тяжелой весовой категории - до 90 килограммов и одержал труднейшую победу над американцем Беном Петерсоном. И вот когда уже был весь в мечтах о доме, к Левану обратились с необычной просьбой. Дело в том, что сразу же после чемпионата мира по вольной борьбе здесь же, в Тегеране, стартовало первенство самбистов. И буквально накануне его открытия в нашей сборной в весовой категории до 90 кг заболел участник. Что делать? И тут кто-то вспомнил, что Тедиашвили в юности занимался самбо.

Конечно, Леван мог отказаться, и, наверное, его бы никто не осудил за это. Никто, кроме самого себя. И Тедиашвили согласился... Но при этом попросил освободить его от тренировок.

Первые встречи, пока соперники были не очень серьезными, помогли ему вернуть прежнее чувство, когда приемы выполняешь чисто автоматически, не задумываясь. И в финале он добыл команде золотую медаль, став чемпионом мира на этот раз в самбо.

Прошлый сезон был также очень удачным для Тедиашвили. Одержаны уверенные победы на чемпионатах Европы и мира, успешно продолжалась учеба на третьем курсе юридического факультета Тбилисского государственного университета (здесь нет

никакой ошибки! окончив институт физкультуры. Леван решил учиться снова). И вдруг - серьезнейшая травма ноги. Пришлось даже делать операцию. Обретал он свою прежнюю спортивную форму долго и трудно.

И вот чемпионат мира в Минске. Наша команда избрала Левана Тедиашвили своим капитаном и комсоргом. И надо сказать, что лучшего жожака у нее еще не было. Он и сам одержал блестящую победу в соревнованиях, и привел к ней свою богатырскую дружину. Впрочем, о всех подробностях поединков на минском ковре читатели уже знают, и вряд ли есть нужда к ним возвращаться.

...Мы сидели с Леваном в небольшой, но уютной раздевалке Минского дворца спорта. Двери ее то и дело открывались, заходили знакомые и незнакомые люди, поздравляли Тедиашвили, а лишь устало улыбался в ответ. В его глазах, казалось, уже потух тот огонек жажды боя, жажды победы, который вспыхивает каждый раз, когда Леван выходит на ковер. Но стоило мне спросить у Тедиашвили о его дальнейших планах, как этот огонек вспыхнул с новой силой.

- Что дальше? - переспросил он меня. - Дальше, понимаешь, Монреаль. Олимпийские игры. Легких соперников там ведь не будет. А я очень хочу победить.

С. Дмитриев.

Газета "Гудок", 30 сентября 1975 года.

„ის რაც სარბიელის მიღმა დარჩა“

მინსკში, მსოფლიო ჩემპიონატის დროს არის კიდევ ერთი განცხადება: გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის ჩემპიონის დაწყების წინ და მისი დამთავრების შემდეგ პორსტ შტოტმაისტერისა.

- ვინ გახდება ჩემპიონი თქვენს წონაში?
- თედიაშვილი.
- თქვენ რომელ ადგილს უმიზნებთ?
- მეორეს.

როცა ამ წინაში მსოფლიო ჩემპიონატის პრიზიორებს აჯილდოვებდნენ, შტოტმაისტერმა თქვა:

- თუ თედიაშვილს არ მივიღებთ მხედველობაში, ვინაიდან მასთან ჭიდაობა, ჩემი აზრით, შეუძლებელია, მე ფაქტიურად მსოფლიოს უძლიერესი მოჭიდავე ვარ. ამიტომაც ტურნირის შედეგებით არ შეიძლება უკმაყოფილო ვიყო.

შტოტმაისტერი მართლაც დიდი მოჭიდავეა, მაგრამ თავს არ იტყუებს ილუზიებით. იგი არც მშიშარაა, არც ფრთხილი, მაგრამ რა ქნას, როცა ვერაფრით ვერ გადალახა „თედიაშვილის ზღუდე“?

ამას წინათ ლევანს ქუჩაში შევხვდი და ისე, სხვათა შორის, ვკითხე: რა გეგმები გაქვს მეთქი. მონრეალის ოლიმპიურ თამაშებში გამარჯვებო, უმაღლვე მიპასუხა და საუბარი სხვა თემაზე გადაიტანა. მონრეალში გამარჯვების შემდეგ, ეს კი არც ისე ძნელია ამ უბადლო მოჭიდავისათვის, იგი მსოფლიოს ხუთგზის და ოლიმპიური თამაშების ორგზის ჩემპიონი იქნება.

ამბობენ მადა ჭამაში მოდისო და ვინ იცის, იქნებ ლევან თედიაშვილმა მედვედის „მსოფლიო რეკორდსაც“ შეუტიოს. მაგრამ ამაზე ლაპარაკი მონრეალის შემდეგ უფრო სწორი იქნება. ისე კარგია, ჩემპიონს რომ ასეთი რწმენა აქვს,

*ნ. გუგუშვილი
გაზეთი „ლელო“, 15 ოქტომბერი, 1975წ.*

„მუღამ გამარჯვებული“

დღეს ყველა ქართველი ამაყობს მისი სახელით. თანდაყოლილი ტალანტი, დიდი ფიზიკური ძალა, განსაცვიფრებელი ტექნიკური აზროვნება, რკინისებური ნებისყოფა და, რაც მთავარია, უდიდესი შრომისმოყვარეობა - აი ლევან თედიაშვილის, უნაკლო სპორტსმენის, ძირითადი თვისებები.

ჩვენი უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის მეოთხე კურსის სტუდენტი, მსოფლიოს ხუთგზის ჩემპიონი ლევან თედიაშვილი რედაქციაში გვესტუმრა. მას მივულოცეთ მინსკის მსოფლიო ჩემპიონატში მოპოვებული გამარჯვება და ვთხოვეთ პასუხი გაეცა რამდენიმე კითხვაზე:

რით განსხვავდებოდა მინსკის მსოფლიო ჩემპიონატი გასული ჩემპიონატებისაგან?

ჩვენთვის, საბჭოთა სპორტსმენებისთვის, რა თქმა უნდა, განსხვავება, იგი საბჭოთა კავშირში ჩატარდა, შინ ცდილობ, რაც შეიძლება უკეთ იჭიდაო, თვალყურს გადაევენებს შენი ხალხი, თაყვანისმცემლები, მაყურებელი თვითონაა მსაჯი.

გქონდა თუ არა სურვილი კიდევ გამოსულიყავით ჭიდაობის სხვა სახეში?

გასულ მსოფლიო ჩემპიონატში ირანში ჩვენმა ჭიდაობის ფედერაციამ თვითონ მთხოვა, დამეცვა საბჭოთა ქვეყნის ღირსება სამბოშიც, რადგან, როგორც ვიცით, ჩვენი ქვეყნის წარმომადგენელი ავად გახდა. წელს მე თვითონ ვთხოვე მაგრამ...

ამ ბოლო დროს ქართველი მოჭიდავეები თმობენ ტრადიციებს, რა მიგაჩნიათ ამის მიზეზად?

ამაზე ახლა ბევრს მსჯელობენ სპეციალისტები. ჩემის აზრით, უნდა შეუქმნან სათანადო პირობები მზარდ სპორტსმენებს, რათა მათ ჰქონდეთ ნორმალური სწავლისა და წვრთნის საშუალება.

გაქვთ თუ არა მწვრთნელად მუშაობის სურვილი?

დიდი სურვილი მაქვს, ვიმუშაო ბავშვებთან, გადავცე მათ ყველაფერი, რაც მასწავლეს, რაც შევიძინე და შევითვისე.

თქვენი მომავალი გეგმები.

დავიცვა ჩვენი ქვეყნის ღირსება 1976 წლის მონრეალის ოლიმპიურ თამაშებში, წარმატებით გამოვიდე სტუდენტთა საკავშირო უნივერსიდაში.

აპირებთ თუ არა მოსკოვის ოლიმპიდაში მონაწილეობას?

როგორც მოჭიდავე, არა!

რას უსურვებდით ჩვენს ახალგაზრდობას?

წარმატებებს სწავლასა და სპორტში.

მურმან ჩაჩუა.

გაზეთი „თბილისის უნივერსიტეტი“ 17 ოქტომბერი 1975წ.

"ИЗ ЧЕМПИОНОВ - В ЧЕМПИОНЫ!§

В нынешней сборной команде СССР по вольной борьбе вряд ли найдется спортсмен, равный по обилию спортивных титулов прославленному грузинскому борцу, заслуженному мастеру спорта Левану Тедиашвили. Чемпион XX Олимпийских игр в Мюнхене, четырехкратный чемпион мира по вольной борьбе, победитель первенства мира 1973 года по самбо, обладатель Кубка мира, Л. Тедиашвили является членом ЦК ЛКСМ Грузии, инициатором движения спортсменов республики по шефству над трудновоспитуемыми подростками.

Каждый чемпионат мира рождает проблемы, намечает дальнейшие пути развития того или иного вида спорта. Видимо, не было исключением в этом отношении и последнее первенство?

Да, конечно. Чемпионат мира, проходивший в минском Дворце спорта, ясно показал, что советская школа вольной борьбы находится на правильном пути своего развития. Но, думается, тренерам необходимо сделать еще многое, чтобы подвести борцов к главному турниру будущего года - XXI Олимпийским играм - в отличной спортивной форме. В частности, по-моему, упор надо сделать на развитие у борцов специальной выносливости и повышение технического арсенала.

- Какая из схваток на чемпионате мира-75 оказалось для вас наиболее трудной?

- Финальная, когда я боролся со спортсменом из ГДР Хорстом Штотмайстером. С этим борцом мы встречались не раз в турнирах различного ранга. Так что, знаем друг друга довольно хорошо. Для того чтобы победить его в Минске, мне пришлось пойти на маленькую хитрость. Я притворился уставшим. Медлил с проведением приема. А Хорст привык к моим атакам с первой же секунды встречи и, наверно, был несколько озадачен. Потом начал атаковать и как бы невзначай стал набирать очки один за другим. Так я, говорят борцы, "наклевал" одиннадцать очков и в четвертый раз стал чемпионом по вольной борьбе.

- Вам принадлежат все существующие в борьбе спортивные титулы. К чему стремитесь сейчас?

- Нет предела совершенствованию. Наш прославленный борец Александр Медведь трижды поднимался на высшую ступень пьедестала почта Олимпийских игр. А почему бы мне не попытаться во второй раз завоевать титул чемпиона в этом турнире? Чтобы эта мечта превратилась в реальность, мне в этом году надо много поработать над собой и готовиться к Монреалю с особым усердием и трудолюбием:

- Вы неоднократный чемпион мира. Разве не гарантировано вам участие в Олимпийских играх?

- Такую мысль нельзя допускать - может расхолодить, выбить из привычного ритма. Сейчас все надо начинать сначала. доказывать свое преимущество перед другими нашими борцами в различных турнирах и, что главное, стать победителем первенства страны будущего года. Кто победит в том турнире, тому и будет гарантирована путевка в Монреаль.

Я ожидаю напряженную борьбу. Ведь против чемпиона все будут стараться особенно. Поэтому, повторяю, готовится мне надо самым тщетным образом.

- Допустим, что вы уже включены в состав сборной команды СССР и примете участие в XXI Олимпийских играх. Кто из спортсменов других стран составил нам наибольшую конкуренцию в борьбе за звание чемпиона?

- думаю, что основным моим соперником вновь будет Хорст Штотмайстер. На нынешнем чемпионате мира сильными спортсменами зарекомендовали себя также представитель ФРГ П. Ноймайер, японец к. Макото и Х. Рассел из США.

- В вашей весовой категории все борцы чувствуют себя неуютно. А некоторые из них, как американец Бен Петерсон, видимо, не надеясь победить вас, перешли в другую весовую категорию. А был ли у вас самого, что говорится, неудобный соперник?

В моей весовой категории еще на заре своей спортивной карьеры боролся Тамаз Гоголадзе невысокий, коренастый,

физически сильный спортсмен. Я ничего не мог поделаться с ним. В итоге у нас ничья. Из трех встреч с Тамазом мне удалось победить лишь в одной, сделать одну ничью, а третья встреча завершилась в пользу моего соперника.

- Нынешним летом состоялась VI летняя Спартакиада народов СССР, в которой грузинские "вольники" выступили неудачно, заняв в командном зачете шестое место. Такого, прямо скажем, провала нашей сборной никто не ожидал. Что является, на ваш взгляд, главной причиной столь слабого выступления?

- На протяжении четырех последних лет мы постепенно теряли завоеванные позиции, настоящие причины следует искать в том, что мы, борцы, и наши тренеры перестали относиться к тренировкам творчески. перестали интересоваться новейшими методами занятий и, работая по-старинке, остановились в своем росте. В то же время команды некоторых других республик ушли вперед, и нам приходится теперь их догонять. Кроме того, в городах и селах республики весьма неудовлетворительно ведется поиск перспективных спортсменов, которые уже в скором будущем должны сменить нас в сборной Грузии. Все это, видимо, и сказалось, во время подготовки к Спартакиаде. Ведь в некоторых весовых категориях у нас не было жесткой конкуренции, и, конечно, не от хорошей жизни пришлось мне выступать в Киеве в непривычной полутяжелой весовой категории...

- С чего началась ваша спортивная жизнь?

С того памятного дня в Сагареджо, когда здесь были проведены соревнования по грузинской борьбе, и меня после удачно проведенной схватки познакомили с моим нынешним наставником - двукратным чемпионом мира, заслуженным мастером спорта Вахтангом Балавадзе. С тех пор мы не расставались.

Из беседы с заслуженным мастером спорта В. Балавадзе:

Помню, тогда в Сагареджо меня поразила удивительная реакция Левана, его смелость. Он тогда боролся с парнем, который превосходил его в весе, но Леван сумел довольно быстро

тушировать соперника. Конечно, техника его и особенно тактическое мышление тогда оставляли желать лучшего. Но мне стало ясно, что при достаточной работе над собой из него выйдет борец, экстра-класса. К моей радости, Леван оказался трудолюбивым и старательным парнем. Он мог сотый раз повторять тот или иной прием, пока не доводил его до автоматизма.

- Чему посвящаете свободное время?

Я студент. Поэтому учеба у меня на первом месте. А свободное от занятий и спорта часы посвящаю книгам. Люблю произведения классиков грузинской литературы, часто с женой или с друзьями посещаю театры, кино, люблю жизнерадостных, остроумных людей...

- Каким видом спорта занялись бы вы, если б не существовало вольной борьбы?

- Грузинской борьбой или самбо. Впрочем, не исключено, что меня увлекло бы и дзюдо, которое нравится мне тем, что в нем, как и в вольной борьбе, можно успехом применять приемы нашей "чидаоба". Этим отчасти объясняется и то, что многие грузинские дзюдоисты добились значительных успехов на международной арене.

- В состязаниях дзюдоистов выступали и вы, да еще на родине этого вида - В Японии и, помнится, не без успеха. Расскажите, как это было?

Сборная СССР по дзюдо в 1972 году выехала в Страну Восходящего Солнца для проведения нескольких товарищеских встреч и совместных с японцами тренировок. Там же находилась и сборная профсоюзов нашей страны по вольной борьбе. Во время одной из тренировок Шота Чочишвили - член сборной СССР по дзюдо - получил небольшую травму. А вечером были соревнования. Тренеры попросили меня заменить Чочишвили. Надел я кимоно, вышел на татами и через несколько минут броском через спину добился чистой победы.

Из беседы с заслуженным мастером спорта В. Кухниадзе:
Пожалуй, главное, что отличает Левана Тедиашвили от

других спортсменов, это удивительная способность все время поддерживать высокую спортивную форму. Он тренируется постоянно, на занятиях стремится разучить новые технические элементы, приемы, которые им до того не применялись в поединках с соперниками.

- Вам, как спортсменам вообще, часто приходится бывать вне дома! поездки на всесоюзные и зарубежные состязания, учебно-тренировочные явления. Не скучаете по дому?

Если поездка длительная, то, конечно, скучаю. Мечтаю увидеть сына, взять его на прогулку. Это естественно. Но борьба есть борьба, на схватку надо выходить предельно мобилизованным, и здесь уже не до сантиментов. Главное - естественность. Всегда стремлюсь добиться победы, чтобы обрадовать членов своей семьи, друзей, почитателей борьбы.

Из беседы с заслуженным мастером спорта Г. Сагарадзе:

- Меня особенно радует то, что на Левана Тедиашвили не распространилась так называемая "звездная болезнь". Он остался таким же простым и скромным парнем, каким я знал этого отличного спортсмена в первые годы его выступлений на ковре. Вы посмотрите, как на тренировках Леван опекает наших юных спортсменов, как старается раскрыть перед ними все свои "секреты". Не раз мне приходилось видеть, как после тренировок он оказывался в окружении ребят и рассказывал им о своих победах. Леван умеет привлечь и расположить к себе молодежь. В такие минуты юноши слушают его, позабыв обо всем. Кто знает, сколько ребят после таких бесед поклялись беззаветно отдать себя спорту?...

- Что бы вы хотели пожелать себе?

- Стать в будущем году чемпионом на Олимпийских играх в Монреале и в Москве в 1980 году. Ведь это вполне возможно. Через пять лет мне исполнится только 32 года. Уровень моей спортивной формы полностью зависит от меня. Итак, прицелов два - Монреаль и Москва. И еще я очень хочу стать хорошим юристом.

Беседу вел Д. Мчедлидзе

Газета "Молодежь Грузии", 18 октября, 1975 года.

"БОРЦОВСКИЙ ХАРАКТЕР"

“Человек, который мешает Петерсонам” так окрестили Левана Тедиашвили в сборной СССР по вольной борьбе. В прошлом году он выиграл на Олимпиаде в Мюнхене у американца Петерсона и стал чемпионом. В нынешнем году, перейдя в средний вес, победил его старшего брата Бенгта на первенстве мира в Тегеране и снова был первым. Впрочем, о сенсации разговор не возникал. Слишком убедительным был список побед Тедиашвили и в новой для него весовой категории. Он выиграл первенство СССР, Кубок мира в американском городе Толидо, Универсиаду в Москве и все встречи во время турне по США и Японии. При этом трижды побеждал Петерсона-старшего.

А в тегеране произошло непредвиденно. Неожиданно заболел средневес, который должен был выступать на первом чемпионате мира по самбо, и Тедиашвили пришлось отложить долгожданное возвращение домой.

- Все понимаем, что ты вымотался, уже расслабился, но нужно выручить команду, - сказали ему.

И он чисто выиграл три встречи, с большим преимуществом победил в финальном поединке японского борца и, никому не известный в мире самбистов, во второй раз за неделю стал чемпионом мира.

Это была уже сенсация. И случаю этому, видимо, суждено остаться легендой среди борцов. Но тренер Тедиашвили, известный в прошлом борец Вахтанг Балавадзе расценивает событие довольно спокойно

В детстве Леван, как и почти все мальчишки в Грузии, увлекался нашей народной борьбой, а она, как и самбо, богата подсечками. Лет восемь назад Леван был, чемпионом СССР среди юношей по самбо. Правда, отсюда до победы на первенстве мира - дистанция огромного размера. Но тут уже надо знать Тедиашвили, его великолепные физические данные и характер.

При весе 82 килограмма он очень резок и подвижен, пробегает стометровку за 11,4 секунды. Пульс у него - примерно сорок ударов

в минуту. Это помогает выдерживать огромные физические нагрузки. Ну, а характер...

В 1965 году, будучи гостем на празднике в селе Сагареджо, во время поединков по грузинской борьбе Балавадзе обратил на парнишку, который с легкостью укладывал на лопатки всех своих соперников. И тот же парнишка принял вызов победителя в тяжелом весе встретиться в схватке за звание абсолютного чемпиона соревнований. Балавадзе запротестовал: разница борцов в весе составляла больше тридцати килограммов. Но юноша настаивал на своем, и тогда Балавадзе решил сам судить встучу, надеясь ее во время остановить, если задиристому мальчишке придется плохо.

Через полторы минуты тяжеловес оказался на лопатках. Победителя звали Леван Тедиашвили. Балавадзе предложил ему всерьез заняться борьбой.

Уже на следующий год Тедиашвили показал интересную борьбу на тбилисском турнире. Специалистов подкупали его активная манера, нацеленность только на победу. Тогда-то к нему начал присматриваться и старший тренер сборной Грузии, двукратный чемпион мира Гурам Сагарадзе. Он говорит!

- Опыт подсказывал мне, что парень через год-другой станет опасным соперником. Так оно и вышло. Леван, приглашенный тренироваться вместе со сборной страны, рос очень быстро, причем никогда не изменял своей манере открытой борьбы. Это, мол, ничего, что противник получает возможности для контратак - я все равно проведу больше приемов.

Характер Тедиашвили отчетливо виден в истории его поединков с неднократным чемпионом мира по вольной борьбе Шахмурадовым. На первенствах СССР они встречались пять раз. И в первой схватке Леван был буквально разгромлен. Друзья говорили ему! "Чудак, ну что ты лезешь напролом? С Шахмурадовым открытая борьба ни у кого не получается". Но Тедиашвили снова и снова шел на обострение. Самолюбивый человек, он непременно хотел победить Шахмурадова именно в его стиле. И добился своего! в 1971 году впервые выиграл у грозного дагестанца и стал чемпионом страны, и чемпионом мира.

Вахтанг Балавадзе раскрыл еще один секрет успехов Тедиашвили - хладнокровие!

На Олимпиаде в Мюнхене Леван спросил меня, сколько времени остается до поединка с Петерсоном. Я посмотрел на часы - примерно час.

Ну тогда я посплю немного, в тотчас заснул. Ребята волнуются, суетятся вокруг, а он спокойно спит. Разбудил я его за пятнадцать минут до схватки. Леван размялся и заявил!

- Я сейчас сильно выиграю! И выиграл. С огромной разницей в очках - 14!2.

При всей всоей азартности, при всем своем открытом характере Тедиашвили - отменный тактик. И, кстати, разве не тактика - его постоянная уверенность в себе, деморализующе действующая на многих противников? В прошлом году во время свтречи спортсменов Японии и СССР в городе Осака наш единственный чемпион мира по дзю-до Чочошвили трамвировал плечо. Вместо него впервые в жизни вышел на татами Леван. И выиграл. Только потом он признался, что испытывал тогда недомогание.

Сейчас Левану Тедиашвили 25 лет. Он работает инструктором Тбилисского городского комитета комсомола и, получив уже высшее образование в институте физкультуры, учится на третьем курсе юридического факультета Тбилисского университета. Встретившись с ним недавно в столице Грузии, я спросил о его планах.

- Обыграть в теннис одного мастера по этому виду спорта, выступить на слудующей Олимпиаде, стать хорошим юристом, - последовал ответ.

А. Архипенко.

Газета "Советская Молодежь", 24 октября, 1975 года.

“ПЕРВЫЕ ПРИЗЫ-ЧЕТЫРЕМ ТБИЛИСЦАМ”

Когда выходит на ковер чемпион мира Леван Тедиашвили, ему аплодируют не только тбилисцы, но и болельщики из Сагареджо и его окрестностей, приехавшие специально полюбоваться борьбой

своего палавана. Его манера борьбы непринужденна. Борьба для Левана - игра, наслаждение.

Т. Калатошвиლი
Газета "Вечерный Тбилиси".

„სამშობლოს სადიდებლად“

„სამშობლოს“ მკითხველნო, მიხარია, რომ ჩემი საყვარელი გაზეთის საშუალებით უფლება მეძლევა მოგილოცოთ ახალი, 1976 წელი!

საახალწლოდ გახარებთ ჩემი სამშობლოს წინსვლასა და ბედნიერებას, ახალ მიღწევებს საერთოდ და მათ შორის სპორტშიც. ამაყად ფრიალებს ქართული სპორტული ალამი.

ჩვენი გოგო-ბიჭები ამყარებენ ახალ სპორტულ რეკორდებს. გამარჯვების კვარცხლბეკზე ადიან ქართველი ჩემპიონები, მათ სადიდებლად სრულდება ჰიმნები მსოფლიოს თითქმის ყველა ცივილიზირებულ ქვეყანაში.

დაე, ყოველთვის ღირსეულად გვეჭიროს გამარჯვებულთა დროში! დაე, ყოველთვის გეამაყოთ ჩვენი მიღწევებით, ძვირფასო თანამემამულენო!

ლევან თედიაშვილი, მოჭიდავე, მსოფლიოს ხუთგზის ჩემპიონი.

გაზეთი „სამშობლო“ № 1, იანვარი, 1976 წლის

„ჩვენ ოპტიმისტები ვართ“

ბევრი რამ დაწერილა და კიდევ ბევრი რამ დაიწერება. დარწმუნებული ვართ, მომავალში თედიაშვილზე შეიქმნება ლეგენდებიც, რომლებიც თაობიდან თაობას გადაეცემა. კარგად დავიმახსოვროთ მკითხველო, ეს ცოცხალი ლეგენდა. საბედნიეროდ იგი ჩვენს თვალწინაა, ჩვენს გვერდით ცხოვრობს და გვახარებს. რამდენი რამ წესძლებია ერთ ფალავანს! მან, თამამად შეიძლება ითქვას გააფართოვა მოჭიდავის შესაძლებლობათა ზღვარი, ახალ სიმაღლეზე აიყვანა თავის სახელოვან წინამორბედთა ოსტატობა. ამ მხრივ იგი მარტო ფალავანი არ არის, იგი თავისებური ნოვატორიცაა, ცოცხალი

წიგნი, საიდანაც ჩვენს ახალგაზრდა მოჭიდავეებს ბევრი, ძალიან ბევრი შეუძლიათ ისწავლონ და გადილონ. მართალია გითხრათ ისეთი შთაბეჭდილება შეგვექმნა, თითქოს მაყურებელი თედიაშვილის ბრძოლის შედეგი სულაც არ აინტერესებდა, ვინაიდან მის გამარჯვებაში საერთოდ არ ეპარებოდა ეჭვი, იგი მოვიდა გამორჩენილი ფალავანის ხელოვნებით დასატკობად. ზოგჯერ ეს დაინტერესება კურიოზულ ფორმასაც ღებულობდა. ერთ, ერთი შეხვედრის დროს, როცა თედიაშვილის მეტოქეს აღარაფერი დარჩენოდა იმის გარდა, რომ ხალიჩას ბეჭებით გაჰკვროდა, გულშემატკივრები ტრიბუნიდან სთხოვდნენ საყვარელ ფალავანს - არ გინდა, არ გინდაო. ესე იგი, ნაადრევად ნუ დაამთავრებ შეხვედრას, შენი ჭიდაობა კიდევ გვაყურებინეო...

ა. გოგელია

ა. მხეიძე

გაზეთი „ლელო“, 18 მარტი, 1976 წელი.

„ლ. თედიაშვილი - ევროპის ჩემპიონი“

ლენინგრადში, „საიუბილეოს“ სპორტის სასახლის სარბიელზე გაშლილ ხალიჩებს სამბისტთა შემდეგ თავისუფალი სტილის მოჭიდავენი დაეუფლენ. ასპარეზობაში 18 ქვეყნის 115 საუკეთესო ფალავანი ჩაება.

როგორც მოსალოდნელი იყო ქვემძიმე წონითს კატეგორიაში (90 კგ) ბადალი არ ჰყავდა ოლიმპიური თამაშებისა და მსოფლიოს ჩემპიონს, სპორტის დამსახურებულ ოსტატს ლევან თედიაშვილს (მწვრთნელი სპორტის დამსახურებული ოსტატი ვახტანგ ბალაუაძე), რომელმაც დამაჯერებლად ჩაატარა ყველა შეხვედრა და ევროპის ჩემპიონის ოქროს მედალი მოიპოვა.

- მე ვნახე თედიაშვილის ჭიდაობა - ეს მართლაც შესანიშნავია! თქვა უნგრელთა მწვრთნელმა დიედ გურიჩმა.

ასევე მაღალ შეფასებას აძლევენ ქართველი ფალავანის გამოსვლას ლენინგრადის ხალიჩაზე ჭიდაობის სხვა სპეციალისტები.

გაზეთი „კომუნისტი“, 21 აპრილი, 1976 წელი.

„უიშარი, ვითარცა უხორცო“

მსოფლიოს მრავალგზის ჩემპიონს ლევანი თედიაშვილს ესაუბრა ჩვენი სპეციალური კორესპოდენტი არჩილ გოგელია.

ლევან თედიაშვილზე ხშირად და ბევრს წერდნენ. ეს ნრამდენიმე ფაქტორით შეიძლება აიხსნას. ვაგლახ, იმ დროსაც მოვესწარი, როცა ქართული ჭიდაობის ერთი შეხედვით ამოუწურავი სალარო უმოწყალოდ, წინდაუხედავად გაეფლანგეთ და ფაქტიურად ერთადერთი მსოფლიო კლასის ფალავანს ანაბარადა დავრჩით. დიად, სწორედ თედიაშვილია ის მოჭიდავე, რომელსაც ვიბეში უდევს ქართული საფალავნო სკოლის სიმბოლური გასაღები, რათა უდარაჯოს ჩვენი ჭიდაობის საუკეთესო ტრადიციებს. ლ.თედიაშვილია ის ფალავანი, რომელიც მომდევნო თაობებს უჩვენებს, რა არის ქართული ჭიდაობის ჭეშმარიტი ძალა და ეშხი, როგორი უნდა იყოს ეს ჭიდაობა, შეფერილი განუმეორებელი ეროვნული კოლორიტით. მაგრამ ასეთი დიდი ფალავანი არ შეიძლება, მარტოდენ ჭიდაობით იყოს შემოფარგლული. დაელაპარაკები ლევანს და მყისვე მიხვდები, რომ საქმე გვაქვს გონებამახვილ და გამჭრიახ ადამიანთან. ლევანი არც ხალიჩაზე და არც ცხოვრებაში არავის არ ჰგავს. მას პროტოტიპს ვერ მოუძებნით. თქვენ წარმოიდგინეთ ჯერ-ჯერობით შემკვიდრეც არა ჰყავს. ასე გამორჩეულად დგას იგი ათასობით მოჭიდავეს შორის. აი, სწორედ ასეთ ათლეტს ეძახიან სპორტსმენ-ინდივიდს. ნიშნავს თუ არა, ეს იმას, რომ ლევანი ინდივიდუალისტია? ამ სიტყვას უკვე ფართო მნიშვნელობით ვიყენებთ. ამაზე პასუხი უნდა გაგვცეს მისმა გამოსვლამ ბოლო საკავშირო სპარტაკიადაში, რომელმაც უნდა ითქვას, ბევრი მითქმა-მოთქმა გამოიწვია. რატომ დამარცხდა ლევანი თედიაშვილი და მხოლოდ ვერცხლის მედალს დასჯერდა? რატომ არ გამოვიდა ჩვეულ წონითს კატეგორიაში და რატომ გადაინაცვლა ასკილოგრამიან გოლიათდა კატეგორიაში? არ გაუმართლა თუ კანონიერად წააგო? ესა და კიდევ ბევრი სხვა კითხვა მოსვენებას არ აძლევს ჭიდაობის ურიცხვ თაყვანისმცემელს. გამოითქვა ბევრი შეხედულება, კომენტატორებმა და ჟურნალისტებმა ათასნაირად შემოუარეს ამ საჭოჭმანო საკითხს.

ჭეშმარიტება კი ბოლომდე მაინც ვერ გაირკვევა.

ვფიქრობთ, ახლა კი ნამდვილად გაცემთ სრულფასოვან პასუხს გულშემატიკიერებისთვის საინტერესო კითხვებზე, რადგანაც ჩვენი ინტერვიუერი თავად ლევან თედიაშვილი გახლავთ, ფალავანი, რომელმაც 1971 წლიდან დღემდე ასზე მეტი პრინციპული ორთაბრძოლა გაუმართავს და მხოლოდ ორჯერ დამარცხებულა.

- ლევან, ცნობა იმის შესახებ, რომ თქვენ ქვემძიმე კატეგორიაში იასპარეზებდით, სპარტაკიატამდე კარგა ხნით ადრე შევიტყვეთ, ჭიდაობის მოყვარულებს ეს სიახლე სენსაციად არ მიუჩნევიათ. ჩვენ მივეჩვიეთ იმ აზრს, რომ თქვენ ნებისმიერ წონითს კატეგორიაში შეგიძლიათ იასპარეზოთ და არც ერთ შემთხვევაში მაყურებელი არ გააწბილოთ. ამიტომ მართალი გითხრათ, სპარტაკიადაში თქვენი შედეგები ერთგვარად მოულოდნელი გამოდგა. ამის შემდეგ შეიქმნა მოსაზრება, თითქოს მწვრთნელებმა შეცდომა დაუშვეს და ნაღდი ოქროს მედალი დაგაკარგვინეს. ასეა თუ არა?

- არავითარი შეცდომა, ყველაფერი წინასწარ იყო მოფიქრებული და დაგეგმილი. ალბათ ძალიან გაგაკვირვებთ, თუ გეტყვით, რომ სპარტაკიადაზე ოქროს მედლის საძიებლად არ წავსულვარ. ჩანაფიქრი ასეთი იყო: „ჩემს წონითს კატეგორიაში უნდა გამოსულიყო სოხუმელი მარშანია, ფალავანი, რომელიც ადრე ჩვენი ქვეყნის ჩემპიონი გახლდათ და ბოლო წლებში ერთ-ერთ ფავორიტად ითვლებოდა. ჩვენი ანგარიშით მარშანიას ბრინჯაოს მედალი მაინც უნდა აეღო. ჩემი მხრივ, უარეს შემთხვევაში, მესამე ადგილზე მაინც უნდა გამოვსულიყავი. თანაც ქვემძიმე წონაში ასე თუ ისე, საიმედო ფალავანი არ გეყავდა. მწვრთნელებთან თათბირის შემდეგ გადავწყვიტე ეს „ვაკუმი“ მე შემევსო. თითქოს ყველაფერი სწორია და ლოგიკური: მარშანია და მე ბრინჯაოს მედლებს მოვიხვეჭდით, რაც გუნდის ინტერესებისათვის ყველა შემთხვევაში ერთ „ობოლ“ ოქროს მედალს სჯობია. სამწუხაროდ, მარშანიამ სუსტად იასპარეზა, იმედები ვერ გაამართლა და პრიზიორთა მიღმა დარჩა. მე ჩემი პროგრამა „გადაჭარბებით“ შევასრულე და ვერცხლის მედალი მოვიპოვე, საბოლოოდ, თუ კი შედეგით მაინც კმაყოფილი ვარ,

ეს მცირე ნუგეში გამოდგა გუნდისათვის, რომელმაც ვერც ორი დაგეგმილი ბრინჯაო მიიღო ჩვენგან და თითქმის ნაღდი ოქროს მედალიც დაკარგა. როგორც ხედავთ, სპორტში ორჯერ ორი მუდამ არ არის ოთხი და არითმეტიკა ხშირად ცუდ სამსახურს გვიწევს - იგი ამინდის პროგნოზს უფრო ჰგავს. ახლა იოლია ლაპარაკი, რომ ჩვენ შეცდომა მოგვივიდა, მაგრამ წინასწარ ამ შეცდომის გამოცნობა შეუძლებელი იყო.

- მაგრამ სპორტული არითმეტიკის გარდა სპარტაკიადაზე სასწორზე იღო კიდევ ერთი რამ - მსოფლიოს ოთხგზის ჩემპიონისა და მიუნჰენის ოლიმპიადის ტრიუმფატორის, დაუმარცხებელი ფალავანის რეპუტაცია, მითუმეტეს, ქვემძიმე წონაში ერთდროულად ასპარეზობდა სამი ჩემპიონი - გულიუტკინი, იარიგინი, სტრახოვი, ხოლო ამ მრისხანე ტრიუმფირატს ქვეყნის ორი ჩემპიონი იკაევი და კაკოშკინიც დაემატა...

- თქვენ გინდათ „გამომტეხოთ“. მართალია თავიდან მესამე ადგილს ვუმიზნებდი, მაგრამ ეს ჩემთვის პროგრამა - მინიმუმი იყო. სინამდვილეში მე გამუდმებით ვფიქრობდი პირველ ადგილზე, თუ სიმართლე გნებავთ, მხოლოდ და მხოლოდ პირველ ადგილზე. ვიცოდი, ნებისმიერი სხვა ადგილის მოპოვება წარუმატებლობად ჩამეთვლებოდა და ჭიდაობის ყველა მოყვარულს გული დასწყდებოდა. მათ ხომ არაფერი უწყოდნენ „საიდუმლო“ წინასასპარტაკიადო თათბირების თაობაზე. მოხდა ყველაზე უარესი მე დავმარცხდი გულიუტკინთან და, როგორც მოსალოდნელი იყო, ამ მარცხმა ბევრი გაუგებრობა დაბადა.

ჭიდაობის მოყვარულებზე რა მეთქმის და, როცა თვით ქვეყნის ნაკრების უფროს მწვრთნელს შახმურადოვსაც ეგონა, სპარტაკიადის წინ წონა მოვიმატე. და ამიტომ გადავბარგდი გულიუტკინისა და იარაგინის კომპანიაში. ჩემმა არგუმენტებმა და მტკიცებამ არ გასჭრა. მაშინ შახმურადოვის თვალწინ სასწორზე დავდექი და ვენახვე, რომ ჩემი წონა 91 კილოგრამს აღემატებოდა. შახმურადოვი ბოლოს და ბოლოს დარწმუნდა: ქვემძიმე წონაში მხოლოდ გუნდის ინტერესებისათვის გამოვდიოდი. გუნდისათვის, რესპუბლიკის სპორტის ღირსებისათვის კი ნამდვილად არ არის სათაკილო თვით ოლიმპიური და

მსოფლიო ჩემპიონის რეპუტაციის „შებლაღვა“. სხვათა შორის, ჩემზე მეტად დაიჩაგრა ივან იარიგინი, რომელიც თავის წონაში გამოდიდოდა და მესამე ადგილს ვერ ასცდა. ეს ის იარიგინია, ვინც ფლობს ყველანაერ, მათ შორის, ოლიმპიური და მსოფლიო ჩემპიონის ტიტულს. თუმცა იარაგინის წარუმატებლობა ჩემს მარცხს არ ამართლებს და გეთანხმებით, რომ ჩემთვის ისევე როგორც თქვენთვის, მცირე ნუგეშია.

- ვფიქრობთ, ქვემძიმე წონაში თქვენი გამოსვლა პირველი და უკანასკნელი გაელვება იყო. მით უფრო საინტერესოა, როგორ წარიმართა თქვენი შეხვედრები ასკილოგრამიან გოლიათებთან.

- პირველად ვეჭიდავე გულიუტკინს. ბედმა არ გამიღიმა, თავიდანვე შევხვდი მსოფლიოს შარშანდელ ჩემპიონს. ვიცოდი, ძნელზე ძნელი ბრძოლა მელოდა. გულიუტკინს უნდა დაეცვა საკუთარი წონითს კატეგორიის რეპუტაცია ახლადმოვლენილი მომხდურისაგან. თანაც, ნუ დაგავიწყდებათ, იგი კიეველია და, ბუნებრივია, შინაური კედლებიც ეხმარებოდნენ. ორთაბრძოლა ფიცხელი და უშელავათო იყო. რამდენიმე წუთის შემდეგ ანგარიშია 3:3. ვინც გადამწყვეტ ქულას აიღებს, გამარჯვებაც იმას დარჩება. უცებ ილეთი წამოვიწყე, მაგრამ ხელი გულიუტკინს გაოფლილ ზურგზე ამიცურდა და ორივე ლების მიღმა გადავგორდი. ასეთ შემთხვევაში ქულა არც ერთ სპორტსმენს არ ეძლევა. დღესაც არ ვიცი, რატომ მიაკუთვნეს ქულა გულიუტკინს. ერთი სიტყვით, ამ პირველმა და ბოლო მარცხმა ოქროს მედალი დამაკარგვინა. მაგრამ შეცდომის მიუხედავად აზრადაც არ მომდის, მსაჯები გავამტყუნო. უნებური ლაფსუსი ყველას მოსდის. მართალი გითხრათ, მე ჩემსავე თავზე ვარ გულმოსული - უფრო აქტიურად უნდა მეჭიდავა, უფრო დამაჯერებელი უნდა ყოფილიყო ჩემი გამოსვლა, მაშინ შეხვედრის შედეგიც სააღბათო და საჭოჭმანო აღარ გახდებოდა.

გულიუტკინთან გულდასაწყვეტი დამარცხების შემდეგ მომდევნო წრეებში ორი შეხვედრა მოვიგე წმინდად. ახლა ჩემს წინ იდგა მსოფლიოს ყოფილი ჩემპიონი სტრახოვი. მე მიყვარს ამ ყაიდის მოჭიდავეებთან პაექრობა. სტრახოვი გამუდმებით შეტევაზეა, უკან ნაბიჯს ვერ გადაადგმევინებ. სანახაობრივი თვალსაზრისით, როგორც ამ ორთაბრძოლის მაყურებელები

ამბობენ, შეხვედრა მიმზიდველი გამოდგა, ორმხრივი იერეშები და ილეთები ერთმანეთს ენაცვლებოდა. აზარტულ ბრძოლებში ერთი ხანობა რვა ქულით დაეწინაურდი.

მერე მოხდა ის, რაც ძალიან იშვიათად მემართება. ჭიდაობის პროცესებმა რომელიღაც მომენტში ჩემთვის თითქოს დაკარგა პრაქტიკული მნიშვნელობა. მე ვფიქრობდი არა იმდენად საბოლოო შედეგზე, რამდენაც ტექნიკურ-ტაქტიკურ არსენალის დემონსტრაციაზე. ეტყობა ჩემი მეტოქე ამაში არ ამყვია. უცებ დავინახე ვახტანგ ბალავაძის შეშფოთებული სახე, მერე ტაბლოს შევავლე თვალი და რას ვხედავ - ანგარიში 8:8 გამხდარა! რამდენიმე წამში კი ორთაბრძოლა დამთავრდება. ელვის სისწრაფით შეუვარდი ფეხში სტრახოვს, ჩოქბრჯენში გადავიყვანე და გამარჯვებისათვის საჭირო ქულა ავართვი. ვინც ანგარიშს არ დაუჯერებს, იფიქრებს, უმძაფრესი ბრძოლა ყოფილაო. სინამდვილეში კი ჩემი უპირატესობა ეჭვს არ იწვევდა, მაგრამ სპორტში ასეთი კურიოზებიც ხდება...

ამბობენ, ყველაზე საინტერესო ორთაბრძოლა მაინც იკაევიდან გქონიათ, თუმცა, შეხვედრის დეტალები არ ვიცით.

- იკაევი ერთერთ ყველაზე პერსპექტიულ მოჭიდავედ ითვლება. ახალგაზრდა კაცმა უკვე საბჭოთა კავშირის ჩემპიონობა მოიპოვა და ამჟამად უფრო შორსაც უმიზნებს. ჩვენს შეხვედრას ისიც ამძაფრებდა, რომ გამარჯვების შემთხვევაში იკაევი საპარტაკიადის ჩემპიონი ხდებოდა. მას უკვე დამარცხებული ჰყავდა გულიუტკინი მთელი რვა ქულით! იკაევი ერთ წუთში დავამარცხე, მაგრამ ეს ერთი წუთი ბევრ „სრულმეტრაჟიან“ ბრძოლაზე მწვავე და გრძელი გამოდგა. ამ ერთ წუთში რეაქტიული სისწრაფით ვუჩვენეთ ერთმანეთს ყველაფერი, რის გაკეთებაც კი შეგვეძლო. სწრაფმავალ ორთაბრძოლაში იკაევი შეეცადა ფეხში შემვარდნოდა. ამას წინასწარ ველოდი, უმაღლ ჩავუჩოქე, კისრულით წამოვიღე და წმინდად მოვუგე.

შემდეგ იარიგინთან უნდა მეჭიდავა, მაგრამ მეტოქემ უარი თქვა ორთაბრძოლაზე და გამარჯვება მე მომენიჭა.

ახლა მე მომეცით უფლება, მოგცეთ კითხვა: რატომ გგოგიათ, რომ სპარტაკიადაში ჩემი გამოსვლა ქვემძიმე წონაში „პირველი“ და უკანასკნელი გაელვება იყო?“ წლელულს სპარტაკიადის

დამთავრების შემდეგ გამოვედი მონრეალის ოლიმპიურ კვირეულში. მოხდა ისე, რომ ქვემძიმე წონაში ფალავანი არ აღმოჩნდა. როგორც ამ წონაში უკვე ნაცად მოჭიდავეს, ისევე შემომთავაზეს გამოვსულიყავი. ყველა შეხვედრა წმინდად მოვიგე. იმასაც ვიტყვი ამჯერად, როგორც ქვეყნის ნაკრების კაპიტანი და კომორგი თუკი გუნდს დასჭირდე ბა, ისევე გამოვალ ჩემთვის უჩვეულო წონით კატეგორიაში.

- მინსკში თქვე მეხუთედ გახდით მსოფლიო ჩემპიონი. ჩვენ ვიცით, მოჩვენებითი სიადვილის მიუხედავად რა ტანჯვა-წვალებად და ძალთა ტიტანური მობილიზების ფასად გიჯდებოდათ ასეთი გამარჯვებები. გინდათ გკითხოთ როდის უჭირდა მსოფლიო ჩემპიონს ყველაზე მეტად?

- შტოტმაისტერი, აი ის ფალავანი, რომელსაც სხვადასხვა დროს, მინსკის ჩემპიონატის ჩათვლით, შვიდჯერ ვეჭიდავე და აქედან ექვსჯერ მოვუგე. ამდენი დამარცხების შემდეგბევრი ფალავანი იდრიკება, სულით ეცემა, შიშის კომპლექსი იპყრობს. შტოტმაისტერი არ განეკუთვნება ასეთ მოჭიდავეთა რიცხვს. ყოველი ახალი შეხვედრის დროს იგი სულ უფრო და უფრო მძაფრ წინააღმდეგობას მიწევს. ასე იყო ამჯერადაც. მართალია, 11:2 მოვიგე, მაგრამ ბრძოლა ბოლო წამამდე იშვიათი დაძაბულობით გამოირჩეოდა. ეს კი არა, დამარცხების მიუხედავად შტოტმაისტერს წარბიც არ შეუხრია და იმ იმედით დამშორდა, რომ კიდევ უფრო შეუპოვარ მეტოქეობას გამიწევს მონრეალის ოლიმპიადაზე.

და აი კარს მოგვადგა მონრეალის ოლიმპიადაც, წარმატება ეუსურვოთ სახელოვან ფალავანს.

ჟურნალი „განთიადი“ №3, 1976 წელი.

„ოქროს წვიმა“

მიუნხენის XX ოლიმპიადასაბჭოთა სპორტის ტრიუმფით დამთავრდა. თავისუფალი სტილის საბჭოთა მოჭიდავეთაგან ოლიმპიური ოქრო პირველმა ქართველმა ფალავანმა ლ.თედი-

აშვილმა მოიპოვა. ლევანის პირველი მეტოქე სენეგალელი დიოპი იყო. ჭიდაობა თედიაშვილის იერიშით დაიწყო, მაგრამ ერთ მომენტში დიოპმა მოულოდნელი ფანდი იხმარა და ქართველი ათლეტი ჩოქმბჯენში აღმოჩნდა. შემდეგ რაც მოხდა ამას ქულათა სხვაობაც კარგად ასახავს: 17:1 ქართველი ათლეტის სასარგებლოდ. მართალია, თედიაშვილის სრული უპირატესობით მიმდინარეობდა მისი ბრძოლა მონგოლ ტ. არტაგთან, მაგრამ ეს უკანასკნელი თავს კარგად იცავდა შეხვედრა მხოლოდ ქულებით დათმო. შვედ კ. ელმგრენთან შეხვედრაში თედიაშვილის მეტოქე რამდენჯერმე გადაურჩა წმინდა დამარცხებას. იგი ორჯერ ხიდურზედაც აღმოჩნდა, როცა ანგარიში 23:0 გახდა, ყველაფერი გარკვეული იყო. ლევანმა აშკარა უპირატესობით მოუგო მეტოქეს.

თედიაშვილთან დასავლეთ გერმანელმა პ. ნოიმაირმა ქულებით წააგო. წინ მოიწევდნენ ლევანის მეტოქეებიც ამერიკელი ჯ. პეტერსონი, უნგრელი ვ. იორგა და . შტოტმაისტერი (გდრ). სწორედ ამ ოთხეულს შორის უნდა განაწილებულიყო ოლიმპიური ჯილდოები. ფინალურ ბრძოლაში პეტერსონმა სძლია შტოტმაისტერს და გამარჯვებული დაელოდა თედიაშვიალი - იორგას შეხვედრას. ლევანს ჩემპიონობისათვის შეხვედრის ფრედ დამთავრებაც პყოფნიდა, მაგრამ ზავი არ მოისურვა, ქულებით სძლია მეტოქეს და ჩემპიონი გახდა.

გაზეთი „ლელო“, 15 იელისი, 1976 წელი.

„შეუვალი ლევანი“

ახლა როცა შესანიშნავმა ქართველმა მოჭიდავემ ლ. თედიაშვილმა პლანეტის ხუთგზის ჩემპიონობას ოლიმპიადის მეორე ოქროს მედალი შემატა, გვახსენებდა მისი პირველი ნაბიჯები საჭიდაო ხალიჩაზე. ლევანმა რომ იტყვიან, კი არ შემოაღო, არამედ „შემომტვრია“ დიდი სპორტის კარი. მას შემდეგ ლევან თედიაშვილის სახელი არ სცილდება მსოფლიო პრესას. ქართველმა ფალავანმა მთელი სამყარო ააღაპარაკა

მაშინ, როცა თეირანის სარბიელზე ჯერ თავისუფალი სტილით ჭიდაობაში მოიპოვა მსოფლიო ჩემპიონობა, შემდეგ იქვე, გუნდის ინტერესებისათვის სამბისტის ჩოხა გადაიცვა და მეორე ოქროს მედალი დაისაკუთრა. მონრეალის თამაშების დღეებში კანადის გაზეთები აქვეყნებდნენ მისი მეტოქეების გამონათქვამებს, რომლებიც ამბობდნენ, რომ არავითარი აზრი არა აქვს მასთან ჭიდაობას, ლევანი შეუვალიაო...

აი ასეთი დიდი უპირატესობით ჩაატარა ყველა შეხვედრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტმა ლ. თედია შვილმა და მეორე ოლიმპიური ოქროს მედლით მკერდ დამშვენებული უბრუნდება იგი მშობლიურ თბილისს.

გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტი“, 3 აგვისტო, 1976 წელი.

“БОГАТЫРСКИЙ ФИНИШ”

Леван Тедиашвили, заслуженный мастер спорта.

- Нет слов... Счастлив! Это победа не только моя. Победа всех моих земляков из села Сагареджо. На моей родине все мужчины - борцы. Представляю, как они обрадуются, когда узнают, что я стал двукратным олимпийским чемпионом.

Сорок семь золотых медалей завоевали советские олимпийцы в Монреале. И последнюю, сорок седьмую, принес нашей команде грузинский богатырь Леван Тедиашвили, ставший теперь двукратным олимпийским чемпионом. Это случилось в субботный вечер в 22 часа по монреальскому времени.

На заключительную пресс-конференцию “профессор” борьбы, как здесь окрестили Левана Тедиашвили, пришел не остывшим от схватки с американским борцом Б. Петерсоном. Когда Леван отвечал на пустяковые вопросы журналистов, пот заливал ему лицо.

Вы убедительно выиграли у Петерсона одним и тем же приемом. Не удивляетесь, как вам это удавалось?

- Нет. Может, завтра удивлюсь...

Академически боролся Тедиашвили с Петерсоном. Он не шел в атаку, как говорится, сломя голову. 11 баллов выиграл тем, что переводил соперника в партер, сбивая его то захватом за ногу, то за туловище сзади. Сначала публика истошно поддерживала Петерсона, а потом затихла. Превосходство нашего борца было бесспорным. И Леван поднялся на высшую ступень пьедестала - пятым из наших борцов вольного стиля.

Тысячи зрителей встали с мест и выслушали Гимн Советского Союза.

Газета "Советский спорт", 3 августа, 1976 года.

„საბჭოთა სპორტის ტრიუმფი“

საინტერესოა, რომ ორგზის ოლიმპიურ, მსოფლიოს ხუთგზის, ევროპისა და სსრ კავშირის მრავალგზის ჩემპიონს, 28 წლის ლევან თედიაშვილს (მწვერთნელი - სპორტის დამსახურებული ოსტატი ვახტანგ ბალავაძე) აი უკვე მეხუთე წელია არ წაუგია არც ერთი ბრძოლა.

ერთი საგულისხმო დეტალიც: მონრეალის ფინალური ასპარეზობა ლევან თედიაშვილმა მოუგო ცნობილ ამერიკელ მოჭიდავეს ბენ პეტერსონს, ხოლო წინა ოლიმპიადაზე მიუნხენში ასევე გადამწყვეტი ბრძოლა მოუგო მის უფროს ძმას - არანაკლებ სახელგანთქმულ ჯონ პიტერსონს. ამიტომ იყო, რომ მეორე დღეს მონრეალის ერთ-ერთი გაზეთი ასეთი ორიგინალური სათაურით გამოვიდა: „თედიაშვილი ართულებს პეტერსონების ოჯახის ცხოვრებას!“

გაზეთი „კომუნისტი“, 3 აგვისტო, 1976 წელი.

გაზეთი „ივრის განთიადი“, 5 აგვისტო, 1976 წელი.

“ЭТОТ ДЕНЬ ПОБЕДЫ”

Олимпийский чемпион Мюнхена локомотивец из Тбилиси Леван тедиашвили уезжая на Олимпиаду, сказал нам: “По программе

- финал у вольников как раз в канун Дня железнодорожника. Вот вам и ответ на вопрос: как думаю я выступить в Монреале? Только золотая медаль: любая другая - это не тот подарок”.

Леван знал себя, а в Монреале знали Левана. Когда он выходил на ковер, могучий свист - высший знак одобрения - был слышен на улицах Монреаля. В темпераментного грузина, блистательного борца американцы влюблены уже лет шесть. Каждый год сборная СССР по вольной борьбе совершает турне по Америке, и каждый год американцы валом идут “на Тедиашвили”.

Однажды на аэродроме, желая как-то по-особенному привествовать борца, оркестр заиграл “Лезгинку”, а двадцать “герлз” попытались изобразить грузинский танец. Леван смотрел, смотрел, а потом не выдержал, бросился в круг и, как писала местная газета: “Мы сразу вспомнили великолепных монсеевцев”.

А корреспондент Ассошиэйтед пресс уже в Монреале вспомнила балет классический. “Тедиашвили”, как солист великолепно “Большого”, кретит свои “фүэтэ” на одной ноге, носит соперника на руках, и все это с грацией Васильева. Правда, если балерину потом нежно ставят на пуанты, то соперники Левана с грохотом летят на ковер. Такие борцы встречаются так же редко, как голубые алмазы”.

Вот почему, когда на ковер вышли борцы второго среднего веса, в зале Мориса Ришара творилось что-то невообразимое. Леван Тедиашвили и олимпийский чемпион Мюнхена в этом весе американец Бенжамин Питерсон. Только что другой Питерсон - Джон стал победителем бывшей категории Левана. Джон был счастлив, счастлив еще задолго до Монреаля, узнав, что Тедиашвили потяжелел. “Мне повезло, мне очень повезло”, говорил он. “Зато мне - нет” - грустно констатировал его брат.

Да, Бенжамину не повезло. И хотя зал впервые болел против Тедиашвили, что тому - зал! Как ни уползал Питерсон за ковер, как ни сопротивлялся, но когда время схватки истекло, на табло сверкали цифры 10:5 в пользу советского богатыря. “В Грузии есть закон, древный, как наши горы: мужчиной может называться лишь тот, кто умеет держать слово. Я сказал, что свтречу праздник

железнодорожников золотой медалью, и я встретил", улыбаясь, говорил на пресс-конференции двукратный олимпийский чемпион.

Газета "Гудок", 3 августа, 1976 года.

"ПРАВОФЛАНГОВЫЕ СОВЕТСКОГО СОЮЗА"

Незадолго до отъезда олимпийцев в Монреаль мы беседовали с Леваном Тедиашвили. Помню на мой вопрос: с каким настроением он отправился в путь на XXI Олимпийские игры? Леван отвечал: "Мне снова доверена высокая честь представлять страну на Олимпийских играх. Я сделаю все, чтобы повторить успех прошлой Олимпиады и оправдать доверие Родины".

15 дней на Олимпийских аренах Моереаля шла борьба за высшие олимпийские награды. И победа пришла. 47 золотых наград завоевали советские спортсмены. И последнюю, сорок седьмую принес нашей команде грузинский богатырь локомотивец Леван Тедиашвили, призванный лучшим борцом Олимпиады.

На заключительную прессконференцию "профессор" борьбы, как окрестили в борцовских кругах Левана Тедиашвили, пришел не остывшим от схватки с американским борцом Петерсоном.

Когда Леван отвечал на вопросы журналистов, пот заливал ему лицо. Несколько минут назад 11 баллов он выиграл у Петерсона, которого истошно поддерживала американская публика, а затем, видя бесспорное превосходство советского борца, утихла.

Под звуки гимна Советского Союза поднялось алое знамя страны Советов и тысячи зрителей встали, приветствуя победу Левана Тедиашвили.

Позднее к кругу друзей, товарищей по команде Леван говорил: "Нет слов... Счастлив!" Это победа не только моя. Победа всех моих земляков из села Сагареджо. На моей родине все мужчины - борцы. Представляю, как обрадуются они и мои товарищи по "локомотиву" когда узнают, что я стал двукратным Олимпийским чемпионом".

Своим выдающимся мастерством, чувством высокой

гражданственности и ответственности Леван Тедиашвили сныкал всеобщую любовь и уважение.

И недаром Брянские физкультурники и спортсмены, учредившие приз "Лучшему олимпийцу ДСО "Локомотив", единодушно вручили его Заслуженному мастеру спорта СССР, двукратному Олимпийскому чемпиону Левану Тедиашвили.

*М. Воронов.
главный тренер ЦС ДСО "Локомотив" по вольной борьбе.
Информационные материалы центральный совет ДСО
"Локомотив" N 5, сентябрь 1976 года.*

"ГОРДОСТЬ СОВЕТСКОГО СПОРТА"

Леван Тедиашвили на ковре и вне его.

Когда Леван сходит с ковра после очередного поединка, накинув на могучую шею полотенце, идет неторопливо в раздевалку, от его загоряченного тела пышет жаром. Кажется дотронуться до него - обожжешься. И как бы тяжело ни складывался для него поединок он обязательно подыгнет товарищам: "Ну, победил, ну, обычное дело"...

Леван шел к победе сознательно трудной дорогой - это вообще в его характере.

Вот так и в жизни. Не просто общественная работа. а в оперативном комсомольском отряде. И не просто подростки, а обязательно трудные.

Левану исполнилось двенадцать лет, когда он пришел в секцию борьбы в Сагареджо. Там, в селе, где каждый мальчик борется с малых лет, он начал заниматься национальной борьбой "чидаоба", элементы которой ему так помогли, как признается зм Леван, стать борцом высокого класса. Теперь, между прочим, бятишки в одной из школ даже разыгрывают Кубок имени Тедиашвили.

Леван с детства отличался азартностью и самолюбием. В нем, мальчишке, уже тогда жило стремление быть только первым.

В 1971 году, когда он был включен впервые в состав сборной СССР. Леван сказал: "Если не стану чемпионом мира, уважать себя перестану. Не хочу подводить тренеров, которые со мной занимались в средняках ходить? Если борешься - будь первым". И через несколько месяцев выиграл в Софии золотую медаль чемпиона мира. Трудно сказать, что бы еще можно прибавить к его физическим данным: широкие плечи, сильные мышцы, гибкость, ловкость и быстрота. При весе 92 кг пробегает 100 метров за 11,4.

Каждый день Тедиашвили с 7 утра до 12 ночи расписан буквально по минутам: двухразовые тренировки, ЦК комсомола (где Леван - внештатный инструктор по работе с подростками), учеба на вечернем отделении юридического факультета Тбилисского университета.

Характер у него простой, он незлобив, бесхитростей и откровенен. Таков он и на ковре. Не в том смысле, что пренебрегает технической игрой, а в том, что борется в открытой манере, в атакующем стиле. Это ничего, мол, что противник, получит возможность для контратак, я все равно проведу больше приемов.

Типична для Тедиашвили история его поединка с прославленным дагестанским атлетом Ю. Шахмурадовым. На первенствах Союза они встречались пять раз, начиная с 1967 года. В первой схватке Леван был буквально разгромлен. Ему говорили: "Чудак, ну что ты лезешь напролом? С Шахмурадовым открывая борьба ни у кого не получится. Это его стихия".

Леван слушал, кивал головой, а в следующий раз снова шел "ва-банк". И снова дважды проигрывал, правда уже с минимальным счетом.

Он, видите ли, гордый человек и хотел победить Шахмурадова в его стиле. В 1970 году схватка между Шахмурадовым и Тедиашвили закончилась вничью, а на следующий год Леван победил своего постоянного соперника и впервые стал чемпионом страны.

На Олимпиаду в Мюнхен Левана взяли после долгих споров. Хорош он был, техничен, но некоторые тренеры сомневались, мол, рискованно борется, молод, еще хватит ли характера? И все-таки остановились на Тедиашвили.

В Мюнхене он разнес своих конкурентов в пух и прах, и Юрий Шахмурадов ныне уже старший тренер сборной СССР, заметил: "Вот атлет, который стал чемпионом на долгие годы". Именно он, Леван Тедиашвили, член общества "Локомотив" Закавказской железной дороги, завоевал в Монреале 47-ю, последнюю высшую награду советских олимпийцев. Он достойно завершил победное выступление борцов вольного стиля.

Вот, что писала олимпийская служба "Гудка" в одном из своих отчетов о Тедиашвили: "Когда он выходил на ковер, могучий свист - высший знак одобрения - был слышен на улицах Монреала".

Кавалер ордена Ленина, двукратный чемпион, пятикратный чемпион мира Леван Тедиашвили остается в спортивном строю. Ему 28 лет, и он мечтает выступить на третьей Олимпиаде в Москве.

А вот короткое интервью с Леваном.

- Кто больше всего помог Вам в жизни?

- Родители, тренеры, "дедушка" Тиканадзе. Я называю так заслуженного тренера СССР Михаила Егоровича Тиканадзе потому, что он тренировал и меня, и моего нынешнего тренера Вахтанга Михайловича Балавадзе.

- Скажите, пожалуйста, в чем секрет Ваших успехов?

- Откровенно говоря, никаких секретов у меня нет. Очень много работаю над физической подготовкой. Когда готовлюсь к соревнованиям, бегаю кроссы, занимаюсь гимнастикой, плаваю достаточно много, примерно 3-4 км в день.

А что касается технической подготовки борца, то мне здесь помогают элементы грузинской борьбы, обрабатываю их по-своему, при этом уделяю большое внимание борьбе ногей. Тот или иной прием во время поединка стараюсь проводить внезапно. Иногда противник думает, что я расслабился и можно передохнуть. Как раз в этот момент провожу прием на скорости, действую решительно, и многие борцы оказываются не готовы к моему такому решению.

- Каким Вам представляется в жизни известный спортсмен?

- Хорошим волевым человеком. Он обязан быть таким именно

потому, что популярен и всегда на виду.

- Ваши мечты?

- Выиграть Олимпиаду в Москве, стать хорошим юристом и... обыграть в теннис одного хвастливого перворазрядчика по этому виду спорта.

С. Рамишвили.

Газета "Железнодорожник Закавказья", 14 октября 1976 года.

"ТЕГЕРАНСКИЙ "ДУБЛЬ"

Когда он в четвертый раз стал чемпионом мира и шел с медалью по Минскому Дворцу спорта, как всегда улыбаясь и подмигивая друзьям, я вдруг увидел на его лице безразличие. Улыбка была, смешинка в глазах, а вот усталости не было, и радость чувствовалась какая-то нангранная.

...Поближе познакомиться с Леваном мне довелось на чемпионате мира 1973 года в Тегеране. Жили мы в одной гостинице, вместе ездили на соревнования. Турнир проходил на открытом стадионе "Фарах". Жара была испепеляющей, три ковра расстеленные прямо на футбольном поле, накалились, как сковородка. Не спасал и брезентовый тент. Разборные трибуны, приближенные к центру действий бушевали и готовы были развалиться от скандирования и песен болельщиков. Не надо говорить, что такое борьба для иранцев! Это идол. Чемпионы по борьбе в Иране - национальные герои.

Команда у нас была мощная, сплоченная. Труднее всего было не соперников одолеть и переломить настроение беснующихся тегеренцев. И наши ребята это сделали! Покорили они истинных ценителей борьбы искрометным мастерством. А Левана Тедиашвили просто на руках готовы были носить.

С Леваном никто не мог справиться. Бились об него, как о скалу. Он и был скалой, неприступной крепостью - блестящий техник, владеющий самыми эффективными приемами.

Турнир есть турнир. Отданы все силы. После невероятного

психологического напряжения - спад. Леван устал. Говорили, что очень скучает по дому, по жене Нане, по двум детишкам. Борцы вольного стиля готовились к отъезду, чтобы уступить место самбистам - они впервые в истории проводили свой чемпионат мира. И вдруг беда. В нашей команде заболел самбист второго среднего веса. И тогда Вахтанг Балавадзе сказал руководителю делегации: "Вы знаете, Леван несколько лет назад занимался самбо, был призером первенства страны среди юношей. Поставьте его в команду. Не подведет. Медаль у нас будет. Это я обещаю твердо".

И выиграл Леван золотую медаль. В течение шести дней он дважды стал чемпионом мира.

В. Голубев, мастер спорта

Газета "Железнодорожник Закавказья", 14 октября 1976 года.

„ღიღი ტედი - ბედის ნებშირი“

ამბობენ რამდენი ადამიანიცაა, იმდენი ხასიათიც არსებობსო. ეს თუ ასეა, ოლიმპიური თამაშები ამ ხასიათის გამოცდა უნდა იყოს, მკაცრი და მიუდგომელი სამსჯავრო, სადაც ყველაფერი ხელისგულივით ჩანს. მაგრამ ოლიმპიადაში, ამავე დროს, ყველა მოვლენას, რაგინდ უმნიშვნელოც უნდა იყოს, თავისი ადგილი და როლი აქვს განკუთვნილი. ეს არის მისი ლოგიკა, მისი კანონზომიერება და, თუ გნებავთ, ღირსება.

ოლიმპიადას არ უყვარს ავტორიტეტები, ესეც ერთ-ერთი მისი დამახასიათებელი ნიშან-თვისებაა. ოლიმპიადა თვითონ ქმნის ავტორიტეტებს, ოღონდ მის შემდეგ, რაც ყოველ მათგანს საკუთარ პრიზმაში გაატარებს.

საბჭოთა ნაკრებს კლასიკურ ჭიდაობაში ოლიმპიადამდე გარკვეული როლი და ადგილი ჰქონდა განკუთვნილი მოვლენათა გრძელ ჯაჭვში. ოლიმპიადამ ამ გუნდს მანამდე გაუგონარი სახელი და ავტორიტეტი შეუქმნა. ეს, რა თქმა უნდა, პირველ ყოვლისა გუნდის წევრთა ღირსებების აღიარება იყო. მაგრამ „კლასიკოსთა“ ბრწყინვალე მაგალითი მძიმე მემკვიდრეობად

მიიღეს.

თავისუფალი სტილით მოჭიდავეებს დიდი თავსატეხი გაუჩნდა. „კლასიკოსთა“ შედეგს ისინი, რა თქმა უნდა, ვერ გადააჭარბებენ - ეს გამორიცხვული იყო. ესე იგი, შთაბეჭდილებასაც ვერ დატოვებდნენ. დარჩა ერთადერთი გამოსავალი - საბჭოთა სპორტსმენების საერთო წარმატებებში თავიანთი წვლილიც შეეტანაც და ყოველი შემთხვევისათვის მიუნჰენის ოლიმპიადის შედეგი მაინც გაემეორებინათ.

სათქმელად ესეც ადვილია მიუნჰენის ოლიმპიადის შედეგების გამოვლენა, მაგრამ თავისუფალ ჭიდაობაში, ისე როგორც არსად, იგრძნობა კონკურენცია. გუშინდელი ახალბედა დღეს დასრულებული ოსტატია, რომელიც ხალისით ებმებოდა ბრძოლაში და ხშირად გამარჯვებულიც გამოდის. ტალანტებს სითამამე უყვართ ეს მათი თვისებაა. ამიტომაცაა, რომ ნამდვილი ტალანტი (და არა სპორტის რანტიე) არასდროს არ ცხოვრობს ყოფილი დიდების ტირაჟირებული პროცენტებით. იგი სრულყოფის მომხრეა და შეძლებისდაგვარად იცავს ამ პრინციპს.

აი, ერთი მაგალითი ამერიკელი მოჭიდავეების ცხოვრებიდან: მსოფლიო ჩემპიონატებში, ისინი, როგორც წესი, სუსტად გამოდიან, ოლიმპიადებში კი, პირიქით მუდამ რაღაც ახალს ამბობენ. სიურპრიზები მათი ტრადიციული ტაქტიკაა ოლიმპიადებში. ამერიკული საშიშროება მონრეალში ერთი ორად გაიზარდა მას შემდეგ, რაც ნაკრების უფროსი მწვრთნელის პოსტი მიუნჰენის ოლიმპიადის ჩემპიონობიდან გეიბლმა ჩაიბარა.

გეიბლი - სპორტსმენიკოლორიტული ფიგურა იყო მსოფლიოს ჭიდაობის ისტორიაში. გეიბლი - მწვრთნელი შეუძლებელია ეს შერწყმაც საინტერესო არ ყოფილიყო. და მართლაც ახალმა მწვრთნელმა თავისი საქმიანობა დაიწყო იმით, რომ ერთმანეთს შეუთავსა ჭიდაობის ორი კლასიკური საწყისი - ძალა და ტექნიკა.

მასალა კარგი ჰქონდა, გამოცდილებაც დიდი და ექსპერიმენტებმაც მაშინვე გამოიღო ნაყოფი. ამერიკელი მოჭიდავის ტიპისათვის დამახასიათებელი თვისებები გახდა ფიზიკური ძალა, ტექნიკა და აქტიურობა. ამერიკელი მოჭიდავე არ მისტირის დაკარგულ ქულას, ისე როგორც ვთქვით ირანელი. მეტსაც

გეტყვი, იგი თითქოს ხალისათაც თმობს მას იმ ანგარიშით, რომ შემდეგ ერთიორად აინაზღაუროს დანაკლისი. ბრძოლის ასეთი მანერა საოცრად ეფექტურია სანახაობრივი თვალსაზრისით. მაგრამ ცხრა წუთს მოზიდული შვილდღივით ყოფნას დიდი ძალა და ენერჯია სჭირდება. ეს ამერიკელთა მთავარი კოზირია.

მეორე უპირატესობას - ტექნიკას ისინი ასეთივე უპირატესობითაც იყენებენ. შეუძლებელია, რომ ცხრა წუთის განმავლობაში მეტოქემ არ დაუშვას თუნდაც ერთი შეცდომა. და თუ ეს მოხდა, უკვე ტექნიკა ამბობს თავის სიტყვას.

ამ აზრის საილუსტრაციოდ ერთ ასეთ დეტალს მოვიყვან: ათმა ამერიკელმა მოჭიდავემ ოლიმპიადის დღეებში მეტოქეს 277 ქულა აართვა (აქ მხედველობაში არ ვიღებ წმინდად მოგებულ შედეგებს), ხოლო ჩააბარა არც მეტი, არც ნაკლები - 200.

ოლიმპიური ტურნირის დამთავრების შემდეგ დან გეიბლი პრესკომფერენციაზე იტყვის:

- პირადად მე ბიჭების შედეგით კმაყოფილი ვარ. სხვა მიზანს მე, როგორც მწვრთნელი, არც ვისახავდი. საბჭოთა ნაკრებთან თანაბრად ბრძოლის საშუალება ჩვენ ჯერ კიდევ არა გვაქვს. ასე რომ, მეორე გუნდური ადგილი, რომელიც ამერიკის ნაკრებს ხვდა, ზუსტად ასახავს ძალათა შეფარდებას ამ ოლიმპიადაში.

გეიბლს ჰკითხეს ვისი გამოყოფა შეიძლება თქვენი მოჭიდავეებიდანო.

იგი არც დაფიქსირებულა, ისე დაასახელა ძმები პიტერსონები, მაგრამ ისიც დასძინა, რომ აგერ უკვე ორი ოლიმპიადაა, ამ წყვილს ბედი არ სწყყალობსო.

რატომ არ სწყყალობს ბედი პეტერსონებს? საქმეში ჩაუხედავი კაცი ვერც კი მიხვდება მწვრთნელის სიტყვას. ვერ მიხვდება იმიტომ რომ ჯონ პიტერსონი მეორე პრიზიორი იყო, ბენიამი კი ჩემპიონი, მონრეალში ძმებმა ადგილები გასცვალეს. ჯონმა ოქროს მედალი მიიღო, ბენიამინმა - ვერცხლისა. განა ეს უიღბლობაა? ორ ოლიმპიადაში ორი ოქროს მედალი - რატომ უნდა ემდუროდეს ბედს გეიბლი?

იქნებ იმიტომ, რომ მწვრთნელის ღრმა რწმენით, პეტერსონები მეტის ღირსნი არიან, მაგრამ აგერ უკვე ოთხ წელზე მეტია ძმებს შორის ჩამდგარია ლევან თედიაშვილი. მიუნჰენში თედიაშვილმა ოქროს მედალი ჯონს წაართვა, მონრეალში - ბენიამინს. არადა როგორ უნდა აუქციო გვერდი თედიაშვილს? „ეს არის ფენომენი, რომელიც მანამ იბატონებს სარბიელზე, სანამ სული უდგას. ჯონი და ბენიამი უფრო ბედნიერ ვარსკვლავზე, რომ იყვნენ დაბადებულნი, წონა ნაკლები ექნებოდათ“ - ასე ფიქრობს გეიბლი. წლეულს ჯონი თავის ძმაზე ბედნიერი აღმოჩნდა, ვინაიდან თედიაშვილი გზიდან ჩამოცილდა (ლევანი მიუნჰენის შემდეგ ზედა წონაში გამოდის), დანარჩენ მეტოქეებს კი ადვილად გაუსწორდა და ბოლოს და ბოლოს მიიღო ის, რისკენაც ასე გულმოდგინედ ილტვოდა წლების მანძილზე.

ბენიამინ პეტერსონს ოლიმპიადაში ბედმა უფრო მძიმე ხედრი არგუნა, მაგრამ როცა გასული ბრძოლის დეტალებს ვიხსენებთ, მხედველობიდან არ უნდა გამოგვრჩეს კიდევ ერთი გეარი - პორსტ შტოტმაისტერი. იგიც, პეტერსონებისა არ იყოს, დიდი ხანია ჯიუტად მიიწევს მიზნისაკენ, რომელსაც თედიაშვილი არავის უთმობს. მონრეალში ოლიმპიური ტურნირის მთავარი სიუჟეტური ხაზი სწორედ ამ სამი მოჭიდავის მძაფრი კონკურენციის გზით წარიმართა.

პირველი წრე. თედიაშვილმა წუთ-ნახევარში მოაგვარა საქმეები ვ. თომასთან (ვირჯინიის კუნძულები). წმინდად მოიგო პირველი ბრძოლა შტოტმაისტერმაც. პეტერსონს უფრო „ძნელი“ მეტოქე ჰყავდა - რუმინელი ს. მორკოვი. ფიზიკურად ძლიერ და შეუპოვარ რუმინელს პეტერსონმა შვიდი ქულა აართვა, მაგრამ ოთხის დათმობა მაინც მოუხდა.

სტარტზე საგანგებო არაფერი მომხდარა. ყველა საბჭოთა ათლეტმა მეტნაკლებად დაძლია სადებიუტო სირთულეები. მორე წრე კი სკანდალური ისტორიით დაიწყო. მსაჯთა კოლეგიამ განიხილა ირანელთა 12 საათის წინანდელი პროტესტი და აშურალიევს დამარცხება ჩაუთვალა. ამ უპრეცედენტო გადაწყვეტილებამ კანადის პრესის სამართლიანი გულისწყრომა გამოიწვია, მით უმეტეს რომ რეალური საბაბი პირველი

შედეგების გასაუქმებლად არ ჩანდა სამწუხაროდ, ორი პროტესტის შეტანა ერთსა და იმავე ბრძოლაზე არ შეიძლება და ჩვენი მწვრთნელებიც იძულებულნი იყვნენ ბედს შერიგებოდნენ, მაგრამ აშურალიევის მდგომარეობა კარგი გაკვეთილი გამოდგა სხვებისათვის.

მეორე წრე. მდგომარეობა კიდევ უფრო დაიძაბა. ასეა მუდამ ჭიდაობაში. ყოველ ახალ წრეს ყოველი ახალი გაუთვალისწინებელი კორექტივები შეაქვს. აშურალიევმა ნაწილობრივ გამოასწორა მდგომარეობა - მე-5 წუთზე ბეჭებით გააკრა ხალიჩას იტალიელი ჯ. სპანიოლი. სამაგიეროდ, დამარცხდა გამარჯვების ერთ-ერთი უბადლო კანდიდატი ქვემსუბუქ წონაში ელადიმერ იუმენი, აი, ეს მართლაც სენსაციია, თუმცა არც იუმენის მძლეველი მ. პოლოგდორჟია (მონგოლეთი) ახალბედა ჭიდაობაში. მეორედ დამარცხდა და ტურნირს გამოეთიშა ევროპის ჩემპიონი გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკიდან ჰ. ბიუტნერი (ქვემძიმე წონა). აი, რას ნიშნავს ოლიმპიური ტურნირის ფათერაკები. არადა ვინ იცის რა იმედით მიდიოდა იგი მონრეალში...

ლევან თედიაშვილმა მეორე ბრძოლაც წმინდად მოიგო, თუმცა მეტოქე ბეჭებზე არ დაუცია, შვედი ფ. ანდერსენი გაკვირვებული იყო: რამდენი წელია ვჭიდაობ და 14 ქულით არც ერთი ბრძოლა არ წამიგიაო. მაგრამ ჩემპიონობამდე ჯერ კიდევ შორს იყო. წმინდად მოიგო შეხვედრა შტოტმეისტერმა, ამჯერად უნგრელ გ. მოლნართან.

მძაფრი გამოდგა პეტერსონისა და ბულგარელი შ. ლუთვიევის შეხვედრა. ბედმა რამდენიმეჯერ შეაქცია ზურგი ამერიკელს ამ ორთაბრძოლაში, მაგრამ პეტერსონი ჯიუტი და გაუტეხელი კაცია. მან მაინც გამოასწორა მდგომარეობა და გაიმარჯვა საკმაოდ უცნაური შედეგით - 14:13. სამართლიანობა მოითხოვს ავლნიშნოთ, რომ ამერიკელს კენჭისყრისას სხვებზე მეტად უმტყუნა ბედმა, მაგრამ ერთხელ მან სწორად შენიშნა: „რ მნიშვნელობა აქვს ადრე შევხვდები ძირითად კონკურენტებს თუ გვიან? მთავარია ისინი სათითაოდ დაამარცხო. სხვაგვარად ჩემპიონის მედალს ვერ ეღირსები“. აი, ასეთია პეტერსონის როგორც მებრძოლის კრედო.

მესამე წრე. საბჭოთა მწვრთნელების მთელი ყურადღება აშურალიევისა და იუმინისკენაა მიპყრობილი, ვინაიდან ყოველი არასწორი ნაბიჯი, ყოველი უზუსტობა საბედისწერო შეიძლება აცმორნდეს. მაგრამ ხიფათი სხვა მხრიდან მოვიდა. სერგეი ტიმოფეევმა (მსუბუქი წონა), ისე, რომ არავინ მოელოდა, 17 ქულა მისცა პ. შტრუმფს (გდრ), თვითონ კი მხოლოდ 13 აიღო. სამი წრის შემდეგ მესამედ დამარცხდა. მწვრთნელები სერიოზულად არიან შეშფოთებული. ნუთუ მიუნჰენის შედეგიც ხელიდან გვეცლება?

თედიაშვილი მონრეალში აშკარად არ სწყალობდა ფოტერეპორტიორებს. ვერ იქნა და ვერ „დაიჯირეს“ ილეთზე, გამოვიდა სარბიელზე, ერთი ორ წუთს მოსინჯავს მეტოქეს და მერე, თვალს რომ ვერ შეაველებს, ისე სწრაფად ამთავრებს ბრძოლას. ამჯერადაც ასე მოხდა. ის იყო რეპორტიორებმა მოიმარჯვეს ობიექტივი, რომ ინგლისელი მ. ალანი ხალიჩაზე თევზივით აფართხალდა.

როგორც იქნა, პირველი წმინდა გამარჯვება იზვიმა პეტერსონმაც. იგი ყველაფერს ფუნდამეტურად და ლამაზად აკეთებს. ეს გამარჯვებაც იაპონელ ი. იაცუსთან ჭეშმარიტად ქრესტომატული იყო. შტოტმაისტერი ოთხ წუთში გაუსწორდა პოლონელ პ. კურჩევსკის.

მეოთხე წრე.

თედიაშვილი - შტოტმაისტერი, მეოთხე წრისა და ალბათ მთელი ოლიმპირუ ტურნირის ერთ-ერთი ცენტრალური შეხვედრა. ამ ბრძოლას კარგა ხანია ველით. მაგრამ რა ხდება? ან შტოტმაისტერი ის არ არის ვინც გვგონია, ან ლევანმა მისი გვარის ამოშლა განიზრახა მოჭიდავეთა სიიდან. დიდხანს ნანატრი ბრძოლა და ასეთი უთანაბრო ძალები! გამბედაობა შტოტმაისტერს არ აკლია, არც ჟინი და აზარტი. არადა თბიქოს ვარჯიშობსო, დაავლებს ხელს ლევანი მეტოქეს და ხელზე გადაჰყავს, ან ჩოქმბჯენში. ასე ხუმრობა-ხუმრობაში დააგროვა 17 ქულა და შეხვედრაც დამთავრდა. თვალებს არ ვუჯერებთ. ნუთუ გერმანელმა 3 ქულაზე მეტი ვერ წაართვა მეტოქეს?

შტოტმაისტერის მარცხმა ენერგია შემატა პეტერსონს. კუბელ ბ. მორგანს მან ერთ წუთში მოუღო ბოლო. მეოთხე წრით

დამთავრდა მოჭიდავეთა ოლიმპირუი ტურნირის პირველი ნახევარი. საბჭოთა ნაკრების მწვრთნელებს ი. შახმურადოვსა და ა. დიაკინს შეშფოთების საფუძველი თითქოს არ უნდა ჰქონდეთ. ათი მოჭიდავიდან 9 განაგრძობს ბრძოლას და ფინალში გასვლის რეალურ შანს ინარჩუნებს. ტურნირს გამოუთიშა მხოლოდ ს.ტიმოფეევი, მაგრამ მწვრთნელთა აზრით, VI ადგილი ურიგი შედეგი არ არის ახალგაზრდა მოჭიდავისათვის.

მომავალზე ლაპარაკი მუდამ შეიძლება ოპტიმისტურად - ეს მისი თვისებაა, მაგრამ ამ შემთხვევაში პროგნოზებისაგან თავს იკავებს ყველა - სპორტსმენებიცა და სპეციალისტებიც. ცხრა მოჭიდავე იბრძვის ფინალში გასასვლელად - ეს კარგია, მაგრამ მათ შორის მხოლოდ რამდენიმეს აქვს მყვრი პოზიცია. ლევან თედიაშვილს საჯარიმო ქულა ჯერ არ მიუღია. ესე იგი ახლოსაა გამარჯვებასთან. არც ი. იარგინისა და ს. ანდიევს უნდა ჰქონდეთ ურიგოდ საქმე. იარგინი ამერიკელ ს. ჰელიკსონს ნახევარი ქულით ჩამორჩება. ლიდერთა შორის მეორეა ანდიევიც. რუმინელი დ. შიმონი მას ერთი ქულით უსწრებს.

დილით უფრო უსიამოვნო ამბავი გავიგეთ: ნოვოჟილოვს მეხუთე წუთზე წმინდად წაუგია ჯ. პიტერსონთან. ახლა უკვე აშკარაა, რომ ამ წონაშიც უნდა გამოვეთხოვოთ უმაღლეს ჯილდოს. ლევან თედიაშვილი 4 წუთში გაუსწორდა კანადელ ტ. პეისს (ამ უკანასკნელს მანამდე საჯარიმო ქულა არ ჰქონდა). შეხვედრის შემდეგ ლევანს წარმატება მივეულოცე და ისე, სხვათა შორის გამოეთქვი აზრი, რომ ოლიმპიური ოქროს მედალი მას უკვე ჯიბეში აქვს. მუდამ მხიარული თედიაშვილი რაღაც საგანგებოდ სერიოზული მეჩვენა:

- კეთილი სურვილებისათვის დიდი მადლობა, მაგრამ მოლოცვა ნაადრევია. ხომ ნახეთ რა მოუვიდა ფაინა მელნიკს? იფიქრებდით ვინმე რომ მელნიკი ოლიმპიური მედლის გარეშე დარჩებოდა?

ეს მართლაც გულდასაწყვეტი გაუგებრობა იყო. როგორ უნდა მოსვლოდა გამოცდილ სპორტსმენს ასეთი უბრალო შეცდომა? აი, რას ნიშნავს რომ ჩვენი სპორტსმენები „შინაურ“ შეჯიბრებებში ზოგჯერ არ იცავენ ხოლმე საერთაშორისო წესებს. მელნიკმა მეხუთე ცდაზე მოთელვისათვის განკუთვნილ

დროს გადააცილა და სამდივნომ ბრწყინვალე შედეგი გაუუქმა.

ლევანი მართალია. ნაადრევი პროგნოზი დანაშაულია ასეთ გადამწყვეტ მომენტში, მაგრამ სურვილის გამოთქმის უფლებას ვერავინ წამართმევს. მეც მხოლოდ სურვილი გამოვთქვი, თუმცა მის რეალურობაში ღრმად ვიყავი დარწმუნებული. პეტერსონმა 5 ქულის სხვაობით დაამარცხა შტოტმაისტერი (13:18).

პირველი დიდი სიხარული მე-5 წრეში იარგიინმა მოგვიტანა. მან მძიმე ბრძოლა მოუგო ამერიკელ ჰელიქსონს. (19:13) და ჩემპიონი გახდა. იარგინმა გახსნა ოქროს მედლების სათვალავი.

ფინალური შეხვედრები ფრაგმენტების სახით არის აღბეჭდილი ჩემს მეხსიერებაში - ვინაიდან 31 ივლისს ღამით თავში ერთი აზრი მიტრიალებდა მხოლოდ: რატომ იყო ასე სერიოზული ლევან თედიაშვილი?

82 კგ. ვიქტორ ნოვოვილოვმა ქულებით დაამარცხა ა. ზეგერი (გფრ), მაგრამ მხოლოდ ვერცხლის ჯილდო მიიღო. ოქრო დარჩა ჯ. პიტერსონს, უდავოდ საკეთესო მიჭიდავეს ამ წონაში.

XXI ოლიმპიადა ფაქტიურად დამთავრდა. ხვალ დილით ცხენოსანთა შეჯიბრებაა მხოლოდ და თამაშების საზეიმო დახურვა. ჩვენმა სპორტულმა დელეგაციამ პირველი გუნდური ადგილი ოლიმპიადის არაოფიციალურ ჩათვლაში უკვე მოიპოვა. მთავარი მეტოქეები - გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკისა და შეერთებული წტატების დელეგაციები საგრძნობლად ჩამოგვრჩებიან არა მარტო ქულებით, არამედ მედლების რაოდენობითაც.

ოლიმპიურ სტადიონზე ფეხბურთელთა ფინალური მატჩი დაიწყო. ჩვენ, ჭიდაობის ყველაზე ერთგულმა გულშემატკივრებმა დროებით პრეს ცენტრში გადავინაცვლეთ. ტელევიზორით მაინც ვნახავთ შეხვედრის პირველ წუთებს მორის რიშარის არენის სარბიელზე. სულ ცოტა ხანში თედიაშვილ პიტერსონის ფინალური ბრძოლა დაიწყება. მერე კი, თუ ხასიათზე ვიქნებით, მატჩის მეორე ნახევარს მაინც მივუსწრებთ.

გერმანელმა აქტიურად დაიწყეს შეხვედრა და უკვე მე-7 წუთზე შადემ გახსნა ანგარიში. სტადიონის ტრიბუნებზე ენით აუწერელი ხმაურია. გავიდა კიდევ 7 წუთი და ჰოფმანმა ანგარიში ორამდე გაზარდა. რა ცუდად დაემთხვა ეს ორი

ფინალი ერთმანეთს. სადაცაა მოჭიდავეებსაც გამოიძახებენ და იძულებული გავხდებით დარბაზში შევიდეთ.

აქაც უამრავი ხალხია უკვე დააჯილდოვეს გამარჯვებული. ცენტრალური სარბიელი განთავისუფლდა და დიქტორმაც მოიხმო ბოლო წყვილი: ლევან თედიაშვილი და ბენიამინ პიტერსონი. დარბაზში შემოდის საერთაშორისო ოლიმპიური კომიტეტის პრეზიდენტი ლორდი კილანინი თავისი ამალით. ჩანს, პრეზიდენტმაც ფეხბურთელთა ფინალურ მატჩს ეს ორთაბძოლა ამჯობინა. თუმცა მას შეუძლია ამ შეხვედრის შემდეგ მეორე ტაიმს მიუსწროს. მისთვის ხომ ბოლოს და ბოლოს სულ ერთია ვინ მოიგებს? ჩვენ კი გადაწყვეტილი გვაქს ფეხბურთზე წავიდეთ იმ შემთხვევაში, თუ ხასიათზე ვიქნებით.

... პირველი ქულა ლევანმა აიღო, მაგრამ პიტერსონმა უმაღლაათანაბრა ანგარიში, ისევ ლევანია წინ და ისევ პეტერსონი იბრუნებს ქულას. პირველი პერიოდი ფრედ დამთავრდა - 2:2. მეორე პერიოდში თედიაშვილის უპირატესობა გამოიკვეთა - ბრძოლის რიტმსაც სწორედ ის წარმართავს, პეტერსონს კონტრშეტევების იმედი აქვს და მოთმინებით ელოდება ხელსაყრელ მომენტს.

მესამე პერიოდში უკვე საბოლოოდ ჩამოყალიბდა მოჭიდავეთა ტაქტიკა, თედიაშვილი არ ართულებს ბრძოლას. ასე სჯობია, მით უმეტეს, რომ ამერიკელი ადვილად გადაჰყავს ჩოქმჯენში და ქულას ქულაზე აგროვებს. თუ ასე გაგრძელდა, პეტერსონს ალბათ არც მიეცემა კონტრშეტევის საშუალება. დროა ტაქტიკა შეცვალოს, მაგრამ როგორ? მსოფლიო ჩემპიონი რომ არ იძლევა ამის საშუალებას?

გულშემატკივართა აბსოლუტური უმრავლესობა პეტერსონის მხარესაა. ასეც ვიცოდით. მაგრამ ბრძოლის მსვლელობაში ნელ-ნელა ჩაქრა მაყურებლების ენთუზიაზმი. ახლა თედიაშვილსაც ხალისით უკრავენ ტაშს. ყველა ამჩნევს, რომ საბჭოთა მოჭიდავეს ლოგიკურად მიჰყავს ბრძოლა სასურველ შედეგამდე. ბევრჯერ მინახავს ოლიმპიური ჩემპიონი სარბიელზე, მაგრამ ვერაფრით ვერ ვიგონებ, ოდესმე თუ იყო ასე მშვიდი და მიზანსწრაფული. დღეს იგი სრულყოფილი მისხალ-მისხალ აღრმავებს თავის უპირატესობას.

მესამე პერიოდში ლევანის პოზიცია საბოლოოდ გამოიკვეთა 7:4, 8:4, 9:4. ალბათ პეტერსონიც დარწმუნდა, რომ საქმეს აღარაფერი ეშველება. კილანინმა უკვე დატოვა სარბიელი. ფინალურ მატჩში გამარჯვებულებს ოქროს მედლები უნდა გადასცეს.

წუთზე ნაკლები დარჩა ბრძოლის დამთავრებამდე. მეტოქეები მძიმედ სუნთქავენ, ზოგჯერ ერთმანეთს ეკიდებიან. ახლა რისკი უაზრობაა. ამიტომაც თედიაშვილი მშვიდად უბრუნებს ერთ ქულას ამერიკელს და მაშინვე სანაცვლოს იღებს.

გონგის ხმა თითქმის არც მესმის. გამარჯვება, ყვირის ვიღაც შორიდან, გამარჯვება და მერე როგორი! ლევან თედიაშვილი ამიერიდან ოლიმპიადების ორგზის ჩემპიონია. იგი ხელში აყვანილი გაჰყავთ სარბიელიდან. ტრიბუნები ტაშით აცილებენ 47-ე ოლიმპიურ ჩემპიონს...

დღეს, როცა ოლიმპიური თამაშების დამთავრებიდან თვე-ნახევარი გავიდა, მშვიდად ვიგონებ ამ ორთაბრძოლის დეტალებს. იმ ღამეს კი ნერვული სისტემა ისე გვქონდა მოშლილი ყველას, რომ ფეხბურთზეც ვერ წავედით. უსიტყვოდ ჩავსხედით ავტობუსში და შინისკენ გავემგზავრეთ.

მაგრამ ამ თემაზე საუბრის შინაგანი მოთხოვნილება მუდამ მაქვს, როცა კი სიტყვა ჭიდაობაზე ჩამოვარდება. დღეს შეძლებისდაგვარად აღწერე მოჭიდავეთა ტურნირის მსვლელობა მხოლოდ, ოლიმპიური ჩემპიონის პიროვნების შეფასებას კი თამამად ვანდობ მის კოლეგას, შესანიშნავ მოჭიდავეს ივან იაგორინს. იგი ამ შემთხვევაში ჩემზე კომპეტენტურია.

...მხოლოდ ერთ მოჭიდავეში არასდროს შემპარვია ეჭვი. ჯერ კიდევ ტურნირის დაწყებამდე შეიძლებოდა მიგვეცა მისთვის ოქროს მედალი, სწორედ მან, ლევან თედიაშვილმა, მიიღო მონრეალში საბჭოთა ოლიმპიელების ბოლო, 47-ე ემაღლესი ჯილდო. სხვაგვარ შედეგს არც ველოდით. ლევანმა წარმატებით დაავიჯირგვინა საძჭოთა მოჭიდავეების გამარჯვებათა სერია.

...სხვა უფრო ვირტუოზულ მოჭიდავეს არც ვიცნობ. მას განსაკუთრებული კუნთური მგრძნობელობა აქვს, გასაოცარი რეაქცია. არ დაიჯერებთ, მაგრამ ლევანი ყოველ ვარჯიშზე იგონებს რაღაც ახალს, ან გონებახვილურ ილეთს, ან

კომბინაციას. მას უყვარს ახლის ძიება , დაამთავრა ფიზკულტურის ინსტიტუტი, ახლა უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტზე სწავლობს. თედიაშვილი სრულყოფილი სპორტსმენია. მისი ბადალი მსოფლიოში არ არის...„

კიდევ ერთი აზრი ლევან თედიაშვილზე. ამჯერად უფრო ნეიტრალური. იგი გამოთქვა „მონრეალ სტარის,, კორესპონდენტმა ფინალის შემდეგ:

„... ტედი თანამედროვე სპორტსმენის ნამდვილი ეტალონია. იგი ყველაზე დიდია მსოფლიოში, ყველაზე ძლიერი და სრულყოფილი. ამიტომ აღიარეს მონრეალის ოლიმპიური ტურნირის საუკეთესო მოჭიდავედ. ტედის ვარსკვლავი ნათლად კაშკაშებს და ზღაპრული სიმაღლიდან დაჰყურებს სარბიელს. იგი ალბათ კიდევ დიდხანს იკაშკაშებს, ვინაიდან ყველაფერთან ერთად ტედი ბედის ნედიერაცაა“.

გაზეთი „ლელო“, 19 სექტემბერი, 1976 წელი.

„ფალავანთა ფალავანი“

ორმა ოლიმპიადამ გადაიქუხა ლევან თედიაშვილის სპორტულ ბიოგრაფიაში: პირველმა იგი საბოლოოდ გააცნო საჭიდაო სამყაროს და უპირველეს ფალავანთა შორის მიუჩინა ღირსეული ადგილი, მეორემ მას ფალავანთა ფალავანის სახელი მოუტანა. ოლიმპიადებს შორის ლევანი ყოველ წელს ამტკიცებდა, რომ ჭიდაობისთვის და გამარჯვებისთვის არის დაბადებული, რომ ამ რაინდულ სახეობას ჯერ კიდევ არ ამოუწურავს საიდუმლოებებით აღსავსე არსენალი, რომ ჭიდაობის პოპულარობა პირდაპირ პროპორციულია ათლეტის უმაღლესი კლასისა, გამომგონებლობისა, გულადობისა და კეთილშობილებისა. ის ღიმილიანი მოჭიდავეა, ჭიდაობის თვით ყველაზე მძაფრ და დრამატულ წუთებშიც ღიმილი არ შორდება...

მასზე არ გავრცელებულა ჭიდაობის საერთაშორისო ფედერაციის ახალი წესები, რომლებიც პასიურ მოჭიდავეებს აიძულებს აქტიურნი იყვნენ, მთელი ცხრა წუთის განმავლობაში ხალიჩის კიდეს კი არ ეტებდნენ, არამედ ვაჟკაცურად ხვდებოდნენ

მეტოქეს. მასზე არ გავრცელებულიო, იმიტომ ვამბობ, რომ ლევან თედიაშვილს არასოდეს უჩვენებია ზურგი მოწინააღმდეგისათვის, არასოდეს დამფრთხალა და ძიძგილაობა არ დაუწყია.

იგი მარტო რესპუბლიკისა და საკუთარ სპორტულ პრესტიჟს არ იცავს. იგი ნამდვილ ჭიდაობას იცავს - რაინდულს, კეთილშობილურს, მრავალსაუკუნოვანს. იგი მას მხდალებისაგან, მერკანტელისტებისაგან იცავს, რომლებიც მარტოდენ ქულებზე ფიქრობენ და არაფრად დაგიდევენ ვაჟკაცური სახეობის ესთეტიკას. ის მე ზღაპრულ გოლიათს მაგონებს, რომელიც ლამობს მთის მწვერვალიდან დაგორებული ვეება ლოდი შეაჩეროს... შესაძლოა, ეს ასოციაცია არ იყოს მთლად ზუსტი; მაგრამ ღღევანდელ ჩვენს თავისუფალ ჭიდაობას, ვაგლახ, ეს ერთიდა შემორჩა მსოფლიოს სარბიელზე თავმოსაწონებლად და გამოსაჩენად.

დამერწმუნეთ, საქმე მარტო ის არ არის, რომ ლევან თედიაშვილს ბუნებამ იშვიათი ნიჭი დაამადლა.

იქნება ეს ეპიზოდი სალაპარაკოდაც არ ღირდეს, მაგრამ არ შემძლია ორიოდ სიტყვით არ გიამბოთ.

საგარეჯოში ვიყავით, სადაც სახელდახელოდ მოაწყვეს ფალავანთა შეჯიბრება, მერე ნაცნობმეგობრებმა პატარა სუფრასთან მოვიყარეთ თავი და, როგორც იტყვიან, პური გავტეხეთ. ყურადღების ცენტრში. რა თქმა უნდა, ლევან თედიაშვილი იყო. მასპინძლებმა ქვა ააგდეს და თავი შეუშვირეს, ეს სუფრა, სუფრა არ იქნება, თუ ერთი ჭიქა ღვინო მაინც არ დაგვილიეო. სიამოვნებითო, უთხრა ლევანმა, ჩემი თავი თქვენ გენაცვალოთ, ერთსაც დაველეე და ორსაც. მაგრამ შტოტმაისტერებსა და პიტერსონებს მერე ვინ მოუაროსო. ისეთ საქმეს ნუ მაქნევინებთ, არც თქვენ გესიამოვნოთ და არც მეო. იჯდა სუფრასთან ეს ყველაზე ძლიერი კაცი და ლიმონათით იქცევდა თავს. მერე ლევანის ხათრით აღარც სხვები მისძალებიან ღვინის და იმ სუფრამ ძმობა-სიამტკბილობაში ჩაიარა.

საგარეჯოს სუფრა ისე ვახსენე, სიტყვაზე, მაგრამ, ვფიქრობ, ეს დეტალი ერთობ საგულისხმოა. სმა რა სათქმელია, ლევანმა ნებაყოფილობით უარყო ბევრი ეგრეთ წოდებული ამ ქვეყნიური სიამოვნება. უმკაცრესმა რეჟიმმა იგი მარტო ჩინებულ მოჭიდავედ

როდი აქცია, საუცხოო მოქალაქედაც ჩამოაყალიბა.

რა არის მისთვის უმთავრესი? ოჯახი, რომელსაც რამდენიმე წლის წინათ მოეკიდა და ახლა ორი ბიჭის მამაა? ჭიდაობა, რომელმაც იგი მსოფლიოს საუკეთესო ფალანგად აქცია? მომეტებული მეგობრობის გრძნობა, რომლითაც იგი დაკავშირებულია ბევრ ადამიანთან? სწავლა და წიგნები, ურომლისოდაც თედიაშვილი ის თედიაშვილი არ იქნებოდა, რომელსაც ჩვენ ვიცნობთ და ვაფასებთ? ყველაფერი ერთად, მთლიანობაში.

ამ სიტყვას განსაკუთრებით უნდა გაეუსვა ხაზი. დიახ, ლევან თედიაშვილი იმ ადამიანად წარმომიდგება, რომელმაც ცხოვრება მთელი თავისი სირთულით, მრავალწახნაგოვნებით ერთ მთლიანობად აქცია.

ხშირად ვამბობთ, უფრო ხშირად ვწერთ: აი ეს სპორტსმენი ინტელექტური ათლეტიკოსი. ძალიან ხომ არ ვახურდავებთ ამ ეპითეტს? მარტო მოქნილი ფანდი და ლამაზად შეგდებული ბურთი სპორტსმენს ინტელექტის მქონედ ვერ გახდის. ინტელექტური სპორტსმენი მუდამ როდი იმარჯუებს, მოგება-წაგების კანონზომიერება, თუ ყოველთვის არა, ზოგჯერ უთუოდ იტყვის თავის სიტყვას. მაგრამ ინტელექტურს იმ სპორტსმენს უნდა ვუწოდებდეთ, ვინც ხალიჩის მიღმაც საღად აზროვნებს. ვისაც კარგისა და ცუდის ყადრი გაეგება, ვინც ლამის მწვრთნელივით აფასებს თავის ყოველ ნაბიჯს.

მაგონდება თედიაშვილის ერთი ჭიდაობა. იგი გაზეთის ბევრ მკითხველსაც კარგად ეხსომება. ეს იყო ამ რამდენიმე წლის წინათ. თბილისის საერთაშორისო ტურნირში ლევანს ამერიკელი ჯონ პიტერსონი შეხვდა. არ აგერიოთ ჯონი ბენში, ღვიძლ ძმაში, მათზე კიდევ გვექნება საუბარი. ჰოდა, ლევანი უმცროს ძმას ხვდება. ბევრი რომ აღარ გავაგრძელოთ, ერთი სერი იყო: პიტერსონს, მგონი იმ შეხვედრაში ხალიჩებისათვის ფეხი არ დაუკარებია, სულ ჰაერში ტრიალებდა. და როცა ბოლოს ხალიჩას ბეჭებით გაეკრა, ნაწყენი კი არა, გაოგნებული წამოდგა.

ეს პიტერსონი ხელწამოსაკრავი მოჭიდავე არ გეგონოთ. იმ წელს მიუნჰენის ოლიმპიადაზე ლევანის შემდეგ მეორე ადგილი დაიკავა. თავი დავანებოთ ჯონ პიტერსონს. ლევანს ასეთი ფალანგები წაუქცევია?

საინტერესო იყო, როგორ კომენტარს უკეთებდა სახელდახელოდ ამ ჭიდილს იური შეხმურადლოვი. მარტო მის ბოლო ფრაზებს მოგახსენებთ: მეო, ამბობდა შეხმურადლოვი, ხალიჩაზე რომ ვყოფილიყავი, ზუსტად ისე ვიჭიდავებდი, როგორც თედი-აშვილიო.

სახეზე რომ გაკვირვება შემატყვო, უმაღლ დაუმატა: არა, თედიაშვილივით როგორ შევძლებდი ჭიდაობას, იმის თქმა მინდა, გარედან მაყურებლის თვალი ხომ ყველაფერს კარგად ამჩნევს და კრიტიკულად აფასებს, - გონების თვალთ სწორედ ასე წარმომიდგება საკუთარი თვალთ ნანახი ჭიდაობაო.

ეს ნათქვამი ისე მომეწონა, სიტყვა-სიტყვით ჩავიწერე უბის წიგნაკში. მერე კი ნათქვამს დაუუკვირდი. წარმოგიდგენიათ, სპორტსმენის ისე მოქმედებდეს ხალიჩაზე, რომ თეორიას, ჭიდაობის თეორიას, მის მიმართ არავითარი პრეტენზია არ ჰქონდეს? ამიტომ არის, რომ ლევან თედიაშვილის ჭიდაობა თავისებურ სასწავლო სახელმძღვანელოდ იქცა. ვგონებ, კინოვარსკვლავები არ აღუბეჭდავთ ფირზე ისე ხშირად, როგორც ლევანის გამოსვლები. იღებენ ამერიკელები და გერმანელები... მერე რად გინდა, გადაიღე და უყურე: საბედნიეროდ, ასლი, როგორც იტყვიან, მუდამ ორიგინალზე ცუდია. თანაც, არც ლევანს სძინავს. ვის უნახავს, რომ მისი ერთი ორთაბრძოლა მეორეს ჰგვანებოდეს? როგორც ნამდვილ პოეტს არ გამოეღევა ახალი რითმების მარაგი, ასე ლევანს ახალ-ახალი ხერხები. აი, სწორედ ამით არის იგი შეუდარებელი და განუმეორებელი.

როცა თბილისის საერთაშორისო ტურნირის ერთ ეპიზოდს გიამბობდით, მაშინ იური შეხმურადლოვი ნაკრების უფროსი მწვრთნელი არ ყოფილა, ლევანისა და თანამემამულეების ჭიდაობის სანახავად იყო ჩამოსული. მონრეალის ოლიმპიადაზე კი იგი ჩვენი მოჭიდავეების თავკაცი გახლდათ. ჩვეულებრივი მაყურებელი და მწვრთნელი, სტაჟიან გულშემატკივრებს ნუ ეწყინებათ, დიდად განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან. ვთქვათ, იური თბილისის ტურნირის დროს ჩვეულებრივი მაყურებელივით აღიქვამდა თედიაშვილის ჭიდაობას. ოლიმპიადაზე მას „სენტ-მენტებისათვის“ არ ეცალა - მწვრთნელს ეს არც შეჰფერის. ჩამოვიდა თუ არა შეხმურადლოვი ოლიმპიადიდან, მგონი, ყველაზე

აღფრთოვანებულ ჭიდაობის მოყვარულებსაც კი გადააჭარბა, ისე აქო და ადიდა ლევანი.

„სოვეტსკი სპორტში“ დაბეჭდილ წერილში მან თედიაშვილი აღიარა მსოფლიოს საუკეთესო მოჭიდავედ და, საერთოდ, ფალავნის ნიმუშად. იგი იგონებს, როგორ მოუგო ლევანმა ბენ პიტერსონს გადამწყვეტი შეხვედრა. მთელი ორთაბრძოლის მანძილზე ლევანს ეშმაკური ღიმილი არ მოსცილდებაო. შერკინება რომ დამთავრდა, ლევანს ვკითხე, რაზე გეცინებოდა-მეთქი. პიტერსონს ერთადერთი ხერხით ფეხში შესვლით უნდოდა ჩემთვის მოეგო, კარგი ფალავანია, მაგრამ ერთი ფანდით ოლიმპიადის მოგება არ შეიძლებაო.

არავის დაუთვლია და ალბათ ვერც ვერავინ დათვლის, მაგრამ სიტყვაზე უნდა მენდოთ, არცერთი მოჭიდავის გამოსვლას იმდენი ხალხი არ ეტანება, რამდენიც ლევან თედიაშვილისას, რადგან ქართველი ფალავნის ჭიდაობა ისეთია, როგორიც უნდა იყოს მომავალში.

ნოვატორი სპორტსმენი თთანამედროვე ეტაპზე ერთობ იშვიათი მოვლენაა, თითქოს შესწავლილია და გამოკვლეულია ჭიდაობის ყველა საშუალება. თითქოს შესწავლილია, მაგრამ ეს თითქოს ლევანს არ ეკუთვნის. ამას საუცხოოდ გრძნობდნენ მონრეალის ოლიმპიადაზეც. არ ვიცი, როგორ იყო მონრეალში, მაგრამ ერთ საერთაშორისო ტურნირში, რომელიც თბილისში გაიმართა, ჭეშმარიტად კურიოზული ამბავი მოხდა. გაგიგონიათ, მაყურებელი ლევანისგან მოითხოვდა, ვადაზე ადრე ნუ წააქცევ მეტოქესო!

ლევანმა ერთი ხანობა არ „გააწბილა“ გულშემატკივრები, ხალიჩაზე ბეჭებით გასაკვრელად მომზადებული ფანდი შემოინახა და რამდენიმე წუთის შემდეგ მაინც ხალასი მოგება იზეიმა. თუ მომავალშიც ასე გაგრძელდა და მაყურებელი ასეთივე დაქდინებით მოითხოვს შეხვედრის გაგრძელებას, ლევანს საერთოდ „აეკრძალება“ ხალასი გამარჯვება. ხუმრობა იქით იყოს და, გულშემატკივრებს მართლაც არ უნდათ ლევანის „ბლიც-გამარჯვებები“, რადგან სურვილი აქვთ გაიხანგრძლივონ მისი ჭიდაობით მონიჭებული სიამოვნება.

სამშობლო ბენ და ჯონ პიტერსონებისა ბევრი უცნაურობილა

და სენსაციით არის ცნობილი. ამერიკელებმა ლევანთან შეხვედრა თავისებურად „დაავირობეს“. ისეთი პირობა შესთავაზეს, როგორც მარტო ზღაპრებისა და მითებში წაგვიკითხავს. როცა ოლიმპიადის შემდეგ საბჭოთა მოჭიდავეებმა ტურნე მოაწყვეს ამერიკის ქალაქებში, ლევანის მომრევი ვერაინ აღმოაჩნდა. მაგრამ ამერიკელები რა ამერიკელები არიან, თუკი გამოსავალი ვერ მოძებნეს. ლოს-ანჯელესში შესთავაზეს... ზორბა დათვთან ჭიდაობა. ლევანმა ხათრი არ გაუტეხა მასპინძლებს და დათვს დაეჭიდა. მსაჯებმა ქულებით გამარჯვება თედიაშვილს არგუნეს. ახლა ამერიკის კონტინენტზე მოჭიდავე კი არა, დათვიც აღარ დარჩა ქართველი ფალავნის მომრევი...

პარადოქსია: სპორტის არნახული განვითარების ხანაში მაყურებელი სულ უფრო ნაკლები ხალისით ეტანება შეჯიბრებებს. იზრდება შედეგები, ემხობა რეკორდები, მოედნებსა და დარბაზებში სპორტსმენები ძაღლონით დაუზოგავად ასპარეზობენ, მაყურებელს კი ურჩევნია ამ სანახაობას ტელევიზორის თვალთ უყუროს. ამ ტიპიურ პროცესს ემიჯნება ლევან თედი-აშვილი თავისი უდიდესი მიმზიდველი ძალით, შეუდარებელი ოსტატობით, ჭეშმარიტი გამომგონებლობით, სპორტული ინტელექტით, თავდადებითა და ვაჟკაცობით. მაყურებელი საუცხოოდ გრძნობს, რომ თედიაშვილის ჭიდაობას მარტო ჭიდაობა არ ეთქმის. იგი ხელოვნებაა, ამიტომ არის, რომ ქართველი ფალავნის ყოველი გამოსვლა მაყურებელთა უზარმაზარ აუდიტორიას იკრებს. სწორედ ამ სამაგალითო სპორტული და მოქალაქეობრივი თვისებებისათვის, ბუნებრივია, საბჭოთა სამშობლოს სასახელოდ, დიდი გამარჯვებებისათვის აკიაფდა ლევან თედიაშვილის მკერდზე დიდი და ძვირფასი ჯილდო - ლენინის ორდენი.

მოსკოვის ოლიმპიადამდე ოთხ წელიწადზე ნაკლები დროა დარჩა. ოთხი წლის მანძილზე 27 წლის ლევან თედიაშვილმა ხელახლა უნდა დაამტკიცოს, რომ ბადალი არა ჰყავს მსოფლიოში. მაგრამ ეს გზა მისთვის გოლგოთა როდია. ჭიდაობა ლევანს კვლავ უდიდეს სიამოვნებას ანიჭებს და არ მალავს, რომ 1980 წელს მოსკოვში იბრძოლებს ოლიმპიური მედლისათვის. თუ როგორი ხარისხის იქნება ეს მედალი, ამაზე ლაპარაკიც

ზედმეტია, ჩვენ ხომ ვიცით, რომ იგი მხოლოდ გამარჯვებისათვის არის დაბადებული.

არჩილ გოგელია.
გაზეთი „კომუნისტი“, 1 მანვარი, 1977 წ.

„ფუსფუსი საჭიდაო სამყაროში“

ამას წინათ, ირანის დედაქალაქ თეირანში გაიმართა საერთაშორისო ტურნირი თავისუფალ ჭიდაობაში შახ არიამერის სახელობის თასზე. ასპარეზობაზე მიიწვიეს სსრ კავშირის უძლიერესი ფალანგები, რომელთა შორის ლევან თედიაშვილიც იყო. „ლელოს“ მკითხველებმა უკვე იციან თედიაშვილის გამარჯვების შესახებ, მაგრამ თვით ტურნირზე ჩვენს პრესაში დაწერილებითი ცნობები არ გამოქვეყნებულა.

ჩვენს ინტერვიუში თედიაშვილი შახ არიამერის სახელობის თასის გათამაშების შესახებ მოგვითხრობს.

- ლევან, ჭიდაობის გულშემატკივრები ელოდნენ, რომ ამ თვენახევრის წინათ შვეიცარიაში გამართულ მსოფლიო ჩემპიონატში გამოხვიდიდით, მაგრამ ასე არ მოხდა. რით ახსნით ამას?

- უბრალოდ მრავალი შეჯიბრებისაგან გადაღლილი ვიყავი. ნაკრების უფროსებმა მწვრთნელმა იური შახმურადოვმა მირჩია დამესვენა და მეც ვიფიქრე, რომ უმჯობესი იქნებოდა ეს რჩევა ყურად მელო...

- ტურნირზე რას გვეტყვით?

- ეს ასპარეზობა წლეულს მეთერთმეტედ გაიმართა. იგი კოპულარობას წლითიწლობით იხვეჭს და მასში მონაწილეთა რიცხვიც წლითიწლობით იზრდება, მაგალითად, წლეუანდელ ტურნირში სსრ კავშირის, ამერიკის შეერთებული შტატების, ბულგარეთის, გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის, პოლონეთის, ავღანეთისა და ეგვიპტის 143 მოჭიდავე ჩაება. შეჯიბრება, თეირანში ახლადაგებული ოლიმპიური ცენტრის უნიკალურ სპორტის სასახლეში გაიმართა. ასპარეზობის ოთხი

დღის მანძილზე, რომ იტყვიან, ტრიბუნაზე ნემსიც არ ჩავარდებოდა. ფინალურ ასპარეზობას ირანის შახიც დაესწრო. შეჯიბრების დამთავრების შემდეგ კი გამარჯვებულებს ჯილდოები მისმა 17 წლის ვაჟმა გადმოგვცა.

- თქვენ ვისთან მოგიწიათ შეხვედრებმა?

- აწონვის შემდეგ გამოირკვა, რომ ჩემს წონით კატეგორიაში (100 კგ) 11 სპორტსმენი ვიასპარეზებდით. კენტისყრამ პირველ წრეში ირანულ ჯაფარისთან შემახვედრა, რომელიც 20 წამში დავამარცხე. შემდეგ შეხვედრებშიც, აგრეთვე წმინდა გამარჯვებები მოვიპოვე.

- ეგვიპტელ ხოდაბალთან (25 წმ), ბულგარელ ჩერნაგოფთან (2 წთ), პოლონელ ტომასთან (10 წმ). მეხუთე წრეში ვისვენებდი. ფინალში კი მეორე ირანელ მოჭიდავე სულეიმანთან მომიწია ბრძოლა. იგი საჭიდაოდ რევანშის წყურვილით გამოვიდა და თანაც უნდოდა შახისთვის თავი მოეწონებინა... სულეიმანი მეოთხე წუთზე გავაკარი ხალიჩას და თასი მოვიპოვე.

სულეიმანის დამარცხება, რომელზედაც ჩანს დიდ იმედებს ამყარებდნენ, ირანელმა გულშემატკივრებმა მტკივნეულად განიცადეს; მაგრამ მათ ობიექტურობის გრძნობა არ დაუკარგავთ.

- რადგან ირანელ მოჭიდავეებზე ჩამოვარდა საუბარი... როგორ ფიქრობთ, დააღწევენ თავს ხანგრძლივ კრიზისს?

- ირანში სპორტი მეცნიერებას ძალიან გვიან დაუკავშირდა. როცა სსრ კავშირში, ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ბულგარეთსა და მთელ რიგ სხვა ქვეყნებში ჭიდაობის მწვრთნელებმა დაიწყეს ბიოლოგიის, ფსიქოლოგიის, კიბერნეტიკის... შესწავლა, ირანში კვლავ ძველებური მეთოდებით განაგრძობდნენ ფალაგანთა მომზადებას. ჩემის აზრით, სწორედ ეს ფაქტორი გახდა მიზეზი ამ ქვეყანაში მოჭიდავეთა შედეგების გაუარესებისა. თანამედროვე ეტაპზე კი ირანელებმა ალლო აულეს შექმნილ მდგომარეობას და, ვფიქრობ, ჩამორჩენას დიდი შრომის ფასად დაძლევენ.

- მოსკოვის ოლიმპიადამდე ორწელზე ოდნავ მეტი რჩება. რა ხდება ჭიდაობის საერთაშორისო სამყაროში?

- თქვენს კითხვაზე პასუხის გაცემა ძალიან მიჭირს. მართალია, თეირანის ხალიჩაზე რჩეული საჭიდაო ქვეყნების

წარმომადგენლები გამოდიოდნენ, მაგრამ თუ რა ხდება ჭიდაობის სამყაროში, ამის გაგება შეუძლებელი იყო... საქმე ის არის, რომ ყოველი გუნდი თავის მიღწევებს ძალზე საიდუმლოდ ინახავს, ამასთან ცდილობს, რაც შეიძლება მეტი გაიგოს სხვების შესახებ. გუნდებს თავიანთი ოპერატორები ახლდნენ და ყოველ ორთაბრძოლას ფირზე აღბეჭდავდნენ.

ირანის ტურნირის შემდეგ ერთის თქმა კი დაბეჯითებით შეიძლება: საჭიდაო სამყაროში დიდი ფუსფუსია. მოსკოვის ოლიმპიადაზე ყოველი ქულისათვის, მედლისთვის უკიდურესად დაძაბული ბრძოლა გააჩაღდება.

- თქვენი უახლოესი გეგმები?

იანვრის ბოლოს, თბილისის მე-17 საერთაშორისო ტრადიციულ ტურნირში ვაპირებ გამოსვლას.

ო. კუსიანი.
გაზეთი „ლელო“ 24. დეკემბერი, 1977წ.

Герои
олимпийских
игр

Леван ТЕДИАШВИЛИ

Леван ТЕДИАШВИЛИ

— Левана Тедиашвили, который был капитаном сборной СССР на Олимпиаде в Монреале, я ценю особенно.

О нем хочется говорить много и непременно с уважением.

Прекрасный товарищ!

Прирожденный вожак!

Такие люди нужны как воздух.

Юрий Шахмурадов,
главный тренер сборной СССР по вольной борьбе,
кандидат педагогических наук

Автор-составитель
Г. ХАЧКОВАНЯН

Художник
А. ЛИНДОРФ

Фото:
В. АРСИРИЯ
Н. РАХМАНОВА

© Издательство «Физкультура и спорт», 1978 г.

.. Борьбой он увлекся с детства. Почему именно борьбой, сразу становится понятно, когда узнаешь, что Леван родом из Сагареджо — района Грузии, который славится не только виноградом и вином, но и замечательными борцами. Здесь в селе Георгциминда, соседнем с родным селом Левана — Гегмоубани, вырос победитель Олимпийских игр в Хельсинки и чемпион мира 1954 года по вольной борьбе в тяжелом весе Арсен Мекокишвили.

Вначале Леван состязался со сверстниками в «чидаоба» — грузинской национальной борьбе. Того, кто впервые увидит эту борьбу, поражает ее головокружительный темп, каскад бросков, захватов. Схватка сопровождается популярной мелодией «сачидао», которая исполняется на доли (кавказском барабане) и дудуки (нечто вроде флейты). Эта ритмичная музыка заражает энергией, будит неодолимое желание выйти в круг, бороться, побеждать. Подстегивает борцов и азарт зрителей, тесным кольцом опоясавших круг и шумно переживающих все перипетии схватки. А зрителей более чем достаточно.

Одна пара сменяет другую. Победенные покидают круг, им на смену выходят недавние зрители. Желающих всегда много — собираются едва ли не все мужчины села. Каждый — любитель борьбы. И так повсюду. Редкий праздник в селах Грузии обходится без традиционных состязаний борцов.

Грузия издавна славится своими паллванами (так в народе называют знаменитых борцов). Коста Майсурадзе, Сандро Канделаки, Мишико Мачабели были современниками неоднократных чемпионов мира среди профессионалов Ивана Поддубного, Ивана Заикина и Климентия Буля. Традиции крепнут и множатся. Они передаются из поколения в поколение, на них воспитывается молодежь, будущие мастера ковра.

Когда Левану исполнилось 12 лет, он пришел в секцию борьбы. Первым его тренером был Иван Мекокишвили — родственник знаменитого Арсена. Опытному наставнику понравились азарт и самолюбие новичка. Подкупало, как старательно разучивал он на занятиях отдельные приемы, технику бросков.

Прошел месяц, другой, третий. Помимо занятий борьбой, мальчик, как все его сверстники, играл в футбол, катался на велосипеде. Вскоре новичок вышел на открытый ковер и выиграл у своего более опытного соперника. Выиграл не за счет техники, которой тогда еще и не имел, а за счет силы, выносливости, напористости.

Из семейного альбома
Тедиашвили

Будущий чемпион —
сама серьезность

Левани Тедиашвили в
гостях у родителей
в селе Гегмоубани

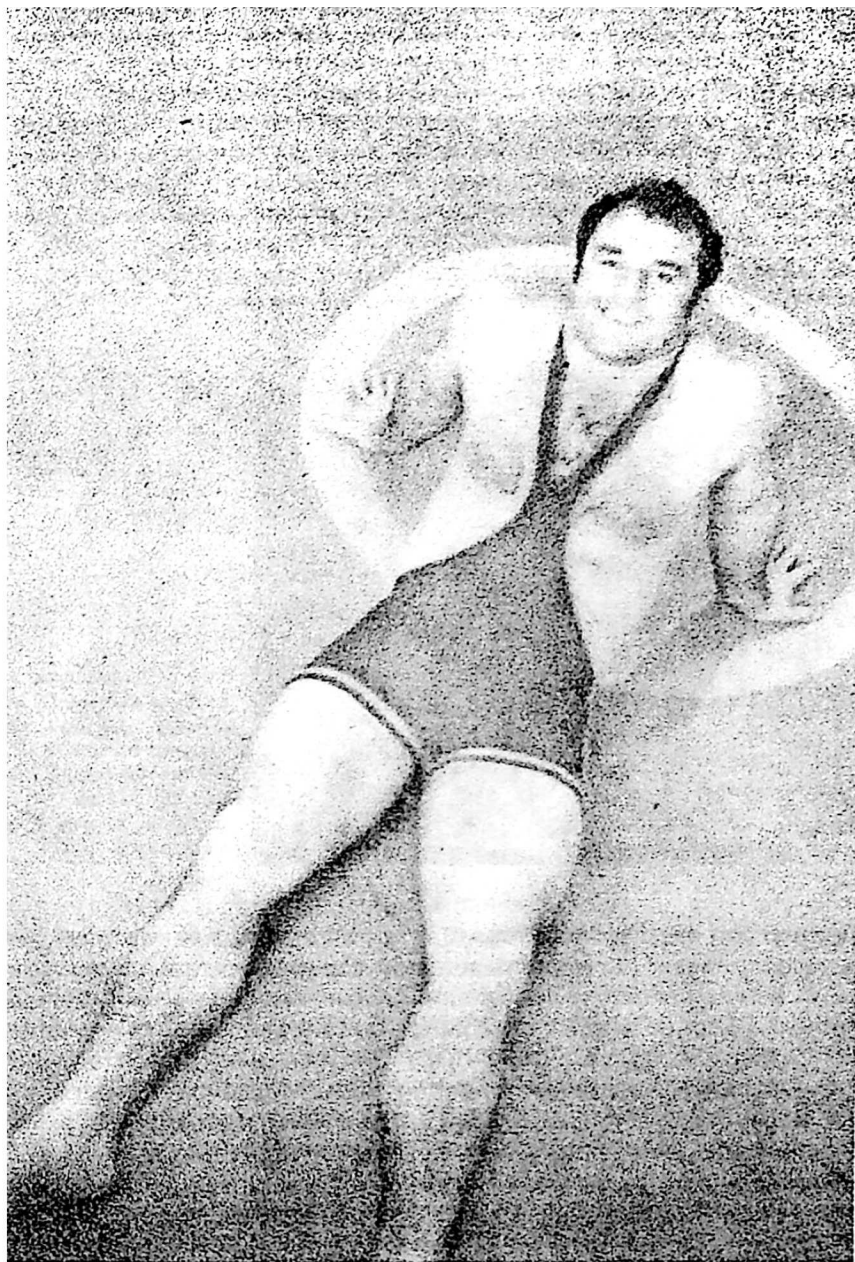
**Ковры, борцовские
ковры. Сколько пота
пролито на них, сколько
радостей и горестей они
приносили Левану!
Радостей, правда,
больше.**

**Солдат Советской
Армии Тедишвили
принимает военную
присягу**

Приятно пройтись по улицам Тбилиси после напряженной тренировки

А можно вот так просто отдохнуть на борцовском ковре после трудной схватки

Родителям мальчика — дяде Китосу и тете Шуре (так их называют односельчане) — нравилось мужское занятие сына — борьба. Отец — инвалид Великой Отечественной войны, но продолжает трудиться в колхозе. Матери тоже довелось пройти испытание войной. Ее первый муж погиб на фронте. Она, русская женщина, приехала в Грузию с малолетним сыном Германом и вышла замуж за Китоса Тедиашвили, воспитавшего сироту как родного сына. Сейчас Герман работает тренером по вольной борьбе в Кишиневе. Леван, окончив школу, приехал в Тбилиси. В столице Грузии, где он живет и сейчас, начал работать на мебельном комбинате, сначала разнорабочим, затем учеником в

Леван Тедиашвили — весь внимание. Тонкий знаток борьбы, старший тренер сборной СССР Юрий Шахмурадов всегда укажет на ошибки, поможет их исправить

сборочном цехе, шлифовальщиком, укладчиком. Тренировался под руководством Вахтанга Балавадзе — двукратного чемпиона мира по вольной борьбе. Вахтанг тоже пришел в большой спорт после успехов в национальной грузинской борьбе. В семнадцать лет Вахтанг стал чемпионом Самтредского района, а затем и чемпионом Грузии по борьбе «чидаоба». Способный спортсмен поступил в Тбилисский институт физкультуры, под руководством известных специалистов изучил технику вольной борьбы и самбо, неоднократно завоевывал титулы чемпиона страны по обоим видам спорта. Прошли годы. Прославленный атлет стал квалифицированным тренером.

Он вспоминает:

— Вечером 31 декабря 1970 года мы с Леваном и моими близкими сидели у меня дома за праздничным столом. Вдруг Леван, наклонившись ко мне, попросил разрешения встретить Новый год в борцовском зале.

— Зачем? — удивленно спросил я.

— Примета есть такая — я чемпионом хочу стать.

— Ну если чемпионом, тогда иди, — рассмеялся я.

Утром, позвонив мне по телефону, Леван весело рассказывал, как он спал на ковре и во сне боролся.

— Ну и как, победил всех?

— Да, в 1971 году буду чемпионом Советского Союза.

**Новые приемы вначале
отрабатываются на
манекенах**

И мира тоже, — твердо пообещал мне юноша.

«Экстравагантный поступок», — скажете вы. Пожалуй. Но Леван может быть и таким. А чемпионом и страны и мира он действительно стал. В финале чемпионата СССР Леван впервые выиграл у Юрия Шахмурадова — чемпиона мира и трехкратного победителя первенства Европы.

Спустя несколько месяцев, в том же памятном 1971 году, Левана Тедиашвили впервые включили в состав сборной СССР, он отправился на чемпионат мира в Софию.

Спортсмены выступали на стадионе имени Василия Левского.

На специальном помосте под легким навесом были разложены три борцовских ковра. Турнир проводился в

предолимпийском году. Он собрал рекордное число участников — около 300 из 34 стран. Интерес к соревнованиям был огромен (в Болгарии борьба один из самых популярных видов спорта). В ее тонкостях здесь разбирается и стар и млад. Символично, что первой медалью уже на торжественной церемонии открытия турнира президент Международной любительской федерации борьбы (ФИЛА) Милан Эрцеган из Югославии наградил... болгарскую публику. За объективность. В ответ с трибун раздались бурные аплодисменты. Овации на стадионе Василия Левского раздавались еще много раз, но теперь уже вызванные мастерством участников.

И такие положения приходится отрабатывать на тренировках — в поединке может возникнуть самая невероятная ситуация

Не остался незамеченным и дебютант советской сборной Леван Тедиашвили, выступавший в весовой категории до 82 кг. Пять побед на туше и одну по баллам одержал он на пути к высшей ступени пьедестала почета. Для того чтобы стать чемпионом мира, ему достаточно было закончить финальную схватку с чемпионом Европы Хорстом Штоттмайстером из ГДР вничью. Но Леван выиграл и эту схватку.

Одним из первых победителя поздравил капитан сборной СССР Александр Медведь. Он так прокомментировал выступление товарищей:

— Почти все ребята — и ветераны и молодежь — показали

себя волевыми бойцами. Они не дрогнули даже после неудач в предварительных встречах, мужественно боролись за победу. Из дебютантов в первую очередь я бы отметил Тедиашвили. У этого волевого и смелого, решительного и упорного парня большое будущее. Впереди у него еще немало громких побед.

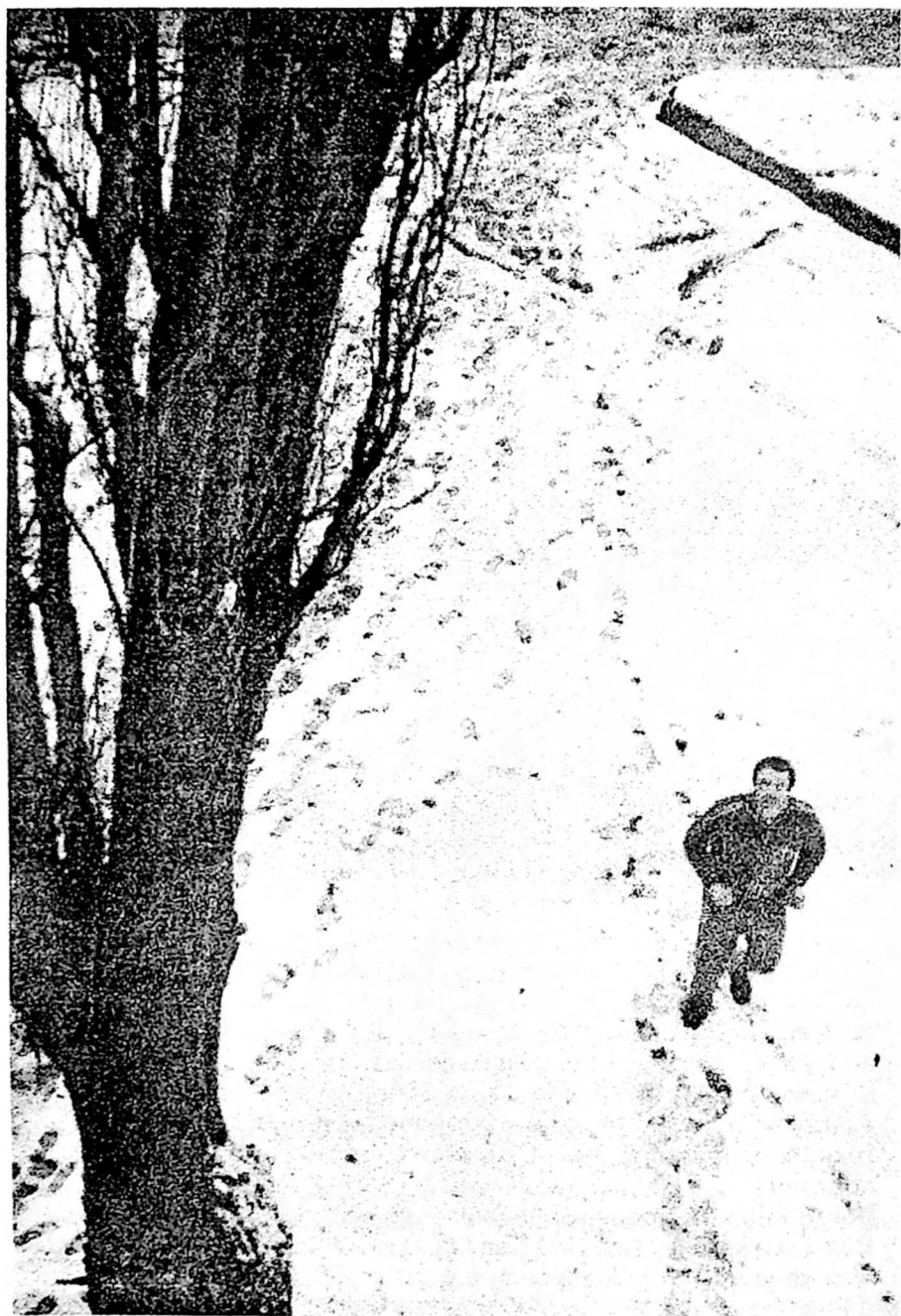
Предсказание выдающегося советского спортсмена сбылось уже на следующий, олимпийский, год. На Игры в Мюнхен Тедиашвили взяли после долгих споров на тренерском совете. В категории до 82 кг было три кандидата в сборную — чемпион мира и трехкратный чемпион Европы Юрий Шахмурадов из Махачкалы, минчанин Виктор

Самомассаж, гантельная гимнастика, бег на снегу, плавание — без всего этого борцу не обойтись

Новожилов, выигравший в тот год в польском городе Катовице титул чемпиона Европы, и Тедиашвили — победитель мирового первенства 1971 года. Шахмурадова называли «Шахом ковра». Это был прекрасный тактик, виртуозный техник. Но все помнили его неудачу в Мехико. Новожилов — атлет опытный, жесткий, но ему не хватало выносливости. О Тедиашвили говорили: «Борется красиво, технично, но молод, горяч, азартен сверх меры, рискует постоянно».

Долго спорили тренеры. Взвешивали все «за» и «против». Все-таки решили послать Левана. И не ошиблись. На Играх в Мюнхене атлет из Тбилиси был удостоен золотой

олимпийской медали. В решающем поединке с Джоном Петерсоном из США его устраивала ничья. Но Тедишвили, состоящий боец, жаждал только победы. Он был уверен в себе, на удивление спокоен. Товарищи по команде рассказывали, что перед схваткой с американцем Леван спросил у тренера Балавадзе:

— Сколько времени до выхода на ковер?

Тот посмотрел на часы и ответил, что примерно час.

— Ну, тогда я посплю.

И мгновенно уснул. Ребята волнуются, а он лежит себе, похрапывает. Разбудили его за 15 минут до схватки. Леван как следует размялся и заявил:

— Теперь за дело.

И выиграл именно так, как хотел, — с разницей в 12 очков. После возвращения домой чемпиону неоднократно доводилось выступать с рассказами об Олимпиаде и о своих друзьях перед молодыми рабочими на тбилисском мебельном комбинате, перед сельскими тружениками, студентами и школьниками, давать интервью журналистам. Однажды ему задали вопрос, кто его кумиры в спорте. Леван назвал имена Александра Медведя и Виктора Капитонова, велосипедиста, чемпиона Римской олимпиады. И объяснил:

— Медведь достоин уважения за три олимпийские золотые медали и семь побед на чемпионатах мира, ну а Капитонов...

Не пойму, откуда у этого человека взялись силы дважды финишировать первым в одной гонке?

Знатoki спорта, наверно, помнят, что на Олимпиаде в Риме, стартуя в шоссейной гонке на дистанции 175 километров 380 метров, из-за жары и шума советский велосипедист ошибся и финишировал на один круг раньше. А впереди еще 14 километров по улицам города! Но Капитонов нашел в себе силы догнать ушедшего за это время вперед итальянца Ливио Трапе и вновь первым пересечь финишную черту. Но знал и не мог знать Тедишвили, что и сам он окажется примерно в такой же ситуации, когда после финала, отнявшего все силы, без остатка, надо будет снова выходить на ковер.

Произошло это в сентябре 1973 года в Тегеране, где один за другим проводились сразу три мировых первенства по борьбе: классической, вольной и самбо. Схватки проводились в жару на открытом стадионе «Фарах». Три ковра, расстеленные прямо на футбольном поле, накалялись как сковородки. Не спасал даже брезентовый тент. Зрители, сидевшие на временных трибунах, максимально приближенных к месту действия, бушевали, скандировали имена своих любимцев, поддерживали соотечественников ленивом. Понять их было можно: борьба для иранцев — спорт № 1, а чемпионы — национальные герои.

В некоторых командах произошла смена поколений. Например, японцы почти полностью обновили олимпийский состав и... впервые за много лет не добились на чемпионате ни одной высшей награды. Однако это вовсе не означало, что в сборной Японии были неопытные новички. В легких весах у них опять появились борцы экстракласса, которым специалисты предрекали большие успехи в будущем. Обновленными после Олимпиады приехали в Тегеран команды Болгарии, Монголии, да и хозяева ковра произвели замены в некоторых весовых категориях.

Перемены были и в сборной СССР. Но это не отразилось на ее успешном выступлении. Молодой тяжеловес Сослан Андиев из Орджоникидзе хотя и дебютировал на мировом первенстве, но сумел поддержать традиции прославленного Медведя, выиграв золотую медаль. Все четыре наших победителя Олимпиады в Мюнхене подтвердили свой высокий класс — выиграв титулы и мировых чемпионов. Уроженец заполярного якутского поселка Жиганск Роман Дмитриев, аварец Загалав Абдулбеков из Махачкалы, русский Иван Арыгин из Красноярска и, наконец, Леван Тедиашвили — люди разных национальностей, профессий и возраста, — представляли собой мощный, сплоченный коллектив.

Обновился и тренерский состав. К работе со сборной был привлечен большой мастер ковра Юрий Шахмурадов, а также другие известные спортсмены, ставшие тренерами: пятикратный чемпион мира Али Алиев из Махачкалы, призер олимпийских игр и мирового первенства Нодар Хохашивили из Тбилиси, экс-чемпион мира Айдын Ибрагимов из Баку — все заслуженные мастера спорта. Они горячо взялись за дело и сумели подготовить сборную к важнейшим соревнованиям послеолимпийского года. Особенно радовало, что в нашей команде в основном были молодые ребята. Выступать они могли еще долгие годы.

Несмотря на громкие титулы победителя олимпиады и чемпиона мира (а может быть именно благодаря им), Левану Тедиашвили в Тегеране пришлось, пожалуй, труднее всех. Он, единственный из советских олимпийцев, перешел в другую, более тяжелую, весовую категорию — до 90 кг. Но и здесь он покорила иранских зрителей, истинных ценителей борьбы, своей открытой манерой вести схватки в атакующем стиле, высокой техникой.

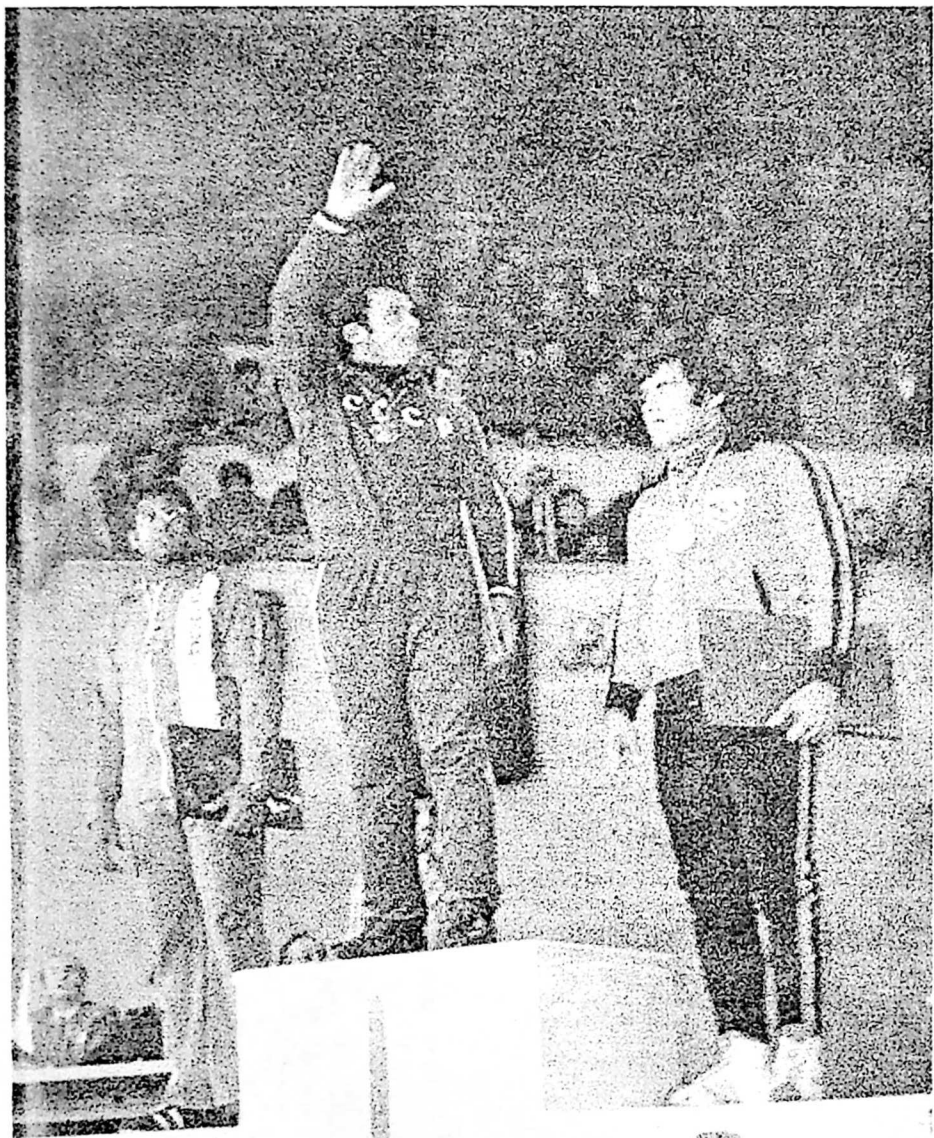
Когда после заключительной встречи в финале арбитр на ковре поднял в знак победы руку советского атлета, восторженные зрители устроили Левану настоящую овацию. А от настырных мальчишек просто отбою не было. Каждый из них просил поцеловать его. Говорят, в Иране есть такая примета, если сильный человек поцелует мальчугана, тот тоже вырастет сильным пехлеваном.

Вот и позади чемпионат. После большого нервного напряжения необходима разрядка. Левану хочется поскорее домой, где его, как всегда, с нетерпением ждут родители, жена Нана, дети. Да и пора наверстать отставание в учебе! Из-за напряженных тренировок и соревнований он давно не раскрывал учебники.

Мюнхен. Олимпийский дебют Тедиашвили. Перед очередной схваткой. Последние наставления тренера сборной Болеслава Рыбалко и массажиста Геннадия Гарбузова

Молниеносная атака — и соперник на лопатках

3

2

Борцы вольного стиля уже готовились к отъезду из столицы Ирана. Они должны были уступить место самбистам, которые впервые в истории спорта проводили свой чемпионат мира. И вдруг досадная неожиданность: в советской команде заболел самбист второго среднего веса

— Вечером после победы, — вспоминает Тедиашвили, — я шел на встречу с друзьями. Настроение было радостное, приподнятое. Смотрю, мой тренер Вахтанг Михайлович Балавадзе о чем-то переговаривается с руководителем нашей спортивной делегации Архадием Николаевичем Ленцем и кивает на меня. Затем оба подходят ко мне.

— Леван, генацвале, выручай, — говорит Вахтанг Михайлович. — Заболел атлет именно твоей весовой категории. А ты ведь раньше занимался самбо, был даже призером первенства страны среди юношей...

«Быть-то был, — подумал Леван. — Но ведь последний раз выступал на самбистском ковре еще в 1966 году! С тех пор и правила изменились, и техника выросла, да и конкуренция стала куда острее. За изучение приемов самбо серьезно взялись японцы, болгары, монголы, испанцы, иранцы...» Но тренеру он только и сказал.

— Какой разговор? Раз надо, так надо.

Чисто выиграв у первого соперника Дэвида Багамана из США, Леван также довольно легко справился и с последующими тремя соперниками, завоевав вторую золотую медаль. Так на протяжении одной недели Тедиашвили победил в двух чемпионатах мира и стал обладателем своеобразного рекорда. Успех сопутствовал и другим советским самбистам. Они завоевали еще восемь золотых медалей.

Ну, а для Левана первое выступление на мировом первенстве по самбо было и последним. Тренеры по вольной борьбе не хотели терять «ворного» чемпиона, тем более что во втором среднем весе в нашей команде не было достойного дублера. В 1974 году Левану пришлось готовиться и к испанскому первенству Европы. Из Мадрида Тедиашвили вернулся с золотой медалью чемпиона континента, а через четыре месяца в Стамбуле вновь стал чемпионом мира.

Серия блистательных побед принесла Левану Тедиашвили заслуженную популярность, почет, уважение. Но друзья и приятели, которых у чемпиона очень много и в Тбилиси, и во всей Грузии, да, впрочем, и в других городах и республиках страны, в первую очередь любят Левана за простоту, отзывчивость, душевность, за его открытый, честный характер.

Вот он, счастливый миг победы! Леван Тедиашвили на высшей ступеньке пьедестала почета

И еще за умение быть полезным людям, особенно детям. Их он просто обожает. Видимо, это и стало причиной того, что после окончания института физкультуры Леван не стал тренером или преподавателем физкультуры, а пошел в райком комсомола инструктором, начал работать с подростками.

Когда его избрали членом Центрального комитета ЛКСМ Грузии, он поделился в кругу комсомольских работников мыслями о том, что в работе с так называемыми трудновоспитуемыми детьми и подростками нужно широко использовать возможности спорта.

После пленума победитель олимпиады, чемпион мирового и европейского первенства по вольной борьбе Леван Тедиашвили и другие заслуженные мастера спорта обратились ко всем спортсменам Грузии с призывом взять индивидуальное шефство над трудновоспитуемыми подростками и помочь им найти правильную дорогу в жизни. Почин был подхвачен.

Вскоре при ЦК комсомола республики был создан внештатный сектор по руководству шефской работой.

Работа, занятия, тренировки. Каждый день Тедиашвили с 7 утра до 12 часов ночи рассчитан почти по минутам. В составе комсомольских бригад Левану много приходится ездить по городам и селам республики, выступать перед тружениками колхозных и совхозных чайных и цитрусовых плантаций, строителями Ингурской ГЭС, перед студентами и школьниками, воинами Советской Армии и пограничниками. Среди слушателей встречаются и люди, лично ему знакомые. Однажды, выступая в городе металлургов Рустави, Леван Тедиашвили увидел молодого спортсмена, входившего в сборную команду Грузии. Этого скромного рабочего парня он знал давно. Знал, как трудно тому, живя и работая за городом, ездить на тренировки в Тбилиси.

Поэтому он начал свой рассказ не с олимпийских игр, чемпионатов мира и Европы, а с рассказа об этом простом волевым, целеустремленном парне, который наперекор всем трудностям показывал настоящий мужской характер. В заключение Леван подчеркнул, что именно такие вот трудолюбивые ребята делают честь рабочему коллективу. Именно они создают ему добрую трудовую и спортивную славу.

Леван всегда очень серьезно относился к тренировкам и счел бы себя непростительно виноватым по отношению к товарищам по сборной команде общества, республики, страны, к тренерам, если бы тратил на ковче время впустую. Заниматься кое-как, лишь бы отбыть положенные часы, он не мог.

В 1975 году очередной чемпионат мира впервые был запланирован в Советском Союзе. Местом его проведения избрали Минск, где живет прославленный Александр Медведь.

На этот раз в программу мирового первенства входили три вида борьбы: классическая, вольная и самбо. Минчанам, которые любят и понимают толк в спорте, было что посмотреть. И не только им. В Минск съехались знатоки и

любители борьбы из многих городов страны и зарубежные гости. Торжественная церемония открытия соревнований в минском Дворце спорта вылилась в настоящий праздник. Гостям и зрителям были продемонстрированы национальные виды борьбы, распространенные среди народов Советского Союза. Была здесь и зажигательная, темпераментная грузинская «чхидаоба».

Турнир в Минске был знаменателен и тем, что впервые проводился по новым правилам, повышавшим зрелищность схватки. Наиболее эффектные захваты и броски оценивались выше, чем прежде, засчитывались броски, законченные и за пределами ковра, более строго пресекался уход с ковра. А главное, были отменены ничейные результаты.

Новые правила оказались весьма кстати именно для тех атлетов, которые любят вести поединок эффективно и более результативно. Теперь уже за счет только внешнего эффекта добыть победу на ковре стало трудно. Вот почему новые правила пришлись, как говорится, по душе и Левану Тедиашвили. Свою виртуозную технику и мастерство он

Первые рабочие дни молодого юриста Тедиашвили. Кому-то срочно потребовалась консультация

полностью проявил на чемпионате в Минске Золотую медаль в его весовой категории (до 90 кг) оспаривали четырнадцать атлетов. Первым соперником Левана на пути к высшей награде был 25-летний японец Макото Ямада. Несмотря на успешную защиту, он смог продержаться на ковре всего лишь 4 минуты 59 секунд. Со вторым соперником, опытным 28-летним Расселом Хелксоном из США, советский богатырь расправился еще быстрее — за 3 минуты 17 секунд. Затем последовали еще три досрочные победы. В решающем поединке за первое место Леван Тедиашвили боролся со своим старым знакомым — Хорстом Штоттмайстером из ГДР. Спортивная биография знаменитого немецкого атлета похожа на биографию самого Левана. Хорст тоже родился в 1948 году, борьбой увлекся с детства, по-настоящему занялся ею в Лейпциге, где находится Немецкая высшая школа физической культуры. Тренеры сборной обратили на него внимание в 1969 году. На следующий год Штоттмайстер дебютировал на чемпионате Европы в Берлине и занял первое место.

Братья встречаются в Москве. Герман, тоже мастер вольной борьбы, работает тренером в Кишиневе

Леван впервые увидел Хорста в 1971 году на мировом первенстве в Софии. Там они и встретились на ковре. Схватка была настолько острой, напряженной, что оба спускались с помоста, шатались от усталости. Победил Леван. Хорст был вторым.

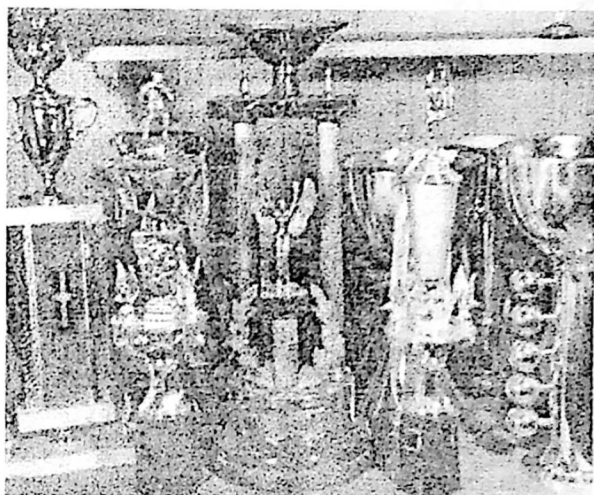
Затем — Олимпиада в Мюнхене, где атлет из ГДР был четвертым, и снова встречи старых соперников на чемпионате мира 1973 года в Иране, чемпионате Европы 1974 года в Испании. В Мадриде, проиграв советскому атлету, Штоттмайстер из-за «груза» штрафных очков поднялся лишь на третью ступеньку пьедестала почета уступив вторую поляку Павлу Курчевскому.

На европеекском первенстве 1975 года, которое проходило в западногерманском городе Людвигсхафене, Хорст Штоттмайстер после пятилетнего перерыва вернул себе титул сильнейшего на континенте. Правда, Леван в тех соревнованиях не участвовал. Вместо него в Людвигсхафен поехал ветеран Петр Суриков из Алма-Аты. Он выступил не очень удачно, завовав лишь бронзовую медаль. «Серебро» досталось Курчевскому.

И вот минский чемпионат мира. В одном углу ковра ярко освещенной арены Дворца спорта и темно-голубом борцовском трико Леван Тедиашвили, в другом — Хорст Штоттмайстер. Кто сильнее — чемпион мира или чемпион Европы?

Удар гонга, традиционное рукопожатие старых соперников, и Леван без разведки бросается вперед. Следует молниеносный бросок — соперник в партере. Есть первые очки! Хорст уходит в глухую защиту, умело отражая натиск Левана, но и сам при этом не упускает шансов для контратаки. При борьбе в партере Леван проводит еще один прием. Арбитр дает свисток, и соперники возобновляют схватку в центре ковра в стойке. Леван, не давая передохнуть сопернику, снова бросается в атаку. Следуют его излюбленные броски через бедро, через плечо. Зрители аплодируют мастерству атлета. Его преимущество возрастает. И когда девять минут схватки истекли, на табло

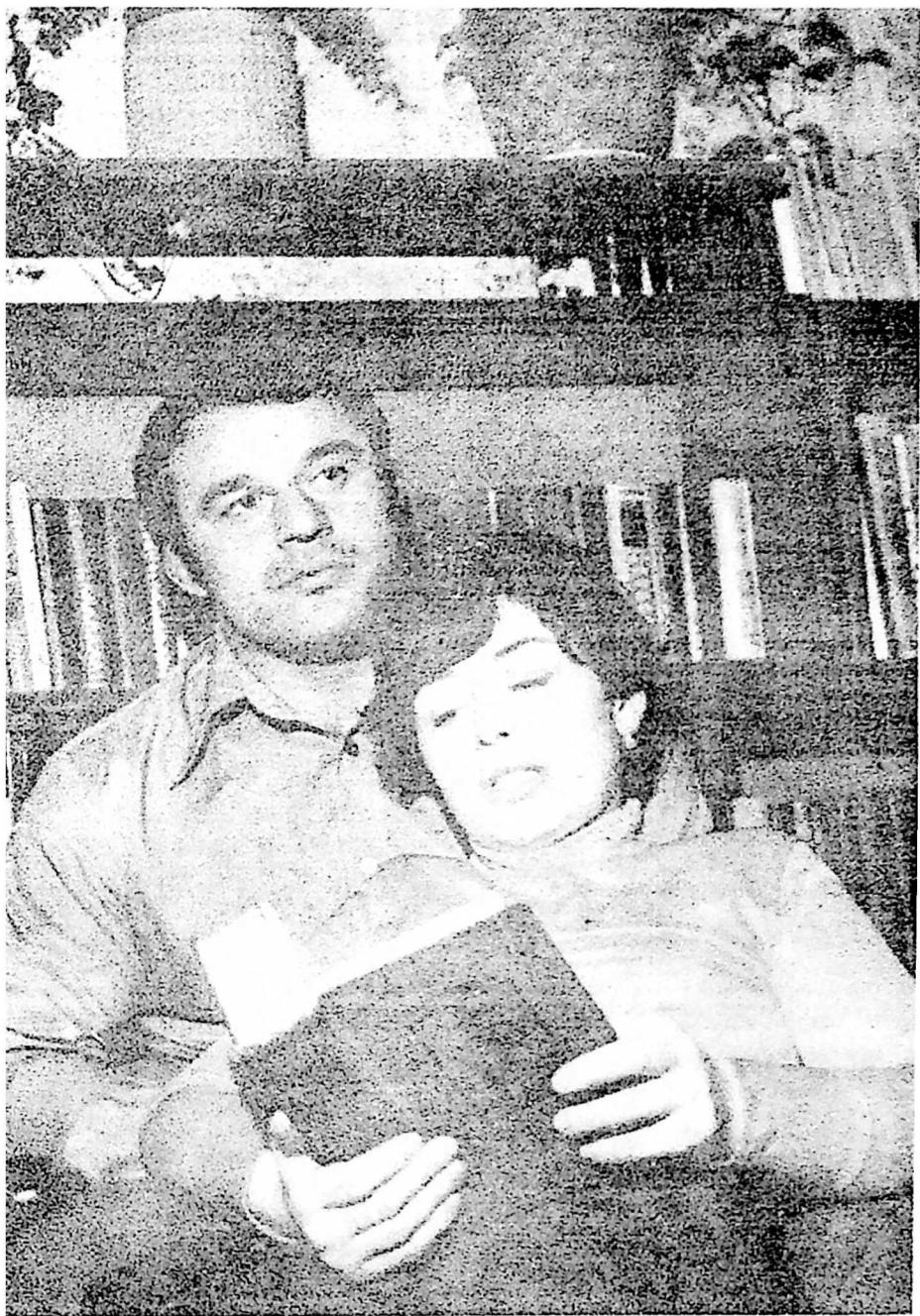
Домашний музей спорта, музей борьбы. Славно посидеть иногда посреди всего этого великолепия, вспомнить судьбу наград

По словам Наны, нелегко быть женой спортсмена, да еще столь популярного. Дом всегда полон гостей. Поэтому особенно ценишь вот такие минуты

была такая внушительная разница в очках, что советскому спортсмену победа присуждается за явным преимуществом. Первым Левана поздравил с успехом Хорст. Так Леван Тедиашвили в четвертый раз стал чемпионом мира. Сойдя с пьедестала почета, он пошел вдоль трибуны, приветливо кивая знакомым и землякам, специально приехавшим посмотреть на него, как всегда весело улыбаясь, с видом хорошо потрудившегося человека. Теперь ему так хотелось отдохнуть, отвлечься от спорта, от борьбы, увидеть близких!

...Прилетев домой в Тбилиси, Леван в первый же выходной нагрузил машину подарками, посадил жену и сыновей и

отправился в родное село. Ехать было не очень далеко. Сагареджойский район находится примерно в 50 километрах от столицы Грузии.

Родители Левана приветливы и по-кавказски гостеприимны. Они всегда рады приходу друзей, односельчан. Ну, а приезд детей для стариков — настоящий праздник! Только вот редко видятся они с сыновьями. Старший, Герман, продолжает работать тренером по борьбе в Кишиневе и, вполне понятно, не может позволить себе частых наездов к родителям. Леван вроде бы под боком. Но и этот заскочит на несколько часов и вновь надолго пропадает. А если приедет на несколько дней, то уже все село — да что село — молодежь всего района! — приходит в дом родителей Тедиашвили. Одни просят знаменитого земляка зайти в местную секцию борьбы — провести показательный урок, другие — быть почетным гостем спортивного вечера, торжественно вручить значки ГТО, третьи — выступить, рассказать о спорте.

...Юные борцы 1-й средней школы Сагареджо уже много лет разыгрывают Кубок Тедиашвили. А сам чемпион нет-нет да и привезет ребятам спортивную форму, книжки о борьбе, проведет тренировку, продемонстрирует свои коронные приемы.

Как-то Леван приехал домой на несколько дней и, памятуя об обидах родителей, на этот раз никуда не уходил, помогал им по хозяйству, копался на приусадебном участке, сажал, поливал... Счастливые отец и мать не могли наглядеться на сына. Но вскоре дядя Китос спросил с удивлением: — Слушай, ты что это все дома и дома, ни к кому не ходишь, не едешь?

— А я, папа, решил оставить борьбу. Надоело. Все выигрываю и выигрываю, — сказал Леван.

Не поняв, что сын шутит, отец рассердился:

— Нет уж, дорогой, ты нас не позорь, борись до конца, будь мужчиной! Начнешь проигрывать, почувствуешь, что уже все, тогда милости просим.

Нет, Леван Тедиашвили еще не потерял вкус к победам, не устал от популярности. И это он доказал в олимпийском 1976 году. Сначала в Ленинграде на чемпионате Европы. Думается, нет нужды подробно описывать каждую схватку Левана. Их было шесть, и на все победы он затратил в общей сложности около 23 минут вместо 54, отведенных по регламенту.

Вместо старого соперника Хорста Штоттмайстера в сборной ГДР на этот раз выступал 25-летний Клаус Гирке. Тедиашвили припечатал его лопатки к ковру за 19 секунд. Так быстро не

побеждал ни один из участников этого чемпионата.

Единственный, кто продержался против Левана все девять минут, был дебютант сборной Румынии 22-летний Стелика Морчов.

И в Монреале Тедиашвили не было равных. Накануне поездки в Канаду товарищи избрали Левана капитаном команды, и теперь на него легла двойная ответственность, за ребят и за себя. Первые шесть схваток, в том числе и со Штоттмайстером, вновь вошедшим в команду ГДР, Леван выиграл досрочно.

Советские мастера ковра завоевали пять золотых и три серебряные медали, набрав в неофициальном командном

Леван Тедиашвили на XVIII съезде комсомола

зачете 54 очка. Горячо переживавший за ребят Тедиашвили поздравил с победой Владимира Юмина из Махачкалы, дебютантов сборной Павла Пинигина из Киева и Сослана Андиева из Орджоникидзе, крепко обнял своего старого друга Ивана Ярыгина из Красноярска, завоевавшего вторую олимпийскую золотую медаль.

— Теперь, Лева, твой черед делать дубль, — сказал Ярыгин. И шутливо добавил:

— Тем более что соперник у тебя с той же фамилией, что и в Мюнхене, — Петерсон.

Иван, конечно, знал, что вместо Джона Петерсона, который проиграл Левану в Мюнхене, но занял первое место в

Монреале в весе до 82 кг, теперь будет бороться его брат Бенджамен — победитель прошлой Олимпиады в весе до 90 кг.

Вот что рассказывает об этой незабываемой финальной схватке главный тренер сборной СССР Юрий Шахмурадов: — Помню, перед поединком Леван сказал: «Какой хитрый этот Бен Петерсон! С помощью одного примитивного прохода в ноги хочет у меня выиграть. Не выйдет!»

Любо-дорого было смотреть на нашего капитана: хладнокровно парировал от атаки американца, без промедления переводя его в партер. Левану настолько понравилось «наказывать» соперника за бездумные проходы

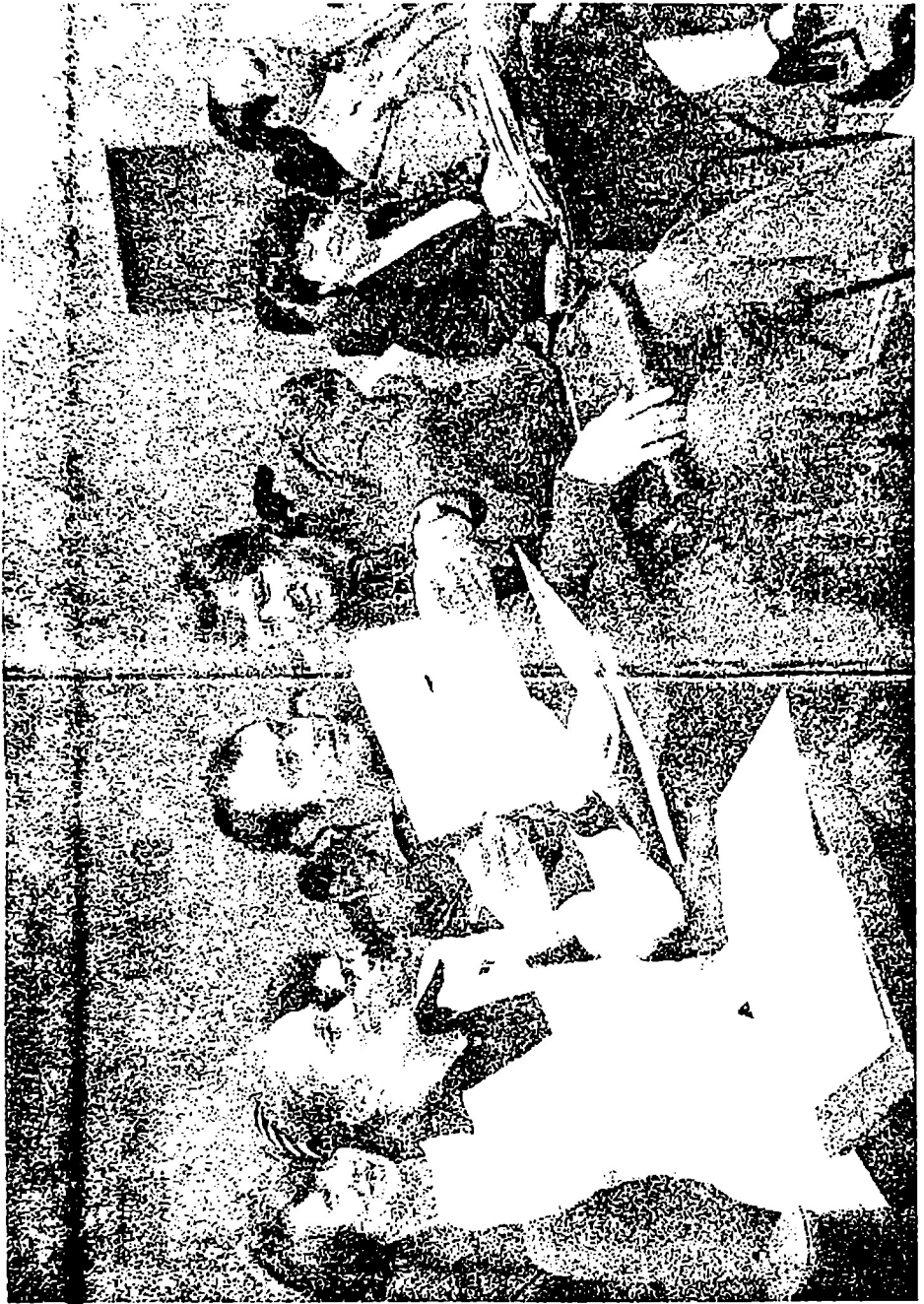

в ноги, что он это делал не скрывая озорной улыбки. Вот что значит предугадать действия противника!

Так в Монреале была завоевана последняя, 49-я, медаль советских олимпийцев. Капитан команды борцов вольного стиля достойно завершил победное выступление своих товарищей.

Продолжая рассказ о Тедиашвили, Шахмурадов признался, что его он ценит особенно, о нем хочется говорить много и только с уважением.

— Прекрасный друг, прирожденный вожак. Вовремя скажет доброе слово товарищу, поможет снять напряжение шуткой, улыбкой. И никто так не помогает ребятам на тренировках,

Тедиашвили со своими сыновьями

как Тедиашвили. Он, например, любит бороться с тяжеловесом Сосланом Андиевым, которому трудно подыскать подходящего партнера. И вообще у нас в команде замечательные ребята — настоящее братство сильных, отзывчивых и доброжелательных людей! Кстати, крепкая дружба связывает нас и с командой по классической борьбе. Мы помогали им, когда они готовились к выступлению, затем они нам. Думаю, что в дружбе, сплоченности одна из причин нашего успешного выступления в Монреале.

..За победы на двух олимпиадах, на четырех чемпионатах мира и двух чемпионатах Европы, за большое мужество, стойкость и высокое мастерство Леван Тедиашвили награжден орденами Ленина и «Знак Почета». Теперь его жизненная цель — воспитать двух сыновей, стать хорошим юристом и победить на Олимпиаде-80.

Леван, конечно, хорошо понимает: для того чтобы победить на Московской олимпиаде, надо еще завоевать право выступать на ней. А ему сейчас надо опять начинать сначала. Так уже было после Мюнхена, так случилось и сейчас, после Монреаля: он перешел в новую весовую категорию, теперь до 100 кг

Дебют Тедиашвили в новом весе состоялся на чемпионате СССР 1977 года в Красноярске. По жребию первым его соперником оказался Иван Ярыгин. Борец, в особых рекомендациях не нуждающийся. И все же Ярыгин проиграл. Проиграли Левану и другие. И вот финальная схватка с молодым Асланбеком Бисултановым из Грозного.

Тедиашвили уже на старте предлагает высокий темп, сразу идет на обострение. Но его атаки носят незаконченный характер, и одна из них — в третьем периоде — оборачивается для него поражением. В итоге только «серебро».

На чьей кандидатуре в новую олимпийскую сборную остановят выбор тренеры: ветеранов Тедиашвили или Ярыгина, молодого Бисултанова или подающего надежды Ильи Мате из Донецка? Это покажут чемпионат страны, Спартакиада народов СССР 1979 года, предолимпийские турниры.

Однако Леван полон оптимизма:

— На Играх в нашей столице бываю обязательно. Если и не попаду в олимпийскую сборную, все равно поеду. Да не один, а с сыновьями. Пусть посмотрят, как борются настоящие мужчины!

Родился 15 марта 1948 года в селе Гегмоубани в Грузии. Выступал за сборную Вооруженных Сил СССР, затем за спортивное общество «Локомотив» (Тбилиси). Заслуженный мастер спорта. Победитель олимпийских игр:

в 1972 году в Мюнхене в весовой категории до 82 кг, в 1976 году в Монреале — до 90 кг, четырехкратный чемпион мира по вольной борьбе (1971, 1973, 1974 и 1975 годы), чемпион Европы 1974 и 1976 годов, пятикратный чемпион СССР, а также чемпион мира по борьбе самбо 1973 года. Награжден орденами Ленина и «Знак Почета». Инструктор оборонно-спортивного отдела ЦК ЛКСМ Грузии.

Серия «Герои олимпийских игр»

ЛЕВАН ТЕДНАШВИЛИ

(Издание получало дискам Оргкомитета «Олимпиада-80»)

Автор-составитель
Георгий Ваганович Хачковаяян

Заведующий редакцией П. Л. Штейнбаха. Редактор В. Ф. Пугачев. Художественный редактор А. Ю. Лихтенко. Технический редактор Н. А. Суворова. Корректор Э. Г. Самойкина.

ИБ № 506. Сдано в набор 10.07.78. Подписано к печати 23.11.78. А14642. Формат 70×100/16. Бумага мелов. офсет. Гарнитура «Гельветика». Офсетная печать. Усл. п. л. 3,9. Уч.-изд. л. 6,06. Тираж 40 000 экз. Издат. № 5843. Зам. 1979. Цена 1 р. 90 к.

Ордена «Знак Почета» издательство «Физкультура и спорт» Государственного комитета СССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. 103006. Москва, Кавьянская ул., 27.

Отпечатано на Ордена Трудового Красного Знамени Калининском полиграфическом комбинате Союзполиграфпрома при Государственном комитете СССР по делам издательства, полиграфии и книжной торговли. г. Калинин, пр. Ленина, 5.

Герои
олимпийских
игр

**Леван
ТЕДИАШВИЛИ**

Борьба — истинно мужское занятие. Она делает человека сильным, закаляет его волю, воспитывает мужество. Смелее выходи на ковер, молодежь!

L. Tediasvili

„ზარაჰის“ გმირი“

ირანის დედაქალაქის „ზარაჰის“ სარბიელზე უკვე დაემთავრებინათ ბრძოლა თავისუფალი სტილის მოჭიდავეებს. ისინი გამოსამშვიდობებელ ბანკეტზე ისხდნენ და განვლილ ორთაბრძოლებზე მხიარულად საუბრობდნენ. მეორე დღეს სტარტს სამბისტთა მსოფლიოს პირველი ჩემპიონატი იღებდა.

ამ დროს, საბანკეტო დარბაზში სსრ კავშირის სამბისტთა ნაკრების უფროსი მწვრთნელი ს. იონოვი შემოვიდა. იგი ლევან თედიაშვილის მწვრთნელთან, მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონ ვახტანგ ბალავაძესთან მივიდა და რაღაც სთხოვა.

– არა უშავს, ლევანი ამასაც შეძლებს! – დინჯად დააიმედა ბალავაძემ...

მეორე საშუალო წინით კატეგორიაში (90 კგ.) მოასპარეზე საბჭოთა სამბისტი გენადი რუხლიაძევი ავად გამხდარიყო და თუ იგი ხალიჩაზე ვერ გამოვიდოდა. ამ წონით კატეგორიაში გუნდს ნული ეწერებოდა. ეს კი პირველ ადგილზე გასვლის საკითხს სათუოდ ხდიდა. და აი. ჩვენი ქვეყნის ნაკრების ხელმძღვანელობამ გადაწყვიტა თედიაშვილისთვის მიემართა.

– რას იტყვი, ლევან, ხვალ სამბისტთა ტურნირშიც რომ ჩაება? – შეეკითხა ვახტანგ ბალავაძე თავის მოწაფეს.

„სერიოზულად მეკითხებიან თუ ხუმრობენ“ – გაიფიქრა ლევანმა და როცა დარწმუნდა რომ არ ეხუმრებოდნენ, წუთითაც არ უჭოჭმანია.

– თანახმა ვარ! – თქვა მტკიცედ.

„ზარაჰი“ ტაშის გრიალით შეეგება სარბიელზე ლევან თედიაშვილის ახლა უკვე სამბისტის ჩოხით გამოჩენას.

ლევანმა ყველაფერი თავიდან დაიწყო – ერთი, მეორე, მესამე, მეოთხე... ზედიზედ მოიგო ბრძოლები და... იმავე ხალიჩაზე მეორედ გახდა მსოფლიოს ჩემპიონი!

საგარეჯოელი ფალავნის გამარჯვების აღსანიშნავად სსრ კავშირის სახელმწიფო ჰიმნი კვლავ აჟღერდა „ზარაჰის“ დარბაზში.

მსოფლიოს ჩემპიონის მეორე ოქროს მედლით მკერდ-დამშვენებულ გმირს ირანელი მაყურებლები ხუმრობით

უყვიროდნენ: „აღა თეღია, კლასიკურშიც!“, ე.ი. კლასიკურ ჭიდაობაშიც გამოდიო.

ასეთი რამ ჭიდაობის ისტორიას მართლაც რომ არ ახსოვს! თბილისის საერთაშორისო ტურნირი 1978 წ.

„ლევან თედიაშვილი ევროპის საგზის ჩემპიონი“

სოფიაში დამთავრდა თავისუფალი სტილის მოჭიდავეთა ევროპული ჩემპიონატი. შესანიშნავმა ქართველმა მოჭიდავემ ლევან თედიაშვილმა კიდევ ერთხელ დაამტკიცა, რომ მას ტოლი არ ჰყავს საჭიდაო ხალიჩაზე. იგი საკავშირო აღკკ XVIII ყრილობის დელეგატი გახლდათ და ყრილობას აღუთქვა, რომ ევროპის ჩემპიონატიდან გამარჯვებული დაბრუნდებოდა. მან სიტყვა საქმედ აქცია. სსრ კავშირის თავისუფალ მოჭიდავეთა ნაკრების მწვრთნელი ი. შახმურადოვი თვლის, რომ თედიაშვილს ტოლი არ ეყოლება არც ოლიმპიადა -80-ის ქბლაქში, მოსკოვში.

გაზეთი „ლელო“ 9 მაისი, 1978 წ.

„თედიაშვილის გამარჯვება“

უკრაინის დედაქალაქში რამდენსამე დღეს გრძელდებოდა სოციალისტური ქვეყნების სპორტსაზოგადოება „დინამოს“ ჩემპიონატი კლასიკურ და თავისუფალ ჭიდაობაში, რომელიც ძალების გენერალურ დათვალიერებას წარმოადგენდა მოსკოვის XXII ზაფხულის ოლიმპიადის წინ.

ყველაზე უფრო რთული ამოცანა იდგა თავისუფალი სტილის საბჭოთა ნაკრების კაპიტანის, სსრ კავშირის, ევროპის, მსოფლიოსა და ოლიმპიური თამაშების ჩემპიონის ლ. თედიაშვილის (თბილისი) წინაშე, რომელიც გუნდის ინტერესებისათვის ამჯერად მძიმე წონაში გამოდიოდა. მართალია, ლევანის მეტოქეები ლევანზე 15-20 კილოგრამით მძიმეები იყვნენ, მაგრამ ქართველმა ფალავანმა ყველა მათგანი ბეჭებით გააკრა ხალიჩას

და ოქროს მედალი მოიპოვა. ასეთი რამ ჭიდაობის ისტორიაში იშვიათად ხდება.

გაზეთი „თბილისი“ 2 ოქტომბერი, 1978 წ.

„სახალხო შეპრეპაზე“

ტაგუ მებურიშვილი

ლევან თედიაშვილს

უკვე აღარ ხარ ჭაბუკი,
მაგრამ კვლავ ძველუბრ ჯეელობ
და იგი იღეთების ქარბუქით
გვატკობს საგარეჯოელო.
მეტიც ვერ შეძლო, მშობელ ხალხს
„სულ ეხსომები ლევანი“
ათობით ბეჭდაუდებელ
ფალავნების მძლევარი.

გაზეთი „ლელო“, 1 იანვარი, 1979 წელი.

“ЗВЕЗДЫ СОВЕТСКОГО СПОРТА”

Леван Тедиашвили

Заслуженный мастер спорта. Один из наиболее известных борцов вольного стиля 70-х годов. Родился 15 марта 1948 г. в селе Гагмоубани Сагареджовского района Грузинской ССР. Образование высшее. По профессии педагог. Выступает за спортивное общество “Локомотив” (Тбилиси). Чемпион XXI Олимпийских игр во втором среднем весе. Четырехкратный чемпион мира по вольной борьбе, чемпион мира 1973 г. по борьбе самбо, двукратный чемпион СССР по вольной борьбе. В 1973 г. был включен в число десяти лучших спортсменов СССР. Награжден орденами “Ленина” и “Знак Почета”, лауреат знака ЦК ВЛКСМ “Спортивная доблесть”

Много славных страниц вписали советские спортсмены в историю вольной и классической борьбы. Истоки их успехов - в

той популярности, которой пользуется борьба в народе. В стране насчитываются десятки видов национальной борьбы. Широко распространена национальная борьба в Грузии, на родине многих талантливых спортсменов.

В 1954 году советские борцы впервые выступили в чемпионате мира в Токио и завоевали три золотые медали. Обладатели одной из них стал Вахтанг Балавадзе. Чемпион мира был в расцвете сил и не думал еще о том, что со временем станет тренером. В том году одному из его будущих учеников - Левану Тедиашвили исполнилось 6 лет.

Их пути сошлись лет через десять, а в 1971 году ученик повторил успех учителя - стал чемпионом мира. С тех пор Тедиашвили не проиграл ни одного крупного турнира.

В 1973 году на чемпионате мира в Тегеране произошел редкий в истории состязаний по борьбе случай. Советский атлет Леван Тедиашвили был удостоен двух золотых медалей - за победу в вольной борьбе и самбо.

Турнир по вольной борьбе закончился. Леван во второй раз стал чемпионом мира. Когда же начались состязания самбистов, внезапно заболел один из наших участников. В этот напряженный для команды момент Леван вызвался заменить товарища. Поборов усталости колоссальное нервное напряжение, он вновь вышел на ковер. Отличная координация движений, мгновенная реакция, воля к победе помогли ему выиграть и этот турнир. Так нашими борцами было завоевано командное первенство.

А три года спустя Тедиашвили во второй раз стал олимпийским чемпионом, на этот раз во втором среднем весе. Это, пожалуй, была наиболее трудная в его спортивной биографии победа. Получилось так, что именно в этой весовой категории собралось наибольшее количество борцов высокого класса.

На монреальском ковре Тедиашвили провел семь поединков добился успеха. Это произошло накануне закрытия XXI Олимпийских игр. Золотая медаль Тедиашвили стала 49-я высшей наградой советской команды в Монреале.

Издательство "Плакат", Москва 1979 года.

"НЕУЗНАНЫЙ ЧЕМПИОН"

Да, скромность, как говорится, всегда украшает человека, а известного спортсмена тем более. Но... Однажды Леван Тедиашвили, будучи уже чемпионом мира и Олимпийских игр, гостил у своего друга в одном из селений Гурджаанского района. Вечером в воскресный день по тардиции "на кругу" сошлись местные палаваны, и ведать-то ничего не ведавшие о том, что за их состязанием будут следить сам Тедиашвили. В лице Левана знали лишь несколько зрителей, да, и те по просьбе чемпиона свято хранили его инкогнито.

Чίδαობა была в самом разгаре, когда Леван не удержался от соблазна, вышел на импровизированный ковер и... одного за другим победил "на туше" всех сельских силачей. Это несколько "разгорячило" соперников и их болельщиков. Заметив неладное, чемпион решил больше не искушать свою судьбу и поспешно ретировался, из скромности так и не назвав себя.

Газета "Вечерний Тбилиси", 22 декабря 1979 года.

„ზიხც უკვე იყო ჩემპიონი“

ძნელია, ძალიან ძნელია ლევან თედიაშვილისა და მათ დარ სპორტსმენებზე რაიმე ახლის თქმა. ასეთ ათლეტთა სპორტულ ბიოგრაფიაში, როგორც იტყვიან, გულშემატკივრებისთვის „თეთრი ლაქა„ არ არსებობს. მათზე მრავალი სტატიები, ნარკვევები, ჩანახატები და წიგნებიც დაწერილა, ალბათ კვლავაც დაიწერება, მაგრამ, ვინც ამ საქმეს შეეჭიდება, უთუოდ გაუჭირდება, უბრალოდ, ძნელია, რაიმე ახლის თქმა და იმიტომ. მაგრამ, როგორც არ უნდა იყოს, ვერც ერთი ავტორი გვერდს ვერ აუვლის 1973 წელს, რომელიც ჭკშმარიტად ოქროს ასკობით ჩაიწერა ლევანის სპორტულ ბიოგრაფიაში.

იმ წელს, ლევანმა ჯერ იყო და ამერიკის შეერთებულ შტატებში მსოფლიოს თასი მოიგო, მერე კვლავ მოიპოვა სსრ კავშირის ჩემპიონის ოქროს მედალი, ამას მოსკოვში გამართული სტუდენტთა მსოფლიო უნივერსიადის „ოქროც„ მოჰყვა, მაგრამ თეირანში გამართულ მსოფლიოს ჩემპიონატებზე ლევანის

გამოსვლამ მთელს პლანეტის სპორტული საზოგადოება განაცვიფრა, მაშინ ლევანმა თავისუფალი სტილის მოჭიდავეთა პაექრობაში ყველას აჯობა, იქვე სამბისტთა მსოფლიოს ჩემპიონატიც ტარდებოდა. საბჭოთა სამბისტთა დელეგაციის წევრები საგონებელში ჩავარდნენ, მოულოდნელად გუნდის ერთ, ერთი წევრი ავად გახდა. სწორედ ამ დროს სამბისტებს მართლაც გაჭირვების ტალკვესად მოეწვინა ლევან თედიაშვილი.

მას სამბისტთა პაექრობაში წინათაც უცდია ძალა. მოუპოვებია საქართველოს ჩემპიონობა, სსრ კავშირის ჩემპიონატის ვერცხლის მედალიც, მაგრამ ახლა მსოფლიოს უძლიერეს სამბისტებთან უნდა მოესინჯა მკლავის ძალა. ლევანი თუ საპრიზო ადგილს მიღმა დარჩებოდა, გუნდისათვის მაინც დიდი შეღავათი იქნებოდა. ბოლოს და ბოლოს ჩვენს ნაკრებს ქულათა გარკვეულ რაოდენობას ხომ მაინც მოუტანდა. ლევანი კი ოთხჯერ გამოვიდა სარბიელზე და ოთხივეჯერ გამარჯვებულმა დატოვა ასპარეზი.

აი, ერთ წელიწადს, ერთ ქალაქში, ასე მოიპოვა ლევან თედიაშვილმა მსოფლიო ჩემპიონის 2 ოქროს მედალი.

ასეთი რამ ისტორიას არ ახსოვს.

ლევან თედიაშვილმა მოჭიდავეებისათვის დაწესებული ყველა უმაღლესი ჯილდო მოიპოვა, თუ რამ მოსაპოვებელი იყო, თანაც, ბევრი მათგანი, მრავალგზის, ხუთჯერ ავიდა მსოფლიო ჩემპიონატის საპატიო კვარცხლბეკის უმაღლეს საფეხურზე. ორჯერ კი ოლიმპიურ თამაშებში, მიუნჰენსა და მონრეალში მოიპოვა ოქროს მედლები. ახლა ამას დაუმატეთ სსრ კავშირისა და ევროპის ჩემპიონატებში დამსახურებული ოქროს მედლებიც, კიდევ სხვა დიდ საერთაშორისო ტურნირებიდან წამოღებული ნადავლი...

ლევანის წამქცევი კაცი რომ აღარ გამოჩნდა, მონრეალის ოლიმპიური თამაშების შემდეგ, ლოს-ანჯელესში, ქართველი ფალავანი... დათვის შეაჭიდეს. ლევანმა აქაც გაიმარჯვა.

ამის შესახებ „მართვე“, მოსწრებულად წერდა: ლევან თედიაშვილმა ძმები პიტერსონების თანამემამულეებს დაუმტკიცა, რომ ამერიკის კონტინენტზე მისი მომრევი კაცი კი არა, დათვიც არ დადისო.

თვითონ დევანი ღიმილით იხსენებს ამ ეპიზოდს:

– დათვინილაბაკრული გამოიყვანეს, თათებზე ხელთათმანები ჩააცვეს, რომ არ დავეშავებინე, მაგრამ დათვი მაინც დათვია, სად ადამიანის ღონე და სად იმ ვეებერთელა ცხოველისა. ასე იყო თუ ისე, შეეგებით ერთმანეთს, ის ტიალი ორფეხზე წამოიმართებოდა ხოლმე, ტორებს მადლა აღმართავდა და გამძვინვარებული, ბრდღენვით მოიწევდა ჩემსკენ, ეშმაკობით ავართვი ქულები, იმან კი ვერაფერი მომიხერხა.

ახლა ხანს გამართულ საკავშირო ჩემპიონატში ლევან თედიაშვილმა ვერცხლის მედალი მოიპოვა.

ნ. კობახიძე

გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტი“, 28 ივლისი, 1980 წელი.

„საქართველოს ფალავანი“

სპორტულ სამყაროს ჰყავს გამორჩეული გმირები, რომელთა შორის ჭეშმარიტად იღრსეული ადგილი უკავია ფალავანთა ფალავანს ლევან თედიაშვილს.

ისეთი ათლეტები, როგორც ლევანია, დიდ სპორტში შემოქმედის გზნებარებით მოდიან და ღვთით მომადლებული ნიჭის წყალობით, როგორც ნამდვილ შემოქმედთ სჩვევიათ, გაუკვალავ გზებს კვალავენ. მათ ძალუძთ მრავალი საიდუმლოების ამოხსნა. ჯერ კიდევ დაფარულისა და უხილავის მიგნება-წარმოჩენა, ადამიანის შესაძლებლობათა ზღვარის გაფართოება. ასეთი ათლეტები უსწრებენ დროს, ამკვიდრებენ ახლს და სამარადყამოს წარუშლელ კვალს ტოვებენ ქვეყანაზე.

ლევან თედიაშვილი სწორუპოვარი შემოქმედია ქართული სპორტის მატიანეში. მსოფლიოს ხუთგზის, ოლიმპიური თამაშების ორგზის და ევროპის ჩემპიონი კვლავაც ახალ გამარჯვებებზე ფიქრობს, რადგან „ძალა შესწევს ქადილხსა“.

ლევან თედიაშვილის სპორტული ბიოგრაფიის პირველი ფურცლები სპორტსაზოგადოება „განთიადთანაა“, დაკავშირებული, დღეს კი იგი მთელი საქართველოს ფალავანია.

თენგიზ გაჩეჩილაძე

ოცი სხივი, წიგნი, თბილისი-1980,

გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“.

"ГОРДОСТЬ СОВЕТСКОГО СПОРТА"

Леван Тедиашвили родился в 1948 году в грузинском селе Гегмоубани. Вольной борьбой начал заниматься в 12-летнем возрасте в обществе "Гантиади". С 1973 года защищает честь тбилисского СКА. Как чемпион СССР в весовой категории до 90 килограммов впервые был включен в олимпийскую сборную СССР в 1972 году и завоевал в Мюнхене золотую медаль. Свой успех он повторил четыре года спустя на Олимпийских играх в Монреале. Тедиашвили неоднократный чемпион мира и Европы по вольной борьбе, а, кроме того, в 1973 году он завоевал высшую награду на мировом первенстве по самбо.

Заслуженный мастер спорта Леван Китоевич Тедиашвили награжден орденами Ленина и "Знак Почета". Он окончил юридический факультет Тбилисского университета и институт физкультуры - живет в Тбилиси.

В странах Ближнего и Среднего Востока есть такая примета, если мальчика поцелует сильный человек, тот вырастет богатырем. Так вот, когда в Тегеране проходил чемпионат мира по вольной борьбе 1973 года, Леван Тедиашвили отбоя не знал от мальчишек - они ходили гурьбой за этим веселым силачем. Впрочем, после своих блистательных побед он стал кумиром не только местных болельщиков. Даже выдавшие виды специалисты в удивлении развели руками, когда Тедиашвили несколько дней выиграл еще на одном мировом чемпионате золотую медаль. А произошло это так.

Следом за турниром борцов вольного стиля, где Леван стал победителем в весовой категории до 90 килограммов, в Тегеране начинался первый в истории спорта чемпионат мира по самбо, а в советской команде заболел один спортсмен. Леван уже мыслями был дома, с женой Наной и сыновьями Вахо и Сосо, но отъезд пришлось отложить. Тренер Тедиашвили Вахтанг Балавадзе предложил включить в число участников чемпионата своего ученика, который некогда был призером первенства СССР по самбо среди юношей. "Не подведет, - сказал Балавадзе. - Медаль будет".

Чтобы объяснить, на чем основывалась уверенность тренера,

ნაღო ვერპუტყა ვ 1970 გოღ. ტოგღა ლევან სკოზო სპორტივნო მწოდოწიკო "ესღი ჭეროზ გოღ ნე სტანო ჭემპიონო მირა, უვოჯოთ სებო პერესტანო. ნე ჭოღო ვოს პოდვოლით - ვო სოტოღო ზონიმოღო სო მნოი"...

ტედიოშვილი ნე პოდველ ნი ვ 1971-მ, კოგღა დეისივითელო სტოღ ჭემპიონო მირა, ნი ვ სლედოღო მო ოლიმპიადე ვ მიუნჭენე. ნე პოდველ ნი ვ ირანე, "პერეკვოლიფიციროვოღო სი" ვ სემბისტო. პრიღემ პრეიმღსღესტო ეგო ნოდ სოპერნიკო მბოღო სოღო ვეღიკო, ჭოღო ვიღგროღ ონ ბუდო შუტო. ვ ონოღი სღვოტკე ლევან პრიღოღ ამერიკანსკო ბორცო კ კოვრუ (20 სეკუნდ პროდერჭიტო - პოღოღოღ 4 ბოღოღ) ნი, ოღიღოღ სიგნოღო სუღი, პოდნიოღ გოღოვუ ნი ჭიტრო პოდმიგნოღ ოკრუღოღოღ არენუღ პუსტოკო, მოღ, სოპერნიკ პოპრუბოღ ვოკრუტიღოღ...

ღოღო ჭ, ვესეღი ნრავ, ლუბოღო კ შუტკე - თოღი ჭე ნეიღმენნიე კოღესტო კოპიტოღო სბორნიო სოვეტსკი ბორცო, კოღი ნი ეგო მიგნოვენნიე რეოკტიო, რიღოთე ჭოღესტო დისტოწიი, ოტოღენნიე თეღნიკო, ნეოღიღოღი სიღი ნი ბოეოღი აზოღ. ონ - ოღინსტოვენნიე ვ მირე ბორც, კოღოღი ვ რიღნიე გოღი პოღეღოღოღ ვ ტრეღ ვესოვი კოტეგორიო - დო 82, დო 90 ნი დო 100 კიღოგრამო. გოვოღოღ, ჭოღო ზოღოვოთო ზოღოთე მედოღი ნო ოლიმპიოღი იგრო ვ მიუნჭენე ნი მონრეოღე ემუ ბოღო პროსტო - სოპერნიკოღ პოღოღოღოღ სპორტივნო ავოღრიტე ტედიოშვილი. ოღინოღოღ ავოღრიტე - ნე პოღოღოღ სუღბოღი, ონ ზოღოვოღი უპოღრნიე ტრენიროვკოღი ნი ბლიოსტოღელნიე პოღეღოღი.

იღდოთეღსტო "ტოღოტ", მოსკოღ 1980 გოღო.

„17 ჭეღიღოღი სოღიღიოღო“

გეღესოღრეღო ოღიღმიკიური თოღოშეღი ბო-გზიღი, მსოფოღიღი 5-გზიღი, ეგროპიღი 3 გზიღი, სსრ კოღეღიღი 7-გზიღი ჭემპიონი, მსოფოღიღი თოღიღი 3-გზიღი, მგოღოღეღი, ლენინიღი ორდენიღი სოღო დო „სოპოტიო ნიშნიღი“ ორდენიღი კოღეღიღი, სოქოღრეღეღი ოღიკე ცენტროღი კომიტეტიღი სპოღრტიღი დო მასოღბრიღოღოღოღი ოსტოტი ლეღეღი გოღეღიღიღიღი გოღეღი, სპოღრტიღი დო მასოღბრიღეღი ოსტოტი ლეღეღი თეღიოღიღიღი.

ოღეღი: აღრე თუ გეღიღი, დღეს თუ ჭეღი, სოღეღიღიღიღი, დღეღიღი ოს დღე, ოღეღესოღი დიღ სპოღრტიღი უნდო გოღოღეღიღიღი, ეღრეღიღიღიღი

მიატოვო ნაზრუნავ-ნაოფლარი და წახვიდე გულშემატკივართა უკანასკნელი აპლოდისმენტებით გაცილებული. ცხადია, გულის ტკივილით ვეთხოვები აქტიურ სპორტს – საყვარელ საჭიდაო ხალიჩას, რომელზეც 17 წელიწადი დაყვავი.

გულახდილად უნდა გითხრათ, რომ ჭიდაობაზე თავდაპირველად არც მიფიქრია. ფეხბურთით ვიყავი გატაცებული – „მესობაზე“ ვოცნებობდი, თუმცა „11“-რომრიანი მაისური ჩვენმა მწვრთნელმა, სასიქადულო ფეხბურთელმა გვაჩი ჯორბენაძემ უფრო ღირსეულს ჩააცვა. მე „9“-იანი შემხვდა და გაბრაზებულმა ცალი თვალი ახლა მძლეოსნობისაკენ გავაპარე, რომლებსაც იმ ხანად მწვრთნელი ვალიკო ოდიკაძე ავარჯიშებდა. მაგრამ არც ფეხბურთელი გამოვედი და არც მძლეოსანი.

...ერთ-ერთ დღესასწაულზე საჭიდაო წრეში ჩამაყენეს. ოთხჯერ ვიჭიდავე და ოთხივეჯერ მოვიგე. 15 წლის ბიჭი სახელგანთქმული არსენ მეკოკიშვილის ბიძაშვილთან-მწვრთნელ ვალერიან მეკოკიშვილთან მიმიყვანეს (ახლა იგი სსრ კავშირის დამსახურებული მწვრთნელია), რომელმაც ჩამრიცხა თავის სექციაში, საჭიდაო კოსტუმიც (ე.წ. „ფინკა,“) მომცა და ...იმ დღიდან უკვე „არსენ მეკოკიშვილობაზე“ დავიწყე ფიქრი. ჩვენი მიწაწყლისა გახლავთ, კაცური კაცი იყო და დიდებული ფალავანი. სამ წელიწადში სამგზის სპორტის ოსტატი გავხდი – ქართულ ჭიდაობაში, თავისუფალში და სამბოში. 1966 წელს საშუალო სკოლა დავამთავრე. ახლა უკვე თვით „ჭიდაობის პროფესორი“ ვახტანგ ბალავაძე მავარჯიშებდა. ლენინგრადში გამართულ სსრ კავშირის ჭაბუკთა პირველობაზე 71 კილოგრამ წონით კატეგორიაში პირველი ჯილდო დავიმსახურე.

1967 წელს თბილისის საერთაშორისო ტურნირზე ვიჭიდავე და IV ადგილზე გამოვედი 78 კგ წონაში. მაშინვე სსრ კავშირის ნაკრების უფროსმა მწვრთნელმა ალექსანდრე დიაკინმა ქვეყნის მთავარ გუნდში შემიყვანა, რომელშიც 13 წელიწადი დაყვავი (8 წლის განმავლობაში ვიყავი მისი კაპიტანი და კომორგი).

თამამად შეიძლება ითქვას, რომ თბილისის ტურნირი არ ჩამოუვარდება არც მსოფლიოს ჩემპიონატს ჭიდაობაში, ზოგ რამეში კი კიდევაც აღემატება მათ.

წლებიდან, მე-20 საერთაშორისო ტურნირზე, ვფიქრობ, მთელ რიგ საინტერესო ორთაბრძოლას ვიხილავთ – თბილისს ბევრი სახელოვანი ფალავანი ეწვია. ცხადია პირველ რიგში მე საბჭოთა ოსტატების გამოსვლა მაინტერესებს. დიდი იმედი მაქვს ქართველი მოჭიდავეებისაც – გიორგი მაკასარაშვილის, ჯემალ ტარიელაძის, ოთარ ყაჭაშვილის, დავით გიგაურისა და სხვა. სწორედ ისინი არიან ახლა ჩვენი სპორტის ვეტერანების შემცველები, მათ აბარიათ დღეს ქართული საჭიდაო ხალიჩის ბედი. დაე, ამ ხალიჩას მუდამ მეტოქის ბეჭები ეხებოდეს!

„ტრიუმფატორი“

იშვიათად, რომ საგარეჯოში ჩატარებული რომელიმე სახალხო დღესასწაული ჭიდაობით არ დაგვირგვინდეს, ხშირად საგარეჯოელი ფალავნები მეზობელი რაიონების მოჭიდავეებს იწვევენ საასპარეზოდ და მაშინ ჭიდაობა თავად არის დღესასწაული, ყველა დღესასწაულზე დიდი და სასურველი.

ერთ-ერთ ასეთ დღესასწაულს, რომელიც 1965 წელს გაიმართა სოფელ კაკაბეთში ორგზის მსოფლიო ჩემპიონი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი ვანხტანგ ბალავაძე დაესწრო. მისი ყურადღება მიიქცია ჩვიდმეტოდე წლის საგარეჯოელმა ჭაბუკმა. ლაგოდხელი მასზე ორჯერ მძიმე იქნებოდა, მაგრამ ამ სხარტმა, მოქნილმა ბიჭმა მაინც იმარჯვა.

ვინ არისო, იკითხა ცნობილმა ფალავანმა.

თედიანთ ლევანა არისო, უპასუხეს.

* * *

თედიანთ ლევანა ჩვეულებრივი კახელი ბიჭი იყო და, როგორც ყველა მისი თანატოლი, ისიც სიამოვნებით ჭიდაობდა, რაკილა ამის საშუალება მიეცემოდა. მაგრამ ჭიდაობისკენ ეს ლტოლვა საგარეჯოელი ბიჭების „სახადი“ უფრო იყო, ვიდრე სერიოზული გატაცება. თუ მაინცადამაინც, ლევანს ფეხბურთი იზიდავდა.

„გულახდილად უნდა გითხრათ, ჭიდაობაზე თავდაპირველად

არც მიფიქრია. „მესობაზე“ ვოცნებობდი. თუმცა, მე-11 ნომერი მაისური ჩვენმა მწვრთნელმა გეაჩი ჯორბენაძემ უფრო ღირსეულს ჩააცვა. მე „ცხრიანი“ შემხვდა და განაწყენებულმა ცალი თვალი ახლა მძლეოსნობისაკენ გავაპარე, რომელთაც იმხანად ვალიკო ოდიკაძე ავარჯიშებდა. მაგრამ ჩემგან არც ფეხბურთელი დადგა და არც მძლეოსანი...

თედიანთ ლევანასაგან მოჭიდავე დადგა, დიდი, სახელოვანი მოჭიდავე: ორგზის ოლიმპიური ჩემპიონი, ხუთგზის მსოფლიო, სამგზის ევროპის ჩემპიონი, საბჭოთა კავშირის შვიდგზის ჩემპიონი, მსოფლიო თასის სამგზის მფლობელი, ლენინის ორდენისა და „საპატიო ნიშნის“ ორდენის კავალერი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი.

ყველაფერი მშობლიურ საგარეჯოში დაიწყო. მისი პირველი მწვრთნელი სახელგანთქმული არსენ მეკოკიშვილის ბიძაშვილი – ვალერიან მეკოკიშვილი იყო სწორედ მან აღმოაჩინა ლევანში მოჭიდავე.

„თხუთმეტი წლისა ვიყავი, ვალერიან მეკოკიშვილთან რომ მიმიყვანეს.

თავის სექციაში ჩამრიცხა, საჭიდაო კოსტუმიც (ეგრეთ წოდებული „ფინკა“) მომცა და ამ დღიდან „არსენა მეკოკიშვილობაზე“ დავიწყე ფიქრი. სამ წელიწადს სამგზის სპორტის ოსტატი გავხდი – ქართულ ჭიდაობაში, თავისუფალში და სამბოში. 1966 წელს საშუალო სკოლა დავამთავრე“.

სხვათა შორის, იმ სკოლაში, სადაც ფალავანთა ფალავანი სწავლობდა, დღეს მისი სახელობის თასს ეცილებიან ერთმანეთს საგარეჯოელი ბიჭები.

ერთხელ, მაშინ ლევანი მერვე-მეცხრე კლასში იქნებოდა, კლასის დამრიგებელმა უთხრა, დიდი ჩემპიონი შენგან მაინც არ დადგება და ტრიგონომეტრიაში კი ტყუილად ჩამორჩიო. ლევანმა იმავე მეოთხედში დასძლია ეს ჩამორჩენა და რამდენიმე წლის შემდეგ იმ მასწავლებლის „ჯიბრზე“ დიდი ჩემპიონიც გახდა.

სკოლა რომ დაამთავრა, ვახტანგ ბალაგაძემ თბილისში ჩამოიყვანა და თავის სახლში დააბინავა. მერე ლევანმა საქართველოს ფიზიკულტურის ინსტიტუტში ჩააბარა მისადები

გამოცდები.

„ახლა უკვე თვით „ჭიდაობის პროფესორი“ ვახტანგ ბალავაძე მავარჯიშებდა. ლენინგრადში გამართულ საბჭოთა კავშირის ჭაბუკთა პირველობაზე 71 კილოგრამში პირველი ჯილდო დავიმსახურე. 1967 წელს თბილისის საერთაშორისო ტურნირზე ვიჭიდავე. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ თბილისის ტურნირი არ ჩამოუვარდება არც ოლიმპიურ ტურნირს და არც მსოფლიო ჩემპიონატს. ზოგ რამეში კიდევაც აღემატება მათ“.

ჯერ კიდევ სკოლის მოსწავლე იყო ლევანი, როდესაც დასაბამი მიეცა თბილისის საერთაშორისო ტურნირებს. იჯდა საგარეჯოელი ბიჭი სპორტის სასახლის ტრიბუნებზე და სუნთქვაშეკრული შეჰყურებდა მსოფლიოს საუკეთესო ფალანგებს: შოთა ლომიძეს და ვლადიმერ რუბაშვილს.

ალექსანდრ მედვედს და იური შახმურადოვს, გურამ საღარაძეს და ალექსანდრე ივანიცკის, ახმეტ აიიკს და მბდულაჰ მოვაჰედს, მანსურ მეჰტი-ზადეს და ემამალი ჰაბიბის...

რას იფიქრებდა მაშინ ლევანა, რომ თბილისის საერთაშორისო ტურნირების რეკორდსმენი – ხუთგზის გამარჯვებული გახდებოდა და რომ დიდი სპორტიდან მისი გაცილების საზეიმო ცერემონიალი ერთ-ერთი ასეთი ტურნირის მშვენიერად იქცეოდა...

* * *

1981 წლის 1 თებერვალი. თბილისის სპორტის სასახლე. საერთაშორისო ტურნირი თავისუფალ ჭიდაობაში. ფინალური შეხვედრები. პირველ ხუთ წონით კატეგორიაში უკვე გაირკვა გამარჯვებულთა ვინაობა და ამ დროს შეჯიბრება შეჩერდა. არენაზე ფალანგთა ფალანგანს – ლევან თედიაშვილს უხმეს და სპორტის სასახლე გულშემატკივართა ერთსულოვანმა ტაშმა შეაზანზარა.

ლევანი გამოვიდა სარბიელზე, ხალიჩის კუთხეში დადგა და აქეთ-იქით თავისი ორი ბოკვერი ამოიყენა – ვახტანგი და ბესარიონი.

მინახავს ცნობილ ათლეტთა დიდი სპორტიდან გაცილება, მაგრამ ასეთი შთამბეჭდავი – არასოდეს. გუგუნებდა ვეება

სასახლე, ყველაფერს ამაღლებული დღესასწაულის ძალა მართავდა და ამ დღესასწაულის ცენტრში იდგა ოცდაცამეტი წლის ლევან თედიაშვილი, იდგა „ნადავლით“ – მეგობარ-მეტოქეთა, გულშემატკივართა და თანამემამულეთა სიყვარულით სავსე, ვითარცა ნამდვილი ტრიუმფატორი.

ლევანს საზეიმოდ გადაეცა საქართველოს საუკეთესო სპორტსმენთა ყველა დროის სიმბოლური ათეულის მუდმივი. საპატიო წევრის დიპლომი. ერთმანეთს ცვლიან ორატორები, ლევანის აღმზრდელები, მეგობრები, ძველი მეტოქეები, თაყვანისმცემლები...

საბჭოთა კავშირის თავისუფალი სტილის მოჭიდავეთა ნაკრების მთავარი მწვრთნელი იური შახმურადოვი.

ოლიმპიური და მსოფლიო ჩემპიონი ილია მატე.

ორგზის ოლიმპიური და მსოფლიო ჩემპიონი ივან იარიგინი („წლების მანძილზე ჩვენ მეტოქეები ვიყავით, მაგრამ ამით ჩვენს მეგობრობას არაფერი დაჰკლებია. ერთხელ მან ჩემთან, კრასნოიარსკში მომიგო, მერე მეც ვაჯობე თბილისში. დარწმუნებული ვარ, ლევანი მომავალშიც ისე ლამაზად იცხოვრებს, როგორც აქამდე ცხოვრობდა სპორტში“).

ვახტანგ ბალავაძემ მოიგონა პირველი შეხვედრა ლევანთან 1965 წელს კაკაბეთში, ლაგოდეხელ და საგარეჯოელ ფალავანთა შერკინებაზე.

სამოციან წლებში საბჭოთა კავშირის ნაკრების მწვრთნელმა ალექსანდრ დიაკინმა კი გაიხსენა 1967 წელი, როცა ლევან თედიაშვილი, 19 წლის ახალგაზრდა, პირველად გამოვიდა თბილისის საერთაშორისო ტურნირში და მეოთხე ადგილი დაიკავა. იმ ტურნირის შემდეგ ალექსანდრ დიაკინმა იგი ქვეყნის მთავარ გუნდში შეიყვანა. მთელი ცამეტი წელი იცავდა ლევან თედიაშვილი საბჭოთა კავშირის ნაკრების ღირსებას და რვა წლის განმავლობაში მისი კაპიტანი იყო.

ორგზის ოლიმპიური და სამგზის მსოფლიო ჩემპიონი სოსლან ანდიევი. ვერასოდეს წარმოვიდგენდი, თუ ეს ასოციაციონანი გოლიათი საჭიდაო არენაზე გამოვიდოდა და... ლექსს წაიკითხავდა! თანაც – საკუთარს! ანდიევი ამ ტურნირში არ მონაწილეობდა. ტურნირში არც ივან იარიგინი და ილია მატე

მონაწილეობდნენ – ლევანის ყველაზე საშიში და ყველაზე ღირსეული მოწინააღმდეგენი ბოლო წლებში. სამივე ლევანის სიყვარულმა და პატივისცემამ ჩამოიყვანა თბილისში. სწორედ ამ სიყვარულისა და პატივისცემის გამოხატულება იყო, რომ გაცილების საზეიმო ცერემონიალის ბოლოს მატემ და იარიგინმა მხრებზე შეისვეს ლევანი და ისე შემოატარეს საპატიო წრე. ანდიევი კი ამ დროს ზურგიდან შეეხიდა ტრიუმფატორს...

* * *

ეს ტრიუმფი გვირგვინი იყო ლევან თედიაშვილის ჩვიდმეტწლიანი სპორტული გზისა. არა ერთი და ორი ბრწყინვალე გამარჯვება უნახავს ლევანს ამ გზაზე. მხოლოდ ოფიციალურ საერთაშორისო შეხვედრებს თუ ჩავთვლით, ლევან თედიაშვილმა 640 ორთაბძოლა ჩაატარა და ნახევარზე მეტი წმინდად მოიგო; თავად კი სულ ორჯერ დატოვა ხალიჩა დამარცხებულმა.

„ორივე დამარცხება ცხადად მახსოვს. პირველად 1970 წელს ევროპის ჩემპიონატის ფინალში. წავაგე გერმანელ ჰორსტ შტოტმაისტერთან ანგარიშით 8:7. ეს ფაქტიურად ჩემი პირველი გამოსვლა იყო დიდ საერთაშორისო სარბიელზე. შტოტმაისტერთან რევანში 1972 წელს ავიღე: ჩვენ თბილისის საერთაშორისო ტურნირის ფინალში შეეხვდით ერთმანეთს, უფრო სწორად, უნდა შეეხვედროდით, მაგრამ მარ ბრძოლა არ ისურვა. ჩვენი გვარები რომ გამოაცხადეს, იგი სრულიად სალ-სალამათი, საჭიდაო ფორმაში გამოწყობილი, მშვიდად მომიახლოვდა, ხელი ჩამომართვა და... გასახდელისაკენ გაემართა. მეორედ 1978 წელს წავაგე მეხიკოში, მსოფლიო პირველობის ფინალში და ისევ გერმანელთან – ჰანს ბიუტნერთან. მე ვიგებდი შეხვედრას ანგარიშით 8:3, მაგრამ როცა ბრძოლის დამთავრებამდე ერთი წუთიღა რჩებოდა, ჩემსავე ილეთზე წამოვეგე და... მაშინ რა ვიცოდი, რომ ის ბრძოლა ჩემი უკანასკნელი გამოსვლა იქნებოდა საერთაშორისო ასპარეზზე. ასე რომ, ბიუტნერთან რევანშის აღება ვეღარ მოვახერხე“. სულ უკანასკნელად კი ლევანი 1980 წლის 18 მაისს გამოვიდა საკავშირო ჩემპიონატი მიმდინარეობდა თავისუფალ ჭიდაობაში. ლევან თედიაშვილისა და ილია მატეს

ფინალური ორთაბრძოლა ფრედ დამთავრდა და ქვეყნის ჩემპიონის ოქროს მედალთან ერთად დონეცკელმა სპორტსმენმა მოსკოვის ოლიმპიადის საგზურიც მოიპოვა. ლევანმა პირველმა მიულოცა მეტოქეს გამარჯვება და უოქროსმედლოდ არ დაბრუნდეს, უთხრა. ილია მატე ოლიმპიური ჩემპიონი გახდა. „ჩემს მედალს ლევანს ვუმაღლი, – ამბობს იგი, – მე მისგან ვისწავლე ვაჟკაცობა და პატიოსნება!“.

ერთმა ჟურნალისტმა ლევანს ჰკითხა:

– არსებობს თუ არა მოჭიდავე, რომელიც არც ერთხელ არ დამარცხებულა?

– კი, როგორ არა! – უპასუხა ლევანმა და, როცა თანამოსაუბრემ ბლოკნოტი და კალამი მოიმარჯვა, დააზუსტა, – მამაჩემი იყო ასეთი!

– როგორ, განა მამათქვენი ჭიდაობდა? – გაიოცა ჟურნალისტმა, რომელმაც, ვგონებ, ყველაფერი იცოდა ლევან თედიაშვილის შესახებ.

– საქმეც ეგ არის! – სიცილით მიუგო ლევანმა, – მამაჩემს არასოდეს უჭიდავია, ხოლო რომ ეჭიდავა, ერთ-ორ შეხვედრას ისიც აუცილებლად წააგებდა!

ლევანს თედიაშვილს უყვარს ხუმრობა, მეტად გულღიაა და ხალისიანი. მეხიკოს მსოფლიო ჩემპიონიტის დღეებში საკდესის კორესპონდენტი წერდა: „თედიაშვილს გულშემატკივრობდა ყველა, თუნდაც იმიტომ, რომ ის ერთადერთი მოჭიდავეა მსოფლიოში, სამსხვადასხვა წონით კატეგორიაში რომ გამოდიოდა, იმიტომაც, რომ მას მოწყენილს ვერასოდეს ნახავთ, ხუმრობს, იცინის, ორთაბრძოლის წინ კი სულ ცოტა დრო სჭირდება იმისთვის, რომ მთელი შეხვედრის გეგმა მოიფიქროს. მას ხომ ყველაფერი ძალუძს, როცა ხალიჩაზეა. ნახევარ-ფინალური შეხვედრების დროს ლევანმა თვალი მოჰკრა ორიოდე წლის ბიჭს, რომელიც ხალიჩაზე კოტრიალობდა. ვერ მოითმინა, ხალიჩაზე გავიდა და მხიარული ორთაბრძოლა გამართა“.

დიახ, მეტად გულღიაა და ხალისიანი ლევან თედიაშვილი, საოცრად გადამდები სიცილი აქვს, მაგრამ იმ დღეს – 1 თებერვალს – რამდენჯერმე ცრემლით აევსო თვალები. ცხადია, მისთვის ყველაზე ძნელი და სამწუხარო იყო სპორტთან

* * *

„როცა ეს ამოდენი ხალხი ფეხზე ადგა და ოვაცია გამიმართა, ცრემლი ვერ შევიკავე. ვწუხდი და ვნანობდი, რომ ვერ შევძელი და ვერ მოვიპოვე ქართველებისთვის ესოდენ სასურველი მესამე ოლიმპიური ოქრო. ეს ვალი მიმყვება დიდი სპორტიდან მიმავალს, მაგრამ დარწმუნებული ვარ, ადრე თუ გვიან შეჭველად გამოჩნდება ქართველი ფალავანი, რომელიც ჩემს ვალს გადაიხდის და სამ ან იქნებ მეტ ოლიმპიურ გამარჯვებასაც იზეიმებს“.

* * *

ჭიდაობა ქართველთა ეროვნული სპორტი იყო ოდითგანვე. ქართულმა ჭიდაობამ არაერთი ოლიმპიური და მსოფლიო ჩემპიონი მისცა სამყაროს ჭიდაობის ოთხსავე საერთაშორისო სახეობაში: თავისუფალში, კლასიკურში, ძიუ-დოსა და სამბოში.

საქართველოს ჯერ კიდევ გასაბჭოებამდე ჰყავდა მსოფლიო მასშტაბის ფალავნები, რომელთაც არაერთი სასახელო გამარჯვება მოუპოვებიათ შინ თუ გარეთ. რომელი ერთი დავასახელოთ: დავით ხიზამბარელი და კულა გლდანელი, ნესტორ ესებუა და კოსტა მაისურაძე, ქიზიყელი კამბეჩვა და შაშო ვერელი, თედო ლილოელი და გიორგი „ჯიბგირი“, სანდრო კანდელაკი და სხვები.

თითოეული ამ ფალავანთაგანი საოცარი სპორტული ბიოგრაფიის პატრონია. კოსტა მაისურაძემ, მაგალითად, რამდენიმე წუთში ბეჭებით გააკრა ხალიჩას ცნობილი ზანგი მოჭიდავე ბამბო ულა. მას სხვადასხვა დროს დამარცხებული ჰყავს აგრეთვე სახელგანთქმული „შავნიღბა“ – ოსკარ შნაიდერი, პარიზელი კოსტან ლემარენი, შვედი ვილსონი, ინდოელიკაუტანი, რუსი გოლიათი ივან ზაიკინი, ცნობილი უცხოელი ფალავნები პირარდე-კოლოსი, შევალიე, რიცნელი, ჟორჟ კანელი, ბიულერი, აპოლონი, ჰანს შვარცი, პაულ ბანი, ლუირიხი, ყარა ახმედი, ჩაი იანსი, კრაუზერი, კავანი, რიზბახერი, კლემენს ბული, ვეილანდ

შულცე... ქიზიყელი კამბეჩუა (ვანო აბულაძე) კი წლების განმავლობაში დიდი წარმატებით გამოდიოდა საფრანგეთისა და ანგლისის, გერმანიისა და ბელგიის, ესპანეთისა და ამერიკის ცირკებში თუ საჭიდაო არენებზე...

მეცხრამეტე-მეოცე საუკუნეების მიჯნაზე ქართველ ფალანგებს საშუალება არ ჰქონდათ მონაწილეობა მიეღოთ მსოფლიო პირველობებსა თუ ოლიმპიურ თამაშებში, თორემ ვინ იცის, იქნებ პირველი ქართველი ოლიმპიური ჩემპიონი დავით ციმაკურიძე სულაც მეთავე ან მეთხუთმეტე ყოფილიყო!

თავისუფალი სტილის ქართველი მოჭიდავეები მუდამ დორმინირებდნენ არა მარტო საბჭოთა კავშირის, არამედ მსოფლიო ასპარეზზე. ქართული ჭიდაობის სასახელო ტრადიციებზე აღზრდილ ფალანგებს მსოფლიოს არაერთი უძლიერესი მოჭიდავე დაუმარცხებიათ. იცვლებოდნენ თაობები, მაგრამ უცვლელი რჩებოდა ჭიდაობის ქართული სკოლის სახელი და დიდება, მისი ტრადიციები. არსენ მეკოკიშვილმა და დავით ციმაკურიძემ ვახტანგ ბალავაძეს და მირიან ცალქალამანიძეს გადასცეს ესტაფეტა, ვახტანგ ბალავაძემ და მირიან ცალქალამანიძემ – ვლადიმერ რუბაშვილსა და გურამ საღარაძეს, მათ კიდევ – შოთა ლომიძეს და ზარიბეგ ბერიაშვილს, შოთა ლომიძემ და ზარიბეგ ბერიაშვილმა – ლევან თედიაშვილს... სამწუხაროდ, ლევან თედიაშვილი უმემკვიდრეოდ წავიდა დიდი სპორტიდან; მის შემდეგ ჩვენს თავისუფალ ჭიდაობაში დიდი ვაკუუმი გაჩნდა.

ეს თავად ლევანმაც აღნიშნა თავის საზეიმო გაცხილებაზე, როცა სამადლობელ სიტყვას ამბობდა. ხომ ხედავთ, ხალხო, რა დღეშია ჩვენი ჭიდაობა, მომეხმარეთ, მხარში ამომიდექით, იქნებ საქმეს ვუშველოთ.

ქართველ კაცს უჭირს ჭიდაობა, სპორტის ამ სახეობაში მისი სულის ნაწილია თითქოს ჩაქსოვილი და წარმოუდგენელია, საქართველოს აღარ ჰყავდეს მსოფლიო ფალანგები, ისეთები, რომლებიც ღირსეულად გააგრძელებენ ლევანის გზას, რომლებიც მისი ღირსეული მემკვიდრეები იქნებიან.

იმ დღეს კი ლევანმა თავისი უშუალო მემკვიდრეები დააჭიდა ერმანეთს და ისე იყო მისი ტრიუმფის ნამდვილი აპოთეოზი.

– ხშირად მეკითხებიან, შენი ორი ბიჭიდან რომელი გამოვა

მოჭიდავეო. მე ვერ გეტყვით. მოდით, ახლა ვაჭიდავებ და თქვენ თვითონ შეარჩიეთ! – თქვა ლევანმა.

ცოტა ხანს იჭიდავეს ვახტანგ და ბესარიონ თედიაშვილებმა, მერე უფროსმა უმცროსს მოგვერდი უყო და მამამ ორივეს ხელი აუწია გამარჯვების ნიშნად. ლევანის მოქმედებაში და სახეზე ერთი რამ იკითხებოდა: „ბიჭები ჯერ ძალიან პატარები არიან, მაგრამ, თუ მომავალში რომელიმე მათგანმა ივარგა, მისი თავი ენაცვალოს საქარფთველოს!“

ვინ იცის, იქნებ რამდენიმე წლის შემდეგ ისევ გამოჩნდეს თედიაშვილის გვარი საჭიდაო სამყაროში, იქნებ ისევ აალაპარაკოს ქვეყანა თედიაანთ რომელიმე წარმომადგენელმა!

* * *

ჭიდაობაში რეკორდები ოფიციალურად არ აღინუსხება, მაგრამ ლევან თედიაშვილი მაინც არის ორი, ალბათ განუმეორებელი რეკორდის მფლობელი:

1974 წელს სტამბულის მსოფლიოს ჩემპიონატზე ლევანმა ზუსტად სამ წამში (დიახ, სამ წამში!) გააკრა ხალიჩას შვეიცარიელი მარტინეტი. ერთი, ორი, სამი და მორჩა! საოცარია! ფანტასტიკური!

მეორე ფანტასტიკური რეკორდი ლევანმა 1973 წელს დაამყარა თეირანში, სადაც ერთმანეთის მიყოლებით სამი მსოფლიო ჩემპიონატი გაიმართა – თავისუფალ ჭიდაობაში ლევანმა მსოფლიო ჩემპიონის ოქროს მედალი მოიპოვა და თანაგუნდელებთან ერთად სამშობლოში დასაბრუნებლად ემზადებოდა, მაგრამ მას კიდევ რამდენიმე დღე მოუხდა თეირანს დარჩენა: სამბისტთა ნაკრების საშუალო წონოსანი ავად გამხდარიყო და მწვრთნელებმა ლევანს მისი შეცვლა სთხოვეს. ლევან თედიაშვილი თავის დროზე საბჭოთა კავშირის ჩემპიონი იყო ჭაბუკთა შორის სამბოში, მაგრამ ეს იყო რვა წლის წინათ. გუნდს კი დამხმარე სჭირდებოდა და ლევან თედიაშვილი სამბისტთა ტურნირშიც გამოვიდა. მის წონაში 12 ქვეყნის 69 წარმომადგენელი ეცილებოდა ერთმანეთს ოქროს მედალს. ასე რომ, ბრძოლა სულაც არ ყოფილა ადვილი. ლევანმა ზედღვივდ დაამარცხა

რამდენიმე ძლიერი მოჭირდავე. მის წარმატებას აღფრთოვანებული ხედებოდა მრავალათასიანი „ფარახი“ – ირანის დედაქალაქის უდიდესი საჭიდაო არენა. ქართველი ფალავნის ოსტატობით გაოცებულნი იყვნენ ლეგენდარული ირანელი ფალავანები მანსურ მეჰტი-ზედე და აბდულაჰ მოვაჰედი. ისინი მონუსხულები მისჩერებოდნენ ლევან თედიაშვილს, სწორედ ისე, როგორც რამდენიმე წლის წინ თბილისის სპორტის სასახლეში მისული საგარეჯოელი ბიჭი უყურებდა მათ ჭიდაობას. ლევანმა ბორლო ტურნირის ფავორიტი, ამერიკელი ჯო ბაგმანიც დაამარცხა და ერთი კვირის მანძილზე მეორედ გახდა მსოფლიო ჩემპიონი.

– კლასიკურშიც, ალა თედია, კლასიკურშიც! – გაჰყვიროდნენ ტრიბუნები.

ლევანი ალბათ მესამე ოქროს მედალსაც წამოიღებდა თეირანიდან, მაგრამ ვალერი რეზანცევი ავად არ გამხდარა!..

* * *

ლევანი მეორე მსგავს შემთხვევასაც იხსენებს:

„1972 წელს იაპრონიის პროფკავშირთა სპორტულმა ასოციციამ ქართველ ძიუდოისტებთან ერთად ამხანაგური გამოსვლებისთვის მიგვიწვია. ჩვენს ცნობილ ძიუდოისტს შოთა ჩოჩიშვილს ერთ-ერთ შერკინებაში მხარი დაუზიანდა და ვეღარ შეძლებდა ტატამზე გამოსვლას. ეს კი ჩვენ წაგებას გვიქადდა. მწვრთნელებმა მითხრეს, რომ ძიუდოში დამეცვა ჩვენი გუნდის ღირსება. ბედზე ძიუდოისტთადა ჩვენი დარბაზი მეზობლად იყო. ასე რომ, როგორც კი ხალიჩაზე თავისუფალ ჭიდაობას დავამთავრებდი, ტატამზე ვდგებოდი მეტოქის პირისპირ. ერთ დღეს ათი შეხვედრა მოვიგე“.

* * *

ლევან თედიაშვილის ყოველი გამოსვლა თბილისში ნამდვილი დღესასწაული იყო ქართველი გულშემატკივრებისთვის. საიდან აღარ მოდიოდნენ მისი ჭიდაობის სანახავად და ლევანსაც არასოდეს გაუწიბილებია თაყვანისმცემლები. ეს იყო მხოლოდ, რომ ზოგჯერ ისე სწრაფად იგებდა, ორთაბრძოლას, მაყურებელი

ჭიდაობის ეშხში შესვლას ვერ ასწრებდა.

ერთხელ გაუგონარი რამ მოხდა: როცა ლევანმა ქვეშ მოიგდო მოწინააღმდეგე და წმინდა გამარჯვებას აღარაფერი უკლდა, ხალხი შეეხვეწა თავის ფალავანს:

- გაუშვი, ლევან, ცოდოა!

- არ წააქციო, ლევან!

გულ შემატკივართა ხათრით ლევან თედიაშვილმა ის შეხვედრა ფაქტიურად რამდენჯერმე მოიგო.

თითქოს დიდი არტისტი ბისზე გამოიხმოო მაყურებელმა.

* * *

ამერიკელები ტრადიციულად ძლიერები არიან თავისუფალ ჭიდაობაში. მათ ყოველთვის ჰყავდათ სახელმწიფოებრივი ფალავნები ჭიდაობის ამ სახეობაში. ძმები ჯონ და ბენ პეტერსონები ერთ-ერთი უძლიერესნი იყვნენ მათ შორის. 1972 წელს ძმები მიუნხენის ოლიმპიურ თამაშებში მონაწილეობდნენ; ჯონი - პირველ საშუალო წონაში ასპარეზობდა, ბენი კი - მეორე საშუალოში. ბენი ოლიმპიური ჩემპიონი გახდა, ხოლო ჯონი ვერცხლის მედალს დასჯერდა, რადგან მის წონაში თვით ლევან თედიაშვილი გამოდიოდა. მომდევნო ოლიმპიურ თამაშებზე ლევანმა წონაში მოიმატა და მეორე საშუალო წონაში მოუხდა გამოსვლა. ამჯერად ჯონ პეტერსონი გახდა ჩემპიონი. ბენმა კი მეორე ადგილი დაიკავა. პირველი, რასაკვირველია, ლევან თედიაშვილი იყო!

* * *

საბჭოთა კავშირ ამერიკის ერთ-ერთი ამხანაგური შეხვედრის დროს, რომელიც ამერიკის შეერთებულ შტატებში გაიმართა, ჯონ პეტერსონი გულშემატკივრებსა და ჟურნალისტებს შეპირდა, რომ ამჯერად უეჭველად დაამარცხებდა ლევან თედიაშვილს. მართლაც დაიწყო თუ არა მათი ორთაბრძოლა, პეტერსონმა მომგებიანი ქულა აიღო და... ხალიჩიდან გაქრა.

„საკუთარ თვალებს არ ვუჯერებდი; აღფრთოვანებულმა ხალხმა ჯონი ხელში აიტაცა და რიგიდან რიგზე გადასცემდა“.

როგორც იქნა, დაბრუნდა ჯონ პეტერსონი ხალიჩაზე. შეხვედრა გაგრძელდა და ლევანმა იგი გამანადგურებელი ანგარიშით მოიგო.

* * *

ამერიკელებს უყვართ ყველაფერი ექსტრავაგანტური.

მსოფლიო თასის გათამაშების შემდეგ სან-დიეგოში გაიმართა საბჭოთა და ამერიკელ მოჭიდავეთა ამხანაგური შეხვედრა. შეხვედრის დაწყებამდე შეჯიბრების ორგანიზატორებმა სან-დიეგოს ცირკიდან დათვი მოიყვანეს და სოსლან ანდიევს დაუყენეს. ანდიევმა უარი თქვა დათვთან ჭიდაობაზე. სხვა გზა არ იყო, საბჭოთა გუნდის ღირსება მის კაპიტანს – ლევან თედიაშვილს უნდა ეხსნა და ისიც დათვის პირისპირ დადგა ხალიჩაზე. ორთაბრძოლას დათვის მწვრთნელი სჯიდა, მაგრამ ეს სუბიექტური მსაჯიც კი იძულებული გახდა, ზედიზედ სამი მომგებიანი ქულა მიეცა ლევანისთვის. დათვთან სამწუთიანი შერკინება ქართველი ფალაენის გამარჯვებით დასრულდა. ამის შემხედვარე ამერიკელმა მოჭიდავემ, რომელიც ლევანის წონაში გამოდიოდა, ბრძოლაზე უარი განაცხადა.

* * *

ევროპის ერთ-ერთ ჩემპიონატზე თედიაშვილის მოსყიდვა განიზრახეს. მას დიდძალი თანხა აღუთქვეს, თუ ასპარეზობის ფინალურ ბრძოლას მასპინძელთა გუნდის წარმომადგენელთან წააგებდა.

ლევანმა ის შეხვედრა წმინდად მოიგო.

* * *

ლევან თედიაშვილის გაცილების საზეიმო ცერემონიაზე ჭიდაობის საერთაშორისო ფედერაციისა და ტურნირზე ჩამოსულ უცხოელ სტუმართა სახელით სიტყვა წარმოთქვა ჭიდაობის საერთაშორისო ფედერაციის ბიუროს წევრმა და ტექნიკური კომისიის თავჯდომარემ, ბულგარეთის სპორტკომიტეტის თავ-

ჯდომარის მოადგილემ, ბულგარეთის სპორტკომიტეტის თავ-
ჯდომარის მოადგილემ, სოციალისტური შრომის გმირმა, პროფე-
სორმა რაიკო პეტროვმა:

„ძვირფასო ამხანაგებო! ძვირფასო მეგობრებო! ჩემო საყვა-
რელო, ძვირფასო ლევან!

ჩემთვის დიდად საპატიო და სასიამოვნო, ჭიდაობის საერთა-
შორისო ფედერაციისა და უცხოელი სტუმრების სახელით
მივესალმო ჩვენი ეპოქის ერთ-ერთ ყველაზე შესანიშნავ სპორტ-
სმენს.

ლევან თედიაშვილი – ეს არის მოჭიდავე, რომელსაც დამარ-
ცხებული ჰყავს ჩვენი პლანეტის უძლიერესი ფალავნები
რამდენსამე წონითს კატეგორიაში. მან თავის თავში, როგორც
ფოკუსში, შეკრიბა ყოველივე საუკეთესო, რაც საქართველოს
ჭიდაობას გააჩნია და გააგრძელა სახელოვანი ტრადიციები
დავით ციმაკურიძის, არსენ მეკოკიშვილის, ვახტანგ ბალავაძის,
მირიან ცალქალამანიძის, ვლადიმერ რუბაშვილის, გურამ
სადარაძის, ზარიბეგ ბერიაშვილის, შოთა ლომიძისა და სხვათა.

ჩვენ გულითადად მადლობას ვუხდით ლევანს იმ წვლილი-
სათვის, რომელიც მან მსოფლიოს ჭიდაობის საგანძურში
შეიტანა. ლევანი იყო მსოფლიოს ყველა მოჭიდავის არა მხოლოდ
დამმარცხებელი, არამედ – მასწავლებელიც. ლევანმა ბევრი
გამარჯვება მოიპოვა საჭიდაო ხალიჩაზე, მაგრამ მისი ყველაზე
დიდი გამარჯვება დროზე გამარჯვებაა. მისი დიდება კოსმოსური
მასშტაბით თუ განიზომება, ხოლო მისი სპორტული გმირობა
მაგალითად დარჩება ყველასათვის ჭიდაობის განვითარების
მთელ მანძილზე.

ჩემო ძვირფასო ლევან! ჭიდაობის საერთაშორისო ფედე-
რაციის პრეზიდენტის მიღან ერცეგანისა და თბილისიქ XX
საერთაშორისო ტურნირის ყველა უცხოელი სტუმრის სახელით
სულითა და გულით გისურვებ მტკიცე ჯანმრთელობას, ბევრ,
ძალიან ბევრ სიხარულსა და დიდ წარმატებებს შრომასა და
პირად ცხოვრებაში“.

ლევან თედიაშვილის დარი სპორტსმენები თითებზე ჩამოსათფლელი კყაუდა საქართველოს. არ დარჩენილა სპორტული ტიტული, რომ მას არ მოეპოვებინოს. ქართველ სპორტსმენთაგან მოჭიდავეები არიან ყველაზე ტიტულოვანნი, ლევანი კი მათ ფონზეც გამორჩეულია, მაგრამ ტიტულებთან ერთად ლევანმა მოირხვეჭა ყველაზე მთავარი – თავისი ქვეყნის, თავისი ხალხის სიყვარული და პატივისცემა.

დღეს ყველასათვის აშკარაა, რომ სპორტსმენს ზოგჯერ უფრო მეტის გაკეთება შეუძლია ქვეყნისათვის, თუნდაც ერის პოპულარობის ზრდის თვალსაზრისით, ვიდრე მხატვარს, მწერალსა თუ მეცნიერს. ამდენად, მას ფრიად საპატიო მისია აკისრია, მაგრამ მის შესასრულებლად სპორტსმენი ღირსი უნდა იყოს ამ მისიისა.

ლევან თედიაშვილი სწორედ ასეთი სპორტსმენი იყო.

პაატა პირველი, *ეურნალი „მართვე“ №1, 1981*

„ლაპარაკობენ ჩემი სტუმრები“.

ვოლგრაგ ნიჩკე – გდრ-ის ეროვნული ნაკრების მწვრთნელი:
– ქართული ჭიდაობის სკოლის დიდი გაკვეთილი ჯერ კიდევ 1967 წელს მივიღე, როცა პოლონეთში ჭაბუკთა საერთაშორისო ტურნირის ფინალში ლევან თედიაშვილს შევხვდი. მას შემდეგ მე ლევანის მეგობარი და მისი ტალანტის თაყვანისმცემელი ვარ. ლევანი მუდამ ხალისით უზიარებდა ყველას გამოცდილებას, ამხნევებდა საპასუხისმგებლო სტარტების წინ, მასთან შეჭიდებაც კი სასიამოვნო იყო. მისი რჩევა-დარიგებები განსაკუთრებით სამწვრთნელო მუშაობაში გამომადლა.

გაზეთი „ლელო“, 2 თებერვალი, 1983 წელი.

„ჩეპიონი“

იგი ვერაფერმა ატირა: ვერც ტკივილმა, ვერც სიბრაზემ და ვერც დამარცხებამ.

ერთხელ, პატარაობისას, ვენახებში გზა აებნა. მზე ჩავიდა და იგი ძილმორეულ ბუნებასთან მიატოვა. მაშინ კეთილი ვაზი, რომელიც უხვად მასპინძლობდა ხოლმე ტკბილი მტევნებით, შავ, დაკლაკნილ გველად მოეჩვენა. შეშინდა. თავს მაინც მძლია და მოჩვენებას შეეხო. ვაზი დედნსავით თბილი იყო. იგი დამშვიდდა.

სოფელში ეკითხედობნენ: შეშინდა თუ არა, ხომ არ უტირია? არა, ნამდვილად არ უტირია.

პირველ კლასში იყო, როცა სოფელში, ჭიდაობის დღესასწაულზე, მასზე სიმაღლიდაც და ხნითაც უფრო ძლიერ მოწინააღმდეგეს შეეჭიდა. მეტოქემ იოლად წააქცია და ნიშნიც მოუგო. ბეჭები ძალიან ეტკინა, უფრო ძალიან კი შერცხვა – მთელი სოფელი უყურებდა.

არა, არც მაშინ უტირია.

ახლა კი ყელში გუნდასავით რაღაც მწარედ გაეჩხირა და ძლიერი ხელები მოამუშტინა.

ტყვიფერი ღრუბელი ისე ჩამოწვა, თითქოს ყველა სულმდგულს მოსპობა სწადიაო. ციდან მუშტის სიმსხო ყინულის ბურთები ცვიოდა და ყველაფერს ანადგურებდა. ასეთი სეტყვა, მას კი არადა, მოხუცებსაც არ ახსოვდათ. საკუთარი უსუსურობა სტანჯავდა. იგი უთანასწორო ბრძოლის მოწმე იყო და სუსტის დაცვა კი არ შეეძლო.

ჯერ კიდევ გუშინ, მშვენიერი, მოწმენდილი ამინდი იდგა. კაცს ახარებდა თვალშესული ყურძნის ცქერა, გაზაფხულის მზის სხივებში რომ ბანაობდა.

ლევანი საათობით დახეტილებდა ვენახებში, შარიანი პატრონის მომთხოვნი თვალით უცქერდა თითოეულ ვაზს, რკინაბეტონის სარსა თუ მავთულს, წლის მოსავალს რომ ძლიერს იკავებდა.

გამვლელს აკვირებდა მისი დაკუნთული ტანი. განიერი მხრები, ჩვეული, გარდიგარდმო სიარული და გულღია გამოსხედვა. ფიქრობდნენ, ნეტავ რას დაეხეტება ეს კაცი, რა დაჰკარგვია

რას ეძებსო?

იქნებ იგი მიწასთან ურთიერთობაში მოსვენებას ეძებდა. იმ მიწასთან, რომელმაც სიცოცხლე აჩუქა, ნამდვილ ვაჟკაცად აღზარდა. მის წინაშე ხომ თავს მუდამ ვალდებულად თვლიდა. უბრალოა ცხოვრებისეული სიბრძნე: შეიძენ – გაეცი. და თუ იცი, რომ გასაცემი ბევრი გაქვს, მაშინ ნებისყოფითა და მოთმინებით უნდა აღიტურვო და საქმეს შეუდგე.

სწორედ საქმით დაიწყო ლევან თედიაშვილმა, როდესაც დიდი ხნის შემდეგ, კვლავ მშობლიურ საგარეჯოში დაბრუნდა. იგი მამის სახლში შევიდა, როგორც ვალმოხდილი ადამიანი, მსოფლიოს საჭიდაო ხალიჩებზე ათი წელი იცავდა თავისი ქვეყნის ღირსებას. დაიცვა და დაბრუნდა, როგორც ორგზის ოლიმპიური, ხუთგზის მსოფლიოს ჩემპიონი, ლენინისა და „საპატიო ნიშნის“ ორდენების კავალერი.

მოსკოვშიც სთავაზობდნენ დარჩენას, თბილისშიც, მწვერთენლობას ურჩევდნენ, მაგრამ იუარა. გული სხვას კარნახობდა. მალე საგარეჯოს მევენახეობის საბჭოთა მეურნეობის კომუნისტებმა პარტიული ორგანიზაციის მდივნად აირჩიეს.

მამას, ქიტესას, უზომოდ გაუხარდა, რომ მის ვაჟს, თურმე, არ დაუკარგავს კახელი მევენახის სიამაყე, რომ კვლავაც თაობიდან თაობას გადაეცემა უძვირფასესი მემკვიდრეობა. დედა კი, ალექსანდრა, ლევანის გარშემო ფუსფუსებდა და ბედნიერებით ბრწყინავდა. სიბერეში დამხმარე მომეველინა, ოჯახს პატრონი გამოუჩნდა, გულში ჩაიკრა ვახო და ბესო. თავის რძალს, ნანას, კი უთხრა: აქ იცხოვრეთ, ქალაქში რა დაგრჩენიათ, აქ უფრო საჭირონი ხართო.

ლევანმა საქმით დაიწყო. ჯერ ძირფესვიანად შეისწავლა იგი. ცალკე ამოიწერა ციფრები: 1976 წელს საგარეჯოს რაიონში 3940 ტონა ყურძენი მოიკრიფა, დღეისათვის რაიონი 20 ათას ტონაზე მეტს იძლევა, 1990 წლისათვის კი გათვალისწინებულია 100 ათას ტონიანი მიჯნის დაძლევა. გზა-ზვრების გაშენება, შრომის კულტურის ინტენსიური ამაღლება. პარტიის საგარეჯოს რაიკომის პირველმა მდივანმა, მედეა მეზერიშვილმა, უთხრა: საქმეს თუ შეუშინდი, შენს ჩემპიონობას არად ჩავაგდებ და ორთაბრძოლიდან მოგხსნიო.

მას არ ახსოვს, ორთაბრძოლიდან რომ მოეხსნათ. აჯარიმებდნენ, მაგრამ მოხსნით – არასოდეს. ხალიჩიდან იშვიათად მიდიოდა დამარცხებული. ის კი გაიხსენა, როგორ წერდნენ მასზე გაზეთები: „ბრძოლის რომანტიკოსია, იგი გამოირჩევა არაჩვეულებრივი ღონით, ელვისებური რეაქციით, შებმის ღია მანერით“. საკუთარი თავის ღალატი კი არ ვარგა დავჯდები, ყველაფერს ავწონ-დავწონი, საბჭოთა მეურნეობაში 120 ჰექტარი ვენახია და 350 კაცი შრომობს, ამათგან 97 კომუნისტია და 40 კომკავშირელი. საქმე თითქოს იოლია: გავზარდოთ საჰექტარო მოსავლიანობა და რეკორდულ მოსავალსაც მოიწევ. რეკორდული და არა ნორმა. ნორმა მას არ შეჰფერის. ლევან თედიაშვილი საშუალოებში ხომ არ მოკალათდება? აქ ამისათვის არ მოსულა, მაგრამ როგორ მოიქცეს, წარმატებას რომ მიაღწიოს? სპორტში ყველაფერი ნათელია. გვყავს მეტოქე, რომელიც უნდა დაამარცხო. მევენახეობაში კი მოწინააღმდეგე გაურკვეველი მცნებაა. მხოლოდ ნებისყოფის იმედზე ვერ იქნები, ვაზი ძლიერია, მაგრამ ნაზი, გულმოდგინე მოვლას მოითხოვს. ხოლო თუ დააკელი – ჭირვეულობს. სხვა კულტურები უფრო იოლი მოსავლელია, ვენახს კი დიდი წვალეა სჭირდება. და თუ მოთმინება და გულმოდგინება არ იქონიე, თუ ზრუნვასა და ყურადღებას მოაკლებ, ჩათვალე, რომ მოსავალი არ გექნება. თუ გექნება – უხარისხო.

რა არის რქაწითელი? ამ ჯიშს შაქრიანობა 18 პროცენტზე ნაკლები არ უნდა ჰქონდეს. რაც მეტია, უკეთესია ხარისხი, მაგრამ მჩატეა. რქაწითელისათვის ძირითადი მკვებავი მზეა, თუ მზე არ იქნება, არც რქაწითელი იქნება. ავიღოთ მოსავალი თუ დაველოდოთ? ვაითუ ხვალიდან გაწვიმდეს და ერთი კვირა აღარ გადაიდოს. რაც არ უნდა იყოს, შემოდგომაა. მეორე მხრივ, რთველს დაიწყებ და ამინდი არ იცვლება, კვლავ დარია. როგორ არ მოგივა ბრაზი აჩქარებისათვის, მოდი და უტრიალე ერთსა იმავე რეზუსს ახლა კიდევ მექანიზაციისა თუ ნიადაგის განოყიერების პრობლემები... ერთი მცდარი ნაბიჯი ათ სწორს გაგიუქმებს. მოისაზრე, რჩევა სთხოვე უფროსებს, ხალხს მიუდექი, ერთი სიტყვით, უხელმძღვანელებ, თუ გაგიჭირდა, თამჯდომარე გუგული ერბოწონაშვილი დაგეხმარება საქმითაც

და სიტყვითაც.

შეუმჩნეველად განვლო ორმა წელმა. მოღონიერდა მეურნეობა. გასულ შემოდგომას 4000 ტონაზე მეტი ყურძენი მოიკრიფა, უფრო მეტი, ვიდრე უწინ მთელი რაიონი კრფოდა. ახლა შეიძლება რეკორდზე ფიქრი. ლევანი ღირსეულად უძღვება პარტიულ საქმიანობას. მას პატივს სცემენ. მასთან მიდიან რჩევისა თუ დახმარებისათვის. უარით არვის ისტუმრებს და როგორც კი თავისუფალი წუთი გამოუჩნდება, კომკავშირულ-ახალგაზრდული ბრიგადისკენ მიიჩქარის, იგი მაშინ ჩამოყალიბდა, როცა ნახა, რომ 22 კოლმეურნეობისა და საბჭოთა მეურნეობაში არც ერთი ახალგაზრდული ბრიგადა არ იყო. უწესრიგობაა! რა დაავიწყებს, რომ იგი საქართველოს კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის პასუხისმგებელი მუშაკი იყო. გადაწყვიტა: შემოეკრიბა ახალგაზრდები, გამოეყო მათთვის მიწის ნაკვეთი. დაე, მიუარონ და გამოცდილება შეიძინონ.

ბრიგადა ყოველთვის სიხარულით ხვდება. 30 ჭაბუკი და ქალიშვილი განა სათქმელი არ არის? ყველა ყურადღებას თხოულობს მანანა კობტაშვილი, ლევან პაპიაშვილი, ლია როსტიაშვილი. ბრიგადირი ელენე ქვლივიძე კი ჯავრობს – მოასვენეთ, ვერა ხედავთ, ადამიანი დაღლილია! დაღლილობა კი ლევანს ავიწყდება, როდესაც ახალგაზრდების სახეებს შეჰყურებს.

და უცებ სეტყვა!

1974 წელი გაახსენდა. ესპანეთი, ევროპის ჩემპიონატი თავისუფალ ჭიდაობაში. იგი გადამწყვეტ ორთაბრძოლას, ანგარიშით 7:0, აგებს მარჯვე და ტექნიკურ სპორტსმენთან. გერმანელ ხორსტ შტოტმანისტერთან. ლევანს აღარა აქვს ძალა. უჭირს განაგრძოს ორთაბრძოლა. მხოლოდ სასოწარკვეთის ტკივილი და დარჩენია და გაიგონა უფროსი მწვრთნელის იური შახმურადოვის ხმა: „გამაგრდი, შენი ვახოს გულისათვის, შენი საგარეჯოსათვის“. სხეულის ყველა უჯრედი გამოცოცხლდა. ახალი ძალა იგრძნო. ხორსტს უკვე ლევანი კი არა, კახეთის მთელი სოფელი შებზოდა და ასპარეზობის ბედიც წარმატებით გადაწყდა.

იგი ახლაც სასოწარკვეთის ტკივილს განიცდიდა, როდესაც

უცქერდა, სტიქიით როგორ ნადგურდებოდა მრავალი წლის შრომით გამოზრდილი ვაზი.

ლევანმა ვერც შეამჩნია, მის გარშემო როგორ შეიკრიბნენ ახალგაზრდები. ბაგეზე ერთი კითხვა შეჰყინოდათ: გამოდის, რომ ტყუილად ვიწვალეთ, ტყუილად ველოდით? ლევანი დუმდა. ტუჩი კბილებშუა მოექცია. რა უნდა ეპასუხა მათთვის! ევაუკაცა და ეთქვა, რომ ჯერ კიდევ ყველაფერი დაკარგული არ არისო? ყველაზე ოპტიმისტურ სიტყვებსაც ხომ არ ძალუძთ, წაშალონ სინამდვილე.

თავჩალუნულნი იდგნენ, სანამ ცა არ მოიწმინდა. ლევანი პირველი შევიდა ვენახში. მას დანარჩენები მიჰყვნენ. გადასარჩენის გადარჩენა იყო ახლა მთავარი. მავთულს ჭიმავდნენ, ზედ ვაზს ამაგრებდნენ და დამტვრეულ ტოტებს უხვევდნენ. მეტისმეტი დაღლილობისაგან წელი ეტკინათ. სიცივეში ხელები ეთოშებოდათ, მაგრამ არავინ წუწუნებდა და არც არავის მიუტოვებია სამუშაო, რომელიც მათი ცხოვრების აზრი გახდა. რას ვიზამთ, წელს ამინდი არ სწყალობდათ, სეტყვამ მოსავალის მესამედი ქვეშ დაიტანა. რეკორდულ ციფრებზე ფიქრიც ზედმეტია. ახლა კიდევ, ამ გახურებული რთველის დროს, ქარმა მოუხშირა. ხმაურობს, იმუქრება. ისე გემგერება, ლამის არის წაგაქციოს, მაგრამ, რადაც არ უნდა დაგიჯდეს გეგმა უნდა შეასრულო. ეს პირობაა!

მუშაობენ ახალგაზრდები. რას დააკლებს მათ ქარი! ცეცხლი უკიდიათ, ლევანიც მათთან ერთად ვენახშია. კმაყოფილია, მაინც გადაარჩინონ კომკავშირლებმა თავიანთი 11 ჰექტარი. გაამართლა მათმა დამოუკიდებლობამ, ბრიგადულმა იჯარამ. ახალგაზრდები ხომ თვითონ სწყვეტენ, როდის შეეტანათ მინერალური სასუქები, როდის მოეხნათ, როდის აეხვიათ, როდის შეეწამლათ, როდის დაეწყოთ რთველი. სოფელში ხომ ამბობდნენ: საქმიანობაში მთავარი პასუხისმგებლობააო.

შესვენებაზე ახალგაზრდები ლევანის ირგვლივ იკრიბებიან. იგი ეუბნება, რომ ყოველ ადამიანს თავისი დანიშნულება აქვს. ჩვენი ბედი კი ვაზთან არის დაკავშირებული. უჩვენოდ გახმება. რა თქმა უნდა ქალაქში უფრო სიმხიარულეა დ საზრუნავიც ნაკლებია, მაგრამ მხოლოდ ცუდლუტი გაურბის საზრუნავს. აი,

როგორ შენდება ჩვენი რაიონი, ნამდვილ ქალაქს დაემსგავსა.

შემდეგ კი ახალგაზრდები კითხვებს აყრიან. აინტერესებთ, ხომ არ ნაღვლობს დიდ სპორტთან განშორებას. ლევანი ჩაფიქრდება და ამბობს: ცოტათი კი, მაგრამ დიდი სპორტი ხომ პატარით იწყება. ჩვენთან, საგარეჯოში ქვა რომ ააგდო მოჭიდავეს დაეცემა. ჭიდაობენ ღია ცის ქვეშ, ზამთარშიც და ზაფხულშიც. ღონიერია ჭიდაობის ტრადიციები. კარგია, რომ მალე რაიონულ ცენტრში ქართული ჭიდაობის სპორტსკოლას გავხსნით. საგარეჯოელებს ახალი დარბაზი გვექნება და ჩემპიონებსაც გამოვზრდით. სხვაგვარად არ ღირს ამ საქმეზე ხელის მოკიდება. დიახ, ის ისევე სახელოვან ჩემპიონებს გამოვზრდის!

ნიკოლოზ კვიციანიძე
ჟურნალი „დროშა“, დეკემბერი 1983 წელი.

„ლეონ თედიაშვილი“

ოლიმპიური თამაშების ოქროს მედლების მფლობელია 1972 წელს მიუნჰენში 82 კილოგრამამდე წონით კათეგორიაში, 1976 წელს მონრეალში 90 კილოგრამამდე წონით კატეგორიაში.

მსოფლიოს ოთხგზის ჩემპიონია თავისუფალ ჭიდაობაში (1971, 1973, 1974 და 1975 წლებში), ევროპის ჩემპიონი გახდა 1974 და 1976 წელს. საბჭოთა კავშირის ხუთგზის ჩემპიონია, აგრეთვე მსოფლიოს ჩემპიონია სამბოში 1973 წელს.

დაჯილდოვებულია ლენინისა და საპატიო ნიშნის ორდენებით.

თბილისი სპორტის სასახლის ტრიბუნები სავსე იყო გულშემატკივრებით. ჭიდაობის თაყვანისმცემლები მქუხარე ტაშით აცილებენ დიდი სპორტიდან მსოფლიოში სახელმწიფო ფალავანს. ამ ოვაციებს წინ უძღოდა მისალმებები, მეგობრების, თანასოფლელების, რესპუბლიკის სპორტკომიტეტის მიერ წარმოთქმული სიტყვები. იგი დგას დაბნეული, ბედნიერი და... გულდაწყვეტილი. ბედნიერი როგორ არ იქნები კაცი, თურმე რარიგ უყვარხარ ხალხს, ეს გულმხურვალე შეძახილები, ხანგრძლივი ოვაციები განა ამას არ მოწმობს?.. გულდაწყვეტილი

კი იმიტომ, რომ ეთხოვები იმას, რასაც მთელი შენი ცხოვრების შეგნებული ნაწილი მიუძღვენი, რისთვისაც არსებობდი, ოფლს ღვრიდი...

ფალავანს გვერდით ორი ჯირკვივით ბიჭი ამოსდგომია, ესენი მისი „ბოკერები“ არიან, შესცქერი და მარნეულის გზაზე რომ ქანდაკება დგას, ის გაგონდება – „კიდევაც დაიზრდებიან ალგეთს ლეკვები მგლისანი“...

მერე იარიგინმა და მატემ მხრებზე შეისვეს და ისე ჩამოატარეს ტრიბუნების წინ. გაცილებაც ამას ჰქვია...

– კახეთში სტუმრად ვიყავი ჩასული, – იხსენებს ლევან თედიაშვილის მწვრთნელი ვახტანგ ბალავაძე, – კვირადღე იყო და სოფლის შუაგულში, ტრადიციისამებრ, ადგილობრივი ბიჭები ერთმანეთს ეჭიდავებოდნენ. – წამობრძანდით დააფასეთ ჩვენი ფალავნები, გული მიეცემათ და უფრო კარგად იჭიდავებენო! – გვთხოვეს მასპინძლებმა მე და არსენ მეკოკიშვილს. უარს როგორ ვეტყოდით. მივედით და ხალხში ჩავდექით, – როგორ გეკადრებათ, აქეთ მობრძანდითო! მსაჯთა კოლეგიაში ჩავგსხეს ორივე. არა, რაც მართალია მართალია, სულ სხვა ელფერი აქვსქართულ ჭიდაობას... გახურდა ზურნა და დუდუკი, ჭიდაობაც გაჩაღდა... გამოცვივდნენ ბიჭები, დაეძგერნენ ერთმანეთს, ბული დააყენეს... ესენი რომ მორჩნენ ახლა მეორე წყვილი გამოენთო, მერე მესამე, მეოთხე, მეხუთე...

აი, მეექვსე წყვილიც გამოვიდა: ერთი საშუალო ტანის ჯმუხი ბიჭია, ასე 20-22 წლისა იქნება, მეორე მაღალი, მხარბეჭგანიერია, ლაღი ყმაწვილი ჩანს, სრულიად ჭაბუკი, პირტიტველაა... – ტოლები არ არიან, ტოლები არ არიან! – აჩოჩქოლდა ხალხი. – ვეჭიდავები, რა! – შეეხვეწა მსაჯს პირტიტველა ფალავანი.

– თვითონ უნდა ხალხო! ვაჭიდაოთ? – გულშემატკივრებს მიუბრუნდა მსაჯი...

– თუ უნდა, იჭიდაოს!..

– იჭიდაოს!.. – აქეთ-იქედან გაისმა და ისევ გახურდა ზურნა-დუდუკი.

არსენამ ხელი წამკრა, კარგად დააკვირდი მაგ ბიჭსაო!

რახან არსენამ მითხრა თავიდანვე პირტიტველა ფალავნის „მხარე დავიჭირე“. მაგრამ ეს ჯმუხი უფრო გამოცდილი ჩანდა,

დგომაზე და მიხერა-მოხერაზე ეტყობოდა, ჩოხაშიც კარგად ჩააველო ხელი – ეკ, როგორ მიუშვა, ახლა ფეხს ჩაუდგამს, მოგვერდს უზამს და... – შემეცოდა ყმაწვილი... მაგრამ მოხდა ისეთი რამ, რასაც, გულახდილად უნდა გითხრათ, არ მოველოდი. ბიჭმა ისეთი იღეთი გაუკეთა მეტოქეს, თვალის შევლებდა მოვასწარი, როგორ მოხაზა რკალი იმ ჯმუხი ფალანის ფეხებმა და გულადმა როგორ გაიშოტა „ხალიჩაზე“...

– ე, რა მიყო? – ამის თქმა მოახერხა დამარცხებულმა, წამოდგომა დააპირა, მაგრამ წელი ველარ აითრია... „ხალიჩაზე“ თეთრხალათიანები გამოცვივდნენ...

– ხო გეუბნებოდით, ნახერხი დაყარეთ-მეთქი! – აყვირდა მსაჯი.

– მა ეს რა არის? – ერთი მუჭა ნახერხი ხელში მოფშენა ლოტოს კოჭივით კაცმა (იქაურმა სოფლის საბჭოს თავჯდომარემ).

– გასწი დამეკარგეთ! – ხელი აუქნია თეთრხალათიანებს დამარცხებულმა ფალანმა – ჩოკინა კი არა ვარ! – დასტაქრები ვეტერინარები ყოფილიყვნენ და იუკადრისა წაქცეულმა ბიჭმა. წამოდგა, ნახერხი ჩამოიბერტყა და დარცხენილი გაშორდა იქაურობას.

– ლევანა სად არის? – გამარჯვებული მოიკითხა მსაჯმა, რომ ვერ მოძებნეს, გაცხარდა – ისევ დაიმალა, კაცო? აი, ეგრე იცის, დააბერტყეს ქერის „მეშოკივითა“ ფალანსა... ადგება და დაიმალება! მაიყვანეთ, თორემ შეჯიბრებას ჩავშლი! – აბა, შეჯიბრების ჩაშლა როგორ იქნებოდა. გაცვივდნენ ბიჭები, თითქმის ძალით შემოიყვანგეს წრეში, გამარჯვებული „ლევანა“...

აი, ასე გავიცანი საგარეჯოს რაინოში მომავალი ორგზის ოლიმპიური ჩემპიონი, ქიტესას ბიჭი ლევან თედიაშვილი...

არსენ მოკოკიშვილი მხარზე ხელს უტყაპუნებდა და ამყობდა, – ჩემი აღმოჩენილიაო! – მერე თბილისში წამოვიყვანეთ, ჩემთან მყავდა სახლში, შვილებში არ ვარჩევდი. ჭიდაობის გასაოცარი ნიჭი აღმოაჩნდა, სიყვარულიც თავისებური ნიჭია და ესეც უხვად ჰქონდა მომადლებული ბუნებისაგან... დღედაღამ დარბაზში იყო ხალიჩაზე, ზოგჯერ ხალიჩაზეც დაუძინია ვარჯიშით დაცლილს. დიახ, დიახ, დაუძინია ამ სიტყვის პირდაპირი გაგებით. აი, ასეთი იყო ქიტესას ბიჭი, მხოლოდ

ასეთებს ძალუძთ დაიპყრონ უმაღლესი მწვერვალები და აკი დაიპყრო კიდეც. სანამ ილია მატემ არ დაამარცხა მოსკოვის ოლიმპიადის წინ, დაუმარცხებელ ფალავანად ითვლებოდა... რას იზამ მჯობნის მჯობნი არ დაიღვევო, ნათქვამია...

ლევანის ახალგაზრდობა ჩემსას მაგონებს, – თავისი სიტყაბუკე გაიხსენა ვახტანგ ბალავაძემ, – 17 წლისა სამტრედიის რაიონის ჩემპიონი გახდი, შემდეგ კი საქართველოს ჩემპიონი ქართულ ჭიდაობაში, მერე სამბოსა და თავისუფალ ჭიდაობს მოეკიდე ხელი. ლევანიც ასე მოვიდა სპორტში... აი, როგი იყო ლევანი: და ბატონმა ვახტანგმა ახლა თეირანი გაიხსენა:

– 1973 წლის სექტემბერში, თეირანში, ერთმანეთის მიყოლებით, სამი მსოფლიო ჩემპიონატი ჩატარდა. კლასიკურში, თავისუფალ ჭიდაობასა და სამბოში. ორთაბრძოლები „ფარახის“ სტადიონზე იმართებოდა, საშინელ სიცხეში. პირდაპირ ფეხბურთის მოედანზე გაეშალათ სამი ხალიჩა. ეს ხალიჩები ისეთი გახურებული იყო, ზედ ერბოკვერცხი შეიწვეებოდა. ირანელებისათვის ჭიდაობა სპორტის ნომერ პირველი სახეობაა, გამარჯვებულ ფალავანს ირანელები ეროვნულ გმირებად აღიარებენ, წარმოიდგინეთ, რა ამბავი იქნებოდა „ფარახის“ სტადიონზე ტრიბუნებზე სექტემბრის იმ მცხუნვარე დღეებში. ბევრი რაღაცა ხდებოდა, იაპონლებმა, მაგალითად, სულ ახალგაზრდები ჩამოიყვანეს და არ ბრწყინავდნენ მაინცა და მაინც...თუმცა მსუბუქ წონაში მაინც ჰყავდათ მაგარი ბიჭები; ასევე განახლებული შემადგენლობით ჩამოვიდნენ ბულგარელები, მონღოლები. მასპინძლებმა, ირანელებმაც გამოიყვანეს რამდენიმე ახალგაზრდა ფალავანი. ბევრი რომ არ გავაგრძელო, ლევანს იქ ყველაზე მეტად გაუჭირდა. ის ერთადერთი იყო საბჭოთა ოლიმპიელთაგან რომელიც, შედარებით მძიმე 90 კილოგრამამდე წონით კატეგორიაში გამოვიდა. გაიმარჯვა ლევანმა, გახდა მსოფლიო ჩემპიონი და სახლში წამოსასვლელად ემზადებოდა. სადილის შემდეგ ჩვენი სპორტული დელეგაციის ხელმძღვანელი არკადი ლენცი მოდის ჩემთან და მეუბნება: – ვახტანგ, სამბისტებში ერთი სპორტსმენი ავად გახდა, – იმ საღამოს სამბისტების მსოფლიო ჩემპიონატი იწყებოდა (პირველად ჭიდაობის ისტორიაში), – კოდა, ბევრი რომ არ გავაგრძელო,

მოვიდა ჩემთან ლენცი და ასეთი რამე შემომჩივლა, როგორ ვუშველოთ ამ საქმესო?

– რა წონით კატეგორიაში უნდა გამოსულიყო ის „ავადმყოფი“ – ვეკითხები.

– რომელშიც ლევანიო! მიეხვდი რაზეც მიმანიშნებდა და არაფერი მითქვამს... ერთი სიტყვით, სხვა გზა არ იყო, ლევანს ბედი უნდა ეცადა. ადრე სამბოშიც ვარჯიშობდა. ერთხელ (1966 წელს) ახალგაზრდებს შორის საბჭოთა კავშირის პირველობაზე პრიზიორი გახდა. ახლა ამას ასე თავისუფლად ვყვები და მაშინ რისკზე წავედით, სად საბჭოთა კავშირის პირველობა და სად მსოფლიო ჩემპიონატი, თანაც პირველად ტარდება ამ სახეობაში.

გავიხედე და ლევანი მოდის, ბიჭებს რაღაცას უყვება. როგორც ყოველთვის, ყველაზე ხმამაღლა იცინის. მომიანხლოვდა – რა გაცილებს-მეთქი?

– ანეკდოტს ვუყვები ბიჭებს კახელზეო!

– უნდა იჭიდაოთ ამ სადამოს! – ვეუბნებოდი, თან ლენცს ვიმოწმებ.

– სად უნდა ვიჭიდაო? – გაუკვირდა ლევანს.

– „ფარახის“ სტადიონზე!

– ამ დილას არ ვიჭიდავე? – ისევ უკვირს.

– კიდევ უნდა იჭიდაო!

– რა, ხო არ გააპროტესტეს? – ფერი ეცვალა მსოფლიო ჩემპიონს.

– სამბისტებში უნდა იჭიდაო! – განვუმარტე.

– ეგრე გეთქვათ რა! – ფერი დაუბრუნდა და ისევ აროხროხდა.

– თუ საჭიროა ვიჭიდავებ!

– ერთი სიტყვით, ბევრი რომ არ გავაგრძელო, ერთ კვირაში ლევანი ორჯერ გახდა მსოფლიო ჩემპიონი, ჯერ თავისუფალში, მერე სამბოში, – დაამთავრა თხრობა ვახტანგ ბალავაძემ.

* * *

წარმატებას წარმატება მოჰყვა. 1974 წელს ევროპის ჩემპინატზე მადრიდში ლევანმა ოქროს მედალი მოიპოვა, ოთხი თვის შემდეგ კი სტამბულში ისევ მსოფლიოს ჩემპიონი გახდა...

1971 წელს საბჭოთა კავშირის ჩემპიონატის ფინალი მსოფლიოს ჩემპიონი და ევროპის ჩემპიონატის სამგზის გამარჯვებული იური შახმურადოვი დაამარცხა. შახმურადოვი მაშინ ბრწყინვალე ფორმაში იყო და ახალბედა ფალანგის წარმატებამ ყველა განაცვიფრა. არა, ეს არ იყო ბედის ღიმილი, ბედნიერი შემთხვევა – ეს ბიჭი ჭიდაობისთვის არის დაბადებული! – აღიარეს ავტორიტეტულმა სპეციალისტებმა და და ამის დასტურად რამდენიმე თვის შემდეგ ლევან თედიაშვილი პირველად მიიწვიეს საბჭოთა კავშირის ნაკრების შემადგენლობაში, იგი სოფიაში გაემგზავრა ევროპის ჩემპიონატზე. ეს ტურნირი ოლიმპიადის წინა წელს ტარდებოდა და მასში 34 ქვეყნის 300 ათლეტი მონაწილეობდა (ბულგარეთში ჭიდაობში სპორტის ყველაზე პოპულარული სახეობაა). ნაკრების დებიუტანტი ლევან თედიაშვილი 82 კილოგრამამდე წონით კატეგორიაში გამოდიოდა. მან ხუთი წმინდა გამარჯვება და ერთი შეხვედრა ქულებით მოიგო. ფინალური შეხვედრა ხორსტ შტოტმაისტერთან ლევანის გამარჯვებით დასრულდა. იგი მსოფლიო ჩემპიონი გახდა. აი, რა თქვა პრესკომფერენციაზე საბჭოთა კავშირის ნაკრების კაპიტანმა ალექსანდრე მედვედმა:

– დებიუტანტთა შორის პირველ რიგში ავლნიშნავ თედიაშვილს. ამ ყმაწვილს დიდი მომავალი აქვს. მას ბევრი გამარჯვება ელის.

გამოჩენილი საბჭოთა სპორტსმენის წინასწარმეტყველება მეორე წელსვე გამართლდა მიუნჰენის ოლიმპიურ თამაშებზე, ქართველმა ფალანგმა ოლიმპიური ოქროს მედალი მოიპოვა.

– დიდხანს დაობდნენ მწვრთნელები... 82 კილოგრამამდე წონით კატეგორიაში 3 კანდიდატი ჰყავდათ: მახარყალელი იური შახმურადოვი, მინსკელი ვიქტორ ნოვოვილოვი და ლევან თედიაშვილი...

ვერ გადაეწყვიტათ, ამ სამიდან რომელი მიეწვიათ ოლიმპიურ ნაკრებში, ბოლოს არჩევანი „თედზე“ შეაჩერეს და არც შემცდარან!, იხსენებს ალექსანდრე მედვედევი. ლევანს ორი ზედმეტი სახელი შეარქვეს „თედი“ და „მომღიმარე ათლეტი“.

* * *

- გეკითხებით, რითი ჭიდაობს ლევან თედიაშვილი? - თქვა ერთხელ ორგზის ოლიმპიურმა ჩემპიონმა ვალერი რიაზანცევმა, - არა, შეიძლება გაგიკვირდეთ, მაგრამ გულწრფელად გეკითხებით, რითი ჭიდაობს თედიაშვილი? ახლა არ დამიწყით, რომ მას დახვეწილი ტექნიკა, დიდი ფიზიკური ძალა, ტაქტიკა აქვს, მე ამის შესახებ ჯერ კიდევ გუშინ ვიცოდი, მეც ვერკვევი, ცოტად თუ ბევრად, ჭიდაობაში... იგი სულ იღიმება, ყველაზე საპასუხისმგებლო ორთაბრძოლის წინაც კი, როცა მსოფლიო ჩემპიონის ტიტულის ან ოლიმპიური ოქროს ბედი წყდება... მე თუ შევიცოდებ მეტოქეს, შეჯიბრების დამთავრებიდან ორი-სამი საათის შემდეგ... მას კი უკვე შეჯიბრების დაწყების წინ ეცოდება. ეს რომ ვინმეს ეთქვა ჩემთვის, არ დავიჯერებდი, მაგრამ საკუთარი თვალით ვნახე და ყურით მოვისმინე, როგორ ებრალებოდა თედიაშვილს მეტოქე შეჯიბრების დაწყების წინ.

- კარგი ბიჭიაო, - ამბობდა, - მეცოდებაო..., არ მახსოვს თედიაშვილი ხალიჩაზე ღიმილის გარეშე გამოსულიყო. მაშ, რითი ჭიდაობს ეს კაცი? გეკითხებით!

* * *

1976 წლის 31 ივლისი. 22 საათია მონრეალის დროით. ლევან თედიაშვილი ხალიჩასთან დგას... არ იღიმება.

აი, სწორედ მაშინ იყო ფერი-ფური რომ ეცვალათ მწვრთნელებს. ასეთი რამ არ ახსოვთ. „თედი“ არ იღიმება, მაშასადამე, რაღაცაშია საქმე. იქნებ ავად არის და არავის უმხელს? არა, ამ მხრივ ყველაფერი რიგზეა, მაშ, რა მოხდა? შეშინდა?

თამაშდება მონრეალის უკანასკნელი ოქროს მედალი. ვის უხევედება, საგარეჯოელ ლევან თედიაშვილს თუ ამერიკელ ბენჯამინ პეტერსონს?

ჭიდაობის დაწყებიდან მეორე წუთზე „თედმა“ გაიღიმა... „ოქრო“ ქიტესას ბიჭს დარჩა.

ჯერ არსენ მეკოკიშვილი იყო, გივი კარტოზია, ვახტანგ ბალაევამე, რომან რურუა, შოთა ლომიძე, მერე თედიაშვილი მოვიდა...

– რკინის ნერვების პატრონი იყო! – იხსენებს ვახტანგ ბალავაძე. – მიუნჰენის ოლიმპიურ თამაშებში ფინალში ამერიკელ პეტერსონს უნდა შეხვედროდა. მთელი ღამე არ დამიძინია, ფინალის დღესაც ვნერვიულობდი, სხვებიც ნერვიულობდნენ. მოდის ლევანი და მეკითხება – ხალიჩაზე გასვლამდე რამდენი წუთი დარჩაო?

საათს დავხედე – ერთი საათი-მეტეტი.

– წავუძინებო!

– რას იზამ-მეტეტი?

– წავუძინებო!

აღბათ, ხუმრობს, გავიფიქრე. ის კი მოტრიალდა და წავიდა. – გადამრევს ეს კაცი! – ვფიქრობ. ვიტრიალე, ვიტრიალე, ვერ მოვისვენე... მაინც სად წავიდა? აბა, იმას როგორ წარმოვიდგენდი, რომ ფინალურ შეხვედრამდე ერთი საათით ადრე დაძინებას შეძლებდა. წავედი და ვნახე... ღმერთო, შენ მიშველე! სძინავს! წარმოგიდგენიათ? იმისი ხვრინვა შორიდან მესმის...

შეხვედრის დაწყებამდე 15 წუთი დარჩა.

– ადე, ბიჭო! – ვაღვიძებ.

– სიზმარში რო ჟირაფს ნახავ, რას ნიშნავს? – მეკითხება... მოუგო პეტერსონს, 12 ქულის სხვაობით.

– 1980 წლის იანვარში, თბილისში საერთაშორისო ტურნირი ტარდებოდა, მასში იარიგინი, ბისულთანოვი, მაგომედოვი და მატეც მონაწილეობდნენ. რა თქმა უნდა, თედიაშვილიც. როგორც ხედავთ, საკმაოდ ღირსეული მეტოქეები შეიკრიბნენ. ეს იყო წინასაოლიმპიადო გამოსვლა, თანაც მშობლიურ ქალაქში, ამიტომ ლევანი ნერვიულობდა, თავისი ფალავანის წარმატებებით განებივრებული გულშემატკივრები კი მშვიდად ელოდნენ თედიაშვილის გამარჯვებას, მაგრამ იგი დამარცხდა, დონეცკელ მატესთან. დამარცხდა ანგარიშით 5:6.

მოსკოვის ოლიმპიური თამაშების წინ უკანასკნელი საკონ-
ტროლო ტურნირი ჩატარდა.

კვლავ ლევან თედიაშვილი და ილია მატე. თურმე მატეს
მხოლოდ დები ჰყოლია, მაგრამ თავი არც იმას დაუზოგავს,
დღედაღამ ვარჯიშობდა...

შეხვედრის დამთავრებას წამებილა აკლია, ანგარიშია 4:4,
ოფლად გახვითქული ორი გოლიათი... მატე ქულას იღებს და
იმარჯვებს.

ეს იყო ლევან თედიაშვილის უკანასკნელი ორთაბრძოლა.

* * *

თბილისის სპორტის სასახლის ტრიბუნები სავსე იყო გულ-
შემატკიურებით. ჭიდაობის თაყვანიტსმცემლები მტუხარე ტაშით
აცილებდნენ დიდი სპორტიდან მსოფლიოში სახელმხოვეჭილ
ფალავანს, ლევან თედიაშვილს...

ლევანი დგას დაბნეული, ბედნიერი და გულდაწყვეტილი...

გვერდით ორი ჯირკვივით ბიჭი ამოსდგომია, ესენი თედია-
შვილის ბოკვრები არიან, შესცქერი და, ბოლნისის გზაზე რომ
ქანდაკება დგას, ის გაგონდება...

* * *

ლევან თედიაშვილი სპორტის დამსახურებული ოსტატია.
დაიბადა 1948 15 მარტს საგარეჯოს რაიონის სოფ. გაღმაუბანში.
გამოდირდა სსრკ შეიარაღებული ძალების ნაკრებში. შემდეგ
სპორტსაზოგადოება „ლოკომოტივის“ (თბილისი) წევრი იყო.

თბილისი, „ნაკადული“, 1984 წ.

ТОТ КТО ДЕРЖИТ СЛОВО

350 километров председателем

В Грузии есть нравственный закон, древний как наши горы. Мужчиной может называться лишь тот, кто умеет держать слово. Это высказывание заслуженного мастера спорта Левана Тедиашвили сделанное им после победы на Олимпиаде в Монреале, мне вспоминалось во время нашей встречи с ним в колхозе "Красный Октябрь" Сагареджоского района Грузии, который он теперь возглавляет.

С Леваном Тедиашвили познакомился лет десять назад. Все эти годы следил за его успехами. Имя кавалера ордена Ленина, двукратного олимпийского чемпиона, пятикратного чемпиона мира Левана Тедиашвили, атлета, популярного не только в Грузии, часто появлялось в репортажах и очерках в пору расцвета его спортивного таланта, как, впрочем, и после того, как он попросился с борцовским ковром. Леван, хорошо зарекомендовавший себя как внештатный инструктор отдела спортивной и оборонно-массовой работы ЦК комсомола республики, возглавил затем этот отдел. А закончив юридический факультет университета (и получив второе высшее образование), Леван стал работать следователем.

И вдруг резкий поворот в судьбе! Тедиашвили становится парторгом совхоза в своем родном Сагареджо, небольшом городке Кахетии, а два года спустя избирается председателем колхоза "Красный Октябрь", базирующегося в деревне Какабети, что неподалеку от Сагареджо. За те десять с лишним лет, что он прожил в Тбилиси, Леван стал настоящим городским жителем. Что же его потянуло обратно в деревню? Что заставило взяться за такую трудную работу? Вопросы это далеко не праздные, особенно если учесть, пока молодые люди чаще следуют другим маршрутом деревня - город. В обратном направлении едут единицы.

Размышления об этом, я вместе со старшим тренером по вольной борьбе Спорткомитета Грузии Эмзари Шошиташвили кстати, агрономом по профессии, в отличие от Левана нашедшем призвание

не в сельском хозяйстве, а в спорте - промчался 70 километров от Тбилиси до Какабети, но Теднашвили не нашли - ни в конторе колхоза, ни на полях, ни дома у мамы в Сагареджо. Тетя Шура, как представилась мама Левана, оставила меня на ночевку у себя. Когда появился Леван - не скажу, но в 7 утра оба мы были уже на ногах. Выпив по чашечке кофе, сели в "Ниву" и отправились в хозяйство к Теднашвили. По Сагареджо ехали не спеша: Леван притормаживал едва ли у каждого прохожего. Одних приветствовал взмахом руки, с другими обсуждал сельские новости, интересуясь у стариков, какая по приметам в ближайшие дни будет погода.

Наконец мы вырвались на простор шоссе. Леван выжимал из мотора все что было можно. Но минут через пятнадцать асфальт кончился, и мы затряслись по ухабистой дороге, где, если даже сильно захотеть, не разгонишься. Кругом зеленели виноградники.

Все это наше! с гордостью сказал Леван, обводя рукой бескрайние уголья виноградника. Шутка ли, 550 гектаров! А попробуй с таким богатством управится... Винаградник ухода требует. Его надо много раз опрыскивать, вручную обрезать, мотыжить, окапывать. "Лозу, что дитя родное, растим..." - поется в песне, и в этом особого преувеличения нет.

Миниатюрные тракторы сновали взад-вперед по винаграднику. Наганяя трактор, Леван приостанавливался и заводил разговор с трактористом. Разговор шел по-грузински, и я мог только догадываться, о чем Леван толковал с людьми. По его интонации чувствовалось, что он просил, уговаривал механизаторов, по его глазам было видно - чем-то он недоволен.

- Что ты такой хмурый? - прервал я затянувшееся молчание.
- Понимаешь, приходится людей упрашивать работать.
- Упрашивать?!

- Да, потому что не могу предоставить им нормальные условия для труда. А каждый второй трактор ходит на предельно изношенной "лысой" резине. Случилось прокол - а на такой резине они довольно часты - рабочий день, считай, пропал. А грузовики наши видел? Вот тот, кто пылит по дороге, какого года выпуска, думаешь?.. Ни за что не угадасшь. 1952-го. И, как видишь, бегает, хотя если по

правилам, его давным-давно пора было отправить на металлолом. Вот и приходится подчас уговаривать людей делать невозможное.

- А что, разве купить новые покрывки, новые машины - такая проблема?

Увы, пока неразрешимая. Покрывки на наши тракторы страшный дефицит, ну а на машины денег нет. В прошлом году едва свели дебет с кредитом. Понимаешь, за несколько дней до уборки винограда такой град прошел, что чудом выполнили план. Вся надежда за этот год. Зимой и весной наши колхозники трудились с энтузиазмом и сделали как никогда много. так что виды на урожай у нас хорошие.

- Энтузиазм - это прекрасно. Но надолго ли его хватит, если он не будет подкреплен современной техникой, умелой организацией труда?

Конечно, ненадолго - я это прекрасно понимаю и боюсь за решенные наших больных проблем. Пользуясь своим именем (спасибо спорту!) , я пожалуй, часто других прорываюсь на прием к тем хозяйственным руководителям, от которых зависит выделение фондов и самой техники. И мне как молодому председателю (а может быть и как в прошлом известному спортсмену) по возможности помогают. Но судьба народа решается не в кабинетах начальства, а в поле, и это я не устаю повторять своим людям. Если ми будем спольной отдачей трудиться, то подтянем колхозную экономику и получим возможность приобретать все, что сочтем нужным, все, что необходимо для улучшения условий труда, для поднятия производительности. И мне пока верят.

Люди верят ему, потому что знают цену его слову. В этом меня убедили разговоры со многими колхозниками. Особенно запомнилась беседа с пожилым человеком, представившимся Георгием Берошвили, проходившая в поле во время сенокоса. Леван вместе спорторгом, агрономом и механизаторами решал вопрос, как ускорить заготовку сена на корма ("Это на сегодня главный вопрос", - сказал он мне в машине), а тем временем я спрашивал самого старшего из колхозников, работавших в поле.

- Сколько председателей сменилось на вашем веку?

Много. Я и со счета сбился.

А чем Тедиашвили отличается от других?

Знаете, каждый новый председатель первым делом давал обещания провести в деревню воду. С этим кнам приходили все как одни председатели, с этим и уходили. когда товарищи из райкома партии представляли нам Тедиашвили, который тоже пообещал нам провести воду, мы к его заявлению всерьез не отнеслись. А он взял и решил эту неразрешимую проблему.

Вас не удивило, что колхоз возглавит известный спортсмен?

Честно говоря, на первых порах мы к Левану относились довольно скептически. ведь одно дело побеждать грозных соперников на борцовском ковре и совсем другое - сражаться за урожай. Но оказалось, что ему и в этом равных нет.

- Одно из главных его достоинств в том, что он умеет находить общий язык с людьми, что держит словом, - это скажет о нем потом секретарь райкома партии Нугзар Куржидзе. Помните, что говорилось на апрельском (1985 г.) Пленуме ЦК КПССС. Главным лозунгом всей подготовки к XXVII съезду партии должны стать творческий труд, единство слова, инициатива и ответственность... Коммунист Тедиашвили один из тех, кто по-боевому взялся за реализацию важных партийных решений... Приняв колхоз, Тедиашвили начал свою деятельность с того, что провел в горную деревню Какабети воду. Это была трудная задача, но он ее решил, сдержав свое обещание. А когда человек выполняет то, что обещал, ему верят, и работа у людей спорится.

Прежде чем провести воду, ее надо было найти, потом разработать проект водной артерии, достать трубы, пробить по труднопроходимой горной местности, заросшей лесом, просеку, и только потом начать укладку труб. Воду нашли в семи километрах от деревни. затем был создан проект. Труднее всего оказалось прорубить дорогу, но и сетой задачей справились, и вот теперь мы едем по ней на "Ныве". Натужно ревет мотор. Машину мотает из стороны в сторону. Дорога петляет, то резко уходит вверх, то устремляется вниз. А вокруг - непроходимый лес.

- Это - наш БАМ, - с улыбкой скажет Леван и потом признается,

что, пока шли работы на трассе, его все мучили сомнения! а подет ли вода? И в тот день, когда из кранов полилась вода, он испытал радость победы, сродни той, что приходила к нему в дни его олимпийских взлетов.

Дальше наш путь лежит на контору колхоза. Мы въехали в деревню Какабети по ровной асфальтированной дороге, что, как позже выяснилось, тоже оказалось заслугой Левана - у его предшественников до дороги не доходила руки.

С этой деревни у Левана связаны приятные воспоминания о первой спортивной победе. Двадцать с лишним лет назад юный Тедиашвили, которому едва стукнуло тогда 14 лет, побеждал одного за другим своих сверстников и ребят по старше в грузинской борьбе в чидаобе. Первенство района по этому виду борьбы завершало народный праздник, и за поединками борцов следили сотни людей. Каково же было их удивление, когда Леван, одолевший всех юношей, вызвал на поединок чемпиона Грузии среди взрослых 27-летнего богатыря Капанадзе, весившего килограммов на тридцать больше мальчишки. Судьи не разрешили проводить эту схватку, но Леван настаивал. И тогда судейскому столу подошел уважаемый человек - чемпион мира по вольной борьбе Вахтанг Балавадзе и поддержал просьбу Левана (потом он признается что поренек ему очень понравился), сказав, что он готов сам судить поединок. В случае большого преимущества взрослого Балавадзе обещал тут же прекратить схватку, но этого ему делать не пришлось. С первых же секунд юный борец устремился в атаку и лопатку чемпиона Грузии. Так пересеклись судьбы двух людей - Тедиашвили и Балавадзе. С этого дня его началом прошел путь от чемпиона района до победителя олимпийских игр.

Эту историю мне рассказал Нугзар Чантурия, заведующий районным отделом народного образования и, как он представился, первый болельщик Левана - болельщик с того самого дня, когда он не оставил 27-летнему богатырю никаких шансов на победу. И через несколько дней в грузинской спортивной газете "Лело" появилась восторженная статья Чантурия под заголовком, не нуждавшимся в комментариях, - "Будущий чемпион мира".

- Ну и досталось мне тогда от спортивных авторитетов! - вспоминал Нугзар Стратилатович. - мой поступок многие расценивали как непедагогичный, а прогноз - как болельщицкий. Но я видел, с какой страстью и вдохновением борется мальчишка, в каком галовакружительном темпе ведет схватку, как лихо проводит броски, поражая каскадом приемов, захватов, нацепов, и верил - из таково выйдет толк, и рад что не ошибся. И еще рад, что слава не испортила Левана. Он всегда скромен и доступен для людей. Став руководителем колхоза, он остался верен себе. Не думайте только, что председатель не умеет потребовать с людей, - умеет и ишо как, но только тогда, когда не срабатывает просьба. Но бывает это чрезвычайно редко. У Левана столь высокий авторитет, что мало кто устоит перед его просьбами. Вот на днях он пришел ко мне с предложением - открыть в Какабети отделение детско-юнишеской спортивной школы по фехтованию. Но прежде, чем прийти ко мне, Леван уговорил переехать в деревню нашего знаменитого фехтовальщика Гурама Коставу. И я, естественно, только порадовался такому обороту дела.

В правлении Леван долго не задерживался - подписал разные документы, попробовал успокоить ждавшую его с самого утра старушку, которая пришла жаловаться на притеснения со стороны дочери. Пошутил, посмеялся сней на прашание пообещал утром в субботу, когда будет дочь дома, заглянуть и погаварить с ней и решил массу других неотложных проблем.

Потом вместе с Леваном я побывал в Рапо, куда он отправился, чтобы выбить новую технику, и на других полях его колхоза, выращивают пшеницу, ячмень, арбузы, лук. Кажется, не было человека в "Красном октябре", с кем бы Тедиашвили не перебросился хотя бы двумя словами. И, естественно, он лучше, чем кто_нибудь, знал настрасние людей, обстановку в бригадах и в целом в хозяйстве.

В дороге мы много говарили о проблемах села. Леван сетовал на то, что как председатель связан во многих вопросах по рукам и ногам и это томозит улучшение экономяческих показателей колхоза. зашел разговор и развитии физкультуры в "Красном Октябре".

- Ты видел наших колхозников? Все больше пожилые люди, и

для многих из них занятия физкультурой и спортом, увы, в прошлом, - сказал Леван. - По-настоящему' развернуть физкультурно-оздоровительную работу мешает и специфика крестьянского труда, и отсутствие спортивной базы. Ты, наверное, ожидал, что раз председатель - олимпийский чемпион, то и его колхоз образцово-показательный по спорту. Возможно, мне и всагом деле следовало бы больше уделять физкультурным проблемам внимания, начав свою деятельность здесь, скажем, со строительства спортзала. Но людям нужнее были вода, газ, асфальтированная дорога, детский сад, и на все это колхоз выделил средства, а теперь, когда мы обеспечили народ необходимым, заказали проект спортзала, который начнем строить в начале будущего года... Что меня больше всего волнует, так это как удержать в колхозе молодежь. Ответ напрашивается сам собой! надо создать ей условия для нормальной работы и привить любовь к крестьянскому труду. Мы уже сделали первые шаги для решения этих проблем. Создали на малочной ферме комсомолско-молодежную бригаду, в красный уголок поставили девочкам цветной телевизор, да и вообще обставили его как следует, раз в неделю возим их в Тбилиси - в театр, на концерты, на спортивные соревнования. И знаешь, с какой отдачей стали работать девочки!

Побывали мы в этот день в школе, с руководством которой Леван обсуждал детали создания мини-колхоза. Он решил выслетить ребятам угодыа, технику - пусть учатся работать по-настоящему, пусть привыкают к крестьянскому труду, глядишь, и уже в школе кое-кто из них почувствует, что это их призвание.

- И еще я хочу, чтобы мальчики и девочки выросли сильными и крепкими, - сказал Леван. - Мы им создадим для этого все условия. Хотите заниматься борьбой - пожалуйста, хотите фехтованием - милости просим, хотите футболом - никаких проблем. Вот если осенью соберем хороший урожай, купим много лошадей - они в наших условиях куда экономичнее машин - и обязательно научим детей основам конного спорта.

- Ты доволен, Леван своей работой?

- Конечно. Знаешь, чем она хороша? Результаты труда наглядно видны. Хотя и приходится нелегко.

- Интересно, а сколько километров мы сегодня исколесили?

Леван посмотрел на спидометр машины и спокойно, как о чем-то само собой разумеющемся сообщил!

- Триста пятьдесят. - И добавил! Тепер ты понял, почему меня пригласили председателем? Такие нагрузки по плечу только спортсменам.

Евгений Богатирев

Журнал физкультура и спорт N 8 - 85 г.

БЕСПОКОЙНЫЙ ЧЕЛОВЕК

Представитель колхоза Л. Тедиашвили "Я же кровью привязан к земле, и все мои предки были крестьянами. Я о виноградной лозе могу рассказать не хуже, чем о борьбе. Душу крестьянина я знаю - сам крестьянин".

Куда уходят чемпионы

Уважаемая редакция! Очень люблю волную борьбу. Всегда следил за выступлениями Левана Тедиашвили сейчас, что-то не видно его среди тренеров сборной...

*И. Пастернак, кинорежисер.
Москва.*

В конторе колхоза "Красный октябрь" на мой вопрос! "Где председатель Леван Китоевич Тедиашвили, почему ему нет в кабинете?" - с недоумением отреагировали все, начиная от секретарши.

- В кабинете? Сейчас посевная, дорогой, и еще подкорма идет, - у нас ведь колхоз большой, и забот у председателя много. Сегодня он виноградарей, завтра у хлеборобов, потом у овощеводов, доярок. Неистовый наш Леван, беспокойный...

До того как встретится с выдающимся борцом, ныне посвятившим себя сельскому хозяйству, в поисках его мне пришлось немало поколесить по полям, садам и фермам не только колхоза "Красный

Октябрь", но чуть ли всего Сагареджоского района Кахетии, где нет человека, который бы не знал Левана и не отозвался о нем с большой любовью и уважением. И я не пожелал о поисках председателя - в беседах о нем с самыми разными людьми у меня невольно к образу Левана Тедиашвили, о котором раньше знал, как о борце, добавились новые штрихи, теперь как о руководителе колхоза, коммунисте которому поручено поднять отстающее многоотраслевое хозяйство.

Вот два высказывания.

Вано Гулагашвили, один из ветеранов колхоза, виноградарь! "Ей богу, хороший человек Леван. Он первый председатель у нас, который сказал если человек хорошо не отдохнет, работать тоже не будет. Машины достает, автобусы и везет нас, колхозников, на футбол в Тбилиси. Вот мы видели, как наше "Динамо" играло с "Араратом" и ни одного мяча не забило. Леван тогда пошутил мол, он знает, что в воротах "Арарата" стоял знаменитый фокусник Акопян, Это, говорит, он не пропустил мяч, биополе у него сильное. Конечно, мы все расстроились, что "Динамо" не выиграло, говорим Левану! как будем завтра виноград обрабатывать с таким настроением? А он: "Арарат" - наш гость, а разве можно по грузинскому обычаю гостям забивать? Будем у них, они нам те же ответят... Мы смеялись, настроение поднялось".

Валериян Машурашвили, колхозник! "слушай, генацвале! Он воду провел в наш колхоз. Воду, понимаешь! От радников, что в лесу, десятикилометров труб проложить надо было. Сколько председателей сменилось, все обещали решить эту проблему, но все Это слова, а Леван на деле решил и еще газ провел. А знаете, что все это значит для колхоза, для людей? У него спроси, у Левана, он лучше скажет".

Левана Тедиашвили я разыскал в... республиканском спорткомитете. Он и туда успел попасть - по очередным нуждам колхоза добивался тренера по художественной гимнастике. А до этого уже успел "пробыть" для секции фехтования нового тренера - известного мастера шпаги Гурама Коставу.

Леван хочет, чтобы колхоз стал по-настоящему спортивным.

Уже создана футбольная команда на базе школы, в перспективных планах - строительство стадиона, плавательного бассейна.

Ну, а борьба в знаменитом кахетинском крае - спорт номер один. Только Сагареджоском районе выросло 60 чемпионов Грузии, а также знаменитый тяжеловес, один из первых олимпийских чемпионов Арсен Мекокишвили, двукратный чемпион Европы, призер Мюнхенской Олимпиады по дзюдо Гиви Онашвили и, конечно, Леван Тедиашвили. Леван Китоевич, несмотря на огромную занятость, даже самую страдную пору находит время тренировать вечерами сельских ребят в спартивном комплексе Сагареджоского района. - Хватит ли у вас сил вытянут колхоз из отстающих в перодавые? - спрашиваю у Тедиашвили. - Вы же не специалист по сельскому хозяйству, хотя у вас два высших образования юридическое и физкультурное.

- Хватить, - убежденно отвечает председатель. - А специальное образование, скажем агрономическое, я, если почувствую необходимость, тоже получу.

- Спортивный опыт помогает колхозом рукаводить?

- Как-то бесседовал с моладьм трактористом. Он не вышол в поле из-за того, что у него заболел палец. А не польещ в срок выноград - получишь вместо семи тонн с гектара только три. Такой убиток. Это мой тракторист и сам знал, но на работу не вышел. Я ему тогда сказал: "А что бы делал на ковре с вывихнутым суставом? Тоже не вышел? А если на тебя надеется вся сборная СССР, за тобой следит страна? У меня были такие случаи. Но о трамвах не думал - о них забывал, хотя хотелось выть от боли. И боролся, и побеждал, потому что это было нужно - преодолевать себя. А ты попробовал себя преодолевать?"

Я всегда привожу в пример нашим труженикам случаи из спорта, и это помогает, воздействует. Тот тракторист мне сказал, что он теперь даже со сломанной рукой в поле выйдет. Спортивный авторитет помогает, конечно. Но, скажем, с проводкой воды и газа мой авторитет не играл роли. Есть государственное планирование со строгим учетом финансовых фондов. Пришлось долго убеждать начальство в необходимости воды и газа, объяснить, что это скоро

многokrатно окупится.

Люди поверили в меня. Я не ошибся, что начал свою работу в колхозе с главного - воды и газа.

- И все же Леван Китоевич, непривычно вас воспринимать в роли председателя колхоза...

- Непривычно? Вай, генацвале, я же кровью привязан к земле, и все мои предки были крестьянами. Я вам могу о виноградной лозе рассказать не хуже, чем о борьбе. Душу крестьянина я знаю - сам крестьянин, сыновей своих Вахтаंगा и Виссариона учу любви к земле. Жене говорю - вначале научим их землю любить, труд крестьянина ценить и понимать, потом - французскому языку и музыке. Конечно не просто мне было уйти из большого спорта - моей судьбы, где только друзей, столько пережито счастливых минут, но не каждый большой спортсмен может стать большим тренером. Тренер - особое призвание. Он должен любить и понимать не только барьбу, но и того, кто борется, - ученика. Тренер - это талант, тот самый, который встречаешь в музыке или поэзии.

- Помогает юридическое образование?

- Для нынешнего председателя колхоза - это необходимое дополнение, знать юриспруденцию надо обязательно. А еще мне помогает опыт комсорга нашей сборной, работа ЦК ЛКСМ Грузии. Ну и, конечно, мой личный спортивный опыт. Руководитель должен сохранять в себе молодость тела и духа, физическую выносливость. А это главное, что дает спорт. Не знаю, как бы я выдерживал нагрузку во время посевной компании или уборки урожая, когда прокритически не спишь сутками. Сельское хозяйство тоже своего рода "ковер", где есть судьи и соперники, еще есть жизнь за "ковром", где надо уметь оставаться на высоте человеческого общения...

У человека всегда должно быть какое-то нужное, доброе дело, профессия, которой бы он мог отдаваться с увлечением, любовью. Тогда он совершенствуется нравственно и морально. Это хорошо знали мой отец, дед, прадед, влюбленные в землю, бережно выращивая виноградную лозу, хлебный колос, овощи.

Р. Галазов.

Газета "Советский спорт" 30 июля 1985 г.

Его имя хорошо известно любителям спорта. Леван Тедиашили двукратный олимпийский чемпион по вольной борьбе, четырехкратный чемпион мира, трехкратный победитель первенств Европы, четырехкратный Советского Союза.

Завершив выступления на ковре, Леван, выпускник Грузинского института физкультуры, стал спортивным организатором. Потом поступил учиться на юридический факультет Тбилисского университета и по его окончании избрал работу следователя. Казалось, жизненный путь определен. И внезапно крутой поворот: Тедиашили избирают председателем колхоза "Красный Октябрь", что в Сагареджоском районе под Тбилиси, том самом районе, где он родился 37 лет назад.

Впрочем, такой ли уж он неожиданный, этот поворот? Как считает сам Леван Тедиашили? По просьбе нашего корреспондента многоопытный спортсмен и молодой председатель колхоза рассказывает о себе.

Где вы теперь? ЛЕВАН ТЕДИАШВИЛИ

Вопросы, вопросы... Мне их задают часто. Примерно об одном и том же, но разных вариациях. Знакомые, а порой малознакомые люди. "Как так: спортсмен, юрист - и вдруг председатель колхоза?" ... "Ну а всельском хозяйстве ты хоть понимаешь?" ...

Я много лет прожил в городе, но в душе, пожалуй, был и остаюсь крестьянином. Как растить виноградную лозу, я знал с детства, знания эти во мне были заложены чуть ли не генетически все мои предки занимались крестьянским трудом. Этот труд, характер крестьянина я понимаю так же хорошо, как и нюансы вольной борьбы.

Так что предложение стать председателем колхоза не застало меня врасплох. Напротив, задело какие-то крестьянские струнки в душе, и я недолго раздумывал, прежде чем согласился.

Каждый по-разному находит свое призвание. Например, Эмзари Шошиташили, старший тренер спорткомитета Грузии по вольной борьбе, по образованию агроном. Но выбрал тренерское поприще.

И преуспел. У меня два диплома - тренера и юриста. Мог бы найти себе дело в любой из этих двухобластей. Однако земля тянет, манит меня. Я и сыновей своих Вахтанга и Виссариона, учу прежде всего к любви к земле. Жене, Нане, часто повтаряю музыку, французскому языку мы их всегда обучим, главное чтобы любили и понимали труд земледельца, самый важный, я считаю, в мире.

Конечно председателю колхоза необходимы специальные знания. И я постоянно учусь. У своих же подчиненных - агрономов, зоотехников, экономистов, других специалистов. На собраниях никогда не говорю первого слово. Всегда жду, что скажут другие, выслушаю их мнения, и не только руководителей, но и рядовых, и лишь потом принимаю решения.

Кем прежде всего должен быть председатель колхоза? Ответ однозначен - организатором. У нас хозяйство многоотраслевое: разводим скот, выращиваем виноград, хлеб, фрукты. Нужно так организовать труд людей, чтобы они трудились с удовольствием и, следовательно, с полной отдачей сил. А для этого надо обеспечить их всем необходимым! машинами, механизмами, различными инструментами. В этом и состоит задача председателя.

Среди вопросов, которые слышу особенно часто, есть такой: "помогает ли спорт, юридическое образование в новой работе?" Отвечаю всегда одинаково: "Да". Спортивная закалка, выносливость дают мне возможность выдерживать довольно большие физические нагрузки и период напряженной сельскохозяйственной работы - сева, уборки. Ведь порой приходится не спать сутками, мотаться с места на место - колхоз у нас большой, один виноградники занимают свыше пятисот гектаров! Председателю, как несладко тем председателям, у которых подобной закалки нет. Что касается юриспруденции, то она, по-моему, необходима каждому моему коллеге - ведь колхоз связан различными отношениями с множеством организаций, и без знания законоположений, разъяснений к ним невозможно чувствовать себя уверенным, аргументированно отстаивать интересы и права своего хозяйства.

Помогает спорт и в общении с людьми. В беседах с колхозниками, разговорах с ними я часто привожу примеры из моей практики

моих товарищей, рассказываю, как нелегко добиваться побед на ковре, если не научишься не поддаваться сиюминутным настроениям, не сможешь преодолевать себя, свои слабости, недомогания.

Как-то не вышел на работу один тракторист. А время было горячее. "В чем дело?" - спрашиваю. "Спина побаливает". "Побаливает", - усмехнулся я. Вспомнил и рассказывал случай, происшедший на Спартакиаде народов СССР 1971 года с моим другом, известным борцом Романом Руруа. Во время турнира у него случился приступ радикулита. Разогнуться не мог. Руруа к тому времени владел множеством почетных титулов. Чемпион и серебряный призер Олимпийских игр, многократный чемпион мира и страны. Если бы он думал только о себе, рассуждал бы так: не беда, если не завоюю еще одно чемпионское звание, - возможно, не вышел бы на ковер. Но Руруа знал: он выступает под флагом республики, он член команды, который необходимо его участие в турнире. И он, преодолевая боль, вел схватку за схваткой и сталтаки победителем турнира. "А ведь за тобой тоже стоит "команда" - твой родной колхоз", - сказал я тогда трактористу. И, поверьте, подействовало. Заметил и этот парень, и другие, что слушали мой рассказ, стали серьезнее, ответственнее относиться к порученному делу.

Я часто думаю о том, как много дал мне спорт. Он не только расширил горизонты, познакомил с миром и интересными людьми. Главное, спорт приучил к ответственности за порученное дело, к требовательности к себе другим. Я и прошлые годы, когда выходил на ковер, рассматривал каждую схватку как решающую, важнейшую. И теперь любой возникший вопрос стараюсь довести до конца.

Наверное, я бы покривил душой, если бы сказал, что спортивная популярность - она только в прошлом, нет, она и сегодня помогает, а порой, возможно, и выручает. Особенно когда приходится чего-то добиваться в кабинетах хозяйственных руководителей: им ведь интересно познакомиться поближе с председателем, который носит титул двукратного чемпиона. Но от воспоминаний минувших дней разговор у нас быстро переходит к насущному - я-то ведь пришел

с совершенно конкретной проблемой, решение которой необходимо для колхоза. Как правило, мне идут навстречу. Однако дело тут не во мне как в человеке, которого зовут Леван Тедиашвили: есть государственные планы, и мое право, мой долг, моя обязанность - требовать, чтобы они выполнялись независимо от субъективных желаний и настроений коголибо.

В то же прекрасно понимаю: судьба дела, которое мне поручено, решается не в кабинетах, а полях, виноградниках, фермах. Поэтому основную свою задачу вижу в заботе о повышении производительности труда, его четкой организации, в работе с полной самоотдачей. Только так можно вывести колхозную экономику на более высокий уровень, получить средства для всего необходимого.

А необходимо нам многое. В начале моей деятельности мне часто говорили: "Твой колхоз, наверное, станет самым спортивным в республике". Конечно, я мечтал и мечтаю об этом. Но начал не со строительства стадиона или спортзала. Прежде всего надо было колхоз обеспечить водой, чтобы создать людям нормальные условия для жизни труда.

Многие мои предшественники пытались сделать это, но тщетно. Колхозники уже не верили, что в горную деревню Какабети, где находится главная усадьба, придет вода, и весьма скептически отнеслись к моему обещанию. Но я твердо понимал старую грузинскую заповедь: мужчина не только тот, кто побеждает на ковре, мужчиной может называться лишь тот, кто держит слова. Не буду вдаваться в подробности, что пришлось преодолеть. В конце концов в семи километрах от деревни удалось найти родниковую воду, создать проект артерии, достать трубы, прорубить просеку через горные заросли... И деревня получила воду! Не скрою, горжусь этим. Если и доведется мне расстаться с колхозом, хотя этого и в мыслях нет, уверен, вспоминать обо мне будет не как об олимпийском чемпионе, а как о человеке, который обещал и добился, чтобы в Какабети появилась вода...

Провели мы и газ, проложили асфальтированную дорогу, строим детские ясли... Теперь подходит очередь спортивного зала. Будет он, конечно, в нашем колхозе - проект уже заказан. Но меня волнует

другое: кто придет в этот спортзал? Сейчас в колхозе куда больше пожилых людей. У них активный интерес к физкультуре, надо признать, уже в прошлом. Молодежь, разумеется, подрастает, но останется ли она в колхозе? Останется, уверен, в том случае, если привить ей любовь к крестьянскому труду, создать условия для плодотворной работы, которая приносит удовлетворение, радость. Эти вот проблемы и надо решать сейчас.

Но и спортивные наши планы уже осуществляется. При общеобразовательной школе создана футбольная команда. Собираемся открыть и детско-юнишескую спортивную школу. Помните Гурама Коставу, фехтовальщика, двукратного призера Олимпийских игр в соревнованиях по шпаге? Уговорил и его приехать к нам тренировать юных фехтовальщиков, обучать деревенских ребятшек. Сейчас добиваюсь, чтобы рядом с ним работал тренер по художественной гимнастике. А то у нас все больше мальчишки приобщались к спорту, а девочки оставались в стороне... А наставников для борцов нам и искать не надо. В нашем районе чуть ли не каждый второй - завязанный борец. Знаете, сколько чемпионов Грузии по различным видам борьбы выросло не Сагареджо? Около шестидесяти! Из нашего района и Арсен Мекокишвили, один из первых советских олимпийских чемпионов по вольной борьбе, и Гиви Онашвили, олимпийский призер, двукратный чемпион Европы по дзюдо. Я и сам охотно тренирую ребят, когда есть свободное время.

В нынешнем году у нас хороший урожай. Израсходуем часть прибыли на приобретение лошадей - в наших горных условиях они, кстати, порой экономичнее шкулу. Так что планов у нас много - и экономических, и спортивных.

Главное, чтобы задуманное воплощалось в реальности. Чтобы каждый держал свое слово.

„ლეკან თედიაშვილი“

(თავისუფალი ჭიდაობა)

დაიბადა 1948 წლის 15 მარტს საგარეჯოში. სპორტის დამსახურებული ოსტატი. „განთიადი“, „ლოკომოტივი“, ასკ (თბილისი). 70-იანი წლების ერთ-ერთი უძლიერესი მოჭიდავე. 1972 წელს მიუნჰენის ოლიმპიურ თამაშებში ოქროს მედალი პირველ საშუალო წონაში მოიპოვა, 1976 წლის მონრეალის ოლიმპიადაზე კი მეორე საშუალო წონაში. ოთხჯერ (1971, 1973, 1974, 1975 წ.წ.) იყო მსოფლიო ჩემპიონი თავისუფალ ჭიდაობაში და ერთხელ (1973 წ.) სამბოში. ევროპის სამგზის ჩემპიონი საშუალო და ქვემდომე წონებში. 1978 წლის მსოფლიო ჩემპიონატში ვერცხლის მედალი მოიპოვა. ოთხჯერ იყო სსრ კავშირის ჩემპიონი.

გაზეთი „ლელო“ 1 იანვარი 1986 წელი.

„უდიდესი მოვლენა“

გუშინ „ივრის განთიადის“ კორესპოდენტი ჯემალ ქურხული მოსკოვში ტელეფონით დაუკავშირდა ჩვენს სახელოვან თანამემამულეს, კაკაბეთის კოლმეურნეობა „წითელი ოქტომბრის“ თავჯდომარეს, საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის 27-ე ყრილების დელეგატს ლევან თედიაშვილს. ტელეფონით საუბარი, ბუნებრივია, რომ ხანმოკლე გამოდგა, მაგრამ ამ მცირე დიალოგითაც ნათლად გამოჩნდა ჩვენგან წარგზავნილი დელეგატის საყრილობო განწყობილება.

- ცხოვრებაში ბევრი ბედნიერი და დასამახსოვრებელი დღე მქონია, მაგრამ ეს დღეები სულ სხვაგვარია, - გვითხრა ლევან თედიაშვილმა, - საქართველოდან წარგზავნილი დელეგატები ბუნებრივად შევერწყეთ ყრილობის საქმიან და ამალღებულ ატმოსფეროს.

წინა დღეები იყო კომუნისტთა დიდ ფორუმში მონაწილეთა შეხვედრებისა და აზრთა გაცვლა-გამოცვლის პერიოდი. ჩვენი ქვეყნის დელაქალაქის ბევრი ღირსშესანიშნაობანი დავათვალიერეთ. ინტერესით მოვინახულეთ პროლეტარიატის დიდი

ბელადის ვ.ი. ლენინის მუზეუმი.

...ყრილობის თითოეული დელეგატი მოუთმენლად ველოდით მთავარს: ჩვენი ქვეყნის კომუნისტების დიდი თათბირის დაწყებას. პირველივე დღეს მოსმენილმა და განცდილმა ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა. სკკპ ცენტრალურიკომიტეტის გენერალური მდივნის ამხ. მ.ს. გორბაჩოვის საანგარიშო მოხსენება ჩვენი ინტერნაციონალური სამშობლოს ხეაღინდელ სავალ გზებს სახავს.

ჩვენი ქვეყნის პარტიის ლიდერის გამოსვლა თითოეულმა დელეგატმა აღვიქვით, როგორც კაცობრიობისათვის უდიდესი მნიშვნელობის მოვლენა.

27-ე ყრილობის ყველა დელეგატი და მათ შორის მეც, ვფიქრობთ, რომ წინ არანაკლებ საინტერესო და საქმიანი დღეები მოგველის.

სწორედ აქ, მოსკოვში, ყრილობის დღეებში, არ შეიძლება მადლიერების გრძნობით არ გავიხსენოთ მშობლიური საგარეჯოს რაიონის, მთელი რესპუბლიკის კომუნისტური ორგანიზაცია, რამეთუ ესოდენ დიდი ნდობა გამომიცხადეს და თავიანთ რჩეულად აქ წარმომაგზავნეს. როდესაც დავბრუნდები ალბათ ძალზე ბევრი მექნება სათქმელი და გასაკეთებელი. ამის შესახებ რომ გეუბნებით, ჩემი აზრი კაკაბეთში ტრიალებს.

ჩემს მეგობრებს, თითოეულ საგარეჯოელს ვუსურვებ მხნედ ყოფნას და იმგვარ შემართებას, რომელიც თამამად იკმარებს 27-ე ყრილობის დირექტივებისა და მითითებების შესასრულებლად.

„იერის განთიადი“

27.02 - 1986

„სპორტში მიღებული ბაკჰეითილები“

ლევან თედიაშვილი სკკპ XXVII ყრილობის დელეგატია. საგარეჯოს რაიონის სოფელ კაკაბეთის კოლმეურნეობა „წითელი ოქტომბრის“ თავჯდომარემ კარგად იცის, რომ ეს უფრო ავანსად გაცემული ნდობაა. ჯერ ისეთი არაფერი გამი-

კეთებიან - ამბობს ლევანი, მარგამ კაკაბეთელები სხვაგვარად ფიქრობენ. ახალი თავჯდომარის ხელი აშკარად დაეტყო სოფელს. ბოლო ორი წლის მანძილზე ბევრ კარგ საქმეს ჩაეყარა საფუძველი. მოლონიერდა, წელში გაიმართა კოლმეურნეობა, საგრძნობლად გაიზარდა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოება. მაგრამ უფრო დიდი და სერიოზული გეგმები აქვთ კაკაბეთელებს. ხალხს სჯერა, რომ უფრო ბედნიერი იქნება ხვალინდელი დღე, კოლმეურნეობის თავჯდომარეც ასე ფიქრობს.

...1980 წლის 18 მაისი. საბჭოთა კავშირის 36-ე საკავშირო ჩემპიონატის ბოლო დღე. „დინამოს“ ოლიმპიურ კომპლექსში შეკრებილი მაყურებელი ტაშს უკრავს ქართველი ფალანგის ისტატობას. იმ დღეს არავინ იცოდა, რომ ეს იყო ლევან თედიაშვილის უკანასკნელი გამოსვლა საჭიდაო ხალიჩაზე. ლევანი ჩემპიონობისათვის მოეგლინა ჭიდაობის სამყაროს და უძლეველი ათლეტის სიმბოლოდ დარჩება მუდამ. ბევრ კარგი ფალანგის ჩემპიონია მსოფლიო საქართველოს. ლევან თედიაშვილს გამორჩეული ადგილი უჭირავს ამ თანავარსკვლავედში; ორგზის ოლიმპიური ჩემპიონი, მსოფლიო ხუთგზის ჩემპიონი, სამგზის ევროპის ჩემპიონი და მსოფლიო თასის მფლობელი... ამ გამარჯვებებს ქართული სპორტის ტრადიციები ასაზრდოებდა, ამ გამარჯვებებს საგარეჯოში ზემოუბნის ნახერხმოყრილ საჭიდაოზე ლაედო სათავე.

...კარგა ხანია ლევან თედიაშვილი საჭიდაო სარბიელზე არ გამოსულიყო, ხუთი წელია სახელოვანმა ფალანგმა სარბიელი გამოიცვალა, მაგრამ სპორტი და ცხოვრება რამ გაყო. ლევანმა სპორტში ცხოვრების დიდი გაკვეთილი მიიღო. მწვერვალების დასაპყრობად მარტო ტალანტი, რა თქმა უნდა, საკმარისი არ არის. ლევან თედიაშვილის სპორტიული ბიოგრაფია უდრეკი ხასიათის, მტკიცე ნებისყოფისა და იშვიათი შრომისმოყვარეობის დასტურია. ეს თვისებები დღესაც ამკობს მას. ჩემპიონთა ჩემპიონს, ბეჭდაუდებელ ფალანგს, ცხადია, უთვალავი ნაცნობ-მეგობარი ჰყავს. ამ ხალხს ისევ კოლმეურნეობის საქმეებისთვის, სოფლის კეთილდღეობისთვის იყენებს. ლევან თედიაშვილს დიდი ავტორიტეტი ჰქონდა სპორტში და ეს ავტორიტეტი ცხოვრების შარაგზაზეც გამოჰყვა. მას პატივს სცემენ და

აფასებენ როგორც ალალი ბუნების, გულღია და მართალ კაცს, ნამდვილ მოქალაქესა და პატრიოტს. შემთხვევითი არ არის, რომ ლევანი კვლავ მშობლიურ რაიონს მიუბრუნდა, მშრომელი ადამიანების გვერდით დადგა.

...თავიდან გაუჭირდა, როგორ არ გაუჭირდა, მაგრამ მთელი სოფელი მხარში ამოუდგა და საქმეც გაუიოლდა. დღეს კაკაბეთელები სიამაყით ამბობენ: აბა, ვის ჰყავს ჩვენისთანა თავმჯდომარეო.

ლევან თედიაშვილი სკკპ XXVII ყრილობის დელეგატია. კომუნისტთა ამ დიდ-ფორუმზე საქარველოს წარგზავნილთა შორის კაკაბეთის კოლმეურნეობის თავმჯდომარეც იქნება. ლევანმა კარგად იცის, რომ ეს ავანსად გაცემული ნდობაა, მაგრამ ხალხი მაინც სხვაგვარად ფიქრობს.

*ელგუჯა სალხინოელი
გაზეთი „ლელო“
16 თებერვალი 1986წელი.*

СЕЛЬСКИЕ ХЛОПОТЫ ОЛИМПИЙЦА

Среди делегатов XXVII съезда КПСС есть представитель Грузии- которого знают многие любители спорта. Это Леван Тедиашвили победитель Олимпиад в Мюнхене и Монреале- четырехкратный чемпион мира и трехкратный чемпион мира и трехкратный чемпион Европы по вольной борьбе - а также чемпион мира-73 по самбо. Он избран на высший партийный форум страны прежде всего не за спортивные заслуги.

Выпускник Тбилисского института физкультуры работал спортивным организатором. Потом, окончив юридический факультет Тбилисского университета, начал работать по специальности... И вдруг резкая перемена профессии. Жители Сагареджойского района, расположенного примерно в пятидесяти километрах от столицы Грузии, предложили ему стать председателем колхоза “Красный Октябрь”. Предложили потому, что хорошо знали его. Ведь он их

земляк. Территория этой сельхозартели охватывает село Гегмоубани, где Леван родился 15 марта 1948 года.

- Не надо, откажись, - советовали ему друзья. Ведь ты не специалист сельского хозяйства. К тому же хватит ли у тебя сил и знаний, чтобы вывести это отстающее хозяйство в передовые?

- Да, я не специалист, - соглашался Леван. - Но как растить виноградную лозу, как ухаживать за деревьями и огородами, приучен с детства. И хотя несколько лет жил в городе, запах земли родной не забыл. Да и предки мои были крестьянами. Так, что в душе считаю себя сельским жителем.

Отец Левана Китес Тедиашвили инвалид Великой Отечественной войны, до последних своих дней продолжал работать в колхозе, несмотря на ранения. Оставила свой след война и в жизни матери Левана Александры. Ее первый муж погиб на фронте. Она, русская женщина, была эвакуирована в этот сельский район Грузии вместе с малолетним сыном и вышла замуж за Китеса, воспитавшего сироту как родного. Кстати, сейчас он работает тренером по вольной борьбе в столице Молдавии Кишиневе.

- Помню, выступал я на партийном собрании, посвященном обсуждению проекта новой редакции Программы КПСС, - говорит Леван. - Напомнил собравшимся коммунистам запавшие мне в душу строки: "... заниматься созидательным трудом, жить в мире со всеми народами". В качестве примера привел судьбу отца и матери, познавших в тяжелые годы войны суровые испытания. А сколько моих односельчан погибло на войне?

Мир нужен не только советским людям. Вот недавно в Тбилиси проводился традиционный, 25-й по счету, международный турнир по вольной борьбе, в котором и я в свое время принимал участие. На этот раз приехали гости из Болгарии, Венгрии, ГДР, Греции, Кубы, Монголии, Польши, Румынии, США, Финляндии, Чехословакии, других стран. Приехал и я в выходной посмотреть состязания. Борьцы меня узнали, завязалась беседа. Выяснилось, у иностранных спортсменов такие же планы, как и у советских: учиться, работать, жениться, воспитывать детей.

В семье Тедиашвили два сына - Вахтанг и Виссарион. Оба

школьники, занимаются спортом. Но родители учат их и труду, прививают любовь к земле. Леван часто повторяет своей жене Нане, что детей необходимо научить ценить и уважать труд крестьянина, а потом уже всему остальному. Учиться есть где.

Колхоз, который возглавляет Тедиашвили, имеет многоотраслевое хозяйство. На его полях выращивают виноград, кукурузу, фрукты, овощи, разводят скот. Но, чтобы люди работали с полной отдачей и с удовольствием, считает председатель, необходимо не только обеспечить их машинами, инвентарем. Надо подумать о быте, досуге.

С этого и начал новый руководитель. По его инициативе наконец удалось найти в лесу родниковую воду, прорубить через горные заросли просеку, проложить около десяти километров труб. После того как в деревне появилась вода, был подведен газ, проложена хорошая дорога. А до него председатели лишь обещали все это сделать.

Леван говорит, что хорошим помощником ему в жизни стал спорт, закаливший его, научивший быть требовательным к себе и друг, ответственно относиться к порученному делу.

- Раньше, когда я выходил на ковер, каждый поединок считал решающим, вспоминает Леван. Наверное, поэтому редко проигрывал. А теперь и в работе стараюсь обязательно решить любую проблему, не делю проблемы на главные и второстепенные.

Леван считает, что руководитель в первую очередь должен быть организатором, уметь учиться у своих подчиненных. На собраниях, скажут агрономы, зоотехники, рядовые колхозники, и лишь потом принимают решение.

Сейчас в колхозе строятся ясли. Будет и спортивный зал. Некоторые спортивные планы уже осуществляются: при средней школе создана футбольная команда, а юных борцов в свободное время тренирует сам председатель.

*Генрих Хачкованян.
"Московские новости" №8, 23 февраля 1986 года.*

- Мы многое наметили на съезде. Впереди большие дела, - говорит Леван Китоевич Тедиашвили из Грузии. - Кому их решать? Кому в жизнь претворять? Каждый из нас должен определить свой личный участок работы в новой пятилетке, найти то дело, за которое держать ему ответ перед своими товарищами, перед страной.

- Леван Китоевич, - спрашивает юнкор Миша Соколов, - пять раз вы побеждали на чемпионате мира по борьбе. Почему, уйдя из большого спорта, вы не стали тренером, как это делает большинство спортсменов?

- Потому, что я спросил у партии, где я нужнее, спросил у первого секретаря нашего райкома Медея Мезвришвили. Она сказала: колхоз будешь поднимать. Я, солдат партии, ответил: есть! Колхозники оказали мне доверие и выбрали председателем колхоза "Красный Октябрь".

Я горд тем, что могу сказать: "Я солдат партии!"

Юнкоры: - Большое вам спасибо, уважаемые товарищи делегаты. Мы обязательно расскажем об этой встрече в наших пионерских отрядах, дружинах... Вы помогли нам многое понять, задуматься, стать более собранными, целеустремленными.

Газета "Пионерская правда", 4 марта 1986 года.

Делегат XXVII съезда КПСС

"ДЕЛА И ЗАБОТЫ ЛЕВАНА ТЕДИАШВИЛИ"

Возможно, это прозвучит парадоксально: председатель не самого передового колхоза избран делегатом высшего партийного форума страны и принимает участие в работе XXVII съезда КПСС. Однако именно в этом факте зримо отражен подход партии к решению важнейшего вопроса: преобразующий процесс ускоренного развития немислим без решающего вклада каждого хозяйства. И если оно, это хозяйство, сегодня еще не полностью реализует свои возможности, то завтра этого "не полностью" быть не должно. Для

этого и приглашает съезд своих делегатов - обсудить, проанализировать конкретные задачи.

Впрочем, понятия "не самый передовой колхоз" и "не полностью реализованные возможности" в данном случае во многом относительны.

... Дважды он возвращался на Родину победителем Олимпийских игр и не менее чем пять раз становился чемпионом мира. Леван Теднашвили - любимец трибун, товарищей и многочисленных друзей по спорту, по вузу, в котором учился, тренером и специалистом самого высокого ранга. Надежнейший из борцов, повергавший в смятение своих соперников, явный лидер сборной СССР в течение многих лет, не знавший поражений, добросовестный и требовательный к себе, головокружительной спортивной карьере которого не грех позавидовать и будущим чемпионам... Он мог, конечно, выбрать себе более "спокойную", с меношим диапазоном забот жизнь. Мог, но поступил иначе. Это "иначе" не в последнюю очередь объясняется стремлением быть полезным людям, на глазах которых он рос.

- Председателем колхоза я стал два года назад, - мы медленно проходим ряды виноградника. Был я, ты помнишь, на комсомольской работе, которой очень обязан выработавшимся постепенно умением ориентироваться в тех или иных деловых вопросах. Но столкнуться со специфическими для сельского хозяйства проблемами пришлось позже. Они возникали постоянно, в течение тех двух лет, когда я был секретарем парткома Сагареджойского виноградарского совхоза. Изучая как бы заново сельскую жизнь, я все время думаю о том, какую огромную роль призваны играть в ней люди: и те, что заняты на руководящей работе, и те, что трудятся на земле. В сельском хозяйстве взаимное согласие работников разного уровня и согласованность всех звеньев важны как нигде.

Он остановился и посмотрел на небо.

- Привычка выработалась какая-то странная, - улыбнулся он. - никогда в своей жизни я так часто не смотрел на небо. Случай был такой. Едва я пришел после назначения в привлечение колхоза в

свою комнату...

- В кабинет, что ли, председательский...

- Ну что - "кабинет"? Правильно, кабинет, но не нравится мне это слово слишком официальное, и потому людей оно, как бы это сказать, отпугивает, что ли. Пришел, значит, ссл. документы изучаю, к первому собранию правления готовлюсь. Вдруг - звонят: "Подготовьтесь, на завтра ожидается град!"

Меня как тем самым градом ударило. Как, думаю, готовиться, что в таких случаях делают? Отвечаю: "Я могу прикрыть грудью одну лозу, две, три, но не больше же?.." А мне в ответ: "Пушки заряжайте!" То есть противоградовые установки. А их тогда не было в колхозе. Хорошо еще, град был мелкий, несчастый, ущерба особого не нанес. Это была моя первая эмоциональная встряска. Прогнозы - дело полезное. Но не всегда, к сожалению, можно эффективно пользоваться предупреждающей информацией синоптиков.

Итак, ты уже два года председатель колхоза "Красный Октябрь" села Какабети родного Сагареждойского района. И как идут дела?

- Я долго избавлялся от предупреждения в отношении... себя же. Да и сейчас не забываю, что период самоутверждения еще не весь прошел. Вот я приехал в Какабети. Ну и что? Кто я? Леван Теднашвили. Меня знают, уважают, по-своему любят, но как спортсмена - уроженца района, добивавшего ему славу или часть славы. Но что я для них как председатель колхоза?

Вопрос этот лишь с недавних пор перестал меня мучать, когда я сумел кое-чему добиваться и доказать - себя прежде всего, что могу быть полезным и на председательском посту.

В первый же год планы заготовки были выполнены по всем отраслям. Показатели вполне соответствовали взятым обязательствам. Получили прекрасный урожай винограда 1920 тонн, зерновых и бахчевых культур. На следующий год, правда, погектарная урожайность винограда немного снизилась, но то было явным следствием капризов погоды.

...Разумется, урожайность очень важна. Колхозника, крестья-

нина, человека, посвящающего жизнь труду землепашца, интересуют прежде всего результаты этого сложного (по агрономическим меркам) и очень нелегкого (по степени затраченных физических усилий) процесса. Эти слова Левана Тедиашвили: "Крестьянина интересует конечный результат". Послушаем его.

Когда колхозник трудится на приусадебном участке, он уверен, что: если не случится что-то из ряда вон выходящее, свой урожай он получит. В такой же степени он должен быть убежден и в том, что колхозное руководство председатель, главный агроном, бригадиры - правильно организуют дело. Но еще более важно для него другое: чувствовать, что о нем не забывают, заботятся об условиях его жизни, о достатке семьи, об элементарных в общении с ними, а главное - правдивым. Со временем возникли вполне доверительные отношения...

Я беседовал не только с председателем колхоза. Выяснилось, что Леван умеет очень деликатно, с той ясной простотой и прямоотой, которую ценят жители села, выяснить, что человека заботит, какие думы одолевают - каково его настроение, способствует или, напротив, мешает оно работе. Умеет молодой председатель подбодрить добрым словом, а если нужно, и пристыдить за дело, но так, чтобы человек все понял без обиды.

- Руководитель - это прежде всего проявлять заботу о тех, кем руководишь, создавать людям нормальные условия для работы. Разумеется, за все сразу взяться не мог. И решил: будут и урожай, и планы. Надо сначала, чтоб колхоз окреп. Для этого нужно, чтобы люди работали хорошо, с настроением. А для этого - подумать об их нуждах. И я начал с курса на заботу.

... В Какабети не было ни одной асфальтированной дороги. Между тем село очень нуждалось в ней. В первую очередь, в той, которая от общей трассы шла к центру села. Длина этого отрезка составляла семь километров. Инициативность, энергичные действия Тедиашвили позволили ему с помощью райкома партии решить эту задачу в сравнительно короткий срок.

...В Какабети не было питьевой воды. Председатель на собрании правления обратился к членам колхоза со словами, которые

заставили взяться за дело всех вместе. Лейтмотив выступления буквально был такой: "Мы не можем ждать милостей от природы. Взять их у нее - наша задача!" Мичуринский девиз трансформировался в сознании какабетцев в призыв воспользоваться тем, что природа действительно может дать. Только для этого не надо сидеть сложа руки. От Какабети до горнистой возвышенности, покрытой лиственными лесами, около восьми километров. Оттуда, из таящего под землей обильные запасы воды источника, сельчане прорыли траншею, рабочие и специалисты уложили трубы. Вода непрерывно поступает в большой, специально отстроенный резервуар. Чистую, свежую, прохладную родниковую воду пьют сегодня какабетцы.

В селе нет газа, теперь и об этом надо подумать, чтобы домохозяйкам сподручнее было. Много еще нужно сделать. И тогда колхоз из недостаточно рентабельного превратится во вполне эффективно работающую организацию.

Его особенно радует сейчас, что так называемая миграция молодежи в город заметно приостановилась.

Отличницы учебы, окончившие школу в прошлом году, остались работать в колхозе. Отличницы! На ферму пришли. Молодежной бригадой довольны все. Скоро свиноводческую ферму начнем строить на 60 свиноматок. Сооружать ее будем внизу, на краю села, где выпасы отменные и свободной площади много для строительства домов. Только женится или замуж выйдет кто-либо из наших молодых колхозников, сразу дом им начнем строить. Пять тысяч рублей, то есть 50 процентов, заплатит за строительство дома колхоз, остальные будут выплачивать молодожены в кредит на выработанной в колхозе суммы. Свиноводство ведь - дело прибыльное. И потом, незачем всю жизнь в родительском доме жить, надо приучаться к самостоятельной жизни. Чем больше домов, тем крепче село...

Один дом Леван Тедиашвили и его единомышленники почти уже построили. Узнал как-то председатель, что 70-летняя Мано Отиашвили, потерявшая в войну братьев, вынуждена уже много лет жить у родственников. Леван предложил построить для этой

прекрасной труженницы дом. Весной, в мае, колхозница Мано Отиашвили справит новоселье.

Он задумал много дел: построить возле полей и виноградников крытые сооружения, "чтобы пообедать и отдохнуть тут же можно было бы". Задумал открыть спортшколу "обязательно с секцией художественной гимнастики" - так просили какабетские девчонки. Пригласил из Тбилиси своего давнего товарища, известного фехтовальщика, тренера Гурама Костава, вести занятия для юных мушкетеров.

- Съезд для меня - это возможность получить новые знания, такую политическую и экономическую ориентацию, которая соответствовала бы актуальным задачам нашего времени, задачам нашего хозяйства, говорит Леван, опережая мой последний, специальный вопрос делегату. Я просто убежден, что по возвращении из Москвы сумею задать работе колхоза иные темпы, придать ей более активный, целеустремленный характер. Два года руководящей работы в колхозе - это, в сущности, немного. И сейчас для меня в самый раз участие в работе съезда. Это мне очень пригодится. За доверие, как говорится, спасибо.

*Нодар Броладзе.
Газета "Мододеж Грузии", 4 марта 1986 года.*

* * *

Известный грузинский борец, двукратный олимпийский чемпион, четырехкратный олимпийский чемпион мира Леван тедиашвили по профессии юрист. Ему доверено председательское место в колхозе "Красный Октябрь" села Какабети Сагареджойского района Грузии. Коммунисты республики избрали знаменитого богатыря делегатом XXVII съезда КПСС.

Газета "Советский спорт", 5 марта 1986 года.

„დაუმარცხებელი ფალავანი - სოფლის თავკაცი“

სამოცდაათიან წლებში მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის სპორტის მოყვარულთა აღტაცებას იწვევდა ჩვენი სასიქადულო მამული-შვილის ლევან თედიაშვილის ყოველი შერკინება მეტოქესთან. წლების მანძილზე ქუხდა ლ.თედიაშვილის სახელი. ქართველი სპორტსმენი ორჯერ ავიდა ოლიმპიური კვარცხლბეკის უმაღლეს საფეხურზე, ოთხჯერ - მსოფლიო ჩემპიონის ტიტული მოიპოვა. თავისუფალ ჭიდაობაში, ერთხელ - ჭიდაობა სამბოში.

მიუნჰენი... მონრეალი... თეირანი... აღტაცებული მაყურებელი ტაშის გრიალით მიესალმება დაუმარცხებელ ფალავანს. ლევან თედიაშვილის სახელი ოქროს ასოებით ჩაიწერა საბჭოთა სპორტის მატეანეში.

სულ რამდენიმე წელია, რაც ლევანი სპორტული სარბიელიდან წამოვიდა. მაგრამ ერთი დღითაც არ შეუწყვეტია აქტიური ცხოვრება - ჯერ იყო და საგარეჯოს მევენახეობის საბჭოთა მეურნეობაში მუშაობდა პარტიული ორგანიზაციის მდივნად, შემდეგ კი საგარეჯოს რაიონის კაკაბეთის კოლმეურნეობა „წითელი ოქტომბრის“ თავმჯდომარედ აირჩიეს.

ორი წელია, რაც ლ.თედიაშვილი ამ კოლმეურნეობის თავკაცია, მაგრამ უკვე დაატყო გონიერი, უნარიანი მეურნის ხელი - მისი თავმჯდომარეობის პირველსავე წელს შესრულდა ყურძნის, მარცვლეულის, ხორცის, რძის წარმოების გეგმები.

მეთერთმეტე ხუთწლების დამამთავრებელ წელს კოლმეურნეობამ სახელმწიფოს მიჰყიდა 18 ათასი ცენტნერი ყურძენი, გადაჭარბებით შეასრულა სოფლის მეურნეობის სხვა პროდუქტების დამზადების გეგმებიც.

უნარიან ხელმძღვანელს ძალუძს გაიყოლიოს ადამიანები, დარაზმოს ისინი საერო საქმისათვის.

ლევანი ახალგაზრდების საუკეთესო მრჩეველი და დამრიგებელიც არის, მასში ძალუძს ჩქეფს სიახლის გრძნობა. მისი თაოსნობით მეცხოველეობის ფერმაში შექმნილმა ახალგაზრდულმა რგოლმა, სადაც საშუალო სკოლადამთავრებელი ახალგაზრდები გაერთიანდნენ, თვალსაჩინო წარმატებები

მოიპოვა.

სოფლის კეთილდღეობაზე, მის თითოეულ მშრომელზე ზრუნვით უთენდება და უღამდება ახალგაზრდა თავკაცს.

ყოველივე ამისათვის უყვართ კაკაბეთელებს ლევანი მართალი კაცი, სიმართლესავით მტკიცე და ნათელი. ამიტომ აირჩიეს იგი სკკპ XXVII ყრილობის დელეგატად.

ნოდარ ნიკოლაძე.
გაზეთი „სოფლის ცხოვრება“
6 მარტი 1986წ.

„ნაბიჯი ავუწყოთ დროს“

ათი დღის განმავლობაში ჩვენი პლანეტის კეთილი ნების ადამიანთა გულისყური მიმართული იყო მოსკოვის კრემლის ყრილობათა სასახლისაკენ, სადაც მიმდინარეობდა საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXVII ყრილობა.

ყრილობამ ქვეყანას მასშტაბური პერსპექტივები დაუსახა, რომელთა განხორციელება დააჩქარებს ჩვენი საზოგადოების განვითარებას.

ყრილობა დამთავრდა. თავიანთ შრომით კოლექტივებს დაუბრუნდნენ კომუნისტები, ისინი, ვისაც უდიდესი პატივი ხედა წილად ყოფილიყვნენ ამ ისტორიული ფორუმის დელეგატები.

...ჯერ კიდევ ბინდი იყო, კაკაბეთის კოლმეურნეობა „წითელი ოქტომბრის“ გამგეობის წინ თავი რომ მოიყარეს კოლმეურნეობის მშრომელებმა. ისინი ყრილობიდან ახლად დაბრუნებულ თავიანთ თავკაცს ლევან თედიაშვილს ელოდებოდნენ.

ორიოდე წელია, რაც ლევანი, წარსულში სახელოვანი ფალავანი, ამ კოლმეურნეობაში მოვიდა, მაგრამ უკვე მოიპოვა თანამოსაქმეების ნდობა და სიყვარული და, რაც მთავარია, შეძლო გაეყოლიებინა ისინი საქვეყნო საქმისათვის შრომაში. მანამდე ეკონომიკურად ჩამორჩენილი კოლმეურნეობა თანდათან წელში იმართება.

...ბევრი, ძალზე ბევრია გასაკეთებელი იმისათვის, რათა დროს აუწყო ნაბიჯი. იცის ეს თავმჯდომარემ. ამიტომაც მოსვენებას არ აძლევდა ფიქრი კოლმეურნეობის საქმიანობის ძირ-

ფესვიანად გარდაქმნის შესახებ ეს საკითხი ხომ მთელი სიგრძე-სიგანით დადგა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1985 წლის აპრილის პლენუმზე. ამის განხორციელება კი თითოეული ადამიანის კეთილსინდისიერ, თავდადებულ შრომას მოითხოვს. ძირეული გარდატეხა უნდა მოვახდინოთ ადამიანთა შეგნებაში, განვუვითაროთ მათ მეურნეობის გრძნობა, მივალწიოთ სიტყვისა და საქმის ერთიანობას. ყველა, როგორც ერთი, უნდა ჩაებას ამ დიადი გარდაქმნებისათვის ლაშქრობაში...

ამ ფიქრებით დატვირთული მივიდა იგი სკკპ XXVII ყრილობაზე.

წარუშლელი შთაბეჭდილება მოახდინა ლევან თედიაშვილზე ყრილობის მუშაობამ, მისმა გულახდილმა, საქმიანმა ტონმა, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკურმა მოხსენებამ, სადაც პირდაპირ და აშკარად ითქვა ჩვენი ქვეყნის ცხოვრების ყველა სფეროში არსებულ ნაკლოვანებებსა და შეცდომებზე, მთელი სიმბაფრით გამოიკვეთა სოფლის მშრომელთა საზრუნავი და საფიქრალი.

და აი ყრილობით დამუხტული თავმჯდომარე თანამოსაქმეებისაკენ მოიჩქარის, რათა ეს ძლიერი მუხტი მათაც გადასდოს, დიადი გარდაქმნებისათვის დარაზმოს ისინი.

გულითადი მისალმებისა და მოკითხვის შემდეგ თავი მოიყარეს თავმჯდომარის კაბინეტში.

- თქვენ ყველანი კარგად იცნობთ ჩვენი პარტიის ლიდერის მ.ს.გორბაჩოვის პოლიტიკურ მოხსენებას, - დაიწყო ლევანმა, - როგორი სიმართლითა და სიცხადით ითქვა ყოველივე ის, რაც ჩვენი კოლმეურნეობის საანგარიშო კრებაზე გეკონდა საუბარი.

ჩვენი უმთავრესი ამოცანაა თავი დავალწიოთ ჩამორჩენას - კოლმეურნეობა უნდა გახდეს რენტაბელური და იმისათვის, რომ ეს ამოცანა დროულად და წარმატებით გადაიჭრას, ყველამ თავისი საქმე უნდა აკეთოს, დიახ, ყველამ თავის უბანზე უნდა იმუშაოს კეთილსინდისიერად, მაღალი პასუხისმგებლობით.

ამ ბრძოლაში ჩვენ სხვისი იმედით როდი ვებმებით: ჩვენს ხელთ არის აურაცხელი რეზერვი. ავიღოთ, თუნდაც შრომითი რესურსები, ჩვენს კოლმეურნეობაში ოთხასამდე კომლია. მაგრამ ყოველდღიურად მხოლოდ 160-180 კაცი გამოდის სამუშაოდ,

ისიც - მოხუცები. ახალგაზრდები რაიონში ან ქალაქში მიდიან სამუშაოდ. ზოგიერთი ახალგაზრდა კი მშობლების კისერზე ზის. თუ ჩვენ მათ შრომისა და ყოფაცხოვრებისათვის ყველა პირობას შევუქმნით, ვიზრუნებთ მათი სწავლისათვის, მაშინ ისინიც შემობრუნდებიან კოლმეურნეობისაკენ. მეცხოველეობის ფერმის ახალგაზრდული რგოლს ამის საუკეთესო მაგალითია.

ჩვენი უპირველესი საზრუნავია მეცხოველეობის განვითარება. კარგად ვიცით, რომ ვენახებში მეჩხერიანობის სრული ლიკვიდაცია და აგროტექნიკურ ღონისძიებათა სრულყოფა წარმატების საწინდარია. უნდა განემართოს თანამშრომლობა პრაქტიკოს მეცნიერებთან. ერთი სიტყვით, საქმეს კარგი მეურნის თვალთ ენდა შევხედოთ.

- სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკურ მოხსენებაში გამოკვეთილად ითქვა სიტყვისა და საქმის ერთიანობაზე. ჩვენთვის კანონის ძალა უნდა ჰქონდეს იმას, თუ რა უნდა გავაკეთოთ და რა ვადებში. სხვა გზა არ არსებობს, სიტყვა ჩაურთო ერთმა.

- სავსებით სწორი ხარ, - უპასუხა თავმჯდომარემ. დასამალი როდია, რომ ზოგიერთი ჩვენს გვერდით თავის საკარმიდამო ნაკვეთს თვალისჩინივით უვლის, კოლმეურნეობის სავარგულეებში კი მაინცდამაინც თავს არ იწუხებს მუშაობით. ბევრი მუშაობა დაგჭირდება ასეთი ადამიანების ფსიქოლოგიის გარდაქმნისათვის. მათ უნდა ირწმუნონ, რომ რაც უფრო გულდადებით იმუშავენ კოლმეურნეობაში, უფრო მეტი შემოსავალიც ექნებათ.

საუბრის დროს აღინიშნა, რომ რეზერვთა შორის უპირველესია ადამიანის ფაქტორი. ადამიანია, რომ მართავს ტრაქტორს, უვლის ვენახს, იღვვის მეცხოველეობის ფერმებში. ამიტომ ჩვენი მუშაობაც სწორედ ამ უპირველესი ფაქტორის გააქტიურებისაკენ უნდა წარმართოს.

- ჩვენ დიად ქვეყანაში განახლებისა და გარდაქმნების უქცევადი პროცესები მიმდინარეობს, განაგრძო სათქმელი ლევან თედიაშვილმა. ჩვენი კოლმეურნეობის კოლექტივმა ნაბიჯი უნდა აუწყოს მიმდინარე პროცესებს - ამისათვის კი საჭიროა თვითუღმა ჩვენთაგანმა გულთან მიიტანოს ეს საერთო-სახალხო

საქმე და მაღალი პასუხისმგებლობით, გულმოდგინედ იშრომოს.

თავმჯდომარემ მართლაც „დამუხტა“ თანამოსაქმეები. კარგა ხანს გაგრძელდა გულღია საუბარი. კოლმეურნეობის ეკონომიკის აღმავლობისათვის, მუშაობის უკეთ წარმართვისათვის სახავდნენ გზებს და საშუალებებს ეკონომისტები ნინა და ზაქრო გულაშვილები, მთავარი აგრონომი ბ.ოქრომჭედლიშვილი, თავმჯდომარის მოადგილე ეკონომიკის დარგში მ.ექვთიმიშვილი, მეცხოველეობის ფერმის ბრიგადირი ა.გულაშვილი და სხვები, რომელთა აზრი ერთი იყო - ერთმანეთის მხარდაჭერითა და ხელშეწყობით იშრომონ სკკპ XXVII ყრილობის გადაწყვეტილებათა განხორციელებისათვის, კოლმეურნეობის უკეთესი ხვალისდელი დღისათვის.

ცისანა თურქაძე.
გაზეთი „სოფლის ცხოვრება“
12 მარტი 1986წ.

„პირნათელი, გულმართალი“

გაკვეთილების შემდეგ მღელვარე განწყობილება სუფევდა რკინიგზის პირველ საშუალო სკოლაში. იგი ლევან თედიაშვილს ხვდებოდა - ოთხგზის მსოფლიო ჩემპიონს თავისუფალ ჭიდაობაში, მსოფლიო ჩემპიონს ჭიდაობა სამბოში, შეიდეგზის საბჭოთა კავშირის ჩემპიონს და კიდევ, ვინ მოთვლის, რამდენ შეჯიბრებაში, რამდენ შერკინებაში გამარჯვებულსა და თავგამოჩენილს.

შეხვედრას უწყობდნენ საპატიო რკინიგზელს, შესანიშნავ მშობელსა და მოქალაქეს, სოფელ კაკაბეთის ოქტომბრის სახელობის კოლმეურნეობის თავმჯდომარეს, რომელმაც ორ წელიწადში წინ წამოსწია სოფლის მრავალდარგოვანი მეურნეობა, წინ წამოსწია მისი მთავარი დარგი - მევენახეობა. შეხვედრას უწყობდნენ სკკპ XXVII ყრილობის დელეგატს, რათა მოსწავლეებს, პედაგოგებს, სტუმრებს თვალნათლივ ეხილათ სახელოვანი ფალავანი, მოესმინათ მისთვის.

ჰყვებოდა ლევანი მოსკოვში გატარებულ ყრილობისწინა დღეებზე. დედაქალაქის საწარმოებში შეხვედრების შთაბეჭ-

დილებებზე. ჰყვებოდა, რა ალალმართლად და დაუფარავად მსჯელობდნენ პარტიის დიდ ფორუმზე ორატორები. როგორ ამხელდნენ, აკრიტიკებდნენ ჩვენს საქმიანობაში არსებულ ხარვეზებს, ეკონომიკასა და სულიერ სფეროში ჯერ კიდევ არსებულ უკეთურ ტენდენციებს.

ჰყვებოდა იმის შესახებ, თუ რა გეგმები და ამოცანები დაუსახა საბჭოთა ხალხს XXVII ყრილობამ და მიაჩნია პარტიას იმის გარანტიად, რომ ყრილობის მიერ სოციალური და ეკონომიკური პროგრესის დაჩქარების დასახული კურსი სწორია და რეალური: რომ ჩვენი გეგმები და ამოცანები ეფუძნება მარქსიზმ-ლენინიზმს, ლენინის იდეების დაუშრეტელ საგანძურს.

ლევან თედიაშვილი ახალგაზრდებს და მასწავლებლებს უყვებოდა ყრილობის მიერ დასახულ ამოცანებზე, სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ზრდის ტემპის ერთიორად და მეტად დაჩქარებაზე, ერთ სულ მოსახლეზე ხორცი, რძის, ბოსტნეულისა და ხილის მოხმარების მნიშვნელოვანი მატების უზრუნველყოფაზე. ლევანმა პირობა მისცა საშუალო სკოლის მოსწავლეებს აღმზრდელ-მასწავლებლებს, რომ მისი კოლმეურნეობა თავის მოკრძალებულ წელილს შეიტანს სასურსათო პოგრამის განხორციელებაში.

სახელოვანმა სპორტსმენმა მოუწოდა მოსწავლეებს, რომ სწავლა და კვლევა-ძიება შეუხამონ სხვადასხვა სახეობის სპორტს, მრავალმხრივი სულიერი ინტერესები შეავსონ ტანვარჯიშით, ცურვით, ექსკურსიებითა და ფიზიკური ვარჯიშებით; რომ მისი დიდი სურვილია ახალგაზრდები იყვნენ ლამაზნი და ჯანმრთელნი, მამაცნი და გამოწრთობილნი. რომ ჯანმრთელობის, გაკაჟების, მძლავრი საშუალება ფიზიკური შრომა, ფიზიკური კულტურა და სპორტია; რომ სპორტი ეხმარება ადამიანს ცხოვრებაში მეტად საჭირო თვისებების: გამბედაობის, ამტანობის, სიმტკიცის, თავდაჭერილობის, საზრიანობის შექმნაში; უყალიბებს მას ესთეტიკურ გემოვნებასაც, ადამიანი ხდება უფრო მოხდენილი, უფრო მოქნილი.

სკოლის დირექტორმა აღექსანდრე ცინცაძემ გულთბილად ისაუბრა ლევან თედიაშვილის დამსახურებაზე, იმაზე, რომ მან არაერთხელ გაახარა ჩვენი ხალხი, ჩვენი რესპუბლიკა. მან

გაიხსენა ის შთამბეჭდავი საღამოც, როცა სპორტის სასახლეში 12 ათასი ერთგული ქომაგი ტაშის გრიალით მიაცილებდა ლევანს, რომელსაც დიდი სპორტის დატოვება გადაეწყვიტა. მაშინ იმ თორმეტი ათასიდან, გამოუკლებლივ ყველას სურდა. საკუთარ ხელში აეტაცა ეს დევგმირი, გადახვეოდა და ასე გამოეხატა თავისი სიყვარული და პატივისცემა სახელმძღვანელო სპორტსმენისადმი.

ლევანი თავმდაბალი კაცია, თქვა შემდეგ სკოლის ხელმძღვანელმა, და დაუმატა: თედიაშვილმა ყველგან თავი გამოიჩინა, სადაც კი მოუხდა მუშაობა. ეს ორი წელი კაკაბეთის კოლმეურნეობის გამგეობას უდგას სათავეში და აქაც სოფლის მშრომელთა სიყვარული მოიხვეჭა: წყალი გაუყვანა კოლმეურნეებს, საქმე ისე წარმართა, რომ გეგმებსაც გადაჭარბებით ასრულებს კოლმეურნეობა. გულწრფელი, ალალი, საქმეში ჩახედული ხელმძღვანელია და რატომ არ უნდა შეიყვარონ?!

ჩვენც გვიყვარს ლევანი, ძალიან გვიყვარს არა მხოლოდ იმიტომ, რომ ის საპატიო რკინიგზელია, არამედ იმიტომაც, რომ მისი ორის ვაჟი ვახტანგი და ბესარიონი ჩვენი მოსწავლეები, მისი აღსაზრდელები არიან. და მერე როგორ გვინდა, რომ შვილები მამას დაეამსგავსოთ: ჩავუნერგოთ მათ მამულის სიყვარული, საერთო საქმის ერთგულება, შევავაროთ შრომა, საზოგადოებრივი მოვალეობის მაღალი შეგნება, აღვზარდოთ მეგობრობის, ამხანაგობის მაღალი გრძნობები; აღვზარდოთ ისინი. პატიოსან, სამართლიან, უბრალო და თავდადებულ ადამიანებად, ისეთნაირად, როგორიც მამამისია.

იმ დღეს ბევრი გულთბილი სიტყვა ითქვა ჩვენი პარტიის, ჩვენი ხალხის მისამართით, პარტიის XXVII ყრილობის დელეგატთა, მათ შორის ლევან თედიაშვილის მისამართით. ლაპარაკობდნენ მასწავლებლები, მოსწავლეები, მღეროდნენ ბავშვები, კითხულობდნენ ლექსებს. და მაინც ყველასაგან გამორჩეული ლევანის ვაჟის, მეხუთეკლასელ ვახტანგ თედიაშვილის გამოსვლა იყო. - მამაჩემი ჩემი სიამაყეაო, - თქვა მან, - და მე მინდა, რომ. მყავდეს ძალიან ბევრი მეგობარი, ამხანაგი, ნაცნობი და შემეძლოს, თუ ეს საჭირო იქნება, ყველას დავეხმარო, ყველას ხელი გაეუმართო, ყველას გული მოვინადირო

ჩემი ალალ-მართალი ხასიათით, ჩემი შეურიგებლობით უსამართლობისადმი...

მე შეენიშნე, რომ მამამისის სიხარულის რამდენიმე კურცხალი გადმოუვარდა თვალიდან. მან ყველაზე მეტად შენიშნა, შეამჩნია, რომ მისი ვაჟი გულიდან ამომდინარე სიტყვებს ლაპარაკობდა, სწამდა, სჯეროდა, რომ მამამისი მისაბაძი, სამაგალითო სპორტსმენი, მოქალაქეა და სურს ყველაფერში მაშას მიჰბაძოს. ჩვენ ყველას, ამ შეხვედრის მონაწილეებს, გული დაგვწყდა, რომ ეს შესანიშნავი საღამო მალე დამთავრდა - ასე მოგვეჩვენა. სხვა მხრივ კი დარბაზს ეტოვებდით გახარებულნი, ალტაცებულნი და დარწმუნებულნი, რომ შეხვედრამ მიზანს მიაღწია.

ჯ.ჩიქოვანი.

*გაზეთი „სახალხო განათლება“
21 მარტი 1986წ.*

* * *

ამას წინათ რკინიგზის პირველი საშუალო სკოლის მოსწავლეებმა, პედაგოგებმა შეხვედრა მოუწვევეს საპატიო რკინიგზელს, მშობელსა და მოქალაქეს, სოფელ კაკაბეთის წითელი ოქტომბრის სახელობის კოლმეურნეობის თავმჯდომარეს, ოთხგზის მსოფლიო ჩემპიონს თავისუფალ ჭიდაობაში, მსოფლიო ჩემპიონს ჭიდაობა სამბოში, შეიდგზის საბჭოთა კავშირის ჩემპიონს, სკკ XXVII ყრილობის დელეგატს ლევან თედიაშვილს.

*გაზეთი „სოფლის ცხოვრება“
3 აპრილი 1986 წელი.*

„უხვულრა ჩემპიონთან“

ბაკურციხის სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკუმი სპორტული ტრადიციების მქონეა. მოსწავლეებს გააჩნიათ გარკვეული სპორტული წარმატებები სპორტის ყველა სახეში, განსაკუთრებით კი ქართულ და თავისუფალ ჭიდაობაში. რომელსაც ხელმძღვანელობენ ფიზკულტურის მასწავლებლები ვ.მათიაშვილი, შ.ბაწაშვილი.

ამ მიზნით 8 აპრილს ტექნიკუმის დირექციამ და მოსწავლე

ახალგაზრდებსა შეხვედრა მოუწყეს სკკპ XXVII ყრილობის დელეგატს, საგარეჯოს რაიონის სოფელ კაკაბეთის კოლმეურნეობის თავმჯდომარეს, სპორტის დამსახურებულ ოსტატს ლევან ქიტესას ძე თედიაშვილს.

შეხვედრა გახსნა ტექნიკუმის დირექტორის მოადგილემ სასწავლო-სააღმზრდელო დარგში თ. აბრამიშვილმა.

ლევან თედიაშვილის სპორტულ და შრომით მიღწევებზე ისაუბრა მოსწავლე ნ. ჩუთლაშვილმა.

ახალგაზრდებმა ლევანს უამრავი შეკითხვით მიმართეს, რომელთაც ამომწურავი პასუხი გასცა და ამასთან ისაუბრა სკკპ XXVII ყრილობაზე მიღებულ შთაბეჭდილებებზე, სპორტში განვლილ გზაზე.

ჩემს სპორტულ გზაზე, თქვა მან, საინტერესო იყო შეხვედრა ვეჯინში, სადაც გაიმართა გრანდიოზული სადამო. სამწუხაროდ, ახლა აღარ ეწყობა ასეთი გრანდიოზული სადამოები. კარგი იქნება, თუ ტრადიციები აღდგება. მაშინ ვეჯინში სტუმრად ჩავედი ჩემს მეგობართან, მინდიაშვილთან და მის მაგიერ ვიჭიდავე. ოთხი წაეაქციე, მერე დამემუქრნენ. წრიდან არ გაგიშვებთ, სანამ ბუჭს არ დაგადებინებთო. და მოიყვანეს კარგი მხარბუჭიანი ახალგაზრდა, თურმე ვენახში შაბიამნის ხსნარს ასხურებდა. აბა დაღლილი კაცი როგორ იჭიდავებდა, მასაც მოვუგე. მერე ერთმა მიცნო და დაიყვირა: ბიჭებო, ემ მინდიაშვილი არ არისო. უნდა გამოგიტყდეთ, ძლივს გამოვასწარი, თორემ ერთი კარგად მიმბეგვავენე აი ეს არის საინტერესო და ტკბილად მოსაგონარი შეხვედრა. დიდ სპორტში ეი ალბათ ყველა წარმატება საინტერესოა.

...მაშინ ირანში შაჰის მუჰამედ რეზა ფეჰლევის პრიზი თამაშდებოდა. შეხვედრის დღეს გამომეცხადდნენ „მოციქულები“ და მთხოვეს არ გამოვსულიყავი არენაზე და საკმაოდ დიდი თანხა შემომამძლიეს. ვერაფრით დავაღწიე მათ თავი, რომ ოთახიდან გავოსულიყავი, ამიტომ ასეთი რამ მოვიფიქრე: ეგ რა ცოტა ფული მოგიტანიათ. დაამატეთ და ისე მომიტანეთ მეთქი, ჩემი ნათქვამი გაუხარდათ და წავიდნენ. მე კი მაისური ავიღე და სირბილით მივედი სპორტის სასახლეში.

რა თქმა უნდა, გაუკვირდა მოწინააღმდეგეს არენაზე რომ

დამინახა. ჭიდაობა დაიწყო, იგი არ მეჭიდებოდა. ეტყობოდა ცოტა მხდალი იყო, გამირბოდა, როგორც იყო ფეხებში ვტაცე ხელი, მაგრამ გამისხლტა და გადასაცემ პრიზებს დაეჯახა. პრიზები დაიმსხვრა. ბოლოს გამარჯვება მე მხედა წილად. რადგან პრიზი აღარ არსებობდა, შაჰმა თავისი საკუთარი ბეჭედი მაჩუქა, რომლის დანახვა დღესაც მაგონებს ირანში შეხვედრას.

მოხდა ისე, რომ ამერიკის შეერთებულ შტატებში შეჯიბრების წინ დათვს დავეჭიდე, ზურგიდან მოვუარე და ისე წავაქციე, დაიწყო შეჯიბრება. არენაზე ჩემი მოწინააღმდეგე არ გამოვიდა - მაგან დათვი წააქცია და მე რას მიზამსო. ასე იყო დათვთან ჭიდილის ისტორია.

შეხვედრა სადამომდე გაგრძელდა. ლევან თედიაშვილმა ახალგაზრდებს მიმართა:

- ჩემო პატარა მეგობრებო, პირველ რიგში გისურვებთ მშვიდობიან და უღრუბლო ზეცას, გისურვებთ ფიზიკურ ჯანმრთელობას, აღზრდილიყავით ასეთივე ლამაზ და ჯანსაღ ატმოსფეროში, როგორცაც დღეს გხედავთ, გესწავლოთ და გეშრომეთ კეთილსინდისიერად, რათა თქვენი შექმნილი ცოდნა ჩვენს ერს და ჩვენს ქვეყანას გამოადგეს. დაე, აღგეზარდოთ შვილები მამულის სადიდებლად.

მე კი მადლობას მოგახსენებთ ყველას ჩემი ასეთი გულთბილი მიღებისათვის.

მქუხარე ტაშით გააცილეს ლევან თედიაშვილი მშობლიურ სოფელში.

ლია ზაქარიაშვილი.
გაზეთი „სოფლის ცხოვრება“
18 აპრილი, 1986წ.

„სჯობს სახელისა მოხვეჭა...“

ლოგოპედიის სასწავლო-მეთოდურ ცენტრში საკონსულტაციოდ მშობლებმა მოიყვანეს პატარა ლევანი - სოფელ კაკაბეთის საშუალო სკოლის პირველკლასელი მოსწავლე. მეტყველების რიტმის დარღვევას უჩიოდნენ, მაგრამ წერილში

ამის შესახებ არ გვექნება საუბარი. გონებაგახსნილ ბიჭთან საუბარის სულ სხვა თემაზე გვინდა შევაჩეროთ მკითხველის ყურადღება.

- ლევან, თქვენს სოფელში კიდევ თუ ცხოვრობს ვინმე სხვა ლევანი?

- როგორ არა, - მხნედ გეპასუხობს პატარა ლევანი, - ჩვენი თავმჯდომარე, დიდი ლევანი. თედიაშვილი, მსოფლიოს ჩემპიონი...

- ყოჩაღ, კარგად გცნობია მისი სახელი.

- იმას ვინ არ იცნობს, კარგი კაციაო.

- ვინ ამბობს კარგი კაციაო?

- ყველა - მთელი სოფელი... ახლა წყალიც გამოჰყავს...

- როგორ ფიქრობ, გამოიყვანს ნამდვილად?

- რაკი თქვა, გააკეთებს კიდევ, ასეთია ჩვენი თავმჯდომარე.

პატარა ლევანმა ისეთი რწმენითა და დამაჯერებლობით წარმოთქვა უკანასკნელი ფრაზა, რომ საეჭვოდ აღარაფერი დაგვიტოვა. კაკაბეთელები ხომ ლევან თედიაშვილის მოსვლამდე ჯერ კიდევ დიდი ხნის წინათ ოცნებობდნენ წყლის გამოყვანაზე, ისე როგორც კახეთის თითქმის ყველა სოფლის მოსახლეობა თავის დროზე.

აი, რას ნიშნავს სახელი, დიდსა და პატარას რომ ალაპარაკებს და ხალხში სამუდამოდ დარჩება კეთილმოსაგონრად, საიმედოდ, საამაყოდ. მაგრამ, სამწუხაროდ, გამოჩნდებიან ხოლმე ისეთებიც, რომელთაც სახელის ფასი არ იციან, რომლებიც მარტო სახრავით ზომივენ ადამიანის სოციალურ მდგომარეობას. საამისო მაგალითს შოვიყვანთ თუნდაც ისევე ჩვენი სახელოვანი ლევან თედიაშვილის ამასწინანდლი სატელევიზიო გამოსვლის დიალოგიდან.

საუბარში, სხვათაშორის, ლევანმა გულისტკივილით შენიშნა, რომ თურმე ერთ „გულშემატკივარ“ ნაცნობს მისთვის ასე უთქვამს: აბა რა მოგცა მსოფლიო ჩემპიონის სახელმაო... აი, კერძომესაკუთრული თუ ნეგატიური ბუნების უკიდურესი გამოვლინება. ნუთუ აქამდე მივიდა ჩვენი შეგნება, რომ ვეღარ გვიცნია და შეგვიფასებია სახელ-დიდებით მიღებული სულიერი ღირებულება? განა ერთ უსახელო კაცს ისეთი რა სახრავი შეიძლება ჰქონდეს დაგროვილი, რაც ლევან თედიაშვილის

საქვეყნოდ აღიარებულ სახელს გაუტოლდება?!

ზემოთ აღნიშნული „გულშემატკიერის“ ტიპის ადამიანებს გეინდა ვურჩიოთ, კარგად გაიაზრონ რუსთაველის აფორიზმი: სჯობს სახელისა მოხვეჭა ყოველსა მოსახვეჭელსა“. მარტო სპორტში შესაძლებელზე მეტი გააკეთა, ყველამ კარგად ვიცით და, პატარა ლევანისა არ იყოს, რაკ თქვა, სახელს არც სხვა საქმიანობაში, კერძოდ, სოფლის თაეკაცობაში, შეირცხვენს.

კაცმა რომ სულიერი სიმდიდრის ფასი იცის, მასთან დემაგოგის „გულშემატკიერობა“ რას გააწყობს!

სანდრო შაიშმელაშვილი.

მასწავლებელთა დახელოვნების ცენტრალური ინსტიტუტის ლოგოპედიის ცენტრის გამგე.

„სოფლის ცხოვრება“
11 მაისი 1986 წელი.

“ВОЗВРАЩЕНИЕ ЧЕМПИОНА”

В 1981 году тысячи болельщиков - пришедших в Тбилисский Дворец спорта, тепло проводили с ковра прославленного борца тяжеловеса. многим тогда казалось, что Леван Тедиашвили, двукратный олимпийский чемпион, четырехкратный чемпион мира по вольной борьбе, слишком рано ушел из большого спорта, что он мог бы еще долго оставаться в нем как тренер. Но сам Тедиашвили выбрал для себя другое поприще...

Самой острой проблемой в колхозе “Красный Октябрь”, когда его возглавил Леван тедиашвили, была нехватка воды. Разговоры об этом в селении Какабети велись уже давно, но отсталому хозяйству нисоткуда было зять денег на строительство водопровода. Вот и приходилось жителям ездить за питьевой водой далеко в горы. Это было довольно хлопотное дело, которое отрывало людей от работы на колхозных полях.

Но не только вцсньгах была загвоздка. Строительство водопровода в Какабети не планировалось в текущей пятилетке, а “горя-

щих'' объектов в районе и без того было много. Но как можно наладить в колхозе дисциплину, если каждый день кто-нибудь опаздывал на работу из-за вынужденных поездок за водой?

В конце концов Тедиашвили получил на руки типовой проект такого водопровода. А за рабочей силой дело не стало: колхозники сами отрыли траншею длиной семь с половиной километров, и вода из холодных горных источников пришла по трубам в Какабети. Однако разрешение на строительство водопровода удалось получить только под предлогом расширения животноводческой фермы. "Как это так: для коров можно, а для людей нельзя?" с возмущением рассказывал мне Леван. Это типичный пример явного перегиба, когда экономические показатели заслоняли человеческий фактор. Разве с таким подходом удержать на селе молодежь?"

На ферме "Красном Октябре" сейчас работает комсомольская бригада, состоящая из выпускников местной школы. Еще два-три года назад редко кто из них оставался в колхозе, а теперь там все больше молодых механизаторов и доярок. Это хорошие перемены связаны с приходом в Какабети тринадцатого председателя Левана Тедиашвили. На протяжении целого десятилетия он побеждал почти на всех крупных международных соревнованиях, а теперь вернулся в село, откуда началось его восхождение к чемпионским вершинам.

Я спросил Левана, когда он чувствует себя счастливым. В ответ последовало: "Когда намечу какое-нибудь дело и доведу его до конца". Среди дел, которые Леван замыслил совместно с правлением колхоза "Красный Октябрь", - молодежный клуб, музыкальная школа, стадион, спортивный зал, где можно было бы проводить соревнования, Дом отдыха для колхозников.

Но не только о молодежи заботится председатель. Когда он узнал, что пожилая женщина по имени Мапо не имеет в селе своего угла, он убедил сельчан на добровольных началах построить для нее дом.

Я напомнил Тедиашвили древнегреческий миф об Антее, сила которого была в кровном родстве с матерью-землей. Стоило только

легендарному богатырю в трудный момент прикоснуться к ней-и он снова становился непобедимым. "Это не миф, - а сухая правда. Все от земли идет: и наша сила, и наше богатство, и наше уважение к труду".

Олег Чечин
"Кругозор", 8/86.

"ТРИНАДЦАТЫЙ ПРЕДСЕДАТЕЛЬ"

Уже третий год бывший борец Леван Тедиашвили, побеждавший на двух олимпиадах и пяти чемпионатах мира, награжденный за заслуги в спорте орденом Ленина, председательствует в колхозе "красный Октябрь" Сагареджойского района. Прошлым летом мы уже сообщили (№8, "тот, кто держит слово") о первых его шагах на этом поприще.

Теперь же открываем в селе Какабети корреспондентский пункт. Потому что, после того как Леван Тедиашвили был избран делегатом XXVII съезда КПСС, читатели все чаще обращаются к нам с просьбами рассказать о нем, выражают пожелание, чтобы он поделился мыслями, как, по его мнению, в условиях нынешней перестройки следует жить и трудиться. И конечно же хотят побольше узнать о делах руководимого им колхоза. Итак, наш корреспондентский пункт в селе Какабети начинает действовать.

В этом журнале мы помещаем рассказ о некоторых вехах в жизни Левана Тедиашвили с тем, чтобы он послужил своеобразным предисловием к его монологу "По закону совести", который будет публиковаться в следующем номере...

Все, что узнал за много лет знакомства о Леване Тедиашвили, ныне вместилось для меня в доме Мано. А он хоть и двухэтажный, но небольшой. Комната и кухня внизу, из комнаты наверх ведет красивая лестница, а поднимаешься по ней - еще одна комната и застекленная веранда. Я такой дом впервые увидел. И это естественно. Построен он по индивидуальному проекту, автор же проекта - Леван Тедиашвили. Он и обои для дома выбирал, и мебель.

Впрочем, обои мы выбирали вместе. Поехали из Какабети в Тбилиси и приобрели там обои. И не простые, а с бархатным узором, изготовленные на итальянских машинах. Хочу предостеречь читателя, чтобы не подумал, что это обои так просто лежат на прилавках тбилисских магазинов. Ничего подобного. Нужно, чтобы раньше в магазине появился Леван, а затем уже там появляются такие обои. Признаться, особого восторга это у меня не вызывало. И наблюдательный Леван, как бы между прочим, ворчливо заметил, что эксплуатирует симпатии торговых работников нечасто.

Вообще, отношения к песму земляков самое уважительное и, я бы даже сказал, переходящее в обожание. причем без всякого там подбострастия или заискивания. Напротив, по моим наблюдениям, в присутствии Левана люди старались выглядеть лучше, достойнее. И я умилялся тому, как чтут в Грузии прежние спортивные заслуги, ведь Леван оставил борцовский ковер еще в канун Московской олимпиады. Но потом вспомнил, что позавчера по этим же улицам проигрывался с прославленным в прошлом футболистом тбилисского "Динамо". Его узнавали, с ним раскланивались, но делали это так, словно не они должны быть благодарны судьбе за встречу со своим недавним кумиром, а он им за то, что все-таки узнали его. Как же в таком случае объяснить непревосходящую популярность Левана?

У меня сложилось впечатление, что объясняется она даже не столько его славным спортивным прошлым, сколько тем, что он всегда оставался личностью яркой, незаурядной, привлекающей внимание окружающих. К примеру, от усатого, похожего на симпатичного разбойника, продавца "Вод и соков" услышал, что лет двадцать назад Леван был известным в Тбилиси... драчуном. Но не просто драчуном, а драчуном за справедливость. В то время в городе вообще в большой моде были драки. Инициаторами же их и друиый безобразий выступали несколько сыновей высокопоставленных родителей и их прихлебатели. Они могли жестоко обидеть девушку, расправиться со случайным прохожим, и все им сходило с рук. Возможно, еще и поэтому с ними так боялись связываться. А приехавший из маленького Сагареджо Леван не

испугался. Защищая слабых, он бил этих “хозяев” города, что называется, и оптом и в розницу...

Ныне те, с кем он вытупал на ковре, чаще вспоминают его шутки, доброту, борцовскую и человеческую мудрость, но комсоргом и капитаном главной команды страны они избрали Левана не только за это. А еще и потому, что, если требовалось постоять за справедливость, он действовал столь же решительно, как когда-то на тбилисских улицах, но, естественно, другими методами. Некоторым тогдашним спортивным руководителям не нравилась его прямота, гордость, самостоятельность в поступках и суждениях. Но они вынуждены были до поры до времени мириться с этим, поскольку всем было известно, что, если нужно для команды, страны, Леван способен творить чудеса.

Так, например, в 1973 году в Тегеране он в течение одной недели победил на двух первенствах мира. Вначале в новой для себя, более тяжелой категории стал чемпионом среди “вольников”. А когда уже собрался возвращаться домой, к молодой жене Нане, ему предложили выступить и на турнире самбистов, то есть в виде спорта, по которому в последний раз соревновался за семь лет до этого, еще в юнкорском возрасте. Те, кто сделал Левану такое предложение, в сущности, ничем не рисковали: внезапно заболел самбист того же, что и он, веса и все равно нам грозило поражение. А отчего согласился рискнуть своим добрым именем Леван, я написал выше.

Кстати, он не помнит, а я помню, что именно после его возвращения из Тегерана мы и познакомились. Меня заинтересовал борец, установивший своеобразный рекорд: выигравший с своей категории подряд у всех сильнейших в мире “вольников” и самбистов. Но разговор у нас в тот раз не получился. Должно быть, потому, что счастливый Леван шутил, дурачился. И еще потому, что в мою, открытую для приветствия ладонь вложил свой кулак, что я тоже счел своеобразной шуткой. Впоследствии уже узнал, что он до кости стер подушечки на непривычных пальцах, когда хватался за жесткие самбистские куртки.

Почему именно эти примеры я взял из богатой на самые

фантастические факты биографии моего героя? Потому что считаю, что не будь в его характере мужества творить чудеса и обостренного чувства справедливости, то он вряд ли отыскал бы дорогу к дому Мано. К слову сказать, желание активно способствовать торжеству справедливости и привело Левана после окончания института физкультуры на юридический факультет. Во всяком случае, так полагает его тренер двукратный чемпион мира и серебрянный призер Мельбурнской олимпиады Вахтанг Михайлович Балавадзе. И еще он новорит, что желание изучать законы в Леване породило столкновение с несправедливостью, ранившей его тем жестче, что жертвой ее был не он, а дорогой ему человек. И тут следует познакомить читателя с Наной, женой Левана, матерью его сыновей: двадцатилетнего Вахтанга и младшего на год Виссариона. Уверен, что мы бы сейчас знали другого Левана, не будь в пору становления его характера рядом с ним тонкой, интеллигентной Наны. Да и вряд ли ей удалось бы стать такой, как ныне, если бы на протяжении многих лет не ощущала поддержку могущего жизнелюдца Левана.

Они были одноклассниками. И троечник Леван всегда был влюблен в круглую отличницу Нану. Ей первой сказал, что, когда вырастет обязательно завоюет звание чемпиона. А о том, кем она собирается стать, не спрашивал. Так как всем было известно, что Нана готовит себя к тому, чтобы идти по пути родителей, известных в сагареджо врачей. Область же медицины, избранная ею, представлялась Левану самой важной: Нана мечтала возвращать людям зрение. И уже потом, когда был ее мужем, а она - студенткой медицинского института, он бегал на тбилисскую бойню и выпрашивал там органы зрения коров, овец. А вручив и Нане, старался убраться из дома до того, как она начнет самозабвенно практиковаться на них. Это, случалось, вызывало в нем чисто физический протест. Но, познав на собственном опыте важность тренировки, он одобрял подвижничество жены и гордился тем, что в ее мягком, женственном характере имеются вкрапления металла, без которого невозможен человек цели.

И вот такая Нана несколько лет подряд не могла набрать

нужные баллы для поступления в медицинский институт. Отчаявшись., она сдала экзамены в политехнический и даже успешно прозанималась там семестр, но не сумела изменить мечте, ушла и снова принялась штурмовать медицинский.

Леван, повзрослевший решил, что его оружием с бесчестными, предающими будущее людьми станет юриспруденция. И это был для него еще один шаг к дому Маню.

Начинал же он этот путь в буквальном и переносном смысле от родительского порога. И подтолкнули Левана на него пример мамы Александры Михайловны, которую все в Сагареджо называют тетей Шурой, и отца Китоса Ягуровича. Но не буду голословным. Вначале об Александре Михайловне. Мне очень симпатична мама Левана своим оптимизмом, доброжелательностью, неизбывным интересом к людям. И это после всего того, что ей довелось пережить. Удивительна судьба этой русской женщины. Родом она из Тотмы Вологодской области. Совсем юной вышла замуж и переселилась в Ярославль. Жила в этом городе счастливо, родила двоих детей. Но все поломала война: погиб на фронте муж, от недоедания и болезни умер один из сыновей. Второго - Германа - боялась отпускать от себя, Александра Михайловна приняла решение в надежде отогреть, подкормить сына в солнечной Грузии. Думала, что пробудет там месяц-другой. Но осталась навсегда в Сагареджо. Вышла она замуж за Китеса Тедиашвили. А спустя три года после Победы родился Леван.

Александра Михайловна имеет педагогическое образование. Но все время, что живет в Сагареджо, занималась вместе с мужем крестьянским трудом и помогала ему строить большой дом для будущих поколений Тедиашвили. Один бы Китес Ягурович не справился. Он был тяжело ранен под Севастополем: у него были оторваны пальцы на руке, изувечена нога, остался без ступни, и осколки снаряда в легких. Я уже не застал отца Левана в живых и знаю его лишь по свидетельствам близких. Особенно меня тронуло такое. Сын Александры Михайловны Герман стал сыном и для Китеса Ягуровича, он не делал различий между ним и Леваном. И соседи удивлялись, отчего он не дал мальчику фамилию Тедиашвили,

а оставил фамилию Ерикаловым. Китес Ягурович объяснял, что не хочет отобрать у Германа фамилию его погибшего отца, тот погиб, так пусть хоть фамилия живет.

Примечательно, что именно Герман приехал Левана к занятиям вольной борьбой. И он же, будучи уже сороколетним мастером спорта и тренером, готовил младшего брата к его последнему поединку на ковре. В начале того 1980 года Леван заявил, что устал и уходит из большого спорта. Но потом не выдержал и все же начал готовиться к Московской олимпиаде. Он приехал в Конче-Заспу, что под Киевом, где сборная проводила последние тренировки перед чемпионатом страны. Он для него был и тренером и спарринг-партнером. И большая заслуга Германа в том, что Левану удалось дойти до финала и свести последнюю схватку вничью (4:4). И все же путевка на Олимпиаду досталась не ему, а его молодому сопернику Илье Мате из Донска, поскольку тому первому удалось провести прием. Сейчас, когда мы встречались с Леваном, я ему сказал, что считаю, что он ушел с борцовского ковра непобежденным. Он же улыбнулся и ответил, что ему тоже приятнее так думать, жаль только, что судьи в свое время иного мнения.

А я действительно был уверен, что Леван ушел с ковра непобежденным. Больше того победителем. И прежде всего потому, что вступил в послеспортивную жизнь, как казалось мне, во всеоружии. Он стал юристом. Причем, как мне передали, знающим юристом. И у Наны было все хорошо. Она добилась своего, закончила медицинский институт и ее как подающего большие надежды офтальмолога-хирурга направили работать в республиканскую глазную клиническую больницу. А в большом доме в Сагареджо, который наконец-то был построен, Александра Михайловна и Китес Ягурович с нетерпением ждали внуков Вахтанга и Виссарiona. Лишь Герман был далеко. Его направили в командировку в Алжир тренировать борцов вольного стиля. В общем, в большом семье Тедиашвили был полный порядок.

И вдруг началась какая-то чехарда. В течение первого своего неспортивного олимпийского четырехлетия Леван помнил несколько мест работы. Был следователем в милиции. Завсеговал

отделом в ЦК комсомола Грузии. А затем уже тридцатипятилетним совершил и вовсе крутой поворот в жизни: оставил работающую над диссертацией Нану с детьми в Тбилиси и уехал парторгом в Сагареджойский виноградный совхоз. Вообще-то его можно было понять. Умер Китос Ягурович. Александра Михайловна осталась в большом доме одна. И я себе представил, как Леван, прикинув, кому сейчас больше нужен, в одно мгновение собрался и укатил к маме.

А спустя год я узнал, что он избран председателем колхоза "Красный Октябрь", который находится в пятнадцати километрах от Сагареджо. Сообщил мне об этом наш общий приятель, известный в прошлом борец, а ныне удачливый столичный тренер. Шумный, доброжелательный человек, он кричал в телефонную трубку, что только что вернулся из Грузии, где был в командировке, и привез оттуда грандиозную тему. "Понимаешь, - кричал он, - впервые олимпийскому чемпиону доверили быть председателем колхоза... Да, да, Теднашвили..? Как ты догадался? Советую немедленно лететь к Левану, а то коллеги тебя опередят". Но я отшутил, что пускай опережают, а я пока попожу. И приятель завозился на том конце провода, что, наверно, я прав. Мы с ним должно быть, подумали об одном и том же, что Леван мечтает и пока никак не может найти себя. И оба ошиблись, потому что именно в это время он как раз и нашел себя.

В общем, пока я думал и гадал, пришла весть, что Леван сделал для своих колхозников то, что не удавалось никому из его предшественников: провел воду из горных источников в страдающее от жажды село Какабети. Вот это уже было в его духе: он снова совершал, казалось, невозможное. Лет десять назад Леван говорил, что не хочет быть тренером, потому что боится, что бушующие в нем силы просто-напросто разорвут его сердца, если станет ограничивать себя переживаниями у края ковра, когда кто-то другой будет бороться на нем. Теперь же он нашел приложение для бушующих в нем сил: разбил гору и дал людям воду.

А спустя короткое время новая весть. Бывший борец, а ныне председатель колхоза "Красный Октябрь" Леван Теднашвили

избран делегатом XXVII съезда КПСС. Наверное, если бы захотел, я мог с ним в дни работы съезда встретиться в Москве. Но я не захотел. Потому что, для того чтобы понять, какой получается из него председатель, я должен был увидеть Левана на его рабочем месте в этом самом кахетинском селе Какабети. И в какую нынешнего Дня Победы я вылетел в Тбилиси. Еще когда был в Москве, я договорился, что Левану сообщат о моем прилете. И в грузинском спорткомитете мне сказали, что он обещал на следующий день приехать за мной, я пока я могу отдохнуть в гостинице. Но это оказалось не так просто: все места были заняты. И в конце концов меня устроили в молодежный лагерь "Золотое руно", что на Тбилисском море. Телефона в моем номере не имелось, и я несколько раз заходил в комнату дежурного администратора, чтобы позвонить Нане и узнать, в какое время завтра приедет за мной Леван.

Но к чему столько подробностей? Да потому, что я боюсь, что читатели уже не поверят, если скажу, что в комнате администратора встретил еще одного усатого мужчину, который сообщил мне нечто новое о Леване. Но что я могу поделать, если в Тбилиси действительно много усатых мужчин и почти каждый из них что-то знает о Леване. Этот же мне сказал, что знает не только его, но и Нану. И что одна из его родственниц ежедневно молится за нее, потому что она избавила ее от катаракты и вернула ей зрение. Но ему лично Нану жалко, потому что другая его родственница говорила, что Леван в селе Какабети строит для какой-то женщины по имени Мано двухэтажный дом.

Честное слово, я не поверил этому. И на следующее утро, когда приехал за мной Леван, сказал ему совсем другое. О том, что директор "Золотого руна" просил передать, что ему хотят в торжественной обстановке вручить комсомольскую грамоту за прекрасную работу с туристами. Леван рассмеялся и рассказал, что прошлой осенью нужно было в кратчайший срок собрать виноград. И вот он приехал в "Золотое руно", где в это время находились туристы из Сибири и Урала, и предложил им помочь колхозу. При этом пообещал, что виноград можно будет есть сколько угодно.

Ребята согласились и прекрасно потрудились в колхозе. А теперь пишут письма, что мечтают слова присхать собирать виноград. И все время вспоминают о том, как вечером в селе зажгли костры и какие шашлыки жарились на этих кострах. Но больше всего им понравились чудесные грузинские песни, которые пели для них колхозные парни и девушки.

Ты знаешь, - сказал Леван, у нас в Какабети лучший в республике хор.

И тут я отчего-то не выдержал и спросил его, кто такая Мано.

- Мано?! - искренне удивился он. - Тебе уже известно о ней?.. Все-таки великолепно поставлена у нас в Тбилиси информация! Ну потерпи, приедем в село, я тебе обязательно с ней познакомлю.

Но прежде я познакомился с колхозным шофером Артемом Галустовым. В то утро ему вручили новую машину ГАЗ-52. А перед этим в кабинете у председателя был спор: шоферы решили, кому достанется машина. И хотя они говорили по-грузински, я почти понимал, о чем идет речь. Потому, что слова их были тяжелыми и твердыми, как булыжники, и, сталкиваясь друг с другом, они высекали искры. Леван же сидел на председательском месте молчаливый и, казалось, безучастный, но лукавый и одновременно властный прищур его глаз говорил о том, что он контролирует положение. В конце концов машина досталась самому маленькому и молчаливому. И последним аргументом в пользу Артема Галустова послужило то, что четверо братьев его отца погибли на войне. Напомню читателям, что приехал я в Какабети накануне нынешнего Дня Победы.

А потом в кабинет к председателю пришли три симпатичные девушки Тинатин Вашапидзе, Марина Чикадзе и Кетеван Атуашвили, работающими доярками. Все они были из того десятого класса, который в позапрошлом году по призыву Левана целиком остался в колхозе. Видно, девушки за прошедшее время неплохо поработали. Потому что все трое кандидаты в члены партии. Но сейчас они плакали, так как на ферме что-то не ладилось. Леван поговорил с ними вначале серьезно, затем сказал что-то такое, отчего они улыбнулись сквозь слезы. А когда уходили, то слезы у них уже

высохли и они смеялись. Вечером же мы были на ферме, и Леван провел там бурное собрание, которое длилось два часа.

А в промежутке между знакомством с девушками и собранием, которое, по словам Левана, пока ни к чему путному не привело, я увидел Мано и ее дом. Мы поехали на виноградники, и громкоголосые, всеелые женщины, работающие там, слетелись к нам, как разноцветные птицы. Лишь одна в розовом платье продолжала вдали ритмично склоняться над темной морщинистой лозой.

- Кто это там? - спросил Леван.

Не узнаешь, сверкнула белозубой улыбкой женщина с темным от загара лицом и неожиданно синими глазами, - Да это же твоя Мано. - И вдруг рассердилась, заговорила резким, неприятным голосом. - Одну ее любишь. Все для нее. А мы для тебя чужие.

И все женщины хором подтвердили: чужие, чужие... Но стоило Левану поднять руку и они тотчас стихли, он же неожиданно мягко спросил:

Ответьте, пожалуйста, есть ли в селе Какабети человек несчастнее Мано?.. И есть ли в нашем колхозе труженица безотказнее Мано?

- Нет! - хором ответили женщины. Их настроение мгновенно и удивительно переменилось. Они начали кричать: - Мано! Иди сюда, Мано! Твой Леван приехал!..

Розовая фигурка разогнулась и направилась к нам. Когда же она приблизилась, я увидел сухонькую, небольшого роста старушку, с детски доверчивым выражением лица. А женщины уже веселились вовсю. Они любовно обнимали Мано за плечи и говорили, что Леван, который построил для нее дом, теперь привез ей жениха, и показывали при этом на меня. Я смутился. И старуха тоже смущалась и совсем по-девчоничьи закрывала лицо таким же розовым, как платье, фартуком. Но было такое впечатление, что ей нравится находиться в центре внимания.

Потом я беседовал с двумя стариками, знающими Мано с детства, и спросил их, что они думают о ней. И один ответил мне, что Мано дурочка, а другой назвал ее праведницей. Мне больше по сердцу второе определение. Такою же мнения придерживается

Леван. Он мне сказал, что все в Какабети знают, что Мано безотказна в работе, но вот какая странная история получается: многие из тех, кто пользуется ее золотыми руками, не принимают ее всерьез. Наверное, поэтому, когда на войне погибли отец Мано Мусэ и брат Саркис, а она осталась совсем одна, дом и приусадебный участок, принадлежащие ее семье, передали приезжему человеку. Он обещал заботиться о Мано как о родной. Но прошло несколько лет, и она оказалась на улице. С тех пор и почевала по селу: то в одном доме поживет, то в другом, а то - и нигде. Однажды осенним промозглым утром Леван обнаружил ее скорченную, дрожащую фигурку на ступеньках правления.

И тот день он собрал колхозников и было решено "для дочери и сестры погибших на войне солдат Мано Отиашвили, которая почти полвека проработала в "Красном Октябре" и не пропустила ни одного трудодня, на колхозные средства построить дом и купить мебель". Тогда же Леван сгоряча на тетрадном листке нарисовал, каким видится ему этот дом. И к его удивлению, этот чертеж впоследствии почти без изменений был принят к исполнению профессиональными строителями.

У читателей может возникнуть вопрос, а не слишком ли размахнулся колхоз: и дом, и мебель, и обои с бархатными узорами? Так вот, с полной ответственностью могу заявить, что сполна заплачено только за мебель, а дом в основном возводится на общественных началах. Что же касается обоев, то они колхозу вообще ничего не стоили. А кому стоили, не скажу, поскольку не хочу портить отношений с Леваном. Когда мы их выбирали, я высказал шутовское предположение, что бархатные узоры на них, по-моему, больше нужны ему, чем Мано.

- Правильно, - охотно согласился Леван. - Но не только мне, а и тем, парням и девушкам, которых сейчас все больше остается в колхозе. Пускай ходят в гости к Мано и видят, в каком почете у нас труженики. И самое главное - пускай запомнят, что хорошего человека мы никогда в обиду не дадим.

Думаю, что из этих же соображений строительство дома для Мано было поручено комсомольско-молодежной бригаде,

возглавляемой двадцатипятишестилетним Нико Гогошвили. Нико чудесный парень и прекрасный певец, солирует в хоре "Красного Октября" и в певческой сборной Сагареджойского района, неоднократно выступавшей в Москве на ВДНХ. Он мне и продемонстрировал дело рук своей бригады. Удивительный получился дом у Маю: светлый, удобный. А поскольку стоит в верхней части села, то создается такое впечатление, что он венчает собой Какабети.

Нико мне рассказал, что у Маю нынче появилось много родственников и наследников, но она заявляет, что собирается прожить столько лет, сколько простоят ее дом. По компетентному же мнению бригадира, он простоят еще по меньшей мере лет сто. Все это Нико говорил, неспешно передвигаясь из кухни в комнату и с первого этажа по лестнице на второй, выполняя на пути различные мелкие работы. А когда мы уже стояли на застекленной веранде и смотрели на сбегующее снизу солнечным потоком красивейшее село, комсомолец Нико Гогошвили вдруг задал мне странный вопрос.

Как вы относитесь к числу тринадцать?

- В сущности, никак, - растерянно ответил я.

Счастливое число! убежденно сказал Нико. У нас в Какабети сейчас многие так думают.

И объяснил, что за более чем полувековую историю "Красного Октября" в нем сменилось двенадцать председателей. Леван Тедиашвили - тринадцатый.

Игорь Сосновский
Журнал "Физкультура и спорт", 8/86 г.

"КАК ПЕРЕЕХАЛА ДОРОГА"

О том, что в окрестностях села Какабети появились могучие разбойники Хареба и Гоги, я случайно узнал из телефонного разговора с Наной, женой Левана Тедиашвили. Тогда же мне стало известно, что они готовятся освободить арестантов, которых

стражники должны будут вести по горной Гомборской дороге. Понятно, что я захотел участвовать в этой операции, хотя бы в роли наблюдателя. Вот и начал дозваниваться в колхоз "красный Октябрь" к Левану. А когда наконец с большим трудом дозвонился, то услышал от него, что будет, лучше, если приеду не сейчас, в сентябре, а месяц через полтора, когда уберут урожай.

Я понимал, что Левану в эту горячую пору не до гостей. И охотно бы последовал его совету, если бы не обязательство перед читателями. Мы ведь обещали информировать их обоих обо всем примечательном, что происходит в колхозе, которым руководит двукратный олимпийский чемпион. И было бы непростительно упустить такую возможность и не рассказать о пребывании на его территории легендарных Харебы и Гоги. Поэтому я ответил Левану, что отложить свой приезд не могу, поскольку имею редакционное задание, которое обязан выполнить. И он, несколько обескураженный моей настойчивостью, нашел в себе силы сказать, что будет рад меня видеть...

В Какабети добрался к восьми часам утра. И попал, что называется, с корабля на бал. Шло заседание правления колхоза. Однажды я уже присутствовал здесь на таком заседании, было это в прошлом апреле. Тогда речь шла о посевной, о закладке фундамента для будущего урожая. Теперь же подводились первые итоги. И мне приятно было узнать, что "Красный Октябрь" сдал уже сверх плана 100 тонн зерна. Что пшеницы и ячменя, если сравнить с прошлым годом, взято гектара больше: пшеницы - на 3,9 центнера, ячменя - на 6,7 центнеров. Но сбор главной культуры - винограда был еще впереди. И как заметил в разговоре со мной секретарь парткома колхоза Георгий Дабахишвили, бить в победные барабаны пока рановато. Я согласился с ним и пообещал, что о производственных делах "Красного Октября" мы расскажем в следующем номере журнала. Когда с урожаем все будет ясно.

Теперь же о событии, которое потрясло не только Какабети, но и весь Сагареджойский район. О появлении на лесистых склонах близких гор разбойничьего отряда, названного в городе "Ребятами". Вообще-то он всегда действовал в Алазанской долине, в районе

города Телави. Кстати, и Гомборская дорога находится в тех местах. Сейчас же, судя по всему, "Ребята" не только сами перебазировались из внутренней Кахетии во Внешнюю, но и захватили с собой эту дорогу. А иначе им невозможно было бы освобождать не арестантов в окрестностях села Какабети. Когда же я поинтересовался, зачем нужны были такие грандиозные перемещения, мне буднично ответили, что Леван Тедиашвили отказался в уборочную страду отлугчаться из "Красного Октября". Вот и вынуждены были Хареба, Гоги и их сподвижники вместе с Гомборской дорогой перебраться поближе к нему.

Но какое же отношение двукратный олимпийский чемпион имеет к разбойникам? Вынужден признать, что непосредственное. Скажу больше - он не только сам накрепко связан с ними, но и втянул в эту историю несколько своих колхозников. Тракториста Давида Гулагошвили, рабочего молочной фермы Нутзара Беридзе, шофера Бичико Тедиашвили, будущего электросварщика Зураба Беридзе и бригадира строителей Нико Гигошвили. Да, того комсомольца Нико, что строил дом для Мано и о котором мы уже писали ("ФиС", N 8 за 1986 г. "Тринадцатый председатель").

На сей раз я встретил его в достаточно глухом месте на той самой горной Гомборской дороге. Подскакал ко мне всадник на резвом коне. одетый в черную черкеску с газырями, в мохнатую баранью шапку; гибко склонился с седла и радостно поздравовался. Я же в первый момент не узнал Нико, потому что на подвешенный к его поясу огромный кинжал и думал: настоящий ли он? Потом выяснилось, что настоящий. Нико показал мне клинок: он темный, в глубоких царапинах - морщинах от долгой всякой жизни. И слова, которые услышал от парня тотчас после приветствия, были под стать его новому грозному облику. Он попросил меня похлопотать перед теми, от кого это зависит, чтобы не убывали его председателя Левана Тедиашвили.

А спустя буквально полчаса я увидел, что тот же Нико, укрывшись за повозкой, перевернувшейся от взрыва самодельной бомбы, стреляет из ружья в... Левана Тедиашвили. И не только в него. Но и впервого в истории советского велоспорта чемпиона

мира в спринте Омари Пхакадзе и в двух чемпионов мира по классической борьбе Михаила Саладзе и Автандила Майсурадзе. В общем, если бы тогда выстрелы Нико достигли целы, то грузинский (и не только грузинский) спорт понес бы невосполнимые потери...

И вы знаете, кто с большим интересом наблюдал за всем этим? Первый секретарь Сагареджойского райкома партии Медея Арчиловича Мезвришвили. Она даже была недовольна тем, что я ее оторвал от этого зрелища вопросом, какой из Левана получился председатель колхоза. Но все-таки ответила, что председатель из него получился прекрасный, что люди верят ему и любят его.

- А за что они его любят?! - не отставал я.

- За то, - сказала секретарь райкома, - что он любит их. - И вдруг совсем по-женски воскликнула: - Но посмотрите, какой из него получился колоритный разбойник Гоги!

Ну что же, настало время снять маски. Могу засвидетельствовать, что Леван и Гоги, которого я видел на Гомборской дороге, - одно лицо. А Омар Пхакадзе - это Хареба. Борьцы же классического стиля Миша Саладзе и Автандил Майсурадзе их помощники: духаник Ило и бывший по прозвищу Дядя. И еще трое молодых в отряде "Ребята": Жоржик, Залик и Черт его знает. Они и напали на охрану, ведущую арестантов по Гомборской дороге. А Нико Гигошвили и еще двое парней из Какабети отчаянно отстреливались поскольку являлись стражниками. Шофер же Бичико Тедишвили был в числе тех арестантов, которых освободил семеро разбойников.

Итак, очередная "великолепная семерка"? Этот вопрос я и задал режиссору-постановщику двухсерийного фильма "Хареба и Гоги" Георгию Шенгелая. Он же поморщился и ответил, что с удовольствием бы изменил количество разбойников, но ничего не может поделать, потому что их действительно было семеро. И тут я услышал удивительную историю, которая выглядела еще удивительнее оттого, что подтверждалась фотодокументами семидесятилетней давности. Но прежде, чем познакомить с ней читателей, я расскажу, что мне было известно о Харебе и Гоги до нынешнего своего приезда в Кахетию.

Давным-давно, уж не помню где, но то ли прочитал, то ли

услышал, песню о них. Вот ее русский подстрочник: “Хареба и Гоги идут берегом Алазани, спрашивают друг друга, какая сторона лучше. И сказал Хареба Гоги: “Лучше всего в Напареули”, - “Нет, друг мой Гоги, лучше в Магаренском лесу...” Эти слова я выписал в блокнот из сценария фильма, но, повторяю, с самой песней был знаком давно. И всегда мне представлялось, что Хареба и Гоги - персонажи кахетинского фольклора. Примечательно, что до 1979 года ненамного больше знал о них и Георгий Шенгелая.

А в том году он со своей группой снимал кинокомедию во Внутренней Кахетии. И в одном сельском доме увидел старинную фотографию, на которой были изображены два молодых человека, одетые в национальные костюмы и обвещанные оружием. “Кто это?” спросил Георгий Николаевич у старика хозяина. “Разбойники, - равнодушно ответил тот. - Хареба Джибути и Гоги Кенкешвили. Так выяснилось, что Хареба и Гоги имели фамилии, что они были реальными людьми из плоти и крови, чьи потомки и поныне здравствуют в Алазанской долине. А у этих потомков сохранились записанные со слов стариков рассказы о подвигах предводителей отряда “Ребята” и их товарищей. И другие старинные фотографии, на которых запечатаны в различных обстоятельствах все члены отряда.

А одна страшная, датированная 1913 годом. Ее мне Георгий Шенгелая показал, когда я, вспомнил о поручении строителя Нико Гигошвили, попросил режисера не убивать и Омари Пхакадзе, то есть Гоги и Харебу. Он же со вздохом ответил, что не я первый обращаюсь к нему с такой просьбой. Он бы с удовольствием выполнил, не правда ли превыше всего. И выложил передо мной крепко испорченный временем снимок, но на котором я узнал всех семерых. Они лежали на земле голова к голове, залитые кровью, мертвые. А над ними, живописно опираясь на ружья, стояли не торжествующие палачи. По всему чувствовалось что убийство, только что, приведенные сюда предателем, полицейские и стражники растреляли из укрытий разбойников, беспечно пирующие в Мараргнском лесу. Да, в этом самом Марарганском лесу, где, помните песню, “пировать” всего лучше”... А потом офицер,

командовавший карателями, приказал фотографу, которого с этой целью и взял в экспедицию, увековечить дело своих рук.

Зачем ему это было нужно? Думаю, что здесь не обошлись без определенной доли сацизма. Молодые, красивые разбойники любили фотографироваться при жизни, вот он их и сфотографировал обезображенными, поверженными. Но главное было в другом. Этот снимок размножили и распространили среди населения Телавского уезда, чтобы все убедились, что "Ребят" больше не существует. Чем же они так напугали власть имущих? Ведь в то время на территории Кахетии действовало множество различных шаек и банд. Отряд Харебы и Гоги отличался от них ярко выраженной социальной направленностью. Возникший после революции 1905 года, он более семи лет совершил подвиги во имя справедливости. Защищал угнетенных, расправлялся с угнетателями, помогал революционерам. По их просьбе, что является историческим фактом, освободил на Гомборской дороге арестантом, среди которых были участники выступлений трудящихся в Цинандали, Нодаром же в фильме Хареба говорит Гоги: "Мы разбойники для правительства, а не для народа"

Но не стану пересказывать сценарий. Съемки по нему начались в нынешнем августе, идут полным ходом, и зрители увидят фильм будущей осенью. Я хочу верить, что он получится интересным и нетрадиционным. Хотя бы потому, что почти все, что делает Георгий Шенгелая, получается интересным и нетрадиционным, дающим пищу уму и сердцу. Назову некоторые его ленты. "Пиросмапи" (1970 г.), "Мелодии Верского квартала" (1975 г.), "Приди в долину винограда" (1977 г.), "Путешествие молодого композитора" (1985 г.). Когда перебираю в памяти эти очень разные во всех отношениях произведения, то снова убеждаюсь в одной объединяющей их особенности - чудесном умении режисера находить нужных ему исполнителей. Сумеет ли он проявить это умение в "Хареба и Гоги"!

Когда спросил у Георгия Николаевича, отчего он выбрал на их роли Левана Теднашвили и Омари Пхакадзе, то услышал в ответ, что во всем виновата фотография, переснятая им с той, что семь

лет назад обнаружил в Алазанской долине. Чем больше всматривался в нее, тем больше восхищался мощью, удачью, непреклонностью, которые выражали лица и позы предводителей отряда “Ребята”. И понимал, как трудно будет найти актёров, способных достоверно передать эти качества. Поэтому что, по мнению режиссера, изобразить их невозможно. Они либо есть в характере человека, либо нет. И действительно профессионалы, которых он пробовал “на главных героев”, выглядели в этих ролях искусственно. А возможно, ему так только казалось, поскольку с самого начала вбил себе в голову, что обязан отыскать в сегодняшней жизни молодых, схожих и фактурой и натурой с теми, какие были в его представлении у Харебы и Гоги.

И Георгий Шенгелая нашел. Нашел Омари Пхакадзе” и Левана Тедиашвили. Ну что же, любители спорта, которые видели первого на велотреке, а второго на борцовском ковре, согласятся, что в выступлении каждого из них недвусмысленно проявлялись и мощь, и удача, и конечно же непреклонность. Омари считался в сборной гордецом, который, если сам не пожелает, то никому и ни в чем не уступит. Он был слишком тяжел для спринтера (91 кг) и, случилось, проигрывал на старте более легким “летающим” соперникам. Но потом таранил воздух, пробивал его, как пушечное ядро, и побеждал, Левана же в бытность его борцом подозревали в излишнем добродушии. Но это было добродушие сытого тигра. Он и на ковре действовал как тигр, мягко, гранциозно, и вдруг взрывался и тогда буквально все сметал на своем пути.

В общем, как говорится, есть чемпионы и Чемпионы. Об одних забываешь тотчас после того, как они сошли с пьедестала почета, другие же остаются в памяти эталонами, с которыми сравниваешь так, кто пришел следом за ними. Леван и Омари из числа Чемпионов. Так что можно подумать, что Георгию Шенгелая не столь уж сложно было отыскать этих прототипов Харебы и Гоги. Но так представляется сегодня, когда уже выбор сделан. тогда же он перебрал множество вариантов, прежде чем предложил спортсменам стать актёрами. И получил отказ. И от Левана, и от Омари. Первый достаточно твердо, но в своей шутиливой манере

заметил, что ему не до новых ролей, поскольку еще недостаточно сжился в образ председателя колхоза. Второй же сказал, что работает тренером и не желает позориться перед учениками. Но для того, чтобы быть удачливым режиссером, мало иметь лишь талант и работоспособность, нужна еще железная хватка. И улыбчивый, демократичный в обращении Георгий Николаевич, по моим наблюдениям, обладает ею в полной мере. В поисках выхода из создавшегося положения он обратился за советом в ЦК Компартии Грузии. И ему помогли уговорить строптивцев. Коммунисты Леван Тедиашвили согласна участвовать в фильме, что стоит в ряду тех картин, которые кинематографисты республики готовят к 70-летию Великого Октября.

Но и Георгий Шенгелая, как я упоминал раньше, вынужден был пойти на известный компромисс. Съёмки, которые совпадали по времени с уборкой урожая, он перенес поближе к селу Какабети. Тут уж председатель колхоза "Красный Октябрь" Леван Тедиашвили был непреклонен. Не знаю, какие отношения на первом этапе сотрудничества были у режиссера и исполнителей главных ролей. Но сейчас они самые хорошие. У меня создалось даже впечатление, что Левану и Омари понравилось быть Гоги и Харебой. Во всяком случае, Леван с преувеченной серьезностью сообщил мне, что рассчитывает в будущем году получить все главные международные премии за лучшее исполнение мужской роли. Присутствующий при разговоре Омари Промолчал, но по тому, как блеснули его желтые глаза, я понял, что без борьбы первенства он не уступит. Шутка шуткой, но оба очень стараются, потому что спортсмены до мозга костей, потому что просто-таки запрограммированы на чемпионство, каким бы делом ни занимались. И у них получается. Это не только мое мнение. Так считает и известный киноартист Александр Канденовский, играющий в фильме обоятельного, прогрессивного офицера Ольховского, симпатизирующего разбойникам.

Два дня провёл я в компании предводителей отряда "Ребята" и их сподвижников. Вначале в горах рядом с селом Какабети, когда они, стреляя из револьверов и бросая самодельные бомбы,

освобождали орестантов на Гомборской дороге. А затем в райском уголке на берегу реки Иори стал свидетелем знакомства Гоги и Харебы. В кино так бывает: раньше люди сражаются плечом к плечу, как побратимы, а потом... знакомятся. И река Иори в данном случае, опять-таки по причине уборки урожая, была вовсе не суверенной водной артерией, но лишь дублером реки Алазани, где, согласно сценарию, и происходила первая встреча героев. Происходит же она следующим образом. Они борются, а убедившись в том, что силы у них разные, и почувствовав взаимную симпатию, становятся друзьями. Я видел эту схватку. Она сыграна была так (с хитроумными зацепами, молниеносными подсечками), будто велосипедист Пхакадзэ и впрямую достойный соперник двукратного олимпийского чемпиона по вольной борьбе Тедиашвили. Режиссер Георгий Шенгелая был в восторге, он счастливо улыбался, хлопал в ладоши, но после этого почему-то все предложил повторить. И так эта сцена знакомства с зацепами и подсечками повторялось семнадцать раз. А среди зрителей были сыновья Левана Вахтаган и Виссарион и сын Омари, которого тоже зовут Омари. Они приехали в тот воскресный день повидаться с отцами. Но Георгий Шенгелая тут же надел на мальчишек соответствующие костюмы и заставил их играть роли заинтересованных зрителей, с чем они прекрасно справились.

А после того, как знакомство на берегу реки Иори наконец состоялось, мы с Леваном, его сыновьями-артистами вернулись в село Какабети. Был уже подный вечер, повторяю, воскресный вечер, но нас ждали. И потому, что и председателю были вопросы, связанные с производством, и потому, что всем интересно было узнать, как прошли съемки. Осупувшийся и почерневший от усталости и солнца Леван в лицах показывал, как он боролся с Омари, и все ахали и смеялись. А потом он заговорил о мерах, которые следует предпринять, чтобы виноград был собран в кратчайшие сроки и не потерял в весе и сахаристости. Тут разгорелся спор. Секретарь же парткома "Красного Октября" Георгий Дабахишвили сказал мне, что после того как в Какабети начали снимать фильм, колхозники работают веселее и темпы на уборке урожая повысились. И еще он сказал, что в последнее время

из А лазанской долины в их колхоз пересбались не только Гоги, Хареба, отряд "Рсбята" и Гомборская дорога, но я молодой механизатор Зураб Павлиашвили. Когда же его спросили, не ради ли более высокого заработка оставил он свой Телавский район, Зураб ответил, что дело не в заработке, а в том, что в "Красном Октябре" жить интереснее.

Игорь Сосновский.

Журнал "Физкультура и спорт", N 11-1986 г.

„მსოფლიო ჩემპიონი მსახიობის ამკლუაში“

საგარეჯოს რაიონის სოფელ კაკაბეთის კოლმეურნეობა „წითელი ოქტომბრის“ თავმჯდომარე, ოლიმპიური ასპარეზობისა და მრავალგზის მსოფლიო ჩემპიონი, მოჭიდავე ლევან თედი-აშვილი ამ დღეებში ყოველ საღამოს მიიჩქარის... გადასაღები მოედნისაკენ. მის გვერდითაა, ასევე ახალ ამკლუაში, მსოფლიო ჩემპიონი ველოსპორტში ომარ ფხაკაძე. სახელოვანი სპორტსმენები ასრულებენ მთავარ როლებს ახალ ორსერიან მხატვრულ ისტორიულ-სათავეგადასავლო ფილმში „ხარება და გოგია“, რომელსაც საქართველოს სახალხო არტისტი რეჟისორი გიორგი შენგელაია იღებს.

ფილმი გააცოცხლებს მოვლენებს, რომელიც განვითარდა კახეთში ჩვენი საუკუნის დამდეგს, როცა მამაცი ძმადნაფიცები ხარება და გოგია მეთაურობდნენ მებრძოლ რაზმს, რომელიც თვითმკაცრობელობის წინააღმდეგ იბრძოდა.

ფილმის სცენარი დაწერეს ბაადურ ბალარჯიშვილმა და შენგელაიამ. დამდგმელი ოპერატორია ლერი მაჩაიძე, მხატვარი - ვასო არაბიძე, კომპოზიტორი - იაკობ ბობოხიძე.

ხარებას როლს ასრულებს ომარ ფხაკაძე, გოგიასას - ლევან თფედიაშვილი. ამ სახელოვან „სპორტულ დასში“ კიდევ ორი ჩემპიონია მსოფლიოსა და ევროპის - მიხეილ სალაძე და ავთანდილ მაისურაძე.

ფილმში, რომელიც დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რეკოლუციის 70 წლისთავს ეძღვნება, მაყურებელი აგრეთვე

შეხვედება სსრ კავშირის სახალხო არტიტს ოთარ მეღვინეთ-უხუცესს, მოსკოველ კინომსახიობს ალექსანდრე კაიდანოვსკის, თეატრისა და კინოს სხვა პოპულარულ მსახიობებს.

- რამ განაპირობა თქვენს ფილმში შემსრულებელთა ასეთი უჩვეულო შემადგენლობა, მასში ხომ ჩემპიონთა მთელი თანაგარსკვლავედია? - საქინფორმის კორესპონდენტის ამ შეკითხვას უპასუხა გიორგი შენგელაიამ:

- სოციალური უსამართლობის წინააღმდეგ ბრძოლას ყოველთვის მამაცი, სულით ძლიერი, ნებისყოფიანი ადამიანები მეთაურობდნენ. სწორედ ასეთებად წარმომიდგენია სახალხო გმირები ხარება და გოგია, მათი რაზმის ყველა წევრი. თავიანთი სპორტული ბიოგრაფიებით, ახლანდელი შრომითი საქმიანობით ეს ჩემპიონებიც ხომ ჩვენი დროის თავისებური გმირები არიან. ჩემი ღრმა რწმენით მათ შესწევთ უნარი შექმნან ასეთი სახეები. სასინჯმა გადაღებებმა ამაში დაგვარწმუნა. მართალია, ჩვენი მსახიობი-სპორტსმენები ძალზე მოუცლელეები არიან, მაგრამ გატაცებით მუშაობენ ახალ ამპლუაში.

„კომუნისტი“ 31 აგვისტო 1986 წელი.

"ЧЕЛОВЕК, СЕМЬЯ, ОБЩЕСТВО"

Надо так поставить практическую работу государственных организаций, чтобы она всемерно способствовала укреплению семьи, ее устоев. Речь идет о создании условий для совместного проведения общественных празднеств, культурных и спортивных мероприятий, семейного отдыха.

Из Политического доклада ЦК КПСС XXVII съезда партии.

В фойе Дворца съездов в перерыве между заседаниями о чем-то разговаривали двое делегатов XXVII съезда партии. Одного из собеседников с орденом Ленина на мацкане пиджака и значком заслуженного мастера спорта я узнал: двукратный олимпийский чемпион по вольной борьбе Леван Теднашвили. Теперь он председатель колхоза "Красный Октябрь", что недалеко от

Тбилиси. Но кто же его собеседник, по-юношески стройный седовласый человек со звездой Героя Социалистического Труда?

- Знакомьтесь: Николай Кевхишвили, бригадир виноградарей совхоза "Передовой", представил его Теднашвили. Между прочим, ему 64 года. Не верится, да?

- Наверное, спортом занимаетесь? - спросил я Кевхишвили.

- Слушай, как нет? - возмутился Теднашвили, - Почему плохо говоришь о себе? Разве чидаоба, грузинскую борьбу, перестал уважать? Или не ты каждый день пешком обходить земли своей бригады, а это 20 километров...

- Зачем волнуешься, батона Леван? Корреспондент спросил о спорте - я ответил. Я то, чем мои ребята, да и я, глядя на них, после работы занимаемся, по-другому называется: физкультура. Борются у нас для удовольствия, не для медалей. Для здоровья тоже. И польза от этого совхозу большая - земля любит сильных, здоровых людей. А здоровье не купишь в аптеке - очень правильно сказал Михаил Сергеевич Горбачев...

Прозвенел звонок, делегаты заспешили в зал заседаний. А разговор мы договорились с Леваном Китоевичем продолжить вечером. Зная его как отличного семьянина, наметил темы, продиктованные документами съезда: семья "...играет важную роль в укреплении здоровья и воспитании подрастающих поколений...", "...значительно усилить внимание к социальным проблемам молодежи и прежде всего к развитию и более полному удовлетворению общественно значимых интересов и потребностей юношей и девушек..." (Из Программы КПСС).

- Отец мой, Китес Егорович, рабочий лесоводческого совхоза, учил меня в детстве: "Умей расщепить орех на девять братьев. Тогда ты будешь богатым. Потому что богат тот, кто умеет отдавать."

Так начал разговор Теднашвили, познавший великую силу товарищества в спорте и теперь, с двумя высшими образованиями за плечами, нашедшими в себе мужество возглавить отстающий колхоз. Колхоз только в 1985 году выбился из вечных должников, даже прибыль получил. И сам Теднашвили целиком относит этот сдвиг на счет возросшего внимания к социальным нуждам селян,

в том числе и спортивным. В нынешней пятилетке в колхозе будет построен большой спорткомплекс, появится конноспортивная школа.

- Спорт - великий педагог, я знаю более коллективистского вида досуга. Тот, кто прошел школу спортивного общения, как правило - душа любого коллектива. А там, где есть коллектив, где есть уважаемый лидер там нет нужды много говорить о воспитании людей. Там воспитательная работа идет своим ходом.

Каждый раз, когда на съезде затрагивался вопрос физкультуры, спорта, сердце мое замирало. Но не потому, что я в прошлом олимпиец и окончил инфизкульт. А потому, что не мыслю нынешней своей работы без такого доброго и надежного помощника, как спорт. А как юрист знаю: спорт способствует стабилизации трудовых коллективов, социальному выравниванию общества, формированию высоких гражданственных устремлений, активной жизненной позиции.

Я люблю наблюдать, как после работы сражаются на спортплощадке волейболисты моего колхоза. Каждому хочется победы, на то и игра, в ней люди разных характеров и темпераментов ищут самоутверждения, выхлопа эмоций. Завтра на делянке виноградари скажут друг другу: "Мы выиграли. Наша взяла." И нет в этой игре, где властвует принцип "Один - за всех, все - за одного", победителей-единоличников. Усть общая радость, выраженная личным местоимением "мы!".

Вы, возможно, спросите, как быть с известным "я"? Ведь на ковре рефери поднимает руку одного борца. Никто и не отнимет у победителя права на триумф. только не таков советский физкультурник, спортсмен, чтобы мыслить категориями "я" "они". Другое у него воспитание. С раннего детства растет он в среде, которой присущи доброжелательность и коллективизм, патриотизм и интернационализм. Личность советского человека не укладывается в рамки "я", ибо, сознавая свою значимость для общества, он не мыслит себя вне общества.

Такое диалектическое единство части и целого не раз

демонстрировали и наши спортсмены на международной арене, и наши физкультурники в рабочих коллективах. Для них добиться личного успеха - значит внести вклад в успех общий. Для них трудности коллектива личные трудности. Спасибо за такое воспитание спорту. Вот я выписал из трудов Ксенофонта любопытную мысль: "Те, кто умеет стрелять из лука, метать дротик и ловко сидеть на коне, но падают духом, когда надо переносить трудности и лишения, не могут считаться настоящими воинами". Нам спорт не ради спорта нужен. А ради хорошего, что он генирует. Ради той духовной многомерности, которой он щедро одаривает каждого.

Так что досуг, если использовать его разумно, в активном движении, с друзьями, становится одной из движущих сил нашего развития. Потому в программе партии записано: "...создать условия для отдыха и содержательного использования свободного времени".

С чего начинается гражданственность? Председатель колхоза Леван тедиашвили, по сути, дал на него ответ: с того момента, когда появляется осознание личной причастности ко всему, что происходит на белом свете. С неравнодушия к чужой беде и желания разделить на всех собственную радость. С ответственности за себя перед обществом.

Не может человек устоять перед рюмкой - так ведь эта самая рюмка лишает его семейного счастья, радости искреннего общения с друзьями. Курит человек, себя никотином травит - но ведь и тех, кто рядом, не щадит, вероятно не задумываясь, что лишает их конституционного права на здоровый образ жизни...

Мы говорим: физкультура входит в наш быт, подразумевая, что становится она такой же естественной частью личной гигиены, как чистка зубов, умывание, то есть атрибутом опрятности, подтянутости. Одна привычка рождает другую. Неаккуратность в личном накладывается на манеру общения с другими, стиль работы. Руки дрожат, усталось одолевает к середине трудовой смены - страдает производство.

Большое с малого начинается. Неуважение к себе оборачивается неуважением к обществу. А закладывается стиль жизни сызмальства, когда выпитая юная душа жадно и хорошее и дурное. Дурное -

если не сумела взрослые создать в подростке нужного иммунитета.

Как-то в метро слышал разговор мальчишек:

- Теперь-то уж мне придется болеть за “Спартак”.

- Это почему же?

- Эмблема я с тобой на стенах рисовал? Рисовал. Никуда теперь не денешься...

Рисование эмблем спортобщества на стенах - стихийное бедствие, особенно для жек, но не об этом пока речь. Заметим: мальчиком, который решил “болеть”, руководила прежде всего порядочность. Раз рисовал - стало быть, присягнул. И ничего в этом необычного, мальчишки максималисты, у них все “на всю жизнь”. Вспомним клятву кровью Тома Сойера и Гека Финна.

Но мы можем вспомнить и клятву юных Герцена и Огарева. Перед ними с Воробьевых гор открывались жизнь, и оба хотели пройти по той честно, не посрамив дружбы. Благородная цель.

А какая цель у мальчишек в красно-белых спартаковских шалочках и шарфиках, с гиканьем кочующих со стадиона на стадион? Беседовал с иными. Играла любимая команда. А как играла - не помнили. Красиво ли был забит решающий гол - тоже сказать не смогли. Зачем же тогда пришли на футбол? “Болеть”, - отвечают.

Понятно, дома, в школе кричать не позволяют, а на стадионе - ори что есть силы. Может, он даже необходим подросткам, этот “кричливый витамин?” Но не настолько же, чтобы заменить собой и занятия спортом, и знание спорта, и даже любовь к спорту...

“Все за кого-то болеют”. такое объяснение можно было понять, скажем, в послевоенные годы, когда большинство отдавали симпатии команде ЦДКА, олицетворяющей Советскую Армию - освободительницу. Объяснима гордость юного гимнаста за клуб, в чьей секции он занимается. Но почему “заболевают” человек совершенно неспортивный? Может быть, в именитых спортобществах знают какое-то приворотное средство? И что вообще делают, скажем, в “Спартаке”, “Локомотиве”, “Шахтере”, чтобы вызвать в людях искреннее уважение к своим командам? Практически

ничего разве что афиши печатают о предстоящих турнирах. Редко-редко в перерывах между таймами передают по местной трансляции выступление ведущего игрока о славных традициях клуба, о том, что даст человеку физкультура. И уж вовсе не услышишь приглашения зрителям прийти завтра с семьями на этот стадион, в обожаемый клуб, чтобы если не потренироваться серьезно, то хотя бы поразмяться...

Могут возразить: для любви не надо особых причин. Согласен. Однако любовь слепая немногим лучше равнодушия. И не слишком ли мы преувеличиваем достоинства любимого спортивного общества, подарившего лишь зрелище и пальцем о палец не ударившего, чтобы каждый зритель стал физкультурником?

Педагог мучительно ищет ключик к трудному подростку, вся трудность которого в том, что он руководствуется эмоциями там, где надо бы разумом. Не заключается ли в этих самых эмоциях искомый ключик, которым открывается и дверь в гражданственность? Поверните подростка лицом к миру, где эмоциям раздолье, - к миру спорта. Введите его в этот прекрасный и яростный мир соперничества силы и духа. и тогда мальчишка не станет тайком малевать эмблемы на заборах, но задается вопросом: почему я спартаковец, а не динамовец? Не станет коротать вечера в подъезде, смакуя сомнительные подвиги случайных в спорте людей, но пойдет в секцию, на стадион, чтобы делом доказать, что он достоин высокой чести именоваться спартаковцем.

Спорт чист, пока чисты все, кто в нем. Пускай же все, кто в спорте, будут чистыми. Потому что мы вовлекаем в спорт детей - наше будущее. И давайте понимать мораль не только как воздержание от табака и алкоголя. Наша мораль - это и правильное понимание чувства товарищества, и усвоение норм социалистического общежития, и умение осознанно принимать решения, не противоречащие этим нормам.

Вспомним слова Китеса Егоровича Тедиашвили: "Умей разделить орех на девять братьев". "Орех" в нашем случае - физическая культура - и если щедро одарить ею всех - и детей, и молодых людей, и их родителей, - выигрывает и общество в целом, и

каждый отдельный гражданин его. Пусть люди увлекаются музыкой, мастерят на досуге радиоаппаратуру, сочиняют стихи. Но пусть при этом не забывают о культуре физической. Как отмечалось на XXVII съезде партии, "...социализм пуждается в таком многообразии, видя в нем необходимое условие дальнейшего подъема творческой активности людей, инициативы, соревнования умов и талантов, без чего вообще немислим социалистический образ, немислимо движение вперед".

В. И. Судаков
Спортивная пятилетка страны, Москва
"Физкультура и спорт", 1986 г.

"БОРЕЦ ВСЕГДА БОРЕЦ"

Этому делегату XXVII съезда доводилось много раз подниматься на высшую ступень спортивного пьедестала почета. Он стал чемпионом Олимпийских игр в Монреале и Мюнхене, неоднократно чемпионом мира и Европы по вольной борьбе. Завершив спортивные выступления, окончил юридический институт, был на комсомольской работе, а около двух лет назад возглавил не преспевавшее виноградарское хозяйство и постепенно выводит его в передовые. В эти съездовские дни председатель колхоза "Красный Октябрь" Сагареджойского района Грузии, заслуженный мастер спорта СССР, кавалер ордена Ленина Леван Китоевич Тедиашвили откликнулся на нашу просьбу, выбрал время вечером и навестил гостиную "Недели".

- Спасибо, Леван Китоевич, что пришли к нам, понимаем, что у делегата съезда сейчас очень много важных дел. Пожалуйста, поделитесь вашими впечатлениями о первых днях съезда.

- Впечатлений столько и такого масштаба, что не выразить в нескольких словах. Считаю, что это огромное счастье и бесценная партийная школа для меня - быть на XXVII съезде делегатом. даже не школа: настоящая академия! Политический доклад ЦК КПСС съезду вооружает нас самыми передовыми идеями, влияет в нас новые силы, просто окрыляет. В этом докладе услышал я ответы

на многие вопросы, которые возникают в нашей практической деятельности. Ощутил полную поддержку партии во всех необходимых переменах, прогрессивных начинаниях. Я буду - как, убежден, и все мы, - вновь и вновь перечитывать этот доклад, изучать его и руководствоваться положениями, которые в нем высказаны.

- Непростое дело быть председателем колхоза?

- Ай, непростое! Колхоз считался малорентабельным и сейчас еще далек от тех рубежей, которые мы в нем наместили. План по большинству показателей выполняем, получили прибыли за прошлый год более 250 тысяч рублей; но всего этого мало. И мы, в правлении, убеждены: есть большие резервы, пустив в дело которые, можно добиться отличных результатов и самых высоких показателей. Например, текучесть кадров - как удержать в селе молодых специалистов, окончивших профтехучилища? начали строить дома по индивидуальным проектам, предоставлять жилье молодоженам, улучшать условия их жизни. Спортивный зал оборудовали, для борьбы, конечно. Технику раньше в хозяйстве ремонтировали, смешно сказать, под открытым небом; построили мастерские, даже уют в них создали. Горячее питание на рабочие места стали доставлять. Люди приняли душой конкретные действия, и труд их стал эффективнее. Но, повторю, это лишь первые шаги.

- Как приняли вас, знаменитого спортсмена, колхозники?

- Прямо скажем, с некоторым недоумением - поначалу. Думали: зачем это ему, объединившему весь мир, привикшему к аплодисментам? И хотя знали, что я местный, сагареджойский, что мой отец был в этих краях пастухом, что сам я рос на колхозной земле, среди виноградников, умею за ними ухаживать, умею и урожай собирать, - все же не верили, что я недолго. И, знаете, были правы! Уважали как тяжелоатлета, но уважение к председателю колхоза нужно заслужить.

- Что же вы для этого сделали?

- Начал с воды. В горном селе Какабети никогда не было своей воды. За ней ездили в соседнее село, за 7 километров, и возили оттуда на ишаках. Я подумал: пока человек не привез воду, не

напоил домашний скот, ис попил чаю, у него душа к работе лежать будет не очень. Пригласил топографов, они изучили наш рельеф (ох, этот рельеф, гора-впадина-гора!) и нашли три источника. Обзавелись мы 200-миллиметровыми трубами и начали прокладывать трубопровод от источников через нашу пересеченную местность. Я говорил колхозникам: будет вода. Но ведь и предыдущие председатели это обещали. Когда люди увидели, что дело дошло до прокладки труб, они вышли все, стар и млад, с лопатами, с песнями, весело, дружно. Есть теперь в Какабсти своя вода! Есть, увеличился урожай, увеличилась отдача каждого в труде.

- Что считаете вы своими главными слудующими трудностями?

- Кое-чью инерцию- кое-чье зарастание мхом. Живет человек, копается в своем приусадебном участке, об остальном в ус не дует и при этом считается колхозником. Общие дела - не его дела, его хата с краю. Вот с такими какабетцами я вступил в борьбу. как видите, борьба для меня продолжается, хотя вольной или классической се не назовешь. Будем убеждать, переубеждать, стыдить, настаивать. Словом, будем с этими людьми ругаться. Жизнь пошла такая, что никому нельзя быть с краю! И в этом я получаю колоссальное подкрепление на съезде: именно эта мысль (конечно, не в столь упрощенной форме) звучит так или иначе во всех выступлениях с высокой трибуны съезда. Передавая техника и технология будут; но владеть ими должны люди, и люди должны к этому готовы.

- Вы и о спорте не зыбываете?

- В этом смысле, что регулярно делаю зарядку? Конечно!.. Если вы о схватках на ковре за золотые медали, то мне иногда кажется, будто все это было не со мной... Разве что какой-нибудь схидный собеседник вдруг произнесет имя атлета, который помешал мне стать в пятый раз чемпионом мира. Произнесет и посмотрит хитро: как среагирую? Сам я человек доброжелательный, такие шутки не люблю. За двенадцать лет выступлений я проиграл всего 5 схваток: две иностранцам, три своим. И об окружающих стараюсь помнить хорошее, и к себе жду такого же отношения. Всегда помню слова отца, сказанное после моего поражения на чемпионате

мира: "Учти, Леван, борьба не поцелуй, когда двоим приятно, в борьбе непременно кому-то горько". Мой старик совсем не разбирался в спорте, зато знал жизнь.

Еще одно хочу заметить. Спортсмены умеют во всем себе отказывать. Надо согнать вес - сокращаешь рацион. По режиму укладываешься спать как раз тогда, когда хочется погулять. Не можешь позволить себе по самому крупному поводу бокал шампанского. Вырабатывается натура, которую нелегко согнуть обстоятельствам. Вот я и думаю, что настоящий спортсмен и в хозяйственной деятельности, овладев соответствующими знаниями, проявит стойкость и характер.

- Как семья воспринимает ваше председательство?

- Правильно воспринимает. Нана - моя соученица, в одном классе школы учились... Вы, наверное замечали, что посредственных учеников почему-то тянет к отличникам (смеется), как раз мой случай. Нана - врач, умница, все понимает. Наши сыновья Вахтанг и Виссарион тоже; одному 12 лет, другому 10, а совсем повзрослому рассуждают.

Вы поглядываете на часы, Леван Китоевич. Значит, наше время на исходе. Еще раз спасибо за визит. И больших успехов вам. В работе на съезде и в делах после съезда!

В гостинной дежурил Эдуард Михайлов.

Газета "Неделя", N 9, 1986 год.

„გზა ღამილოცია“

ჩვენთან შეხვედრა თავად ისურვა.

ლევან თედიაშვილი...

მოდით ერთხელ კიდევ გავიხსენოთ განვლილი დრონი, რამეთუ გასახსენებელი გვაქვს რაგინდ... რამდენი...

ეს მოხდა შემოდგომის ერთ მშვენიერ დღეს, როცა ხუთგზის მსოფლიო და ორგზის ოლიმპიურმა ჩემპიონმა ირანის შაჰს ფეხებთან გაუგორა მისი საყვარელი ფალავანი. მსაჯებმა გამარჯვება არ ჩაუთვალეს. ირანის შაჰის სახელობის ტურნირი ღია ცის ქვეშ, უზარმაზარ სტადიონზე გაიმართა. მაყურებელი ერთავად ფეხზე იდნება, კაცი ბუზის გაფრენის ხმას გაინგონებდა.

ლევანმა ისევ ბეჭებით გააკრა ხალიჩაზე შაჰის ფალავანი, წამოიშართა და თავისთვის წაიდუღუნა: არც ახლა? ახლა კი!..

* * *

თბილისის სპორტის სასახლე... ლევან კვლავ სარბიელზეა, ამჯერად... უკანასკნელად! მიდის, დიდი სპორტიდან მიდის, აცილებენ, ტაშს უკრავენ, მადლობას ეუბნებიან...

- მიჭირს, თითქმის მეშინია კიდევ, ასე არასოდეს გამჭირვებია...

- იტყვის მერე ჩვენთან საუბარში.

* * *

საგარეჯოში დაიბადა და გაიზარდა. ჭიდაობაც იქვე, ნახერხის მოედანზე ისწავლა.

- უბადლო მოჭიდავის, არსენ მეკოკიშვილის მაყურებელს სხვა რამეზე ფიქრის უფლებაც არ მქონდა. მერე ვახტანგ ბალავაძემ ნახა ჩემი ჭიდაობა და... ასე აღმოჩნდი დიდ სარბიელზე.

წლებმა თავისი გაიტანა, სპორტისათვის „დაბერდა“, დაუმარცხებელმა დატოვა ხალიჩა. იოლი გამარჯვება ხალიჩაზე არ უძებნია, ეს ხასიათი ბოლომდე გაჰყვა - დაიწყო მეორე ცხოვრება, მამაპაპეული, ძველთა-ძველი. საგარეჯოს რაიონის სოფელ კაკაბეთის კოლმეურნეობის „წითელი ოქტომბრის“ თავმჯდომარეა. თავისი წინაპრებივით ხნავს, თესავს, ვაზს უვლის... იცის, რაც არის თავმჯდომარეობა...

ერთი პატარა დეტალი თავმჯდომარეობიდან:

სოფელს წყალი არ ჰქონდა. არადა, ადამიანი გაზაფხული იყო, მოძალებულ სამუშაოებზე მუშახელი არ ჰყოფნიდათ - წყალი უნდა გამოვიყვანოთ - მოინდომა ახალმა თავმჯდომარემ. - აბა, ახლა მაგის დროა? - ჰკვიროდნენ ზოგ-ზოგნი.

ჯიუტობდა თავმჯდომარე, თავის აზრს ასაბუთებდა... ერთხელ გაჯავრებულს ისიც უთქვამს - „იარადის გალესვა რეგვენს დროის დაკარგვა ეგონაო“.

თავისი ქნა... ერთი ეხლა ჰკითხეთ კაკაბელებს, საარსებო

წყალი რომ აქეთ დღეს, კოლმეურნეობა მოწინავე როა, ვის სახელს ლოცულობენ...

X X X

ჩვენთან შეხვედრა თავად ისურვა.

ჩვენს გაზეთში რუბრიკა ენახა - „შეხვედრა საინტერესო ადამიანებთან“ იქნებ მთლად საინტერესოც არ იყოს ჩემი აზრები, მაგრამ დიდ პატივს ტრანსპორტის დარგის მუშაკებს, მინდა რამოდენიმე დეტალი ავლნიშნო...

- სიამოვნებით!

მოგეხსენებათ, სკკპ XXVII ყრილობაზე გახლდით, დელეგატი ვიყავი, ჩემი რაიონის წარ.გზავნილი. პოლიტიკურ მოხსენებაში დიდი ადგილი დაეთმო საავტომობილო ტრანსპორტის დარგის შემდგომ წინსვლასა და განვითარებას. მე ჩემი ქალაქის მაგალითზე გეტყვი: კაცი ინტრიგანი არ უნდა იყო, ყველაფერში ცუდი არ უნდა ეძებო და მაშინ არ შეიძლება არ შეამჩნიო, რამდენად გაუმჯობესდა ტრანსპორტის მუშაობა. მივა კაცი გაჩერებაზე, ავტობუსი ახალი წასულია, 6-7 წუთი იდგება, სანამ კანონიერი განრიგით მეორე მოვა, ეს წუთები საათებად ერჩვენებოდა და... არიქა, ცუდად გვემსახურებიანო... ასეც არ არის საქმე. ამ გარდაქმნისა და გარდატეხის ჟამს მისასალმებელია მძლოლთა თავაზიანობა, გრაფიკით მუშაობა, ლამაზი, სუფთა, გამართული ტრანსპორტით ქალაქში გამოსვლა, საერთოდ მომსახურების დონის ამაღლება.

დღეს ქუჩებში ხშირად ვხედავ წითელსამკლავრიან კონტროლიორებს, ტრანსპორტის მუშაობას რომ ადევნებს თვალს. კარგია - რაც უფრო სისტემატიური იქნება კონტროლი, შემოწმება, უკეთეს შედეგს მივიღებთ. მეტი ყურადღების მიქცევა სჭირდება სარაიონთა შორის ავტობუსების მუშაობას - უბილეთო მგზავრობის: გადაყვანის, ზედმეტი, ფეხზე მდგომი მგზავრებით ავტობუსის გადატვირთვას... ღმერთმა ნუქნას და საგზაო შემთხვევა რომ მოხდეს? სხვა მხრივ... გზა დამილოცია ყველა მძლოლისათვის...

* * *

კიდევ ერთი ცნობა და აშით დავამთავროთ:

ლევან თედიაშვილი ახალ ამპლუაში:

რეჟისორი გიორგი შენგელაია ახალ მხატვრულ ფილმს იღებს კახეთში. მთავარ როლში - ლევან თედიაშვილი.

* * *

სასიამოვნო ფაქტი - ჩვენთან შეხვედრა თავად ისურვა.

ქა გოგელია.

გაზეთი „ტრანსპორტელი“ 22 სექტემბერი 1986 წელი.

„ჩემპიონთა ხელწერა... კინოკრანზე“

მარჯვე სარმა, ენერგიული მოგვერდი და... მებადრაგის შაშხანა თავისუფალ ჭიდაობაში ორგზის ჩემპიონის ლევან თედიაშვილის ხელშია. გურჯაანის მახლობლად მომხდარი ამ სცენის მოწმეებმა თვალის დახამხამებაც ვერ მოასწრეს. ჩარევაც რომ შესძლებოდათ, ამას არ გააკეთებდნენ. ბადრაგზე თავდასხმა მოხდა ორსერიანი ისტორიულ-სათავგადასავლო ფილმის „ხარება და გოგიას“ გადასაღებ მოედანზე. ამ ფილმში თედიაშვილი ასრულებს 1905 წლის რევოლუციის დროის სახალხო შურისმაძიებლის როლს. ფილმის დამდგმელია ცნობილი ქართველი რეჟისორი გიორგი შენგელაია. ფილმის მეორე გმირის - ხარებას როლის შესასრულებლად მიწვეულია მსოფლიოს ექსჩემპიონი ველოსპორტში ომარ ფხაკაძე.

- ახლა კინოსთვის არ მცალია, მეურნეობაში ბევრი საქმეა, ღიმილით თქვა ლევან თედიაშვილმა, საგარეჯოს რაიონის სოფელ კაკაბეთის კოლმეურნეობა „წითელი ოქტომბრის“ თავჯდომარემ. - ტყუილად ხომ არ უთქვამთ, რომ შემოდგომის ბოლო მთელი წლის გვირგვინიაო. ერთხელ ძალიან მეჩქარებოდა და პირდაპირ „გოგიას“ კოსტიუმით გავედი ვენახში. რა იცინეს თანასოფლელებმა! მათ აღიარეს, რომ იგი მიხდება, მხარი დამიჭირეს, მეთამაშა ფილმში: გოგია მათთვის ახლობელი სახეა. იგი, გლეხის შვილი, ართმევდა მდიდრებს და აძლევდა ღარიბებს იმას, რასაც ისინი საკუთარ ოფლით იწვედნენ მშობლიურ მიწაზე. ამას განსაკუთრებით ვაფასებ.

კინოსტუდია „ქართული ფილმის“ ახალი ნამუშევარი რეალურ

ისტორიულ მოვლენათა მხატვრული ინტერპრეტაციაა. რუსეთის პირველი რევოლუციის დამარცხების შემდეგ მეფის ხელისუფლებმა ვერ მოახერხეს ხალხში შიში დაეთესათ. სხვადასხვა რაიონებში სტიქიურად მოქმედებენ გლეხთა რაზმები, თავისებურად იცავდნენ ღარიბების ინტერესებს. ერთ ასეთ რაზმს კახეთში სათავეში ჩაუდგნენ ხარება და გოგია.

დღემდე ამ ადგილებში შემონახულია ხალხური ლეგენდები, ბალადები, სიმღერები უშიშარ ქართველ რობინ ჰუდებზე. ფილმის შემქმნელებმა შეძლეს მეფის ოხრანკის არქივებში მოეძიათ მათი გმირული მოქმედების დოკუმენტური მტკიცებანი. თელავის საქალაქო მუზეუმში კი მოულოდნელად აღმოაჩინეს თვით ხარებას დღიური, მიაგნეს გოგიას სასწაულად გადარჩენილ ფოტოსურათს.

- რა თქმა უნდა, აგვაღელვა არა მარტო გარეგნულმა-არამედ შინაგანმა მსგავსებამაც, - შენიშნა ფილმის დამდგმელმა რეჟისორმა გიორგი შენგელაიამ. ხალხში ამბობენ, რომ ხარება და გოგია უჩვეულო ფიზიკური ძალით, სიმარჯვით, ამტანობით იყვნენ დაჯილდოებულნი. როცა ვერ შეძლეს ერთმანეთის ჭიდაობაში დამარცხება ისინი ძმადნაფიცები გახდნენ. ამის მიუხედავად, როცა სახელგანთქმულ სპორტსმენებს ვიწვევდით, - კიდევ ორი მოამბოხის როლს ასრულებენ მსოფლიოსა და ევროპის ჩემპიონები კლასიკურ ჭიდაობაში მიხეილ სალაძე და ავთანდილ მაისურაძე, ჩვენ ვფიქრობდით მთავარზე: სპორტი აკაეებს არა მარტო სხეულს, არამედ სულსაც. იგი ადამიანს უვითარებს გამბედაობას, პატიოსნებას, კეთილშობილებას. ეს თვისებები განსაზღვრავენ გმირების ქცევას ეკრანზე, ჩვენი სპორტსმენები კი ყოველთვის ამით ხელმძღვანელობენ ცხოვრებაში.

როგორც ფილმის ავტორებს მიაჩნიათ, მათმა არჩევანმა გა-ამართლა. იუპიტერების სინათლემ, ხალხმრავლობამ გადასაღებ მოედნებზე ვერ შეაცბუნეს სახელგანთქმული ოსტატები, რომლებიც ათასობით მაყურებლის წინაშე გამოსულან სპორტულ ასპარეზზე. ისინი მარჯვედ ხმარობენ იარაღს, შესანიშნავად დააჭენებენ ცხენებს, მათი სპორტული გამოცდილება სასარგებლო აღმოჩნდა ფილმის დამდგმელებისათვის. მაგალითად,

გადასახლებული რევოლუციონერების ბადრაგიდან განთავისუფლება ლევან თედიაშვილის „სცენარით“ გადაიღეს. თვითონ იგი ძალზედ აკურატულად მოქმედებდა, მაგრამ 120-კილოგრამიანი გოლიათის მიერ დანარცხებული მოწინააღმდეგე მაინც გვარინანად დაიბეგვა. მართალია, სამივე ღუბლს მებადრაგემ ვაჟკაცურად გაუძლო.

ფილმის გადაღება გაისად დამთავრდება. იგი ეძღვნება დიდი ოქტომბრის 70 წლისთავს და ეკრანებზე დღესასწაულს დღეებში გამოვა.

ი.სუდაკოვა

გაზეთი „სოფლის ცხოვრება“ 4 ნოემბერი 1986 წელი.

გაზეთი „ლელო“ 2 ნოემბერი, 1986 წელი

„წითელი ოქტომბრის“ ღვრინის წყაროები“

სისხლხორცეულად ვარ დაკავშირებული კაკაბეთთან. ამიტომ, ნუ დამძრახავთ, თუ მცირეოდენ მიკერპობებას გამოვიჩენ იქაურთა მიმართ. ჩემთვის ძალზე ახლობელი ადამიანების სასიკეთო საქმეები დაუკავშირდა ამ სოფლის წარსულს და აწმყოს. ამიტომ მიხარია და მუამაყება კიდევ, რომ ამ სტრიქონების დაწერის უფლება სწორედ მე მომეცა. ისე კი, კაცმა რომ თქვას, ბოლო ხანებამდე კაკაბეთი, საგარეჯოს რაიონის ეს კოპწია სოფელი, რატომღაც უჩუმრად, სხვა ათეული ქართული სოფელივით, უხმაუროდ აკეთებდა თავის საქმეს. იყო, რასაკვირველია, წარმატებებიც და ჩამორჩენაც, გამარჯვებაც და გაჭირვებაც, სიხარულიც და ტკივილიც, მარგამ... ყველას, ადრე თუ გვიან, თავისი დრო უდგება. სოფელი ფართო ასპარეზზე მაშინ გამოჩნდა, როცა აქ „წითელი ოქტომბრის“ სახელობის კოლმეურნეობის თავმჯდომარედ ლევან თედიაშვილი მოვიდა, თავისი ტიტულებით, თავისი სახელითა და თავისი კაცობით.

ეტყობა იცოდა ამ ახალგაზრდა კაცმა, სადაც მიდიოდა...

წარსული კი, მერწმუნეთ, საამაყო აქვთ კაკაბელებს. ის პერიოდი, რომელიც ჩვენი ხალხის ცხოვრებაში მშფოთვარე პოლიტიკური მოვლენებით, უდიდესი ქარტეხილებითა და გარდატეხებით აღინიშნა, აქაურთათვისაც ისეთივე სისხლხორცეული

გახდა, როგორც ბევრ, დღეს ჩვენთვის უკვე ცნობილ რევოლუციურ მოვლენათა მონაწილეთათვის. მათაც ჰყავდათ არალეგარული კომუნისტები, იარაღით ხელში რომ უწევდათ მშრომელი, გადატაკებული ადამიანებისათვის თავისუფლების მოპოვება. აქ, კაკაბეთშიც არის ტრადიციული ოჯახები, რევოლუციურ წარსულში რომ ღრმად გაუდგამთ ფესვები. მჭედლიანთ უბანში, ერთ-ერთ ოჯახში, ომის დამთავრებამდე ინახებოდა საგვარეულოს ყველაზე ძვირფასი რელიკვია - 1905 წელს გაცემული რსდმკ მანდატი, რომელიც მიხა (ჯღანა) მჭედლიშვილს ეკუთვნოდა.

ბევრს ახსოვს აქ შემოსული პირველი საბჭოური ტრაქტორიც - კოლმეურნეობის სიმდიდრე, სიამაყე, ისიც ახსოვთ, რა აღმაფრენით მიჰყავდა იგი შავგრემან, თვალებანთებულ პავლე ოქრომჭედლიშვილს, სოფლის მჭედლის ბიჭს, ამ ტრაქტორის მოიმედეს ქვეყნის ბატონ-პატრონი რომ ეგონა სოფელიც და საკუთარი თავიც. ისიც ეხსომებათ, ვასილი ფილაურის მამამ, 1500-მდე ცხვრის მეპატრონემ, მთელ თავის ქონებას ხელი რომ მოხვია და ერთ მშვენიერ დღეს კოლმეურნეობას მიჰგვარა.

არ იფიქროთ, ასე ია-ვარდით მოფენილი გზით მოდიოდა კაკაბეთში ან რევოლუცია, ან საბჭოთა წყობილება. განხეთქილებანი, სისხლის ღვრა აქაც იყო. აქაც იყვნენ ზურგში ტყვიანასროლი კაცები, მაგრამ სიმართლე აქაც ისევე ძლიერი და უძლევი იყო, როგორც მთელს ქვეყნიერებაზე.

და მოდიოდნენ კაკაბელები, მოდიოდნენ თავიანთი არალეგარული კომკავშირული კრებებით, თავიანთი შეთხზული სიმღერებით რევოლუციაზე, თავიანთი მეურმეებით, მხვნელმთესველებით, ცქრიალა გოგობიჭებითა და ნათელი მომავლით...

მერე პლანეტის ომი აქაც მოვიდა. აქაც ამოულამდათ თვალები დედებს, აქაც დაკენტდა ბევრი სიყვარული, აქაც დაობლდნენ პატარები, მაგრამ სიმართლე ისევ ძლიერი დარჩა. კაკაბელების „მრავალჯამიერი“ და „მუმლი მუხასა“ ისევ ომახიანად ისმოდა სანდრო (ფთხენელა) მჭედლიშვილის ოჯახიდან, დიადი გამარჯვების საზეიმო დღეებში კრემლშიც რომ იმღერა თავის გუნდთან ერთად „გაფრინდი, შავო მერცხალო“...

და ახლა, იმ დღეების, იმ წლებების, იმ ტკივილისა და მწუხარების, შაოსანი დედების, წარსულისა და აწმყოს ერთიანობის

უკვდავსაყოფად დგას კოპწია სახლი, რომელიც ახლახან სწორედ „წითელი ოქტომბრის“ სახელობის კოლმეურნეობამ აუგო მანო ოთიაშვილს. არა, ეს ამბავი შეილდაკარგულ მანო ბაბოს ტკივილს იოტისოდენადაც ვერაფერს მოაკლებს, ვერაფერს შეუმსუბუქებენ ძაძებიან, გაუცინარ ქალს, მაგრამ რწმენის, პატივისცემის, ქვეყნის სიყვარულისა და ერთგულების სიმბოლოდ იქცევა კაკაბელთათვის, მისი მომავლისათვის. და განა რაღაა ადამიანი, თუ არა სიკეთისათვის დახარჯული სიცოცხლე.

აი, სწორედ ამისთვის იხარჯებოდნენ, ამისათვის ცხოვრობენ დღეს კაკაბელები, წითელი ოქტომბრელები, დღევანდელი მოქალაქეები; სწორედ ესაა მათი ყოველდღიური საქმიანობის, მათი ურთიერთობების, მათი გამარჯვებებს მიზანი.

მინდა გაგახსენოთ კოლმეურნეობა „წითელი ოქტომბრის“ აგრომელიორატორის შოთა ნანუაშვილის მონათხრობი მწერალ თეიმურაზ ჯანგულაშვილის ნარკვევიდან „ფალავანი ფალავნობდეს“;

„- ომი რომ დაიწყო, მერვე კლასში სწავლობდა. სამ დაძმას მამა ადრე მოგვიკვდა, დედაჩემს გაუჭირდა ჩვენი შენახვა. მეტი გზა არა მქონდა, სკოლაში სიარულს თავი დავანებე და კოლმეურნეობაში დავიწყე მუშაობა. ომის ბოლო თვეებში დავუბრუნდი სკოლას. თბილისში პირველად იმ დღეს წავედი, ატესტატი რომ მივიღე. კითხვა-კითხვით ვიპოვე სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი, გამოცდები ჩავაბარე და ჩავირიცხე. ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ ერთ წელიწადს სიღნაღის რაიონში ვიმუშავე, სამანქანო, სატრაქტორო სადგურში, მერე კი კაკაბეთს მოვაკითხე და აგერ, აქამდე აქა ვმუშაობ. მიყვარს ჩემი სოფელი, მიყვარს ჩემი საქმე.

- ლევანზე რას იტყვი?

- შესანიშნავად გაუძღვა საქმეს ეს ახალგაზრდა კაცი, მე კი მასზე მის მოსვლამდე ვიყავი შეყვარებული. როცა რომელიმე ასპარეზობას გადმოსცემდნენ, პირდაპირ ტელევიზორში ვძრებოდი, რომ რაც შეიძლება კარგად მენახა ეს სახელოვანი ფალავანი. მის გაცნობაზე ვოცნებობდი, და აგერ, თვითონ არ ჩამოვიდა კაკაბეთში?! მთელი ჩვენი კოლმეურნეობა, მთელი ჩვენი სოფელი მოხიბლა თავისი ადამიანური სიალალით, საქმის

სიყვარულითა და მონდომებით. ყველას გასაჭირი გულთან მიაქვს, არაფერს იშურებს საერთო საქმისათვის“.

საეთო საქმე კი აქ ყველას თავისად და უპირველესად მიაჩნია. კოლმეურნეობა „წითელ ოქტომბერს“ რაიონში თითოთ საჩვენებელი ახალგაზრდები ჰყავს. ახალმა თავმჯდომარემ მათ მოსაზიდად, მათ დასაინტერესებლად რა აღარ გააკეთა. თუ აღრე სოფელს ბევრი პრობლემა ჰქონდა გადასაჭრელი, სადღეისოდ ეს პრობლემები საკმაოდ შემცირდა. თავმჯდომარეს მხარში ამოუდგა ხალხი, ახალგაზრდობა.

მახსოვს კოკების, დოქების, თავსაფრიანი ქალების უსასრულო რიგები სოფლის ბოლოში. მარტოხელა დედები შიშით სტოვებდნენ შინ პატარებს, მეზობლისაგან ნათხოვარი სახედრებით წყლის რიგში დგებოდნენ, მერე ისევე სახლში გაიქცეოდნენ, ბაღებს დაჰხედავდნენ. დღეში რამდენჯერმე ამხელა გზის წინდაუკან გაველა იოლი არ იყო. მერე თუ წყალი დაშრებოდა?!.. დიდ გასაჭირში იყვნენ კაკაბელები. ბევრმა აქაურობა სწორედ უწყლოობის გამო დატოვა. სასმელი წყალი არ იყო სარწყავი ხომ აუხდენელი იყო, ყოველ შემთხვევაში, შორეული გამხდარიყო.

ახალმა თავმჯდომარემ კი წითელოქტომბრელები ამოიყენა გვერდში თავისი 180 კომკავშირელით. ახლა დვრინის მაცოცხლებელმა წყაროებმა კაკაბელთა ეზო-ყურეზე გადმოინაცვლა. ეს კი არა და, კოლმეურნეობამ საკუთარი თევზსაშენიც კი გააკეთა.

აღარც პატარების დედებს უჭირთ. კოლმეურნეობას უკვე თავისი საბავშვო ბაღი აქვს 200 ბავშვისათვის, კეთილმოწყობილი, თანამედროვე ტიპიური შენობა. ამ ორიოდ წლის განმავლობაში ბევრი რამ გააკეთა კოლმეურნეობის გამგეობამ. მათ შორის ახალგაზრდები მეძროხეობის ახალ ფერმას გამოარჩევნენ. რატომ მაინცდამაინც ამას? იმიტომ, რომ კოლმეურნეობის სამი კომკავშირულ-ახალგაზრდული ბრიგადიდან ერთი სწორედ აქ მუშაობს. ახალგაზრდები კი აქაც და იქაც, ფერმაშიც, ვენახშიც და მშენებლობებზეც სანაქებონი ჰყავთ. წელს მევენახეთა კომკავშირულ-ახალგაზრდულმა ბრიგადამ გაპროექტებული 42 ჰექტარიდან 12 ჰექტარ მსხმოიარე ვენახში 52 ტონის ნაცვლად

70 ტონა ყურძენი მოიწია და დანარჩენ ბრიგადებსაც მიეხმარა. კოლმეურნეობის კომკავშირის კომიტეტის მდივანი გია გულადაშვილი კი შეუსვენებლად ასახელებს მოწინავეთა გვარებს: დები ანა და მაია ნანუაშვილები, ეკა თამაზაშვილი, იოსებ გელაშვილი, ქეთინო მასურაშვილი...

მახსოვს, სკოლიდან პეტრე-პავლეს გორაზე მწვანე ნარგავების გასაშენებლად რომ წაგვიყვანეს, ნაძვის ორმოში ჩამუხლული ლევანი დამექაძნა, პროკურორი რომ გავხვდები, ნახე, რა ბიჭი ვიქნებიო. მას მერე ბევრმა წყალმა ჩაიარა. ლევანმა უნივერსიტეტიც დაამთავრა, დათვსაც დაეჭიდა და სძლია, მერე საჭიდაო ხალიჩასაც გამოემშვიდობა და უკვე „წითელ ოქტომბერში“ მოსულმა მითხრა:

- პროკურორობა? ვერ გავბედე. არ შემეძლო რომელიმე ჩემი გულშემატკივარი ოდესმე დამნაშავის სკამზე მეხილა. ჩემი გულშემატკივარი კი მთელი საქართველო იყო.

მაგრამ მთავარი ის კი არ არის, კაცი ახლა პროკურორია თუ თავმჯდომარე, მთავარი ის არის, რომ ლევანს არასოდეს უღალატია მაშინ, ბავშვობაში ამოჩემებული სათვის, ნახე, რა ბიჭი ვიქნებიო. ბიჭად ბიჭი როგორია, თქვენც იცით და რაკილა სოფლის თავკაცობა ისურვა, ვინძლო აქაც ბოლომდე ითეღიაშვილოს!

ციცილო მჭედლიშვილი

გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტი“ 7 ნოემბერი 1986 წ.

„ხარება და გოგია“

კარგად დააკვირდით ამ სურათს, ნორჩო მკითხველებო. იქნებ იცნოთ მხედრები? ვფიქრობთ, მოყვარულებს არ შეგეშლებათ, სურათზე ხომ სახელგანთქმული სპორტსმენები არიან - ლევან თედიაშვილი - ორგზის ოლიმპიური ჩემპიონი თავისუფალ ჭიდაობაში და ომარ ფხაკაძე მსოფლიო ექსჩემპიონი ველოსპორტში.

სპორტსმენებს არა გვანან ამ სურათშიო, იტყვიან თქვენ. მართალი ხართ. ეს სურათი სათავგადასავლო-ისტორიული ფილმის ერთი კადრია. ფილმს, რომელსაც რეჟისორი გიორგი

შენგელაია იღებს, ეწოდება „ხარება და გოგია“. იგი რეალურ ამბავს მოგვითხრობს. რუსეთის პირველი რევოლუციის დამარცხების შემდეგ საქართველოს ზოგიერთ რაიონში სტიქიურად მოქმედებდნენ გლეხთა რაზმები, რომლებიც თავისებურად იცავდნენ ღარიბთა ინტერესებს. ერთ-ერთ ასეთ რაზმს კახეთში ხარება და გოგია მეთაურობდნენ. ხაერებას ომარ ფხაკაძე (მარცხნივ) ასახიერებს, გოგიას - ლევან თედიაშვილი (მარჯვნივ).

გაზეთი „ნორჩი ლენილელი“ 12 დეკემბერი 1986წ.

საბჭოთა კავშირის, ევროპის, მსოფლიოსა და ოლიმპიური თამაშების მრავალგზის ჩემპიონი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი ლევან თედიაშვილი დაინიშნა თბილისის სპორტკომიტეტის თავმჯდომარედ. ჩვენი კორესპონდენტი შეხვდა ახალ თავმჯდომარეს და ესაუბრა ქალაქის ფიზკულტურისა და სპორტის პრობლემებზე.

„ერთი საკმის შეჭიდებულნი“

რა როლი აქვს განკუთვნილი თბილისის რესპუბლიკის ფიზკულტურულ ცხოვრებაში?

- ამ შემთხვევას პასუხი ჩემი პირადი ცხოვრებიდან შემიძლია გავცე. მე სოფელში დაეიბადე და გავიზარდე. სპორტსაც იქ ვეზიარე. მაგრამ საცხოვრებლად სოფელში რომ დავრჩენილიყავი, ჩემპიონი ვერ გავხდებოდი. თბილისში ერთად არის თავმოყრილი ყველაფერი კარგი და საუკეთესო, რაც ჩვენს სპორტს გააჩნია: მწვრთნელები, ბაზები, მეტოქეები და რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, საქმიანი ურთიერთობანი, წმინდა სპორტული ატმოსფერო. ჩემი აზრით, ვისაც სურს დიდი სპორტსმენი გახდეს, ადრე თუ გვიან თბილისური ცხოვრების წესს უნდა ეზიაროს. უმჯობესია, თუ ეს ადრე მოხდება.

სხვაგვარად რომ ვთქვათ, თბილისში კონცენტრირებულია ყველაფერი მოწინავე, რაც ჩვენს სპორტს გააჩნია.

ყოველ შემთხვევაში, ასე უნდა იყოს. სანამ ქალაქის სპორტკომიტეტის თავმჯდომარე გავხდებოდი, ასე მეგონა.

მერე აზრი შეგეცვალათ?

აზრი არ შემცვლია, მაგრამ მივხვდი, რომ საქალაქო სპორტკომიტეტის ფუნქციები საგრძნობლად უნდა გაფართოვდეს. რაკი საქართველოს სპორტის საუკეთესო ძალები სანახევროდ (თუ მეტად არა) თბილისშია თავმოყრილი, ქალაქის სპორტკომიტეტს მეტი უფლებები, პრაქტიკული საქმიანობის მეტი საშუალება უნდა ჰქონდეს.

იქნებ უფრო კონკრეტულად განმარტოთ თქვენი მოსაზრება? რა ფუნქციებსა და უფლებებს გულისხმობთ?

- აკი მოგახსენეთ, რომ ყველაფერი საუკეთესო, რაც რესპუბლიკას გააჩნია, თბილისშია თავმოყრილი. მაგრამ წარმოიდგინეთ, ქალაქს მაინც არა აქვს თავისი სტადიონი („დინამოს“ სტადიონი „დინამოს“ ეკუთვნის, „ლოკომოტივისა“ - პროფკავშირებს და ა.შ.) და თითქმის ყველა ბაზას სპორტსმენთა სავარჯიშოთ იჯარით ვიღებთ.

არის თუ არა იმის საშუალება, რომ ქალაქს თავისი საკუთარი ბაზები ჰქონდეს?

- ჩვენ ჩვენთვის ვერაფერს ვერ ავაშენებთ. ვინაიდან საამისო სახსრები არა გვაქვს და ამ მხრივ მთლიანად ქალაქის საბჭოზე ვართ დამოკიდებული. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, თბილისის სპორტკომიტეტს სპორტული ბაზების მშენებლობის დარგში ყოველგვარი ინიციატივა ჩამორთმეული აქვს. ერთადერთი გამოსავალი ჩვენთვის, უკვე მოგახსენეთ, ქალაქში არსებული ბაზების იჯარაა, მაგრამ ამასაც ხომ სჭირდება სახსრები? არის კიდევ ერთი უხერხულობა: თბილისის ბევრი ბაზა მოძველდა და კაპიტალურ შეკეთებას საჭიროებს. თუ არ შევაკეთეთ, უსათუოდ დაინგრევა და საზოგადოებრიობა პასუხს მოგეთხოვს.

ჰოდა, რაც სპორტკომიტეტის თავმჯდომარე გავხდი, იმის მერე ვარკვევ, ვის უნდა მივმართო დახმარებისათვის, ვინ უნდა გამოგვიყოს სახსრები. ბოლოს. იმ დასკვნამდე მივედი, რომ დახმარების ხელი საშეფო ორგანიზაციებმა უნდა გამოგვიწოდონ. მაგრამ მივიღებთ მხარდაჭერას? ძნელი სათქმელია. ყოველ შემთხვევაში, განზრახული მაქვს ბოლომდე ვიბრძოლო.

ადრე, კარგად გვახსოვს, ქალაქების ნაკრებ გუნდებს შორის საინტერესო სამატჩო შეხვედრები ეწყობოდა (კალათბურთში, მძლეოსნობაში). ეს შეჯიბრებები ოსტატობის კარგი სკოლა

იყო და ნიჭიერი ახალგაზრდობის გამოვლენის საშუალებასაც იძლეოდა. რატომ მიეცა დავიწყებას ეს ტრადიცია?

- სხვებზე ვერაფერს გეტყვით, რესპუბლიკის ფარგლებს გარეთ ასეთი შეჯიბრებები იქნებ ტარდება კიდევ, მაგრამ ჩვენ მათში მონაწილეობას მაინც ვერ მივიღებთ, იმის გამო, რომ თბილისის ნაკრები გუნდები სპორტის ცალკეულ სახეობაში, ფაქტიურად, აღარც არსებობს.

მაგრამ თქვენ ხომ გაქვთ საქმიანი კონტაქტები უცხოეთის დაძმობილებულ ქალაქებთან (ინსბურკი, ლუბლიანა და სხვები). მათთან ურთიერთობას როგორღა ამყარებთ?

- თბილისის გუნდები დაძმობილებულ ქალაქებში პერიოდულად ჩადიან, ჩვენთანაც ჩამოდიან საპასუხო ვიზიტებით, მაგრამ ეს ყველაფერი სპორტკომიტეტის ფინანსურ გეგმებში არ არის გათვალისწინებული და, თუ ვინმე „კეთილი მფარველი“ არ გამოგვიჩნდა, ცხადია, გუნდსაც ვერ გავგზავნით. შარშან, მაგალითად, ლიუბლიანაში ტანმოვარჯიშეთა გუნდი უნდა წასულიყო. დამზადდა ვიზები, ყველა საჭირო საბუთი, დოკუმენტაცია, მაგრამ სახსრები ვერ გამონახა: რატომ შეგვაქვს ასეთი ღონისძიებები გეგმაში, თუ მათი განხორციელების თავი და საშუალება არ გავგაჩნია? განა უმჯობესი არ იქნება წინასწარვე ვიცოდეთ, რომ ასეთი ღონისძიება კალენდრით არ არის გათვალისწინებული?

კარგად ვიცით, ლევან თედიაშვილი არ არის ის კაცი, სიძნელეებს რომ უშინდება. ისიც ვიცით, რომ ქალაქის სპორტკომიტეტში გარკვეული გეგმებით მოხვედით. გვინტერესებს, როგორ გაქვთ წარმოდგენილი კომიტეტის შემდგომი საქმიანობა - რა უნდა იყოს მის მუშაობაში უმთავრესი და რა მეორეხარისხოვანი?

- თბილისის სპორტკომიტეტის უპირველესი ამოცანაა მასობრივი სპორტისა და მასობრივი ფიზკულტურის ყოველმხრივი და ფართო განვითარება. მაგრამ მასობრიობა არავეითარ შემთხვევაში არ უნდა ავუერიოთ პირადულობასა და მოჩვენებითობაში. ერთ მაგალითს მოვიყვან: თბილისში პერიოდულად ტარდება სხვადასხვა სახის ესტაფეტები, კროსები. მე ამ ღონისძიებათა მნიშვნელობა, უნდა გამოვტყდე, არ მესმის. რა მიზანს ისახავენ ისინი? ჩატარდა ასეთი კროსი ესტაფეტა, მორჩა და გათავდა.

მხოლოდ ვალი მოვიხადეთ, ვიდაცას თვალი აგუხვიეთ. სარგებლობა - არავითარი. ახლა წარმოიდგინეთ, რომ ეს ყველაფერი ხდება თბილისის ზღვაზე ან ლისის ტბის მიდამოებში, პარკებში, ხეივნებში. აქ, ამ ადგილებში, ჰაერიც მეტია, საშუალებაც, ხალისიც. სად ქალაქის ქუჩებში, მანქანების გამონაბოლქვში რბენა და სად - სუფთა, კრიალა ჰაერის სუნთქვა?

ჩვენც სავსებით გეთანხმებით, რომ ქალაქის პარკები, მწვანე მასივები, თბილისის ზღვა. ლისისა და კუს ტბები ნამდვილად ჯანმრთელობის ზონებად უნდა ვაქციოთ.

- ქვეყნის ბევრ ქალაქში ჯანმრთელობის ზონები მთელი დატვირთვით მუშაობს, ჩვენ კი რატომღაც ჰაერზე გასვლა სამარცხვინო საქმედ მიგვაჩნია. კუს ტბაზე ხშირად მინახავს საშუალო ასაკის მოვარჯიშე მამაკაცები. ისინი იქ ჯანმრთელობის მდგომარეობამ მიიყვანა, მაგრამ ხომ შეიძლებოდა ადრე დაგვეწყო გამაჯანსაღებელი რბენა, სიარული, სანამ ამას ექიმი გვირჩევდა? დარწმუნებული ვარ, ბევრი დროის უქონლობას მოიმიზეზებს, ბევრი - სიშორეს. დროისა რა მოგახსენოთ, მაგრამ ასეთი ობიექტების სიმრავლე ტერიტორიულ უხერხულობას, ცხადია, მოსკობს. უნდა მივალწიოთ იმას, რომ ყოველ მიკრორაიონს თავისი კეთილმოწყობილი ჯანმრთელობის ზონა ჰქონდეს.

თუ გეგულებათ ასეთი გამოუყენებელი ტერიტორიები?

რამდენიც გნებავთ. აი თუნდაც სპორტის სასახლის გვერდით. აქ, სხვათა შორის, მთელი სპორტულ-ფიზკულტურული კომპლექსის მოწყობა შეიძლება. აქვე შეიძლება სპორტსმენებისთვის სასტუმროს აშენება. ნუ იქნება დიდი, იყოს, ვთქვათ, 100-ადგილიანი, მაგრამ უსათუოდ სპორტსმენებისათვის განკუთვნილი. ვინ მოთვლის, ამით რამდენ უხერხულობას ავიცდენდით თავიდან, რამდენ პრობლემას გადაგვწყვეტდით. სპორტის სასახლის ტერიტორიაზე მშენიერი საციგურაოს მოწყობაც შეიძლება - მსუბუქი გადახურვით, აგერ ოთხ წელიწადზე მეტია გამოუყენებელი გვაქვს ყინულის საფარის შემქმნელი, საკმაოდ ძვირადღირებული დანადგარი. რა საჭირო იყო მისი შექმნა და თბილისში ჩამოტანა, თუ არასოდეს ავამუშაავებთ?

თუ გაქვთ რაიმე კონკრეტული გეგმები მოზარდი თაობის ფიზიკურ აღზრდასთან დაკავშირებით?

თბილისის სპორტკომიტეტს განათლების სამინისტროს შესაბამის სამსახურთან საქმიანი ურთიერთობა აქვს, მაგრამ ეს კონტაქტი ამიერიდან უფრო კმედიითი და ეფექტური უნდა გავხადოთ. გადაწყვეტილი გვაქვს არქიტექტორებთან მჭიდრო ურთიერთობის დამყარებაც. უნდა მივადწიოთ იმას, რომ თბილისში, ამიერიდან მაინც, არც ერთი საბავშვო ბაღი მცირე ზომის საჭყუმპალაოს, მარტივი ტიპის სპორტული მოედნის გარეშე არ აშენდეს. ჩვენი ქალაქი ყოველწლიურად იზრდება და მშვენივდება. შენდება უამრავი საცხოვრებელი ბინა, მასივები. მაგრამ უმრავლესობას სპორტული მოედნები არ გააჩნია. პირველ ხანებში ამაზე არაეინ ფიქრობს. ჯერ იწყება ტერიტორიის ძებნა მანქანების სადგომი ადგილებისათვის. სპორტული მოედნები თავიანთი შვილებისა და შვილიშვილებისთვის მერედა ახსენდებათ. ეს მოზარდი თაობისადმი უპატივცემულოდ მიმაჩნია. არქიტექტორებთან კონტაქტის დამყარებას სწორედ იმიტომ ვფიქრობთ, რომ ასეთი ლაფსუსები არ განმეორდეს. ნუთუ ასე ძნელია პროექტის შედგენისას მანქანების სადგომი ადგილისა და სპორტული მოედნების გათვალისწინება? განა არა ჯობს თექვსმეტსართულიან სახლს ერთი სართული დავაკლოთ და ყველაფერი წინასწარ განვსაზღვროთ, ვიდრე მერე ვეძებოთ გამოსავალი, სახსრები და უკვე აშენებული ვანგრიოთ?

საუბარი ცოტა გაგვიგრძელდა, მაგრამ ის, რაც უკვე ბრძანეთ, საფუძველს გვაძლევს ვიფიქროთ, რომ თბილისის სპორტკომიტეტს ფართო და ყოველმხრივი სამოქმედო პროგრამა დაუსახავს. გისურვებთ წარმატებებს თქვენს მომავალ საქმიანობაში.

- პროგრამა მართლაც დიდი გვაქვს და შესაბამისი ორგანიზაციებისაგანაც საქმიან მხარდაჭერას ველოთ. საკუთარი ძალებით ფონს, ცხადია, ვერ გავალოთ. მაგრამ ვიცით, რომ მხარში ამოგვიდგება რესპუბლიკის სპორტსახკომი, პროფკავშირები, ყველა დაინტერესებული სამინისტრო და უწყება. ბოლოს და ბოლოს ჩვენ ყველანი ხომ ერთ საქმეს ვემსახურებით - სპორტის დანერგვა-განვითარებას, ადამიანის ჯანმრთელობისათვის ზრუნვას.

გაზეთი „ლელო“ 7 ივლისი 1987 წელი.

„ჩაპიონის ღაბრუნება“

ასე ეწოდება დოკუმენტურ ფილმს, რომელსაც ცენტრალური ტელევიზიის დაკვეთით საქართველოს ტელეფილმების სტუდია იღებს. იგი მოგვითხრობს სახელგანთქმული ფალაენის, მსოფლიო და ოლიმპიური ასპარეზობის ჩემპიონის ლევან თედიაშვილის დღევანდელ ცხოვრებასა და საქმიანობაზე. იმ გზაზე, რომელიც მან დიდი სპორტიდან წასვლის შემდეგ აირჩია.

წარსულში ჩვენ მიერ გადაღებული დოკუმენტური კონოსურათით „ჭიდაობას რა უნდა“, - გვეუბნება ფილმის დამდგმელი რეჟისორი მიხეილ ჭიაურელი, - მაყურებელს ვუამბეთ ლ. თედიაშვილის სპორტულ მიღწევებზე, ჭიდაობის გარეჯულ სკოლაზე, სადაც ფეხი აიდგა ცნობილმა ფალაევანმა. ახლა კი გვინდა შევქმნათ სპორტით ნაწრთობი ხელმძღვანელის, საგარეჯოს რაიონის სოფელ კაკაბეთის „წითელი ოქტომბრის“ სახელობის კოლმეურნეობის თავმჯდომარის პორტრეტი. ლ. თედიაშვილის თაოსნობით ამ სოფელში სასიკეთო ძვრები მოხდა. კოლმეურნეობა განმტკიცდა ეკონომიკურად, გაუმჯობესდა მშრომელთა სამუშაო და საყოფაცხოვრებო პირობები, შეწყდა ახალგაზრდობის მიგრაცია.

ა. ნეკრესელაშვილი საქინფორმის კორ.
გაზეთი „ლელო“ 22 იანვარი 1987 წელი.

„მე თქვან ბიცნობთ?“

ეს იყო პირველი სიტყვები, რაც საქართველოს მიწაზე წარმოთქვა თურქეთის სპორტის მინისტრმა ქემალ ქამილოღლუმმა. სტუმარმა უმაღვე იცნო ორი სახელოვანი ქართველი ფალაენი ვახტანგ ბალავაძე და ლევან თედიაშვილი, რომლებიც აეროპორტში ოფიციალურ პირებთან ერთად მინისტრის დასახვედრად მოვიდნენ.

- მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენ მეზობელი ქვეყნები ვართ, ურთიერთობა, ჩემის აზრით, ჯერ კიდევ არ არის იმ დონეზე, რომელიც სასურველია. პირველ ყოვლისა ეს ეხება სპორტს. სსრ კავშირში შესანიშნავი პირობებია შექმნილი სპორტის ყველა სახეობების განვითარებისათვის. სურვილი გვაქვს თქვენს

ქვეყანასთან დავამყაროთ უფრო მჭიდრო ურთიერთობა, რაც, ვფიქრობ, სასარგებლო იქნება ორივე მხარისათვის. ხელშეკრულება, რომელსაც რამდენიმე დღეში მოსკოვში მოვაწერთ ხელს, ითვალისწინებს სპორტის სფეროში სხვადასხვა კავშირ-ურთიერთობას, მაგალითად, განზრახულია ორივე ქვეყნის სპორტსმენთა ერთობლივი საწვრთნელი შეკრებებისა და ამხანაგური შეხვედრების ჩატარება, სპორტული დელეგაციების გაცვლა. ვაპირებთ სსრ კავშირიდან თურქეთში მივიწვიოთ გამოცდილი მწვრთნელები. ჩვენი ურთიერთობის პირველ ეტაპზე თანამშრომლობას ჭიდაობის სახეობებში დავიწყებთ. სწორედ ამ მიზნით ჩამოვედი თქვენს რესპუბლიკაში. საქართველო ხომ მთელ მსოფლიოშია ცნობილი თავისი საჭიდაო სკოლით.

სტუმარს აეროპორტში დახვდნენ საქართველოს სპორტსახკომის ხელმძღვანელები, ჟურნალისტები.

*პეპი ბოჭორიშვილი
გაზეთი „ლელო“ 14 ოქტომბერი 1987 წელი.*

* * *

ვგრძნობდი, რომ გული დარდით ჰქონდა სავსე, მან კი სულ ცოტა ხნის წინათ გადაიტანა ინფარქტი. უნდა როგორმე გამერთო, გამეხალისებინა, ხალხში გამეყვანა. მაგრამ სად? ღამის სამი საათია! უეცრად გონება გაპინათდა. მე ვიცნობდი თბილისში ერთი ოჯახს, სადაც ნებისმიერ დროს შეიძლებოდა მისვლა. ეს იყო მოჭიდავის, მსოფლიო ჩემპიონის ლევან თედიაშვილის სახლი. სამწუხაროდ, ასეთი ჩემპიონატები არ იმართება, თორემ გულითადობით და სიკეთითაც მსოფლიო ჩემპიონი იქნებოდა. თანასოფლელები ვართ, ძმებივით თანშეზრდილები. ბატონი ალექსანდრე იცნობდა, ერთხელ როგორღაც გავაცანი მოსკოვში, სულმა სული იცნო და ერთბაშად განიმსჭვალნენ ერთმანეთისადმი სიმპათიით.

მახსოვს, ალექსანდრემ ხელი რომ ჩამოართვა, როგორც ყოველთვის, ღონივრად მოუჭირა ლევანს - ჯანმბაგარი კაცი იყო. ლევანმა უთხრა: „თქვენგან ჭიდაობაში მსოფლიო ჩემპიონი გამოვიდოდარ“. აკადემიკოსს ჩაეცინა და უპასუხა: „სხვათა

შორის, მე უკვე ვიყავი ჩემპიონი, გორის რაიონის ჭაბუკთა შორის თავისუფალ ჭიდაობაში“.

ჰოდა, როცა დავინახე, როგორ ბორგავდა ნადირაძე, შევთავაზე: „წამოდით, ლევანთან წავიდეთ“. აღექსანდრემ თითქოს ცივი უარი მითხრა, მაგრამ ვერძნობდი, რომ ადამიანებისაკენ მიუწევდა გული აღარ მოვეშვი და როგორც იქნა დავიყოლიე. ნანამ, ლევანის ცოლმა მაშინვე სუფრა გაგვიშალა და განთიადს მეგობრული ბაასით შევხვდით, მერე დილის თბილისში გავისეირნეთ, რომელსაც მსუბუქი შემოდგომის ნისლი დასწოლოდა.

გაზეთი „კომუნისტი“ 7 ოქტომბერი, 1987 წელი
„ნადირაძე მთავარი კონსტრუქტორი
ვალერი ქაჯაია.

“ЧЕТЫРЕ ЧЕМПИОНА В ОДНОМ ФИЛЬМЕ”

Разве мог предположить пятикратный чемпион мира, двукратный чемпион Олимпийских игр по вольной борьбе, ныне председатель городского Спорткомитета Леван Тедиашвили, что придется ему стать, хоть и благородным, но все же разбойником? Каких только сюрпризов не готовит человеку судьба! Вначале он изо всех сил упирался, но кинорежиссер Георгий Шенгелая оказался человеком очень настойчивым и своего добился. Впрочем, под его нажимом не устоял не только Леван Тедиашвили, перевоплотились в разбойников и чемпион по велоспорту Омар Пхакадзе, и экс-чемпионы мира, борцы классического стиля Михаил Саладзе и Автандил Маисурадзе...

Вместе с актерами Зазой Колелишвили, Вахтангом Панчулидзе и Тамазом Джапаридзе они составили лихой отряд.

Об этом отряде, который и в самом деле существовал и действовал в Алазанской долине в районе города Телави в начале нынешнего века, рассказывает новый историко-приключенческий художественный фильм “Хареба и Гоги”, картина подготовлена на студии “Грузия-фильм” к 70-летию Великого Октября. 1 ноября состоялась ее премьера, конференция для журналистов. Несколько вопросов после просмотра исполнителю роли Гоги Левану Тедиашвили:

Мечтали ли вы в детстве стать актером?

Нет, не мечтал и даже к школьной самодеятельности не проявлял никакого интереса.

Как же вы в таком случае отреагировали на предложение сняться в фильме?

- Естественно, отказался, и не только потому, что плохо представлял себя в качестве актера, а еще и потому, что был тогда председателем колхоза "Цители Октомбери" в селе Какабети. Пора горячая - уборочная стража - не до кино. Но, Георгий не только хороший режиссер, он еще и отменный организатор. Подключил к уговорам и убеждениям всех знакомых и незнакомых: пришлось уступить. Но и он пошел на компромисс - перебрался со своей группой поближе к колхозу.

- Почему же режиссер был так настойчив? Почему именно вас он хотел видеть в роли Гоги?

- Речь не только обо мне. Ведь, кроме меня в фильме снялись еще три чемпиона. Режиссеру казалось, что профессиональные актеры выглядят в ролях разбойников несколько искусственно, не хватает им подлинной мощи, удали, непреклонности. Вот он и решил обратиться к спортсменам, не забывая при этом и о чисто внешнем сходстве. А сходство, видимо, есть, и немалое. В этом плане запомнился такой эпизод. На встречу с теми, кто видел и еще помнит Хареба Джибути и Гоги Кекешвили, я пришел в кино-костюме. Старики были не на шутку испуганы, они решили, что это сам Гоги воскрес.

Роль вам, как, впрочем и другим чемпионам, удалась. Но, наверно, этого нелегко было добиться?

- Особых трудностей не ощущал. Камера мне не мешала, я ее просто не замечал, а вот режиссер очень помогал; работать с Георгием Шенгелая было легко и приятно. Обычно я просил его показать, как бы он сам сыграл, будучи исполнителем роли Гоги. Внимательно смотрел, и - либо придерживался рисунка, заданного режиссером, либо, если мог, делал по-своему.

Размышляя о Гоги и его судьбе, пришел к выводу, что, живя я в то время, вполне бы мог оказаться на его месте. Он близок и

понятен мне еще и потому, что я, как и он, родился в Кахети в крестьянской семье. Я сказал себе: "Гоги - это я", и поверил в это. Правда, пришлось внести с согласия режиссера и некоторые поправки в его характер. В сценарии он был описан как человек довольно злой. Мне же он вишелся скорее грубоватым, выпльчивым, но никак не злым. Ну с чего бы такому большому и сильному человеку быть злым? Напротив, я уверен, что это был удалец с доброй душой и чувством юмора. В противном случае не стал бы народ так бережно хранить память о нем и о Хареба, не сложил бы легенд, не сочинил бы песен, которые поются до сих пор. Ведь они были не обычными разбойниками - они защищали угнетенных, расправлялись с богатыми, обидчиками простого люда, помогали революционерам, высылали бедным студентам деньги на обучение.

- В фильме дружба Хареба и Гоги начинается с поединка, в котором ни один не уступил другому в силе и ловкости. Как удалось поставить эту сцену так, что Омар Пхакадзе, хоть и чемпион мира, но все же велосипедист, выглядит достойным соперником вам, олимпийскому чемпиону?

- Вначале режиссер хотел пригласить каго-нибудь для постановки этой сцены, но я даже оскорбился. Столько лет занимался борьбой и, вдруг такое недоверие. Пришлось Георгию все же уступить право постановки поединка мне. С Омаром никаких проблем не возникло. Всего три минуты объяснял я ему, как и что надо делать, и начали снимать. Он действовал превосходно, а в одном из дублей провел такой блестящий бросок, что я еле поднялся на ноги.

Так, может быть, Омар Пхакадзе зря выбрал именно велосипедный спорт.

- Омар - человек талантливый. Думаю, займись он борьбой, и тут бы стал чемпионом.

- Киноматографический дебют прошел удачно, не входит ли в ваши планы участие в следующем фильме?

Участие в фильме лишило меня большого удовольствия; познакомившись с киноматографической "кухней", я не могу смотреть кинокартины с таким же увлечением, как раньше. Ну, а если говорить серьезно, то мне не хотелось бы что-то менять в

своей жизни, переквалифицироваться а актера. Все мои планы связаны с тепершней моей работой в Спорткомитете. Мечтаю, чтоб увлечение спортом среди тбилисцев приобрело массовый характер, чтоб здоровее, закаленные стали дети, чтоб и женщины, в большинстве своем относящиеся к занятиям спортом скептически, отрывались от своих хозяйственных забот.

Ну что ж, пожелаем Левану Тедиашвили, чтоб все его планы воплотились в жизнь. И в заключение напомним; на первом фестивале зрелищных фильмов "Одесская альтернатива" картина удостоилась специального приза, название которого зрительное жюри, возглавляемое сатириком Михаилом Жванецким, шутливо сформулировало так - как за Харсбу, так и за Гоги.

Н. Мацаберидзе.

Газета "Вечерний Тбилиси", 6 ноября 1987 года.

"ЛЕВАН ТЕДИАШВИЛИ"

...На ярко освещенную арену тбилисского Дворца спорта Леван Тедиашвили вышел, как всегда, под бурные аплодисменты. Впервые за двадцать лет занятий спортом он вышел не к борцовскому коврику и не один, а ведя за руки двух сыновей. Победитель Олимпиад в Мюнхене и Монреале по вольной борьбе, четырехкратный чемпион мира и чемпион мира по самбо решил оставить ковер.

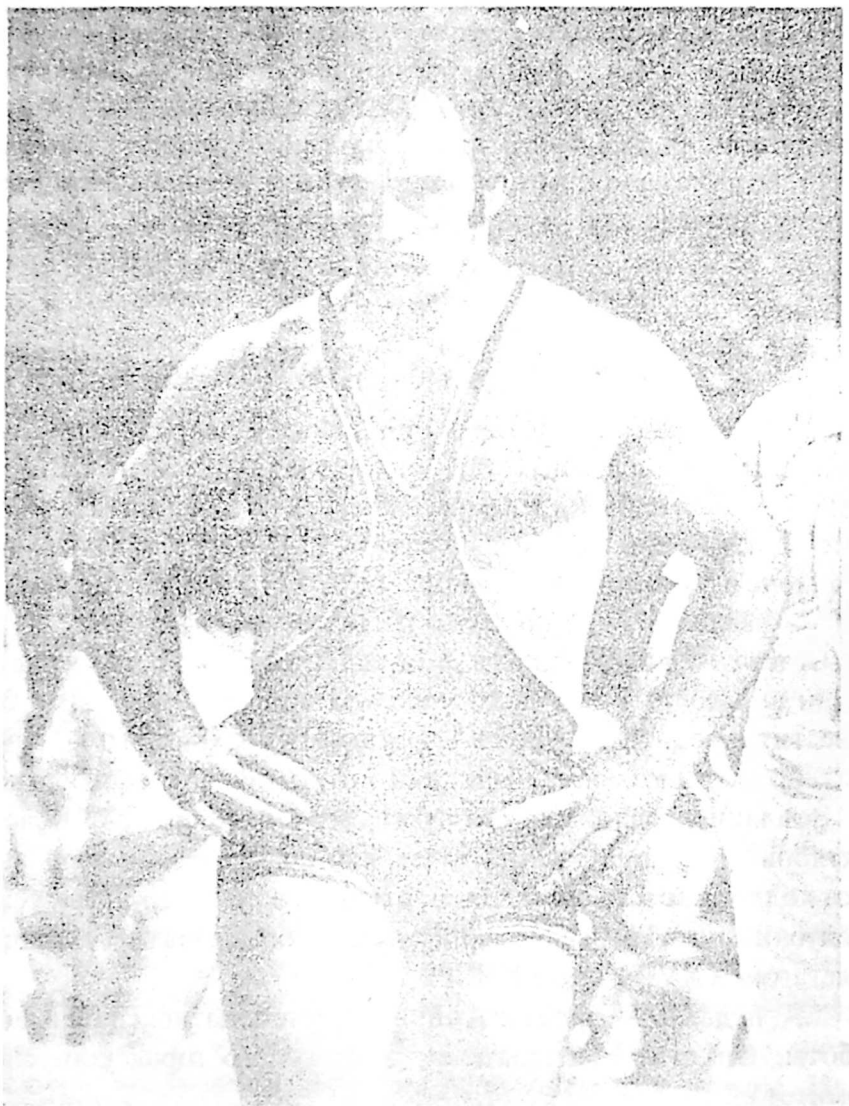
Оставил большой спорт и работая по специальности - юристом, Леван в выходные дни часто приезжал в родное село Гегмоубани навестить родителей. Родом чемпион из Сагареджо района славного не только виноградниками, но и замечательными борцами.

Земляки предложили ему возглавить сельхозартель "Красный Октябрь". Не прошло и пяти лет, как новый председатель вывел этот колхоз из отстающих. За спортивные заслуги и трудовые успехи республиканская партийная организация избрала Левана Тедиашвили делегатом XXVII съезда КПСС.

...А недавно у прославленного спортсмена появились новые заботы. Он стал председателем Тбилисского городского спорткомитета.

Газета "Советский спорт", 7 ноября 1987 года.

ТРИНАДЦАТЫЙ ПРЕДСЕДАТЕЛЬ

Рассказ о Леване Тедиашвили я расположил в конце книги вот почему. Мне думается, что пример двукратного олимпийского чемпиона по вольной борьбе дает, скажу так, отдельные ответы на вопросы, поставленные другими моими собеседниками.

За этими ответами я ездил к нему в Кахетию весной и осенью 1986 года. И пробыл там в общей сложности неделю. Срок как будто небольшой, но для обстоятельной беседы предостаточный. Тем более что я ночевал в доме мамы Левана, добрейшей Александры Михайловны, где он сейчас живет, и с шести часов утра и примерно до полуночи общался с ним.

Вначале я даже опасался, что буду мешать ему заниматься делами. Но потом опасаться перестал. Поскольку заметил, что он, хоть и поддеживает разговор, но отключается от меня, так как в свое время научился отключаться от зрителей, когда выходил соревноваться на борцовский ковер.

Я не обижался. Мы с первого дня условились, что я стану без его помощи знакомиться с людьми, наблюдать, а все накопившиеся у меня вопросы задам в самый канун своего отъезда. Итак, я все откладывал на потом. И дважды этот, обычно в высшей степени обязательный человек «подвел» меня. Причем произошло это в канун двух моих отъездов, можно сказать по единому сценарию.

Оба раза мы возвращались в дом Александры Михайловны в двенадцатом часу ночи. Она, уставшая от одиночества, ждала нас за столом, на котором уже все было сервировано для чая. Мы усаживались: я — в кресло, Леван — на узенький диванчик. Он начинал рассказывать что-то веселое и вдруг, привалившись большой головой к стене, засыпал на полуслове. И честно говоря, я малодушно радовался этому, так как, хоть и был лишь зрителем его дел и свершений, но у меня уже тоже не оставалось сил для подытоживающего разговора.

Должно быть, поэтому, когда стал разбираться в привезенных из Кахетии блокнотах, обнаружил в них столько сюжетных линий и разветвлений, что впору было писать роман. Задача же у меня другая. Вот я и решил предложить читателям своеобразную документальную повесть, составленную из различных по жанру фрагментов, в числе которых есть и монолог-исповедь героя и беседа с ним.

ДОМ ДЛЯ МАНО

Все, что узнал за много лет знакомства о Леване Тедиашвили, ныне вместились для меня в доме Мано. А он хоть и двухэтажный, но небольшой. Комната и кухня внизу; из комнаты наверх ведет красивая лестница, а поднимешься по ней — еще одна комната и застекленная веранда. Я такой дом впервые увидел. И это естественно. Построен он по индивидуальному проекту, автор же проекта — Леван Тедиашвили. Он и обои для дома выбирал, и мебель.

Впрочем, обои мы выбирали вместе. Поехали из Какабети в Тбилиси и приобрели там обои. И не простые, а с бархатным узором, изготовленные на итальянских машинах. Хочу предостеречь читателя, чтобы не подумал, что эти обои вот так просто лежат на прилавках тбилисских магазинов. Ничего подобного. Нужно, чтобы раньше в магазине появился Леван, а затем уже там появляются такие обои. Признаться, особого восторга это у меня не вызывало. И наблюдательный Леван, как бы между прочим, ворчливо заметил, что эксплуатирует симпатии торговых работников нечасто.

Вообще, отношение к нему земляков самое уважительное и, я бы даже сказал, переходящее в обожание. Причем без всякого там подбострастия или заискивания. Напротив, по моим наблюдениям, в присутствии Левана люди старались выглядеть лучше, достойнее. И я умилялся тому, как чтут в Грузии прежние спортивные заслуги, ведь Леван оставил борцовский ковер еще в канун Московской олимпиады. Но потом вспомнил, что позавчера по этим же улицам прогуливался с прославленным в прошлом футболистом тбилисского «Динамо». Его узнавали, с ним раскланивались, но делали это так, словно не они должны быть благодарны судьбе за встречу со своим недавним кумиром, а он им за то, что все-таки узнали его. Как же в таком случае объяснить непреходящую популярность Левана?

У меня сложилось впечатление, что объясняется она даже не столько его славным спортивным прошлым, сколько тем, что он всегда оставался личностью яркой, незаурядной, привлекающей внимание окружающих. К примеру, от усатого, похожего на симпатичного разбойника продавца «Вод и соков» услышал, что лет двадцать назад Леван был известным в Тбилиси... драчуном. Но не просто драчуном, а драчуном за справедливость. В то время в

городе вообще в большой моде были драки. Инициаторами же их и других безобразий выступали несколько сыновей высокопоставленных родителей и их прихлебатели. Они могли жестоко обидеть девушку, расправиться со случайным прохожим, и все им сходило с рук. Возможно, еще и потому с ними так боялись связываться. А приехавший из маленького Сагареджо Леван не испугался. Защищая слабых, он бил этих «хозяев» города, что называется, и оптом и в розницу...

Ныне те, с кем он выступал на ковре, чаще вспоминают его шутки, доброту, борцовскую и человеческую мудрость, но комсоргом и капитаном главной команды страны они избрали Левана не только за это. А еще и потому, что, если требовалось постоять за справедливость, он действовал столь же решительно, как когда-то на тбилисских улицах, но, естественно, другими методами. Некоторым тогдашним спортивным руководителям не нравилась его прямота, гордость, самостоятельность в поступках и суждениях. Но они вынуждены были до поры до времени мириться с этим, поскольку всем было известно, что, если нужно для команды, страны, Леван способен творить чудеса.

Так, например, в 1973 году в Тегеране он в течение одной недели победил на двух первенствах мира. Вначале в новой для себя, более тяжелой категории стал чемпионом среди «вольников». А когда уже собрался возвращаться домой, к молодой жене Нане, ему предложили выступить и на турнире самбистов, то есть в виде спорта, по которому в последний раз соревновался за семь лет до этого, еще в юниорском возрасте. Те, кто сделал Левану такое предложение, в сущности, ничем не рисковали: внезапно заболел самбист того же, что и он, веса и все равно нам грозило поражение. А отчего согласился рискнуть своим добрым именем Леван, я написал выше.

Кстати, он уже не помнит, а я помню, что именно после его возвращения из Тегерана мы и познакомились. Меня заинтересовал борец, установивший своеобразный рекорд: выигравший в своей категории подряд у всех сильнейших в мире «вольников» и самбистов. Но разговора у нас в тот раз не получилось. Должно быть потому, что счастливый Леван шутил, дурачился. И еще потому, что в мою открытую для приветствия ладонь вложил свой кулак, что я тоже счел своеобразной шуткой. Впоследствии уже узнал, что он до кости стер подушечки

на непривычных пальцах, когда хватался за жесткие самбистские куртки.

Почему именно эти примеры я взял из богатой самыми фантастическими фактами биографии моего героя? Потому что считаю: не будь в его характере мужества творить чудеса и обостренного чувства справедливости, то он вряд ли отыскал бы дорогу к дому Мано. К слову сказать, желание активно способствовать торжеству справедливости и привело Левана после окончания института физкультуры на юридический факультет. Во всяком случае, так полагает его тренер двукратный чемпион мира и серебряный призер Мельбурнской олимпиады Вахтанг Михайлович Балавадзе. И еще он говорит, что желание изучать законы в Леване породило столкновение с несправедливостью, ранившей его тем жестче, что жертвой ее был не он, а дорогой ему человек. И тут следует познакомить читателя с Наной, женой Левана, матерью двух его сыновей: двенадцатилетнего Вахтанга и младшего на год Виссариона. Уверен, что мы бы сейчас знали другого Левана, не будь в пору становления его характера рядом с ним тонкой, интеллигентной Наны. Да и вряд ли ей удалось бы стать такой, как ныне, если бы на протяжении многих лет не ощущала поддержку могучего жизнелюбца Левана.

Они были одноклассниками. И троечник Леван всегда был влюблен в круглую отличницу Нану. Ей первой сказал, что, когда вырастет, обязательно завоюет звание чемпиона. А о том, кем она собирается стать, не спрашивал. Так как всем было известно, что Нана готовит себя к тому, чтобы идти по пути родителей, известных в Сагареджо врачей. Область же медицины, избранная ею, представлялась Левану самой важной: Нана мечтала возвращать людям зрение. И уже потом, когда был ее мужем, а она — студенткой медицинского института, он бегал на тбилисскую бойню и выпрашивал там органы зрения коров, овец. А вручив их Нане, старался убраться из дома до того, как она начнет самозабвенно практиковаться на них. Это, случалось, вызывало в нем чисто физический протест. Но, познав на собственном опыте важность тренировки, он одобрял подвижничество жены и гордился тем, что в ее мягком, женственном характере имеются вкрапления металла, без которого невозможен человек цели.

И вот такая Нана несколько лет подряд не могла набрать нужные баллы для поступления в медицинский

институт. Отчаявшись, она сдала экзамены в политехнический и даже успешно прозанималась там семестр, но не сумела изменить мечте, ушла и снова принялась штурмовать медицинский. Она ожесточилась и, корившая раньше во всем лишь себя, однажды с тоской крикнула Левану: «Ты бы пошел и посмотрел, каких туда балбесов принимают! Они же никогда не смогут стать врачами!»

Но Левану не нужно было идти и смотреть. Среди его знакомых был борец, огромный простодушный парень, привезенный в Тбилиси из горного селения. Могущественные покровители устроили его в мединститут, а он не желал общаться с больными, так как панически боялся заразиться. Студентами этого, считавшегося сверхпрестижным вуза при встречах с Леваном называли себя и бездельники из «чьих-то» сыновей, которых он прежде бил.

Какие же чувства и мысли обуревали Левана, когда он следил за неравной борьбой маленькой, хрупкой Наны и внешне солидными, респектабельными людьми, ведающими приемом в мединститут? Он не любит вспоминать о том времени, но по отдельным вырвавшимся у него словам могу предположить, что ему здорово хотелось тогда собственноручно навести порядок в этом учебном заведении. Прежний Леван, возможно, так бы и поступил. Но повзрослевший решил, что его оружием с бесчестными, предающими будущее людьми станет юриспруденция. И это был для него еще один шаг к дому Мано.

Начал же он этот путь в буквальном и переносном смысле от родительского порога. И подтолкнули Левана на него пример мамы Александры Михайловны, которую все в Сагареджо называют тетей Шурой, и отца Китоса Ягуровича. Но не буду голословным. Вначале об Александре Михайловне. Мне очень симпатична мама Левана своим оптимизмом, доброжелательностью, неизбывным интересом к людям. И это после всего того, что ей довелось пережить. Удивительна судьба этой русской женщины. Родом она из Тотмы Вологодской области. Совсем юной вышла замуж и переселилась в Ярославль. Жила в этом городе счастливо, родила двоих детей. Но все поломала война: погиб на фронте муж, от недоедания и болезней умер один из сыновей. Второго — Германа — боялась отпускать от себя, вот и водила в госпиталь, где работала санитаркой. И там мальчик подружился с раненым солдатом Китосом Тедиашвили. Он крепко переживал, когда дядя Китос уехал в свой Сагареджо. Но вскоре оттуда

пришло письмо: Германа с мамой приглашали в гости. Александра Михайловна приняла приглашение в надежде отогреть, подкормить сына в солнечной Грузии. Думала, что пробудет там месяц-другой. Но осталась насовсем. А спустя три года после Победы родился Леван.

Александра Михайловна имеет педагогическое образование. Но все время, что живет в Сагареджо, занималась вместе с мужем крестьянским трудом и помогала ему строить большой дом для будущих поколений Тедиашвили. Один бы Китос Ягурович не справился. Он был тяжело изранен под Севастополем: у него были оторваны пальцы на руке, изувечена нога — остался без ступни и осколки снаряда в легких. Я уже не застал отца Левана в живых и знаю его лишь по свидетельствам близких. Особенно меня тронуло такое. Сын Александры Михайловны Герман стал сыном и для Китоса Ягуровича, он не делал различий между ним и Леваном, и соседи удивлялись, отчего он не дал мальчику фамилию Тедиашвили, а оставил его Ерикаловым. Китос же Ягурович удивлялся, как это соседи не понимают, что он не может отобрать у Германа фамилию его погибшего отца: тот погиб, так пусть хоть фамилия живет.

Примечательно, что именно Герман привлек Левана к занятиям вольной борьбой. И он же, будучи уже сорокалетним мастером спорта и тренером, готовил младшего брата к его последним поединкам на ковре. В начале того, 1980 года Леван заявил, что устал и уходит из большого спорта, и действительно перестал тренироваться. Но потом не выдержал и все же начал готовиться к Московской олимпиаде. Он приехал в Конче-Заспу, что под Киевом, где сборная проводила последние тренировки перед чемпионатом страны. И Герман туда приехал. Взял отпуск за свой счет и приехал помогать брату. Он для него был и тренером, и спарринг-партнером. И большая заслуга Германа в том, что Левану, несмотря на перерыв в тренировках, удалось дойти до финала и свести последнюю схватку вничью (4:4). И все же путевка на Олимпиаду досталась не ему, а его молодому сопернику Илье Мате из Донецка, поскольку тому первому удалось провести прием. Сейчас, когда мы встречались с Леваном, я ему сказал, что он ушел с борцовского ковра непообежденным. Он же улыбнулся и ответил, что ему тоже приятнее так думать, жаль только, что судьбы в свое время были иного мнения.

А я действительно был уверен, что Леван ушел с

ковра непобежденным. Больше того — победителем. И прежде всего потому, что вступил в послеспортивную жизнь, как казалось мне, во всеоружии. Он стал юристом. Причем, как мне передавали, знающим юристом. И у Наны было все хорошо. Она добилась своего, закончила медицинский институт, и ее, как подающего большие надежды офтальмолога-хирурга, направили работать в республиканскую глазную клиническую больницу. А в большом доме в Сагареджо, который наконец-то был достроен, Александра Михайловна и Китос Ягурович с нетерпением ждали внуков Вахтанга и Виссариона. Лишь Герман был далеко. Его направили в командировку в Алжир тренировать борцов вольного стиля. В общем, в большой семье Тедиашвили был полный порядок.

И вдруг началась какая-то чехарда. В течение первого своего неспортивного олимпийского четырехлетия Леван поменял несколько мест работы. Был следователем в милиции. Заведовал отделом ЦК комсомола Грузии. А затем, уже тридцатипятилетним, совершил и вовсе крутой поворот в жизни: оставил работающую над диссертацией Нану с детьми в Тбилиси и уехал парторгом в Сагареджойский виноградарский совхоз. Вообще-то его можно было понять. Умер Китос Ягурович. Александра Михайловна осталась в большом доме одна. И я себе представил, как Леван, прикинув, кому сейчас больше нужен, в одно мгновение собрался и укатил к маме.

А спустя год я узнал, что он избран председателем колхоза «Красный Октябрь», который находился в 15 километрах от Сагареджо. Сообщил мне об этом наш общий приятель, известный в прошлом борец, а ныне удачливый столичный тренер. Шумный, доброжелательный человек, он кричал в телефонную трубку, что только что вернулся из Грузии, где был в командировке, и привез мне оттуда грандиозную тему. «Понимаешь, — кричал он, — впервые олимпийскому чемпиону доверили быть председателем колхоза... Да, да, Тедиашвили... Как ты догадался? Советую немедленно лететь к Левану, а то коллеги тебя опередят». Но я ответил: пускай опережают, а я пока погожу. И приятель завозился на том конце провода, завздохал, наконец промолвил, что, наверное, я прав. Мы с ним, должно быть, подумали об одном и том же — Леван мечется и пока никак не может найти себя. И оба ошиблись, потому что именно в это время он как раз и нашел себя.

В общем, пока я думал и гадал, пришла весть, что

Леван сделал для своих колхозников то, что не удавалось никому из его предшественников: провел воду из горных источников в страдающее от жажды село Какабети. Вот это уже было в его духе: он снова совершал, казалось, невозможное. Лет десять назад Леван говорил, что не хочет быть тренером, поскольку боится, что бушующие в нем силы просто-напросто разорвут его сердце, если станет ограничивать себя переживаниями у края ковра, когда кто-то другой будет бороться на нем. Теперь же он нашел приложение для бушующих в нем сил: разбил гору и дал людям воду.

А спустя короткое время новая весть. Бывший борец, а ныне председатель колхоза «Красный Октябрь» Леван Тедиашвили избран делегатом XXVII съезда КПСС. Наверное, если бы захотел, я мог с ним в дни работы съезда встретиться в Москве. Но я не захотел. Потому что, для того чтобы понять, какой получается из него председатель, я должен был увидеть Левана на его рабочем месте в этом самом кахетинском селе Какабети. И в канун Дня Победы я вылетел в Тбилиси. Еще когда был в Москве, я договорился, что Левану сообщат о моем прилете. И в грузинском спорткомитете мне сказали, что он обещал на следующий день приехать за мной, а пока я могу отдохнуть в гостинице. Но это оказалось не так просто: все места были заняты. И в конце концов меня устроили в молодежный лагерь «Золотое руно», что на Тбилисском море. Телефона в моем номере не имелось, и я несколько раз заходил в комнату дежурного администратора, чтобы позвонить Нане и узнать, в какое время завтра приедет за мной Леван.

Но к чему столько подробностей? Да просто я боюсь, что читатели уже не поверят, если скажу, что в комнате администратора встретил еще одного усатого мужчину, который сообщил мне нечто новое о Леване. Но что я могу поделаться, если в Тбилиси действительно много усатых мужчин и почти каждый из них что-то знает о Леване. Этот же мне сказал, что знает не только его, но и Нану. И что одна из его родственниц ежедневно молится за нее, так как она избавила ее от катаракты и вернула ей зрение. Но ему лично Нану жалко, потому что другая его родственница говорила, что Леван в селе Какабети строит для какой-то женщины по имени Мано двухэтажный дом.

Честное слово, я не поверил этому. И на следующее утро, когда приехал за мной Леван, сказал ему лишь

о том, что директор «Золотого руна» просил передать, что ему хотят в торжественной обстановке вручить комсомольскую грамоту за прекрасную работу с туристами. Леван рассмеялся и рассказал, что прошлой осенью нужно было в кратчайший срок собрать виноград. И вот он приехал в «Золотое руно», где в это время находились туристы из Сибири и Урала, и предложил им помочь колхозу. При этом пообещал, что винограда можно будет есть сколько угодно. Ребята согласились и прекрасно потрудились в колхозе. А теперь пишут письма, что мечтают снова приехать собирать виноград. И все время вспоминают о том, как вечером в селе зажигали костры и какие шашлыки жарились на этих кострах. Но больше всего им понравились чудесные грузинские песни, которые пели для них колхозные парни и девушки.

— Ты знаешь, — сказал Леван, — у нас в Какабети лучший в республике хор.

И тут я отчего-то не выдержал и спросил его, кто такая Мано.

— Мано?! — искренне удивился он. — Тебе уже известно о ней?.. Все-таки великолепно поставлена у нас в Тбилиси информация! Ну потерпи, приедем в село, я тебя обязательно с ней познакомлю.

Но прежде я познакомился с колхозным шофером Артемом Галустовым. В то утро ему вручили новую машину ГАЗ-52. А перед этим в кабинете у председателя был спор: шоферы решали, кому достанется машина. И хотя они говорили по-грузински, я понимал, о чем идет речь. Потому что слова их были тяжелыми и твердыми, как булыжники, и, сталкиваясь друг с другом, они высекали искры. Леван же сидел на председательском месте молчаливый и, казалось, безучастный, но лукавый и одновременно властный прищур его глаз говорил о том, что он контролирует положение. В конце концов машина досталась самому маленькому и молчаливому. И последним аргументом в пользу Артема Галустова послужило то, что четверо братьев его отца погибли на войне. Напомню читателям, что приехал я в Какабети накануне Дня Победы.

Потом в кабинет к председателю пришли три симпатичные девушки — Тинатин Вешапидзе, Марина Чихадзе и Кетеван Атуашвили, работающие доярками. Все они были из того десятого класса, который в позапрошлом году по призыву Левана целиком остался в колхозе. Видно, девушки за прошедшее время неплохо поработали. По-

тому что все трое кандидаты в члены партии. Но сейчас они плакали, так как на ферме что-то не ладилось. Леван поговорил с ними вначале серьезно, затем сказал что-то такое, отчего они улыбнулись сквозь слезы. А когда ушли, то слезы у них уже высохли и они смеялись. Вечером же мы были на ферме, и Леван провел там бурное собрание, которое длилось два часа.

А в промежутке между знакомством с девушками и собранием, которое, по словам Левана, пока ни к чему путному не привело, я увидел Мано и ее дом. Мы поехали на виноградники, и громкоголосые, веселые женщины, работающие там, слетелись к нам, как большие разноцветные птицы. Лишь одна в розовом платье продолжала вдали ритмично склоняться над темной морщинистой лозой.

— Кто это там? — спросил Леван.

— Не узнаешь? — сверкнула белозубой улыбкой женщина с темным от загара лицом и неожиданно синими глазами. — Да это же твоя Мано. — И вдруг рассердилась, заговорила резким, неприятным голосом. — Одну ее любишь. Все для нее. А мы для тебя чужие.

И все женщины по-птичьим загалдели:

— Чужие, чужие...

Но стоило Левану поднять руку, и они тотчас стихли, он же неожиданно мягко спросил:

— Ответьте, пожалуйста, есть ли в селе Какабети человек несчастнее Мано?.. И есть ли в нашем колхозе труженица безотказнее Мано?

— Нет! — хором ответили женщины. Их настроение мгновенно и удивительно переменялось. Они начали кричать: — Мано! Иди сюда, Мано! Твой Леван приехал!..

Розовая фигура разогнулась и направилась к нам. Когда же она приблизилась, я увидел сухонькую, небольшого роста старушку, с детски доверчивым выражением лица. А женщины уже веселились вовсю. Они любовно обнимали Мано за плечи и говорили, что Леван, который построил для нее дом, теперь привез ей жениха, и показывали при этом на меня. Я смущался. И старушка тоже смущалась и совсем по-девичьи закрывала лицо таким же розовым, как платье, фартуком. Но было такое впечатление, что ей нравится находиться в центре внимания.

Потом я беседовал с двумя стариками, знающими Мано с детства, и спросил их, что они думают о ней. И один ответил мне, что Мано дурочка, а другой назвал ее праведницей. Мне больше по сердцу второе определение.

Такого же мнения придерживается Леван. Он мне сказал, что все в Какабети знают, что Мано безотказна в работе, но вот какая странная история получается: многие из тех, кто пользуется ее золотыми руками, не принимает ее всерьез. Наверное, поэтому, когда на войне погибли отец Мано Мусэ и брат Саркис, а она осталась совсем одна, дом и приусадебный участок, принадлежащие ее семье, передали приезжему человеку. Он обещал заботиться о Мано, как о родной. Но прошло несколько лет, и она оказалась на улице. С тех пор и кочевала по селу: то в одном доме поживет, то в другом, а то и нигде. Однажды осенним промозглым утром Леван обнаружил ее скорченную, дрожащую фигуру на ступеньках правления.

В тот день он собрал колхозников, и было решено «для дочери и сестры погибших на войне солдат Мано Отиашвили, которая почти полвека проработала в «Красном Октябре» и не пропустила ни одного трудодня, на колхозные средства построить дом и купить мебель». Тогда же Леван сгоряча на тетрадном листке нарисовал, каким видится ему этот дом. И, к его удивлению, этот чертеж впоследствии почти без изменений был принят к исполнению профессиональными строителями.

У читателей может возникнуть вопрос, а не слишком ли размахнулся колхоз: и дом, и мебель, и обои с бархатными узорами? Так вот, с полной ответственностью могу заявить, что сполна заплачено только за мебель, а дом в основном возводился на общественных началах. Что же касается обоев, то они колхозу вообще ничего не стоили. А кому стоили, не скажу, поскольку не хочу портить отношения с Леваном. Когда мы их выбирали, я высказал шутливое предположение, что бархатные узоры на них, по-моему, больше нужны ему, чем Мано.

— Правильно, — охотно согласился Леван. — Но не только мне, а и тем парням и девушкам, которых сейчас все больше остается в колхозе. Пускай ходят в гости к Мано и видят, в каком почете у нас труженики. И самое главное — пускай запомнят, что хорошего человека мы никогда в обиду не дадим.

Думаю, что из этих же соображений строительство дома Мано было поручено комсомольско-молодежной бригаде, возглавляемой двадцатилетним Нико Гигошвили. Нико чудесный парень и прекрасный певец, солирует в хоре «Красного Октября» и в певческой сборной Сагареджойского района, неоднократно выступавшей в Москве на ВДНХ. Он мне и продемонстрировал дело рук своей бригады. Уди-

вительный получился дом у Мано: светлый, удобный. А поскольку стоит в верхней части села, то создается такое впечатление, что он венчает собой Какабети.

Нико мне рассказал, что у Мано нынче появилось много родственников и наследников, но она заявляет, что собирается прожить столько лет, сколько простоят ее дом. По компетентному мнению же бригадира, он простоят еще по меньшей мере лет сто. Все это Нико говорил, неспешно передвигаясь из кухни в комнату и с первого этажа по лестнице на второй, выполняя на пути различные мелкие последние работы. А когда мы уже стояли на застекленной веранде и смотрели на плывущие вниз в солнечном потоке дома и деревья очень красивого села, комсомолец Нико Гигошвили вдруг задал мне странный вопрос:

— Как вы относитесь к числу тринадцать?

— В сущности, никак, — растерянно ответил я.

— Счастливое число! — убежденно сказал Нико. — У нас в Какабети сейчас многие так думают:

И объяснил, что за более чем полувековую историю «Красного Октября» в нем сменилось двенадцать председателей. Леван Тедиашвили — тринадцатый...

ПРИЗЕМЛЕНИЕ «ИНОПЛАНЕТЯН»

А дальше Нико сказал, что трудиться под руководством такого человека, как Леван, престижно, и потому все больше парней и девушек остается жить в родном Какабети. И вообще, по мнению Нико, если бы на ключевые посты в отстающие колхозы рекомендовали не проштрафившихся районных руководителей, а выросших в крестьянских семьях знаменитых чемпионов и других популярных среди молодежи людей, то она не уезжала бы из сел в города и дела в сельском хозяйстве быстрее бы пошли на поправку.

— Неужто же все популярные люди могут быть председателями колхозов? — поинтересовался я.

— Нет, — рассудительно ответил Нико. — Только те, у кого голова на плечах.

Потом в райцентре Сагареджо я передал эти соображения молодого бригадира одному сотруднику Агропрома. Тот суховатым заметил, что на его памяти не было случая, когда бы остановили знаменитость, рвущуюся в родные места работать в отстающем колхозе. Вот, к примеру, Леван Тедиашвили захотел этого и, пожалуйста, работает. А тому, что у него не видно последователей, удивляться

не надо. Председательская должность — отнюдь не сахар.

И мой собеседник признался, что до сей поры не понимает, зачем было Левану Тедиашвили менять высокое положение, которое занимал в Тбилиси, на полную нервотрепки и сумасшедшего физического напряжения работу в сельском захолустье. К тому же если он на сей раз угадал свое настоящее призвание, то такова уж специфика земледелия, что ему потребуются еще годы и годы, чтобы выделиться, заслужить признание. А пока у «Красного Октября» показатели хоть и улучшились, но еще далеки от чемпионских. Так что стоит подумать, не преждевременно ли будет распространять его опыт...

Мне же, когда слушал это, вдруг увиделся дом Мано и молодые, открытые лица его строителей, возглавляемых бригадиром Нико Гигошвили. И я подумал, что даже за тот по земледельческим меркам короткий срок, что Леван Тедиашвили трудится в селе Какабети, он уже успел сделать немало: под его водительством «Красный Октябрь» разбогател на добрые дела, что, безусловно, благотворно отразилось и на производстве... Но речь о производстве впереди. А сейчас предлагаю рассказ Левана о том, почему он захотел стать председателем отстающего колхоза...

— В Какабети я, в сущности, попал случайно, — говорит Леван Тедиашвили. — Ехал в проливной дождь по Кахетинскому шоссе и вдруг увидел толпящихся на обочине в ожидании рейсового автобуса людей, похожих на инопланетян. Почему они показались такими, понял, когда уже остановился. У многих на голову были надеты прозрачные целлофановые пакеты, в которых в городских магазинах обычно продают расфасованные сыпучие продукты. В данной же ситуации они, судя по всему, призваны были хоть как-то защитить своих хозяев от падающей с неба воды. Потому что на стоянке не имелось даже простейшего навеса, под которым можно было бы укрыться.

Ну, взял я этих «инопланетян» в машину, сколько влезло, и покатили мы в Сагареджо, где я в то время работал парторгом в виноградарском совхозе. Рядом посадил подколого мужчину с орденовыми планками на мокром пиджаке. Он все извинялся, что с этого пиджака и с таких же мокрых брюк на сиденье и пол кабины натекли лужи. И три женщины с девочкой, разместившиеся сзади, тоже извинялись. Я укорил их: отчего до сей поры возле своего села Какабети не построили крытую автобусную стоянку? И они наперебой начали оправдываться, что для этого

Вахтанг, Леван и Виссарион Тедиашвили. Этот снимок сделан в Тбилисском цирке, когда Леван прощался со спортом

нужно скрыть часть холма, буквально выталкивающего людей на проезжую часть. А в таком деле не обойтись без разрешения дорожников и экскаватора, который им давно обещают, но пока почему-то не дают. Вот они и приспособились натягивать на головы целлофановые пакеты, чтобы уберечь волосы от дождя и комков грязи, летящих из-под колес проходящего транспорта.

И все это мои пассажиры говорили без тени возмущения, но с полным пониманием того, что есть дела поважнее их автобусной стоянки. И возможно, поэтому я вспомнил недавно умершего отца. А возможно, еще и потому, что он носил на пиджаке точно такие же выцветшие орденские планки, какие были у сидящего рядом со мной мужчины. Да и повадками они были схожи, стеснительными повадками старых крестьян, которые чувствуют себя вольготно лишь в привычной обстановке, когда их руки заняты привычным трудом. И я подумал, что отец очень бы натурально вписался в ту мокнущую на обочине толпу «инопланетян». Он тоже считал, что есть дела поважнее его собственных и что обществу нужно отдавать больше, чем получать от него. И очень удивлялся людям, наловчившимся жить наоборот.

Я и на себе, когда достиг определенных высот в спорте, иной раз ловил его удивленный взгляд. Он искренне гордился моими борцовскими подвигами, но полагал их оценку несколько завышенной. Поскольку в его представлении борьба все же была не делом, а забавой, которой следовало заниматься в свободное от настоящего дела время. Так что не без влияния отца я после окончания института физкультуры поступил на юридический факультет Тбилисского университета. И он очень радовался этому. А когда, воспользовавшись короткой паузой между тренировками и соревнованиями, я приезжал в Сагареджо, чтобы повидаться с родителями и в тишине, уюте подготовиться к очередному экзамену, отец уважительно листал мои учебники по юриспруденции. Но утверждал, что в них слишком много законов; по его же мнению, человеку достаточно руководствоваться одним-единственным. «Каким?» — спрашивал я. «Законом совести», — убежденно отвечал отец.

Тогда это его утверждение представлялось мне несколько старомодным. Но к тому моменту, когда вез сквозь дождь мокрых, продрогших «инопланетян», я уже успел уверовать в правоту отца, в то, что на скромных, совестливых, безответных тружениках земля держится. И невозможно примириться с тем, чтобы они на этой сво-

ей земле были «инопланетянами». В первый же после этого путешествия свой визит в одну высокую инстанцию возмущенно заявил об этом. И в ответ получил неожиданное предложение. Мне сказали, что в колхозе «Красный Октябрь», который расположен в селе Какабети, образовалась вакансия: нет председателя. И меня готовы рекомендовать на эту должность. Таким образом, я как бы получил возможность лично заняться там оборудованием крытой автобусной стоянки.

Не могу сказать, что я тотчас пожелал воспользоваться этой возможностью. Напротив, на первых порах предложение стать председателем колхоза вызвало у меня протест. И для этого были веские основания. Я вообще считал тогда свой отъезд из Тбилиси временным. У меня там оставались жена и сыновья. Конечно же я их мог бы перевезти в Сагареджо к маме; в большом родительском доме всем бы места хватило. Но Нана, офтальмолог-хирург, заканчивает кандидатскую диссертацию и пока для нее работы в райцентре нет. В тот год, что был парторгом в совхозе, я зимой каждое воскресенье проделывал путь в шестьдесят километров, чтобы проведать семью в Тбилиси. А летом, когда Вахтанг и Виссарион жили у моей мамы, Нана ежедневно приезжала к нам в Сагареджо.

Но зачем мы так затруднили себе жизнь? Непосредственным толчком послужило то, что умер отец, мама же посчитала, что предаст его память, если уедет из дома, который они строили всю свою совместную жизнь и достроили незадолго до его смерти. Я, естественно, в те горькие дни не мог ее оставить одну. Но, повторяю, это был лишь непосредственный толчок к моему отъезду из Тбилиси. Имелись и другие причины. И пожалуй, главная из них та, что я был недоволен своей послеспортивной жизнью. Никак не мог найти дело по душе. А ведь мне всячески шли навстречу и предоставляли ту работу, которую я хотел.

Вначале я трудился по своей юридической специальности, был следователем в милиции. И все мне нравилось. Я мечтал, что с моей помощью восторжествует закон и все люди наконец-то начнут жить по совести. Но однажды получил письмо, в котором сообщалось, что такой-то человек мошенник и вор. Я проверил обвинения и выяснил, что сосед в корыстных целях оклеветал честного труженика. И тогда я вызвал к себе автора письма. Он оказался упитанным, крепким мужчиной с боевыми наградами на груди. Я же с огромным уважением отношусь к фронто-

викам. У моего отца была своеобразная теория. Он делил всех мужчин своего поколения на тех, кто воевал и не воевал. Первых называл братьями и был уверен, что ничего предосудительного они совершить не могут. Ко вторым же относился с недоверием. И если кто-то из них допускал промашку, отец воспринимал это как само собой разумеющееся. А тут передо мной был фронтовик, о котором я твердо знал, что он мерзавец.

В общем, начал я расследовать все обстоятельства, и, удивительное дело, оказалось, что отец и на сей раз прав. Тот клеветник в войну отсиживался в тылу, боевые же награды то ли купил, то ли украл. Как же он испугался, когда я представил ему доказательства и этой его лжи! Но в то время было очень непросто наказать жулика за присвоение чужих орденов и медалей. К тому же у него нашлись покровители. И он, успокоенный, самоуверенный, являлся ко мне все с новыми фальшивыми объяснениями. А я смотрел на его наглую, лоснящуюся от избытка здоровья рожу и видел отца. Как он, припадая на покалеченную на фронте ногу, покалеченной там же рукой пестует лозу на колхозном винограднике. И как при этом, когда он дышит, в его легких двигаются осколки фашистского снаряда, разорвавшегося в 1942 году под Севастополем...

Кончилось тем, что дело этого проходимца передали другому следователю. А я стал трудиться в ЦК комсомола республики. Был инструктором, затем заведовал отделом спортивной и оборонно-массовой работы. Тогда и привлек в борцовские секции немало трудных подростков, из которых сейчас уже выросли хорошие атлеты. Но и эта деятельность не удовлетворяла меня. Мое тело и душа, привыкшие к сверхнагрузкам, к физическим и эмоциональным взрывам, не могли примириться с размеренным существованием. И когда представилась возможность, я попробовал свои силы на партийной работе в Сагареджойском виноградарском совхозе.

Тут, конечно, пригодился опыт, полученный в ЦК комсомола Грузии, и то, что меня неоднократно избирали комсоргом сборной команды страны по вольной борьбе. Ведь обязанности у парторга и комсорга, по сути, одинаковые. И тот и другой должны в дело свою жизнь вкладывать, иных капиталов у них нет: больше вложишь — больше получишь. Мне это как будто удавалось, и в совхозе мной были довольны. Да и я не тяготился этой работой. И все же... в конце концов согласился с тем, чтобы меня рекомендовали председателем в колхоз «Красный

Октябрь». Должно быть, читателям уже поднадоели мои метания с места на место. И о двух моих высших образованиях (физкультурном и юридическом) они, вероятно, вспоминают с укоризной. Зачем нужно было их получать, если в тридцатипятилетнем возрасте надумал попробовать себя в третьей, сельскохозяйственной профессии?

Что на это возразишь? Конечно, надо было пораньше определиться в жизни. Но ведь я до тридцати двух лет выступал в большом спорте. А эти занятия не очень-то совместишь с «поисками себя». Я, например, сейчас очень жалею, что полез во второй раз на олимпийскую вершину, а потом еще и третий. Потому что путь этот мне уже был знаком и прежнего удовольствия от его преодоления я получить не мог. Правда, кое-кто из чемпионов утверждает, что перед каждым новым восхождением следует напрочь забывать о предыдущих. Но кому это нужно: забывать, повторять и снова забывать? А не лучше ли попробовать себя на новом поприще? Ведь вокруг столько интересного! Я, например, уверен, что если бы ушел из спорта сразу после того, как в двадцать четыре года выиграл свое первое олимпийское золото, то нашел бы себя с меньшими издержками и обществу принес бы значительно больше пользы.

Отчего же не ушел? Не просто ответить на этот вопрос. И все-таки я попытаюсь. Потому что размышлял об этом немало. И особенно после XXVII съезда КПСС, на который был избран делегатом. Я все не мог понять, за что мне такая честь. Поскольку и чемпионы в стране есть позаслуженнее, а уж о председателях колхозов и говорить нечего. И вот, кажется, понял. В моем лице объединились и тот и другой. И партия захотела привлечь внимание к этому пока еще необычному симбиозу. Ведь сейчас, когда такое огромное значение придается человеческому фактору, проблема использования переставших быть действующими чемпионов становится особенно актуальной. Но может быть, эти, столь щедро одаренные природой люди полностью исчерпывают себя в процессе восхождения на Олимп? Нет. И еще раз нет. Уверен, что подавляющее большинство из них способны по-чемпионски трудиться, причем не только в спорте, но и в различных областях нашего народного хозяйства, нашей жизни. Нужно только несколько изменить их подготовку, их первоначальную ориентацию.

Возьмем хотя бы моего наставника Вахтанга Михайловича Балавадзе, самого лучшего для меня наставника в

мире, в честь которого я назвал своего старшего сына. Как он меня воспитывал? С юниорского возраста я привык слышать от него, что конечный результат, к которому должен стремиться, — это золотая олимпийская медаль. И вот я пер к этой цели, как зашоренная лошадь. Напомню читателям, шоры — это такие кожаные штуки, которые надеваются на морду лошади, чтобы она не глазела по сторонам, а шла по прямой. А когда, наконец, вождеденная награда оказалась у меня в руках, я вдруг обнаружил, что достиг не конечного, но лишь промежуточного результата, а за ним — новая, незнакомая жизнь, к которой я, даже при наличии диплома о высшем образовании, слабо подготовлен. Ведь не секрет, что главным образом учился все-таки на чемпиона, а не на специалиста. И вот, опасаясь неизведанных сложностей и в ответ на пожелания руководителей, чтобы остался в команде, я, обманывая себя и других, заявляю, что испытываю жгучее желание задержаться в спорте на еще один олимпийский цикл...

Так что же получается? Вахтанг Михайлович ориентировал меня на свой, а не на мой конечный результат? В какой-то мере да. И это не вина его, а беда. Впрочем, как и всех других тренеров. В такое уж они положение поставлены. Им повышают зарплату и присваивают звание не за то, что подготовили полезных граждан, а за разрядников, мастеров спорта, мастеров спорта международного класса... Я знаю, например, даже олимпийского чемпиона и экс-чемпиона мира, которые сейчас заключены в тюрьму за различные преступления. А их тренеры, как были заслуженными тренерами СССР, так и остались. А может быть, с них следовало бы снять это звание? Для тех же наставников, чьи ученики выросли в замечательных тружеников, учредить новое: народный тренер страны, народный тренер республики. Не правда ли, хорошо звучит? Недостаточно лишь призывать людей, чтобы они руководствовались в своей деятельности законом совести, нужно еще создавать такие условия, чтобы им было просто невыгодно и невозможно работать иначе.

Но вернусь к тому, как я стал председателем колхоза. Когда дал согласие баллотироваться на эту должность, то почувствовал себя чуть ли не благодетелем всего человечества. И был уверен, что жители Какабети встретят меня с распростертыми объятиями. Хотя бы потому, что в нашем Сагареджойском районе любят борьбу и борцов, а я самый заслуженный из них. Но, к моему великому удивлению, почти треть колхозников «Красного Октября» про-

голосовали против моей кандидатуры. Да и большинство из тех, кто проголосовал «за», сделали это, как мне показалось, не потому, что я двукратный олимпийский чемпион и пятикратный чемпион мира, а из равнодушия или потому, что я сын таких же, как они, крестьян Китоса и Шуры Тедиашвили, известных своим трудолюбием и совестливостью.

Так я получил щелчок по носу. Выяснилось, что люди, превозносящие мои духовные и физические качества, когда я побеждал на крупнейших турнирах, вовсе не уверены в том, что я сумею проявить столь же высокие достоинства и вне борцовского ковра. И как вы думаете, какие чувства я испытал, когда сделал это печальное открытие? Самые спортивные. И если раньше еще сомневался, правильно ли сделал, согласившись идти в председатели, то теперь понял, что попал в самую точку. Потому что ощутил в себе такой же подъем, как когда-то перед выходом на свою первую олимпийскую арену. Да и ситуации были сходные. Там я защищал честь советского спорта. И здесь я защищал честь советского спорта. Я должен был доказать труженикам села Какабети, что наши чемпионы такие люди, которым можно совершенно спокойно доверить благополучие свое и своих близких.

С чего же я начал? Нет, не с оборудования крытой автобусной стоянки. Выяснилось, что есть и более неотложные нужды. Недаром местные жители надевали на голову целлофановые пакеты, чтобы уберечь от пыли и грязи свои шевелюры. В селе не то что помыться, но и утолить жажду было непросто. Мне рассказывали, что еще в 1928 году первый председатель «Красного Октября», призывая односельчан записываться в колхоз, обещал, что Советская власть поможет им провести воду с гор. И вот минуло почти 60 лет. За этот срок мы создали могучую индустрию, размололи в порошок фашистские полчища, проторили надежную дорогу в космос. И плечом к плечу со всей страной трудились и проливали кровь колхозники «Красного Октября». У них же дома пристойных дорог не было, а их женщины, как и в 20-е годы, просыпались затемно, чтобы поспеть запасть мутной, соленой влагой, сочащейся буквально каплями из бедного источника. За хорошей же водой отправлялись к водоему, расположенному в семи километрах от Какабети.

Причем чаще всего делали это на колхозном транспорте, заправленном колхозным же бензином. Так, в разгар первой своей посевной я встретил одного нашего ме-

ханизатора, который вез воду из того водоема на тракторе. Я ему, естественно, сказал, что думаю по этому поводу. Он же, глядя на меня печальными глазами, ответил вопросом: «Если бы у ваших детей не было хорошей воды, а в вашем распоряжении был трактор, неужто вы бы не привезли на нем своим детям хорошую воду?»

Мои сыновья Вахтанг и Виссарион живут в Тбилиси и пьют хорошую воду. А вот у моей мамы в Сагареджо воды нет. От ее дома до единственной в том районе водопроводной колонки следует пройти немалое расстояние. У мамы же больные ноги. Так что воду доставляю я. А поскольку у меня всегда мало свободного времени, то делаю это не пешком, а на своей собственной «Волге». И при этом ругательски ругаю руководителей, которые не побеспокоились обеспечить водой даже жителей райцентра. В общем, хотя и знал, что во дворе того печальноглазого механизатора стоят новенькие «Жигули» и он на них, а не на колхозном тракторе мог бы возить своим детям хорошую воду, но я промолчал. Потому что убежден: руководители в такой же степени, как и родители, должны заботиться о том, чтобы у всех наших детей была хорошая вода.

И я думал, что не только колхозники «Красного Октября» в долгу перед государством, но и государство в долгу перед ними. Мне советовали закручивать гайки, наводить порядок. Я же решил, что получу право на это только после того, как выполню обещание своего первого предшественника и дам людям воду.

И мы сделали это. Заасфальтировали дороги, подвезли по ним механизмы, затем прорубили в горных зарослях просеку, вырыли траншею и уложили в нее семь с половиной километров трубопровода. Все работы выполнили собственными руками. И я выполнял. И это меня сблизило с сельчанами. А особенно они меня зауважали, когда привез трубы. В какие только двери мы не стучались, чтобы достать их, и всюду получали отказ. И тогда я отправился на Руставский металлургический завод, где их производили. Так уж получилось, что никогда прежде на этом предприятии не бывал, и потому стоял в растерянности в коридоре заводоуправления, не зная, к кому обратиться. А меня узнали, и кто-то сказал секретарю парткома завода Ревазу Кхелидзе, что в коридоре стоит борец Леван Тедиашвили. Тот вначале не поверил, а потом увидел меня и потащил к себе в кабинет. Ну объяснил я ему, что мне нужно семь с половиной километров труб, а у него глаза

на лоб полезли. «Зачем, — спрашивает, — такое количество?» «Для моего колхоза», — отвечаю. А он смеется. И другие сотрудники, которых он вызывал к себе в кабинет по этому делу, тоже смеялись. Потому что никто не верил, что я председатель колхоза. А я не стал доказывать и удостоверение показывать не стал, тем более что тогда у меня еще такого удостоверения не было.

Трубы же они все-таки дали. Нашли такие, которые никому не годились, а для нас были в самый раз. Но уозил я их с некоторым чувством неловкости: ведь могли подумать, что я беру эти трубы себе. И когда в Какабети наконец пришла вода с гор, мы пригласили металлургов к себе в колхоз. Провели Реваза Кхелидзе и тех, кто приехал с ним, по всей трассе трубопровода. Колхозники плакали и смеялись от радости и благодарили гостей. И рабочие тоже радовались и убеждали меня, будто сразу поверили в то, что я председатель и трубы нужны моему колхозу. С тех пор они часто бывают у нас, а мы у них. Это настоящая смычка рабочего класса с крестьянством. Мне наша дружба с металлургами очень дорога, и я считаю ее не меньшим достижением, чем строительство водопровода.

Кое-кто порекомендовал мне закрепить ее документально и составить по всем правилам договор: они, мол, шефы, мы — подшефные. Но я категорически отказался. Дружба, замурованная в отчеты, это не дружба, а чепуха на постном масле. Сколько же у нас и после XXVII съезда партии осталось показушников, любителей барабанного боя! То есть на словах они перестроились на все сто процентов, на деле же продолжают поганить все, к чему не прикоснутся. Подкатился ко мне недавно один такой и говорит, давайте сделаем ваше село образцово-показательным в спортивном отношении и борцовскую команду такую создадим, что в Москве ахнут. Тем более что ростки у вас уже есть.

Что же это за ростки? Оборудовали мы скромный зал для борьбы в местной школе. Я часто туда захожу поговорить с мальчишками. Неподалеку от Какабети у моего приятеля, знаменитого фехтовальщика, призера олимпийских игр Гурама Коставы живут родные. Он часто их навещает. Вот я и попросил, чтобы он по дороге заезжал к нам в село и вел у нас секцию фехтования. Гурам согласился, и теперь буквально на каждом шагу в Какабети вы можете встретить мальчишек, профессионально фехтующих деревянными палками. А девушек наших вожу на

автобусе в Тбилиси. Они там занимаются художественной гимнастикой под руководством старшего тренера республики по этому виду спорта, большой моей подруги Нелли Саладзе. В общем, вовсю использую прежние спортивные связи. И не стыжусь этого.

Гиви Онашвили, например, с которым вместе выступали на Олимпиаде в Мюнхене и который стал там бронзовым призером по дзюдо в тяжелом весе, помог нам обрудовать капитальную автобусную стоянку. Он главный командир по зеленым насаждениям на Кахетинском шоссе, и все ему тут подвластно. Его могучая техника и срыла ту часть холма, что выталкивала моих колхозников на проезжую часть. Мы тут валунами выложили что-то вроде театрального задника, посадили рядом ели, привезенные с гор, и на этом фоне из разноцветного кирпича построили своеобразную беседку с сиденьями внутри, где можно укрыться от любой непогоды. А в жару путник может утолить жажду из хрустального родничка, что устроен в валунах. Трубы для него подарили нам друзья с Руставского металлургического завода. Теперь на автобусной остановке возле села Какабети «инопланетян» не увидишь. Все, кто проезжает мимо, при одном взгляде на нашу автобусную стоянку, понимают, что живут здесь хозяева, твердо стоящие на своей земле...

РАЗОЖГУ ЛИ ОЧАГІ

Есть несколько страничек в одном из моих блокнотов, привезенных из Какабети, где записи расположились по принципу: вопрос — ответ. Их-то я и предлагаю читателям как беседу с Леваном Тедиашвили. Первый же вопрос, который задал ему, был таким:

— Насколько мне известно, твой колхоз специализируется на выращивании винограда винных сортов. Сейчас же эта продукция пользуется все меньшим спросом. Как ты намерен выходить из создавшегося положения?

Тедиашвили. Ни у меня, ни у моих помощников еще нет однозначного ответа на этот вопрос. Как, наверное, и в других, схожих с нашим хозяйствах. Правда, от одного своего решительного коллеги, председателя, слышал, что он собирается раскорчевывать виноградники, а людей, которые трудятся там, перевести на иные сельскохозяйственные работы. Не знаю, нужно ли так рубить с плеча? И почему лоза — бесценный дар нашей земли — обязательно

должна ассоциироваться с вином, коньяком? Впрочем, и в вине, по моему мнению, нет ничего дурного, если оно безалкогольное. А такое уже научились изготавливать в Грузии. Пречудесный получается напиток. И спрос ни него огромный. Жаль только, что не удовлетворяется он пока. Уж слишком мало этого безалкогольного вина производится. Из винограда можно делать также различные соки, сиропы, джемы, компоты, варенье, мармелады, лекарственные препараты, винный уксус, виноградное масло и многое, многое другое. В общем, есть над чем поразмыслить, особенно в нынешних условиях хозяйствования, когда колхозам дается свобода для маневра, а инициатива и предприимчивость встречают поддержку. И кое-что мы уже предпринимаем. Но распространяться об этом еще преждевременно. Скажу только, что хоть известное постановление по борьбе с алкоголизмом и несколько затруднило нам жизнь на данном этапе, но мы принимаем его всем сердцем и стараемся перевести колхоз на новые, «трезвые» рельсы с наименьшими материальными потерями и с наибольшей пользой для общества.

— А как быть с «домашними» виноградниками, годными лишь на вино? Судя по всему, они имеются у каждого жителя села Какабети?

Тедиашвили. Кто не жил в кахетинской деревне, не может представить, каково потомственному виноградарю поднимать руку на лозу, пусть даже хмельную. Пример в этом должны показать коммунисты, депутаты сельсовета, колхозные специалисты, учителя... Думаю, что определенную помощь в «отрезвлении» личных подворий могут оказать нам физкультура и спорт. Вот, например, простейшая волейбольная площадка, которую мы оборудовали на территории животноводческого комплекса. По моим наблюдениям, она успешнее способствует утверждению на селе трезвого образа жизни, чем десятки лекций о вреде алкоголизма. И не только среди тех, кто соревнуется на ней. Но и среди тех, кто приходит сюда посмотреть, попереживать. Я тоже прихожу, смотрю, переживаю и думаю: какая же это замечательная, всеобщая игра на открытом воздухе и как глупо, что в последние годы мы либо затаскивали волейбол под крышу, либо вообще пренебрегали им.

— Кстати, о крыше? Мне говорили, что в «Красном Октябре» собираются строить спортивный зал?

Тедиашвили. Сейчас можно сказать, что мы вплотную приблизились к этому пункту нашего плана. Раньше же выполняли другие: проложили в селе асфальтированную до-

рогу, провели воду с гор, капитально переоборудовали детский сад, молочнотоварную ферму... Согласись, было бы неразумно торопиться с возведением спортивного зала, в который пришлось бы тащиться по грязи и в котором невозможно было бы принять душ после тренировки. Теперь же вода у нас есть, и мы можем подумать о том, чтобы построить его с сауной и даже небольшим бассейном.

— А как все-таки насчет того, чтобы сделать «Красный Октябрь» образцово-показательным в спортивном отношении?

Тедиашвили. Только не образцово-показательным. Мне это словосочетание очень не нравится. По-моему, нескромно кому-то и зачем-то показывать, что ты — образец. А мы не образцы, мы — люди, объединившиеся в коллектив, чтобы жить и трудиться по совести. Правда, не всегда это у нас еще получается. И если у читателя сложилось впечатление, что Какабети населено сплошь безотказными и безответными тружениками, которых я раньше называл «инопланетянами», то спешу заверить, что это не так. У нас имеются и передовики, и нарушители дисциплины, которых мы стараемся перевоспитывать. Но есть и категория людей, которые вряд ли поддадутся перевоспитанию. Это рвачи и выжиги, использующие колхозную землю лишь для личного обогащения. У них не дома — дворцы, во дворах полно всякой живности, автомашин, мотоциклов... Еще недавно они были шумны, кичливы, агрессивны. Нынче же попритихли, стараются замаскироваться. Но от этого они не стали менее опасными для общества, и бороться с ними мы будем беспощадно.

— А как вообще живут колхозники?

Тедиашвили. Как правило, зажиточно. Но этот достаток не слишком-то радует. Потому что колхоз уже на протяжении многих лет в большом долгу перед государством. Так что о наших колхозниках (не о всех, конечно) можно сказать, что они богачи, запутавшиеся в долгах и на сегодняшний день о своих подворьях пекущиеся больше, чем о том, чтобы помочь в короткий срок полностью обеспечить страну продовольствием. Но идеальных коллективов, насколько мне известно, не так уж много, и не тосковать по ним надо, а растить, формировать. Вот мы сообщаем и делаем это.

— А какое место во всем этом ты, двукратный олимпийский чемпион, отводишь физкультуре и спорту?

Тедиашвили. Давай договоримся сразу, я стал председателем колхоза не для того, чтобы растить в Какабети

чемпионов, а для того, чтобы выращивать здесь виноград и другие сельскохозяйственные культуры. И мне претит роль мецената, которую мне пытаются навязать. У нас есть единственный меценат — государство. За это и боролись. И развитие физкультуры и спорта вовсе не должно зависеть от моего желания или нежелания их развивать. Это следует вменить мне в обязанность. Очень много, к примеру, можно было бы сделать, если бы с председателей колхозов за культуру и спорт спрашивали так же, как за хлеб, виноград, молоко, мясо. А то что же получается? Рождаются в колхозе телянок, и я обязан доложить об этом в райком партии и о том, как предполагаю его кормить, содержать. Но вот на свет появилось дитя человеческое, и никому ничего сообщать я не должен. В моем же понимании первейшая задача партийных органов — нацеливать нас, хозяйственников, на то, чтобы планировали для каждого ребенка счастливое, в том числе и спортивное, будущее, ну хотя бы до двухтысячного года. И планировали не вообще, а конкретно, исходя из плана развития колхоза и внося в него соответствующие коррективы.

— Полностью согласен с тобой.

Тедиашвили. Только не думай, что я считаю себя уже вправе давать советы как председатель колхоза. Конечно, нет. Все, что говорил раньше и говорю сейчас, — это лишь мысли вслух. И если кому-то они покажутся спорными, то можно и поспорить. А на председателя я лишь учусь. И то, что колхозники «Красного Октября» уже на двух отчетно-выборных собраниях единогласно проголосовали за то, чтобы я оставался на этом посту, расцениваю лишь как аванс. Какой срок нужен новичку в спорте, чтобы пройти путь до чемпиона? Примерно восемь-десять лет. В земледелии же руководителю, чтобы утвердиться, времени требуется значительно больше. Так что в своей нынешней должности я еще далек даже от юниорского возраста. И если упоминал прежде, что нашел себя, то понимать это следует вот как. Почему мне несколько раз удавалось становиться чемпионом? Потому, что мне всегда были по душе тренировки до седьмого пота, тяжкий, но сладкий груз ответственности, предельное напряжение и риск схватки. А сегодня я тружусь, пожалуй, с неменьшим напряжением. И удовлетворение получаю не меньшее. И честное слово, есе время испытываю такое чувство, будто нахожусь на соревновательном ковре... В общем, как и прежде, в спорте, живу полной жизнью, чего и другим бывшим чемпионам желаю.

— Следишь ли ты за тем, что происходит в большом спорте?

Тедиашвили. Стыдно признаться, но почти не слежу. Времени не остается даже на то, чтобы прочесть спортивную газету. Ее читают моя жена и сыновья, а затем передают мне самое интересное. Вот и недавно они рассказывали, что в одном из номеров этой газеты критиковались узбекские спортивные руководители, переманивающие борцов вольного стиля из Северной Осетии, а буквально в следующем номере тех же борцов, о которых всем известно, что они североосетинцы, хвалили за то, что они защитили борцовскую «честь» Узбекистана. И я понял, что перестройка в спорте лишь только начинается. И еще мне стало жалко парней из Северной Осетии. Они оставили свои села в надежде, как говорится, построить где-то города. Их ждет разочарование. Тому, кто отвернулся от родного очага, очень не просто разжечь его в другом месте.

А я вот возвратился в свой Сагареджойский район к родному очагу и пытаюсь его разжечь. Удастся ли?

Следующие два рассказа — результаты моей второй поездки в Какабети, которая состоялась в конце сентября 1986 года. Но если первый из них я написал вскоре после возвращения в Москву, то за второй сел лишь месяца полтора спустя, когда получил нужное сообщение от главного экономиста «Красного Октября» Гогуцы Эквтимшвили.

КОГДА ЛЕВАН НЕ ИДЕТ К ДОРОГЕ...

О том, что в окрестностях села Какабети появились могучие разбойники Хареба и Гоги, я случайно узнал из телефонного разговора с Наной, женой Левана Тедиашвили. Тогда же мне стало известно, то они готовятся освободить арестантов, которых стражники должны будут вести по горной Гомборской дороге. Понятно, что я захотел участвовать в этой операции, хотя бы в роли наблюдателя. Вот и начал дозваниваться в колхоз «Красный Октябрь» к Левану. А когда наконец с большим трудом дозвонился, то услышал от него, что будет лучше, если приеду месяца через полтора, когда уберут урожай.

Я понимал, что Левану в эту горячую пору не до гостей. И охотно бы последовал его совету, если бы не опасался, что к тому времени Хареба и Гоги будут уже далеко от «Красного Октября». Поэтому я ответил Левану, что от-

ложить свой приезд не могу. И он, несколько обескураженный моей настойчивостью, нашел в себе силы сказать, что будет рад меня видеть...

В Какабети я добрался к восьми часам утра. И попал, что называется, с корабля на бал. Шло заседание правления колхоза. Однажды я уже присутствовал здесь на таком заседании. Было это весной. Тогда речь шла о посевной, о закладке фундамента для будущего урожая. Теперь же был конец сентября и подводились первые итоги. И мне приятно было узнать, что «Красный Октябрь» сдал уже сверх плана 100 тонн зерна. Что пшеницы и ячменя, если сравнивать с прошлым годом, взято с гектара больше: пшеницы — на 3,9 центнера, ячменя — на 6,7 центнера. Но сбор главной культуры — винограда был еще впереди. И как заметил в разговоре со мной секретарь парткома колхоза Георгий Дабахишвили, бить в победные барабаны пока рановато.

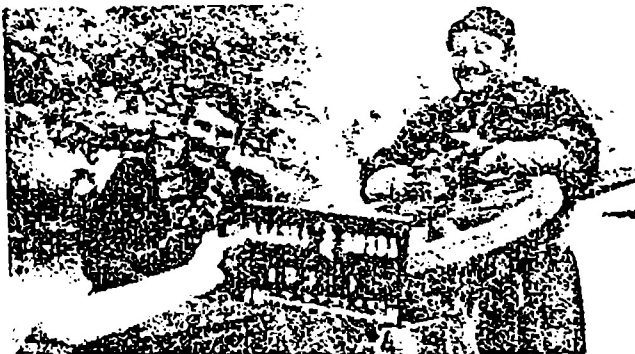
Теперь же о событии, которое потрясло не только Какабети, но и весь Сагареджойский район: о появлении на лесистых склонах близких гор разбойничьего отряда, названного в народе «Ребятами». Вообще-то он всегда действовал в Алазанской долине, в районе города Телави. Кстати, и Гомборская дорога находится в тех местах. Сейчас же, судя по всему, «Ребята» не только сами перебазировались из Внутренней Кахетии во Внешнюю, но и захватили с собой эту дорогу. А иначе им невозможно было бы освобождать на ней арестантов в окрестностях села Какабети. Когда же я поинтересовался, зачем нужны были такие грандиозные перемещения, мне буднично ответили, что Леван Тедиашвили отказался в уборочную страду отлучаться из «Красного Октября». Вот и вынуждены были Хареба, Гоги и их сподвижники вместе с Гомборской дорогой перебраться поближе к нему.

Но какое же отношение двукратный олимпийский чемпион имеет к разбойникам? Вынужден признать, что непосредственное. Скажу больше — он не только сам накрепко связан с ними, но и втянул в эту историю нескольких своих колхозников. Тракториста Давида Гулагошвили, рабочего молочной фермы Нугзара Беридзе, шофера Печико Тедиашвили, будущего электросварщика Зураба Беридзе и бригадира строителей Нико Гигошвили. Да, того комсомольца Нико, что строил дом для Мано.

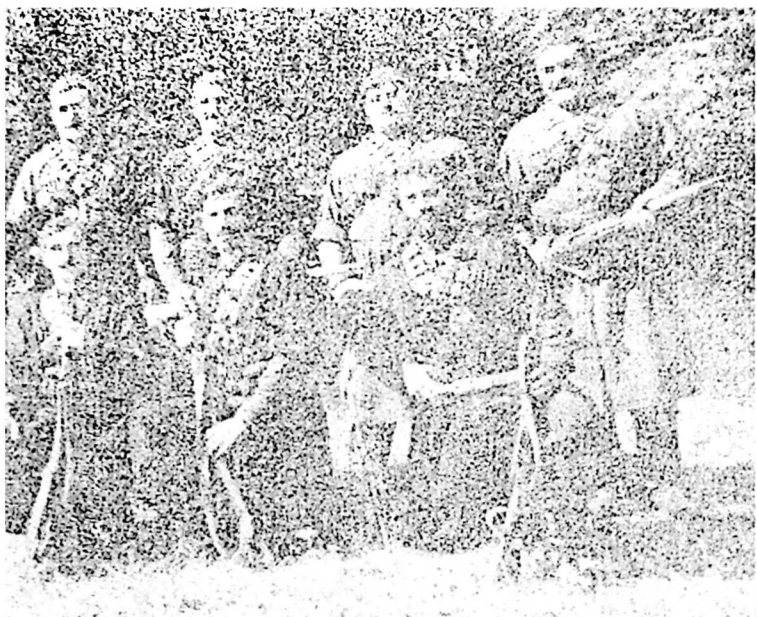
На сей раз я встретил его в достаточно глухом месте на той самой горной Гомборской дороге. Подскакал ко мне всадник на резвом коне, одетый в черную черкеску

Хареба Джибути и Гогі Кенкешвили (1911 г.)

Омари Пхакадзе в роли Харебы и Леван Тедиашвили в роли Гогі

д «Ребята». Стоят (слева направо): Михаил Саладзе, Омари Саладзе, Леван Тедиашвили и Автандил Майсурадзе

знакомились Хареба и Гоги

с газырями, в мохнатой бараньей шапке; гибко склонился с седла и радостно поздоровался. Я даже в первый момент не узнал Нико, потому что смотрел на подвешенный к его поясу огромный кинжал и думал: настоящий ли он? Потом выяснилось, что настоящий. Нико показал мне клинок: он темный, в глубоких царапинах — морщинах от долгой всякой жизни. И слова, которые услышал от парня тотчас после приветствия, были под стать его новому грозному облику. Он попросил меня похлопотать перед теми, от кого это зависит, чтобы не убивали его председателя Левана Тедиашвили.

А спустя буквально полчаса я увидел, что тот же Нико, укрывшись за повозкой, перевернувшейся от взрыва самодельной бомбы, стреляет из ружья в... Левана Тедиашвили. И не только в него. Но и в первого в истории советского велоспорта чемпиона мира в спринте Омари Пхакадзе и в двух экс-чемпионов мира по классической борьбе Михаила Саладзе и Автандила Майсурадзе. В общем, если бы тогда выстрелы Нико достигли цели, то грузинский (и не только грузинский) спорт понес бы невосполнимые потери...

И вы знаете, кто с большим интересом наблюдал за всем этим? Первый секретарь Сагареджойского райкома партии Медея Арчиловна Мезвришвили. Она даже была недовольна тем, что я ее оторвал от этого зрелища вопросом, какой из Левана получился председатель колхоза. Но все-таки ответила, что председатель из него получился прекрасный, что люди верят ему и любят его.

— А за что они его любят? — не отставал я.

— За то, — сказала секретарь райкома, — что он любит их. — И вдруг совсем по-женски воскликнула: — Но посмотрите, какой из него получился колоритный разбойник Гоги!

Ну что ж, настало время снять маски. Могу засвидетельствовать, что Леван и Гоги, которого я видел на Гомборской дороге, — одно лицо. А Омари Пхакадзе — это Хареба. Борцы же классического стиля Миша Саладзе и Автандил Майсурадзе их помощники: духанщик Ило и бывший слесарь по прозвищу Дядя. И еще трое молодцов в отряде «Ребята»: Жоржик, Залик и Черт Его Знает. Они и напали на охрану, ведущую арестантов по Гомборской дороге. А Нико Гигошвили и еще двое парней из Какабети отчаянно отстреливались, поскольку являлись стражниками. Шофер же Печико Тедиашвили был в числе тех арестантов, которых освободили семеро разбойников.

Итак, очередная «великолепная семерка»? Этот вопрос

я и задал режиссеру-постановщику историко-приключенческого двухсерийного фильма «Хареба и Гоги» Георгию Шенгелая. Он же поморщился и ответил, что с удовольствием бы изменил количество разбойников, но ничего не может поделать, потому что их действительно было семеро. И тут я услышал удивительную историю, которая выглядела еще удивительнее оттого, что подтверждалась фотодокументами почти восьмидесятилетней давности. Но прежде чем познакомить с ней читателей, я расскажу, что мне было известно о Харебе и Гоги до нынешнего своего приезда в Кахетию.

Давным-давно, уж не помню где, но то ли прочитал, то ли услышал песню о них. Вот ее русский подстрочник: «Хареба и Гоги идут берегом Алазани, спрашивают друг друга, какая сторона лучше. И сказал Харебе Гоги: «Лучше всего в Напареули». «Нет, друг мой Гоги, лучше в Магаранском лесу. И спокойней там, и люди лучше, и пировать всего лучше в Магаранском лесу...» Эти слова я выписал в блокнот из сценария фильма, но, повторяю, с самой песней был знаком давно. И всегда мне представлялось, что Хареба и Гоги — персонажи кахетинского фольклора. Примечательно, что до 1979 года немногим больше знал о них Георгий Шенгелая.

А в том году он со своей группой снимал кинокомедию во Внутренней Кахетии. И в одном сельском доме увидел старинную фотографию, на которой были изображены два молодых человека, одетые в национальные костюмы и обвешанные оружием. «Кто это?» — спросил Георгий Николаевич у старика хозяина. «Разбойники, — равнодушно ответил тот. — Хареба Джибути и Гоги Кенкешвили». Так выяснилось, что Хареба и Гоги имели фамилии, что они были реальными людьми из плоти и крови, чьи потомки и поныне здравствуют в Алазанской долине. А у этих потомков сохранились записанные со слов стариков рассказы о подвигах предводителей отряда «Ребята» и их товарищей. И другие старинные фотографии, на которых запечатлены в различных обстоятельствах все члены отряда.

А одна страшная, датированная 1913 годом. Ее мне Георгий Шенгелая показал, когда я, вспомнив о поручении строителя Нико Гигошвили, попросил режиссера не убивать в конце фильма Левана Тедиашвили и Омари Пхакадзе, то есть Гоги и Харебу. Он же со вздохом ответил, что не я первый обращаюсь к нему с такой просьбой. Он бы ее с удовольствием выполнил, но правда превыше всего. И выложил передо мной крепко испорченный временем сни-

мок, но на котором я узнал всех семерых. Они лежали на земле голова к голове, залитые кровью, мертвые. А над ними, живописно опираясь на ружья, стояли их торжествующие палачи. По всему чувствовалось, что убийство только что свершилось. Только что приведенные сюда предателем полицейские и стражники расстреляли из укрытий разбойников, беспечно пирующих в Магаранском лесу. Да, в том самом Магаранском лесу, где, помните песню, «пировать всего лучше»...

А потом офицер, командовавший карателями, приказал фотографу, которого с этой целью и взял в экспедицию, увековечить дело своих рук.

Зачем ему это было нужно? Думаю, что здесь не обошлось без определенной доли садизма. Молодые, красивые разбойники любители фотографироваться при жизни, вот он их и сфотографировал обезображенными, поверженными. Но главное было в другом. Этот снимок размножили и распространили среди населения Телавского уезда, чтобы все убедились, что «Ребята» больше не существуют. Чем же они так напугали власть имущих? Ведь в то время на территории Кахетии действовало множество различных шаек и банд. Отряд Харебы и Гоги отличался от них тем, что совершал подвиги, имеющие ярко выраженную социальную направленность. Возникший после революции 1905 года, он более семи лет боролся за справедливость. Защищал угнетенных, расправлялся с угнетателями, помогал революционерам. По их просьбе, что является историческим фактом, освободил на Гомборской дороге арестантов, среди которых были участники выступлений трудящихся в Цинандали. Недаром же в фильме Хареба говорит Гоги: «Мы разбойники для правительства, а не для народа».

Но не стану пересказывать сценарий. Съемки по нему начались в августе 1986 года, идут полным ходом, и зрители увидят фильм в канун 70-летия Великого Октября. Я хочу верить: он получится интересным и нетрадиционным. Хотя бы потому, что почти все, что делает Георгий Шенгелая, получается интересным и нетрадиционным, дающим пищу уму и сердцу. Назову некоторые его ленты. «Пиромани» (1970 г.), «Мелодии Верийского квартала» (1975 г.), «Приди в долину винограда» (1977 г.), «Путешествие молодого композитора» (1985г.). Когда перебираю в памяти эти очень разные во всех отношениях произведения, то снова убеждаюсь в одной объединяющей их особенности — чудесном умении режиссера находить нужных ему

исполнителей. Сумеет ли он проявить это умение в «Харебе и Гоги»?

Когда спросил у Георгия Николаевича, отчего он выбрал на их роли Левана Тедиашвили и Омари Пхакадзе, то услышал в ответ, что во всем виновата фотография, перенятая им с той, что семь лет назад обнаружил в Алазанской долине. Чем больше всматривался в нее, тем больше восхищался мощью, удалью, непреклонностью, которые выражали лица и позы предводителей отряда «Ребята». И понимал, как трудно будет найти актеров, способных достоверно передать эти качества. Потому что, по мнению режиссера, изобразить их невозможно. Они либо есть в характере человека, либо их нет. И действительно, профессионалы, которых он пробовал «на главных героев», выглядели в этих ролях искусственно. А возможно, ему так только казалось, поскольку с самого начала вбил себе в голову, что обязан отыскать в сегодняшней жизни молодцов, схожих и фактурой и натурой с Харебой и Гоги.

И Георгий Шенгелая нашел. Нашел Омари Пхакадзе и Левана Тедиашвили. Ну что ж, любители спорта, которые видели первого на велотреке, а второго на борцовском ковре, согласятся, что в выступлениях каждого из них недвусмысленно проявлялись и мощь, и удадь, и конечно же непреклонность. Омари считался в сборной страны гордецом, который, если сам не пожелает, то никому и ни в чем не уступит. Он был слишком тяжел для спринтера (91 кг) и, случалось, проигрывал на старте более легким, «летающим» соперникам. Но потом таранил воздух, пробивал его, как пушечное ядро, и побеждал. Левана же в бытность его борцом подозревали в излишнем добродушии. Но это было добродушие сытого тигра. Он и на ковре действовал как тигр, мягко, грациозно, и вдруг взрывался и тогда буквально все сметал на своем пути.

В общем, как говорится, есть чемпионы и Чемпионы. Об одних забываешь тотчас после того, как они сошли с пьедестала почета, другие же остаются в памяти эталонами, с которыми сравниваешь тех, кто пришел следом за ними. Леван и Омари — из числа Чемпионов. Так что можно подумать, что Георгию Шенгелая не столь уж сложно было отыскать этих прототипов Харебы и Гоги. Но так представляется сегодня, когда уже выбор сделан. Тогда же он перебрал множество вариантов, прежде чем предложил спортсменам стать актерами. И получил отказ. И от Левана, и от Омари. Первый достаточно твердо, но в своей шуточной манере заметил, что ему не до новых ро-

лей, поскольку еще недостаточно вжился в образ председателя колхоза. Второй же сказал, что работает тренером и не желает позориться перед учениками. Но для того чтобы быть удачливым режиссером, мало иметь лишь талант и работоспособность, нужна еще железная хватка. И улыбчивый, демократичный в общении Георгий Николаевич, по моим наблюдениям, обладает ею в полной мере. В поисках выхода из создавшегося положения он обратился за советом в ЦК Компартии Грузии. И ему помогли уговорить строптивцев. Коммунисты Леван Тедиашвили и Омари Пхакадзе в конце концов дали согласие участвовать в фильме, что стоит в ряду тех картин, которые кинематографисты республики готовят к 70-летию Великого Октября.

Но и Георгий Шенгелая, как я упоминал раньше, вынужден был пойти на известный компромисс. Съемки, которые совпадали по времени с уборкой урожая, он перенес поближе к селу Какабети. Тут уж председатель колхоза «Красный Октябрь» Леван Тедиашвили был непреклонен. Не знаю, какие отношения на первом этапе сотрудничества были у режиссера и исполнителей главных ролей. Но сейчас они самые хорошие. У меня создалось даже такое впечатление, что Левану и Омари понравилось быть Гоги и Харебой. Во всяком случае, Леван с преувеличенной серьезностью сообщил мне, что рассчитывает в будущем году получить все главные международные премии за лучшее исполнение мужской роли. Присутствующий при разговоре Омари промолчал, но по тому, как блеснули его желтые глаза, я понял, что без борьбы первенства он не уступит. Шутка шуткой, но оба очень стараются, потому что просто-таки запрограммированы на чемпионство, каким бы делом не занимались. И у них получается. Это не только мое мнение. Так считает и известный киноартист Александр Кайдановский, играющий в фильме обаятельного, прогрессивного офицера Ольховского, симпатизирующего благородным разбойникам.

Два дня провел я в компании предводителей отряда «Ребята» и их сподвижников. Вначале в горах рядом с селом Какабети, когда они, стреляя из револьверов и бросая самодельные бомбы, освобождали арестантов на Гомборской дороге. А затем в райском уголке на берегу реки Иори стал свидетелем знакомства Гоги и Харебы. В кино так бывает: раньше люди сражаются плечом к плечу как побратимы, а потом... знакомятся. И река Иори в данном случае, опять-таки по причине уборки урожая, была вовсе

не суверенной водной артерией, но лишь дублером реки Алазани, где согласно сценарию и происходила первая встреча героев. Происходит же она следующим образом. Они борются, а убедившись в том, что силы у них равные, и почувствовав взаимную симпатию, становятся друзьями. Я видел эту схватку. Она сыграна была так (с хитроумными зацепами, молниеносными подсечками), будто велосипедист Пхакадзе и вправду достойный соперник двукратного олимпийского чемпиона по вольной борьбе Тедиашвили. Режиссер Георгий Шенгелая был в восторге, он счастливо улыбался, хлопал в ладоши, но после этого почему-то все предложил повторить. И так эта сцена знакомства с зацепами и подсечками повторялась семнадцать раз! А среди зрителей были сыновья Левана — крепкие, широкоплечие Вахтанг и Виссарион и их сверстник — высокий и тоненький, как тростинка, сын Омари, которого тоже зовут Омари. Они приехали в тот воскресный день повидаться с отцами. Но Георгий Шенгелая тут же надел на мальчишек соответствующие костюмы и заставил их играть роли заинтересованных зрителей, с чем они прекрасно справились.

И все-таки, думаю, что они были бы «зрителями» не семнадцать раз, а значительно больше, если бы в шестом часу вечера кинооператор не показал режиссеру на солнце, которое, хотя и продолжало оставаться слепящим и жарким, но уже чем-то его не устраивало. И Георгий Николаевич, как-то сразу обмякнув, вяло махнул рукой: мол, достаточно. И все, в том числе и я, отправились к реке Иори, купаться. А Леван и Омари на ходу снимали с себя одежду Гоги и Харебы и развешивали ее сушиться на попадающиеся на пути кусты колючего терновника. Сыновья же их не путались под ногами у взрослых, но скромно, без выкриков и суеты, шли следом.

Вообще, в течение дня я неоднократно обращал внимание на независимое, исполненное чувства собственного достоинства поведение подростков. Приехавшие повидаться с отцами, они подходили к ним, да и к другим старшим лишь тогда, когда те их звали. Все же остальное время вели самостоятельную жизнь. Карабкались, к примеру, по таким крутым и сыпучим прибрежным откосам, что у меня сердце замирало. Или прыгали с тех же откосов в мутную неглубокую Иори. И то ли Вахтанг, то ли Виссарион (они погодки, но похожи друг на друга как близнецы) совершал эти прыжки после недавней операции аппендицита, о чем свидетельствовала марлевая наклейка на его животе. Она постоянно отклеивалась, и я сказал об этом Левану. Он же

убежденно ответил, что ничего страшного: сам так рос, пускай и сыновья так растут и, может быть, вырастут не неженками, а настоящими мужчинами.

Подобный ответ не был для меня новостью. Я поддерживаю знакомство со многими из тех, о ком писал в пору их спортивных триумфов. И могу засвидетельствовать, что почти все они стараются растить своих детей похожими на себя. То есть неизбалованными, терпеливыми, смелыми и самостоятельными в суждениях и поступках победителями. И делают это ненавязчиво, увлекая сыновей и дочерей личным примером и с самого раннего их возраста относясь к ним уважительно, как к личностям. Отчего же при таком педагогическом умении, чемпионских знаниях и опыте не все даже из моих знакомых, кто страстно желал этого, сумели стать хорошими тренерами?

Воспользовавшись тем, что на съемках фильма «Хареба и Гоги» были заняты четыре чемпиона, я задал этот вопрос троим из них. Отчего только троим? Оттого, что Леван Тедиашвили мне уже ответил на него раньше. Кем же стали эти мои собеседники после того, как перестали соревноваться? Омари Пхакадзе и Автандил Майсурадзе — тренерами. Первый трудится на этом поприще больше десяти лет, второй — несколько месяцев. Три года был спортивным наставником и Михаил Саладзе, но недавно перешел работать инспектором в Тбилисский уголовный розыск.

Так вот больше других, на мой взгляд, удовлетворен своим сегодняшним положением кудрявый доброжелательный великан Автандил Майсурадзе. Ему и в фильме доверена роль доброго великана: разбойника Сандро Кавлашвили, за великодушие и покладистость прозванного в народе Дядей. Недавний борец, он нынче осваивает профессию учителя борьбы. И все у него как будто ладится, все им довольны. Возможно, и потому, что продолжает трудиться в привычной для себя обстановке, среди знакомых людей. Автандилу повезло остаться тренером в сборной команде республики, за которую еще в прошлом сезоне выступал в самом тяжелом весе. Сейчас помогает здесь более опытным наставникам. А поскольку старался помогать им и прежде, то можно сказать, что в его жизни пока мало что изменилось, если не считать того, что отпала необходимость тренироваться и соблюдать режим. Правда, отчего-то похудел почти на пуд. Когда соревновался, весил 138 килограммов, а теперь — 123.

— Поработаешь еще годик-другой тренером, совсем

как щепка будешь, — то ли в шутку, то ли всерьез обнадеживает младшего товарища Омари Пхакадзе.

Но тут же добавляет, что лично с ним, когда перестал гоняться на велосипеде, случилось прямо противоположное. За короткий срок поправился на четверть центнера. Сердце отказывалось работать, задыхался на каждом шагу. Думал уже, что так и придется доживать век инвалидом. Спасибо, знакомый борец помог. Принес в больницу, где Омари тогда безуспешно лечился, машинописный экземпляр книги американца Поля Брегга о дозированном голодании. Сказал, что когда ушел с борцовского ковра, тоже ужасно растолстел и чувствовал себя развалиной. А начал регулярно голодать (день — в неделю, неделю — в квартал) и все пришло в норму. С той поры Омари Пхакадзе свято следует советам Поля Брегга. И результаты, как говорится, налицо. Он строен, молодец, мужествен; в сдержанных же его движениях угадывается сила до предела сжатой стальной пружины. В общем, типичный благородный разбойник Хареба, на которого, как засвидетельствовано в сценарии, заглядывались дамы из высшего общества.

— А что было бы, Омари, если бы к вам в руки тогда не попала книга Поля Брегга? — задаю я риторический вопрос.

— Не знаю, — мрачнеет он. — Наверное, выкарабкался бы как-нибудь иначе. Ведь выкарабкиваются же другие. Плохо только, что в такое трудное время, кроме родных и друзей, никому до тебя дела нет.

— Это в чемпионы нас выводят сообща: тренеры, врачи, ученые, различные администраторы и организаторы, — меланхолически замечает Михаил Саладзе. — Возвращаться же из чемпионов в нормальную жизнь, по сути, приходится в одиночку, на собственный страх и риск. И не удивительно, что мы, приспособившиеся к иной среде обитания, поначалу чувствуем себя в нормальной жизни рыбами, выброшенными на берег.

Знакомство с Михаилом Саладзе еще раз убедило меня, что режиссер фильма «Хареба и Гоги» Георгий Николаевич Шенгелая знал, кого приглашать на роли милых его сердцу разбойников. Михаил, как и прочие члены отряда «Ребята», хорош собой, могуч (боролся в категории до 100 килограммов), интеллигентен и обаятелен. Не сомневаюсь, что духанщик Ило Бабуришвили в его исполнении привлечет зрительские симпатии. Михаил говорит, что на первых порах своей тренерской деятельности, подобно

Авандилу Майсурадзе, считал, что все у него прекрасно получается. А спустя три года понял, что занимался чужим делом, и перешел работать инспектором в уголовный розыск. Почему же так заблуждался? Уже потом с помощью знакомых врачей разобрался, что всему виной было то, что излишне волновался при решении множества неприятных вопросов, возникавших в новой, неборцовской жизни. В этих случаях его тренированный организм получал примерно такие же импульсы, как прежде перед ответственными турнирами, и по сохранившейся еще инерции начинал вырабатывать огромную энергию. А поскольку теперь она в схватках не выплескивалась, то копилась в Михаиле, бушевала в нем, вязала речь, толкала на необдуманные поступки, загоняла в состояние, схожее с эйфорией, когда все представляется не совсем таким, как оно есть. В общем, потребовалось время, чтобы и себя и окружающий мир увидеть в верном свете.

И вот, увидев себя в верном свете, Михаил Саладзе, имеющий высшее агрономическое образование (да, да, он агроном!), отправляется служить в милицию. А Леван Тедиашвили, у которого, как известно читателям, диплом юриста, в конце концов тоже трезво поразмыслив, становится председателем колхоза. Я это им не в укор. Просто снова хочу привлечь внимание к тому, что чемпионы и претенденты в чемпионы, заканчивающие нефизкультурные высшие учебные заведения, приобретают там, за малым исключением, не профессию, а лишь диплом. Только пожалуйста, не подумайте, что я призываю ограничить прием, к примеру, в технические вузы парней и девушек из спорта высших достижений. Ни в коем случае! Напротив, я твердо уверен, что они могут стать чудесными инженерами и руководителями производства. Но готовить к этому, как уже говорил на страницах этой книги Валерий Борзов, нужно примерно с тех же двенадцати-четырнадцати лет, когда обнаружатся в них чемпионские задатки и взрослые люди поймут, что в дальнейшем этим мальчишкам и девчонкам предстоит жить в мире сверхнагрузок. Именно тогда следует выявлять и их предрасположенность к той или иной, в том числе и тренерской, специальности, всячески развивать ее и приучать ребят находить для этого паузы в своей, заполненной недетским спортивным трудом жизни. Конечно же все это очень и очень непросто. А иначе нельзя. Наш большой спорт обязан в полной мере нести ответственность перед обществом за взятые у него на время таланты.

Об этом и еще о многом другом беседовал я в тот идиллический предвечерний час на берегу романтической Иори с Омари Пхакадзе, Михаилом Саладзе и Автандилом Майсурадзе. Они говорили о том, что пора уже называть вещи своими именами. Это массовым спортом занимаются для собственного удовольствия и укрепления здоровья. Большой же спорт требует сегодня профессионального служения, то есть человека целиком. Он испытывает его, что называется, на разрыв и разлом. Так что большие спортсмены в определенной мере являются экспериментаторами, ставящими опыты на себе. И уже поэтому вполне рассчитывать на то, что и общество станет относиться к ним профессионально. Что подразумевали под этим мои собеседники? Их пожелания представляются мне удивительно скромными. Они полагают, что при наличии в нашем спорте огромного количества всевозможных управленческих подразделений там нет двух очень важных. Того, которое бы конкретно заботилось о подготовке ребят с чемпионскими задатками к послеспортивной жизни. И того, которое бы заботилось о трудоустройстве недавних чемпионов. Причем на это трудоустройство им следует предоставлять не месяц, не год, а срок, равный хотя бы олимпийскому циклу. Опыт подсказывает, что раньше они, вышедшие из горнила большого спорта, просто не успевают «остыть», привыкнуть к своей новой жизни и наметить для себя в ней достойные ориентиры. И оттого, что мы делаем вид, будто это не так, ничего не меняется. Вот, мол, даже такой разумный и предусмотрительный человек, как Леван Тедиашвили, четыре года пробовал себя в различных амплуа, пока счастливая случайность не помогла ему успокоиться на посту председателя колхоза.

Последняя фраза принадлежала Омари Пхакадзе. И произнес он ее нарочито громко, поскольку адресована она была не только мне, но и другому человеку, который только что вышел из реки Иори и пытался вдеть мокрые ноги в брюки. Услышав слово «успокоиться», он добродушно усмехнулся в рыжеватые усы. И я вдруг вспомнил, что до этого видел Левана с усами лишь дважды. В 1972 году в Мюнхене, когда он впервые стал олимпийским чемпионом. И спустя четыре года на Играх в Монреале, когда он такого успеха добился во второй раз. Товарищи по сборной тогда даже шутили, что усы приносят ему удачу. И хотя сейчас Леван уверял, что отрастил их по просьбе режиссера Георгия Шенгелая, чтобы быть настоящим разбойником Гоги, я подумал, что «счастливые» усы

понадобились ему и потому, что собирает свой третий урожай в «Красном Октябре».

Омари Пхакадзе отправлялся отдыхать в гостиницу, в Сагареджо, и Леван попросил его захватить с собой Вахтанга и Виссариона и завезти их в дом к Александре Михайловне, где сыновей и мужа ждала присхавшая из Тбилиси Нана. Меня же, Нико же, Нико Гигошвили и других колхозников-артистов он повез в село Какабети.

А по дороге мне рассказали, что Нико, у которого два замечательных сына — трехлетний Давид и годовалый Нукри, в свое время украл их маму красивую Лейлу. Собственно, такого мнения придерживались ее родители, которые противились их браку. Они считали свою дочь, которая работала секретаршей в Сагареджойском райкоме партии, не парой только что вернувшемуся из армии колхозному парню. Но молодые люди любили друг друга. И однажды, в обеденный перерыв, Нико увел Лейлу из райкома партии. В тот день на свое рабочее место она уже не вернулась. За ними, естественно, снарядили погоню, которая догнала их...у входа в ЗАГС. Кончилось все тем, что родители невесты взяли с жениха обещание, что после окончания политехникума, в котором учился, он переедет работать и жить в Сагареджо.

— Так почему же, Нико, вы не выполнили обещания? — спрашиваю я, поскольку знаю, что он уже дипломированный специалист.

— А зачем? — смеется Нико. — Скоро мои райцентровские родственники будут проситься к нам в колхоз...

Был уже поздний вечер, повторяю, воскресный вечер, когда мы приехали в Какабети. Но нас ждали. И потому, что к председателю были вопросы, связанные с производством, и потому, что всем интересно было узнать, как прошли съемки. Осунившийся и почерневший от усталости и солнца Леван в лицах показывал, как он боролся с Омари, и все ахали и смеялись.

Секретарь же парткома «Красного Октября» Георгий Дабахишвили сказал мне, что Леван начал свою председательскую деятельность с того, что возил колхозников в Тбилиси на футбольные матчи, в концерты, театры и даже в Театр оперы и балета, чтобы послушали Зураба Соткилаву и других корифеев. Потом, когда в здании правления колхоза капитально отремонтировали актовый зал, появилась еще одна традиция: известные артисты из Тбилиси, по просьбе Левана, приезжают в «Красный Октябрь» и дают различные представления на сельской сцене.

А теперь сами колхозники стали артистами...

И еще секретарь парткома сказал, что в последнее время из Алазанской долины в их колхоз перебрались не только Гоги, Хареба, отряд «Ребята» и Гомборская дорога, но и молодой механизатор Зураб Павлиашвили. Когда же его спросили, не ради ли более высокого заработка оставил он свой Телавский район, Зураб ответил, что дело не в заработке, а в том, что в «Красном Октябре» жить интереснее.

КОМПАС И РОДНИК

Из Какабети пришла весть, что «Красный Октябрь» успешно завершил уборку винограда. И уже можно подвести некоторые итоги. За те неполные три года, что Леван Тедиашвили возглавляет колхоз, доходы в нем выросли почти втрое, значительно увеличилась оплата труда. Правда, есть еще долги — и немалые — перед государством. Но это, так сказать, наследие печального прошлого. Ныне же дела в хозяйстве так круто развернулись к лучшему, что руководители Сагареджойского района ставят его в пример, а соседи приезжают сюда за опытом и, конечно, за хорошей водой.

Проведенная Леваном из источников, расположенных высоко в горах, она продолжала веселыми струйками выбегать из кранов даже прошлым летом, когда многие окрестные водоемы были выпиты до дна жестокой и долгой засухой. В Какабети, к примеру, за пять месяцев не было ни одного дождя. Ртутный же столбик в термометре стойко держался выше сорокаградусной отметки. А двадцать второго августа небо заволокло тучами и наконец-то повеяло прохладой. Все обрадовались, ждали дождя. Но на потрескавшуюся от зноя землю обрушилась буря с градом. В «Красном Октябре» этим страшным градом, словно шрапнелью, выбило лозу на двадцати гектарах.

А всего под виноград их отведено пятьсот пятьдесят. И когда Левану посоветовали попытаться скорректировать план в сторону уменьшения «по причине повреждений от градобоя», он возразил, что это не травма, а травмочка, с такой выходят на борцовский ковер и побеждают. Вообще, он довольно часто употребляет термины и определения, взятые из спортивного лексикона. Но не потому, что беден словами. Нет, как у всякого истинного грузина, его речь богата и образна. Причем к такому выводу я

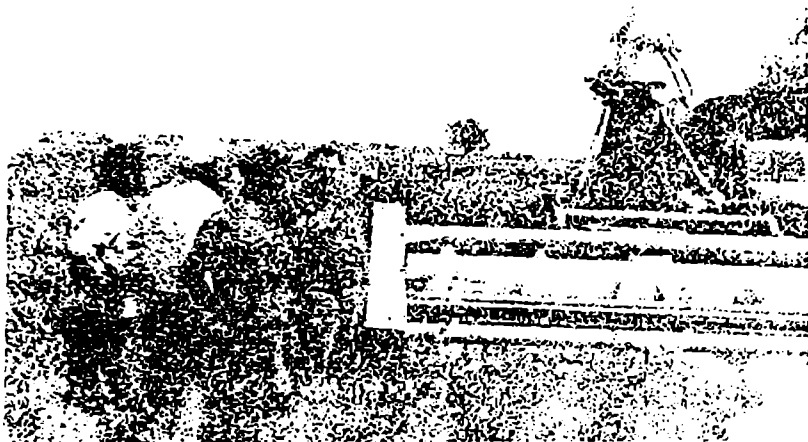
пришел, слушая, как этот сын русской матери говорит по-русски. Да и на прежних своих работах, по утверждению Левана, спортивным аргументом он не злоупотреблял. Сейчас же делает это, наверное, потому, что круговорот, который происходит в сельскохозяйственном производстве, схож с тем, что бывает в спорте, и моментами он себя чувствует так, словно вернулся в борцовскую молодость.

— Вот сравни, — говорит мне Леван, — раньше сезон начинал весной, заканчивал же его осенью. И в колхозе так. Только вместо чемпионата мира — уборка урожая. Проверочка, скажу я тебе, похлеще всяких борцовских турниров. А о том, правильно или неправильно готовлюсь к главному старту сезона, постоянно получаю почти срочную информацию с полей, садов, виноградников. А ты знаешь, как важна срочная информация?..

Я знаю, как важна срочная информация. Чемпионы без нее просто жить не могут. На долгом пути к пьедесталу почета они привыкают быть практичными, что называется, до мозга костей, а иначе застряли бы на полдороге. Они контролируют буквально каждый свой шаг, чтобы достичь полной уверенности, что этот шаг точно по прямой ведет их к цели. Тот же Леван признавался, что когда работал в комсомоле, то больше всего огорчался тем, что результаты этой работы становятся известны через годы. А ему они были нужны сейчас, немедленно. Такова уж пронизанная практицизмом школа большого спорта. Лучшие же ее выпускники, естественно, чемпионы.

По моему твердому убеждению, именно у них следует учиться способности к личной перестройке, умению умножать и развивать в себе нужные профессиональные и человеческие качества и максимально использовать их для достижения конечного результата. Потому и представляется столь важным пример двукратного олимпийского чемпиона и пятикратного чемпиона мира Левана Тедиашвили. Пусть лишь через четыре года после ухода с борцовского ковра, пусть с большими издержками, но ему повезло найти работу, которая больше всего необходима в данный момент в данном месте, то есть реально необходима обществу. И еще я бы подчеркнул такую работу, которая всем нам дает «срочную информацию» о том, что чемпион, когда ему доверено настоящее дело, способен по-чемпионски перестраиваться не только в спорте.

Я уже упоминал, что дважды побывал в Какабети: весной и осенью 1986 года. Так вот, даже за тот короткий срок, что минул между двумя этими приездами, я нашел

В жаркие сентябрьские дни председателя колхоза «Красный Октябрь» Левана Тедиашвили трудно застать в кабинете. Он там, где решается судьба урожая

в Леване перемены как в руководителе. И весной он произвел на меня большое впечатление тем, что видел свою задачу уже не в волевом давлении, не в закручивании гаек, а в определении стратегии развития, доведении ее до умов людей, энергичном продвижении в жизнь. Но тогда, по моим наблюдениям, в его повседневных действиях, особенно при решении специальных вопросов, проскальзывала некоторая потеря темпа. И если уж пользоваться спортивными аналогиями, то он напоминал борца, только что разучившего новые приемы и вынужденного прокручивать их в уме, прежде чем провести на соревновательном ковре. Спустя же полгода я имел возможность убедиться, что Леван довел выполнение этих «приемов» до автоматизма и тем самым высвободил голову для обмозговывания стратегии развития колхоза.

А теперь давайте вернемся в весну 1984 года и хотя бы пунктирно проследим за его становлением как председателя, но не с точки зрения «производства» добра (об этом я уже писал), а с точки зрения производства сельскохозяйственной продукции. Однако прежде нелишне будет напомнить, что в Какабети Леван попал в силу случайного стечения обстоятельств. Ему бросили вызов, и он с поисти-

не чемпионской убежденностью в умении все превозмочь принял его. Собирался ли задерживаться в «Красном Октябре»? Не ведаю. Но, зная характер Левана, можно предположить, что после того как взялся за исполнение председательских обязанностей, он способен был отказаться от них лишь в двух случаях: либо доказав всем, что они ему по плечу, либо получив, как говорится, от ворот поворот. И многие свидетели его дебюта убеждены, что от него бы обязательно избавились, если бы не был столь популярным в республике чемпионом. Это в спорте научились избавляться от популярных чемпионов, наверное потому, что их там много. А среди председателей колхозов Леван — единственный олимпиик. Вот районное начальство маленько и подрастерялось, как им поступать, когда он без оглядки на должностные авторитеты и амбиции начал делать в «Красном Октябре» то, что считал нужным.

А колхозникам он понравился. Оттого, что сразу же продемонстрировал им свои возможности. К примеру, с его вступлением на председательскую должность машинный парк «Красного Октября» стал быстро пополняться новой техникой. До этого же он был в ужасающем состоянии. Там числились действующими грузовики, выпущенные вскоре после войны, и почти столь же дряхлые, похожие на груды металлолома трактора. И Леван, как и подобает опытному спортсмену, начал подготовку к будущим победам с наращивания стальных мускулов «Красному Октябрю». Причем делал он это в жестоком соперничестве с руководителями других хозяйств, которые тоже нуждались в тракторах и самосвалах. Как же ему удалось одолеть более опытных конкурентов? В немалой степени опять-таки потому, что был единственным олимпийским чемпионом среди председателей. Людям, облеченным властью, лестно было помочь прославленному борцу, тем более что просил он не для себя лично, а для отстающего колхоза. И они шли Левану навстречу, бывало, и за счет других.

Но как это соотносилось с нравственными принципами моего героя? Однажды я его спросил об этом. И он с горечью ответил, что уже в силу своего юридического образования знает уголовный кодекс, чтит его и старается противоправных поступков не совершать, хотя в его председательском положении это очень и очень непросто. Тогда же он столкнулся с довольно распространенной категорией хозяйственников, которые привыкли свои служебные обязанности выполнять либо за взятки, либо как лич-

ное одолжение. Поставленный перед такой дилеммой, он и вынужден был максимально использовать единственный имевшийся у него «козырь» — чемпионскую популярность.

Я не осудил Левана за это и не стал его спрашивать, отчего не боролся или не обратился за помощью в соответствующие инстанции. Потому что понимал: вряд ли ему удалось бы совместить эту борьбу с руководством колхозом. Что же касается соответствующих инстанций, то недавно был разоблачен как крупномасштабный взяточник секретарь ЦК Компартии Грузии Хабеишвили, парторга же одного из крупнейших в Сагареджойском районе строительных управлений Джавахишвили поймали за руку, когда продавал цемент частным лицам.

А как вы думаете, почему расположенный на благодатной кахетинской земле «Красный Октябрь» стал иждивенцем у государства? Да потому, что среди предшественников Левана попадались и воры и проходимцы, прикрывавшие свои неблагоприятные поступки правильными словами, гладкими отчетами. А ничто так не развращает, как разрыв между словом и делом. У бесстыдных руководителей и подчиненные становятся бесстыдными. Первые обманывали, что честно руководят, вторые обманывали, что честно работают. В общем, каждый врал каждому, а в результате страдало наше общее дело.

Памятуя о таких предшественниках, Леван вскоре после того, как сел в председательское кресло, пригласил к себе домой нескольких самых авторитетных колхозников. Те полагали, что он хочет отпраздновать свое избрание, заручиться их поддержкой. Леван же подчеркнуто провел гостей по квартире, показал свою «Волгу» и Нанины «Жигули» и таким образом дал им понять, что пришел в «Красный Октябрь» не обогащаться, а работать. Это оценили, и потом участник войны, кавалер двух орденов Славы Николай Ектинашвили говорил мне, что в Какабети поверили — новый председатель воровать не станет и жалели, что он долго не задержится в колхозе. Я поинтересовался, отчего же решили, что Леван скоро уйдет. И мой собеседник ответил, что тот слишком много взвалил на себя, все сам да сам, такого никто долго не выдержит.

Я, конечно, понимаю, что нынешнее производство настолько сложно, представляет собой такой крутой замес экономических, социальных, нравственно-этических взаимосвязей и переплетений, что поднять его на качественно иной уровень под силу только коллективному разуму и коллективному напряжению. Но вот сдвинуть дело с мерт-

вой точки может и один человек, особенно если он такой богатырь, как Леван. Во всяком случае, все, с кем довелось говорить, утверждали, что в 1984 году «Красный Октябрь» выполнил план по продаже винограда государству во многом благодаря героическим усилиям нового председателя. Могу лишь предположить, как бы принял старт в этой должности чемпион из какого-нибудь командного вида спорта. Но Леван был борцом: все привык брать на себя. Все взял на себя и в колхозе. К нему обращались со множеством вопросов, и он старался их решать. Ему несли множество бумаг на подписи, и он пытался в них вникнуть. При этом ежедневно бывал в полях, на фермах. Шутил, подбадривал, а случалось, брал в руки лопату либо садился за руль самосвала. И еще успевал выбивать технику для «Красного Октября». Или волок из Рустави трубы для воды, а затем вместе с парнями укладывал их на горных кручах. И делали они это в основном по ночам, поскольку одалживали трубоукладчик у нефтяников, а тем самым он днем был нужен.

И такое могучее поле притяжения создал вокруг себя Леван, что за ним пошли даже те, кто привык добросовестно трудиться лишь на своих приусадебных участках. Конечно, здесь сказала свое слово вода, пришедшая в Какабети. И новая техника. И то, что многие думали, что Леван уйдет из колхоза и хотели на прощание сделать приятное хорошему человеку. Во всяком случае, поработали все с предельным напряжением, и план был выполнен. Но удалось ли тогда поднять «Красный Октябрь» на иной качественный уровень? Нет. И даже новая техника почти ничего не изменила. Или, пожалуй, кое-что все-таки изменила. В конце года выяснилось, что «лишние» трактора и комбайны тяжким бременем легли на себестоимость продукции. Как бы поступил после этого другой начинающий администратор? Наверняка перестал бы покупать новую технику. Леван же, привыкший в спорте из каждой своей промашки делать кирпичик для будущей победы, пошел другим путем.

Он собрал счетных работников «Красного Октября» и спросил, отчего сведения о высокой себестоимости продукции даются в конце года, когда ничего уже исправить нельзя? А можно лишь за голову хвататься и обещать себе впредь быть рачительнее, экономнее. А не лучше ли доходы подсчитывать каждый месяц? Чтобы сразу знать, куда копейка ушла, а куда — сто тысяч. Предложение, кажется, простое и разумное, но встретили его в штыки, потому что

те, к кому оно было обращено, посчитали, что им хотят добавить работы. Да и не водилось такого раньше ни у соседей, ни в «Красном Октябре». Больше того, некоторые предшественники Левана намеренно запутывали учет и отчетность, чтобы легче было присваивать колхозное добро. Он же предлагал все изменить. И добился своего.

И это, как мне представляется, был его первый шаг к себе, как к председателю. Шаг, продиктованный ни чем-нибудь иным, а чемпионским знанием. Ведь по сути он хотел иметь срочную информацию. Срочную информацию о себестоимости продукции. Получив же ее, получил компас, которым мог руководствоваться в хозяйственной деятельности. А дальше, как говорится, пошло-поехало. Так бывает и в спорте: человек находит свой путь тренировки, и результаты его начинают стремительно расти. У Левана же вдруг наступило прозрение: он понял, что круговорот повседневной текучки грозит засосать его. И со свойственной ему решительностью восстал против этого.

Он отказался участвовать в многочисленных заседаниях и планерках, где его присутствие не было необходимым. Четко поставил барьер перед теми, кто на любой бумажке желал получить визу не ниже председательской, передав часть своих функций заместителям. Это тут же было кое-кем расценено, как переход к «дистанционному» стилю руководства. Ярлык этот повесили как раз те, кто удобно чувствовал себя в наезженной колее, кто сам был привержен к рутинному течению жизни. Но Левана было уже не остановить.

И тут позволю себе сказать еще несколько слов о способности к перестройке чемпионов, подобных Левану Тедашвили, которые на протяжении одного или двух олимпийских циклов остаются сильнейшими в своих видах спорта. Это им удается потому, что лучше других научились поспевать за быстротекущим временем и перестраивать себя так, чтобы всегда находиться на острие данного времени и как бы даже олицетворять его в спорте. Мне представляется, что именно это качество подтолкнуло только что вступившего на председательский путь Левана не довольствоваться достигнутым. Тогда в центральной печати все чаще стали появляться материалы о коллективном подраде, о хозрасчете. И он, внимательно изучив этот вопрос, пришел к выводу, что вот тот рычаг, который может повернуть людей лицом к колхозу, вернуть им утраченное чувство хозяина колхозной земли.

Но такой рычаг в одиночку не сдвинешь. Нужны были

помощники. И первым из них стал Захар Квезерели, возглавлявший виноградарскую бригаду. А когда-то он был в «Красном Октябре» главный агроном, но его с треском сняли, перевели в бригады, так как показал себя неважным общественником. Захар Квезерели это вначале очень переживал. Но затем смирился, добросовестно и со знанием дела руководил бригадой и не ждал от жизни уже никаких перемен. К приходу знаменитого борца Левана Тедиашили в колхоз отнесся двойственно. С одной стороны, ему импонировало то, что Леван делал для Какабети, но с другой — он считал, что из сверхусилий и голого энтузиазма надежного фундамента для хозяйства не создашь. И потому, когда Леван предложил перевести его бригаду на коллективный подряд, он отнесся к этому скептически. А поскольку полагал, что терять ему уже нечего, то не преминул поставить об этом председателя в известность:

— Неужто вы уже так разобрались в колхозных делах, что можете предлагать какие-то починь? Или у вас особые познания в сельском хозяйстве?

Леван, как читателям известно, закончил два вуза — юридический и физкультурный. И особых познаний в сельском хозяйстве у него, естественно, не было. Но он уже отлично знал другое: если оставить все по-старому, то колхоз не вырвется из замыкающих «турнирную таблицу». И столько убежденности было у него, что Захар Квезерели согласился с его доводами. А в 1985 году «Красный Октябрь» план по продаже винограда не выполнил. Но Леван не расстроился, потому что в колхозе подтягивались тылы, шла кропотливая подготовка к переходу на новые рельсы. Главного же он добился: бригада Захара Квезерели, состоящая из 13 человек, убедительно доказала преимущество новой экономической организации труда. На площади в 37 гектаров она должна была собрать 240 тонн винограда и заработать 45 тысяч рублей. Собрала же 258 тонн и заработала 69 тысяч. Сверхприбыль получена за счет того, что сбор винограда провели в более сжатые сроки и сохранили его сладость и вес. Наибольшее же впечатление на колхозников произвело то, что у всех членов бригады Захара Квезерели ежемесячная оплата труда выросла в среднем на 50—60 рублей. В общем, когда Леван предложил другим подразделениям и службам перейти на коллективный подряд и хозрасчет, то люди восприняли это с пониманием и одобрением. Так «Красный Октябрь» стал первым, подчеркиваю, первым, колхозом

в Сагареджойском районе, который перешел на новые методы хозяйствования.

Главным же агрономом колхоза к моменту уборки урожая стал Захар Квезерели. А когда я весной приезжал в Какабети, в этой должности был другой человек. И как говорили мне, неплохой специалист. Отчего же ушел из «Красного Октября»? После долгих расспросов выяснил, что из-за чрезмерной обидчивости.

— На кого, — спрашиваю, — обижался? На начальство?

— Если бы на начальство, — отвечают, — то это было бы полбеды. На подчиненных обижался.

— Так, может, за дело?

— Не без этого... Отдаст распоряжение бригадиру, тот его не выполнит, он с ним и перестает разговаривать, и даже как бы не замечает больше.

Признаться, подобное поведение прежнего главного агронома не показалось мне предосудительным. Он не ругался, не оскорблял нерадивых подчиненных, а всего лишь не желал с ними общаться. Мог бы поступать и пожестче. Этим своим мнением я поделился с Леваном. И не нашел в нем понимания. Напротив, он довольно резко возразил, что уж лучше бы его бывший заместитель ругался, но умел прощать. А так что же получается? С одним перестал общаться, с другим... А с кем же работать?

— С теми, кто хочет и умеет это делать, — подлил я масла в огонь.

— А с другими как же? — рассердился Леван. — Вот я недавно был на совещании. Так там говорили, что перестройка сильных делает более сильными, а слабых сметает с пути. Может быть, и верно говорили. Да только, где взять столько сильных, чтобы осуществить ту же перестройку? А по мне, так перестройка прежде всего в том, чтобы из слабого сделать сильного.

Так и поступают в «Красном Октябре»: слабых делают сильными.

Убедительный пример этому Мано Отиашвили. Признаться, я все-таки опасался, как она станет жить в доме, который построил для нее колхоз. Опасался потому, что слышал от некоторых ее односельчан, что она не способна жить самостоятельно. И вот в первый день своего второго приезда в Какабети, когда Леван вместе с главным экономистом колхоза Гогуцей Эквтимидзе углубились в изучение каких-то графиков, я сказал ему, что хочу прогуляться по селу и заодно посмотреть, как устроилась

в новом доме Мано. Он же вдруг обрадовался, как школьник, извинился перед Гогучей, мне же сказал:

— Поехали!

И пока мы на красной «Ниве» взбирались по узким, крутым улочкам к не по-осеннему жаркому солнцу, Леван пугал меня собакой, которую завела себе Мано. Он уверял, что она огромных размеров и свирепа, как кавказская овчарка. Я не очень-то поверил ему, но на всякий случай, когда он открыл уже знакомую мне зеленую калитку, я вежливо пропустил его вперед. И оказалось, что мой спутник говорил правду. Во дворе действительно нас встретила собака. Тоненький ласковый щенок, с мягкой шерсткой почти такого же розового цвета, каким было платье Мано, когда я увидел ее весной на винограднике.

К моему великому сожалению, хозяйки дома не было. И я, воспользовавшись предложением Левана, совершил бестактный поступок: стал заглядывать в окна, ожидая увидеть сквозь прозрачные занавески что-то столь же необыкновенное, как цвет щенка. Но и в комнате и на кухне все было как у людей... А на обратном пути, когда уже подъезжали к правлению колхоза, встретили загорелую и помолодевшую Мано. Мы с Леваном вышли из машины, и через минуту он и она уже громко смеялись и хлопали друг друга по плечам.

Вообще, на сей раз, возможно, потому, что она одета в коричневое платье, я уже не нашел в ее облике ничего розового. Пожилая, но еще полная сил сельская женщина с веселым и, я бы даже сказал, лукавым выражением коричневых, под цвет платья, глаз. Потом же, когда узнал, о чем Мано по-грузински говорила с Леваном, то и вовсе убедился в ее нынешней «обыкновенности». Она надумала купить телевизор, но подруги (у Мано уже есть подруги!) посоветовали ей, прежде чем тратить собственные деньги, поинтересоваться у председателя, может быть, телевизор захочет ей подарить колхоз. Честное слово, я был разочарован: праведница Мано, которой колхоз подарил дом и мебель, хотела получить от него еще и телевизор?! А самое примечательное, что по лицу Левана я видел, что ему очень хочется удовлетворить это ее желание.

— Подарите? — спросил я.

— А почему бы и нет! — с вызовом ответил Леван. — Она заслужила! И все колхозники заслужили. Но поскольку всем колхозникам мы пока телевизоры подарить не в состоянии, то, наверное, и Мано его дарить не будем.

Она сейчас хорошо зарабатывает и может позволить себе такую покупку.

Дальше же Леван сказал, что «дурочкой» и «праведницей» Мано была в пору невзгод и несчастий, а сейчас она нормальный человек. И желания у нее нормальные, человеческие. И еще я услышал от Левана, что скоро Мано станет кинозвездой. Будто встретил ее случайно на сельской улице режиссер фильма «Хареба и Гоги» Георгий Шенгелая и тотчас захотел снимать в своей картине. На следующий день я имел возможность побеседовать с Георгием Николаевичем, и он подтвердил это. А вот спросить его о том, что такое особенное он увидел в Мано, я не удосужился. И, как мне кажется, понял это лишь тогда, когда уже уезжал из Какабети.

Вез меня колхозный шофер деликатный, стеснительный Печико Теднашвили, у которого сразу же после бритья на лице вырастает свирепая проволочная щетина и который, помните, был арестантом на Гомборской дороге. Мы ехали от правления колхоза вниз к Кахетинскому шоссе, и я смотрел на убегающие назад и еще украшенные веселыми резными листьями и янтарными либо пурпурными плодами виноградники. А весной, когда я впервые приехал в эти края, они угнетали сиротской обнаженностью морщинистой лозы, разнообразно изогнутой непогодой и временем. И я вдруг подумал, что у лозы есть сходство с Мано. Или, вернее, у Мано есть сходство с одним из главных богатств кахетинской земли — всегда живой, крепкой и ждущей лишь своего часа, чтобы расцвести, лозой.

Не дожидаясь моей просьбы, Печико затормозил у автобусной стоянки, построенной за полгода до этого Леваном и его помощниками. И я долго пил вкусную воду из фонтанчика, выпрыгивающего меж замшелых валунов, доставленных сюда с гор. Печико же рассказал, что в нынешнее необычайно жаркое лето его коллеги шоферы привыкли останавливаться здесь и даже дали этому месту название.

— Какое? — поинтересовался я.

— Родник чемпиона, — отчего-то засмутившись, ответил «свирепый» Печико.

• • •

На этом кончается повесть о Леване Теднашвили — председателе колхоза. И начинается другая: о Леване Теднашвили — спортивном руководителе: в мае 1987 года он был направлен работать председателем Тбилисского горспорткомитета...

„ჯანმრთელობა ოცდაათ კაპიკად“

თავყრილობები, რომლებიც ფიზიკურ კულტურასა და სპორტს ეძღვნება, ცხადია, მისი გამოცოცხლების, გაუმჯობესებისათვის არის მოწოდებული. დედაქალაქის პარტიულ-სამეურნეო აქტივის კრება, 25 მარტს რომ გაიმართება, ყველა ადრინდელზე საქმიანი უნდა იყოს. ყოველ შემთხვევაში ასეთია სურვილი.

ეს სურვილი და თხოვნა, რომ აქტივისწინა პერიოდში ფიზიკური კულტურისა და სპორტის საკითხებზე დისკუსიებში მონაწილეობა მიიღოს ყველა თბილისელმა, უკვე გამოეთქვით ჩვენი გაზეთის 9 თებერვლის ნომერში. კელავ მოვუწოდებთ დედაქალაქის სპორტსმენებს, სპორტის მუშაკებს, იმათ, ვინც ფიზიკურ კულტურასთან მეგობრობს, თავიანთი, თუნდაც ძალზე მწვავე აზრი მოგეაწოდონ ქალაქის სპორტულ და ფიზკულტურულ ცხოვრებაზე. დღეს კი მკითხველს ვთავაზობთ თბილისის სპორტკომიტეტის თავმჯდომარის, ხუთგზის მსოფლიოსა და ორგზის ოლიმპიური ჩემპიონის ლევან თედიაშვილის წერილს.

იმ „მონოლოგის“ შემდეგ, რომელიც შარშან გაზეთ „თბილისში“ გამოქვეყნდა და რომელშიც მე ჩვენი სპორტის პრობლემებზე ვლაპარაკობდი, კარგა ხანი გავიდა. უფრო ღრმად ჩავიხედე საქმეებში და ახლა კიდევ უფრო ავტორიტეტულად და თავდაჯერებულად შემიძლია ვთქვა: ქალაქის სპორტკომიტეტი სრულიად უფუნქციოდ არის დარჩენილი და ალბათ უნდა გაუქმდეს, მის არსებობას არავითარი ფინანსური გამართლება არა აქვს.

დაახლოებით თხუთმეტი წლის წინათ ქალაქის კომიტეტთან შექმნილა სპორტული კომბინატი, რომელიც დროთა განმავლობაში რესპუბლიკის სპორტკომიტეტის დაქვემდებარებაში გადასულა. არსებობდა სარემონტო-სამშენებლო სამმართველოც, რომელსაც სპორტულ ბაზაზე მიმდინარე რემონტები უნდა ჩაეტარებინა, მაგრამ ფაქტიურად სხვა სამუშაოს ასრულებდა. იმის გამო, რომ მილიონნახევარი მანეთის დავალიანება აღმოჩნდა, სპორტული სარემონტო-სამშენებლო სამმართველო გააერთიანეს საბინაო კომუნალური მშენებლობის სამმართველოსთან. ახლა

როცა ის ძველი სამმართველო უფრო დიდი ორგანიზაციის დაქვემდებარებაშია, ჩვენ, ქალაქის სპორტკომიტეტს, შეგვიძლია მხოლოდ შევეუკუეთოთ. მაგრამ მას იმდენი საქმე აქვს, განსაკუთრებით სასექტემბროდ, რომ ჩვენი ბაზებისთვის აღარა სცხელა.

ყველამ იცის: თბილისის ზღვაზე არის იახტკლუბი, სანიჩბოსნო ბაზა. მისი მატერიალურ-ტექნიკური მდგომარეობა, როგორც იტყვიან, ვერავითარ კრიტიკას ვერ უძლებს. იქ ასაშენებელი დიდი სპორტული კომპლექსის პროექტში 27 ათასი მანეთი გადავიხადეთ. მისი მშენებლობისათვის ქალაქის საბჭოს აღმასკომს უნდა გამოეყო 300 (400) ათასი მანეთი. დღემდე კაპიკი არ გადმოურიცხავს. მაგრამ კომპლექსს აღარ ვჩივით, გამოდის, რომ ის 27 ათასი წყალში გადაეყარეთ.

საბინაო-კომუნიალური ანარიცხის ორი-სამი პროცენტი სპორტის განვითარებას უნდა მოხმარდეს. უკეთესი ხომ არ იქნება, რომ თანხა პირდაპირ ჩვენს, სპორტკომიტეტის ანგარიშზე გადარიცხულიყო, ჩვენ ვყოფილიყავით დამკვეთი, რომ სპორტული ბაზების შეკეთება შეგვძლებოდა. რასაკვირველია, ვგულისხმობ, რომ უნდა გვექონდეს სარემონტო-სამშენებლო სამმართველო, თორემ ნაღდ ფულს ვერ ავითვისებთ, აუთვისებლობისათვის კი დაგესჯიან.

თბილისში 12500000 მცხოვრებია. ქალაქის სპორტკომიტეტის ბიუჯეტი 460000 მანეთია (შარშანდელი პუბლიკაციის შემდეგ 80000 მანეთი დაგვიმატეს). ასე რომ, თუ სპორტკომიტეტი ის ორგანიზაციაა, რომელსაც დიდი სპორტის საქმეებთან ერთად მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე ზრუნვაც ევალება, ეს ზრუნვა კი ეკონომიკურადაც უნდა გამოიხატებოდეს, თითოეულ თბილისელზე 30 კაპიკი უნდა მოდიოდეს. ბავშვებს, სკოლის მოსწავლეებს, არა აქვთ სპორტული ფორმა. ვგულისხმობ უბრალო, სადა ფორმას, რომლის ფასი ხუთ-ექვს მანეთს არ უნდა აღემატებოდეს. ყველა მშობელს ხომ არა აქვს საშუალება, შეიღოს 75-მანეთიანი შალის სპორტული პიჟამო შეუძინოს. იქნებ ჩვენს სპორტულ ბაზაზე შეიქმნას კოოპერატივები, რომლებიც ასეთ ფორმებს დაამზადებენ.

ჩვენი მუშაობის ერთი დიდი ნაკლი პარადულობაა. იმისათვის,

რომ ვიღაცას დაეანახოთ, ნუთუ აუცილებელია ორი-სამი საათით გადაგვეტოთ რუსთაველისა და ჭავჭავაძის პროსპექტები და ლენინის მოედნიდან ვაკის პარკამდე ტრუსებით ვირბინოთ? თუ ხალხის ჯანმრთელობაზე ზრუნვა სამსახურებრივად გვევალება და კროსის ჩატარება გვინდა, განა საამისოდ კუს ტბის ან თბილისის ზღვის მიდამოები არ გამოდგება? საქმეში ჩახედული ხალხი დამეთანხმება, რომ ასეთი სპორტული ღონისძიებების ჩატარებისას დიდი მნიშვნელობა აქვს ადგილს - კუს ტბაზე ან ვაკის პარკში უფრო ადვილად გაიქცევა ქარხნის დირექტორი, ტრესტის მმართველი, რაიკომის მდივანი... ფიზკულტურა მარტო მუშებისათვის ხომ არ არის?!... პირად მაგალითს დიდი ძალა აქვს. როცა მუშა დაინახავს, რომ მისი საამქროს უფროსი, მთავარი ინჟინერი და დირექტორიც გარბიან, ის უფრო მეტი ხალხით მოვა მომდევნო შეჯიბრებაზე. ბოლო დროს მეც მოვიმატე წონაში. ჩემი ბიოგრაფიის კაცს ეს არ ეპატიება. თუ არ დავეიკელი, ჩემი ლაპარაკი დაემსგავსება იმ მღვდლის ქადაგებას, რომელიც მრევლს ჭარხალს და ისპანახს აჭმევს, თავისთვის კი ქათამი აქვს გადანახული.

დიდ იმედებს ვამყარებთ პარტიულ-სამეურნეო აქტივის კრებაზე, რომელმაც პრაქტიკულად ახალი ამოცანები უნდა დაუსახოს ქალაქის სპორტკომიტეტს. ჩვენ ველით თბილისელთა სურვილებს და წინადადებებს, გონივრულ რჩევებს, თუ როგორ უნდა გარდაქმნას სპორტკომიტეტმა მუშაობა ისე, რომ ფიზკულტურა და სპორტი თითოეული ჩვენგანის, მთელი ქალაქის ცხოვრების შემადგენელ ნაწილად იქცეს.

ლევან თედიაშვილი, თბილისის სპორტკომიტეტის თავმჯდომარე

გაზეთი „თბილისი“ 18 თებერვალი, 1988 წელი.

“ТАЛАНТ НА ВСЮ ЖИЗНЬ”

На последнем Международном кинофестивале в Ташкенте лента грузинских кинематографистов “Хареба и Гоги” завоевала сразу две награды - режиссер Георгий Шенгелая был удостоен

специального приза и диплома жюри за яркое воплощение национального характера и традиций, а киноактер Леван Тедиашвили - приза "Золотая арча" за лучшее исполнение мужской роли.

Фильм выйдет на экраны страны в сентябре. Так что к тому моменту, когда эти строки попадут к читателям, многие из них уже успеют его посмотреть. А мне повезло два года назад, тоже в сентябре, провести субботу и воскресенье на съемках "Харебы и Гоги", о чем тогда же написал в журнале (ФиС", 1986, N 11. "Как переехала дорога").

И в той своей корреспонденции я открыл секрет, что по меньшей мере два эпизода картины снимались не там, где они происходили на самом деле. Речь идет об освобождении разбойничьим отрядом "Ребята", руководимым Харебой и Гоги, арестантов, которых стражники вели по Гомборской дороге, и сцена знакомства Харебы и Гоги га берегу реки Алазани.

Именно в такой последовательности все и было. В субботу я наблюдал, как побратимы Харебы и Гоги сражались плечом к плечу, а в воскресенье имел аозможность увидеть, как они познакомились. Причем, вопреки сценарию и правда жизни в первом случае действие разворачивалось не на Гомборской дороге, а на лесистых склонах гор в окрестностях села Какабети, во втором же - реку Алазань заменила река Иори.

Зачем же понадобилась такая подтасовка? А затем, что исполнитель роли Гоги, победитель двух олимпийских турниров по вольной борьбе и пяти чемпионатов мира Леван Тедиашвили был в то время председателем колхоза "Красный Октябрь", что в селе Какабети. Он отказался в горячую сентябрьскую пору отлучаться из хозяйства. Вот и вынужден был режиссер Георгий Шенгелая вместе с Гомборской дорогой и рекой Алазанью пойти ему навстречу.

Следует отметить, что в бытность свою председателем "Красного Октября" Леван Тедиашвили пользовался, пожалуй, даже большей популярностью, чем в дни спортивных триумфов. Еще бы, он оказался первым из олимпиоников, возглавившим колхоз! Избрали его на эту должность весной 1984 года. И за короткий срок Леван

такие поистине богатырские подвиги совершил во благо сельчан, что кахетинские коммунисты доверили ему быть делегатом XXVII Съезда КПСС.

Наш журнал тогда в Какабети создал специальный корреспондентский пункт, сообщавший читателям обо всем существенном, что происходило ("ФиС", 1986, N 8, 9, 10, 11; 1987 - N 1). Мы надеялись, что Леван наконец нашел себя. Ведь до этого за чеиьре года, что минули после его ухода в тридцатидвухлетнем возрасте с борцовского ковра, он успел поработать следователем в милиции (имел диплом юриста), инструктором и заведующим отдела ЦК комсомола Грузии, парторгом Сагареджойского виноградарского совхоза.

Вот и представлялось нам важным привлечь внимание общественности к его успешной деятельности на посту председателя колхоза. Поскольку сейчас, когда такое огромное значение придается человеческому фактору, проблема трудоустройства переставших быть действующими чемпионов становится особенно актуальной. На примере Левана хотели показать, что эти столь щедро одаренные природой люди не исчерпывают себя полностью в процессе восхождения на спортивный Олимп. Но способны потом прекрасно трудиться в самых различных областях нашей жизни.

К слову сказать, победа Левана на X Международном кинофестивале стран Азии, Африки и Латинской Америки весомое подтверждение тому. И он не единственный известный спортсмен, снимавший в фильме-лауреате. Хареба это Омари Пхакадзе, первый в истории советского велоспорта чемпион мира в спринте. Еще двух разбойников играют экс-чемпионы мира по классической борьбе Михаил Саладзе и Автандил Майсурадзе.

Два года назад в райском уголке на берегу живописной речки Иори Леван, одетый в наряд разбойника Гоги, с преувелеченной серьезностью сказал мне, что рассчитывает получить все главные премии за лучшее исполнение мужской роли. Каюсь, я воспринял его слова как шутку, но про себя отметил, что мой собеседник просто-таки запрограммирован на чемпионство, каким бы делом ни занимался. Ну что же, компетентное жюри в Ташкенте подтвердило

обоснованность тех его притязаний.

А это еще раз убеждает меня в том, что чемпионы талантливы не сумели бы реализовать свои способности. Но отчего далеко не всем им удастся проявлять в полной мере эти качества и в послеспортивной жизни? Воспользовавшись тем, что в съемках фильма "Хареба и Гоги" участвовали четыре чемпиона, я задал всем им этот вопрос. В прошлых моих корреспонденциях из Какабети приводилось то, что сказал по этому поводу Леван. Ответы же его трех товарищей приведу ниже. Но прежде коротко об обстановке, в которой брал интервью.

В тот томительно жаркий сентябрьский день снималась сцена знакомства Харебы и Гоги. Происходит же она следующим образом. Они ссорятся, бьются, а убедившись в том, что силы у них равны, и почувствовав взаимную симпатию, становятся друзьями. Я с интересом следил за их схваткой. Она сыграна была так (с хитроумными зацепками, молниеносными подсечками), будто велосипедист Пхакадзе и вправду достойный соперник двукратного олимпийского чемпиона по вольной борьбе Тедиашвили.

Режиссер Георгий Шенгалая был в восторге, он счастливо улыбался, хлопал в ладоши, но после этого почему-то предложил все повторить. И так эта сцена знакомства повторялась бы еще и еще, если бы в шестом часу вечера кинооператор не показал режиссеру на солнце, которое, хотя и продолжало оставаться слепящим и жарким, но уже чем-то его не устраивало. И Георгий Николаевич, как-то сразу обмякнув, вяло махнул рукой: мол, достаточно. И все, в том числе и я, отправились к реке купаться...

А потом мокрые, счастливые мы выбрались из ласковых тихоструйной Иори на крутой, заросшей колючим терновником берег, и я всем испортил настроение, поскольку задал тот свой вопрос...

Как уже известно читателям, к моменту съемок ленты "Хареба и Гоги" Леван Тедиашвили был председателем колхоза "Красный Октябрь". А кем стали другие мои собеседники после того, как перестали соревноваться? Омари Пхакадзе и Автандил Майсурадзе - тренерами. Первый трудился на этом поприще больше десяти лет,

второй - несколько месяцев. Три года был спортивным наставником и Михаил Саладзе, а затем перешел работать инструктором в Тбилисский уголовный розыск.

Так вот больше других, на мой взгляд, был удовлетворен своим положением кудрявый доброжелательный Автандил Майсурадзе. Ему и в фильме доверена роль доброго великана: разбойника Сандро Кавалашвили, за великодушие и покладистость прозванного Дядей. Недавний борец, он осваивал профессию учителя борьбы. И все у него как будто ладилось, все им были довольны. Возможно, потому, что продолжал трудиться в привычной для себя обстановке, среди знакомых людей.

Автандилу повезло остаться тренером в сборной команде Грузии, за которую еще в прошлом сезоне выступал в самом тяжелом весе. Помогает здесь более опытным наставникам. А поскольку помогать им и прежде, то можно сказать, что в его жизни пока мало что изменилось, если не считать того, что отпала необходимость тренироваться, соблюдать режим и подвергать свой организм сверхнапряжениям. Правда, отчего-то похудел почти на пуд. Когда соревновался, весил 138 килограммов, а теперь - 123.

- Поработаешь еще годик-другой тренером, совсем как шепка будешь, то ли всерьез обнадежил младшего товарища Омари Пхакадзе.

Но тут же добавки, что лично с ним, когда перестал гоняться на велосипеде, случилось прямо противоположное. За короткий срок поправился на четверть центнера. Сердце отказывалось работать, задыхался на каждом шагу. Думал уже, так и придется доживать свой век инвалидам. Спасибо, знакомый борец помог. Принес в больницу, где Омари тогда безуспешно лечился, машинописный экземпляр книги американца Поля Брэга о дозированном голодании.

Сказал, что, когда ушел с борцовского ковра, тоже ужасно растолстел и чувствовал себя развалиной. А начал регулярно голодать (день - в неделю, неделю - в квартал), и все пришло в норму. С той поры Омари Пхакадзе свято следует советам Поля Брэга. И результаты, как говорить, налицо. Он строен, молодец,

мужествен; в сдержанных же его движениях угадывается сила до предела сжатой стальной пружины. В общем, типичный благородный разбойник Хареба, на которого, как было засвидетельствовано в сценарии, заглядывались дамы из высшего общества.

- А что было бы, Омари, если бы к вам в руки тогда не попала книга Поля Брэга? - задал я риторический вопрос.

Не знаю, помрачнел он. Наверное, выкарабкался бы как-нибудь иначе. Ведь выкарабкиваются же время, кроме родных и друзей, никому до тебя дела нет.

- Это в чемпионы нас выводят сообща; тренеры, врачи, ученые, различные администраторы и организаторы, меланхолично заметил Михаил Саладзе. Возвращаться же из чемпионов в нормальную жизнь, по сути, приходится в одиночку, на собственный страх и риск. И не удивительно, что мы, приспособившиеся к другой среде обитания, поначалу чувствуем себя в нормальной жизни рыбами, выброшенными на берег.

Знакомство с Михаилом Саладзе еще раз убедило меня в том, что режиссер Георгий Шенгелая знал, кого приглашать на роли милых его сердцу разбойников. Михаил, как и прочие члены отряда "Ребята", хорош собой, могуч (боролся в категории до 100 кг), интеллигентен и обоятелен. Не сомневаюсь, что духанщик Ило Бабуришвили в его исполнении привлечет зрительные симпатии.

Михаил рассказывал, что на первых порах своей тренерской деятельности, подобно Автандилу Майсурадзе, считал, что все у него прекрасно получается. А спустя три года понял, что занимался чужим делом, и перешел работать инспектором в уголовный розыск. Почему же так заблуждался? Уже потом с помощью знакомых медиков разобрался, что всему виной было то, что излишне волновался при решении множества непривычных вопросов, возникающих в новой, неборцовской жизни.

В этих случаях его тренированный организм получал примерно такие же импульсы, как прежде перед ответственным турниром, и по сохранившейся еще инерции начинал вырабатывать огромную энергию. А поскольку теперь она в схватках не выплескивалась, то копилась в Михайле, бушевала в нем, вязала речь, толкала на

необдуманные поступки, загоняла в состояние, схожее с эйфорией, когда все представляется не совсем таким, как оно есть. В общем, потребовалось время, чтобы и себя, и окружающий мир увидеть в верном свете.

И вот, увидев себя в верном свете, Михаил Саладзе, имеющий агрономическое образование (да он агроном!), отправляется служить в милицию. А Леван Тедиашвили, у которого, как помнит читатель, диплом юриста, в конце концов тоже трезво поразмыслив, становится председателем колхоза "Красный Октябрь". Я это им не в укор. Просто хочу привлечь внимание к тому, что чемпионы, заканчивающие нефизкультурные институты, приобретают там за малым исключением не профессию, а диплом. Только, пожалуйста, не подумайте, что я приказываю ограничить прием, к примеру, в технические вузы парней и девушек из спорта высших достижений. Ни в коем случае!

Напротив, я твердо убежден, что они могут стать чудесными инженерами и руководителями производства. Но готовить к этому нужно примерно с тех же двенадцати-четырнадцати лет, когда обнаружатся в юных спортсменах чемпионские задатки и взрослые люди поймут, что в дальнейшем этим мальчикам и девочкам предстоит жить в мире сверхнагрузок. Именно тогда следует выявлять и их предрасположенность к той или иной профессии, всячески развивать ее и приучать ребят находить для этого паузы в своей, заполненной недетским спортивным трудом жизни. Конечно же все это очень и очень непросто. А иначе нельзя. Наш большой спорт обязан в полной мере нести ответственность перед обществом за взятые у него на время таланты.

Об этом и еще о многом другом беседовал я в тот предвечерний час на берегу реки Иори с Омари Пхакадзе, Михаилом Саладзе и Автандилом Майсурадзе. Они говорили о том, что пора уже называть вещи своими именами. Это массовым спортом занимаются для собственного удовольствия и укрепления здоровья. Большой же спорт требует сейчас профессионального служения, то есть человека целиком. Он испытывает его, что называется, на разрыв и разлом. Так что чемпионы в определенной мере являются эксперимен-

нтаторами, ставящими на себе опыты. И уже поэтому вправе рассчитывать на то, что и общество станет относиться к ним профессионально. Что подразумевали под этим мои собеседники?

Их пожелания представляются мне удивительно скромными. Они полагали, что при наличии в нашем спорте огромного количества всевозможных управленческих подразделений там нет двух очень важных. Того, которое бы конкретно заботилась о подготовке ребят с человеческими задатками к послеспортивной жизни. И того, которое бы заботилось о трудоустройстве недавних чемпионов. Причем на это трудоустройство им следует предоставлять не месяц, не год, а срок, равный хотя бы одному олимпийскому циклу. Опыт подсказывает, что раньше они, вышедшие из горнила большого спорта, просто не успевают остыть, привыкнуть к своей новой жизни и наметить для себя в ней достойные ориентиры. И оттого, что мы делаем вид будто это не так, ничего не меняется. Вот, мол, даже такой разумный и предусмотрительный человек, как Леван Тедиашвили, четыре года пробовал себя в различных амплуа, пока не успокоился на посту председателя колхоза.

Последняя фраза принадлежала Омари Пхакадзе. И произнес ее нарочно громко, поскольку адресована она была не только мне, но и человеку, который только что вышел из Иори и пытался вдать мокрые ноги в брюки. Услышав слова “успокоился”, он добродушно усмехнулся в рыжеватые усы. и я вдруг вспомнил, что до этого видел Левана с усами лишь дважды. В 1977 году в Мюнхене, когда он впервые стал олимпийским чемпионом. И спустя четыре года на Играх в Монреале, когда он такого успеха добился во второй раз. Товарищи по сборной даже шутили, что усы приносят ему удачу.

И хотя сейчас Леван уверил, что отрастил их по просьбе режиссера, чтобы быть настоящим разбойником Гоги, я пордумал, что собирает свой третий урожай в колхозе. Разве мог я тогда подумать, что тот урожай в “Красном Октябре” будет для него последним. А он стал таким. Потому что в мае прошлого года Леван перешел работать председателем в тбилисский горспорткомитет.

И таким образом вернулся не только в спорт, но и в город, где ждала его жена Нана, сыновья Вахтанг и Виссарион. Возможно,

поэтому и вернулся, что для офтальмолога-хирурга Наны, заканчивавшей в то время кандидатскую диссертацию, в обозримом будущем работы по специальности в селе не предвиделось. Но, думаю, что о них могу лишь догадываться, потому, что после его отъезда из Какабети мы не встретились.

Но несколько телефонных бесед у нас было. И всякий раз Леван говорил мне, что все у него прекрасно. Так я и отвечаю читателям, которые в своих письмах в редакцию интересуются, доволен ли он тем, что вернулся в спорт. А когда позвонил в Тбилиси, чтобы поздравить Левана с победой на Международном кинофестивале, то дома я его не застал. Трубку взяла Нана, в которую Леван влюбился будучи еще пятиклассником.

Поздравляю, - сказал я, - Ваш муж и среди артистов стал чемпионом!

- Спасибо, - ответила Нана. - А меня не хотите поздравить?.. Я защитила кандидатскую диссертацию...

Игорь Сосновский

Журнал "Физкультура и спорт", 10/88 г.

„ტრიუმფატორი“

იშვიათად, რომ საგარეჯოში ჩატარებული რომელიმე სახალხო დღესასწაული ჭიდაობით არ დაგვირგვინდეს. ხშირად საგარეჯოელი ფალანგები მეზობელი რაიონების მოჭიდავეებსაც იწვევენ და სასპარეზოდ და მაშინ ჭიდაობა თავად არის დღესასწაული, ყველა დღესასწაულზე დიდი და სასურველი.

ერთ-ერთ ასეთ დღესასწაულს, რომელიც 1965 წელს გაიმართა სოფელ კაკაბეთში, ორჯის მსოფლიო ჩემპიონი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი ვახტანგ ბალავაძე დაესწრო. მისი ყურადღება მიიქცია თექვსმეტიოდე წლის საგარეჯოელმა ჭაბუკმა. ლაგოდებელი მასზე ორჯერ მძიმე იქნებოდა. მაგრამ ამ სხარტმა. მოქნილმა ბიჭმა მაინც იმარჯვა.

ვინ არისო, იკითხა ცნობილმა ფალანგმა.

თედიანთ ლევანა არისო უპასუხეს.

თედიანთ ლევანა ჩვეულებრივი კახელი ბიჭი იყო და, როგორც ყველა მისი თანატოლი, ისიც სიამოვნებით ჭიდაობდა, რაკილა ამის საშუალება მიეცემოდა. მაგრამ ჭიდაობისკენ ეს ლტოლვა საგარეჯოელი ბიჭების „სახადი“ უფრო იყო, ვიდრე სერიოზული გატაცება. თუ მაინცდამაინც. ლევანს ფეხბურთი იზიდავდა.

„გულახდილად უნდა გითხრათ, ჭიდაობაზე თავდაპირველად არც მიფიქრია. „მესხობაზე“ ვოცნებობდი. თუმცა მე-11 ნომერი მაისურა ჩვენმა მწვრთნელმა გვაჩი ჯორბენაძემ უფრო ღირსეულს ჩააცვა. მე „ცხრიანი“ შემხვდა და განაწყენებულმა ცალი თვალი ახლა მძლეოსნობისკენ გავაპარე. რომელთაც იმხანად ვალიკო ოდიკაძე ავარჯიშებდა. მაგრამ ჩემგან არც ფეხბურთელი დადგა და არც მძლეოსანი...“

თედიანთ ლევანასაგან მოჭიდავე დადგა, დიდი, სახელოვანი მოჭიდავე: ორგზის ოლიმპიური ჩემპიონი, ხუთგზის მსოფლიო, სამგზის ევროპის ჩემპიონი საბჭოთა კავშირის შეიდეგზის ჩემპიონი, მსოფლიო თასის სამგზის მფლობელი, ლენინის ორდენისა და „საპატიო ნიშნის“ ორდენის კავალერი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი.

ყველაფერი მშობლიურ საგარეჯოში დაიწყო. მისი პირველი მწვრთნელი სახელგანთქმული არსენ მეკოკიშვილის ბიძაშვილი - ვალერიან მეკოკიშვილი იყო. სწორედ მან აღმოაჩინა ლევანში მოჭიდავე.

„თხუთმეტი წლისა ვიყავი, ვალერიან მეკოკიშვილთან რომ მიმიყვანეს. თავის სექციაში ჩამრიცხა, საჭიდაო კოსტუმიც (ეგრეთ წოდებული „ფინკა“) მომცა და იმ დღიდან „არსენა მეკოკიშვილობაზე“ დავიწყე ფიქრი. სამ წელიწადში სამგზის სპორტის ოსტატი გავხდი - ქართულ ჭიდაობაში, თავისუფალში და სამბოში. 1966 წელს საშუალო სკოლა დავამთავრე“.

სხვათა შორის, იმ სკოლაში, სადაც ფალავანთა ფალავანი სწავლობდა. დღეს მისი სახელობის თასს ეცილებიან ერთმანეთს საგარეჯოელი ბიჭები.

ერთხელ, მაშინ ლევანი მერვე-მეცხრე კლასში იქნებოდა,

კლასის დამრიგებელმა უთხრა, დიდი ჩემპიონი შენგან მაინც არ დადგება და ტრიგონომეტრიაში კი ტყუილად ჩამორჩიო. ლევანმა იმავე მეოთხედში დასძლია ეს ჩამორჩენა და რამდენიმე წლის შემდეგ იმ მასწავლებლის „ჯიბრზე“ დიდი ჩემპიონიც გახდა.

სკოლა რომ დაამთავრა, ვახტანგ ბალავაძემ ლევანი თბილისში ჩამოიყვანა და თავის სახლში დააბინავა. მერე ლევანმა საქართველოს ფიზკულტურის ინსტიტუტში ჩააბარა მისაღები გამოცდები.

„ახლა უკვე თვით „ჭიდაობის პროფესორი“ ვახტანგ ბალავაძე მავარჯიშებდა. ლენინგრადში გამართულ საბჭოთა კავშირის ჭაბუკთა პირველობაზე 71 კილოგრამში პირველი ჯილდო დავიმსახურე. 1967 წელს თბილისის საერთაშორისო ტურნირზე ვიჭიდავე. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ თბილისის ტურნირი არ ჩამოუვარდება არც ოლიმპიურ ტურნირს და არც მსოფლიო ჩემპიონატს. ზოგ რამეში კიდევაც აღემატება მათ“.

ჯერ კიდევ სკოლის მოსწავლე იყო ლევანი, როდესაც დასაბამი მიეცა თბილისის საერთაშორისო ტურნირებს. იჯდა საგარეჯოელი ბიჭი სპორტის სასახლის ტრიბუნაზე და სუნთქვა-შეკრული შეჰყურებდა მსოფლიოს საუკეთესო ფალანგებს: შოთა ლომიძეს და ვლადიმერ რუბაშვილს, ალექსანდრ მედვედს და იური შახმურადოვს. გურამ საღარაძეს და ალექსანდრ ივანიცკის, ახმეტ აიკს და აბდულაჰ მოვაჰედს, მანსურ მეჰტი-ზადეს და იმამლი ჰაბიბის...

რას იფიქრებდა მაშინ თედიაანთ ლევანა რომ თბილისის საერთაშორისო ტურნირების რეკორდსმენი ხუთგზის გამარჯვებული გახდებოდა და რომ დიდი სპორტიდან მისი გაცილების საზეიმო ცლერემონიალი ერთ-ერთი ასეთი ტურნირის მშვენიებად იქცეოდა...

1981 წლის 1 თებერვალი. თბილისის სპორტის სასახლე. XX საერთაშორისო ტურნირი თავისუფალ ჭიდაობაში. ფინალური შეხვედრები. პირველ ხუთ წონით კატეგორიაში უკვე გაირკვა გამარჯვებულთა ვინაობა და ამ დროს შეჯიბრება შეჩერდა. არენაზე ფალანგანთა ფალანგანს - ლევან თედიაშვილს უხმეს და სპორტის სასახლე გულშემატკივართა ერთსულოვანმა ტაშმა

შეაზანზარა.

ლევანი გამოვიდა სარბიელზე. ხალიჩის კუთხეში დადგა და აქეთ-იქით თავისი ორი ბოკვერი ამიყენა - ვახტანგი და ბესარიონი.

მინახავს ცნობილ ათლექტთა დიდი სპორტიდან გაცილება, მაგრამ ასეთი შთამბეჭდავი არასოდეს. გუგუნებდა ვეება სასახლე, ყველაფერს ამაღლებული დღესასწაულის ძალა მართავდა და ამ დღესასწაულის ცენტრში იდგა ოცდაცამეტი წლის ლევან თედიაშვილი. იდგა „ნადავლით“ - მეგობარ მეტოქეთა, გულშემატკივართა და თანამემამულეთა სიყვარულით - ხელდამშვენებული, ვითარცა ნამდვილი ტრიუმფატორი.

ლევანს საზეიმოდ გადაეცა საქართველოს საუკეთესო სპორტსმენთა ყველა დროის სიმბოლური ათეულის მუდმივი საპატიო წევრის დიპლომი.

ერთმანეთს ცვლიან ორატორები, ლევანის აღმზრდელები, მეგობრები, ძველი მეტოქეები, თაყვანისმცემლები...

საბჭოთა კავშირის თავისუფალი სტილის მოჭიდავეთა ნაკრების მთავარი მწვრთნელი იური შახმურადოვი.

ოლიმპიური და მსოფლიო ჩემპიონი ილია მატე.

ორჯის ოლიმპიური და მსოფლიო ჩემპიონი ივან იარიგინი („წლების მანძილზე ჩვენ მეტოქეები ვიყავით, მაგრამ ამით ჩვენს მეგობრობას არაფერი დაჰკლებია. ერთხელ მან ჩემთან, კრასნოიარკსში მომიგო, მერე მეც ვაჯობე თბილისში. დარწმუნებული ვარ, ლევანი მომავალშიც ისე ლამაზად იცხოვრებს, როგორც აქამდე ცხოვრობდა სპორტში“).

ვახტანგ ბალავაძემ მოიგონა პირველად და საგარეჯოელ ფალავანთა შერკინებაზე.

სამოციან წლებში საბჭოთა ნაკრების მწვრთნელმა ალექსანდრ დიაკინმა კი გაიხსენა 1967 წელი, როცა ლევან თედიაშვილი, 19 წლის ახალგაზრდა, პირველად გამოვიდა. თბილისის საერთაშორისო ტურნირში და მეოთხე ადგილი დაიკავა. იმ ტურნირის შემდეგ ალექსანდრ დიაკინმა იგი ქვეყნის მთავარ გუნდში შეიყვანა. მთელი ცამეტი წელი იცავდა ლევან თედიაშვილი საბჭოთა კავშირის ნაკრების ღირსებას და რვა წლის განმავლობაში მისი კაპიტანი იყო.

ორგზის ოლიმპიური და სამგზის მსოფლიო ჩემპიონი სოსლან ანდიევი. ვერასოდეს წარმოვიდგენდი, თუ ეს ასოცილოიანი გოლიათი საჭიდაო არენაზე გამოვიდა და... ლექსს წაიკითხავდა! თანაც - საკუთარს! ანდიევი ამ ტურნირში არ მონაწილეობდა. ტურნირში არც ივან იარიგინი და ილია მატე მონაწილეობდნენ - ლევანის ყველაზე საშიში და ყველაზე ღირსეული მოწინააღმდეგენი ბოლო წლებში. სამივე ლევანის სიყვარულმა და პატივისცემამ ჩამოიყვანა თბილისში. სწორედ ამ სიყვარულისა და პატივისცემის გამოხატულება იყო, რომ გაცილების საზეიმო ცერემონიალის ბოლოს მატემ და იარიგინმა მხრებზე შეისვეს ლევანი და ისე შემოატარეს საპატიო წრე. ანდიევი კი ამ დროს ზურგიდან შეეხიდა ტრიუმფატორს...

ეს ტრიუმფი გვირგვინი იყო ლევან თედიაშვილის ჩვიდმეტწლიანი სპორტული გზისა. არა ერთი და ორი ბრწყინვალე გამარჯვება უნახავს ლევანს ამ გზაზე. მხოლოდ ოფიციალურ სართაშორისო შეხვედრებს თუ ჩავთვლით. ლევან თედიაშვილმა 640 ორთაბრძოლა ჩაატარა და ნახევარზე მეტი წმინდად მოიგო: თავად კი სულ ორჯერ დატოვა ხალიჩა დამარცხებულმა.

„ორივე დამარცხება ცხადად მახსოვს. პირველად 1970 წელს ევროპის ჩემპიონატის ფინალში წავაგე გერმანელ პორტს შტოტმაისტერთან ანგარიშით 8:7. ეს ფაქტიურად ჩემი პირველი გამოსვლა იყო დიდ საერთაშორისო სარბიელზე. შტოტმაისტერთან რევანში 1972 წელს ავიღე: ჩვენ თბილისის საერთაშორისო ტურნირის ფინალში შეხვდით ერთმანეთს. უფრო სწორად. უნდა შევხვედროდით. მაგრამ მან ბრძოლა არ ისურვა: ჩენი გეარები რომ გამოაცხადეს, იგი სრულიად სალ-სალამათი. საჭიდაო ფორმაში გამოწყობილი მშვიდად მომიახლოვდა, ხელი ჩამომართვა და გასახდელისაკენ გაემართა. მეორედ 1978 წელს წავაგე მეხიკოში, მსოფლიო პირველობის ფინალში და ისევ გერმანელთან ჰანს ბიუტნერთან. მე ვიგებდი შეხვედრას ანგარიშით 8:3, მაგრამ როცა ბრძოლის დამთავრებამდე ერთი წუთიღა რჩებოდა, ჩემსავე ილეთზე წამოვეგე და... მაშინ რა ვიცოდი, რომ ის ბრძოლა ჩემი უკანასკნელი გამოსვლა იქნებოდა საერთაშორისო ასპარეზზე. ასე რომ, ბიუტნერთან რევანშის აღება ველარ მოვახერხე“.

სულ უკანასკნელად კი ლევანი 1980 წლის 18 მაისს გამოვიდა ხალიჩაზე. ეს მოხდა მოსკოვიში. „დინამოს“ ოლიმპიურ დარბაზში, სადაც საკავშირო ჩემპიონატი მიმდინარეობდა თავისუფალ ჭიდაობაში. ლევან თედიაშვილისა და ილია მატეს ფინალური ორთაბრძოლა ფრედ დამთავრდა და ქვეყნის ჩემპიონის ოქროს მედალთან ერთად დონეცკელმა სპორტსმენმა მოსკოვის ოლიმპიადის საგზურიც მოიპოვა. ლევანმა მიულოცა მეტოქეს გამარჯვება და უოქროსმედლოდ არ დაბრუნდეთ, უთხრა. ილია მატე ოლიმპიური ჩემპიონი გახდა. „ჩემს მედალს ლევანს ვუმაღლი. - ამბობს იგი. - მე მისგან ვისწავლე ვაჟკაცობა და პატიოსნება!“.

ერთმა ჟურნალისტმა ლევანს ჰკითხა:

- არსებობს თუ არა მოჭიდავე, რომელიც არც ერთხელ არ დამარცხებულა?

- კი, როგორ არა! - უპასუხა ლევანმა და, როცა თანამოსაუბრემ ბლოკნოტი და კალამი მოიმარჯვა, დააზუსტა, - მამაჩემი იყო ასეთი!

- როგორ, განა მამათქვენი ჭიდაობდა? - გაიოცა ჟურნალისტმა, რომელმაც, ვგონებ, ყველაფერი იცოდა ლევან თედიაშვილის შესახებ.

- საქმეც ეგ არის! - სიცილით მიუგო ლევანმა, - მამაჩემს არასოდეს უჭიდავია, ხოლო რომ ეჭიდავია, ერთ-ორ შეხვედრას ისიც აუცილებლად წააგებდა!

ლევან თედიაშვილს უყვარს ხუმრობა, მეტად გულღიაა და ხალისიანი, მეხიკოს მსოფლიო ჩემპიონატის დღეებში საკდესის კორესპონდენტი წერდა: „თედიაშვილს გულშემატიკვრობდა ყველა, თუნდაც იმიტომ, რომ ის ერთადერთი მოჭიდავეა მსოფლიოში, სამ სხვადასხვა წონით კატეგორიაში რომ გამოდიოდა, იმიტომაც. რომ მას მოწყენილს ვერასოდეს ნახავთ, ხუმრობს, იცინის, ორთაბრძოლის წინ კი სულ ცოტა დრო სჭირდება იმისათვის, რომ მთელი შეხვედრის გეგმა მოიფიქროს, მას ხომ ყველაფერი ძალუძს, როცა ხალიჩაზეა. ნახევარფინალური შეხვედრების დროს ლევანმა თვალი მოჰკრა ორიოდ წლის ბიჭს, რომელიც ხალიჩაზე კოტრიალობდა. ვერ მოითმინა, ხალიჩაზე გავიდა და მხიარული ორთაბრძოლა გამართა“.

დიახ, მეტად გულღიაა და ხალისიანი ლევან თედიაშვილი, საოცრად გადამდები სიცილი აქვს. მაგრამ იმ დღეს - 1981 წლის 1 თებერვალს - რამდენჯერმე ცრემლით აევსო თვალები. ცხადია, მისთვის ძნელი და სამწუხარო იყო სპორტთან განშორება.

* * *

„როცა ეს ამდენი ხალხი ფეხზე ადგა და ოვაცია გამიმართა, ცრემლი ვერ შევიკავე. მე ვწუხდი და ვნანობდი, რომ ვერ შევძელი და ვერ მოვიპოვე ქართველებისათვის ესოდენ სასურველი მესამე ოლიმპიური ოქრო. ეს ვალი მიმყვება დიდი სპორტიდან მიმავალს, მაგრამ დარწმუნებული ვარ, ადრე თუ გვიან შეჭველად გამოჩნდება ქართველი ფალავანი, რომელიც ჩემს ვალს გადაიხდის და სამ, ან იქნებ მეტ, ოლიმპიურ გამარჯვებასაც იზიემებს“.

ჭიდაობა ქართველთა ეროვნული სპორტი იყო ოდითგანვე. ქართულმა ჭიდაობამ არაერთი ოლიმპიური და მსოფლიო ჩემპიონი მისცა სამყაროს ჭიდაობის ოთხსავე საერთაშორისო სახეობაში: თავისუფალში, კლასიკურში, ძიუდოსა და სამბოში.

საქართველოს ჯერ კიდევ გასაბჭოებამდე ჰყავდა მსოფლიო მასშტაბის ფალავნები, რომელთაც მრავალი სასახელო გამარჯვება მოუპოვებიათ შინ თუ გარეთ. რომელი ერთი დავასახელოთ: დავით ხიზამბარელი და კულა გლდანელი, ნესტორ ესებუა და კოსტა მაისურაძე, ქიზიყელი კამბეჩუა და შაშო ვერელი, თედო ლილოელი და გიორგი „ჯიბგირი“, სანდრო კანდელაკი და სხვები.

თითოეული ამ ფალავანთაგანი საოცარი სპორტული ბიოგრაფიის პატრონია. კოსტა მაისურაძემ, მაგალითად, რამდენიმე წუთში ბეჭებით გააკრა ხალიჩას ცნობილი ზანგი მოჭიდავე ბამბო ულა. მას სხვადასხვა დროს დამარცხებული ჰყავს აგრეთვე სახელგანთქმული „შავნიდაბა“ - ოსკარ შნაიდერი, პარიზელი კოსტან ლემარენი, შვედი ვილსონი, ინდოელი ფალავნები: პირარდე-კოლოსი, შევალიე, რიცნელი, კორუ კანელი, ბიულერი, აპოლონი, ჰანს შვარცი, პაულ ბანი, ლურიხი, ყარა ახმადი, ჩია იანსი, კრაუზერი, კავანი, რიზბახერი, კლემენს

ბული, ველანდ შულცე... ქიზიყელი კამბეჩუა (ვანო აბულაძე) ის წლების განმავლობაში დიდი წარმატებით გამოდიოდა საფრანგეთსა და ინგლისის, გერმანიისა და ბელგიის, ესპანეთისა და ამერიკის ცირკებში თუ საჭიდაო არენებზე...

XIX-XX საუკუნეების მიჯნაზე ქართველ ფალავნებს საშუალება არ ჰქონდათ მონაწილეობა მიეღოთ მსოფლიო პირველობებსა თუ ოლიმპიურ თამაშებში, თორემ ვინ იცის, იქნებ პირველი ქართველი ოლიმპიური ჩემპიონი დავით ციმაკურიძე სულაც მეთე ან მეთხუთმეტე ყოფილიყო!

თავისუფალი სტილის ქართველი მოჭიდავეები მუდამ დომინირებდნენ არა მარტო საბჭოთა კავშირის, არამედ მსოფლიო ასპარეზზე. ქართული ჭიდაობის სასახელო ტრადიციებზე აღზრდილ ფალავნებს მსოფლიოს არაერთი უძლიერესი მოჭიდავე დაუმარცხებიათ. იცვლებოდნენ თაობები, მაგრამ უცვლელი რჩებოდა ჭიდაობის ქართული სკოლის სახელი და დიდება, მისი ტრადიციები. არსენ მეკოკიშვილმა და დავით ციმაკურიძემ ვახტანგ ბალავაძეს და მირიან ცალქალამანიძეს გადასცეს ესტაფეტა, ვახტანგ ბალავაძემ და მირიან ცალქალამანიძემ - ვლადიმერ რუბაშვილსა და გურამ საღარაძეს, მათ კიდევ - შოთა ლომიძეს და ზარიბეგ ბერიაშვილს. შოთა ლომიძემ და ზარიბეგ ბერიაშვილმა ლევან თედიაშვილს... სამწუხაროდ, ლევან თედიაშვილი უმემკვიდრეოდ წავიდა დიდი სპორტიდან; მის შემდეგ ჩვენს თავისუფალ ჭიდაობაში დიდი ვაკუუმი გაჩნდა.

ეს თავად ლევანმაც აღნიშნა თავის საზეიმო გაცვილებაზე, როცა სამადლობელ სიტყვას ამბობდა. ხომ ხედავთ, ხალხო, რა დღეშია ჩვენი ჭიდაობა; მომეხმარეთ, მხარში ამომიდექით, იქნებ საქმეს ვუშველოთო.

ქართველ კაცს უყვარს ჭიდაობა, სპორტის ამ სახეობაში მისი სულის ნაწილია თითქოს ჩაქსოვილი და წარმოუდგენელია, საქართველოს აღარ ჰყავდეს მსოფლიო ფალავნები, ისეთები, რომლებიც ღირსეულად გააგრძელებენ ლევანის გზას, რომლებიც მისი ღირსეული მემკვიდრეები იქნებიან.

იმ დღეს კი ლევანმა თავისი უშუალო მემკვიდრეები დააჭიდა ერთმანეთს და ეს იყო მისი ტრიუმფის ნამდვილი აპოთეოზი.

- ხშირად მეკითხებიან, შენი ორი ბიჭიდან რომელი გამოვა

მოჭიდავეო. მე ვერ გეტყვი. მოდით, ახლა ვაჭიდავებ და თქვენ თვითონ შეარჩიეთ! - თქვა ლევანმა.

ცოტა ხანს იჭიდავეს ვახტანგ და ბესარიონ თედიაშვილებმა, მერე უფროსმა უმცროსს მოგვერდი უყო და მამამ ორივეს ხელი აუწია გამარჯვების ნიშნად. ლევანის მოქმედებაში და სახეზე ერთი რამ იკითხებოდა: „ბიჭები ჯერ ძალიან პატარები არიან. მაგრამ, თუ მომავალში რომელიმე მათგანმა ივარგა, მისი თავი ენაცვალოს საქართველოს!“

ვინ იცის, იქნებ რამდენიმე წლის შემდეგ ისევე გამოჩნდეს თედიაშვილის გვარი საჭიდაო სამყაროში. იქნებ ისევე აალაპარაკოს ქვეყანა თედიაანთ რომელიმე წარმომადგენელმა!

* * *

ჭიდაობაში რეკორდები ოფიციალურად არ აღინუსხება, მაგრამ ლევან თედიაშვილი მანინც არის ორი, ალბათ განუმეორებელი რეკორდის მფლობელი:

1974 წელს ისტამბულის მსოფლიო ჩემპიონატზე ლევანმა ზუსტად სამ წამში (დიახ, სამ წამში!) გააკრა ხალიჩას შვეიცარიელი მარტინეტი. ერთი, ორი, სამი და მორჩა! საოცარია! ფანტასტიკური!

მეორე ფანტასტიკური რეკორდი ლევანმა 1973 წელს დაამყარა თეირანში, სადაც ერთმანეთის მიყოლებით სამი მსოფლიო ჩემპიონატი გაიმართა. თავისუფალ ჭიდაობაში, ლევანმა მსოფლიოს ჩემპიონის ოქროს მედალი მოიპოვა და თანაგუნდელებთან ერთად სამშობლოში დასაბრუნებლად ემზადებოდა, მაგრამ მას კიდევ რამდენიმე დღით მოუხდა თეირანს დარჩენა: სამბისტა გუნდის საშუალოწონოსანი აჟად გამხდარიყო და მწვრთნელმა ლევანს მისი შეცვლა სთხოვეს. ლევან თედიაშვილი თავის დროზე საბჭოთა კავშირის ჩემპიონი იყო ჭაბუკთა შორის სამბოში, თუმცა ეს იყო რვა წლის წინათ. მაგრამ გუნდს დახმარება სჭირდებოდა და ლევან თედიაშვილი სამბისტა ტურნირშიც გამოვიდა. მის წონაში 12 ქვეყნის 69 წარმომადგენელი ეცილებოდა ერთმანეთს პირველობას. ასე რომ, ბრძოლა სულაც არ ყოფილა ადვილი. ლევანმა ზედიზედ დაამარცხა

რამდენიმე ძლიერი მოჭიდავე. მის წარმატებას აღფრთოვანებული ხედებოდა მრავალათასიანი „ფარაჰი“ - ირანის დედაქალაქის უდიდესი საჭიდაო არენა. ქართველი ფალანგის ოსტატობით გაოცებულნი იყვნენ ლეგენდარული ირანელი ფალანგები მანსურ მეჰტიზადე და აბდულაჰ მოვაჰედი. ისინი მონუსხულები მისჩერებოდნენ ლევან თედიაშვილს, სწორედ ისე, როგორც რამდენიმე წლის წინ თბილისის სპორტის სასახლეში მისული საგარეჯოელი ბიჭი უყურებდა მათ ჭიდაობას. ლევანმა ბოლოს ტურნირის ფავორიტი, ამერიკელი ჯონ ბაგმანიც დაამარცხა და ერთი კვირის მანძილზე მეორედ გახდა მსოფლიო ჩემპიონი.

- კლასიკურშიც. ალა თედია, კლასიკურშიც! - გაჰყვიროდნენ ტრიბუნები.

ლევანი, ალბათ, მესამე ოქროს მედალსაც წამოიღებდა თეირანიდან. მაგრამ ვალერი რეზანცევი ავად არ გამხდარა!...

ლევანი მეორე მსგავს შემთხვევასაც იხსენებს:

„1972 წელს იაპონიის პროფკავშირთა სპორტულმა ასოციაციამ ქართველ ძიუდოისტებთან ერთად ამხანაგური გამოსვლებისათვის მიგვიწვია. ჩვენს ცნობილ ძიუდოისტს შოთა ჩოჩიშვილს ერთ-ერთ შერკინებაში მხარი დაუზიანდა და ვეღარ შესძლებდა ტატამზე გამოსვლას. ეს კი ჩვენ წაგებას გვიქადდა. მწვრთნელებმა მთხოვეს. რომ ძიუდოშიც დამეცვა ჩვენი გუნდის ღირსება. ბედზე ძიუდოისტთა და ჩვენი დარბაზები მეზობლად იყო. ასე რომ, როგორც კი ხალიჩაზე თავისუფალ ჭიდაობას დავამთავრებდი, ტატამზე გავდიოდი. ერთ დღეს ათი შეხვედრა მოვიგე“.

* * *

ლევან თედიაშვილის ყოველი გამოსვლა თბილისში ნამდვილი დღესასწაული იყო ქართველი გულშემატკივრებისათვის. საიდან აღარ მოდიოდნენ მისი ჭიდაობის სანახავად და ლევანსაც არასოდეს გაუწიილებია თაყვანისმცემლები. ეს იყო მხოლოდ, რომ ზოგჯერ სწრაფად იგებდა ორთაბრძოლას, მაყურებელი ჭიდაობის ემხში შესვლასაც ვერ ასწრებდა.

ერთხელ გაუგონარი რამ მოხდა: როცა ლევანმა ქვეშე

მოიგდო მოწინააღმდეგე და წმინდა გამარჯვებას აღარაფერი უკლდა, ხალხი შეეხვეწა თავის ფალავანს:

- გაუშვი, ლევან, ცოდოა!

არ წააქციო ლევან! გულშემატკივართა ხათრით ლევან თედიაშვილმა ის შეხვედრა ფაქტიურად რამდენჯერმე მოიგო. თითქოს დიდი არტისტი ბისზე გამოიხმოო მაყურებელმა.

* * *

ამერიკელები ტრადიციულად ძლიერები არიან თავისუფდალ ჭიდაობაში. მათ ყოველთვის ჰყავდათ სახელმოხვეჭილი ფალავნები ჭიდაობის ამ სახეობაში. ძმები ჯონ და ბენ პიტერსონები უძლიერესნი იყვნენ მათ შორის. 1972 წელს ძმები მიუნჰენის ოლიმპიურ თამაშებში მონაწილეობდნენ. ჯონ პირველი საშუალო წონაში ასპარეზობდა, ბენი კი მეორე საშუალოში. ბენი ოლიმპიური ჩემპიონი გახდა, ხოლო ჯონი ვერცხლის მედალს დასჯერდა, რადგან მის წონაში თვით ლევან თედიაშვილი გამოდიოდა. მომდევნო ოლიმპიურ თამაშებზე ლევანმა წონაში მოიმატა და მეორე საშუალო წონაში მოუხდა გამოსვლა. ამჯერად ჯონ პიტერსონი გახდა ჩემპიონი. ბენმა კი მეორე ადგილი დაიკავა. პირველი, რასაკვირველია, ლევან თედიაშვილი იყო!

საბჭოთა კავშირ-ამერიკის ერთ-ერთი ამხანაგური შეხვედრის დროს, რომელიც ამერიკის შეერთებულ შტატებში გაიმართა, ჯონ პიტერსონი გულშემატკივრებსა და ჟურნალისტებს შეპირდა, რომ ამჯერად უეჭველად დაამარცხებდა ლევან თედიაშვილს. მართლაც, დაიწყო თუ არა მათი ორთაბრძოლა, პეტერსონმა მომგებიანი ქულა აიღო და... ხალიჩიდან გაქრა.

„საკუთარ თვალებს არ ვუჯერებდი; ხალხმა ჯონი ხელში აიტაცა და რიგიდან რიგში ერთმანეთს გადასცემდა“.

როგორც იქნა, დაბრუნდა ჯონ პიტერსონი ხალიჩაზე. შეხვედრა გაგრძელდა და ლევანმა იგი გამანადგურებელი ანგარიშით მოიგო.

ამერიკელ მოჭიდავეთა მწვრთნელმა მონრეალის ოლიმპიადაზე მიუნჰენის ოლიმპიადის ჩემპიონმა დან გეიბლიმ ლევანის

გამო თქვა:

- ეს არის ფენომენი, რომელიც მანამ იბატონებს სარბიელზე, სანამ სული უდგას. ჯონი და ბენი უფრო ბედნიერ ვარსკვლავზე რომ იყვნენ დაბადებული, წონა ნაკლები ექნებოდათ!

მონრეალში ეურნალისტებმა ლევანს „დიდი ტედი“ შეარქვეს. „მონრეალ სტარის“ კორესპონდენტი წერდა:

„ტედი თანამედროვე სპორტსმენის ნამდვილი იდეალია: იგი ყველაზე დიდია მსოფლიოში, ყველაზე დიდი და ყველაზე სრულყოფილი. ტედის ვარსკვლავი თვალისმომჭრელად კაშკაშებს და ზღაპრული სიმაღლიდან დაჰყურებს სარბიელს. იგი ალბათ კიდევ დიდხანს იკაშკაშებს, რადგან ყველაფერთან ერთად ტედი ბედის ნებიერიცაა“.

ამერიკელებს უყვართ ყველაფერი ექსტრავაგანტური მსოფლიო თასის გათამაშების შემდეგ სან-დიეგოში გაიმართა საბჭოთა და ამერიკელ მოჭიდავეთა ამხანაგური შეხვედრა. შეხვედრის დაწყებამდე შეჯიბრების ორგანიზატორებმა სან-დიეგოს ცირკიდან დათვი მოიყვანეს და სოსლან ანდიევს დაუყენეს. ანდიევმა უარი თქვა დათვთან ჭიდაობაზე. სხვა გზა არ იყო, საბჭოთა გუნდის ღირსება მის კაპიტანს - ლევან თედიაშვილს უნდა ეხსნა და „ბედის ნებიერიც“ დათვის პირისპირ დადგა ხალიჩაზე. ორთაბრძოლას დათვის მწვრთნელი სჯიდა, მაგრამ ეს სუბიექტური მსაჯიც კი იძულებული გახდა, ზედიზედ სამი მომგებიანი ქულა მიეცა „დიდი ტედისათვის“. დათვთან სამწუთიანი შერკინება ქართველი ფალავნის გამარჯვებით დამთავრდა. ამის შემხედვარე ამერიკელმა მოჭიდავემ, რომელიც ლევანის წინაში გამოდიოდა ბრძოლაზე უარი განაცხადა.

ევროპის ერთ-ერთ ჩემპიონატზე თედიაშვილის მოსყიდვა განიზრახეს. მას დიდძალი თანხა აღუთქვეს, თუ ასპარეზობის ფინალურ ბრძოლას მასპირძელთა გუნდის წარმომადგენელთან წააგებდა.

ლევანმა ის შეხვედრა წმინდად მოიგო.

* * *

ლევან თედიაშვილის გაცილებების საზეიმო ცერემონიალზე ჭიდაობის საერთაშორისო ფედერაციისა და ტურნირზე ჩამოსულ უცხოელ სტუმართა სახელით სიტყვა წარმოთქვა ჭიდაობის საერთაშორისო ფედერაციის ბიუროს წევრმა და ტექნიკური კომისიის თავმჯდომარემ, ბულგარეთის სპორტკომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილემ, სოციალისტური შრომის გმირმა, პროფესორმა რაიკო პეტროვმა:

„ძვირფასო ამხანაგებო! ძვირფასო მეგობრებო! ჩემო საყვა-რელო, ძვირფასო ლევან!

ჩემთვის დიდად საპატიო და სასიამოვნოა, ჭიდაობის საერთა-შორისო ფედერაციისა და უცხოელ სტუმართა სახელით მივე-სალმო ჩვენი ეპოქის ერთ-ერთ ყველაზე შესანიშნავ სპორტსმენს.

ლევან თედიაშვილი ეს არის მოჭიდავე, რომელსაც დამარცხებული პყავს ჩვენი პლანეტის უძლიერესი ფალანგები რამდენიმე წონით კატეგორიაში. მან თავის თავში, როგორც ფოკუსში. შეკრიბა ყოველივე საუკეთესო, რაც საქართველოს ჭიდაობას გააჩნია და გააგრძელა სახელოვანი ტრადიციები დავით ციმაკურიძის, არსენ მეკოკიშვილის, ვახტანგ ბალავაძის, მირიან ცალქალამანიძის, ვლადიმერ რუბაშვილს, გურამ საღარაძის, ზარიბეგ ბერიაშვილის, შოთა ლომიძის და სხვათა.

ჩვენ გულითად მადლობას ვუხდით ლევანს იმ წვლილისათვის, რომელიც მან მსოფლიო ჭიდაობის საგანძურში შეიტანა. ლევანი იყო მსოფლიოს ყველა მოჭიდავის არა მხოლოდ დამარცხებული, არამედ - მასწავლებელიც. ლევანმა ბევრი გამარჯვება მოიპოვა საჭიდაო ხალიჩაზე. მაგრამ მისი ყველაზე დიდი გამარჯვება დროზე გამარჯვებაა. მისი დიდება კოსმოსური მასშტაბით თუ განიზომება ხოლო მისი სპორტული გმირობა მაგალითად დარჩება ყველასათვის ჭიდაობის განვითარების მთელ მანძილზე.

ჩემო ძვირფასო ლევან! ჭიდაობის საერთაშორისო ფედერაციის პრეზიდენტის მიღან ერცევგანისა და თბილისის XX საერთა-შორისო ტურნირის ყველა უცხოელი სტუმრის სახელით სულითა და გულით გისურვებ მტკიცე ჯანმრთელობას, ბევრ, ძალიან ბევრ სიხარულს და დიდ წარმატებებს შრომასა და პირად ცხოვრებაში“.

ლევან თედიაშვილის დარი სპორტსმენები თითებზე ჩამოსათ-

ვლელი ჰყავდა საქართველოს. არ დარჩენილა სპორტული ტიტული რომ მას არ მოეპოვებინოს. ქართველ სპორტსმენთაგან მოჭიდავეები არიან ყველაზე ტიტულოვანნი, ლევანი კი მათ ფონზეც გამოირჩეულია: მაგრამ ტიტულებთან ერთად ლევანმა მოიხვეჭა ყველაზე მთავარი - თავისი ქვეყნის, თავისი ხალხის სიყვარული და პატივისცემა.

დღეს ყველასათვის აშკარაა, რომ სპორტსმენს ხშირად უფრო მეტის გაკეთება შეუძლია ქვეყნისათვის. თუნდაც ერის პოპულარობის გაზრდის თვალსაზრისით, ვიდრე მხატვარს. მწერალსა თუ მეცნიერს. ამდენად. მას ფრიად საპატიო მისია აკისრია, მაგრამ მის შესასრულებლად სპორტსმენი ღირსი უნდა იყოს ამ მისიისა.

ლევან თედიაშვილი სწორედ ასეთი სპორტსმენი იყო.

თბილისი 1988 წელი.

„მოგავალზეც სომ უნდა ვიფიქროთ?“

გამოხმაურება წერილზე: „ოცნების ქალაქამდე ორი ნაბიჯია“
მწერალ გურამ ფანჯიკიძის წინადადებას თბილისის ცენტრში სპორტული ქალაქის აშენების შესახებ, რომელიც გაზეთ „თბილისში“ დაიბეჭდა (1988 წლის 21 აპრილი, „ოცნების ქალაქამდე ორი ნაბიჯია“), ბევრი მომხრე გამოუჩნდა. არც არის გასაკვირი. საკითხის წმიდა სპორტულ და ეკოლოგიურ მხარეზე რომ არაფერი ვთქვათ, სპორტული ქალაქის აშენებით დიდი ნაბიჯი გადაიდგმება თბილისელთა ჯანმრთელობის განმტკიცების საქმეში. ეს, ცხადია, ყველაზე ნათლად აქვს წარმოდგენილი ამ სფეროში მომუშავე ხალხს. გთავაზობთ თბილისის სპორტკომიტეტის თავმჯდომარის, სპორტის დამსახურებული ოსტატის ლევან თედიაშვილის გამოხმაურებას გურამ ფანჯიკიძის წერილზე.

ჩვენი პატივცემული მწერლის წინადადება იმდენად საჭირო და მისაღებია, რომ ახლა მიკვირს კიდევ, ეს იღეა უფრო ადრე რატომ არავის დაებადა.

მე ახლა ქალაქის სპორტკომიტეტის თავმჯდომარე ვარ და ჩემსავით იქნებ ბევრმა არ იცოდეს, როგორ გეიჭირს სპორტული ბაზები. აგერ გამოჩნდა გონიერი კაცი და ჯანსაღ იდეას გვთავაზობს, უარი უნდა ვთქვათ? ან რა საბუთი უნდა მოვიშველიოთ ასეთი წინადადების უარსაყოფად? თუ საერთო აზრია საჭირო, თბილისში ყოველი მეორე ადამიანი სპორტის გულშემატკივარია, მათ ვკითხვით, ვინ იტყვის უარს?

ამიტომ აუცილებელია სპორტული ქალაქის აშენების ნებართვა მივიღოთ და ამისათვის ყოფილი აბრეშუმის ფაბრიკის ტერიტორიაც გამოვიყენოთ. ვიცი, დიდი ბრძოლა გახდება საჭირო იმ ორგანიზაციებთან, ვინც სათავესოდ დაიგულა ეს ადგილი. მათი გამარჯვება სამწუხარო იქნება სპორტის მოყვარულთათვის და, საერთოდ, საღი აზრისთვის. ჩვენთან თუ უცხოეთში რამდენ ქალაქშია ისეთი დიდი სპორტული კომპლექსები, როგორც პატივცემული გურამ ფანჯიკიძე ლაპარაკობს. არადა, ასეთი კომპლექსის კონტურები, კონტურები კი არა უფრო დიდი ნაწილი, აგერ არა გვაქვს? - კიროვის პარკის მოედნები, ქვემოთ - მშვენიერი საცურაო აუზი... ჩვენი მივამატოთ სიკეთეს სიკეთე, განა გაფუჭდება რამე?

ახლა უკვე ცნობილია, ზოოპარკის სხვაგან გადატანას აპირებენ. დიდი შორსმჭვრეტელობა არ უნდა იმის წარმოდგენას, რა ჩხუბი ატყდება ამ ტერიტორიის ხელში ჩასაგდებად, ალბათ საცხოვრებელი სახლებისა და სხვა ნაგებობების აშენებას მოიწადინებენ. საკვირველია პირდაპირ, ახლა არ ითქვა გმირთა მოედნის შესახებ, ჰაერი იმდენად გატუჭყიანებულია, წესით, იქ ცხოვრება არ შეიძლებაო? თუ კიდევ დატვირთვის ეს ადგილი, ახლომახლო მცხოვრებლებისათვის ალბათ აირწინალების დარიგება გახდება საჭირო. ვფიქრობ, ამ ადგილს სპორტული ქალაქი და სიმწვანე თუ დაემატა, საქმეს მხოლოდ წაადგება.

თუკი იქ აუცილებლად შენობაა საჭირო, ბარემ ერთი კარგი სასტუმრო ჩაიდგას სპორტსმენებისათვის. იმდენ შეჯიბრებაზე ვამბობთ უარს სასტუმროების ნაკლებობის გამო. ხალხს კი კარგი სპორტული სანახაობა, კარგი შეჯიბრება სჭირდება, გვექონდეს ერთი კარგი სასტუმრო სპორტისათვის, როცა შეჯიბრება არ იქნება, ცარიელს ვინ გააჩერებს ჩვენი სივიწროვის

პირობებში.

კიდევ რა მინდა ვთქვა: თუ ის ტერიტორია გაიმეტეს სპორტისათვის, მოედნების აშენებას მალე დადგება საშუელი. აგერ, მეზობლად არ არის პოლიტექნიკური ინსტიტუტი თავისი 25 ათასი სტუდენტით? მით უმეტეს, ამისთვის მონდომებულია ის ხალხი, სწორედ თქვენს გაზეთში წაეკითხე, ინსტიტუტის ხელმძღვანელები, პროფესორ-მასწავლებლები როგორ არიან დაინტერესებული სპორტული ქალაქის აშენებით და დიდ დახმარებასაც გეპირდებიან. ასეთ ენთუზიასტ ხალხს ქალაქში რა გამოლევს ბევრნი დაგვეხმარებიან, სტუდენტები, გულშემატკივრები. ახალი ბაზები სულაც წილობრივი წესით შეიძლება ააშენო სხვადასხვა ორგანიზაციასთან ერთად, ბევრი არ იტყვის უარს.

ბოლო ხანს ჩვენში სპორტული ღონისძიება საკმაოდ ტარდება: ვატარებთ სადაც მოგვიხდება, სადაც არის საშუალება ქუჩებში, სკვერებში, მოედნებზე... კიდევ ვინ იცის, სად. ასეთი და კიდევ სხვა რამდენი პრობლემა გადაწყდებოდა, იმ „ოცნების ქალაქის“ აშენებით, რომელსაც გურამ ფანჯიკიძე გეთავაზობს. იმ აბიტურიენტებსაც, ახლა გამწარებით რომ დარბიან ერთი ბაზიდან მეორეზე ფიზკულტურაში ჩათვლების ჩასაბარებლად, უფრო გაუადვილდებათ საქმე, მომავალზეც ხომ უნდა ვიფიქროთ? გაზეთი „თბილისი“ 6 ივლისი 1988 წ.

"ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ И БУДУЩЕЕ"

С чего лучше начать беседу с олимпийским чемпионом в эти дни! Конечно же, с олимпийской темы. Хотя олимпийский огонь в Сеуле погас, события там еще будет владеть умами. На мой взгляд, говорит Леван Тедиашвили, герой Олимпиад в Мюнхене и Монреале, пятикратный чемпион мира, на этот раз был достигнут подлинный триумф. В Южную Корею я не поехал, смотрел соревнования по телевидению, но впечатлений много. Вот и Нана ханум все переживала, волновалась, да и сейчас еще успокаиться не может: две недели пердынфарктного состояния даже у жены чемпионов...

Леван Тедиашвили не шутит. Перегрузки неравные испытали все мы, любители спорта, что уже говорить тогда человеку, который все это знает изнутри, почувствовал, как говорится, своими печенками. Сейчас олимпийский чемпион, ему сорок лет, и он возглавляет Тбилисский спорткомитет, находится в отпуске. Год последний выдался суматошный, тяжелый, дел было все время невпроворот. Где же отдохнуть? Разумеется, в Баку, с друзьями, туда дорога накатана: Айдын Ибрагимов, Ибрагимпаша Дадашев - все люди близкие, родные, да и жена, ее Леван называет Нана ханум, нашего города еще не видела.

- Я много поездил значит, и повидал много, - говорит мой собеседник. Скажу: ничего тяжелей Олимпийских игр для спортсмена нет. С ними ни в какое сравнение не идут ни чемпионаты континента и мира, ни внутренние первенства. Здесь все на нервах. Если дашь чувствам захватить себя, если переговоришь, пиши-пропало. Главное - самообладание. Да, да, не спорю, надо и силу иметь, и ловким быть, и приемы хорошо знать - как же спортсмену без всего этого, но если не можешь нервы сжать в кулак, проявить мужественность, то на Олимпиаду лучше не ездить. Потому-то, быть может, чаще всего в выигрыше оказываются дебютанты, молодые еще атлеты, на которых меньше давит груз ответственности, у которых нервы не пошаливают.

Конечно, в такой беседе не могут быть потревожены тени совсем не забытых предков. Арсен Мекокишвили, Давид Цимакуридзе, Вахтанг Балавадзе... Вот, кто первыми прокладывал путь советским борцам к пьедесталу почета на олимпиадах. Им было трудно, а их преемникам еще тяжелей. Конкуренция стала такой большой как никогда прежде. Вахтанг Балавадзе, крестный отец Левана, который-то и дал ему путевку в большой спорт, однажды удивленно спросил ученика на чемпионате мира: ты как-то удивительно спокоен сегодня, а у тебя схватка с иранцем. Я пошутил, вспоминает мой собеседник: проблем не будет. Вахтанг покачал головой: прежде, когда я готовился к схватке с иранскими да турецкими чемпионами, сон пропадал, аппетита лишался. Понимаю хорошо: самонадеянность спортсмена не красит, но в мое

время табель о рангах стал другими. Болгары стали себя утверждать, румыны, монголы. Впрочем, изменилось положение и в сборной Союза. Сорок лет назад, я тогда только родился и знаю все это по рассказам, в число чемпионов Союза-48 в закавказскую когорту включился только один эстонский богатырь прежде там главенствовали, вспомните великого Али Алиева, у "вольников" не оказался представленным Азербайджан. Может потому это, что начинаем всегда мы, - за нами, кавказцами, национальные традиции в борьбе, темперамент, а потом нас начинают теснить люди более работоспособные, целеустремленные, если хотите, и более честолюбивые. Труд спортсмена - сила решающая. Тут есть над чем нам всем задуматься и что-то в себе постараться изменить, и тогда нам цены не станет.

Повторяю: внимательно следил за всеми схватками на ковре. Был там и диктат судей. Но Юрий Шахмурадов и Айдыр Ибрагимов, который тоже основательно приложил ко мне руку. Они учили нас мыслить, в мастерах той плеяды было меньше скованности. Риск поощряли спортивную хитрость, да ведь и о зрителе надо помнить, не только о медалях. Чтоб волновался, переживал восхищался. Ценил ум борца.

Как видите, и эти воспоминания - в стиле ретро. Но вовсе не потому, что душа не приемлет сегодняшних кумиров ковра. Совсем напротив, и они милы мне, и им нельзя не воздать должного.

Кстати, о табели о рангах. Скорей для перепроверки самого себя задаю ему вопрос, какой след в спорте оставил Леван Тедиашвили, какие места занимал. Леван удивительно вскидывает брови: первые. Только первые. И ни тени хваставства. Ушел с ковра непобежденным - для борца это высшая похвала. После беседы из дома звоню Алкивиаду Пвалиди, мастеру спорта, многократному чемпиону Азербайджана по вольной борьбе: ты-то помнишь его лучше, что он за человек, этот Леван? Да это, отвечает Пвалиди, сама бодрота, душа открытая, бесхитростная. Зато на ковре был хитрованом, каких не сыщешь неитощимым на каверзы. Не смотрите, что богатырь, и силой в руках обладал феноменальной. А соперника не ломал, к каждому подбирал свой ключик.

Нечего и говорить, что во время такой беседы на вольную тему Баку и бакинцы были все время на первом плане. Нана ханум поражена Баку в самое сердце. И в мыслях не могла иметь, что так красив он и своеобразен. Площадь Низами - чудо, мне именно тут стала раскрываться душа народа. Эта гармония красок, неброскость красоты, естественность и скромность наряда сродни бакинцам.

Леван знает нашу республику изнутри, нет для него секретов, белых пятен в каменной летописи Ичери шехер, гянджинских площадей. Полжизни, даже больше провел на колесах, посетил десятки стран, и римских Колизей, и форум видел, только в США девять раз побывал. Так что может сравнивать. Баку полюбил же, говорит чемпион, с первого взгляда. А сейчас проникся особым уважением и к бакинцам. Убежден: потомки оценят по достоинству то, что делают они для сохранения красоты своего города. Но только ли в камнях дело? мне приятно, что люди само гостеприимство, хотя жизнь вовсе не так и проста. Не забывают никогда о том, что старшего надо почитать, а памятью о предках не поступаться.

Сейчас, как председатель городского Спорткомитета, часто встречаюсь в коллективах со спортсменами. Город мой тоже интернациональный, в этом смысле от Баку отличается мало. Все чаще в списках чемпионов, призеров называются фамилии азербайджанцев. Живем, вы это и сами хорошо знаете, дружно, и в общежитии людском такие отношения утвердились, и в производстве, и в науке, и о спорте и говорить нечего. Да и что нам делить?

Мы прощаемся. Беседы была долгой. Но для короткого пребывания в Баку расписаны у четы Тедиашвили дни по часам. А нужно еще побывать на взморье, хоть я не сезон, познакомиться с новыми жилыми массивами, посетить памятные места - да мало ли...

Марк Пейзель.
Газета "Спорт", 4 октября 1988 года.
г. Баку.

„გვილოცავენ სახელოვანი სპორტსმენები“

ლევან თედიაშვილი

ერთი მაგალითი როგორ გამოვეყო საგანგებოდ, მთელი ჩემი ბიოგრაფია სულ კურიოზებისაგან შედგება:

ჯერ იყო რა, კაკაბეთში ვმუშაობდი კოლმეურნეობის თავჯდომარედ V მივიღებდი გადაწვეტილებას და, ხალხს თუ არ მოეწონებოდა, ამას, კოლმეურნეობა სპორტში ხომ არ ეშლებათ. ეხლა სპორტკომიტეტში ვარ და, თუ ვინმე დარჩა უკმაყოფილო - ამას სპორტი კოლმეურნეობა ხომ არ ჰგონია.

მე არა მგონია არ ვიცი, მაგრამ, ერთი როლი მათამაშეს კინოში და პრიზი მომცეს. კინომსახიობებს ვეუბნებოდი, აბა თუ ბიჭები ხართ, ერთხელ თქვენც სცადეთ ჭიდაობის საერთაშორისო ტურნირზე გამოსვლა, რომელი გაიმარჯვებთ-მეთქი.

გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტი“, 1 იანვარი 1989 წ.

„2200 დოლარი ჭაბუკ ფალავანეს“

„წითელ შუქთან“, გახსოვთ ალბათ, „ლელომ“. ამ სათაურით აუწყა მკითხველებს იმ პირობების შესახებ, რომელიც ჩვენი ექვსი ჭაბუკის თავისუფალ ჭიდაობაში მსოფლიო ჩემპიონატში მონაწილეობასთან დაკავშირებით წამოიჭრა. ცენტრმა უარი თქვა ნაკრების ვალუტით დაფინანსებაზე და ამ საკითხის მოგვარება იმ რესპუბლიკებს მიანდეს, ვისი წევრებიც ნაკრებში მოხვდნენ. „ლელომ“ მიმართა ყველას დახმარებოდნენ ჭაბუკ სპორტსმენებს.

და აი პირველი ცნობაც: საქართველო-იაპონია მეგობრების ასოციაციის სახელით, ჩვენმა ლეგენდარულმა ფალავანმა ლევან თედიაშვილმა, გუშინ საქართველოს სპორტსახეობის ჭიდაობის რესპუბლიკური გაერთიანების 2200 დოლარი გადასცა.

მაშ ასე, მწვანე შუქი აინთო!

გაზეთი „ლელო“ 21 ივნისი 1990 წელი.

„როგორ ცხოვრობ, ჩემპიონო?“

ინტერვიუ „ტოიოტაში“ ცნობილი სპორტსმენი თავისი დიდების წლებში ყველას თვალწინაა. შემდეგ დგება სპორტსმენთან გამოთხოვების ხანა და იგი ხშირად გვეკარგება თვალთახედვიდან. მერე სადღაც, ან რომელიმე საიუბილეო ღონისძიებაზე „აღმოვაჩინო“ ხოლმე ვის მობერებულს, ცხოვრების მდორე მდინარებას აყოლილსა და უხალსოს, ვის, იღბალშერჩენილს, ახალი საქმით გატაცებულსა და ენერჯიულს...

ლევან თედიაშვილი თავის ახალთახალ, ჯიპის ტიპის „ტოიოტას“ მარცხენა კარს მიადგა, შეიკურთხა, კიდევ ვერ მივეჩვიეო, და მარჯვენა კარისკენ შემოუარა, საითაც საჭე ჰქონდა მანქანას. ძალზე ჩქარობდა და მანქანაშივე მოგვიხდა ინტერვიუს აღება, რომელიც შემდეგ მის ბინაში გავაგრძელებთ, სადაც რამოდენიმე წუთით შევირბინეთ.

- გაჩუქეს თუ იყიდეთ ეს მანქანა? ვილაცამ მითხრა იაპონლებმა აჩუქესო?

- არა ვიყიდე.

- თუ არ ვცდები გულშემატკივრებმა მას შემდეგ დაგკარგეს თვალთახედვის არიდან, რაც ქალაქის სპორტკომიტეტში მუშაობას დაანებეთ თავი და იაპონიაში წახვედით. სად მუშაობთ?

ცნობილი კეტჩისტის ანტონიო ინოკის პროფესიულ მოჭიდავეთა ფირმაში მთავარი კონსულტანტი ვარ. ასევე თავისუფალ ჭიდაობას ვასწავლი ტოკაის უნივერსიტეტში. საათები მაქვს სემესტრის ბოლს ჩავდივარ ხოლმე, ისევე როგორც სხვა სპეციალისტები. იქ, პირველ ყოვლისა, ჩემი ტიტულები აინტერესებთ.

- კმაყოფილი ხართ იაპონიაში მუშაობით?

- არც იმდენად. მატერიალური მხარე ერთია, საქართველოს რატომ უნდა ვიყო მოწყვეტილი? მაგრამ პროფესიული თვალსაზრისით, იაპონიაში მუშაობამ ბევრი რამ მომცა, ბევრი რამ ვნახე და ეს გამოცდილება აქ, ჩემს მომავალ საქმიანობაში გამომადგა.

- როგორ მოგეწონათ იაპონელი თანამოსაქმეები?

ნამდვილი აზიელები არიან. იაპონელი ერთს ფიქრობს,

მეორეს გეუბნება მესამეს აკეთებს. მათთან ფრთხილად უნდა იყო, თორემ მშრალზე დარჩები. ჩემთანაც ერთი ორჯერ სცადეს მსგავსი რამ, მაგრამ მათთვის ადვილი მოსატყუებელი კაცი არ აღმოვჩნდი. გაუკვირდათ კიდევ და, და მგონი უფრო კარგი თვალთ დამიწყეს ყურება.

- ზოგი ფიქრობს რომ სპორტსმენი აუცილებლად სპორტში უნდა მუშაობდეს.

- არა, მე ამაც აუცილებლად არ ვთვლი. სხვას გეტყვით: არასპორტსმენი არ უნდა იყოს სპორტში?

- ბატონო ლევან, რა დასამალია ბევრ ცნობილ სპორტსმენს თავისი სახელის გამოაწყობენ ამა თუ იმ ხელსაყრელ სამუშაოზე ისე, რომ არავინ იცის, გაამართლებს თუ არა იგი დაკისრებულ მოვალეობას. ამით არც ისე იშვიათად სპორტსმენი თავის სოციალურ ფუნქციას კარგავს. მისი ნიჭი ქვეყანას სწორედ იმ პერიოდში ადგება, როცა იგი სარბიელზე გამოდის, შემდეგ მას ასე ვთქვათ, სახელი ინახავს, თუმცა სხვა შემთხვევაში ვინ იცის, შემდეგშიც რამდენ საქმეს გააკეთებდა.

- მე თვითონ სპორტისთვის თავის დანებება რომ დავაპირე, სახლში ვიჯექი და მაწვალებდა, პირდაპირ მტანჯავდა აზრი: მე რა გამეკეთებინა, რით შემენახა ოჯახი, რით გადამეხადა, ვთქვათ სინათლის გადასახადი. ამხელა თექვსმეტსართულიანი კორპუსში რომ ვცხოვრობ, ხომ ვიღაცა მოკვდება, ორი კაპიკი ხომ უნდა დადო?.. სპორტსმენს ამ დროს სჭირდება დახმარება, სჭირდება მრჩეველი, ვინც გზაზე დააყენებს.

ბევრი ვალის აღებით იწყებს, მეტი გზა არა აქვს. აცხადებს ტელევიზორში, ჩვენი სახელოვანი ჩემპიონი, მეზობელი კინაცნობი გულში იცინის, ამ გლახას ჩემი ორასი მანეთი მართებს, თავი ვერ შეუნახავსო... სამუშაოც თუ უშოვეს, ცდილობენ მისი სახელი გამოიყენონ, უკანონოსაქმე გააკეთებინონ, რაღაც დოკუმენტზე მოაწერინონ ხელი... ისე ვინ რას მოგცემს. თუ კი მაინც მოგცეს, უკვე ვალდებული ხდები, უხერხულად გრძნობ თავს, ფიქრობ რითი გადაუხადო. ერთი ნაცნობი მყავს, გოლუბევი, საკავშირო ტელევიზიაში მუშაობს. გადამეკიდა, ინტერვიუს მეხვეწებოდა. ვუთხარი, ჩემს ნათქვამს ტელევიზორში არ გამოუშვებენ-მეთქი. არა, ახლა სხვა დროაო. მაინც არ გაუშვეს...

გოლუბეგმა მკითხა, ფული თუ გიყვარსო. პირდაპირ ვუთხარი, მიყვარს-მეთქი. იმათ კი მეტისმეტად პირდაპირ პასუხად მიიჩნიეს და აღარ გაუშვეს.

ასე იმოტომ ვქვი, რომ ფული ცხოვრების საშუალებას გვაძლევს. ოღონდ გააჩნია როგორ იშოვი ფულს. ყაჩაღობა და ქურდობა ჩემი საქმე არა არის, ჩემი ბუნება ამას ვერ მიიღებს. ახლა, კიდევ კარგი ბიზნეს თავისი სახელი დაერქვა. ადრე მას საქმოსნობას ეძახდნენ და ხალხს იჭერდნენ. ფულის ხსენებაც არ შეიძლებოდა, რომ გეხსენებინა უკვე ცუდი კაცი იყავი... არადა, თუკი ბევრი ფული გექნება, სხვებსაც ხომ კარგად დაეხმარები.

- სპორტის დღევანდელ საქმიანობაზე რას იტყვი?

ყველა ქვეყანაში სპორტის სპონსორი პყავს, ყველაზე მთავარი სპონსორი კი სახელმწიფოა. სპორტს ძალიან დიდი სახსრები სჭირდება. ოღონდ ისე არ უნდა გაიგოს ვინმემ, რომ ამას ვიღაცას ტყუილად აძლევენ ეს ფული მათი შვილების ჯანმრთელობაზე იხარჯება.

იაპონიაში საბავშვო ბაგა და ბავი არ არის საცურაო აუზი რომ არ ჰქონდეს. ადრე ბავშვი ფიზიკურად შრომობდა, ბევრს მოძრაობდა და ჯანმრთელი იყო. ახლა ერთადერთი გამოსავალი სპორტია, სპორტული ბაზები. იმათი 80 პროცენტი, ვინც ჩვენთან სპორტში მუშაობს, თავს უიღბლო ადამიანად თვლის. რატომ? ვისზე ნაკლები არიან, გინდა ფიზიკოსზე, გინდა ქიმიკოსზე...

ტყუილად ვარჯიშობენ 'ამდენს კაპიტალისტურ ქვეყნებში? თბილისში საერთაშორისო ტურნირზე ჯონ პეტერსონი ჩამოვიდა და მნახა. მე ადამიანური ფორმა დაკარგული მქონდა (ლევან თედიაშვილმა ღიპზე ჩამოისვა ხელი, - გ.ჩ.), ის კი ახლაც ნამდვილი ათლეტია. მითხრა, მე ჯანმრთელობა იმიტომ მინდა რომ ხუთი შვილი მყავს გასაზრდელიო. დამნაშავედ ვიგრძენი თავი, ესე იგი ჩემი შვილების მტერი გამოვედი. ჩვენ თეორიულად კი ვიცით, რომ უნდა ვივარჯიშოთ, მაგრამ ამისთვის ფსიქოლოგიურად არ ვართ მზად.

- როგორ შეგხვდათ ძველი მეტოქე?

- იმიტომ მომწონს ამერიკელები, რაღაცნაირად ბუნებრივი

ხალხია. აი, ძმები პეტერსონები ავიღოთ, ერთს მიუნჰენში წავართვი ოქროს მედალი, მეორეს, მონრეალში. ზოგი ასეთ შემთხვევაში შეგიძლებს. ესენი კი, ვითომც არაფერი... კარგად ესმით, რომ პატიოსანი ორთაბრძოლა იყო და სპორტში ყველაფერი ხდება.

- ხშირად გიხდება სმა?

- ბოლო ხანს რაც შემიძლია, თავს ვიკავებ. ძალიან ცოტას ვსვამ საერთოდ ყველასთან არ უნდა დალიო.

- იქნებ ახლა ცოტა ძველი ამბები გავიხსენოთ. როგორ დაინიშნეთ კოლმეურნეობის თავჯდომარედ?

- კოლმეურნეობა? ეს კარგი ცხოვრებით არ იყო გამოწვეული. რა მინდოდა მე კოლმეურნეობაში? ძველი სიტუაციისა და სისტემის ბრალი იყო. უმაღლესი და ფიზკულტურული და იურიდიული განათლება მაქვს. ვიტყვოდი ბრწყინვალე იურისტი ვარ-მეთქი, მაგრამ კლმეურნეობაში მაინც არ უნდა გავეგზავნეთ. ერთმა თუ რამოდენიმე პიროვნებამ გადაწყვიტა ეს.

ეს კია, რომ ალბათ იფიქრეს: მე ჩემი ავტორიტეტით, შეიძლება კარგი საქმეები გამეკეთებინა, ყოველ შემთხვევაში ცუდი არაფერი გამიკეთებია, ვცდილობდი, რაც შემეძლო.

იქ წავაწყდი პირველად სოფლის პრობლემებს, ახალგაზრდობის მიგრაციის მიზეზებს... მიწამ პატრონი დაკარგა.

საკარმიდამო ნაკვეთები სამართლიანად არ რიგდებოდა. კანონები იყო ასეთი ახალგაზრდებს გასაქანი არ ჰქონდათ, რომ ცალკე დასახლებულიყვნენ და ოჯახები შეექმნათ.

- სინანულით ხომ არ იგონებთ კაკაბეთის კოლმეურნეობაში გატარებულ წლებს?

- არა, ის ჩემი ბედნიერი წლები იყო. დავამტკიცე რომ ხალიჩის გარეთაც შემეძლო რაიმეს გაკეთება. მე „ცეხებში“ ვერ ვიმუშავებდი, მე ამის ხასიათი არა მაქვს. ისეთაც კონფლიქტურ კაცს მეძახიან.

უკვე გითხარით, გლეხების გაჭირვება ვნახე-მეთქი. ნაწილობრივ ისინიც ტყუიან: უფრო მეტს ითხოვენ, ვიდრე მოცემა უნდათ. თუმცა, რა გინდა თქვა ასე მიაჩვიეს, თან აძლევენ საქონლის ყოლის ნებას, და ხან ართმევდნენ. ჯერ - „ისინი ჩამოვიდნენ მთიდან“ და მეორე „მთას დაუბრუნდა. მთიელი“... ასეთი

ლოზუნგები იყო. აქ არ აძოვო საქონელი, სატყეო მეურნეობის ზოლია. იქ სათესი მიწააო და ასე შემდეგ. ლიფტით ხომ არ ატარებენ საქონელს?

- კოლმეურნეობიდან წამოსვლის შემდეგ აღარ გაწვალუბდათ ის აზრი რა გაგეკეთებინათ?

- როგორ არა, ზოგჯერ პირდაპირ გიყვებოდა. კოლმეურნეობიდან აღარ უნდა გამოვეყვანეთ. იაპონიაში ჩემი ინიციატივით წავიყვანი... ჩვენთან მალე იციან დავიწყება. იყო დრო, მთელი ორი წელი არაფერი დაინტერესებულა, რას ვაკეთებდი, რით ვარსებობდი. აგერ სანეევის მაგალითი აიღე... მარტო სპორტსმენებს კი არა, ალბათ სხვებსაც ასე ივიწყებენ მეცნიერებს, გამომგონებლებს...

ახლა ხშირად არის ლაპარაკი ჩვენი სპორტის საკავშიროსაგან გამოყაფაზე...

- ამ ეტაპზე გამოყოფა ძალიან ნაადრევად მეჩვენება. საერთოდ ჯოხი საწყალ ხალხზე არ უნდა გადატყდეს. სპორტსმენს სამი ოთხი წელი აქვს, რომ რაღაც გააკეთოს. სანეევისთანა დღეგრძელები თითოთოროლა არიან. კარგით, გამოვეყავით, მერე... იმ ახალგაზრდამ რაღა გააკეთოს, რომელიც მსოფლიო ჩემპიონობაზე ოცნებობს? გზა ხომ გადაეკეტა. ჩემპიონობა კი რას იძლევა? სახელსა და ხალხის სიყვარულის მეტს არაფერს.

- მაგრამ ხომ შეიძლება უფრო აქტიურად ვეძებოთ ამ მდგომარეობიდან გამოსავალი? ეს ხომ უკვე ყველაზე უკეთ თქვენ, ტიტულოვან სპორტსმენებს შეიგძლიათ. თვითონ თუ სცადეთ რაიმე?

- ვცადე. მაგალითად, გუშინ ველაპარაკე ფილა-ს მსაჯთა კოლეგიის თავჯომარეს მარტინეტის. პირდაპირ ანეკდოტად მიიღეს ჩემი ნათქვამი. იაპონელებთანაც მილაპარაკია. მათაც ეს ამბავი აბსურდად მიაჩნიათ. საერთოდ ეს საკითხი სპორტსმენთა დონეზე არ უნდა გადაწყდეს ეს ჩვენი პარლამენტისა და მთავრობის საქმეა, მათ უნდა მისცენ მიმართულება სპორტსმენებს.

სხვა საქმეა, თუ რომელმა სპორტსმენმა ანდა სპორტსმენთა ჯგუფმა თვითონ, თავისი ნებით გადაწყვიტა საკავშირო ფედერაციიდან გამოყოფა. მაგრამ ამ გადაწყვეტილებაშიც იაფფასიანი პროვინციალიზმი არ უნდა ერიოს. გულდასმით უნდა მოვიფიქროთ

ყველაფერი.

- თქვენზე ათასი ჭორ-მართალი დადის. სხვათა შორის, ამას წინათ არც ისე სასიამოვნო რამ მოვისმინე.

- ყოველთვის ასეა, ზოგს უყვარხარ, ზოგს ეჯავრები და ცდილობს ჭორი დაგვიყაროს. ჭორი კი ყოველთვის ჭორია.

- საკავშირო ნაკრებში ხომ არ გჩაგრავდნენ?

- ძველი ამბების გამო ჩივილი აღარ ღირს. ერთს კი გეტყვით: ნაკრებში ორი თავით მაღლა უნდა მდგარიყავი ყველა კონკურენტზე. მოსკოვის ოლიმპიადის წინ საკავშირო სპორტკომიტეტმა და ჭიდაობის ფედერაციამ ყველაფერი გააკეთეს, რომ მესამედ არ გამხდარიყავი ოლიმპიური ჩემპიონი. თუმცა ამ განახევრებულ შეჯიბრებას და კიდევ ლოს ანჯელესის ოლიმპიადას ბევრი ოლიმპიადებად არც კი თვლის.

კიდევ ვიმეორებ, ძველ ამბებზე აღარ ღირს ლაპარაკი. აბა, კარგად მოიქცა შახმურადოვი, რომ მოდგა და გაზეთში ათასი ტყუილი თქვა ჩემზე? ახლა ხომ ნათელია, ვინ იყო მართალი?

- ის თუ არის მართალი, რომ თქვენ და ივან იარიგინი ნიუორკის ზანგთა უბანში, ჰარლემში ზანგების მთელ რაზმს მოერიეთ?

- კი, ჩხუბი კარგად ვიცი მაგრამ, მჯობნზე მჯობნი არ დაიღვევო. ჩხუბზე ადვილი რა არის, ეაქცა ცოლა ისაა, არ იჩხუბო.

ის ზანგები ძალიან უზრდელად მოიქცნენ. მათი შემყურე, მიკვირს, როგორ ითმენენ ამერიკელები.

- მერე პოლიციამ არაფერი გითხრათ. ქუჩაში ჩხუბი ამერიკაში...

პოლიცია მაშინ მოვიდა, როცა ყველანი ძირს ეყარნენ. წაგვიყვანეს მე და იარიგინი პოლიციაში და... შერიფის საპატიო ნიშნით დაგვაჯილდოვეს. (ორგზის ოლიმპიურმა და ხუთგზის მსოფლიო ჩემპიონმა იქვე გვიჩვენა ყველა ჩვენგანისათვის ამერიკული ფილმებიდან კარგად ნაცნობი თუნუქის ხუთკუთხა ვარსკვლავი, - გ.ჩ.).

- ამბობენ, რომ ირანში რომ შაჰის საყვარელი ფალავანი არ წაგექციათ, დიდძალი ქრთამი შემოგვთავაზეს.

- არ ვიცი, 'ის მოჭიდავე მართლაც შაჰის საყვარელი

ფალავანი იყო თუ არა. ფული კი შემომამძლიეს. ვიცოტავე. კიდევ დაამატეს. ამ ვაჭრობა-ვაჭრობაში ყველაფერი ასი ათას დოლარამდე ავიდა. მერე გავედი ხალიჩახზე და იმათი ფალავანი შაჰის თვალწინ დავამარცხე. ფული აღარ მოუციათ...

- მართლა არ დაგენანთ ასი ათასი?

გაყიდული შეხვედრით არავინ გამდიდრებულა. მერე, შვილები მყავს, თვალეში როგორ უნდა შემეხედა...

- კიდევ დიდხანს იმუშავე იაპონიაში?

- არა, სამ თვეში მიმთავრდება კონტრაქტი.

- და კიდევ მოგიწევთ ფიქრი იმაზე, რა უნდა გააკეთოთ?

- არა ეს ეტაპი მე უკვე გავიარე. ახლა უკვე კარგად ვიცი, რას გავაკეთებ აქ, თბილისში.

ესაუბრა
გიორგი ჩოჩიშვილი
გაზეთი „სარბიელი“ 8 თებერვალი, 1991 წელი.

„პრეზიდენტთანაც მივალთ“

რა საქმიანობასაც არ უნდა ეწეოდეს ლევან თედიაშვილი, მის სახელს, სიტყვით თუ ქვეცნობიერად, მაინც ჭიდაობას ვუკავშირებთ. ბოლო ხანს ჩვენი ყველაზე ტიტულოვანი ფალავანი - ორგზის ოლიმპიური და ხუთგზის მსოფლიო ჩემპიონი თითქოს განერიდა სპორტს. ასეთი რამ, რასაკვირველია, ხდება ხოლმე თვით სპორტსმენტა სურვილით და, ესეც სათქმელია, ზოგჯერ სხვათა „ხელშეწყობითაც“. შემდეგ ლევან თედიაშვილი იაპონლებმა მიიწვიეს და ტოკიოს უნივერსიტეტში უზიარებდა სტუდენტებს თავის უმდიდრეს გამოცდილებას. ახლა კი ჩვენშიც მივიდნენ იმ დასკვნამდე, რომ მის უდიდეს ავტორიტეტს მთელ ჭიდაობის სამყაროში შეუძლია ჩვენს სპორტსაც მოუტანოს სარგებლობა, მით უმეტეს დღევანდელ მძიმე პერიოდში. ლევან თედიაშვილი საქართველოს თავისუფალი ჭიდაობის ფედერაციის თანაპრეზიდენტად აირჩიეს. თვით პრეზიდენტიც ძველი მოჭიდავეა - საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს თავჯომარის პირველი მოადგილე მურმან ომანიძე - იგი უფრო

ადრე აირჩიეს, - ფედერაციის დამფუძნებელ კრებაზე, სადაც თედიაშვილი... არ მიუწვევიათ (?!) შემდეგ კი, გამგეობის სხდომაზე, უკვე ვთქვით, მაინც აირჩიეს თანაპრეზიდენტად... ლ. თედიაშვილის მიერ ჩვენი თხოვნით წარმოთქმული ეს მცირე მონოლოგი, რომელსაც ქვემოთ გეთავაზობთ, შეიძლება ერთგვარ შესავალ სიტყვად ჩაითვალოს ფედერაციის პრაქტიკული საქმიანობის დაწყების წინ.

- დღეს პირველ ყოვლისა უნდა ვეცადოთ რაც შეიძლება ბევრ შეჯიბრებაში მივიღოთ მონაწილეობა, სულ ერთია რომელი იქნება: სხვადასხვა ტურნირი ევროპაში, რუსეთში ხელშეკრულებით... ამას ფინანსები სჭირდება. ვარჯიში, კვება, გზა, სასტუმრო - ყველაფერი ფული ღირს. უნდა გაირკვეს დაფინანსების წყაროები, გაირკვეს და რაც შეიძლება ჩქარა, ურთიერთობა ფილა-სთან (ჭიდაობის საერთაშორისო ფედერაცია. - გ.ჩ.), გავიგოთ, როდის მიიღებენ მონაწილეობას ჩვენი მოჭიდავეები ოფიციალურ ტურნირებში, მათ სტიმული სჭირდებათ, მიზანი - რისთვის შრომობენ... ფედერაცია ალბათ, იმსჯელებს ყველაფერ ამაზე. მთავრობის დახმარება გეჭირდება, ჭიდაობა მარტო ნაკრები ხომ არ არის - რეზერვიც არის, სპორტული სკოლები... ყველაფერი უნდა ჩამოყალიბდეს.

ახლა ჭიდაობის სამმართველო ცალ-ცალკე ფედერაციებად დაიშალა. ყველას თავის პრეზიდენტი და ვიცე-პრეზიდენტი ჰყავს. მაგრამ ეს სეზონური სამსახური არ უნდა იყოს - წელს რომ იმუშავენ და გაისად გაუშვებ. უნდა შეიქმნას მყარი ჩამოყალიბებული სტრუქტურა. სპონსორებიც არიან, მაგრამ ასეთ მკაცრ ეკონომიკურ პირობებში შეიძლება სპონსორებიც გაკოტრდეს. როგორღა დაგეხმარება. მოკლედ, სადაც გაიხედავ ყველგან კითხვის ნიშანია.

მე სპორტს ერთხანს ჩამოცილებული ვიყავი და ამ საკითხების გადასაჭრელად მზამზარეული რფცეპტების გამოწერა არ შემიძლია. შეიქმნა ახალი ფედერაცია, აირჩიეს პრეზიდენტი, ძველი რგოლი დაიშალა. რა შედეგები მოჰყვა ამას, ჯერ არ ვიცით. ასე უცებ ჩამოშორება (იგულისხმება საკავშირო ნაკრების შემადგენლობაში გამოსვლაზე უარი თქმა - გ.ჩ.) კარ შედეგს არ მოგვიტანს. იმიტომ რომ ძლიერი ბიჭები გყავს. დღევანდელი

პირობებით უკმაყოფილონი არიან. ცოტა ხელს აღარ აძლევთ, სულ სხვა დონის შეჯიბრებაში გამოსვლას არიან მიჩვეულები. ფულიც მნიშვნელოვანი ფაქტორია სპორტსმენისათვის, მაგრამ ესეც არ არის საქმე. რომ წვალობ, ვარჯიშობ, რაღაცას მიაღწევ, ხალხი პატივს გცემს - ეს რაღაც განსაკუთრებული გრძნობაა... ადამიანი სპორტში ვარჯიშს რომ იწყებს, მისი პირველი ოცნებაა ოლიმპიური ჩემპიონი გახდეს. თუ ეს მისწრაფება გარკვეულ დროში ვერ დაიკმაყოფილა, მერე გვიან იქნება. ისიც მართალია, რომ დღევანდელ პირობებში დიდი მოთმინება გემართებს. ამის თქმა ჩემთვის უფრო ადვილია, რადგან უკვე ვიყავი ოლიმპიური ჩემპიონი. მაგრამ როცა თავს დღევანდელი სპორტსმენების ადგილზე წარმოვიდგინე... დღევანდელ პირობებში ოლიმპიური ჩემპიონი ხომ ვერ გავხდებოდი... მერე ბაზები არა გვაქვს... მე თვითონ საბჭოთა კავშირის ნაკრების ბაზებზე რომ არ მევარჯიშა, იქნებ ვერც გამემარჯვა ოლიმპიადებზე. ერთხელ ყვარელში ვიყავით საწვრთნელ შეკრებაზე. სპორტსმენებმა ხაჭო მოითხოვეს: ერთ იქაურ, ადგილობრივ ხელმძღვანელს გაუკვირდა: ხაჭო რათ გინდათ, მწვადი ხომ გაქეთო... სპორტსმენმა თუ ვარჯიშის შემდეგ ცხელი შხაპი არ მიიღო, ის გახურებული კუნთები მერე აღარ იმუშავებს. მოკლედ, ბევრი პრობლემაა გადასაჭრელი. თან კიდევ სპორტის საქმეში ბევრი დილექტანტი ერევა. ზოგი მათგანი ოდესღაც ყოფილა სპორტსმენი, ახლა რაღაც აზრი გასჩენია და მისი განხორციელება სურს.

ფედერაციაც და პირადა მეც რაც შეიძლება ვეცდებით, თუმცა რა შედეგს მივალწევთ, ეს ძნელი სათქმელია. ტურნირებში კი გამოვალთ, მაგალითად, ახლახან თურქეთში ვიყავი მოსალაპარაკებლად, რომ ჩვენი მოჭიდაავეები იქ მოემზადონ და შემდეგ საერთაშორისო შეჯიბრებაში მიიღონ მონაწილეობა. მაგალითად, მე სამოცამდე საერთაშორისო ტურნირი მომიგია. აბა გახსოვთ რომელიმე? ასეთი ტურნირები მოსამზადებელი ეტაპებია მსოფლიო ჩემპიონებისა და ოლიმპიადებისათვის. კიდევ ვიმეორებ, რასაც საქმე მოითხოვს, ყველაფერს გავაკეთებთ. ფილა-ს პრეზიდენტს ერციგენსაც შევხვდებით და სხვებსაც. იქნებ ისიც კი მოხერხდეს რაც მოსკოვის ოლიმპიადაზე გააკეთა

ზოგიერთმა უცხოელმა სპორტსმენმა. გეხსომებათ, მათმა ქვეყნებმა ბოიკოტი გამოუცხადეს ოლიმპიადას და სპორტსმენები საკუთარი ხარჯებით გამოვიდნენ ორლიმპიურ თამაშებში. მაგრამ - ეს ყველაფერი ვარაუდია, კონკრეტულად კი რა იქნება ახლო მომავალში, ამის თქმა ახლა შეუძლებელია...

გიორგი ჩოჩიშვილმა
გაზეთი „დრონი“ 9 აგვისტო 1991 წელი.

„ცარიელ ლაპარაკს საქმის კეთება სჯობია“

ჩვენი დღევანდელი ნომრის სტუმარს, კაცმა რომ ძქვას! არავითარი წარდგენა არ სჭირდება. ლევან თედიაშვილი, ეს ის სახელი და გვარია, რომელიც ყოველგვარი რეგალიების, წოდებების, განმარტებების გარეშეც იცის ყოველმა ქართველმა. ამიტომ ჩვენც არ დავიწყებთ იმ წარმატებათა შეხსენებას, რომლებიც არა მხოლოდ თავად ლევან თედიაშვილის სპორტულ ბიოგრაფიაში, არამედ მთლიანად ქართული სპორტის ისტორიაში ოქროს ასოებით ჩაიწერა, რომლებმაც არაერთი განუმეორებელი წუთი აჩუქეს ქართველ გულშემატკივარს, ქვეყნის კიდით, კიდემდე გაიტანეს საქართველოს სახელი...

იმან, რომ სახელგანთქმული სპორტსმენი დიდი სპორტიდან წავიდა, ოდნავადაც ვერ გაახუნა მისი უზარმაზარი პოპულარობა. როგორ წარიმართა მისი შემდგომი ცხოვრება, რას საქმიანობს ახლა, როგორი გეგმები აქვს ეს ყველაფერი, ბუნებრივია, აინტერესებთ მის თაყვანისმცემლებს. ინტერვიუ, რომელსაც ქვემოთ გთავაზობთ შეძლებისდაგვარად გასცემს ამ კითხვებზე პასუხს.

ბატონო ლევან, ქართველი საზოგადოებრიობა თქვენ გიცნობთ როგორც დიდ სპორტსმენს. თქვენს თაყვანისმცემელთა უზარმაზარი არმიისათვის ინტერესს მოკლებული არ იქნება იმის გაგება, თუ რას მოღვაწეობს დღეს მისი კერპი.

- დღესდღეობით მე ბიზნესითა ვარ დაკავებული. შევქმენით

ორი ფირმა. ერთია საზოგადოება „აბჯარი“ განსაზღვრული პასუხისმგებლობით, მეორე კი - საქართველოსა და თურქეთს შორის საქმიანი კონტაქტების მწარმოებელი ფირმა „თსბ“. ძირითადი სამუშაოა რესპუბლიკისათვის ხელსაყრელი გაცვლა, გაყიდვა, შეძენა... ჯერჯერობით არცთუ სახარბიელოდ მიდის საქმე სხვადასხვა ობიექტური თუ სუბიექტური მიზეზების გამო, მაგრამ იმედი გვაქვს, რომ მალე უკეთესობისაკენ შეიცვლება ყველაფერი.

- ბატონო ლევან, საჭიდაო ხალიჩიდან ერთ მშენიერ დღეს გადასადებ მოედანზე აღმოჩნდით. მაყურებელმა შეიყვარა „ხარება და გოგია“. ამ ფილმით თქვენ ახალი, ამჯერად სამსახიობო კარიერა ხომ არ დაიწყო?

- ამ ფილმში სრულიად შემთხვევით გადამიღეს - გიორგი შენგელაიას დაჟინებული თხოვნა იყო. ფილმის ტიპაჟს, ეტყობა, კარგად მიესადაგებოდა ჩემი გარეგნობაც, ხასიათიც. ადრე ყაჩაღებს რომ ეძახდნენ, ის ხალხი, არსენასავით, მდიდარს ართმევდა და ღარიბს აძლევდა. ასეთ ტიპს მოვერგე... ახლაც არის მსგავსი წინადადებები. დგებუაძის „მგლის ბილიკში“ შემომთავაზეს როლი. ჯერ ვფიქრობ. დიდად არ გაუტაცვიარ ახალ როლს. ყაჩაღობა უფრო მომიხდა. ვნახოთ, დრო გვიჩვენებს. საერთოდ, ჩემს ბიოგრაფიას რაც შეეხება, მეც არ ვიცი, სისტემის ბრალი იყო, ხელმძღვანელობის თუ ჩემი, კოლმეურნეობის თავმჯდომარედ წასვლა კი მომიწია. ბედად, იქ იყვნენ თავისი საქმის მცოდნე ხალხი, ნამდვილი სპეციალისტები და ისინი უძღვებოდნენ საქმეს. ჩემი მთავარი დანიშნულება ის იყო, რომ მათთვის ხელი არ შემეშალა.

- თქვენ დიდ ბიოგრაფიაში ყველაფერი საინტერესოა, მაგრამ, ალბათ, ყოფილა კურიოზული მომენტებიც, რომლებიც არასოდეს დაგავიწყდებათ.

- ასეთი შემთხვევები მქონია სპორტშიც და მის მიღმაც. კურიოზია, აბა, სხვა რა ჰქვია მსოფლიო პირველობა რომ მოვიგე თავისუფალ ჭიდაობაში, უცბად შემომთავაზეს, სამბოც იჭიდავეო. გამიკვირდა, მაგრამ მაინც ვიჭიდავე და, წარმოიდგინეთ, მოვიგე. იყო ასეთი შემთხვევაც - მეგობრებს ხშირად ვუყვები ხოლმე - ამხანაგურ შეხვედრაზე ვიყავით შეერთებულ

შტატებში. მაშინ ამერიკაში ძალიან აქტიურად იყო გაშლილი სიონისტური მოძრაობა. მოთელვას ვაკეთებ და ვხედავ, მოვიდა ხალხი, დიდი ჯგუფი პლაკატით - გაათავისუფლეთ ჩვენი ებრაელები!“ აღმოჩნდა, რომ ჩემს გარდა ჩვენი დელეგაციიდან იქარავინ იყო. მომაშვირეს თითი - შენ მოგმართავთო. გამოვართვი ფლომასტერი და „დავადე რეზოლუცია“ მათ პლაკატს - თავისუფლება ებრაელებს! არ ვიცი, რა ბედი ეწიათ ჩემი „რეზოლუციის“ შემდეგ. კმაყოფილები კი წავიდნენ.

- სპორტსმენისა და მსახიობის გარდა არსებობს დიდი შანსი იმისა, რომ ვიხილოთ ლევან თედიაშვილი - პოლიტიეოლსი. ახლახან გამოქვეყნდა სიები და აღმოჩნდა, რომ თქვენ პარლამენტის დეპუტატობის კანდიდატი ხართ.

- არც კი დამესიზმრებოდა ცხოვრებაში, რომ ოდესმე პოლიტიკაში ჩავერთებოდი. პოლიტიკა პოლიტიკოსებმა უნდა აწარმოონ. ვინც რაშია პროფესიონალი, ის საქმე უნდა აკეთოს. მე რამ მაიძულა ამ ჩემთვის უჩვეულო საქმეში ჩართვა? „ეროვნულ“ პარლამენტში მოსული ხალხის მიერ ჩადენილმა საქმეებმა, იმას, რომ ერთი წლის განმავლობაში ნგრევის, არეულობის მეტი არაფერი გააკეთეს, რომ ცრუ პატრიოტიზმით გააბრუეს ხალხი. ამან მაიძულა. არ ვიცი, მე რას მივალწევ, რას შევძლებ. ცოტა არ იყოს, მეშინია კიდევ. მაგრამ ისეთი ზედმიწევნით ჭკვიანი კაცის ხელში, როგორც შევარდნაძეა, თითოეული უნდა გავიზარდოთ, ვისწავლოთ... მოვხვდები თუ არა პარლამენტში, არ ვიცი, მაგრამ, ყველა შემთხვევაში, ვეცდები, რომ თუ არ გავაკეთებ, არ გავაფუჭო მაინც საქმე.

- დეპუტატობის კანდიდატად ბლოკმა „მშვიდობამ“ წარგადგინათ. დღეს ამ ბლოკს „წითლების“ ბლოკს ეძახიან. არ გეხამუშებათ „წითლების“ გვერდში ყოფნა? ან რამ გამოიწვია სწორედ ამ ბლოკში თქვენი მოხვედრა.

- ვითომ, კომუნისტები ხართო, იმიტომ ეძახიან წითლებს, არა?

მეც ვიყავი პარტიის წევრი. შევადართო ამ „წითლების“ წრე სხვებისაა და გამოჩნდება, ვინ ჯობია. და, საერთოდ, პატრიოტობაში თუ შევეჯიბრებით ერთმანეთს, უფრო მეტ სიკეთეს მოვუტანთ ქვეყანას. ჩვენ საერთო გეგმები და მიზნები გვაქვს,

ბლოკის თითოეულ წევრს. გაზეპირებულ ფრაზებს სჯობს ყველამ საქმე აკეთოს. არჩევნები გამოაჩენს ყველაფერს.

- მაინც რით ხსნით ასეთ უსაფუძვლო ბრალდებას, ჩვენთვისაც მიუთითებიათ, რომ ჩვენ 70 წელი დავტანჯეთ ხალხი, დავაქციეთ ქვეყანა. იცით რა? მე 70 წელი არავინ არ მიტანჯია. 1948 წელს დავიბადე. გადავთვალეთ, როდის შემეძლო შევსულიყავი პარტიაში და, აქედან გამოადინარე, „დამეტანჯა“ ქვეყანა.

- ისე, კაცმა რომ თქვას, რატომ შეხვედით პარტიაში?

რადაცის მჯეროდა. აბა, მისი დახმარება მე რისთვის მჭირდებოდა. პარტიის წევრობა მსოფლიო პირველობას ვერ ამალეზინებდა. არც თანამდებობა მიმიღია პარტიის წყალობით. ისე კი, პარტია და კომკავშირი დიდი ხნის განმავლობაში კარიერის საფუძველი იყო. თუმცა ეს არ ნიშნავს, რომ პარტიაში მხოლოდ ამიტომ შედიოდა ხალხი. მის რიგებში ყოველთვის იყვნენ ძალიან ნორმალური და ღირსეული ადამიანები.

- ისევ თავდასხმების მიზეზზე მინდა გკითხოთ...

- ეს ვიღაც, ვიღაცეებს ჭირდებათ საკუთარი თავის წარმოჩენისათვის - ეგენი არ ვარგანან, ჩვენ გამოგვეყვითო. ხომ არ იყვნენ ქვეყნის მმართველობაში კომუნისტები ერთი წლის განმავლობაში, რა გაკეთდა? 70 წელი რაც მოახერხეს კომუნისტებმა, „ეროვნულებმა“ ერთ წელიწადში ისიც გააცამტვერეს. ვისაც რა უნდა, ის ითქვას, პირს ვერავის აუკრავს. საქმე გამოაჩენს მართალსა და მტყუნს.

- ომია საქართველოში. თქვენ, როგორც მოქალაქე, როგორ აფასებთ რესპუბლიკის ხელმძღვანელის პოლიტიკას ამ რთულ სიტუაციაში?

- მთელი ჩვენი ძალები რომ გაერთიანდებოდეს, შევარდნაძე უფრო მეტს გააკეთებდა. ამ კაცს არაფერი პირადული არ აინტერესებს, მით უმეტეს, რომ ასეთი კარიერა აქვს, გავლილი. მას, უბრალოდ, შესაძლებლობა უნდა მიეცეს, რომ გააკეთოს საქმე. გამოვიყენოთ ეს პიროვნება, მსოფლიოში აღიარებული პოლიტიკური მოღვაწე. ჩვენ ბედნიერები ვართ, რომ ის ქართველია. სხვა ეროვნების რომ ყოფილიყო, უნდა გვეთხოვა, ფული მიგვეცა, რომ მოსულიყო და ეპატრონა ჩვენთვის. ჩვენ გვყავს და არ უნდა დავკარგოთ. მე ასე ვფიქრობ.

- გამოდის, რომ ზოგიერთი ძველები, თქვენი აზრით, მას ხელს უშლიან.

- კი არ მგონია, დარწმუნებული ვარ. ეშინიათ, არ დაკარგონ თანამდებობები, ან გამდიდრების მანიით არიან შეპყრობილი და იციან, თუ ის მოვა ხელისუფლების სათავეში, კანონი იკანონებს და ამ კანონს ყველა უნდა დაემორჩილოს. ასეთ ხალხს, ბუნებრივია, ხელს არ აძლევს სტაბილურობა. მღვრიე წყალში თევზს უფრო ადვილად იჭერენ. ერთი რამაა - სოციალისტური სისტემის გადმონაშთები მოგვდგამს დღესაც. ამას ჩვენი თაობა ცოტა უფრო ძნელად შეველევი, თუ არ გვექნა მართლა ნორმალური კანონი. თუ შენ დაარღვევ კანონს, ამ კანონით უნდა დაისაჯო, მაგრამ თუ შენ დაგჩაგრავს ვინმე ან რამე, ამავე კანონმა უნდა დაგიცვას. ამის იმედს მე სწორედ ამ კაცში ვხედავ და კიდევ იმ ადამიანეში, რომლებიც მიყვებიან მას.

- აფხაზეთზე რას იყვით?

- მე მგონია, აფხაზეთი კი არ დაეკარგეთ, შევიძინეთ. ის ჩვენ ფაქტობრივად, 15-20 წლის განმავლობაში მართლა დაკარგული გვექონდა. ახლა კი შევიძინეთ. მე ამას მთელი პასუხისმგებლობით ვამბობ და შემძლია ნებისმიერი ტრიბუნდანიაც განვაცხადო. კარგი აფხაზის მეტი რა არის, მაგრამ გააბითურეს. ეს საქართველოს ტერიტორიაა, ყველამ იცხოვროს, ღმერთმა შეარგოს, მაგრამ - ამბიციების გარეშე. ძალიან ბევრი არააფხაზი აფხაზად თანამდებობის მისაღებად ისევე, როგორც პარტიაში შედიოდა ხალხი. პარადოქსული რამ ხდება - ერთი ძმა ქართველი იყო, მეორე, აფხაზი ეწერა. ან რა თავმოყვარეობა აკეთებინებდა ამას, არ ვიცი.

- არასოდეს გიფიქრიათ, თქვენი გამოცდილება მომავალი სპორტსმენების არზრდაში გამოგეყენებინათ?

- მწვრთნელობაზე არც მიფიქრია. ეს უაღრესად რთული საქმეა. თანაც, მე მაქვს პროფესია - იურისტი ვარ. სპორტში ყველას თავისი ბედი აქვს - ვიღაც აღწევს დიდ წარმატებებს, ვიღაცას ან ტრამეა მოუვა, ან სხვა რამე შეუშლის ხელს... იცით, ძირითადად ასეთი ხალხი მიდის მწვრთნელად. იმ სპორტულ ჟინს, რომელიც ყველა ჩვენგანშია, ამ გზით იოკებენ. მე ვიცი, რომ ამ საქმისთვის ნერვები არ მეყოფოდა, სხვა კი, ვინც

შეიძლება ჩემზე კარგი სპორტსმენი ყოფილიყო, მაგრამ ხელი შეეშალა, ნამდვილი პროფესიონალი მწვრთნელი გახდა. მე ის ადამიანი არა ვარ, რომ სკოლის მერხიდან სხვის მიერ გამოზრდილი სპორტსმენი ავიჩემო. იცით, ეს ძალიან პრობლემური საკითხია სპორტში და ოდესმე, ალბათ, უფრო ღრმად და საფუძვლიანად მივუბრუნდები. ეს ის ხალხია, რომელიც, პრინციპში, ჩვენ გვჯობია. მე ეს ყველაფერი რომ გაეაცნობიერე, იმიტომ წავედი ამ საქმიდან. თუმცა, საერთოდ, სპორტის გარეშე ცხოვრება არ შემიძლია. მე მის წინაშე ვალში ვარ და ყველაფერს გადაკეთებ, რომ დავეხმარო.

- ჭიდაობა არ გენატრებათ?

- მე ახლა ისეთ რამეს ვიტყვი, რომელიც ყველას გაუკვირდება. მე ჭიდაობის ფანატიკური სიყვარულის გამო არ გავმხდარვარ მოჭიდავე. ეს შემთხვევით მოხდა. მე უფრო ფეხბურთი მიყვარდა. მერე თქვეს, ვინც სპორტის ოსტატი გახდება, უმაღლესში მოწყობაში დაეხმარებიანო. მაგან მიბიძგა ვარჯიშისკენ. დავიწყე და ვეღარ გავჩერდი. უბრალოდ ამ ბუნების კაცი ვარ - სადაც ვარ, პირნათლად უნდა ვიყო. ალბათ, ბიზნესმენიც თუ ისეთსავე წარმატებებს მიაღწიეთ... - მე მინდა, ბევრი რამ ვისწავლო მათგან, ვინც იცის. დახმარების გარეშე წარმატება არ არსებობს. სიტყვა „დახმარებას“ მე სიამოვნებით ვამბობ, რადგან არ არსებობს ადამიანი, მის გარეშე რომ რამეს მიაღწიოს. კახელების არ იყოს, თუ ვიღაცამ ხელი არ წამოგკრა, ძნელია. და ეს არა მარტო სპორტში. ამ კეთილი ხალხის ბეჭებზე ვდგევართ ჩვენ, ვისაც ღღეს, ასე თუ ისე, ანგარიშს გვიწვევენ და ვუყვარვართ.

- ე.ი. ამბობთ, რომ სპორტი თქვენი გატაცება იყო?

- უფრო - კი.

- ბიზნესი?

- თქვენ წარმოიდგინეთ, ბიზნესიც. ჩვენში ხომ ეს საქმე ჩამოყალიბებული არ არის. სკეითების დონეზე ვართ. არავითარი გამოცდილება - გვატყუებენ, გვზღუდავენ, საბანკო სისტემა ვერ ერგება სიახლეებს. ერთი სიტყვით, რთულ პირობებში ვმუშაობთ. ამიტომ შედეგიც აგვიანებს. არც ერთ უცხოელ ბიზნესმენს არ უნდა ასეთ არეულ ქვეყანაში თავისი ინვესტიციების

ჩადება. მაგრამ ჩვენ მაინც ვიწვალათ. მთავარია სიმშვიდე, ნორმალური კანონები, კრედიტები და ამის შემდეგ რაც, მეტი ბიზნესმენი გვეყოლება, რაც მეტ ორგანიზაციას გავუწევთ შეფობას და ა.შ., მით მალე აყვავდება ქვეყანა. საქართველოს აქვს ამის შანსი, მით უმეტეს, ასეთი ხელმძღვანელის ხელში რომელსაც მთელი მსოფლიო ნდობის მანდატი აქვს.

...ქართველების გარდა ყველა ენდობა...

ნებისმიერ ქვეყანას გაუტოლდება, ყველა თვითონ დაინტერესდება ჩვენი კავშირით. ახლა ანარქიაა. კოლმეურნეობა, მეურნეობა დაშალეს, გლეხს მიწას აძლევენ, ამ დროს ტრაქტორი, საწვავი, არაფერი არ არის. გაურკვეველობაა ყველაფერში - ვის ხელში რა უფლებაა, არ ვიცით. უცხოეთში არავინ ამოწმებს ბიზნესმენს, მის საბანკო გარანტიებს. როცა კარგი ბანკი, კარგი კანონები გვექნება, ბიზნესიც აღორძინდება. ხალხიც ნორმალურად იცხოვრებს. რაც მეტი მდიდარი გვეყოლება, მით უკეთესი ჩვენი ქვეყნისათვის - მეტი სპონსორობა იქნება, მეტი ქველმოქმედება. თუ კაცს აქვს ფული, ის გასცემს კიდეც, და თუ არა აქვს, რა ქნას. სულ სახელმწიფოს იმედზე კი ჩემი მტერი იყოს. იმიტომ, რომ 70 წელი ვხედავდით, როგორ იკარგებოდა დახმარება ჩინოვნიკების ხელში. კერძო მესაკუთრე არც არავის მოაპარინებს, რაც არავის მოპარავს. თუ მოიპარავს

კანონი დასჯის. სახელმწიფომ თვითონ უნდა შეიმუშაოს თავისი სტრუქტურები. არ შეიძლება რომელიმე სხვა ქვეყნის სტრუქტურები ზედმიწევნით მოერგოს საქართველოს. ის თავისი ბუნებით ძალზე რთული ქვეყანაა. ახლაც როგორ ვიქცევით? ეს ყველაფერი ისეთ სახეს შეგვიქმნის მსოფლიოს თვალში, რომ ძალიან დიდი დრო დაგვჭმირდება მის გამოსასწორებლად. მე მაინც იმედი მაქვს იმ კანონის, რომელსაც ჯანსაღი დეკრეტატა კორპუსი მიიღებს. არა აქვს მნიშვნელობა, მე ვიქნები თუ არა მასში, ეს იქნება გონიერი ადამიანების კოლექტივი, ამის იმედი მაქვს. მიხედვა უნდა ნაციონალურ ამბავს. ქართველი ხარ - რა შუაშია კახელი, მეგრელი, გურული... თუ მიგაჩნია, რომ არა ხარ ქართველი, ჩაწერე პასპორტშიც, რომ არა ხარ.

კანონში, იცით, კიდეც რა უნდა იყოს?

დიდი ხნის განმავლობაში ჩამოგვიყალიბდა - ჩემი მეზობელი

ჩემზე უკეთესად ცხოვრობს. რაღაცა უნდა იძლეოდეს პასუხს კითხვაზე - რატომ ცხოვრობს ის შენზე კარგად. ალბათ, მეტს მუშაობს. ამიტომ უნდა დაკანონდეს, რომ ადამიანს შეუძლია, იყოს მდიდარი. ეს ჭორების, მითქმა-მოთქმის, ეჭვის საგანი არ უნდა იყოს. ამ კანონმა სწორედ ეს უნდა ასახოს. მე უფრო საბანკო სისტემიდან გამომდინარე, მიმაჩნია, რომ უნდა დაიშვას კრედიტები კონკრეტულ საქმეებზე. დავუშვათ, მე ვარ მწყემსი. გამომიყავი კრედიტი ძროხის მოსაველეად და არა სიგარეტი-სთვის და საღებავი რეზინისთვის. მე ეს ძროხები უნდა გავზარდო. თუ დავზარადდი, წინასწარ რომ სადაზღვევო თანხას ვიხდიდი, ის ამინაზღაურებს ზარალს. ამას ყველაფერს კანონი, გარანტი ესაჭიროება. თუ მთელი დღე მძინავს და არაფერს ვაკეთებ, პრეტენზიაც აღარ უნდა მქონდეს, რომ შეაეღარო ვიღაც-ვიღაცეებს. მე მჯერა - რომ საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ ამ ჭკვიანი ხალხის ხელში და მსოფლიო საზოგადოებრიობის მხარდაჭერით მართლა რაღაცას მივაღწევთ. ბევრს უნდა, რომ დაგვეხმაროს. მე ამას ვგრძნობ და ვიცი ჩემი გამოცდილებით.

- თქვენს ფირმებს რა სარგებლობის მოტანა შეუძლია საქართველოსთვის?

- ძალიან ბევრი - მაგრამ კონკრეტულად რა - ვერ გეტყვით. ძალიან ნელი ტემპით მიდის საქმე, ათასნაირი ბარიერი გველობება. ამ ბარიერზე მე ოდესმე, ნორმალური პარლამენტის წინაშე, ვიტყვი. რა მიშლიდა ხელს, რა არ მიშლიდა. თუ დასასჯელი ვარ, დამსაჯონ და, თუ მე ამ ფაქტორების გამო რამე წავაგე, ისინიც დაისაჯონ, ვინც მე ხელი შემიშალა.

- რა არის თქვენი ფირმების საქმიანობის ძირითადი მიზანი?

- ერთობლივი საწარმოების შექმნა. ამისთვის დიდი რაოდენობის ვალუტაა საჭირო, რაც რესპუბლიკას არ გააჩნია. იცით, იმის გარანტიაც არ არის, რომ უცებ რომ გაჩნდეს ამის საშუალება, ვიღაცა არ მეტყვის, სხვას სჭირდება და შენ კარგად მეყოლეო. ყველა ბიზნესმენს ეშინია ხვალინდელი დღის და დღევანდელიც, კაცმა რომ თქვას, ეს არის ჩვენი უბედურება, როგორც სოციალისტურ სისტემაში იყო, ახლაც მაკონტროლებელი ორგანო მოდის, არსებითად არაფერი შეცვლილა, შეიცვალა სახელები, სტრუქტურა დარჩა.

- მომავლის გეგმები როგორი გაქვთ?

- ძალიან მინდა, რომ ჩემმა ბიზნესმა გაამართლოს, ბევრი შემოსავალი გექონდეს, რომ ვისაც არა აქვს, დავეხმაროთ, პირველ რიგში, სპორტს, მერე უპატრონოთა სახლებს, ისე კი არა, ერთი „სალფეტკი“ ვაჩუქო და მერე ქვეყანა შევძრა. სპონსორობასაც რაღაც პროგრამის სახე უნდა მიეცეს. კონკრეტულად უნდა აიღოს რაღაც უბანი და ის უნდა დააფინანსოს. შენ რომც გაკოტრდე, საგარანტიო წერილში რასაც ჩადებ, იქიდან არაფერი არ უნდა მოაკლო. რაკი თქვა, რაკი ხელი მოაწერა, უნდა შეასრულო ყველა შემთხვევაში.

- დეკლარაცია ბიზნესში ხელს არ შეგიშლით?

- ცოტა არ იყოს, საჩოთირო მდგომარეობაში ვარ. ვერ წარმო-
მიდგენია ბიზნესს მოვწყდე. დებულებაში კი მითითებულია, რომ დეკლარაცია ბიზნესში არ უნდა იმოღეაწეოს. რამდენად სწორია ეს? უბრალოდ, მინდა ყურადღება გავამახვილოთ ასეთ რამეზე. რომელ ცივილიზებულ ქვეყანაში ხდება, რომ ირჩევდნენ პრეზიდენტს, რომელსაც ჯიბეში გროში არა აქვს. რომელი სენატორი ელოდება მივლინებას ამერიკაში წასასვლელად, რომ დღეში ათი დოლარი გამოეწეროს. მე ასეთი ცივილიზებული ქვეყანა არ ვიცი. კიდევ ერთი მომენტი, ნორმალურ ქვეყანაში არჩევნების დროს ხალხი ხარობს. ყოველ პარტიას აქვს თავისი ძლიერი ფინანსური საფუძველი, რომელსაც ის ამ არჩევნებში ხარჯავს. ხალხი რაღაცას ნახულობს, სარგებლობს, ეს იქ დღესასწაულია. რომელ სახელმწიფოში ნახავ, რომ კაცს გროში არა აქვს და პრეზიდენტად ირჩევენ, პოლიტიკა ბიზნესად გადაიქცა. ჩვენთან რატომ უნდათ მინისტრობა, დეკლარაცია?.. ძველი სისტემიდან მოსდგამთ - დასხდნენ სკამებზე, დანიშნონ, მოხსნან. სახელმწიფო თავისი ქონების მონოპოლიას არ თმობს, ატყობთ, ალბათ, მხოლოდ პატარა ჯიხურებს და მაღაზიებს თუ უკეთებენ პრივატიზებას, თორემ სახელმწიფო თავის თავს ინარჩუნებს. ეს არ არის სწორი, ეს არ არის დემოკრატია. იმ ადრე საქმოსნებმა, ახლა რომ ბიზნესმენებს ეძახიან, თვითონ იციან, რა უნდა გააკეთონ. მაფია, ეს უპატიოსნობა ყველგან არის და ჩვენთანაც იქნებუ, მაგრამ იქ მაფიოზი რომ აიღებს შენგან რაღაცას, გარანტიასაც გაძღევს, რომ სხვა ჯგუფი აქ

ვერ შემოვა. ჩვენთან? ავიდოთ პატარა ჯიხური. მოვა ერთი, შგაშინებს, წაართმევს. მერე წავა და ახლა სხვებს გამოგ ზავნის. ასე გრძელდება და აღარავის აღარ მოუნდება მუშაობა. მილიციაც არავითარ გარანტიას არ იძლევა. ალბათ, ეს დებულებაც ბიზნესში დეპუტატის მონაწილეობის შესახებ, შესაცვლელია. პარლამენტის წევრს ბიზნესი უნდა ქონდეს, პარლამენტში შემავალ ბლოკებს, პარტიებს დიდი თანხები უნდა ჰქონდეთ, რა თქმა უნდა, სახელმწიფო კონტროლის ქვეშ. როგორ შეიძლება დეპუტატი იყო და რომელიმე ქვეყანაში ვიზიტად წასულს დღეში, მაგალითად, 10 დოლარი გექლეოდეს. იმ სხდომების გარდა, ხომ არსებობს სხვა რამ - შეხვედრები, ურთიერთობები. ხომ უნდა შეგეძლოს, თავი გამოიჩინო და, დაეუშვათ, ინვალიდ ბავშვს რაღაცით დაეხმარო.

- თქვენ თუ დეპუტატი გახდით, რას გააკეთებთ კონკრეტულად საქართველოსათვის?

- ლიტონი სიტყვები გამომივა, ალბათ, მაგრამ ძალიან მინდა, რომ უცხოური ფირმები თავისუფლად საქმიანობდნენ ჩვენში. მინდა, რომ გლეხს ჰქონდეს საშუალება და პირობები, მოუაროს უკვე საკუთარ მიწას. მე მინდა, რომ ყველამ კარგად იცხოვროს. მინდა შეიგნოს ჩვენმა ხალხმა, რომ არ არის აუცილებელი, ყველამ უმაღლესი დაამთავროს. რაც შეიძლება მეტ ახალგაზრდას უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა გავიდეს საზღვარგარეთ სასწავლებლად. იყოს ორგანიზაციები, რომლებიც დააფინანსებენ ამას. უნდა შემოვიდეს ცივილიზაცია, აუცილებლად. აღარ შეიძლება ისე ცხოვრება, როგორც აქამდე ვცხოვრობდით. ეს უაზრო 1000-კაციანი ქორწილები, თავშეყრები, სადაც სრულიად უბარაქოდ ნადგურდება პროდუქტი, სახსრები, ამდენი ღვინის სმა, ამაზე უნდა ითქვას. შეიძლება, ამის წამკითხავს გაეცინოს კიდევ იმიტომ, რომ მე თვითონაც ბლომად მისვია და მიქეიფია, მაგრამ ახლა ნამდვილად ასე ვფიქრობ. ძალიან მინდა, რომ ნაციონალური შუღლი შეწყდეს, იყოს ბევრი დისკოთეკები, სტუდენტობისთვის ნორმალური თავშეყრის ადგილები, რომ რაღაცით დაკავებული იყოს ახალგაზრდა, უნდა მოიშალოს ეს უშნო ქართული ამპარტავნობა - მე როგორ დავგვი, რომ მოხუცებულობაში კარგად ვიცხოვროთ.

შესანიშნავი სურვილებია, გაქვთ იმედი პრაქტიკულად განხორციელების?

მე ბევრს არ მოეკიდებ ხელს პირველ რიგში, სპორტს დავეხმარები. სპორტის სავალალო მდგომარეობაშია. მე აქვთ გამიწვევს სხვაზე მეტად გული. ჭიდაობა, ფეხბურთი არ უნდა ჩავარდეს. დღეს საქართველოს სახელი და დიდება სპორტს მოაქვს. სათუთად უნდა მოვუაროთ სპორტული ბაზებს. საჭიროა, მეუბნებიან ხოლმე, შენ ხომ გახდი ჩემპიონი. მე კი გავხდი, მაგრამ მე საბჭოთა კავშირის ნაკრებში ვიყავი და იქ ყველა პირობა იყო. აქ არაფერი არ არის. ჩვენთან კარგი შესაძლებლობებია იმისათვის, რომ დიდი საერთაშორისო ღონისძიებები მოვაწყოთ და მათგან შემოსული თანხებით შეიძლება ბევრი პრობლემა გადავჭრათ. სამწუხაროდ, ვერ ვახერხებთ ჩვენი სპორტსმენების სრულად გამოყენებას და მე ძალიან მტკივა ხოლმე გული, როდესაც ვიგებ, რომ რომელიღაც სპორტსმენი ქურდობს, ყაჩაღობს. ეს ნიშნავს, რომ ამ ჯანსაღ ბიჭებს, რომელიც შეუძლიათ ქვეყანას სახელი და დიდება მიუტანონ, სხვები უფრო უღებენ ალღოს, იზიდავენ, აინტერესებენ. უნდა ვიფიქროთ ამაზეც.

ბოლოს ერთს დაგუმატებ. საარჩევნო ბრძოლა, ალბათ, იოლი არ იქნება. ამირჩევენ, არ ამირჩევენ - ეგ არ მაწუხებს. მთავარი ის არის, რომ ვიცი, ეს მძიმე უღელი იქნება. მე ვლოცულობ, რომ არჩევნები ჩატარდეს ნორმალურად, ობიექტურად, რომ ავირჩიოთ უამბიციო, მცოდნე ხალხი. ჩვენ, ახალგაზრდობა, კიდევ მოვასწრებთ. დღეს რომ არ ამირჩიონ, მომავალი არჩევნებისათვის, ალბათ, უფრო დავღვინდები და გავძლიერდები. ჩვენ კიდევ გავიზრდებით. ახლა კი გვჭირდება დადუღება, დაბრძენებული ხალხი, რომ შევძლოთ ნამდვილად დემოკრატიული ქვეყნის აშენება, ისეთისა, როგორიც ეკადრება საქართველოს.

მაია ალუდაური
გაზეთი „დემოკრატიული საქართველო“
15 სექტემბერი 1992წ.

„ბიზნესშიც გაქვდაუდგელი“

ლევან თედიაშვილი მოსკოვში გასამგზავრებლად იყო გამზადებული და ინტერვიუც ერთგვარად ნაუცბათევი გამოდგა. მას, სახელმოხვეჭილ ქართველ მოჭიდავეს, რომელმაც ახლო წარსულში მთელი მსოფლიო აალაპარაკა, დღეს ბიზნესისათვის მოუკიდია ხელი და დროის დეფიციტი სჭირს. ჩვენი საუბარიც, ბუნებრივია, სპორტის კი არა, ბიზნესის ირგვლივ წარიმართა, რომლის „ხალიჩაც“ ნაცადი ფალავეანი კელავ ბეჭდაუდებელი აღმოჩნდა.

კახელი კი ვარ, მაგრამ კარგად ვხვდები, რისთვისაც მოხვედით, - მეუბნება იუმორნარევი ღიმილით ბატონი ლევანი, - გაინტერესებთ, რა გზით და როგორ შევძელით მოკლე დროში იმდენი თანხის დაგროვება, რომ ვერტმფრენი, რომლის ღირებულება 50 მილიონ მანეთს აღემატება, რესპუბლიკის თავდაცვის ფონდს საჩუქრად გადავეცით. ბოდიში უნდა მოვიხადო, მაგრამ რას და როგორ ვაკეთებთ, ამაზე ლაპარაკი ბიზნესში მიღებული არ არის და არც მე ვაპირებ ფირმის საიდუმლოს გაცემას. ერთს კი ვერ დაეფარავ, სამადლობელი წერილი, რომელიც საქართველოს რესპუბლიკის პარლამენტის თავჯდომარემ - სახელმწიფოს მეთაურმა ედუარდ შევარდნაძემ თავისთან მიღებისას გადმოცემა, იმ თვითმფრინავზე გაცილებით მეტად ფასობს ჩემთვის და ჩემი ფირმის მთელი კოლექტივისთვის. ის ბარათი ჩვენ მთელი საქართველოს მადლობად აღვიქვით. მერწმუნეთ, დაუმატა შემდეგ, რაც მოვიმოქმედე, რეკლამისათვის არ გამიკეთებია. ახლან საქართველოში ომია და ვისაც რით შეუძლია, იმით უნდა წაადგეს ქვეყანას. ზოგი საკუთარ სიცოცხლეს სწირავს მას, ზოგი - ძვირფასეულობას, მე ამ ფორმით გამოვხატე ჩემი ერთგულება ერისადმი. რა თქმა უნდა, თუ სამშობლოს დასჭირდა, მეც შემიძლია იარაღით ვიბრძოლო, მაგრამ მიმაჩნია, რომ დღეს ბიზნესის „ფრონტზე“ უფრო ვჭირდები მას. ისედაც, ალბათ, უფრო გონივრული იქნება, ომი მოვამთავროთ და ხალხი გასაჭირიდან ამოვიყვანოთ. იარაღის ბათქა-ბუთქით ვერც ქართველები მოვიგებთ რამეს და ვერც

აფხაზები. მხოლოდ მშვიდობა, თანხმობა და დაუღალავი გარჯა თუ გადაარჩენს ქვეყანას დალუპვისაგან. უპირველესი სიტყვა ამ გზაზე ბიზნესს ეკუთვნის.

- კომერციულ ფირმას, რომლის პრეზიდენტიც თქვენ ბრძანდებით, „აბჯარი“ ჰქვია, თუ ესეც სათქმელი არ არის, იქნებ გვითხრათ, რატომ დაერქვაეს სახელი?

- „აბჯარი“, იცით, სიმბოლურია და დაკავშირებულია ჩვენი პოლიციის, ასე ვთქვათ, შეაბჯვრასთან. მოგეხსენებათ, დღეს ბანდიტები და ყაჩაღები გაცილებით უკეთესად არიან შეიარაღებულნი, ვიდრე პოლიციელები. ამიტომაც გააქტიურდა დამნაშავეთა სამყარო და ეკონომიკურად ისედაც შევიწროებულ მოსახლეობას ამოსუნთქვის საშუალებას აღარ აძლევს. ასეთ ვითარებაში, ალბათ, აღარგამოდგება ძველებური შეგონება: ვაჟკაცსა გული რკინისა, აბჯარი თუნდა ხისაო. დღეს ბოროტებასთან მებრძოლს გულიც რკინისა უნდა ჰქონდეს და აბჯარიც. ამიტომაც გადაწყვიტა ჩვენმა ფირმამ მთელი თავისი ამონაგები თანხები მოახმაროს პოლიციის თანამედროვე ტექნიკური საშუალებებით აღჭურვას, მისი მატერიალური პირობების გაუმჯობესებას და ამით თავისი წვლილი შეიტანოს. დღეს ესოდენ საჭირო წესრიგის დამყარებაში. თუ ვერ შევძელით, ერთი მხრივ, ომის დამთავრება, ხოლო მეორე მხრივ, წესრიგისა და დისციპლინის განმტკიცება, კატასტროფას ვერ ავცდებით, მხოლოდ სტაბილიზაციას შეუძლია შექმნას პირობები ბიზნესისა და გულდინჯი შრომისათვის.

- ამასთან, ვიცი, ქველმოქმედებასაც ეწევი.

- ეს თავისთავად. მატერიალურად ვეხმარებით იმ პოლიციელთა თუ მებრძოლთა ოჯახებს, რომლებმაც სიცოცხლე ერის კეთილდღეობას ანაცვალეს, ან დასახიჩრდნენ და ჯალაბის რჩენა გაუჭირდათ.

- ბატონო ლევან, ადრევე შენიშნეთ თქვენში ბიზნესისადმი მიდრეკილება თუ ამის უნარი ახლადა აღმოაჩინეთ?

- მაპატიეთ, მაგრამ ეს კითხვა მთლად გამართულად არ მეჩვენება. ადრე ჩვენში ბიზნესმენს როგორ აღმოვაჩენდი, როცა ეს სიტყვა სალანძღავად ითვლებოდა და ამ საქმის არც არავითარი წინამძღვარი არსებობდა? ბიზნესის რა მოგახსენოთ,

მაგრამ საგარეჯოს რაიონში კოლმეურნეობის თავმჯდომარედ მუშაობის წლებში გლეხებისაგან ბევრი რამ კარგი ვისწავლე, ფაქტია. აი, ამ ორი წლის წინათ კი, როცა იაპონიაში იქაურ მოჭიდავეებთან კონტრაქტით ვმუშაობდი, პატარა ბიზნესშიც გავივარჯიშე. ჰოდა, რაკი კბილი გავუსინჯე, ვეღარ მოვეშვი - საქართველოში დაბრუნებისთანავე ჩავები ამ საქმეში და აღარც მოვცილებივარ.

- როგორც ვიცი, თქვენს ფირმას მოსკოვში ფილიალი აქვს გახსნილი. ჩვენთან კი ბევრს ასეთი კონტრაქტები არ მოსწონს - რუსეთის იმპერიას ორი საუკუნე ვმონობდით და რაკი განვთავისუფლდით, მასთან ყოველგვარი კავშირი უნდა გავწყვიტოთ.

- მე კი სულ სხვაგვარად ვფიქრობ. იმპერია რომ გეჩაგრავდა, ფაქტია, მაგრამ ეს იმას სულაც არ ნიშნავს, რომ რუს ხალხს მოვემდურით და მასთან მეზობლური, საქმიანი კონტრაქტები გავწყვიტოთ. ასეთმა პოლიტიკამ კარგა გვარიანად გვაზარალა და დასკენები მაშინვე თუ არა ახლა მაინც უნდა გავაკეთოთ. ბიზნესი ის საქმეა, რომელსაც მეზობლებთან ზურგის შექცევა კი არა, მათთან სიახლოვე და თანამშრომლობა ახალისებს. მე პირადად ასე მწამს და ასეც ვიქცევი. რა თქმა უნდა, საქმიანი ურთიერთობა ბევრ ქვეყანასთან გვაქვს, მაგრამ ჩემი ძირითადი პარტნიორები მაინც რუსი ბიზნესმენები არიან. ბევრი მათგანი ყოფილი სპორტსმენია, მიცნობენ და მენდობიან, ნდობა კი ბიზნესში ნახევარ საქმეს ნიშნავს.

- კარგია, რომ თქვენ ასეთი ურთიერთობები გაქვთ პარტნიორებთან, მაგრამ საერთოდ ჩვენში ბიზნესმა, განსაკუთრებით კერძო მეწარმეობამ რომ ვერა და ვერ მოიკეთა, ესეც ფაქტია. თქვენ რით ახსნიდით ჩვენთან საბაზრო ურთიერთობების დამკვიდრების ასეთ ჭირვეულობას?

- უპირველესად სახელმწიფო სტრუქტურებში მოკალათებული პარტნიორების, სხვადასხვა დესტრუქციული ძალების ჭირვეულობით. აღარ არსებობს კომუნისტური რეჟიმი, მაგრამ არსებობს ამ ძალების რეალური ზემოქმედება ბიზნესზე, რომელიც როგორც მას, ისე თავისუფალ მეწარმეს წელში გამართვის საშუალებას არ აძლევს. შეიძლება ითქვას, ისინი სისტემატური

ზეწოლით, შემოწმებებით თუ სხვა საშუალებებით კლავენ ნორმალური ბიზნესის განვითარებას. ამას იმიტომ კი არ ვლაპარაკობ, რომ ვინმესი მეშინია, უბრალოდ ყველა უნდა ხედებოდეს, რომ ვიდრე ბიზნესი ფეხზე არ დამდგარა, მისთვის მძიმე ტვირთის აწევა არ შეიძლება. თუ ვინმეს მაინც და მაინც ფულის კეთება უნდა, მიატოვოს ზედა ეშელონებში სამსახური, რბილი სავარძელი და საკუთარი ხელით აკეთოს ბიზნესი, საკუთარი თავით აგოს პასუხი სახელმწიფოსა და ხალხის წინაშე. წავიდა ის დრო, როცა დარიგებებით და სხვისი ჭკუის სწავლების მეთოდებით სუქდებოდნენ. დღეს საქმეა საკეთებელი და თუ ვისმე გული ერჩის, თავი იქ გამოიჩინოს.

არ შეიძლება არაფერი ვთქვა ერთ ავადმყოფობაზეც, რომელიც დღევანდელ ბიზნესშია მოდებული. ეს გახლავთ შუამავლობა. ბევრი ამ საძრახის ხელობას არ თაკილობს და მაჭანკლობით, ბიზნესმენებს შორის შუამავლობით დიდი ფულის კეთებას ლამობს. მათ რატომღაც არაფრისგან სურთ აკეთონ ფული. ეს ბიზნესის ზნეობრივ ჩარჩოებში ვერ თავსდება. და მას არ შეიძლება გრძელვადიანი საგზური ჰქონდეს. ალბათ დროა, ყველამ მოძებნოს კერძო ადგილი, კერძო მიწა, კერძო საწარმო და ჩვენში დაიწყოს ნამდვილი, პატიოსანი, ცივილიზებული ბიზნესი.

- ბატონო ლევან, ვხედავ, თქვენს ფირმას ბინა თბილისის წყალჯომარდობის ბაზაში დაუდგია. როგორ გრძნობთ თავს, აქაც არავინ გავიწროებთ?

- მაგაზეც მინდოდა მეთქვა და თქვენ დამასწარით. საქმე ისაა, რომ აქაც არსებობენ ძალები, რომლებსაც სურთ ბაზიდან გაგვასახლონ და თვითონ მოკალათდნენ, ისე, რომ არაფერი გადაიხადონ (ჩვენ იჯარით ვართ შემოსულები). როგორ ფიქრობთ ვინ არიან ეს ვაუბატონები? ისევ ისინი, ჩვენი ყოფილი პარტოკრატები, რომლებიც თავს ისაწყლებენ, არ უნდათ სახელმწიფო ხაზინაში კაპიკი შეიტანონ. მათ ფირმის შექმნა უნდათ, ფულის გადახდა კი არა. თუ ასე გაგრძელდა და ყველამ ყველაფერი მუქთად ჩაიგდო ხელში, ბიუჯეტის დეფიციტი კი არ შემცირდება, კიდევ უფრო გაგვეზრდება. აბა, მაშინ ნახეთ, რა დღეში ჩაცვივდებიან განათლების, კულტურის დარგები, სხვა საბიუჯეტო

ორგანიზაციები, რომლებიც სახელმწიფო დოტაციაზე სხედან.

- მათ, ალბათ, მდიდარი ფირმების სპონსორობა დასჭირდებათ.

კი ბატონო, დასჭირდებათ და უნდა გვაუწყოთ კიდევ, მაგრამ არა სჯობია, ბიზნესიდან სახელმწიფოსთვის განკუთვნილი თანხები ხაზინაში შედიოდნეს და საბიუჯეტო ორგანიზაციებს სხვების დასაყვედრებელი არაფერი სჭირდეთ? ესეც არ იყოს, თუ ყველას სპონსორობა დასჭირდა და ფირმამ, რაც ფული დაუგროვებია, მათ დაურიგა, თვითონ როგორღა იმუშაოს? ფულმა რომ ფული უნდა აკეთოს, ეს ბიზნესის დაუწერელი კანონია. თუ მას არ დავიცავთ, გავკოტრდებით, ვეღარც ჩვენ თავს ვარგებთ რამეს და ვეღარც სახელმწიფოს.

ეს ასეა, მაგრამ ბიზნესის, საერთოდ ჩვენი ცხოვრების ყველაზე დიდ მტრად მაინც პოლიტიკური არასტაბილურობა მიმაჩნია. თუ ომი არ დავამთავრეთ და ქვეყანაში წესრიგი არ დავამყარეთ, ვერაფერს მივაღწიეთ. მე ვიცი ჩემი საზღვარგარეთელი პარტნიორების განწყობილება. ისინი წუთებს ითვლიან. ოღონდ მშვიდობა იყოს და მაშინვე დაიძრება ჩვენკენ უცხოური კაპიტალი, დაიწყება ნორმალური ვაჭრობა და ალემ-მიცებობა. მჯერა მაშინ ყველა თავის ადგილს იპოვის ცხოვრებაში, სიბოროტე წავა და სიკეთე დაისადგურებს. ჩემი დიდი სურვილია საქართველომ რაც შეიძლება მალე დაძლიოს გაჭირვება (სიდუხჭირე ყოველთვის ავის მომასწავებელია) და ცივილიზებულ სახელმწიფოთა მწყობრში ჩადგეს. იყოს სიმდიდრე, ურთიერთპატივისცემა, ბოროტება და შუღლი კი სამუდამოდ მოისპოს. ეს ოცნებად არ დარჩება, თუ ყველა ისე გაეირჯებით, როგორც შეგვიძლია. მე პირადად ყოველნაირად ვეცდებით ვემსახურო ჩემს ხალხს, მეგობრებს, ახლობლებს, სიკეთე და მხოლოდ სიკეთე ვთესო ცხოვრებაში.

ოთარ ხუციშვილი.

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“ 5 მარტი, 1992 წ.

„ლეკან თედიაშვილი“

იურისტი, ფირმა „თსბ“ და „აბჯარის“ პრეზიდენტი, საარჩევნო ბლოკი „მშვიდობა“.

1. დიახ, აუცილებელია არჩევნების ჩატარება, დღევანდელ სიტუაციაში. საქართველოს უნდა ჰყავდეს კანონიერად არჩეული მთავრობა, რომელიც კანონიერად გაატარებს რეფორმებს და რომელსაც კანონიერად გაჰყვება ხალხი. ეს პირობა საქართველოს ხვალინდელი დღის ორიენტირია.

2. მე მიმაჩნია, რომ უნდა იყოს საპარლამენტო ხელისუფლება. ამან უნდა შეუწყოს ხელი ნორმალური საკანონმდებლო აქტების ჩამოყალიბებას, რომლებიც დემოკრატიულ პრინციპებზე იქმნება აგებული და ხალხს თავისუფალი და სწორი მოქმედების საშუალებას მისცემს კეთილი ცხოვრებისაკენ.

3. უნდა შეიქმნას ნორმალური; მტკიცე კონსტიტუცია, რომელიც არ შეიცვლება ყოველ დღესასწაულზე, რომელიც იმოქმედებს ქვეყანაში მრავალი წლების განმავლობაში მთავრობის შეცვლის მიუხედავად. ეს იქნება საფუძველი და გარანტი ქვეყნის ყველა მიმართულებით განვითარებისა.

4. პარლამენტის თავმჯდომარის არჩევნებს მივესალმები.

5. დღევანდელი არჩევნების შედეგების პროგნოზირება ძნელია, მაგრამ მე მჯერა ჩემი ხალხის სიბრძნის მწამს, რომ იგი გააკეთებს სწორ არჩევანს.

გაზეთი „სოფლის ცხოვრება“ 3 ოქტომბერი 1992 წ.

“ЧЕЛОВЕК ГОДА”

Чтобы решить непростую задачу, редакция “СГ” взялась в канун 93 года впервые в Грузии провести опрос ряда ведущих изданий республики. Респондентам было предложено определить и указать, по их мнению, самых достойных кандидатов на звание ЧЕЛОВЕКА ГОДА в четырех областях - политике, в культуре и литературе, спорте, в благотворительной деятельности или меценатстве. К чести наших коллег, ответы не заставили себя долго ждать.

Политика - Эдуард Шеварднадзе.

Культура - Паата Бурчуладзе.

Спорт - Кахи Кахелишвили.

Меценат - Леван Тедიაშვილი.

Газета "Свободная Грузия", 1 января, 1993 года.

„დაუგადლებელი სიკეთე“

კომერციული ფირმა „აბჯრის“ პრეზიდენტმა ბიზნესმენმა ლევან თედიაშვილმა საქართველოს რესპუბლიკის თავდაცვის ფონდს აჩუქა ვერტმფრენი მი-8, რომლის ფასი იმ დღეებში 50 მილიონი მანეთი იყო.

ეს ცნობა გადასცა საქართველოსა და რუსეთის ტელევიზიამ, გაზეთებში დაიბეჭდა ქართველი ბიზნესმენების ფოტოები და საქართველოს რესპუბლიკის პარლამენტის თავჯდომარის - სახელმწიფოს მეთაურის ბ-ნ ედუარდ შევარდნაძის სამადლობელი წერილი.

და ჩვენმა შვილიშვილებმა იკითხეს, ვინ არისო ლევან თედიაშვილიო?!

ჩვენც, რა თქმა უნდა სულმოუთქმელად ვუპასუხეთ: არის ყველა დროის უდიდესი სპორტსმენი. მოჭიდავე, ორგზის ოლიმპიური, ხუთგზის მსოფლიო, ხუთგზის ევროპის, შვიდგზის ყოფილი საბჭოთა კავშირის ჩემპიონი. მსოფლიო თასის სამგზის მფლობელი. სპორტის დამსახურებული ოსტატი.

კარგი კაცი ყოფილაო, თქვეს ჩვენმა შვილიშვილებმა.

მეტი არაფერი? სულ ეს არის? ნუთუ ამით თავდება გამოჩენილ სპორტსმენტა პოპულარობა? ნუთუ ასე სამი სიტყვით შეაფასებენ მომავალი თაობები სხვა გამოჩენილი ქართველი სპორტსმენებს?

მაგრამ არის „ლევანის წყარო“ სოფელ კაკაბეთში, რომელიც სოფელს აუშენა სპორტული ასპარეზიდან წასულმა კოლმეურნეობის თავჯდომარემ ლევან თედიაშვილმა.

არის ქართული ფილმი „გოგია და ხარება“, რომელიც რეჟისორმა გიორგი შენგელაიამ მთავარი როლი ლევან თედიაშვილს ანდო;

არის სპორტული ფილმი „საგარეჯოელი ფალავნი“, რომელიც

ლევან თედიაშვილის სპორტულ გზაზე მოგვეთხრობს და რომელსაც ხშირად უჩვენებენ ხოლმე ტელევიზიით;

არის ვერტმფრენი, რომელიც ლევან თედიაშვილმა იყიდა იმისათვის, რომ დაჭრილი ქარველი ბიჭები გადმოიყვანონ აფხაზეთიდან თბილისში.

და, რაც მთავარია, არის პიროვნება: ალალი, გულისამაჩუ-ეებლად უშუალო, ნათელი სახითა და ბავშვური, მიამიტი ღიმილით, დიდი ტორებითა და დაჭმუჭნული ყურებით, ჭიუტი ქედითა და ფართოდ გაშლილი მხარბეჭით, ხალასი იუმორის გრძნობით და მოსიყვარულე გულით.

ქუჩაში რომ მიდიხართ, ან სადმე დაწესებულებაში შედიხართ, ხალხი გცნობთ?

- ვერა... ხალხი ცნობს ან პოლიტიკურ მოღვაწეს, ან აღიარებულ არტისტს, ვისაც წარამარა გაზეთში, ან კიდევ ტელეეკრანზე ხედავს.

- მერე არ გწყინით?

არა! პოპულარობა კარგი რამეა: დღეს გცნობენ, ხვალე ვერა. ამას უნდა შეეგუო. აი, სხვა საქმეა ის ხარისხი, რომელშიც პოპულარობამ აგიყვანა - უკვე განსაზღვრული გვაქვს დონე, რომლის დაბლა ვეღარ დაეშვები; ვალში ხარ თქვენი ხალხის წინაშე და ეს ვალი კაცურად უნდა დააბრუნო დარჩენილი სიცოცხლის მანძილზე. მტრისას, თუ პირიქით მოხდა, ფეხი დაგიცდა და რაღაც უღირსი საქციელი ჩაიდინე... აბა, მაშინ გაგიხსენებენ და თავზე დაგამხობენ შენს განვილილ წარმატებასაც და ჩინ-მედლებსაც...

გაგებული მაქვს, საგარეჯოელები ძეგლის დადგმას გიპირებდნენ, მაგრამ თქვენ წასულხართ კატეგორიული წინააღმდეგი.

- სწორია, გაჯავრებული ვიყავი საგარეჯოელებზე.

- რისთვის?

- 1973 წელს თეირანში სამი მსოფლიო ჩემპიონატი ჩატარდა: თავისუფალში, კლასიკურ ჭიდაობაში და სამბოში. მე თავისუფალში ვჭიდაობდი და მოგივე კიდევ ოქროს მედალი. ამ დროს სამბისტებს საშუალო წონოსანი ავად გაუხდათ და რადგან პატარა ჭიდაობაში საბჭოთა კაშირის ჩემპიონი ვიყავი

სამბოში, მთხოვეს და სამბისტთა ტურნირშიც გამოვედი. 12 ქვეყნის 69 სპორტსმენი ჭიდაობდა, მაგრამ რომ მივეყურეთი-ერთმანეთზე დავალაგე ყველანი. ბოლოს ტურნირის ფავორიტს ამერიკელ ჯონ ბაგმანსაც მოვუგე და ექვს დღეში მეორედ გავხდი მსოფლიო ჩემპიონი, საქართველოში რომ დავბრუნდი აეროპორტიდან პირდაპირ კახეთში გავუხვიე. ეგრე მქონდა დაფიცებული: გამარჯვებული პირველად დედაჩემს ვეახლებოდი ხოლმე. საგარეჯოში რომ შევედი მანქანის წინ ბიჭების კარგა მოზრდილი გუნდი გადამიდგა. ცოტა კი დავიმორცხვე, მაგრამ ვიფიქრე ემანდ მანქანიანად არ ამიტაცონ მაღლა-შეთქი, სასწრაფოდ გამოვალე კარი და ამ დროს მომეჭრა ერთი ოტროველა ბიჭი: ღმერთმა შეგარცხვინოს რომ კლასიკურშიც არ იჭიდავე და მესამე ოქროს მედალიც არ ჩამაიტანეო?! აბა, ერთი უყურეთ, რა გაუმძღარია გულშემატკივარის გული! რატომ მესამეც არო, კაცო! მაგათ როგორ დავადგმევინებდი ძეგლსა?!

- მოჭიდავე რომ არ ყოფილიყავით, რას გააკეთებდით?

„ბელარუს“ ტრაქტორზე ვიჯდებოდი. თანაც ეხლა რო საწვავი არ იშოვება, სახლში დავმყავდებოდი. ხუმრობა იქით იყოს და დიდი რამეა სპორტი. მარტო ოქროს მედლებში ხომ არ არის საქმე? შენ იზრდები, ყალიბდები, თუ კი გაქვს რამე კარგი თვისება ხასიათში წინა პლანზე მოდის; თანაც თუ გაგიმართლა და სპორტული გზის დასაწყისში იმისთანა კაცი შეგ ხვდა, როგორიც ვახტანგ ბალავაძეა? ყველა დიდი სპორტსმენის გზა რთული და ეკლიანია. ეგ შორიდან ჩანს დაფნის ფოთლებად, თორემ სინამდვილეში ბევრი ეკალი, ბევრი ტკივილი და ქარიშხალია, რომლებიც მარტო ყურებზე და ნეკნეზე კი არ ტოვებს კვალს სულშიც ბევრი ჭრილობა რჩება. აი, მე ჩვიდმეტი წლის მანძილზე ვიბრძოდი, ვიგებდი, ორჯერ კიდევ წამიგია... მედლები ჩამომქონდა, ჩემი ხალხის გულს ვახარებდი, მაგრამ სხვისი დროშის ქვეშ კი ვიდექ... რაც იყო, იყო! ეხლა მე დღევანდელობა მაინტერესებს, დღევანდელ დღეს რას ვაკეთებ? რისი გაკეთება შემიძლია ხვალ ჩემი ქვეყნისათვის, ჩემი ერისათვის, ჩემი საძმოსათვის? ძალიან ბევრს ვფიქრობ „დამკაში გასულ“ სპორტსმენებზე, განსაკუთრებით კი მოჭიდავეებზე.

რადაც-რადაცები მაქვს ჩაფიქრებული... მაწუხებს გაზეთ

„ლელოსა“ სპორტული გადაცემების ბედი; აი, თქვენი „სამშობლოც“ ძალიან მიყვარს და ბედნიერი ვიქნები, თუ რაიმე შემთხვევა გავაკეთო იმისთვის, რომ თქვენი გაზეთის პერიოდულობა არ დაირღვეს და უცხოეთში მცხოვრებმა ქართველებმა დროზე და სისტემატურად მიიღონ ყველა ნომერი. ბევრი კარგი წუთი მაჩუქებს ჩვენმა საზღვარგარეთელმა თანამემამულეებმა; რა სასწორი ასწონის, როგორ გაიზომება უცხო ქვეყანაში ტრიბუნებიდან რომ დაგიძახებს ვიღაც აკანკალებული ხმითა: მიდი, ბიჭო ლევანა, შენ გენაცვალე, კვანტი მაგასაო!

- აი, ეს თქვენი ნაჩუქარი ვერტმფრენი...

თქვენ გეთაყვანეთ, მაგაზე არაფერი მითხრათ. რა სალაპარაკოა... რაც შემეძლო, და რაც ყველაზე მეტად სჭირდებოდა იმ წუთში ჩვენს ქვეყანას, ის გადაკეთე. რათ უნდა მაგას რეკლამირება. ყველამ ჩუმად აკეთოს თავისი საქმე, აურზაურის და თავის მოწონების გარეშე. კარგი პურის ჭამაც მიყვარს და ძმაკაცებში კარგი დროს ტარებაცა; თუ გაჭირდება „ჩაკრულოსაც“ წამოვიწყებ, მერე სხვები ამყვებიან ხოლმე. თამადაობას ხომ ვერავის დავუთმობ. ხოდა ყველამ იცის ჩემი მთავარი სადღეგრძელო: - დაუყვედრებელ სიკეთეს გაუმარჯოს-მეთქი! ხეს თუ უძახე, წყალი დაგისხი, წყალი დაგისხიო, გახმება ის ხე.

- ნატვრა თუ გაქვთ რამე?

- როგორ არა! ალბათ გეცოდინებათ ანტიკურ ოლიმპიადაზე დღევანდელისაგან განსხვავებით, ჭიდაობაში იყო წესი, რომლის თანახმად მოჭიდავე ძირს არ უნდა დაცემულიყო, სულ ფეხზე უნდა მდგარიყო; სამჯერ წაქცევა უკვე წაგებას ნიშნავდა; დაცემად ითვლებოდა თუნდაც ის, რომ მოჭდავე მუხლებით შეეხებოდა მიწას. პოდა, ჩემი ნატვრაც ეს არის: სულ ფეხზე მდგარი, წაქცეული კი არა, მუხლებით მიწას შეხებულები კი არ მენახოს ჩემი ხალხი, ჩემი საქართველო... აჰა, ამდენი მალაპარკეთ, რომ ამატირეთ კიდევც!..

ლევან თედიაშვილი იღიმებოდა, თვალები კი ცრემლით ჰქონდა სავსე. ალალი და მადლიანი იყო ის ცრემლი. პოდა, როგორც ბეჭდაუდებელი ფალაგანი იტყოდა, იმ მადლიან ცრემლს და დაუმადლებელ სიკეთეს გამუარჯოს.

ლამარა თელია

გაზეთი „სამშობლო“ 2 თებერვალი, 1993 წელი.

ლევან თედიაშვილს

დავით ტიგინაშვილი

ის ჩვენი სიყრმის ფესვები
სულს მოეფინა დარადა,
დარდიან გულზე მზუნათელ
ბავშვობამ გამოანათა.

საგარეჯოდან ბუნებამ
აგაგლეჯინა ხევანი,
მსოფლიო ჰიმნების გიკრავდა
თედიაშვილო ლევანი.

ვეფხვის სიმარდით ხალიჩებს
ცეცხლს უკიდებდი ომივით,
უძლეველ ფალავნებშია
ბრდღვინავდი, ხვადი ლომივით.

პეტერსონ-შტოტმაისტერებს
შეასკდი ვით კლდე-ტინია!..
ბეჭდაუდებელ ფალავნად
დარჩი ღრმეთ-კაცი გმირია.

კაცმა რომ ვერა დაგაკლო,
ნადირთან გიხმეს ფალავანს,
რას შეგაფხვნიდა ნეტავი
ქვიტკირის ციხე-გალავანს?!

ვას! მამაშენის ნაღდ ცრემლებს
ვერც ჩემი გული იტევსა,
რა ამირანი გაგზარდა
ვაი, დედასა ქიტესა!

„სანამდის საქართველოში
დაიწურება ვენახი“,
იბრწყინებს შენი სახელი
თედიაშვილო ლევანი!

2.05.93. საგარეჯო
გაზეთი „თბილისი“, 7 ივნისი 1993 წელი.

СУХУМСКИЙ АПОКАЛИПСИС

корреспонденты "МК" покинули Сухуми
за день до его падения

Город мертвых

"Здесь вас может убить в любую минуту. Взорвется рядом мина, и останутся одни ботинки, рассказали нам грузинские гвардейцы по дороге в город. Зато душа после такой смерти попадет в рай".

Леван Тедиашвили и его сын
Ватаг. Завтра Вахтанг погибнет.

Сухуми встретил нас настоящим адом. Абхазы угюжили свою столицу гаубицами. Установками "Град" и "Шилка", минометами "Василек", предназначенными для поражения живой силы. Горожан косило десятками.

Абхазские катера обстреляли 6 ракетами причал в Агузерах, пригороде Сухуми, куда обычно приезжали суда и забирали беженцев. Людей с пристани как ветром сдуло (в момент обстрела на берегу находилось толпа, ожидавшая прибытия кораблей).

Оставался один путь по воздуху. В аэропорт сплошным потоком шли беженцы. Мы, желая поскорее выбраться из города, тоже рванули туда. На наших глазах на посадочную полосу упал и взорвался ТУ-154, прилетевший из Тбилиси. Как и первый самолет, он был сбит тепловой ракетой с абхазского катера. В самолете везли боеприпасы и поэтому его очень долго тушили. Уже в сумерках из обгорелого корпуса извлекли и расцепляли спекшиеся трупы пассажиров. Погибло 80 человек. Чудом в носовой части остались живы три члена экипажа и грузинский журналист, снимавший из кабины заход самолета на посадку. Один из них пошел даже своим ходом. Уцелели и два гвардейца, которых выбросило на поле при взрыве.

Потрясенные, мы вернулись в Сухуми.

На следующий день, 23 сентября, во время бомбежки аэропорта погиб только один человек Вахтанг Тедиашвили, 19-летний сын Левана Тедиашвили, двухкратного олимпийского чемпиона по вольной борьбе, с которым мы накануне встречались в резиденции Шесварднадзе.

Аэропорт закрыли окончательно (мы и сами ни за какие деньги не полезли бы в самолет). Город оказался отрезанным от остальной части Грузии.

В тот же вечер бывшие с нами иностранные журналисты где-то раздобыли бутылку водки и всю ночь под грохот обстрела с корявым акцентом пели "Не слышны в саду даже шорохи...", аккомпанируя себе на стоявшем в вестибюле пианино.

*Дмитрий Холодов,
фото Анатолия Белясова
30 сентября, 1993 года
Газета "Московский Комсомолец".*

ОТРЫВКИ ИЗ КНИГИ Д. МИНДИАШВИЛИ “НА КОВРЕ ЖИЗНИ”. 1993 ГОД.

Капитаном нашей команды “вольников” ребята избрали знакомого читателю Левана Тедиашвили. Леван, перейдя в следующую весовую категорию (до 90 кг) в Монреале, как и в Мюнхене, не нашел себе равного. Из 7 схваток наш капитан 5 выиграл чисто, 2 по баллам.

О его тактических возможностях, силе, хорошей борцовской хитрости и спортивной злости особенно убедительно говорит поединок с олимпийским чемпионом Мюнхенской Олимпиады в этом весе Беном Петерсоном.

Здесь следует отметить, что у братьев Джона и Бена Петерсонов был свой немалый счет к Левану. Это он, Леван, “отобрал” золотую медаль у Джона в Мюнхене. Здесь, в Монреале, Бен не только горел желанием отстоять свой титул олимпийского чемпиона, но и наказать Левана за брата.

Бен принадлежал к тому редкому типу борца, который почти над каждым соперником имел преимущество в силе и в росте. Весьма грамотный тактик, он во всех периодах схватки был неизменно активен и всегда боролся до конца, до самой последней секунды.

И на монреальском ковре счастье на первых порах улыбается настырному американцу. со счетом 3:2 заканчивается первый период. Более того, в начале второго он добывает еще одно очко 4:2. Целую минуту он тридится в партере сверху, чтобы увеличить разрыв. Но Леван выдерживает натиск. И сам за 40 секунд до конца периода усиленно атакует противника. И вот, наконец, мастерски исполненная подсечка и Бен в партере. Леван мгновенно скручивает его захватом за руки. Счет резко меняется. Теперь он ведет 6:4. В пользу нашего капитана! Петерсон удручен, озабочен, но не думает сдаваться. С самого начала тругьего периода он переходит к атакам, понимая, что 3 минуты - слишком короткий срок, чтобы отыграться. И один балл ему удастся вернуть. После этого американец пять раз проходит в ноги Левану. Он изо всех сил

стремится перехватить инициативу. Но каждый раз следует мгновенная контратака советского спортсмена - перевод рывком за руку. В результате Бен наказан еще больше: он проигрывает уже 5 очков...

Гонг останавливает этот увлекательнейший поединок, когда на табло высвечены цифры 11:5. В пользу Левана Тедиашвили!

Можно помять наше лякование. Леван не только стал дважды олимпийским чемпионом. Он подтвердил, что в мире нет равного ему по технике, тактике, по непробиваемой вере в свои силы.

Скажу от себя, что эта вера имела под собой серьезные основания. Ведь мало кому удавалось, проигрывая целых 6 баллов, за 35 секунд до конца поединка уложить своего соперника на лопатки. У Левана получалось даже такое!

Леван - борец разносторонний. Он из тех, находят любую щель: Леван всегда готов к любым сюрпризам противника.

На чемпионате мира в Тегеране, я уже сам был. Мой Леван Тедиашвили стал чемпионом мира. Присутствуя на этих соревнованиях в качестве туриста, я сидел далеко от пьедестала почета. Получив медаль, прослушав наш гимн, Леван под взглядами изумленной публики, перескакивая через ряды, бросился бежать вверх. Люди не понимали, что с ним происходит. А у меня радостно бухало сердце в груди: я знал, что чемпион мира бежит ко мне. Добежав, он обнял и поцеловал меня. Потом снял медаль, повесил мне ее на шею и сказал:

- Георгиевич, эта медаль - твоя!

Спасибо Леван!

„აღტაცება“

სადღგრძელოს შაგიერ

საქართველოში ფალაგნებს და ჯან-ღონით სავსე ხალხს რა გამოღვევს. მეც ბევრი გამიგია, მინახავს, ვიცნობდი. ბევრთან მეგობრული ურთიერთობა მაქვს. თუ ტრაბახად არ ჩამომართმევთ, მომსწრე ვარ, ხწირად ვხედებოდი სანდრო კანდელაკს, არსენ მეკოკიშვილს, მათ ვაჟიშვილებს ოთარს და გოგის, ახლო,

მეგობრული ურთიერთობა მქონდა სულგანათლებულ შოთა სალუქვაძესთან, დოდო აბაშიძესთან, თენგიზ კეკელიძესთან...

დმერთმა დღეგრძელად ამყოფოს გივი კარტოზია, ფენომენალური ძალის კაცი, დღევანდელი მოქმედი სპორტსმენები. მოჭიდავეები, მკლავჭიდელები, ყველას რა ჩამოთვლის? საქართველო არ დაბერებულა. არც დაბერდება და ვერც ვერავინ გადააშენებს...

თავად ლევან თედიაშვილი ხალიჩაზეც მინახავს, ცხოვრებაშიც. ჩემდა სავალალოდ, მისი უდროო ჭირის დღესაც მოვესწარი. იმ უბედურმა დღეებმა, რატომღაც შავი მარმარილოს ლოდის წარმოდგენით შემატოვა მეხვიერებაში. ალბათ, ასეც მემახსოვრება ჩემი სიცოცხლის ბოლომდე. ამას წინათ, რომ სულ რამდენიმე წუთით არ შევხვედროდი...

არავინ იფიქროს მე მისი ტიტულების ჩამოთვლას ან სპორტული ცხოვრების აღწერას დავიწყებ. ამისათვის ცალკე წიგნია დასაწერი, სულ სხვა რამ მინდა ვთქვა, სულ ერთი პატარა შტრიხი.

ამასთან, არც ის მინდა გამოვტოვო, რომ კარგად მახსოვს ლევან თედიაშვილი კინოეკრანზეც. რაც ფილმში იყო, ის ჩვენი სახელოვანი რეჟისორის გიორგი შენგელაიას ნიჭს მივაწერე. კარგად გახსნა გონიერი, ძლიერი კაცის ალალი ბენება, მეთქი, მაგრამ...

აღარ ვიცი საიდან დავიწყო მისი პორტრეტი:

რაც ყველაზე მეტად მეცა თვალში და გამაოცა, შავი მარმარილოს ფერი უცებ გაქრა. თურმე თეთრი, ნათელი სახის კაცი ყოფილა. უყურებ და გსიამოვნებს, გიკვირს კიდევაც, მაგრამ გიხარია, რომ ასეთი გულწრფელი, ალალი ვაჟკაცები კიდევ არიან.

როგორც ახლა ეხვდები ის შავი მარმარილოს ასოციაცია თალხმა სამგლოვიარო ტანსაცმელმა და სახეზე დაღვრილმა ჩამქრალმა ნაღველმა დამიტოვა, ალბათ.

ღია ფერის სახე და ცოცოხალი, მოძრავი თვალები, მადლიანი ღიმილი და ტკბილი სიტყვა. შეუფარავი აზრი და უშრეტი ენერჯია...

არა, სიტყვით ვერ აღწერ ამ კაცს. უნდა ნახო, გაიცნო,

აღიქვა.

სახეზე აწერია, სხეულში გამოჭვივის: ალაღმართლობა! ალაღმართლობა! ალაღმართლობა! მის ირგვლივ ატმოსფერო სიკეთით არის გადღენთილი. ზოგიერთს ჰგონია ნიჭიერი შემოქმედის განსაკუთრებული მოვლენა მხოლოდ მუსიკაში, მწერლობაში, ხატვაში მქლავნდება.

არა, ბატონო, ლევან თედიაშვილი ჭიდაობის ბეთჰოვენია. კარუზოა, დოსტოევისკია!.. ნუ გაოცებთ. სწორედ რომ ასეა! აღარასოდეს განმეორდება ლევან თედიაშვილი. ასეთი გონებით, ბუნებით, ძალით, ხასიათით. დანაშაულია, ჯეროვნად, ვერ ვიყენებთ მის სპორტულ ტალანტს.

აბა, წარმოიდგინეთ ფიროსმანისათვის ხატვა აეკრძალათ. გალაკტიონისათვის - ლექსის წერა, სარაჯიშვილისათვის სიმღერა.

ქართველ კაცს რომ ვენახი მოუსპო და ყურძნის დაწურვის უფლება არ მისცე?!

ახლა, სხეულზე ცოტა ქონი აქვს მოდებული, მაგრამ ეს სიმსუქნე ვერ აცხრობს მის უშრეტ ძალასა და ენერგიას. სამაგიეროდ, სიკეთე გამოაქვს სააშკაროზე.

ღმერთმა გაგიმარჯოს ძმაო, ლევან!

შენს ქვეყანას ვენაცვალეთ შენნაირი ჯილაგისათვის!!!

ავტორისაგან: რედაქციაში წერილი რომ მივიტანე, მითხრეს - ამ დღეებში შენი დაბადების დღე ყოფილა - გილოცავ, ლევან! გაზეთი „ლელო“, 19-22 მარტი 1994 წელი.

„ერთად ვაშენოთ ღონიერი სოფელი“

თელავში ახალი ქართული ფილმის „ივენანას“ გადამღებ ჯგუფს ჩავეყვი. მოგეხსენებათ, დღეს მგ ზავრობა როგორ ჭირს და მეც კარგად გამოვიყენე ეს მეტად ხელსაყრელი მომენტი.

გაიხარეს თელაველმა პატარებმა, ანდა ვის არ გაახარებს საუკუნის ფილმის ნახვა. დიახ, ასე უწოდებს მას თითოეული მხილველი.

ასე ითქვა აქ, ძველი თეატრის შენობაში, დღეს რომ კულტურის სახლს დაუდევს ბინა, იყო ზეიმი, იყო ყვავილები... აქ კი სულ ახლოს, თელავის სახელმწიფო თეატრის შენობაში მევენახეთა დიდი რეგიონალური შეკრება მიმდინარეობდა.

იყო ცხარე კამათი.

როგორ გადავარჩინოთ ვაზი, ვენახი, - როგორ გადავარჩინოთ საქართველო...

ყოფილა უფრო დიდი გასაჭირი, ასეთი არა. მრავალგზის აჩეხილა ვენახი, მაგრამ ქართველი კაცის მიერ არა!

კმარი! ქვეყანა უნდა გადაარჩინოს ვენახმა, მეჩაიემ, მესიმინდემ, მეხილემ... დაზგამდა საამქრომ. ქარხნის გუგუნმა, მეცნიერმა და რიგითმა... ერმა და ბერმა! ყველამ, ყველამ, ვისაც რა გვაკისრია, სად და რას ვაკეთებთ, ბიზნესს ვეწვეით თუ ვხნავთ და ვთესავთ!

კმარა წუწუნი გადაბრალება! ვიყურებოდეთ წინ. დღეს როგორც ვიშრომებთ, ხვალ ისე ვიცხოვრებთ.

დღე პირველი

ამ ფიქრით მივაღეჭი კიდევ თელავის გამგეობის შენობას. ფოიეში ორი ასასვლელი კიბეა. მარცხნივ სახელმწიფო რწმუნებულის აპარატი, მარჯვნივ - რაიონის გამგეობა..

მარცხნივ ავუყევი კიბეებს.

- სახელმწიფო რწმუნებული არის საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურის წარმომადგენელი შესაბამის რეგიონში სახელმწიფო რწმუნებული მისდამი დაქვემდებარებული აპარატის მეშვეობით უზრუნველყოფს შესაბამის ტერიტორიაზე საერთო რესპუბლიკური ინტერესებისა და კანონიერების დაცვას. ახორციელებს ღონისძიებებს მართლწესრიგის, თავდაცვისუნარიანობის განმტკიცებას, ეკონომიკური რეფორმების განხორციელებისა და ეკოლოგიური უსაფრთხოების დაცვის მიზნით აკონტროლებს სახელმწიფო მმართველობის ადგილობრივ ორგანოთა საქმიანობას, რეგიონის განვითარებისა და ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობის საკითხებზე; ახორციელებს ღონისძიებებს რეგიონათშორისი და საგარეო კავშირურთიერთობათა გასამტკი-

ცებლად, გვამცნობს დებულება.

საკმაოდ დიდი უფლებებით სარგებლობს სახელმწიფო რწმუნებული, მისი აპარატი, სახელმწიფო რწმუნებული ლევან თედიაშვილი ადგილზე არ დაგვხვდა. თბილისში იყო წასული, უამრავი მოქალაქე იცდიდა მისადებში. რწმუნებულის მოადგილე ქალბატონი მედეა მეზერიშვილი იღებდა მათ.

მეორე დღე

ლევან თედიაშვილი პირველად ვიხილე ახალ ამკლუაში. ჩვენი სახელოვანი ფალავანი, ამ რამდენიმე წლის წინ სამეურნეო საქმიანობაში ტოლს რომ არავის უღებდა და საქმით ამტკიცებდა, დღეს სახელმწიფო მეთაურს სრულუფლებიანი წარმომადგენილია კახეთის რეგიონში.

- ჩემი მთავარი კრედაა, - ამბობს, ლევანი, კახეთი მშვიდად იყოს, ვაკეთოთ საქვეყნო საქმე.

თქვენ ვერ წარმოიდგენთ, რა საშინელი ზამთარი გადავიტანეთ, კავშირიც კი არა გექონდა. იყო ისეთი მომენტიც, როცა კახეთის სოციალური აფეთქება სურდათ ნაძირალებს, სხვას მე ვერ ვუწოდებ. ქვესადგურებში, ახალი წლის ღამეს დარაჯად ვიდექი. იმის უფლებას არავის მიეცემთ, რომ ჩემი ხალხი რაღაც-რაღაცეებზე აიყოლიონ. სულ რვა რაიონია, თითოეულ გამგებელს მიცემული აქვს სრული თავისუფლება იმოქმედოს თავის რაიონში, ოღონდ ამ ეკონომიკური კრიზისიდან გამოვიდეთ, მაგრამ იმის უფლებას არავის მიეცემთ, რომ კახეთი სოციალურად ააფეთქონ!

- მდივანი გოგონა შემვიდა მოახსენა:

გერჯაანის რაიონის დელეგაცია მოსულია თქვენთან, მიღებას თხოულობენ.

- შემოვიდნენ, მერე რას იცდიან, - პასუხობს ლევანი.

- ჩვენ საინფორმაციო ჯგუფი ვართ. - მოკრძალებით დაიწყეს გურჯაანელებმა.

- თქვით რა გინდათ, იყავით სუფთა, ილაპარაკეთ მხოლოდ ფაქტებით, ხომ იცით, მე მხოლოდ სიმართლეს დავუდგები გვერდში.

მოახსენეს: ძალიან მძიმე სიტუაციაა შექმნილი გურჯაანში; გაჩერებულია კესი, პური არ ცხებია... ყველაფერი კეთდება იმისათვის, რომ საქმე არ წავიდეს კარგად.

სიტყვა ითხოვა სოფელ კოლაგის გამგებელმა: პარლამენტის დეპუტატის თანაშემწე მუშაობის საშუალებას არ მაძლევს, თავის უფლებას ამეტებს...

ბევრი, ძალზე ბევრი მტკივნეული საკითხი წარმოაჩინს სახელმწიფოს რწმუნებულის წინაშე გურჯაანელებმა, ლევან თედიაშვილმა თითოეულ მათგანს გულდასმით მოუსმინა, შემდეგ ქალბატონ მედიკოს მიუბრუნდა: პარასკევს, 12 საათზე დავნიშნოთ გურჯაანში თათბირი რაიონის გამგეობასთან ერთად. მერე მათ მიუბრუნდა:

- მე თქვენი მესმის, - უნდა ითქვას ყველაფერი, სახელი ვუწოდოთ საგანს. დღეს ჩვენი ხალხის გადარჩენის დღეა, იცოდეთ მე მხოლოდ სიმართლეს დავეუდგები მხარში.

- დიდი მადლობა, ჩვენც ეს გვინდა, თქვეს გურჯაანელებმა და კაბინეტი დატოვეს.

- მადლობა ჩვენ უნდა გადაეუხადოთ. ამ ხალხს მოთმინებისათვის, იმისათვის, რასაც ისინი ითმენენ: შიმშილსაც, უწყლო-ბასაც, უსინათლობასაც და რაღაცის იმედი თუ აქვთ. ეს იმედი არ უნდა გავაქარწყლოთ, მე ხშირად ვურჩევ ფირმებს. მათ ხელმძღვანელებს, იყავით ხალხთან და უფრო დიდ მოგებას ნახავთ. დღეს იქნება თუ ხვალ, მაფიოზებს ბოლო მოეღებათ. ახლა მთავარია, რას გაიტანს ფირმა და ხალხის სასარგებლოდ რას შემოიტანს. ჩვენ ზოგიერთ მათგანს პირდაპირ ვეუბნებით: არა ხარ კარგი კაცი, სუფთა უნდა იყო და ხალხიც გამოგვეყვება. ჩვენ უკვე დავიწყეთ სოფლებში გასვლა; თითოეულ ოჯახამდე მივალთ და იმას აუცილებლად გავაკეთებთ, რომ ნატურით, ხელი-ხელში მიეცემთ ყურძნის საზღაურს გლეხს. აი მაშინ თუ ჩვენ მხარეს არ დადგება, იმასაც ვნახავთ.

მერე უცბად მედგა მეზვრიშვილს მოუბრუნდა და იკითხა:

- საგზაოს უფროსი არ გამოჩენილა?
- აქ იყო, თქვენ გელოდებათ.
- შემოვიდა.

აი აქ, შევესწარი იმ კონსტრუქციულ დიალოგს, რაც

სახელმწიფო რწმუნებულსა და თელავის საგზაო მეურნეობის უფროსს შორის გაიმართა.

ლევან თედიაშვილი წინ იხედება. მომავალს ჭკერტს.

- გააკეთე პროექტი, გზა გომბორზე ვაქციოთ ფასიან გზად. სხვადასხვა ინსტიტუტებში მე ვიმოქმედებ, შენ საშინაო საქმეებს მიხედე. კულტურული მომსახურების მთელი სერვისი დაგეგმე. აი, ნახავ, რა შემოსავალს მოგვეცემს, რაიონის მოსახლეობას წელში გავმართავთ.

მონუსხულივით ვუსმენდი სახელმწიფოს რწმუნებულს ეტყობა ადამიანები იბადებიან ბიზნესის ნიჭით. საქვეყნოდ გახმარებელი იყო ლევან თედიაშვილის ფირმა საგარეჯოში გახმაურებელი იყო მით. სუფთა ბიზნესით როგორ აკეთებდა ამდენა საქმეს.

დღეს კი კახეთის რეგიონში შემაველ ფირმებს ურჩევს და ეხმაურება თავისი გონებითა და ავტორიტეტით.

- დღეს დილით ერთი სკოლა ვინახულე თელავში. არ მომელოდნენ, ასე შევადე კარები, მრავალი პრობლემაა გადასატრეული, თბილისში წასვლაა საჭირო.

- იქნებ სხვა სკოლებიც გვენახა. აი, პირველი სკოლის გასატრირსაც ჩავწედებოდით, - ჩავერთე საუბარში.

- რას ვუცდით. წავიდეთ.

თელავის ორ საუკუნეზე მეტს ითვლის. იგი აგებულ იქნა ერეკლე მეფის მიერ როგორც „ფილოსოფიურ-საბუნებისმეტყველო სკოლა“ და მათ საქართველოს ისტორიაში, ლიტერატურაში, ენათმეცნიერებაში თავის კვალიც დატოვა.

დღეს კი სკოლას უჭირს. ინგრევა სახურავი, ჩამოდის წყალი, არ ჰყოფნით სასკოლო ოთახები, გადაკეთება არ შეიძლება, უკმარისობაა ავეჯის, არა აქვთ სასპორტო მოედანი და სხვ. და, რაც მთავარია, უჭირთ პედაგოგებს... სოციალურად დაუცველ პედაგოგებს.

სახელმწიფო რწმუნებულმა ფირმა კოკა-კალას წარმომადგენელი იხმო.

- თუ შესაძლებელია, მოვიდესო. ლევან სასურქინაშვილიც უმაღ სკოლაში გაჩნდა.

- რით შეგიძლიათ სკოლას დაეხმაროთ.

შევთანხმდებით ფირმის პრეზიდენტთან და შეძლების-
დაგვარად გავუწევთ დახმარებას სკოლას.

პედაგოგებს დახმარება აღუთქვა აგრეთვე რაიონის გამგე-
ბელმაც და პედაგოგებმაც შვებით ამოისუნთქეს, დაძაბულობა
განიმუხტა.

გარეთ გამოსულნი ანალიზს ვუკეთებდით დღევანდელი
დღის შედეგებს.

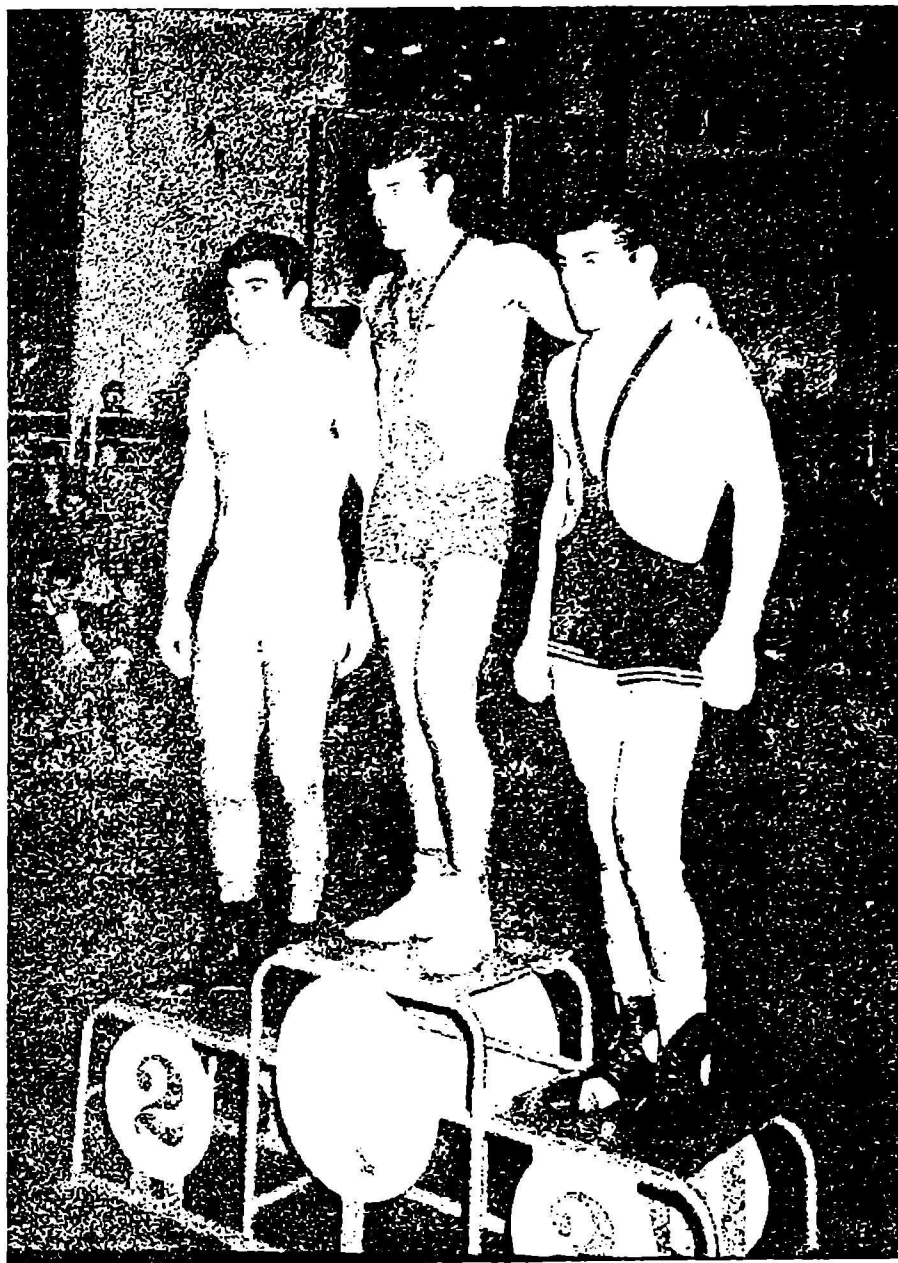
- ჩვენ არ გავჩერდებით, სოფელ-სოფელ ვივლით, მივალთ
თითოეული ოჯახამდე, ისედაც ბევრი დრო დავკარგეთ, ხალხს
შველა უნდა, ხალხი დღევანდელი დღის გასაჭირზე ჩვენგან
მოელის პასუხს და ვინ მოგვცა იმის უფლება, რომ არ გავცეთ
პასუხი.

ხალხი ჩვენ გამოგვეცემა.

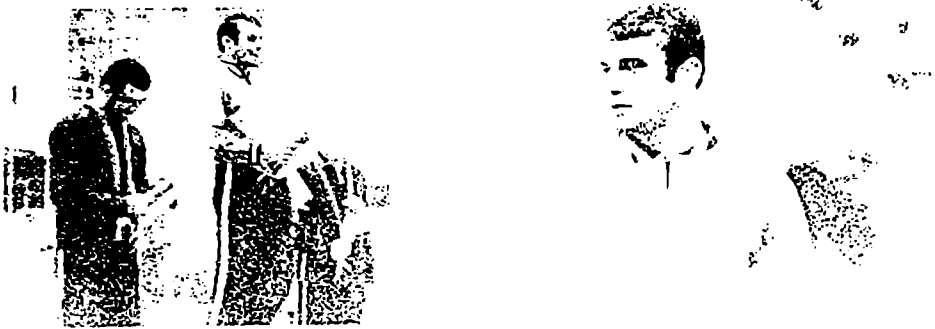
და ასეც იქნება.

მაყვალა ინასარიძე.

*„სოფლის ცხოვრების“ სპეც.კორესპონდენტი
გაზეთი „სოფლის ცხოვრება“, 28 ივნისი, 1994 წელი.*

სსრკ თასის გათამაშება (ლენინგრადი, 1970 წელი).

სსრკ ხალხთა IV სპარტაკიადა (შახმურადლოვთან
ორთაბრძოლა) მოსკოვი, 1971 წ.

ოლიმპიური ჩემპიონების: თედია შვილის, აბდულბეკოვის
პირველი ავტოგრაფები (მიუნჰენი, 1972 წელი).

სსრკ ნაკრები თავისუფალ ჭიდაობაში. იაპონია, 1972 წელი

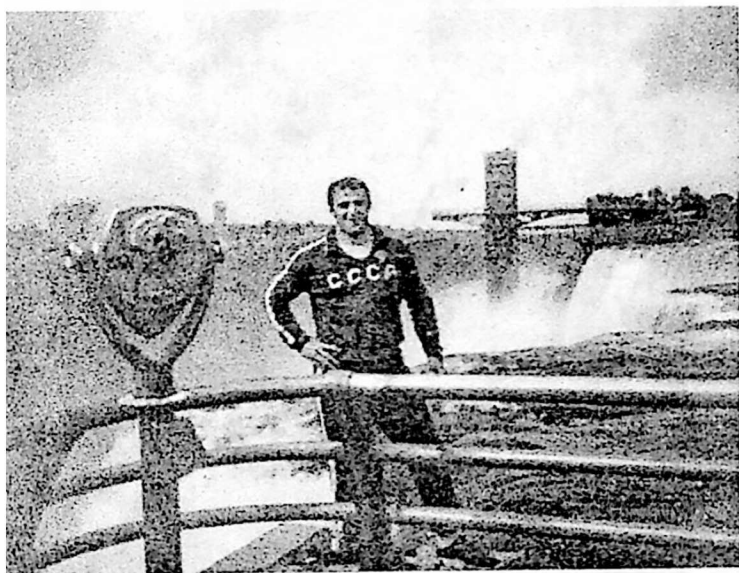
სსრკ ნაკრები თავისუფალ ჭიდაობაში (ბულგარეთი).

საფრანგეთში, კულონის სახ. პრიზზე (1973 წ.).

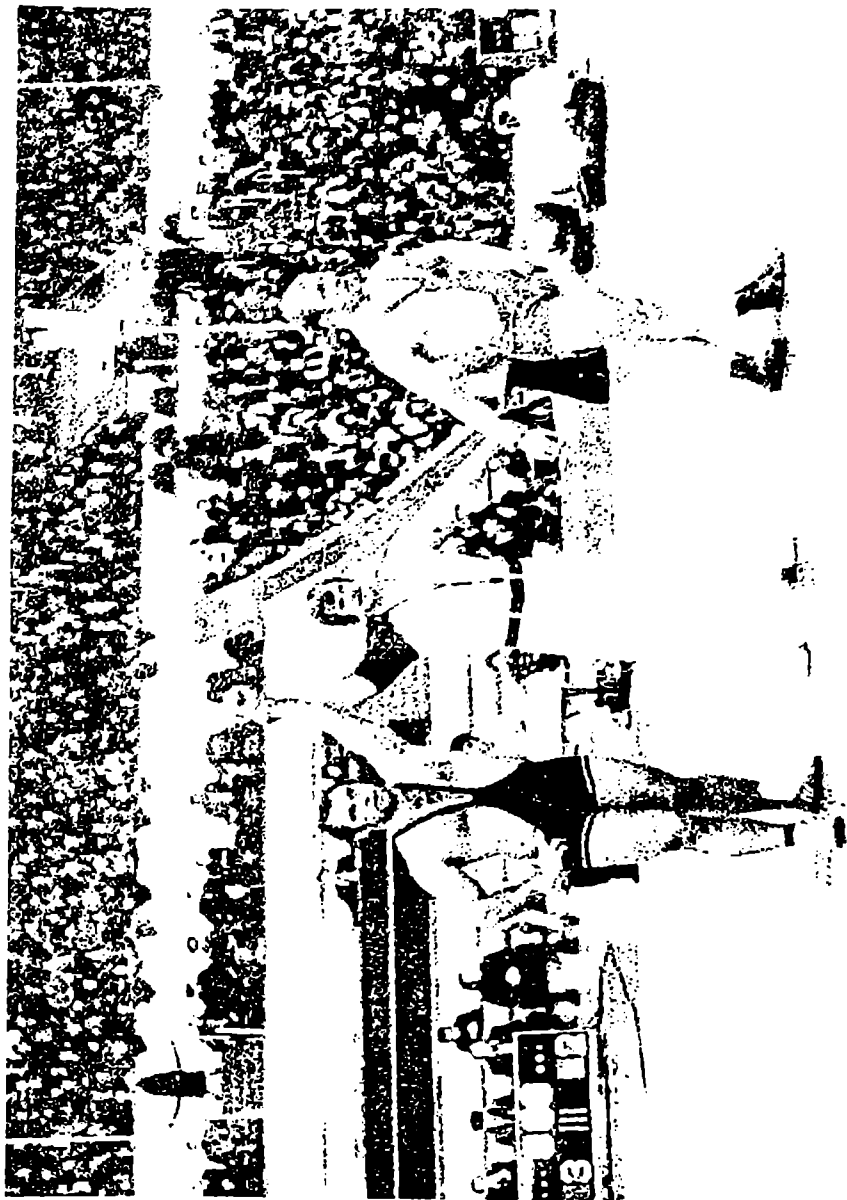
კანადა, 1975 წელი

აშშ, 1993 წელი

თბილისის საერთაშორისო ტურნირზე

გამარჯვება იარიგინთან ორთაბრძოლაში

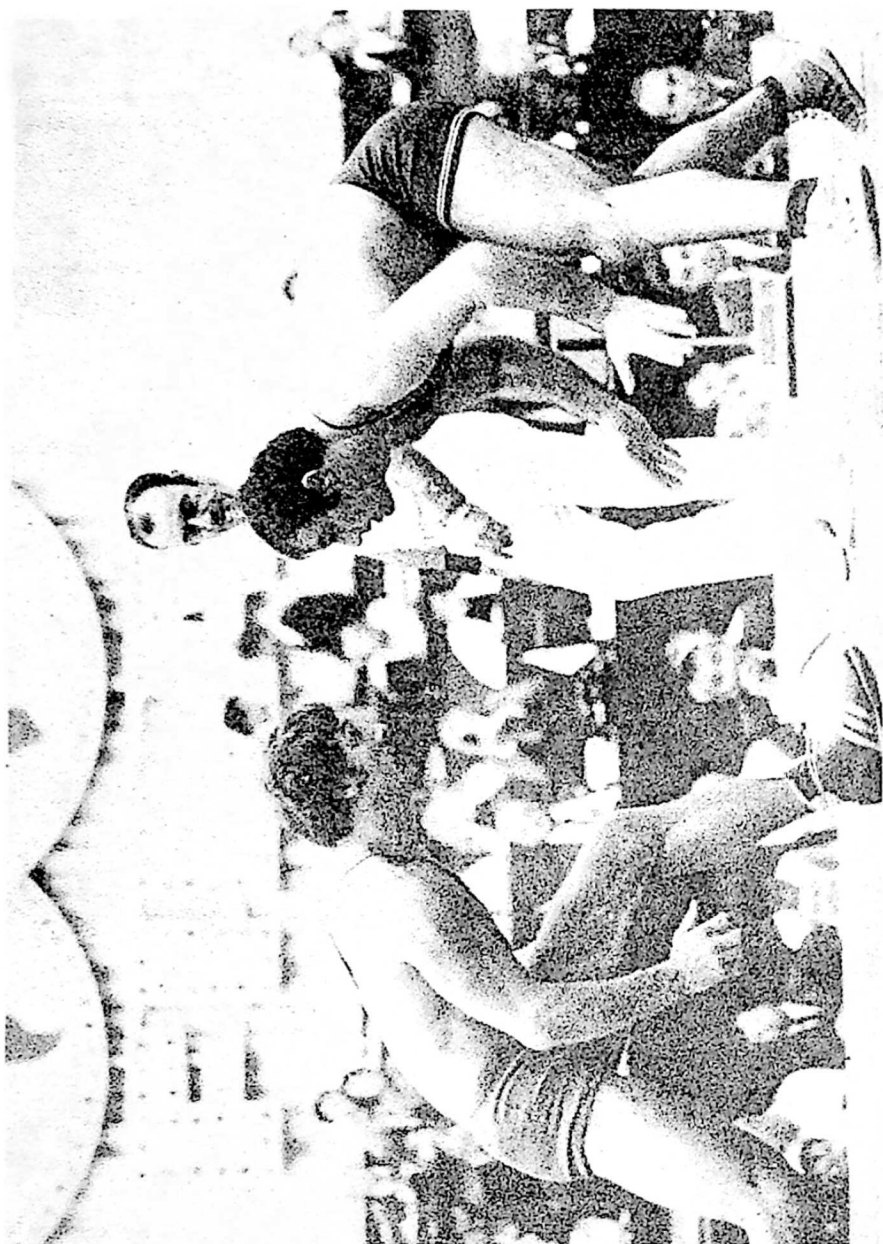

შეხვედრა ბისულთანოვთან

ისტამბული, 1974 წელი

შეხვედრა შტოტმაისტერთან მიწის მსოფლიო ჩემპიონატზე, 1975 წელი

პისს ამერიკის გამარჯვებულეთან
(ქ. ტოლედო, აშშ, 1977 წელი)

თბილისობაზე ოჯახთან ერთად

თბილისის სპორტის სასახლეში ვაჟიშვილებთან

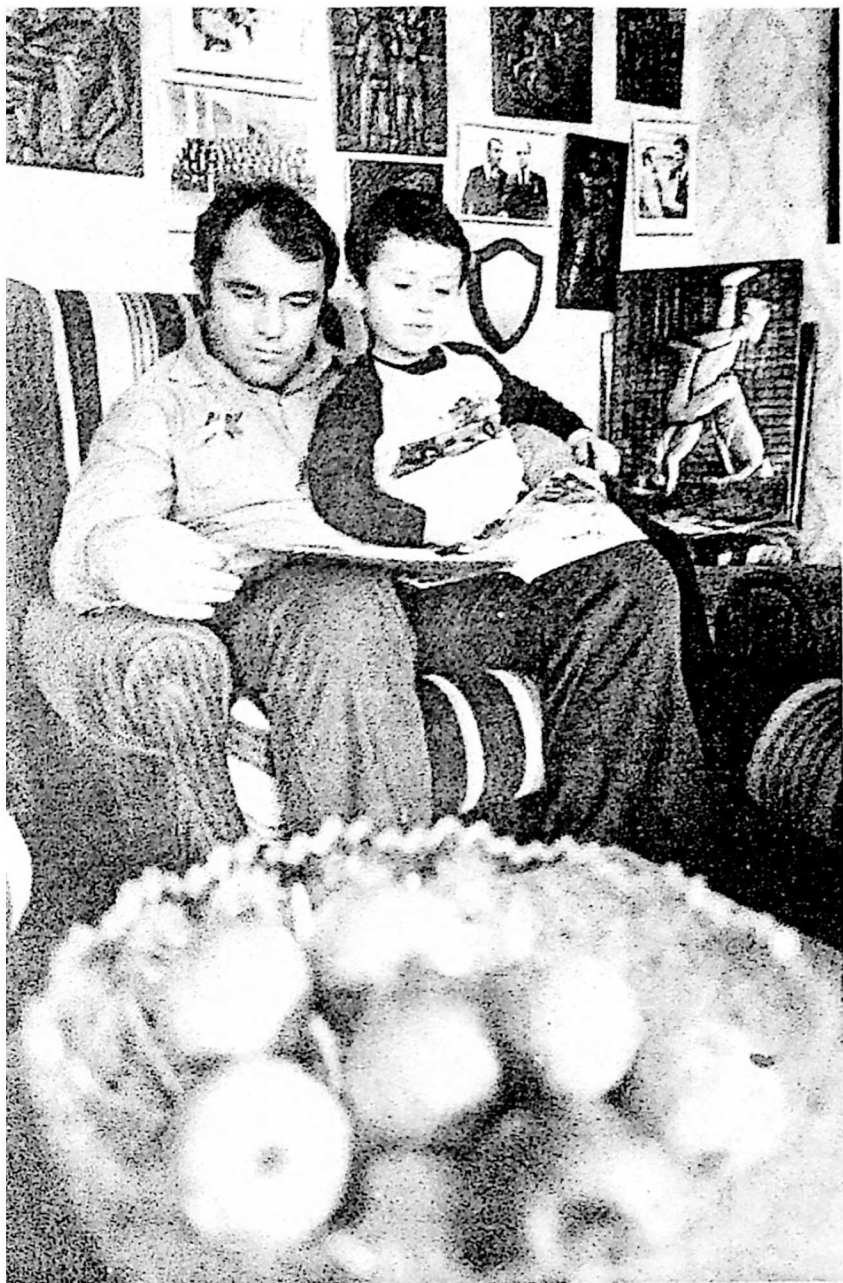
უფროს მეგობარ ვალერიან ფარქოსაძესთან ერთად სიღნაღში

ილო ხუციშვილი და ლევან თედიაშვილი მეგობრობის ხეივნის გაშენებისას

მუზეუმში

ოჯახში, პატარა ვახტანგთან ერთად

სტუმრად დედასთან საგარეჯოში

ალექსანდრა და ქიტეს თედიაშვილები ხარობენ შვილის
სტუმრობით

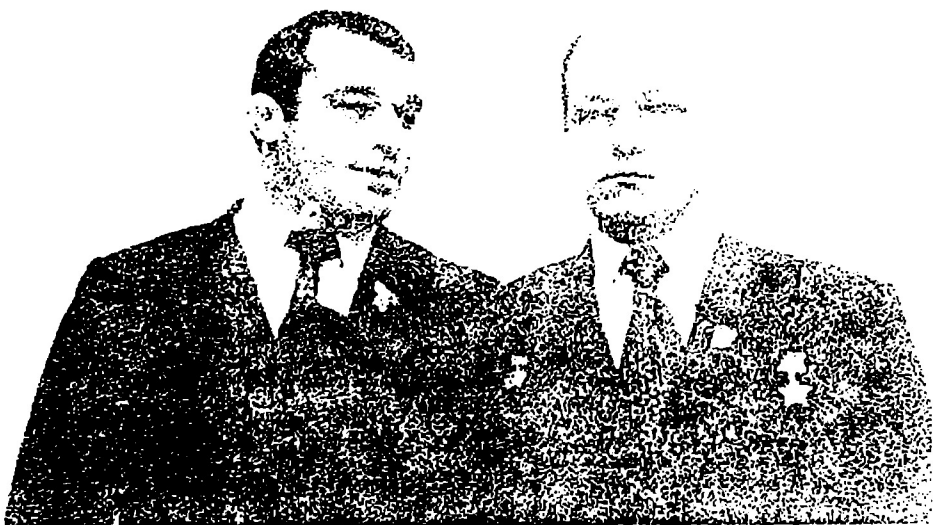
ალექსანდრა პახმუტოვას „любимчик“

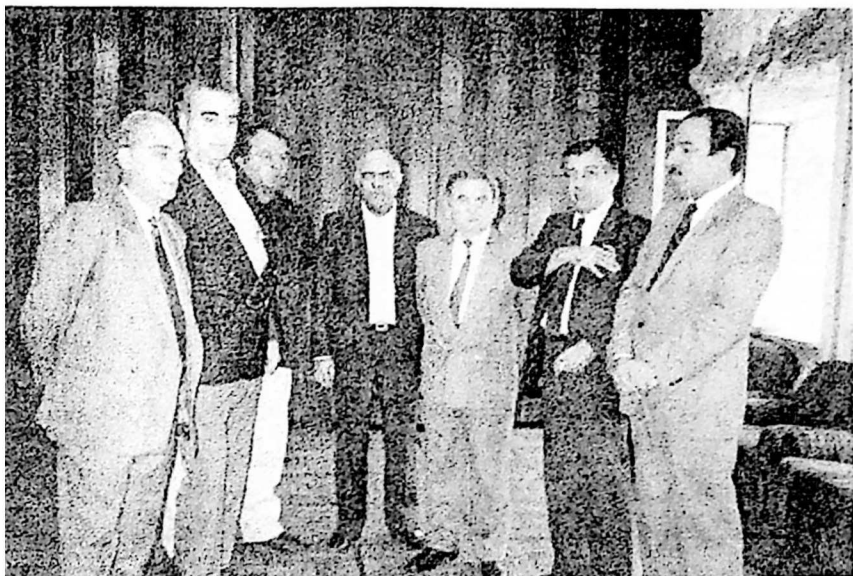
ო ჩემპიონი მძიმე წონაში ამერიკელი ტეილორი
არც ისე მძიმეა ლევანისათვის

გარეჯობაზე

კოსმონავტ რუკავიშნიკოვთან

მოსკოვში, საქართველოს წარმომადგენლობაში

სსრკ ჩემპიონატის შემდეგ 1980 წელი

ქიული შარტავა და ლევან თედიაშვილი

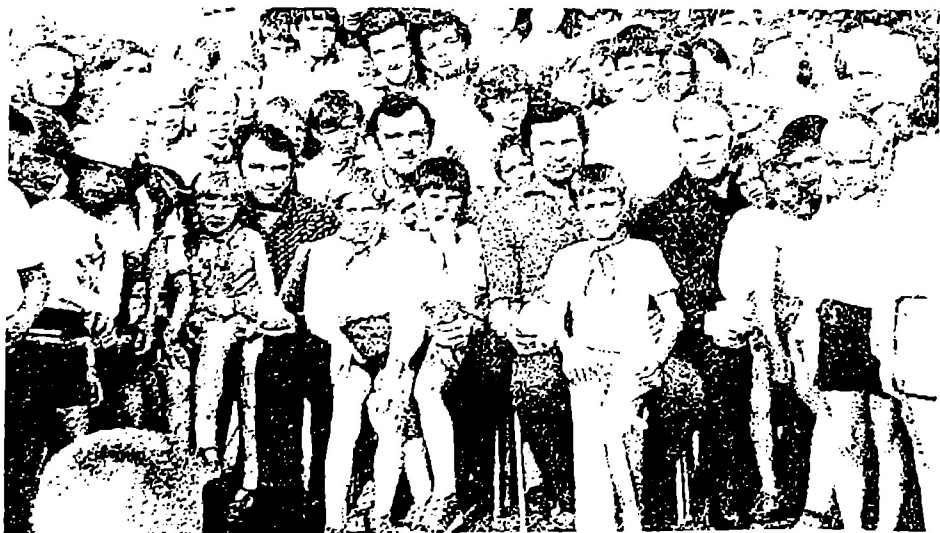
მოსკოვში, ყრილობათა სასახლეში

კოსმონავტ სებასტიანოვთან

ლევან თედიაშვილმა კიდევ ერთი კაცი დააყენა ჭეშმარიტი სარწმუნოების გზაზე (ლევანი და შოთა ჩოჩიშვილი წმინდანის ეკლესიაში მონათვლის რიტუალის დროს)

ლევან თედიაშვილი, სოსლან ანდიევი, ალექსანდრე მედვედი და ივან იარიგინი მინსკის პიონერებთან 1975 წ.

ლევანი და იაპონელი მეგობარი ვასილი კოგა

პირველი მსოფლიო ჩემპიონატის შემდეგ
სტუმრად არსენ მეკოკიშვილის ოჯახში

ლევანი და მისი კუშირი ჭიდაობაში გურამ საღარაძე

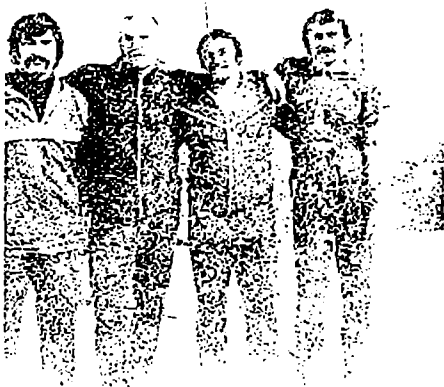

საქართველოს ნაკრების წევრები თავისუფალ ჭიდაობაში:
ლევან თედიაშვილი, ვლადიმერ მარშანია, ოთარ ყაჭაშვილი,
შოთა პაპაშვილი

სადღესასწაულო აღლუმზე ივანოვა, მაჩხანელი, ხოხაშვილი, თედიაშვილი, მეტრეველი

СОБЕТСКИЙ

ცხოვრებაში მეგობრები საჭიდაო ხალიჩაზე კი მოწინააღმდეგეები ბისულთანოვი, იარინი თედიაშვილი და მატე

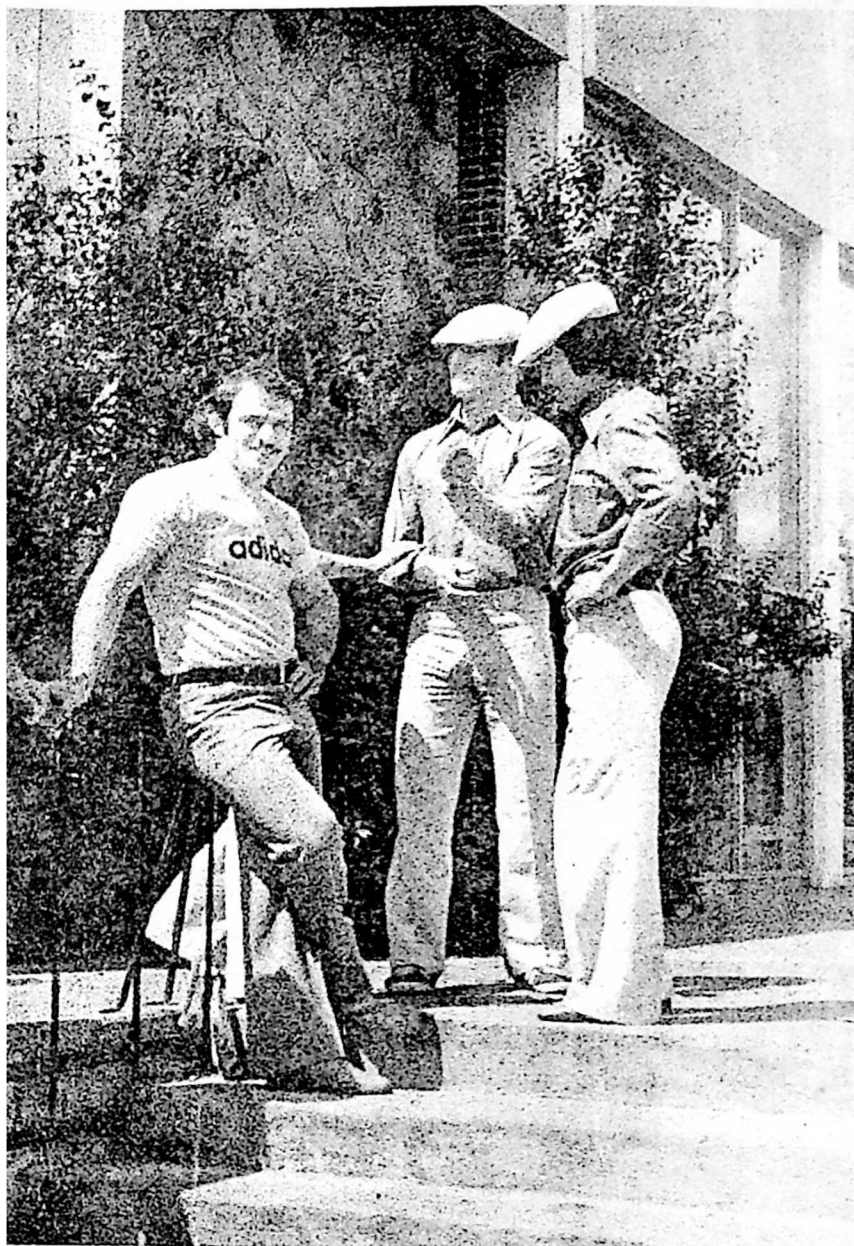
ლევანი ოლიმპიურ და მსოფლიო ჩემპიონის ველოსპორტში ფრანგ მორელონის თბილისში სტუმრობისას. ვახტანგთან ერთად.

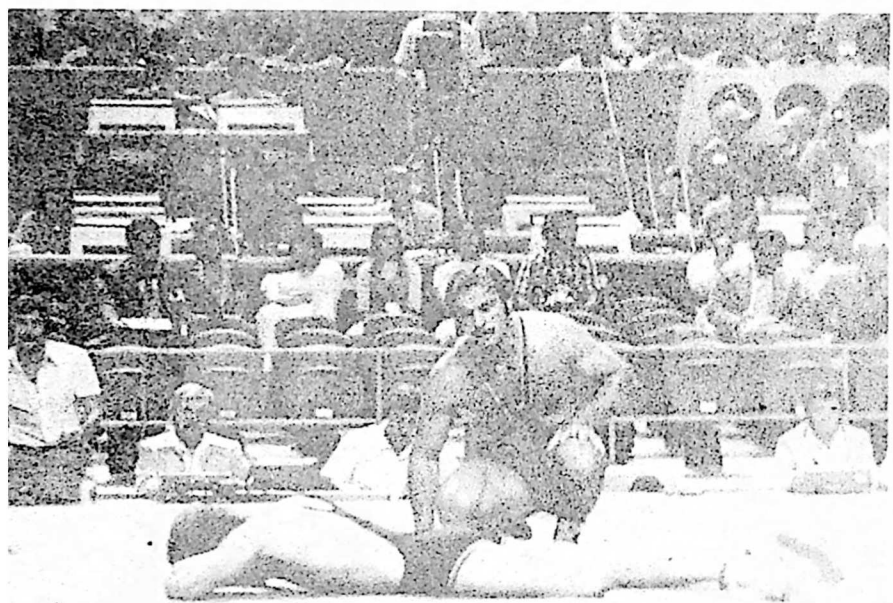
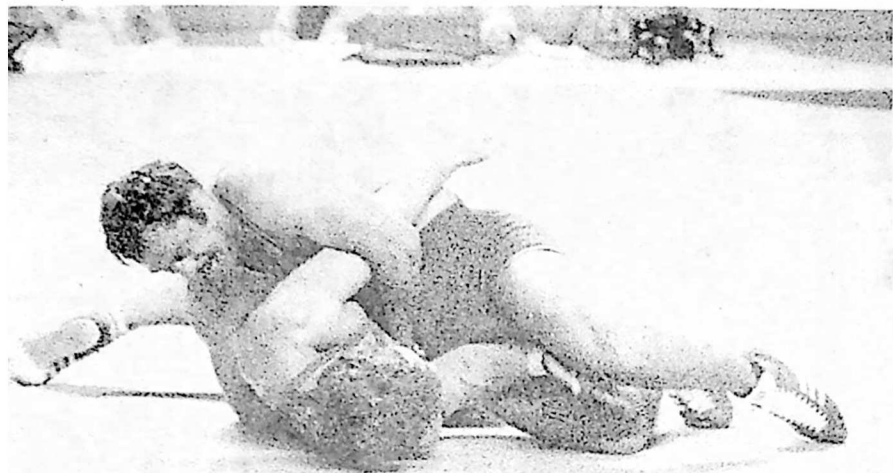

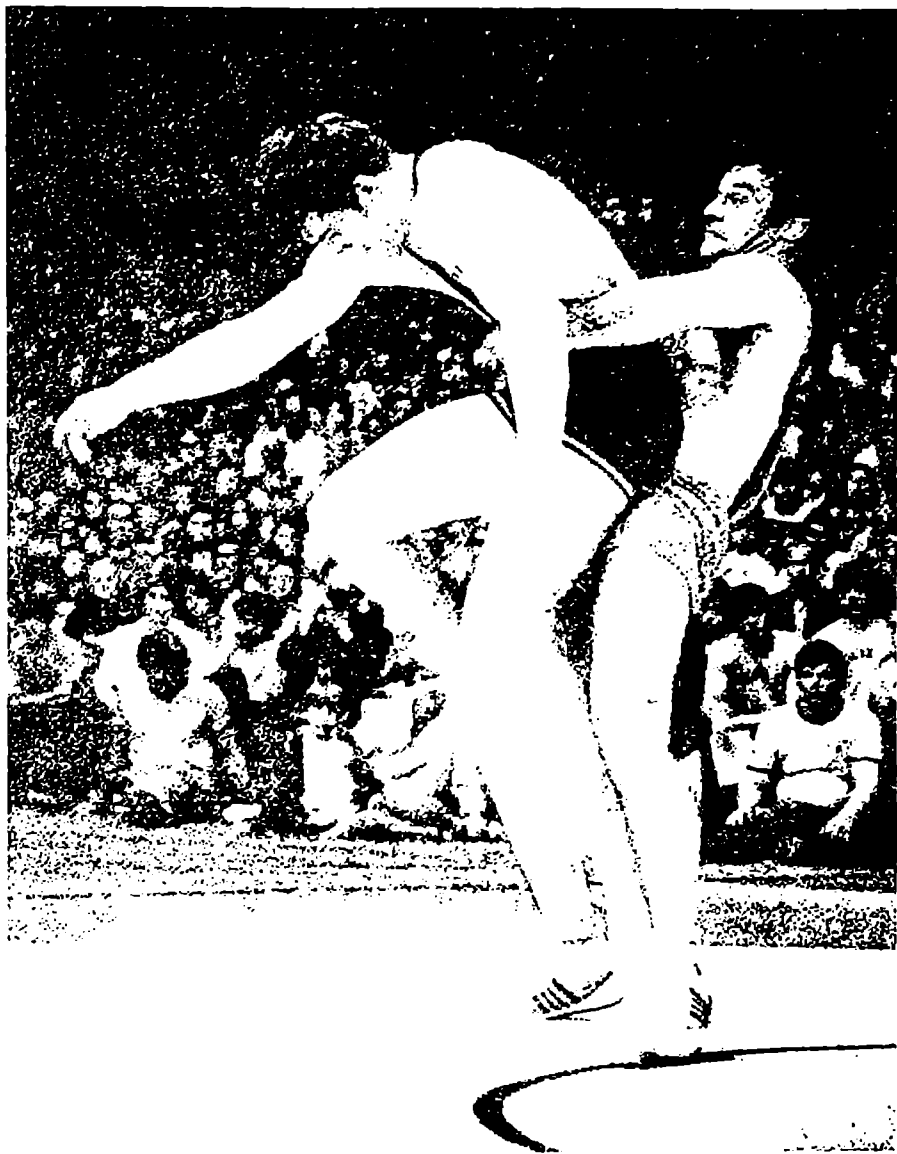
ძმებ პეტერსონებთან ოჯახში. აშშ 1973 წ.

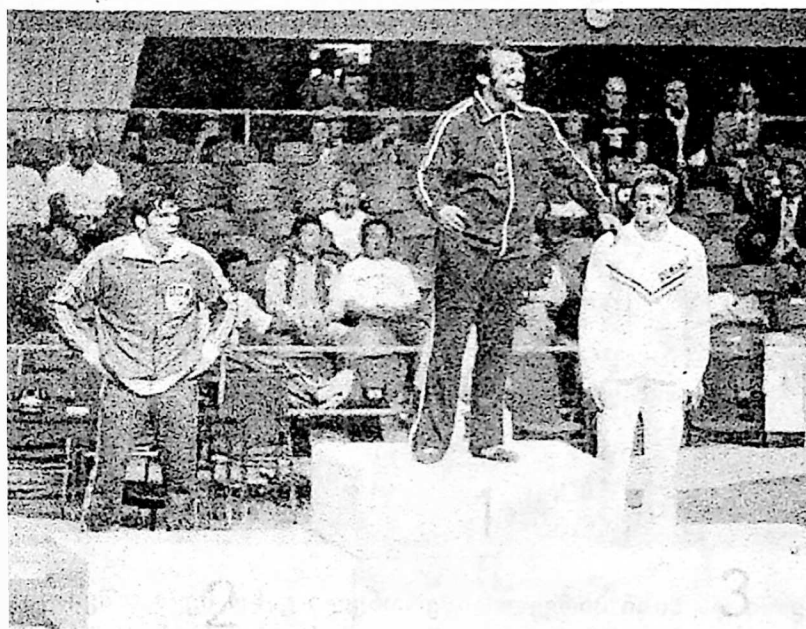
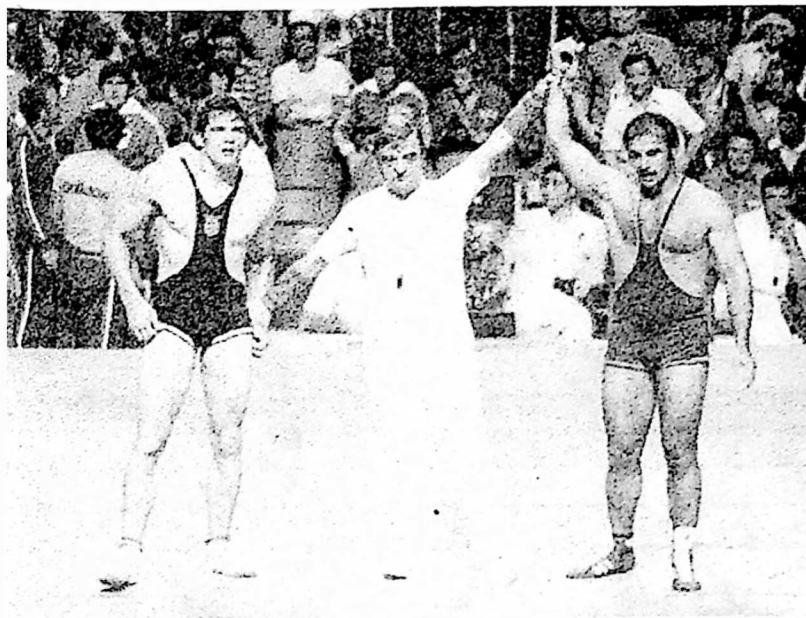
მსოფლიო ჩემპიონები: იუმინი, ალიევი, თედიაშვილი,
აბდულბეკოვი მახაჩკალაში

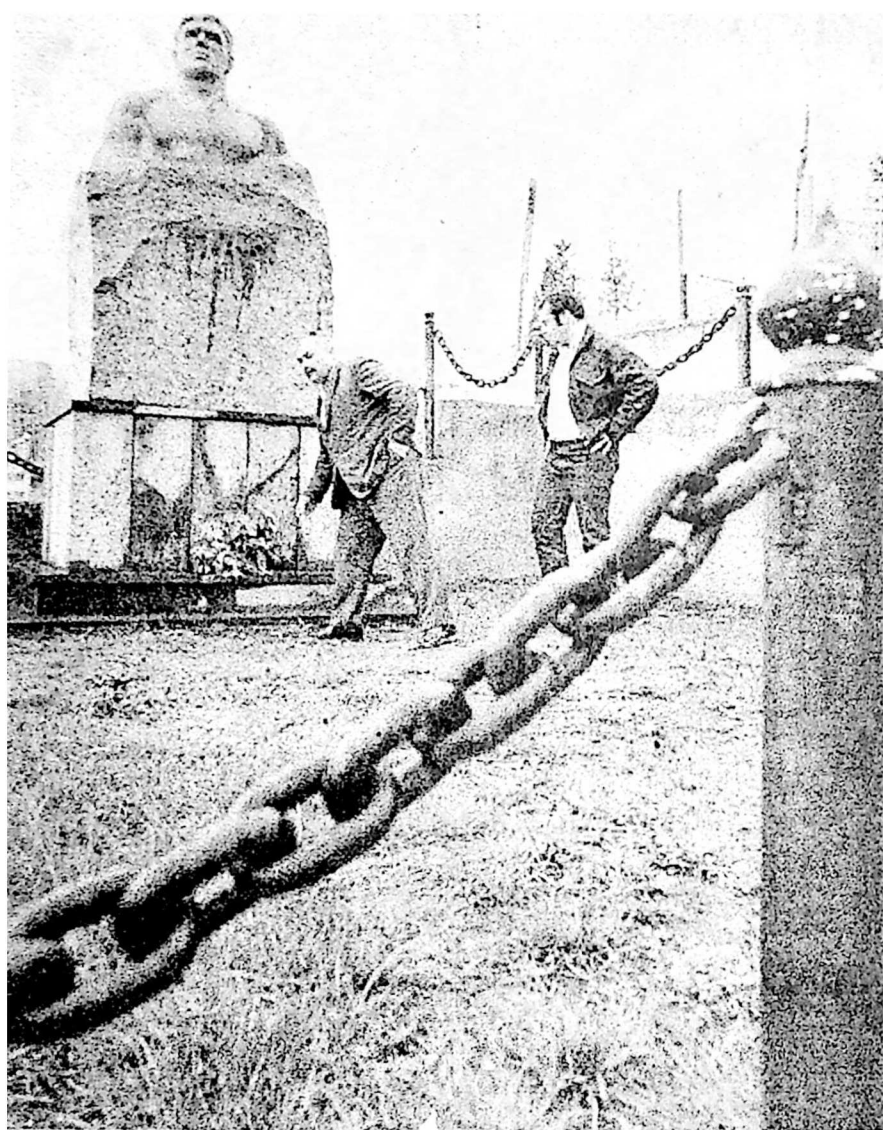

ლეკანი და მისი პირველი მწვრთნელი ვანო მეკოკიშვილი
დიდი არსენ მეკოკიშვილის საფლავთან

დემიტრი მინდიაშვილი და
ლევანი თბილისის საერთაშო-
რისო ტურნირზე

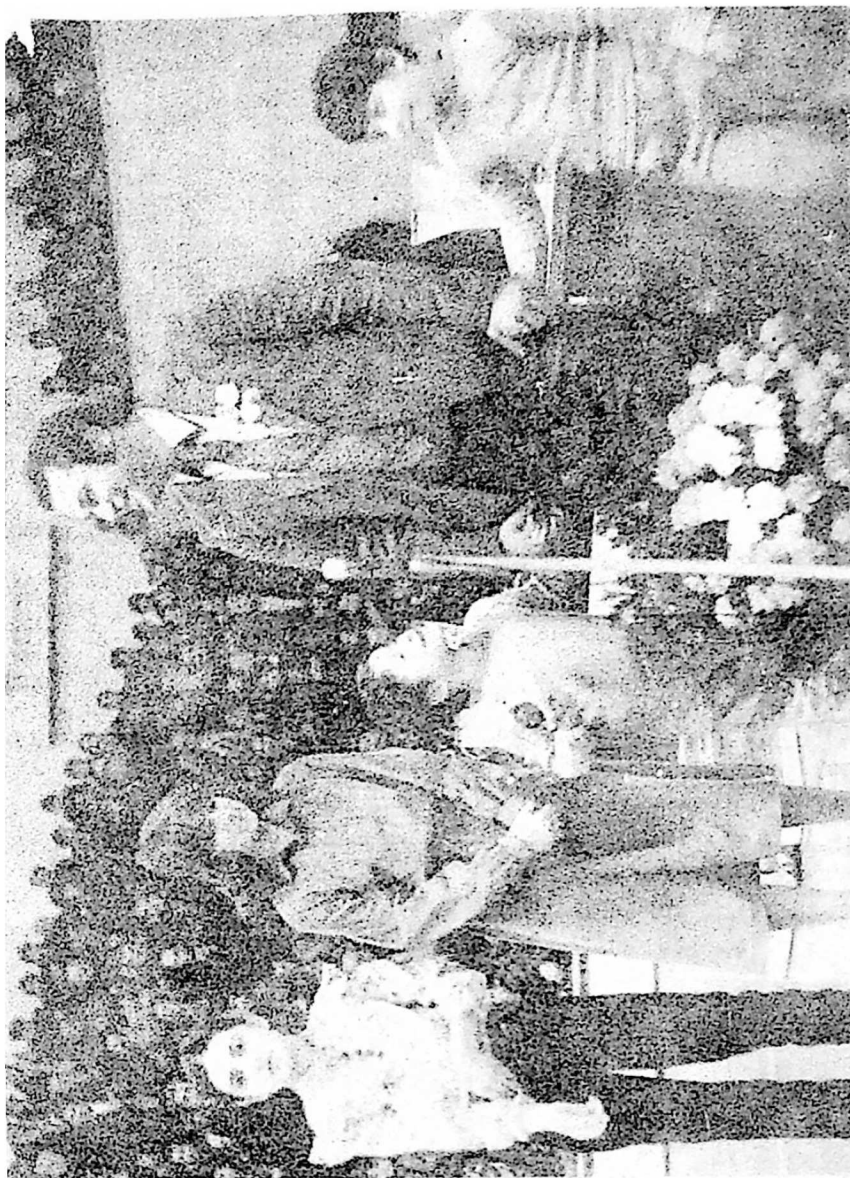
ვახტანგ ბალავაძეს და ლევანს
ბეგერი რამ აქვთ სასაუბრო.

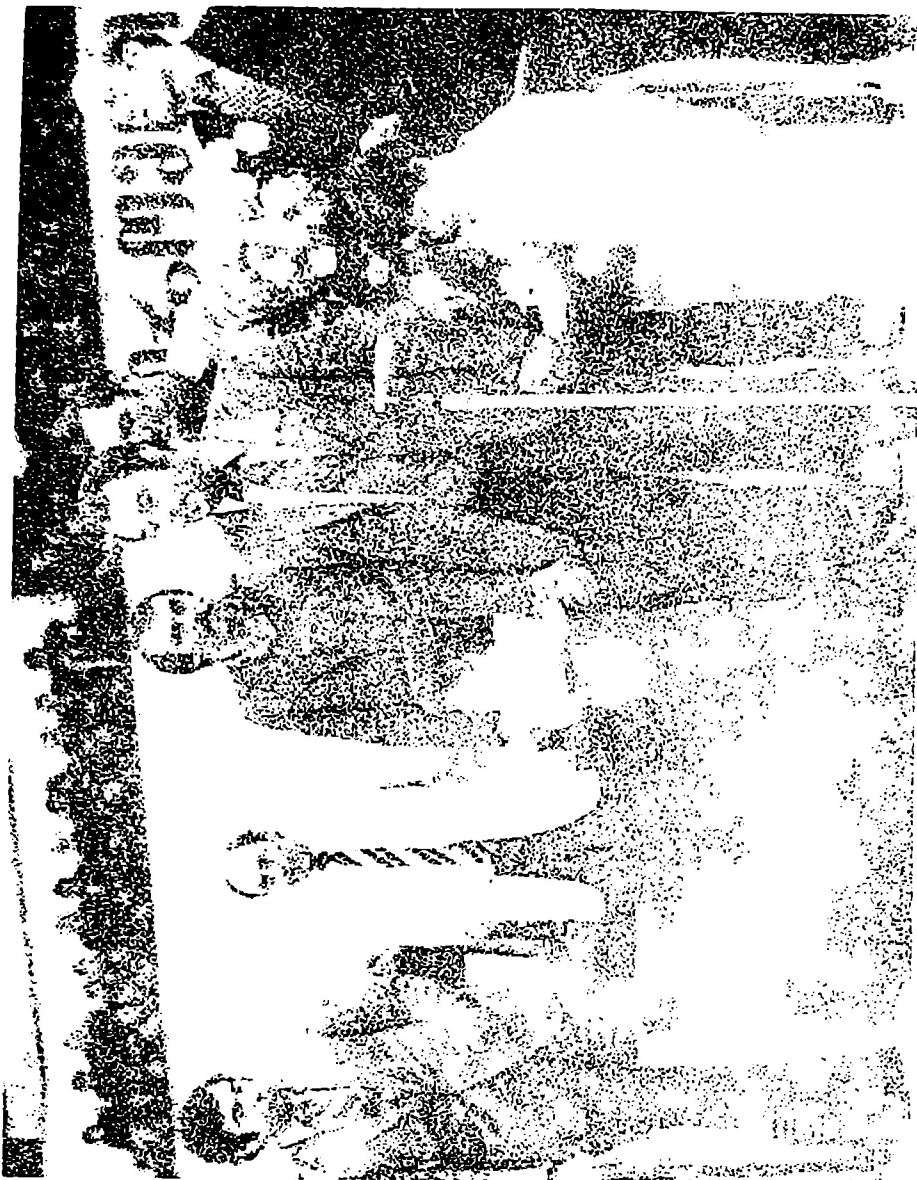
ლევანი ჭიდაობის დიდი თეორეტიკოს ალიხანოვთან
ერთ-ერთი ვარჯიშის შემდეგ.

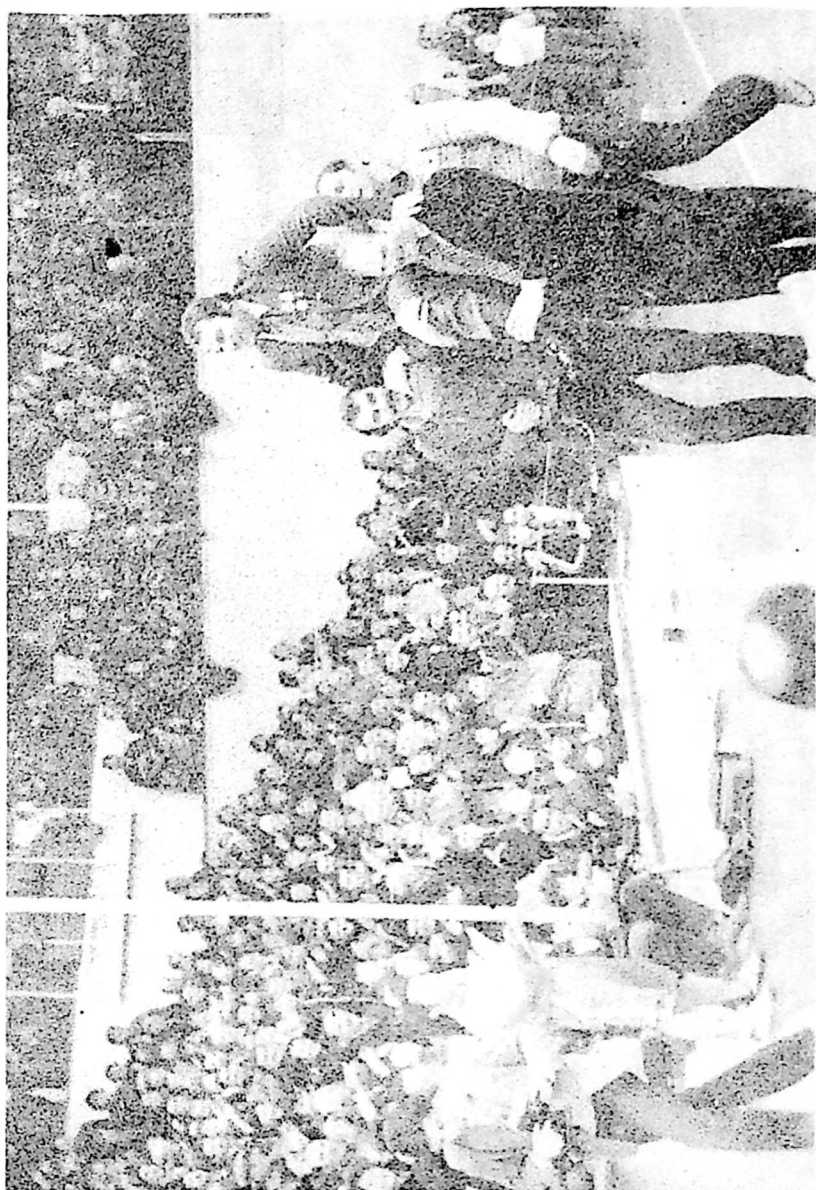
„აბა დავეჭიდოთ!“
ბატონი ვახტანგი და ლევანი.

ლევანის მეგობრების შვილები კარინა შახმურადოვა და
რენა იბრაგიმოვა ვახო და ბესოსთან ერთად დიდი
სპორტიდან გაცილების ცერემონიაზე.

ლევანის ყველაზე საშიში და ყველაზე ღირსეული მოწინააღმდეგენი
ლევანის სიყვარულმა და პატივისცემამ ჩამოიყვანა თბილისში.
მსოფლიო ჩემპიონები: იური შახმურადოვი, ილია მატე, სოსლან
ანდიევი, ივან იარიგინი, სსრკ ნაკრების ექიმი ვიქტორ ლომაძე.

დიდი სპორტიდან გაცილებების საზეიმო ცერემონიალის ბოლოს
მატემ და იარიგინმა მხრებზე შეისვეს ლევანი და ისე შემოატარეს
საპატიო წრე, ანდიევი კი ზურგიდან შეეხიდა ტრიუმფატორს..

კოლმეურნეობის თავმჯდომარის ამპლუაში.

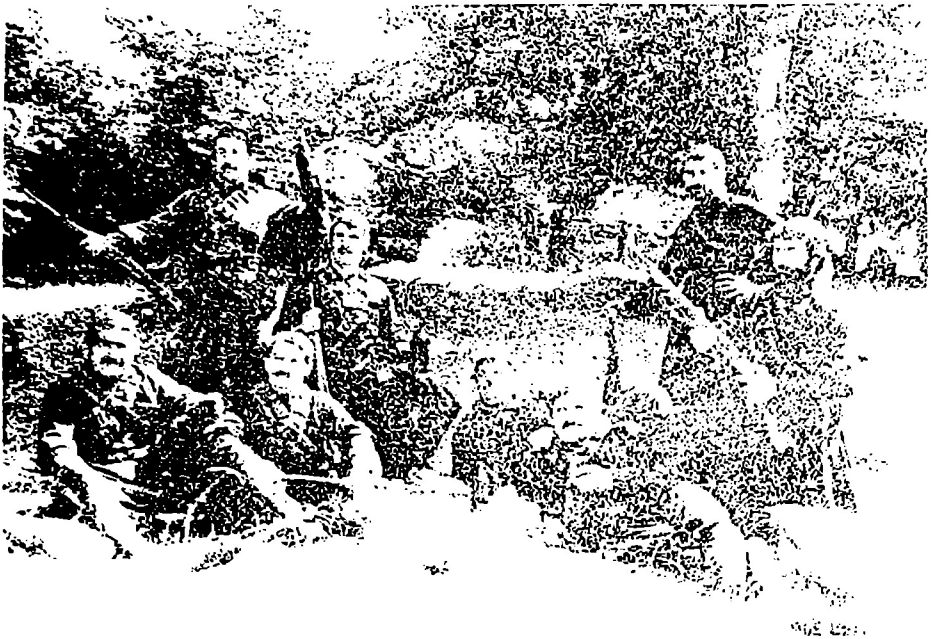
თბილისობაზე კოლწევრებთან

რაიონის სადღესასწაულო აღლუმზე

კინოფილმში
„სარეზა და გოგია“

Мой друг Леван

В ту нашу БАМовскую командировку в жизнь мы особенно дружились с Леваном Тегишвили. Наиболее привлекательным для меня, человека сибирского основательного характера, не очень-то ослонного и веселому, легкому восприятию жизни, было в нем неискряемое чувство юмора, улыбочка. Мы могли рассказать о наших тренировках так, что ребята только удивлялись, какие безумные нагрузки выдерживают бабы. А Леван предпочитал отшучиваться.

Ребята. — говорили ему. — да мы ведь на тренировках дурака валяем. Чутьок побегаешь, чутьок попопыгаешь, пару раз кинешь каган-нибудь через голову и смотришь домой поря — шашлык кушать. А на соревнованиях что? Я рожу страшную скорую, усам пощережю — соперник сам от страха на лопатки падает. Вот и всего делов...

Там на БАМе, впрочем, как и в любой другой компании, он собирал вокруг себя шутками и рассказами множество людей. Перева его обаянием не могли устоять ни спортсмены, ни тренеры. А вот о своих победах рассказывал только иронически. Не считался своими бесчисленными титулами.

Очень редко я видел его грустным.

Но видел.

Если 1977 год прошел под знаком Бизугтанова, то уже в следующем сезоне Леван переиграл Асланбека на Международном тбилисском турнире и на чемпионате Европы стал первым.

И друг осячка на мировом первенстве в Мехико Леван в финале попался на прием и счутился на лопатках. «Достал» его все тот же Харальд Бюттнер, ко-

торый попортил немало кроши мне и здесь, в Мехико, сумел-таки завоевать золотую медаль чемпиона мира, о которой мечтал столько лет.

После этого Леван почти год не выходит из ковер.

А я вспоминал, как он в четвертый раз был провозглашен чемпионом мира и шел с медалью на шею по бушующему минскому Дворцу спорта. Шел как всегда — улыбаясь зрителям, подмигивая друзьям. Но я почему-то решил, что радость его изжигается. И, похоже, не ошибся. Мигнуто спустя, в раздевалке, лицо у него было, нет, не усталое, а какое-то завнадушное ко всему, что только что произошло.

Было это в 1975 году. Но помню, что у меня мелькнула тогда мысль: может, чувствует Леван, что все возможное он уже совершил?

Ему удалось то, что удавалось очень немногим борцам вольного стиля. Леван последовательно прошел на ковре три весовых категории. В весе 82 и 90 килограммов победил на Олимпиадах в Монпелье и Мскреале. А в третьем, очень трудном весе — 100 килограммов — стал чемпионом Европы. А как известно он научил других борцов, внес массу новинок, изобретенных им, в тактику и технику вольной борьбы: ведь его фантазия была безгранична!

То же можно сказать о его волевых качествах.

В 1970 году Леван в обычной для себя манере, то есть очень серьезно, сказал своему тренеру Вахтангу Мизрабозичу Баловадзе: «Если через год я не стану чемпионом мира, уважать себя перестану. Вы со мной занимались, силы тратили — как могу подвести вас? И тотом мужчиной я или не мужчина?»

Баловадзе только изымом цохал: «Вох, хорошо думсешь, побыльно думаешь, совсем как я думаешь! Я тоже таким был — только чемпионом хотел стать. А что? Раз борцом стал — значит, побеждай!»

И ровно через год Тедишвили победил на мировом чемпионате в Софии.

Его друзья удивлялись: надо же, с какой легкостью он исполнил задуманное. Им было странно, как этот веселый человек, легко сходящийся с людьми, легко выигрывающий у асов ковра, вроде бы без особых усилий и даже как будто чужою незаслуженно стал чемпионом мира. А когда после долгих споров тренерский совет назвал Тедишвили членом олимпийской команды-72, Левана вовсе прозвали счастливчиком.

Казалось, он и впрямь счастливчик. Даже знатоки не предполагали, что Тедишвили так легко, с огромным запасом победит на Мюнхенской Олимпиаде. Он настолько был выше классом своих соперников, что казалось, боец выступает не в своей категории. Его преимущество во всем было так очевидно, что даже хитроумный американец Джон Петерсон, щеголь и красавец, уходил после финальной встречи с Леонасом с опущенной от стыда головой. А Леван, шерсть на улыбку и человеческую приязнь, поздравил Джона с «серебром», а его брата Бена, выступавшего в весе 90 килограммов, — с «золотом». Кто мог тогда предположить, что четыре года спустя, перейдя в эту самую 90-килограммовую категорию, Леван «атмимет» и у Бена эту высшую награду Монреальской Олимпиады?

А ведь это совсем непросто — перейти в другой вес и, потяжелев, налившись мускулами, сохранить прежнюю потрясающую реакцию, чувство дистанции, колючий движения, мгновенные подсеки и обхваты!

Ах, что он показывал на ковре, мой друг Леван! Это было все что угодно: искрометный концерт, эксцентрика, но только не то, что журналисты называют «жоркими поединками». Какой уж тут «поединки», когда игра ведется почти всегда в одни ворота. Когда каждому видно, что советский боец на голову, нет, на две головы сильнее своего соперника. А победив, он, улыбаясь, сбегал с ковра и в ответ на овацию зала только чуть пожимал плечами. А что, обычное дело...

Да, он был, конечно, «счастливчик», как счастливчиком можно считать любого сверх меры одаренного музыканта, художника, артиста. Но этот счастливчик умел трудиться, как дай Бог всякому.

Умел и трудиться, но не любил об этом говорить. Ему нравилось удивлять.

А в детстве Леван зачитывался детективами. Читал по ночам, читал на уроках. Успевал невозможно, и учитель нередко журил его: ходишь, мол, в секцию борьбы, время там зря теряешь, а учишься слабо. Учителям не всегда дано угадать сущность своих учеников. Откуда им было знать, что несколько лет спустя этот мальчик прословится на весь мир, а любовь к детективам приведет его уже после окончания института физкультуры — на юрфак Тбилисского университета...

Вся жизнь грузинского села Согореджа подсказывала ему иной путь, чем тот, по которому хотели его направить учителя. Здесь каждый пахан едва ли не с пеленок постигал приемы «счадобы». Едва научившись говорить, он мог произнести имя Арсена Мехокишвили — первого советского олимпийского чемпиона, завоевавшего «золото» на первой с участием советских спортсменов Олимпиаде в Хельсинки. Пройдут годы, и Арсен, «который родом из соседнего села Георгацхинда, поздравит Левана с первыми чемпионскими званиями.

В секцию он пришел в 12 лет к тренеру Ванико Мехокишвили, ныне заслуженному тренеру СССР, воспитавшему 47 мастеров спорта. Ванико и воспитал в Леване любовь к вольной борьбе. Он и посоветовал ему ехать в Тбилиси, искать сильных соперников. Пока Леван не поступил в физкультурный институт, он работал на мебельном комбинате — разнорабочим, шлифовщиком, укладчиком продукции. Отдыхал от праведных трудов в спортзале. И впрямь отдыхал: тренировки были для него удовольствием...

...И вот Левана уже целый год нет на ковре. Неужели, думал я, не вернет его предстоящая Московская Олимпиада? Чтобы попасть на нее, надо пройти серьезное отборочное сито: победить на чемпионате страны. И точно — на чемпионате СССР Леван появился. И, несмотря на перерыв, «почти» победил. Говорю «почти» потому, что финальная его встреча с молодым Ильей Мате закончилась ничью. Но победителем оказался Илья — он последним провел техническое действие. «Поединок века,

как прозвали эту сватку журналисты, впервые окончился поражением для Левана. Что ж, время власти над каждым из нас..

...Прошли годы. В дни XXVII съезда КПСС Владимир Голубев, который много писал о Тедиашиви-спортсмене, встретился с ним, делегатом гортиного съезда, и записал его рассказ. Вот он:

«Председатель колхоза встает раньше всех. Но так только считается, потому что моя мама Александра Михайловна уже на ногах. С мыслями о дорогом сыночке, для нее всегда маленьком, оно ложится и встает. И уж, конечно, не преминет накормить его завтраком. Между прочим, моя мама — донская казочка. Папа, полюбив ее без памяти, привез в свой дом, и прожили они в мире и согласии много лет.

В семь утра в провлении колхоза «Красный Октябрь» проводится планерка. Можно сказать, типично грузинская, то есть бурная, темпераментная. Поскольку я терпеть не могу, когда люди возвращаются на свои фермы и участки мрачные, в плохом настроении, то стараюсь шутками снять напряжение. Человек должен радоваться жизни, правда?

Должен сказать, что лично я готовил себя с самого начала к полноценной жизни. Окончил институт физкультуры, показалось — для такой жизни мало. Пошел на зоочный юридический. Закончил. Стало немножко веселее. Работал начальником отдела в милиции. Своими глазами видел, как по-разному складывается судьба пацанов. Поэтому согласился пойти работать в аппарат ЦК комсомола. Стал закручивать дела спортивных подростковых секций. Но со временем сердце стало подсказывать: не это, Леван, твоё главное дело. А какое главное — еще не пойму.

Поездки по селам, командировки помогли. Прокатиться с ветерком, подышишь горным воздухом — другим человекам себя чувствуешь. Георгцминда, Какабети, Сагареджо — все родные, знакомые села. Люди на виноградниках, плантациях, фермах.. Каждый в дом зовет, каждый рассказывает о своих делах. Гости, так вот чего мне не хватает! Вот кто меня к себе тянет! Аж сердце застучало, что твой набат. Ведь прадед, дед, отец — потомственные вино-

градари, земледельцы. На этой земле родились. На ней и след свой оставили. Выходит, не только на земле, но и в моей душе, прости, конечно, за громкое слово.

В общем, избрали меня земляки сначала секретарем партийной организации, а два года спустя председателем «Красного Октября». Это в селе Какабети. Правда, хозяйство досталось мне отсталое, нерентабельное, хлопотное. Но я не очень-то огорчился: на ковре, думаю, слог кое-чего добиться и здесь добыть.

Конечно, как только почувствовал себя распорядителем кредитов, первая мысль была: а что, если зал спортивный построить? Увлечь всех — от мальчишек до стариков — спортом, чтобы интерес к жизни почувствовали. Но сам же себя остановил. О главном стал думать: почему для многих колхозников труд здесь в тягость? А потому что вынуждены они лезу по стоэинке обрабатывать. Потому что нет зоды здоволь, нет хороших дорог, которые связали бы их со всей Грузией. И жизнь скучная, и труд не приносит возможных доходов.

И стал я добиваться средств на строительство хорошей дороги и водопровода. Добился. Поверили колхозники, что другая, более богатая и интересная жизнь и для них возможна. Своими руками вырыли траншею длиной в семь километров для водопровода, проложили трубы.. Представляешь, какой праздник был, когда вода из кристально чистых горных родников пришла в Какабети!

И дорогу тоже построили! Не верили, что смогут, а все же побегали сейчас по этой дороге легковушки колхозников в Тбилиси: на рынок, в магазины, на концерты!

И новые планы у нас появились. Исполнен веко в нашем районе выращивали виноград. А что, если заняться еще и животноводством? Теперь ферма — моя главная работа. Приобрели селки, трактора, косилки — стали полностью обеспечивать себя кормами. Постепенно и на самой ферме механизуем труд. Улучшилось качество молока, подобрели наши буренки.

Но главное — изменились, повеселели люди: работа перестала их тяготить, и сами они стали инициативней, изобретательней в своем труде. Великая

мудрость — отдавай людям все без остатка, и они воздадут тебе старшей... Но важно постичь ее самому, на практике. Мне думается, что в ее постиг.

А жизнь подтвердила эту мудрость. Три года назад обрушился на наш Сагареджойский район небывалый град. Всю лозу прибил, колосья погложил на землю, в месиво превратил дороги. В прежние времена он бы и людей пригнул, так что разогнулись бы они не скоро. А сейчас и стар и мал бросились спасать виноград. Сучками жгли костри, согрели его, поднимали, привязывали лозу веревками. Нет, никто не дрогнул, не попросил отдыха. Пожила — бьются за свое добро.

Кое-то думает, что деревенская жизнь — сплошное колесо в земле. Ошибка. Колхозник к культуре тянется не меньше горожанина, к спорту! А наши мальчишки! Паинек среди них нет. Зато все умеют, потому что с детства познали нелегкий крестьянский труд. И мозоли у них, как у взрослых.

И всем непременно хочется бороться. Ведь в Сагареджо родился легендарный Арсен Мехаквишвили, олимпийский чемпион, и еще шестьдесят мастеров спорта по борьбе. Это в одном только районе!

Нет, спортивный запяг у него не испортил. Но оборузовал небольшой для борьбы в школе. Нашел себе помощников из числа тех, кто хорошо знает «шахабу». Начались тренировки. Я сам с «шахабу» начинал сколько прекрасных приемов и бросков прямо в кровь мою валял и о-чень даже пригодились.

Желающих заниматься борьбой — отбоя нет. Но, подумал я, разве футбол для грузина менее увлекателен? Все у нас болеют, конечно, за тбилисские «Динамо». Почему бы на матчи не ездить организованно? Сейчас ездим. Выпрыгает наши — на обратном пути песня грузинские поем, шутим, веселимся, как малые дети.

Но мы не только футбол — мы оперу стали осваивать. Как-то подходит ко мне непокой уже колхозник: «Леван Китоевич, никогда не был я в опере. А так хочется Зурббо Соткилаву послушать...»

Через неделю подхожу к нему. «Сегодня, — говорю, — автобус в Тбилиси поедет...» А он: «Что, опять футбол?» — «Нет, дорогой, в театр оперы и балета мы билет достали. Твой Соткилава будет петь...»

Полятель у меня — Гурам Костава. Замечательный фехтовальщик, призер Олимпийских игр. Уговорил его открыть в нашем колхозе секцию фехтования. Согласился он неохотно. А теперь ни одного занятия не пропускает, через день из Тбилиси ездит. Очень ему по душе энтузиазм нашей молодежи.

А с девчачками нашими мы наоборот тоступили. Зсхотели они заниматься художественной гимнастикой. Но зал у нас пока нет. Так мы для них специальный автобус снаряжаем. Теперь ездят на занятия не к кому-нибудь, а к старшему тренеру Грузии по гимнастике — самой Нелли Саладзе.

Так что, когда в прошлом году все выгужали детского класса захотели остаться работать в колхозе, у меня сначала дух от радости захватило, а потом я подумал, а как же иначе может быть, если и мы о жизни молодежи с ее проблемами постоянно думаем. Ну а правление колхоза в ответ на «почи», так сказать, молодых ответную оацию приняло. Раз пошло такое дело, решили члены правления, начислим строгельство стадиона, бассейна и большого спортивного зала — для боюлов, фехтовальщиков и гимнасток. Узвали об этом ребяткиши — в плюс пустились, такую гезлилку показали — ого-о!

Ну по под конец скажу тебе с гсом глазом. Сбылось мое мечта хозяйственника: из отсосуих колхоз начинает выходить в передовые. В этом году впервые приличную чистую прибыль получили — «еверть миллиона» рублей. Конечно, это немного. Но ведь доброе начало — половина победы. Это мы с тобой и по кубру эжем, правда?»

Я читаю этот рассказ Левана, записанный Владимиром Галубевым, и думаю о том, что, конечно же, мой друг щедро наделен природой, но ведь и спорт сыграл в становлении будущего хозяйственника-агрария немалую роль. Он отшлифовал его природные задатки, научил широко смотреть на жизнь, понимать, чувствовать молодых. Научил «держат удар» при неудачах. Спасибо тебе, Спорт, за Левана Тедимашвили. Спасибо за то, что парню из тайги ты подарил великолепного парня с гор. Друга.

Иван Яригин

«Ты выходишь на каре». М. 1995.

ლეონ თედიუშვილის ჯილდოები:

1. საპატიო ნიშნის ორდენი.
2. ლენინის ორდენი.
3. ლენინური კომკავშირის საპატიო ნიშნის ორდენი.
4. გორგასლის II ხარისხის ორდენი.

სპორტული ნაღავლი:

1. ოლიმპიური თამაშების 2 ოქროს მედალი (1972, 1976წ).
2. მსოფლიოს ჩემპიონატის 5 ოქროს (1971, 1973, 1973, 1974, 1975წ) და 1 ვერცხლის მედალი (1978წ).
3. მსოფლიოს თასის გათამაშების 2 ოქროს მედალი (1973, 1974წ).
4. ევროპის ჩემპიონატის 3 ოქროს მედალი (1974, 1976, 1978წ).
5. სსრკ პირადი ჩემპიონატის 3 ოქროს (1971, 1973, 1974წ) და 3 ვერცხლის მედალი (1975, 1977, 1980წ).
6. ახალგაზრდებს შორის სსრკ პირადი ჩემპიონატის 2 ოქროს მედალი (1968, 1969წ).
7. სსრკ სპარტაკიადის 1 ოქროს (1972წ) და 1 ვერცხლის მედალი (1975წ).
8. ოლიმპიური იმედის ჩემპიონატის 2 ოქროს მედალი (1967, 1968წ).
9. კულონის სახელობის ტურნირის 1 ოქროს მედალი (1976წ).
10. ირანის შახის სახელობის ტურნირის 3 ოქროს მედალი (1971, 1972, 1977წ).
11. იაპონიის ტურნირის 2 ოქროს მედალი (1972, 1976წ).
12. თბილისის საერთაშორისო ტურნირის 5 ოქროს მედალი (1970, 1971, 1972, 1975, 1978წ).
13. სტუდენტთა მსოფლიო თამაშების 1 ოქროს მედალი (1973წ).
14. სოც. ქვეყნების საზოგადოება „დინამოს“ სპარტაკიადის 1 ოქროს მედალი (1976წ).
15. პროფ. კავშირების საკავშირო სპარტაკიადის 1 ოქროს მედალი (1968წ).
16. საქართველოს ჩემპიონატის 2 ოქროს მედალი (1968, 1969წ).

წ ო ღ კ ბ ე ბ ი :

1. სსრკ სპორტის ოსტატი (1967).
2. სსრკ საერთაშორისო სპორტის ოსტატი (1970).
3. სსრკ სპორტის დამსახურებული ოსტატი (1971).
4. სსრკ საპატიო რკინიგზელი.
5. ქალაქების მახაჩყალის და კრასნოიარსკის (სსრკ), ოპიოს შტატის (აშშ), ტოკიოს (იაპონია) საპატიო მოქალაქე.
6. 1971, 1972, 1973 წლების საქართველოს №1 სპორტსმენი.
7. 1973 წლის სსრკ საუკეთესო სპორტსმენი.
8. კალიფორნიის შტატის (აშშ) საპატიო შერიფი.
9. აზიის, აფრიკის და ლათინური ამერიკის ქვეყნების კინო-ფესტივალის ლაურეატი, მამაკაცის როლის საუკეთესო შესრულებისათვის I პრიზი „ოქროს არჩა“ ფილმში „ხარება და გოგია“. ქ.ტაშკენტი, 1988 წელი.
10. 1992 წლის საქართველოს №1 მეცენატი.

ზაქონ ლევან თედიაშვილს

მაგლოგის წერილი

საქართველოს ხელისუფლების და პირადად ჩემი სახელით დიდ მადლობას მოგახსენებთ სამშობლოსა და ერისათვის გაწეული თავდადებული, მამულიშვილური სამისახურისათვის.

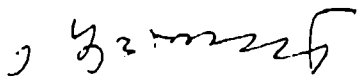
ერის ცხოვრების ამ მეჭად საპასუხისმგებლო, რთულ ისტორიულ ეტაპზე თქვენ ღირსეულად ასრულეთ საქართველოს სუვერენული, დემოკრატიული სახელმწიფოს ერთგული მოქალაქის საპატიო მოვალეობას, მთელ თქვენს უნარს, ნიჭსა და ენერჯიას ახმაური ახალი საქართველოს მშენებლობას, ქართველი ერის სულიერ აღორძინებას, აელენთ საქმისადმი ერთგულებას, დიდ შრომისმოყვარეობასა და მადალ პრინციპითა და სიბრძნით, პატრიოტიზმსა და კუმანისმს, ხელს უწყობთ საქართველოს ეკონომიკისა და კულტურის აყვავებას, ეროვნული ტრადიციების დაცვასა და საქართველოში მცხოვრებ ხალხთა შორის მეგობრობის განმტკიცებას.

არ არსებობს უფრო დიდი ჯილდო, ვიდრე სამშობლოს მადლიერებაა. დღეს მამული თქვენი მადლიერია. თქვენ დიდი წინაპრების კეაღს მიეცებით, თქვენს ნათელ კეაღს კი მომავალი თაობები გაძევენ. ერს და სამშობლოს თქვენისთანა თავდადებული მამულიშვილების იმედი აქვს.

გისურვებთ პირადად თქვენ და თქვენს ოჯახს ჯანმრთელობასა და ბედნიერებას, ღიხბანს სიცოცხლეს, წინსვლასა და წარმატებებს მამულისა და ერის საკეთილდღეოდ.

მადლიერებითა და

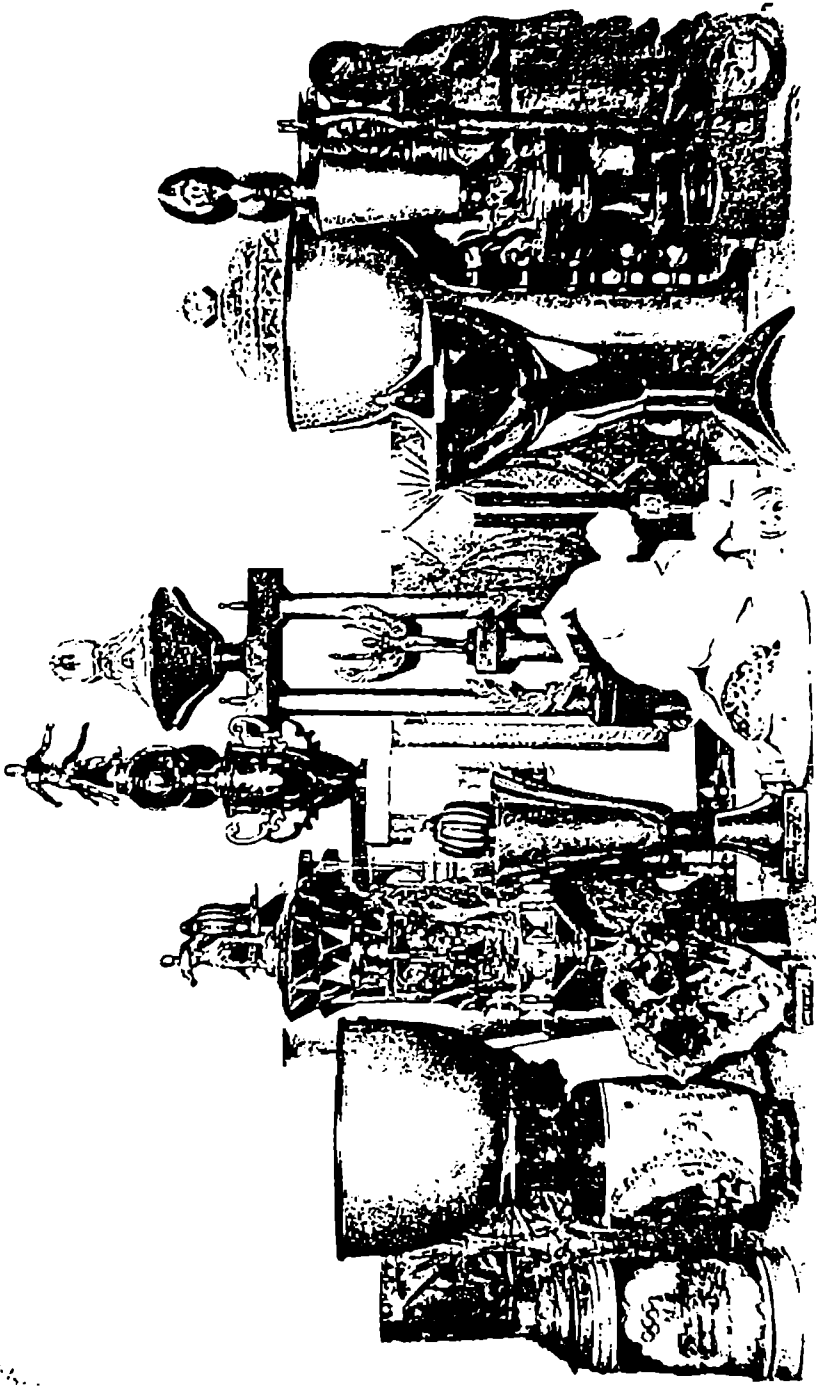
პატივისცემით

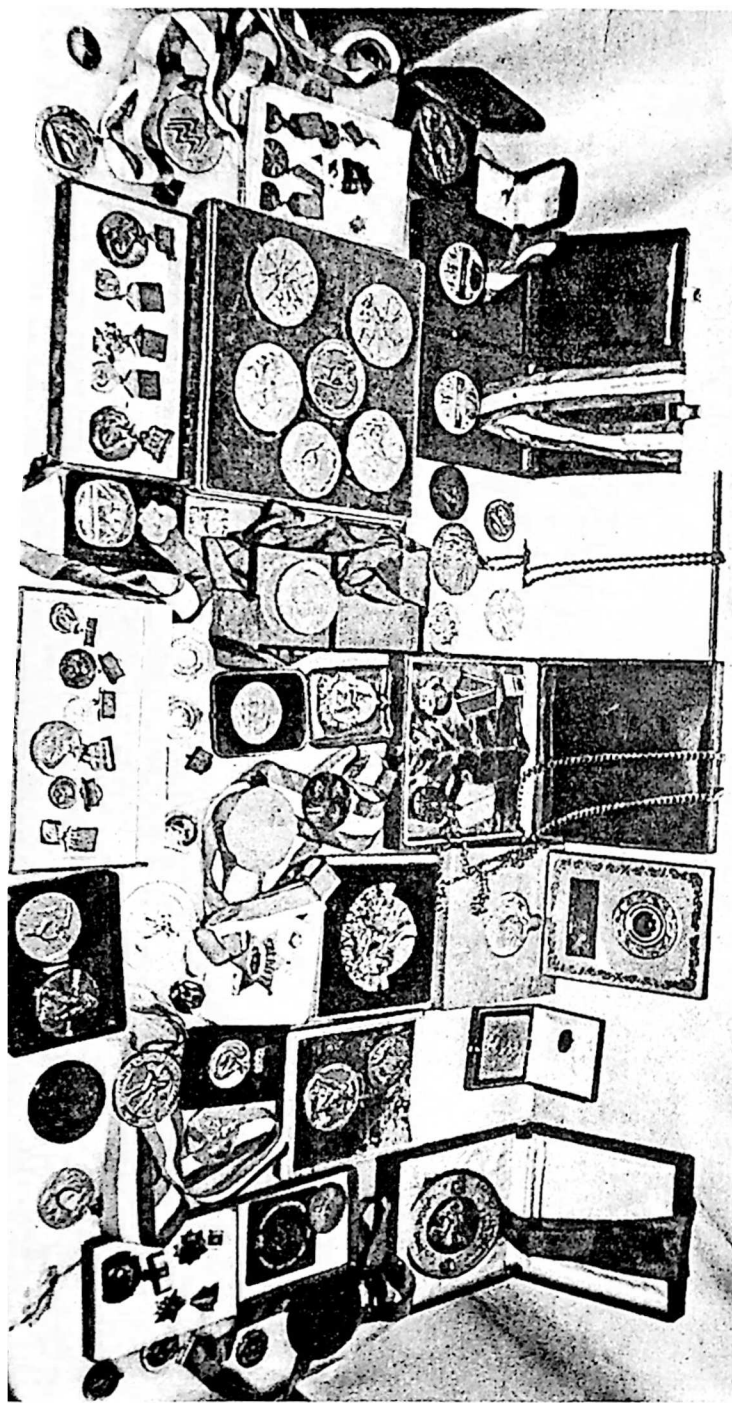

ლევან თედიაშვილი,

საქართველოს პარლამენტის
თავმჯდომარე, სახელმწიფოს
პრეზიდენტი

ქ. თბილისი, 1992 წლის 24 დეკემბერი

რედაქტორი: ბიორბი სანაღირაძე
ტექ. რედაქტორი: ალგერტ მესტიაშვილი
მხატვარი: ბიორბი სულხანიშვილი
კორექტორი: ირინა შანიძე

წიგნი გამომდის ავტორის
ხარჯით

ტირაჟი 1000